

**ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА НА
УСТАВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

**ЗБИРКА I - II
(1.01. - 31.12.2005 година)**

Скопје, 2006 година

**Одлуки и решенија на
Уставниот суд на Република
Македонија**

**Издавач:
Уставен суд на Република Македонија**

**Збирка I - II
(1.01. - 31.12.2005 година)**

Скопје, 2006 година

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР:

Лилјана Ингилизова-Ристова, претседател на Уставниот суд на Република Македонија,

Вера Маркова, судија на Уставниот суд на Република Македонија,

д-р Бајрам Положани, судија на Уставниот суд на Република Македонија,

Милица Николовска, генерален секретар на Уставниот суд на Република Македонија,

Бранислава Бојчин, државен советник во Уставниот суд на Република Македонија

Главен и одговорен уредник:

Бранислава Бојчин, државен советник во Уставниот суд на Република Македонија

Превод на сентенците на англиски јазик:

Жаклина Којчевска, овластен судски преведувач

Компјутерска обработка:

Соња Димитрова, виш референт во Уставниот суд на Република Македонија

Печатница .....

СОДРЖИНА

I. ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА СО КОИ СЕ УКИНУВААТ - ПОНИШТУВААТ ОСПОРЕНИТЕ АКТИ, ОДНОСНО СЕ УТВРДУВА ДЕКА НЕМА/ИМА ОСНОВ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА .....

1. Одбрана и безбедност .....

- Систем на командување во армијата
- Претседателот на Републиката во функција на врховен командант на вооружените сили .....
- Спроведување на командувањето со Армијата на Република Македонија .....
- Организационо-технички дејствија кои претходат на донесувањето на Планот за одбрана на Република Македонија .....
- Донесување на подзаконски пропис во функција на операционализација на законот .....
- Кредибилитетот на физичкото лице да поседува и носи оружје како гаранција за заштита на животот и имотот на граѓаните .....
- Корисници на класифицирани информации .....
- Овластување на министерот да донесува прописи во функција на операционализација на закон .....
- Постапување заменик на началникот на Генералштабот на Република Македонија .....
- Презумпција на невиност .....
- Овластувања на Владата да донесува уредби со законска сила при постоење на воена или вонредна состојба.....
- Надлежности на Дирекцијата за заштита на личните податоци .....

2. Финансии, јавни давачки и надоместоци.....

- Надомест за вода .....
- Плаќање на комунални услуги .....
- Осигурување од одговорност за штети причинети од трети лица .....
- Премии за осигурување на имот
- Премии за осигурување на моторни возила .....
- Проверка на способности и лични predispozicii за вршење на работи на финансиската полиција .....

- Обврзници за плаќање јавни давачки со оглед на нивната природа .....
- Еднаква правна положба на субјектите на пазарот .....
- Плаќање на реални трошоци при посвојување .....
- Законско овластување на министерот за финансии со правилник да ги определи специјалните извозни мерки за обележување на тутунски добра што се извезуваат .....
- Овластување на општината да ја определува висината на комуналната такса за одржување на јавното осветлување .....
- Овластување на министерот, по потреба, да донесува прописи за спроведување на Законот за сметководство на непрофитните организации (поведување на постапка) .....
- Овластување на министерот, по потреба, да донесува прописи за спроведување на Законот за сметководство на непрофитните организации .....
- Согласност од основачот при утврдување на цените на производите .....
- Утврдување на критериуми за надомест на штета без основи и рамки содржани во законот .....
- Надоместок што се плаќа на царинскиот орган за направена услуга .....
- Вршење на јавни набавки кај правните лица што вршат една или повеќе дејности од областа на водоснабдувањето, енергетиката, транспортот, телекомуникациите и комуналните услуги .....
- Слобода на пазарот и претприемништво .....
- Закон неусогласен со Уставот во определениот рок .....
- Издавање на налог за блокада на средства за обезбедување наплата на побарувања (поведување на постапка) .....

3. Стопанство .....

- Брз трансфер на пари .....
- Забрана на вршење на дејност .....
- Вршење на водостопанска дејност по престанување со работа до денот на бришење од соодветниот регистар .....
- Одговорност за штета .....
- Предвидување на "чартер превоз" како посебен услов за вршење на превоз во воздушниот сообраќај (поведување на постапка) .....
- Овластувања на министерот за транспорт и врски

- за донесување на подзаконски акт .....
- Утврдување на цените на производите и услугите на
Јавното претпријатие "Македонски железници" - Скопје
(поведување на постапка) .....
- Издвојување на средствата за репродукција
на посебна сметка .....
- Овластување на министерот за транспорт и врски
да ја утврдува категоријата на автобуските станици
(поведување на постапка) .....
- Објавување на законите .....

4. Правосудство, адвокатура и нотаријат .....

- Овластувања на министерот за правда .....
- Законот за кривичната постапка (слободи и права
на човекот и граѓанинот) .....
- Закон за вонпроцесна постапка .....
- Овластување на министерот за правда (поведување на постапка).....
- Определување седиште на канцеларијата на адвокатот .....
- Коморски уписан влог (поведување на постапка) .....
- Правниот субјективитет на Адвокатската комора на Македонија
за основање на трговско друштво .....
- Правна последица од осудата .....

5. Имотно-правни работи (правна заштита на сопственоста) .....

- Денационализација .....
- Обезбедување на лица и имот од страна
на трговските друштва .....
- Утврдување на вредноста на имотот
што е во државна сопственост .....
- Присилно отварање на деловните простории заради
попис и поделба со цел наплата на неплатен данок .....
- Овластувањата на најповолниот понудувач при
реализирањето на договорот за купопродажба
на стварите на државните органи .....
- Право на радиодифузно реемитување .....
- Остварување на права според Законот
за денационализација .....
- Одземање на стекнати права на одликувања и признанија .....

6. Градежно земјиште.....

- Право на користење на градежно земјиште трансформирано во право на долготраен закуп (поведување на постапка) .....
- Надоврзување на одредба врз содржината на веќе укинатата одредба .....

7. Работни односи .....

- Достапност на работно место под еднакви услови .....
- Засновање на работен однос без јавно огласување (поведување на постапка) .....
- Пополнување на слободни работни места без огласување со склучување и заверка на договор за работа .....
- Право на приговор .....
- Дисциплинска и материјална одговорност .....
- Наредба за работа подолга од работното време .....
- Приоритет на законот пред колективните договори .....
- Престанок на правото на работа по основ на пол (поведување на постапка) .....
- Различни услови за остварување правото на пензија по основ на пол .....
- Закон за работните односи .....
- Договор за вработување како акт со кој се уредуваат конкретни прашања од процесот на работата .....
- Надомест на штета .....
- Ограничување на правото на штрајк .....
- У.бр.184/2005
- Статусот на невработените лица .....

8. Локална самоуправа .....

- Одлуки и заклучоци донесени од Советот на општина Тетово .....
- Времетраење на мандат на градоначалници и советници .....
- Прогласување на културни установи од општ интерес (поведување на постапка) .....
- Преземање на основачки права на одредени организации и утврдување на истите како национални установи .....
- Право на надомест на штета на корисниците на јавните патишта .....
- Определување на граници на градот Скопје .....

- Месечен паушал за присуство на седници .....

9. Урбанизам .....

- Меѓусебна согласност на одлука со правилник (поведување на постапка) .....

- Мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости .....

- Урбанистичка документација за населено место (поведување на постапка) .....

- Мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости за населено место Подмоље .....

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план

- Меѓусебна согласност на Детален урбанистички план со Правилник за стандарди и нормативи за планирање на простор .....

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план (поведување на постапка) .....

- Мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости за Урбана единица 4 - Исток - Струга .....

- Исправка на техничка грешка .....

- Јавна анкета за Детален урбанистички план за Тетово .....

- Јавна анкета за Генерален урбанистички план за Тетово .....

- Одлука за изменување и дополнување на Детален урбанистички план за дел од 7-ма Урбана единица - Охрид (поведување на постапка) .....

- Постапка при донесување на Детален урбанистички план .....

- Одлука за измена и дополнување на Детален урбанистички план за Урбана единица 4- Запад - Струга .....

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план за Станбена заедница 1 Урбан блок "1" Битола .....

- Одлука за усвојување на измени и дополнување на дел од VI-та станбена единица во Тетово (поведување на постапка) .....

- Недостаток на документација за спроведени фази во постапката за донесување на измени и дополнувања на Детален урбанистички план - дел од IV станбена заедница во Тетово .....

- Одлука за донесување на парцијални измени и дополнувања на делови од Деталните урбанистички планови во град Куманово .....

- Јавна анкета по Детален урбанистички план за "Буњаковец 1" .....

- Мислење од надлежен орган за заштита на природни реткости (поведување на постапка) .....
- Мислење од надлежен орган за заштита на природни реткости .....
- Согласност од надлежен орган за заштита на природни реткости (поведување на постапка) .....
- Согласност од органот за заштита на природните реткости .....
- Постапка за донесување на Детален урбанистички план за населба "Тасино Чешмиче" 1 - Скопје .....
- Постапка за донесување на детален урбанистички план .....
- Постапка за донесување на детален урбанистички план .....
- Постапка за донесување на детален урбанистички план .....
- Меѓусебна согласност на Генералниот со Деталниот урбанистички план .....

10. Образование и култура .....

- Автономија на универзитет .....
- Организации регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата .....
- Државна матура, училишна матура и завршен испит (поведување на постапка) .....
- Повреда на правната сигурност како елемент на принципот на владеењето на правото .....
- Право на настава на свој јазик во високото образование
- Учество на државата во финансирањето на правните високообразовни установи
- Дополнителни квоти за запишување на студенти припадници на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија
- Разлика меѓу службената употреба на јазикот и писмото на заедниците и правото за образование на свој јазик .....
- Принцип на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија .....
- Закон за изменување и дополнување на Законот за средно образование (завршниот испит во средното образование) поведување на постапка) .....
- Важење, односно неважење на подзаконски акт .....

11. Кривично право .....

- Уверение за неизречена мерка на безбедност .....
- Присилно доведување лице во органот на Министерството за внатрешни работи .....

- Одобрение од министерот за правда за гонење за сторено кривично дело .....

12. Пензиско и инвалидско осигурување .....

- Остварување на правото на надомест без доказ за престанок на правното лице .....
- Усогласување на пензиите со општествено економските услови во Републиката .....
- Стаж на осигурување со зголемено траење .....

13. Социјално-здравствени односи .....

- Дополнителна дејност на лекарите специјалисти
- Плаќање на здравствените услуги во примарната стоматолошка здравствена заштита .....
- Овластување на министерот да донесува акти во функција на операционализација на законот .....
- Обновување, времено или трајно одземање на лиценците за работа .....
- Здравствено осигурување со подзаконски пропис .....
- Лиценца за работа .....

14. Колективни договори .....

- Отказ поради економски, технолошки, структурални и слични промени .....

15. Останато .....

- Право на азил .....
- Закон за брак и семејство .....
- Изрекување на управни мерки од државен инспектор.....
- Вршење на туристичка дејност со лиценци .....
- Средства на солидарноста на СРМакедонија, отстранување на последиците од елементарни непогоди и воведување "Недела на солидарноста" .....
- Определување бројот на регистри и контролни точки во министерствата и другите органи на

- државната управа .....
- Посебни права што произлегуваат од функцијата - претседател на Републиката .....
- Утврдување на висината и начинот на плаќање на надоместокот на реалните трошоци при посвојување (поведување на постапка) .....
- Употреба на јазиците во работата и функционирањето на Собранието на Република Македонија .....
- Користење на средства на солидарноста .....
- Прием во државјанство на Република Македонија .....
- Прием во државјанство .....
- Надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија не може да се менува со закон .....
- Прогонувани лица за самобитноста на македонскиот народ и неговата државност .....
- Слобода на здружување како демократско и политичко право .....

II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИ И ПРАВА НА ЧОВЕКОТ И ГРАЃАНИНОТ .....

- Право на азил .....
- Непостоење на конечен или правосилен акт или дејствие .....
- Висина на пензија .....
- Барање за заштита на правото на вработување .....

III. РЕШЕНИЈА ЗА ЗАПИРАЊЕ НА ПОСТАПКАТА .....

- Закон за личната карта .....
- Закон за општа управна постапка .....

IV. РЕШЕНИЈА ЗА ОТФРЛАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВИТЕ .....

1. Акти кои немаат карактер на пропис или општ акт во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија .....

- Известување од Комисијата за полагање на стручен испит на Агенцијата за Државни службеници .....

- Програма и Оперативен план за реализација во областана образованието и науката .....
- Закон за прекршоци .....
- Решение за дозвола за остварување на колективно авторско право .....
- Договор за работа од дома .....
- Правилник за утврдување критериуми, мерила и постапка за доделување на користење на службени станови на воени старешини и цивилни лица во АРМ .....
- Решение за ставање во примена на воспоставениот катастар на недвижности на катастарската општина Кисела Вода I .....
- Ценовник за телекомуникациски услуги
- Правилник за претплатнички однос .....
- Одлука за издвојување сектор за маркетинг на Македонската радио телевизија.....
- Одлука за издвојување дел од Македонската радио телевизија во кој не се врши основна дејност .....
- Правилник за систематизација на работни места .....
- Одлука за избор на кандидат по објавен оглас
- Јавен оглас за вработување на неопределено време .....
- Правилник за внатрешна организација и систематизација на Водостопанското претпријатие "Брегалница"- Кочани и
- Одлука за засновање на работен однос на неопределено време на Драгица Петрова од Кочани .....

2. Акти кои еднаш биле пред оценка на Судот (res iudicata) .....

- Закон за парнична постапка .....
- Закон за градот Скопје .....
- Правилник за плати, надоместоци и други лични примања во АД за осигурување и реосигурување "Кјуби Македонија" .....
- Закон за облигационите односи .....
- Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност .....
- Уредба за начинот и постапката за отуѓување на градежното земјиште сопственост на Република Македонија .....

- Посебни правила од јавно правен карактер за државните службеници во однос на вработените во стопанството .....
- Детален урбанистички план за дел од МЗ III-та МУБ (УЕ 18, 19) и дел од МЗ Бајрам Шабани (дел од УЕ 11) во град Куманово .....
- Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежното изградено земјиште сопственост на Република Македонија .....
- Програма за дополнување на Програмата за изградба, продажба и одржување на становите во сопственост на Република Македонија .....
- Одлука за измени и дополнувања на ДУП за втора станбена единица во Тетово .....
- Одлука за услови и постапка за прием во членство на Сојузот на здруженија на пензионерите на Македонија .....
- Закон за парнична постапка .....
- Одлука за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово .....
- Закон за пензиско и инвалидско осигурување (член 17) .....
- Закон за семејство (член 94-г став 4 точка 7) .....
- Решение на Министерството за финансии - Управа за јавни приходи-Скопје .....
- Закон за социјална заштита .....
- Закон за превоз во патниот сообраќај .....
- Закон за внатрешни работи
- Правилник за вршење на работите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање .....
- Правилник за условите, начинот и постапката за издавање на лиценци за вршење на авто-такси превоз во Скопје .....
- Одлука за Детален урбанистички план за дел од централното градско подрачје Урбан модул ЦЕ 2003-2008 Охрид .....
- Член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување .....
- Одлука за усвојување на Детален урбанистички план за Урбан блок 54 во Тетово
  - Меѓусебна согласност на општи акти
  - Одлука со Правилник за стандарди и нормативи .....
  - Закон за утврдување и наплата на јавните приходи .....
  - Член 192 од Законот за извршна постапка .....
  - Член 86 од Законот за оружје .....
  - Член 51 став 2 од Законот за осигурување .....

- Член 17 став 1 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување .....
- Правилник за дополнување на Правилникот за висина на надоместокот за царински услуги
- Барање за распределба на царински квоти .....

3. Ненадлежност .....

- Закон за социјална заштита .....
- Одлука за условите и постапката за прием во членство на Сојузот на здруженијата на Сојузот на пензионерите на Македонија .....
- Решение за забрана на матичните лекари да работат како специјалисти во ординациите за кои конкурирале .....
- Процесни пречки за одлучување .....
- Непочитување на позитивните законски прописи и координирано функционирање на системот .....
- Заштита на слободи и права што се во надлежност на други судови.....
- Записници на општински изборни комисии .....
- Одлука за регулирани цени на телекомуникациски услуги
- Ценовник за телекомуникациски услуги .....
- Меѓусебна усогласеност на закони .....
- Тарифен систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација-Скопје .....
- Закон за територијална организација и локална самоуправа .....
- Поединечни акти на судови и управни органи .....
- Одлука за утврдување на работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење
- Меѓусебна согласност на одлуки .....
- Одлука за временна забрана за плаќање на купопродажна цена на деловен простор акции што се стекнати по било кој основ од вработените во АД Градски трговски центар - Скопје
- Договор за лизинг со клаузула за откуп .....
- Закон за семејство .....
- Неуредна иницијатива .....
- Конкретни акти на Основниот суд во Гевгелија .....
- Закон за служба во Армијата на Република Македонија
- Правилник за условите за стекнување воздухопловно-техничко звање .....
- Одлука за донесување на Детален урбанистички план

- за дел од Месната заедница "Кузман Јосифовски-Питу"
урбан модул 40, општина Карпош .....
- Правилник за систематизација на работни места на општинската администрација во општина Делчево
  - Мислење на Агенцијата за државни службеници .....
  - Закон за ратификација на Договорот на Владата на Република Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на лица на Меѓународниот кривичен суд .....
  - Закон за внатрешни работи
  - Уредба за употреба на средства за присилба на огнено оружје .....
  - Одлука за распределба на средства за валоризација на платите на работниците во општинската администрација .....
  - Спогодба меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Албанија за соработка во областа на образованието и науката .....
  - Закон за заштита и спасување .....
  - Одлука бр.07-101/2 донесена од Советот на општина Другово .....
  - Решенија донесени од Советот на општина Босилево на седницата од 6 јуни 2005 .....
  - Оценување на уставноста и законитоста на конкретни акти на судовите .....
  - Правилник за организација и систематизација на работите и работните задачи на Ученичкиот дом "Доне Божинов" од Пробиштип .....
  - Правилник за организација и систематизација на работните места на Јавното радиодифузно претпријатие "Радиот Телевизија Гевгелија" .....
  - Закон за кривичната постапка (меѓусебна согласност на закони) .....
  - Статутот на АД "Македонски телекомуникации" Скопје (пречистен текст) .....
  - Одлука за Детален урбанистички план на населба Бирарија-Скопје .....
  - Статутот на Воената академија "Михајло Апостолски" - Скопје .....
  - Согласност на меѓународен правен акт со подзаконски акт .....
  - Барање на Неџат Мемеди од Гостивар за заштита од економска дискриминација
  - Предлог на Неџат Мемети од Гостивар за решавање на судир на надлежностите .....
  - Одлука за спроведување активности за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг .....
  - Правилник за изменување и дополнување на Правилникот

за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата
за заштита и спасување .....

4. Оспорениот акт (одредба) престанал/а да важи .....

- Закон за изменување и дополнување на Законот за телекомуникации .....
- Член 22-а став 2, 3 и 4 од Законот за телекомуникации .....
- Правилник за претплатнички однос со "Македонски телекомуникации" .....
- Закон за здравствена заштита .....
- Одлука за начинот на плаќање на ѓубрето од домаќинствата, донесена од Управниот одбор на ЈП "Брегалница"-Делчево .....
- Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство .....
- Закон за договорна хипотека .....

5. Меѓусебна согласност на општи акти .....

- Закон за акцизи и Спогодба за стабилизација и асоцијација .....

6. Отсуство на акт предмет на уставносудска оцена .....

- Закон за служба во АРМ .....

7. Примена на закони и други прописи .....

- Работење и одлучување на управни органи .....
- Закон за парнична постапка .....
- Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата .....
- Договор за продажба на "Македонски телекомуникации" .....

CONTENTS

I. DECISIONS AND RESOLUTIONS REPEALING – REVOKING DISPUTED ACTS, i.e., ESTABLISHING THAT THERE ARE/ THERE ARE NO GROUNDS TO INITIATE A PROCEDURE

1. Defence and security.....

- System of command in the Army .....
- the President of the Republic in the function of supreme commander of Armed Forces.....
- Enforcement of the command with the Army of the Republic of Macedonia .....
- Organizational-technical activities which precede the adoption of the Plan for Defense of the Republic of Macedonia .....
- Adoption of a sub-legal regulation in the function of operationalization of the law .....
- The credibility of natural persons to possess and carry weapons as a guarantee for the protection of life and property of citizens.....
- Consumers of classified information .....
- Authorization of the Minister to adopt regulations in the function of operationalization of a law .....
- Appointment of Deputy Chief of General Staff of the Republic of Macedonia .....
- Presumption of innocence .....
- Powers of the Government to adopt bylaws having legal force in situation of a state of war or state of emergency .....
- Competences of the Directorate for the Protection of Personal Data .....

2. Finances, public fees and indemnities .....

- Water indemnity.....
- Payment of communal services .....
- Insurance against responsibility for damages caused by third persons.....

- Premium for property insurance .....
- Premium for motor vehicles insurance .....
- Check of capabilities and personal predispositions for the performance of tasks of the financial police.....
- Bonds for the payment of public fees given their nature .....
- Equal legal position of the subjects on the market .....
- Payment of real costs when adopting .....
- Legal authorisation of the minister of finances to define, with a Rulebook, special export measures for marking tobacco goods being exported .....
- Authorisation of the municipality to determine the amount of the communal fee for the maintenance of public lighting .....
- Authorisation of the minister to adopt, upon need, regulations for the enforcement of the Law on Accounting of Non-Profit Organisations (initiation of a procedure).....
- Authorisation of the minister to adopt, upon need, regulations for the enforcement of the Law on Accounting of Non-Profit Organisations .....
- Consent from the founder in the establishment of the prices of products .....
- Establishment of criteria for compensation of damage without grounds and frameworks contained in the law .....
- Indemnity paid to the customs duty body for a rendered service .....
- Public procurements by legal persons performing one or more activities from the field of water supply, energy, transportation, telecommunications and communal services.....
- Freedom of the market and entrepreneurship
- Law not harmonised with the Constitution within the time limit defined .....
- Issuing an order to block funds for securing the collection of claims (initiation of a procedure).....

3. Economy .....

- Rapid transfer of money .....
- Prohibition to perform and activity .....
- Performance of a water-supply activity after termination of work until the date of removal from the corresponding registry .....
- Damage liability .....
- Envisaging “charter transportation” as a special condition for carrying out transportation in air traffic (initiation of a procedure).....

- Powers of the Minister of Transportation and Communications to adopt a bylaw .....
- Definition of the prices of products and services of the public enterprise "Makedonski železnici" ("Macedonian railways") – Skopje (initiation of a procedure).....
- Setting aside funds for reproduction onto a separate account.....
- Authorisation of the Minister of Transportation and Communications to determine the category of the bus stations (initiation of a procedure)....
- Publication of laws.....

4. The Judiciary, the legal profession and the notary profession .....

- Powers of the Minister of Justice .....
- Criminal Procedure Code (freedoms and rights of man and citizen).....
- Law on Out-Of-Court Proceedings.....
- Authorisation of the Minister of Justice (initiation of a procedure).....
- Determination of a main seat of the attorney at law's office .....
- Association's registration deposit (initiation of a procedure).....
- The legal subjectivity of the Bar Association of Macedonia for foundation of a trade company.....
- Legal consequence from conviction

5. Property-legal matters (legal protection of property).....

- Denationalization .....
- Securing persons and property by trade companies.....
- Establishment of the value of the state-owned property.....
- Forced opening of business premises for the purposes of making an inventory and division to collect unpaid tax .....
- Authorisations of the most favourable bidder when realising the sales contract of the matters of state bodies.....
- Right to broadcasting re-emitting .....
- Realisation of rights under the Law on Denationalization .....
- Taking away vested rights to decorations and recognitions .....

6. Construction land .....

- Right to use construction land transformed into a right to

- a long-term lease (initiation of a procedure) .....
- Attaching a provision on the content of an already repealed provision .....

7. Labour relations .....

- Availability of a job under equal conditions.....
- Employment without public announcement (initiation of a procedure).....
- Filling in vacancies without announcement by concluding and certifying a job contract .....
- Right to complaint .....
- Disciplinary and material responsibility .....
- Order for an overtime work .....
- Priority of the law before collective agreements .....
- Termination of the right to employment on grounds of sex (initiation of a procedure).....
- Different conditions for the realisation of the right to a pension on grounds of sex .....
- Law on Labour .....
- Employment contract as an act regulating concrete issues from the work process .....
- Compensation of damage .....
- Limitation of the right to strike .....
- Status of unemployed persons .....

8. Local self-government

- Decisions and conclusions adopted by the Council of the Tetovo municipality .....
- Duration of the term of office of mayors and advisors .....
- Proclamation of cultural institutions of common interest (initiation of a procedure).....
- Taking over founding rights of certain organisations and establishing the same as national institutions .....
- Authorisations of the council of the local self-government unit to take over founding rights.....
- Right to a compensation of damage for users of public roads .....
- Determination of boundaries of the City of Skopje .....
- Monthly lump sum for attending sessions .....

9. Urban planning .....

- Mutual agreement of a decision with a rulebook
(initiation of a procedure).....
- Opinion by the body competent for the protection of natural rarities .....
- Urban planning documentation for an inhabited place
(initiation of a procedure) .....
- Opinion by the competent body for the protection of natural rarities
for the inhabited place of Podmoqe .....
- Procedure for the adoption of a Detailed urban Plan .....
- Mutual agreement of a Detailed Urban Plan with a Rulebook
for standards and norms for space planning .....
- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan
(initiation of a procedure) .....
- Opinion by the body competent for the protection of natural
Rarities for the Urban Unit 4 - East – Struga .....
- Correction of a technical error .....
- Public polls for Detailed Urban Plan for Tetovo .....
- Public poll for the General Urban Plan for Tetovo .....
- Decision on changing and supplementing a Detailed Urban Plan
for a section of the 7th Urban Unit - Ohrid (initiation of a procedure).....
- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan for
the municipalities of Ohrid, Struga, Dojran and Resen .....
- Decision on Changing and Supplementing a Detailed Urban Plan
for Urban Unit 4 - West – Struga .....
- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan
for the Housing Development 1 Urban Section "1" Bitola .....
- Decision on adopting changes and supplements to a section
of the VIth housing development in Tetovo
(initiation of a procedure).....
- Lack of documentation for carried out stages in the procedure
for the adoption of changes and supplements in a Detailed Urban Plan –
section of IVth housing development in Tetovo .....
- Decision on adopting partial changes and supplements
to sections of Detailed Urban Plans in the city of Kumanovo .....
- Public poll on the Detailed Urban Plan for "Bunjakovec 1" .....
- Opinion by a body competent for the protection of natural rarities
(initiation of a procedure).....
- Opinion by a body competent for the protection of natural rarities .....
- Agreement by a body competent for the protection of natural rarities
(initiation of a procedure).....
- Consent by the body for the protection of natural rarities .....
- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan

- for the settlement of "Tasino Češmiče" 1 – Skopje .....*
- *Procedure for the adoption of a detailed urban plan .....*
- *Procedure for the adoption of a detailed urban plan .....*
- *Procedure for the adoption of a detailed urban plan .....*
- *Mutual agreement of the General and Detailed Urban Plans .....*

10. Education and culture .....

- *Autonomy of a university .....*
- *Organisations registered for the performance of an activity of special social interest in the field of culture .....*
- *State examination, graduation examination and final examination (initiation of a procedure) .....*
- *Violation of the legal safety as an element of the principle of the rule of law .....*
- *Right to instruction in one's own language in university education .....*
- *Participation of the state in the financing of the legal university institutions .....*
- *Additional quotas for enrollment of students-members of the communities that are not the majority in the Republic of Macedonia .....*
- *Difference between the official use of the language and alphabet of the communities and the right to education in one's own language .....*
- *The principle of the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia .....*
- *Law on Changing and Supplementing the Law on Secondary Education (final examination in secondary education) initiation of a procedure).....*
- *Validity, that is, invalidity of sub-legal act .....*

11. Criminal law .....

- *Certificate for non-pronounced security measure .....*
- *Forced bringing of a person in the body of the Ministry of Interior .....*
- *Approval by the Minister of Justice for prosecution for a committed criminal offence.....*

12. Pension and disability insurance .....

- Realisation of the right to compensation without a proof for termination of the legal entity .....
- Harmonisation of the pensions with the social-economic conditions in the Republic .....
- Period of insurance with an expanded duration

13. Social-health relations .....

- Additional activity of specialist doctors .....
- Payment for health services in the primary dental medicine health care .....
- Authorisation of the Minister to adopt acts in the function of operationalisation of the law .....
- Renewal, interim or permanent taking away of working licenses .....
- Health insurance by a sub-legal regulation .....
- Working license .....

14. Collective agreements .....

- Notice for economic, technological, structural and similar changes .....

15. Miscellaneous .....

- Right to asylum .....
- Law on Matrimony and Family .....
- Pronouncing administrative measures by a state inspector .....
- Performing a tourist activity with licenses .....
- Funds of solidarity of SRMacedonia, removal of the consequences from natural distasters and introduction of a "Solidarity Week" .....
- Determination of the number of registries and check points in the ministries and other bodies of state administration .....
- Special rights deriving from the function – President of the Republic .....
- Determination of the amount and manner of payment of the compensation of real costs when adopting (initiation of a procedure).....
- Use of languages in the work and functioning of the Assembly of the Republic of Macedonia .....

- Use of funds of solidarity .....
- Granting citizenship of the Republic of Macedonia .....
- Granting citizenship .....
- The competence of the Constitutional Court of the Republic of Macedonia may not be changed by law .....
- Persecuted persons for the originality of the Macedonian people and its statehood .....
- Freedom of association as a democratic and political right .....

II. REQUESTS FOR THE PROTECTION OF FREEDOMS AND RIGHTS OF THE INDIVIDUAL AND CITIZEN .....

- Right to asylum .....
- Non-existence of a final or effective act or action .....
- Amount of pension .....
- Request for the protection of the right to employment .....

III. RESOLUTION TO STOP THE PROCEDURE .....

- Law on Identity Card .....
- Law on General Administrative Procedure .....

IV. RESOLUTIONS FOR DISMISSING INITIATIVES .....

1. Acta that do not have the character of a regulation or general act in the sense of Article 110 of the Constitution of the Republic of Macedonia .....

- Notification by the Commission of the Agency for Civil Servants for taking an expert examination .....
- Programme and Operational Plan for realisation in the field of education and science .....
- Law on Minor Offences .....
- Resolution for permit to realise collective copyright .....
- Job contract for work at home .....
- Rulebook for the establishment of criteria, measures and procedure to award for use of official apartments to military officers and civilians in the ARM .....

- Resolution to put into practice the established cadastre of immovable property of the cadastre municipality of Kisela Voda I .....
- Pricelist for telecommunications services .....
- Rulebook for subscriber's relation .....
- Decision to separate a marketing sector for the Macedonian radio and television .....
- Decision to separate a section of the Macedonian radio and television in which no basic activity is performed.....
- Rulebook for systematisation of jobs .....
- Decision on selection of a candidate upon an announced notice .....
- Public notice for employment to indefinite time .....
- Rulebook for internal organisation and systematisation of the water supply enterprise "Bregalnica"- Kočani and .....
- Decision on employment to indefinite time for Dragica Petrova from Kočani.....

2. Acts that have already been assessed by the Court (res iudicata) .....

- Law on Legal Procedure .....
- Law on the City of Skopje .....
- Bookrule on salaries, compensations and other personal incomes in the stock company for insurance and re-insurance "Qbe Macedonia" .....
- Law on Obligations .....
- General collective agreement for public services, public enterprises, state bodies, bodies of local self-government and other legal entities performing a non-economic activity .....
- Bylaw about the manner and procedure for the transfer of construction land owned by the Republic of Macedonia .....
- Special rules of public legal character for civil servants in respect of the employees in the economy .....
- Detailed urban plan for a section of the local community III-ta MUB (UE 18, 19) and a section of the local community Bajram Šabani (section of UE 11) in the city of Kumanovo .....
- Bylaw on the manner and procedure for transfer of construction land built owned by the Republic of Macedonia .....
- Programme for supplementing the Programme for Construction, Sale and Maintenance of flats owned by the Republic of Macedonia .....
- Decision on changes and supplements to **DUP** for second

- housing unit in Tetovo* .....
- *Decision on the conditions and procedure for membership in the Union of associations of retired people of Macedonia* .....
  - *Law on Legal Procedure* .....
  - *Decision on adopting a General Urban Plan of the city of Tetovo* .....
  - *Law on Pension and Disability Insurance (Article 17)* .....
  - *Law on the Family (Article 94-d paragraph 4 item 7)* .....
  - *Resolution of the Ministry of Finance – Public Incomes Directorate-Skopje* .....
  - *Law on Social Care* .....
  - *Law on Transportation in Passenger’s Traffic* .....
  - *Law on Internal Affairs* .....
  - *Rulebook for performing the tasks of the Directorate for Security and Counterintelligence* .....
  - *Rulebook for the conditions, manner and procedure for issuing licenses for performing auto-taxi transportation in Skopje* .....
  - *Decision on Detailed Urban Plan for section from the central city area Urban module CE 2003-2008 Ohrid* .....
  - *Article 5 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance* .....
  - *Decision on adopting a Detailed Urban Plan for Urban Section 54 in Tetovo* .....
  - *Mutual agreement of general acts* .....
  - *Decision with Rulebook for standards and normatives* .....
  - *Law on Establishing and Collecting Public Incomes* .....
  - *Article 192 of the Law on Enforcement* .....
  - *Article 86 of the Law on Weapons* .....
  - *Article 51 paragraph 2 of the Law on Insurance* .....
  - *Article 17 paragraph 1 of the Law on Pension and Disability Insurance* ...
  - *Rulebook for supplementing the Rulebook about the amount of compensation for customs services* .....
  - *Request for distribution of customs duty quotas* .....

3. Lack of authorisation .....

- *Law on Social Care* .....
- *Decision on the conditions and the procedure for accession to membership of the Union of associations of the Union of Retired Persons of Macedonia* .....
- *Resolution for prohibition for personal doctors to work as specialists in the doctor’s offices in which they applied* .....
- *Process obstacles for decision-making* .....

- *Failure to observe positive legal regulations and coordinated functioning of the system* .....
- *Protection of freedoms and rights that are within the competence of other courts*.....
- *Minutes of municipal electoral commissions* .....
- *Decision on regulated prices of telecommunication services* .....
- *Pricelist for telecommunication services* .....
- *Mutual harmonisation of laws* .....
- *Tariff system of collection for services performed by AD Toplifikacija-Skopje* .....
- *Law on Territorial Organisation and Local Self-Government* .....
- *Individual acts of courts and administrative bodies* .....
- *Decision on establishing jobs for which the insurance period is counted with an expanded duration* .....
- *Mutual agreement of decisions* .....
- *Decision on temporary prohibition to pay purchase price of a business space stocks gained on any ground by the employees in AD Gradski trgovski centar – Skopje* .....
- *Leasing Agreement with a clause for repurchase* .....
- *Law on the Family* .....
- *Irregular initiative* .....
- *Concrete acts of the Basic Court in Gevgelija* .....
- *Law on Serving in the Army of the Republic of Macedonia* .....
- *Rulebook for the conditions to acquire aircraft-technical title* .....
- *Decision to adopt a Detailed Urban Plan for part of the local community "Kuzman Josifovski-Pitu" urban module 40, Karpoš municipality* .....
- *Rulebook for the systematisation of jobs of the municipal administration in the municipality of Delčevo* .....
- *Opinion of the Agency for Civil Servants* .....
- *Law on ratification of the Agreement of the Government of the Republic of Macedonia and the Government of the United States of America that refers to the extradition of persons to the International Criminal Tribunal* .....
- *Law on Internal Affairs* .....
- *Bylaw for the use of means of coercion of firearms* .....
- *Decision on distribution of funds for valorisation of the salaries of employees in municipal administration* .....

- *Agreement between the Government of the Republic of Macedonia and the Government of the Republic of Albania for cooperation in the field of education and science* .....
- *Law on Protection and Rescue* .....

- *Decision no.07-101/2 made by the Council of the municipality of Drugovo .....*
- *Resolutions passed by the Council of the municipality of Bosilevo at its session on 6 June 2005 .....*
- *Appraisal of the constitutionality and legality of concrete acts of the courts .....*
- *Rulebook for the organisation and systematisation of the matters and working tasks of the school home "Done Božinov" from Probištip .....*
- *Rulebook for the organisation and systematisation of the jobs of the public broadcasting enterprise "Radio Televizija Gevgelija" .....*
- *Criminal Procedure Code (mutual agreement of laws) .....*
- *Statute of AD "Makedonski telekomunikacii" Skopje (refined text) .....*
- *Decision on a Detailed Urban Plan for the settlement Birarija-Skopje .....*
- *Statute of the Military Academy "Mihajlo Apostolski" – Skopje .....*
- *Agreement of an international legal act with a sub-legal act .....*
- *Request by Nexhat Memedi from Gostivar for protection against economic discrimination .....*
- *Proposal by Nexhat Memeti from Gostivar for resolution of conflict of competences .....*
- *Decision to enforce activities for issuing Euro-obligations and public debt management .....*
- *Rulebook for changing and supplementing the Rulebook for Systematisation of the works and tasks of the Directorate for Protection and Rescue.....*

4. Challenged act (provision) ceased to be valid .....

- *Law on Changing and Supplementing the Law on Telecommunications .....*
- *Article 22-a paragraphs 2, 3 and 4 of the Law on Telecommunications .....*
- *Rulebook on pre-paid relation with "Makedonski telekomunikacii" .....*
- *Law on Health Care .....*
- *Decision on the manner of payment of garbage from households, adopted by the Board of Directors of the public enterprise "Bregalnica"-Delčevo .....*
- *Law on supplying and using foreign means to increase employment and employment of people who return from working abroad .....*
- *Law on Contractual Mortgage .....*

5. Mutual agreement of general acts .....

- *Law on excises and Stabilisation and Association Agreement .....*

6. Absence of an act subject to a consitutional-court

Evaluation .....

- *Law on Serving in ARM .....*

7. Application of laws and other regulations .....

- *Work and decision-making of administrative bodies .....*

- *Law on Legal Procedure .....*

- *Law on Security of Traffic on the Roads .....*

- *Agreement to sell "Makedonski telekomunikacii" .....*

**I. ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА СО КОИ СЕ УКИНУВААТ – ПОНИШТУВААТ
ОСПОРЕНИТЕ АКТИ, ОДНОСНО СЕ УТВРДУВА ДЕКА
НЕМА/ИМА ОСНОВ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА**

***I. DECISIONS AND RESOLUTIONS REPEALING – REVOKING
DISPUTED ACTS, i.e., ESTABLISHING THAT THERE ARE/ THERE
ARE NO GROUNDS TO INITIATE A PROCEDURE***

1. Одбрана и безбедност

1. Defence and security

1.

- Систем на командување во армијата
- Претседателот на Републиката во функција на врховен командант на вооружените сили

- *System of command in the Army*
- *the President of the Republic in the function of supreme commander of Armed Forces*

- Со одредбите од Законот за одбрана според кои Министерството за одбрана го организира пренесувањето на наредбите за спроведување на мерките на приправност, а Генералшабот на Армијата му предлага на Министерството за одбрана план за употреба на Армијата не се нарушува системот на командување со Армијата утврден со Законот, ниту се врши повреда, односно ограничување на правото и позицијата на претседателот на републиката, како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија.

- Ова од причини што согласно Законот за одбрана, мерките на приправност и планот, односно документите за употреба на Армијата ги пропишува и донесува претседателот на Републиката, кој исто така го наредува спроведувањето на мерките и употребата на Армијата, на кој начин претседателот на Републиката непосредно, а не преку Министерството за одбрана, ја остварува и неговата функција како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија, утврдена во член 79 став 2 од Уставот.

- The provisions of the Law on Defense under which the Ministry of Defense organizes the transfer of the orders for carrying out measures of readiness, while the General Staff of the Army proposes to the Ministry of Defense a plan for the use of the Army, do not violate the system of command with the Army defined by the Law, nor do they violate, that is, limit the right and position of the President of the Republic, as the Supreme Commander of the Armed Forces of the Republic of Macedonia.

- This for reasons that pursuant to the Law on Defense, the measures for readiness and the plan, that is, the documents for the use of the Army are prescribed and adopted by the President of the Republic, who also orders the implementation of the measures and the use of the Army, in which way the President of the Republic directly, and not through the Ministry of Defense, realizes his/her function as the Supreme Commander of the Armed Forces of the Republic of Macedonia, as defined in Article 79 paragraph 2 of the Constitution. .

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 20 став 1 точка 5 и член 25 став 2 точка 2 од Законот за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" бр.42/2001и 5/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека од уставноправен аспект било нелогично Министерството за одбрана да го организира пренесувањето на наредбата за спроведување на мерките на приправност од претседателот на Републиката до началникот на Генералштабот на Армијата или, пак, Генералштабот на Армијата да му предлага на Министерството за одбрана план за употреба на Армијата, кога се врши непосредна командна функција меѓу претседателот на Републиката и началникот на Генералштабот на Армијата.

Поради тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорените одредби се повредуваат членовите 8 став 1 алинеја 3, 51, 79 став 2 и 122 став 1 од Уставот на Република Македонија и предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 20 став 1 точка 5 и на член 25 став 2 точка 2 од Законот за одбрана.

При одлучувањето за основаноста на оваа иницијатива подносителот, исто така, предлага да се има во вид образложението на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.135/2001 и У.бр.155/2001 од 18 септември 2002 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.78/2002) со која е укинат членот 28 став 2 од Законот за одбрана.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 20 од Законот, во остварувањето на одбраната на Републиката, Министерството за одбрана: 1) подготвува стратегија за одбрана на Републиката; 2) врши процена на можните воени и други опасности со кои се загрозува суверенитетот, самостојноста и територијалниот интегритет на Републиката и загрозеноста на територијата од природни непогоди и други несреќи; 3) го организира и подготвува системот на одбраната

и предлага мерки за негов развој и усовршување; 4) подготвува план за одбрана на Републиката; 5) го организира пренесувањето на наредбата за спроведување на мерките на приправност и го следи нивното спроведување (оспорена одредба); 6) го организира и спроведува планирањето на одбраната; 7) ги планира потребите на одбраната и изработува финансиски планови и програми за потребите на одбраната; 8) ги распоредува финансиските средства за одбраната во согласност со Буџетот на Републиката и др.

Според членот 25 став 1 од Законот, оперативните и стручните работи за организирање, подготвување и командување со Армијата ги врши Генералштабот на Армијата, како највисоко стручно тело во состав на Министерството за одбрана за прашањата кои се однесуваат на Армијата.

Според ставот 2 на членот 25 од Законот, во извршување на работите од став 1 на овој член, Генералштабот на Армијата му предлага на Министерството за одбрана: 1) организација и формација на Армијата; 2) план за употреба на Армијата (оспорена одредба); 3) мерки за зголемување на борбената готовност на Армијата; 4) годишен финансиски план за потребите на Армијата и др.

4. Според членот 79 став 2 од Уставот, претседателот на Републиката е врховен командант на вооружените сили на Република Македонија, а според ставот 3 на овој член претседателот на Републиката своите права и должности ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Во членот 122 став 1 од Уставот е утврдено дека вооружените сили на Република Македонија го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката, а во ставот 2 на истиот член од Уставот е утврдено дека одбраната на Републиката се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Врз основа на наведените уставни одредби, одбраната како систем на одбрана на независноста и територијалниот интегритет на Републиката е уредена со Законот за одбрана. Според член 1 став 2 од Законот одбраната на Републиката ја остваруваат граѓаните, органите на државната власт и вооружените сили како Армија на Република Македонија.

Од аспект на причините поради кои се оспоруваат означените законски одредби од посебно значење е членот 28 од Законот во кој што не само што се потврдува уставната улога на претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили на Македонија, туку во овој член се утврдени и начинот и принципите на кои се заснова командувањето во Армијата.

Освен командувањето со Армијата, во остварувањето на одбраната претседателот на Републиката според Законот за одбрана има и други надлежности. Така, тој согласно член 18 од Законот донесува стратегија за одбрана на Републиката, донесува план за одбрана на Републиката, ги пропишува мерките на приправност и наредува нивно спроведување, пропишува организација и формација на Армијата, донесува документи за употреба на Армијата и наредува нејзина употреба и др.

Имајќи предвид дека согласно Законот за одбрана мерките на приправност ги пропишува и нивното спроведување го наредува претседателот на Републиката, за Судот не е спорно дека овластувањето на Министерството за одбрана да го организира пренесувањето на наредбата за спроведување на мерките на приправност и да го следи нивното извршување утврдено во оспорената одредба на членот 20 став 1 точка 5 од Законот е чисто од организационотехничка природа, пред се поради тоа што пренесувањето на наредбата до сите субјекти на одбраната, меѓу кои и до Генералштабот на Армијата на Република Македонија, се врши преку комуникацискоинформацискиот систем на Министерството за одбрана и е во функција на реализација на наредбата на претседателот на Републиката за спроведување на мерките на приправност. Со оглед на ваквиот карактер на овластувањето на Министерството за одбрана утврдено во оваа оспорена законска одредба Судот смета дека со неа не се нарушува системот на командување со Армијата на Република Македонија утврден во Законот за одбрана, ниту се врши повреда, односно ограничување на уставно утврденото право и позиција на претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија.

Оваа констатација се однесува и за одредбата на оспорениот член 25 став 1 точка 2 од Законот, според која Генералштабот на Армијата на Република Македонија му предлага на Министерството за одбрана план за употреба на Армијата. Имено, според Судот и со оваа одредба не се нарушува системот на командувањето со Армијата на Република Македонија утврден во Законот, односно и во

овој случај не станува збор за мешање на Министерството за одбрана во функциите, односно ингеренциите на претседателот на Републиката, како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија. Ова од причини што предлагањето на планот за употреба на Армијата претставува само оперативно стручна работа во смисла на членот 25 став 1 од Законот, според кој оперативните и стручните работи за организирање, подготвување и командување со Армијата ги врши Генералштабот на Армијата, како највисоко стручно тело во составот на Министерството за одбрана за прашањата кои се однесуваат на Армијата.

Со оглед на вака утврдениот статус и организациона поставеност на Генералштабот на Армијата, а што не се оспорува со иницијативата, логично и оправдано е што Генералштабот планот за употреба на Армијата го предлага на Министерството за одбрана, а не на претседателот на Републиката, како што смета подносителот на иницијативата.

Меѓутоа, од аспект на командувањето со Армијата, чиј врховен командант е претседателот на Републиката, според мислењето на Судот, не е суштествено што планот за употреба на Армијата Генералштабот на Армијата му го предлага на Министерството за одбрана, туку што овој план, односно документите за употреба на Армијата и наредбите за нејзината употреба согласно членот 18 став 1 точката 5 од Законот ги донесува претседателот на Републиката, на кој начин тој непосредно, а не преку Министерството за одбрана, ја остварува и командната функција со Армијата на Република Македонија утврдена во членот 79 став 2 од Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата со кои се предлага Судот при одлучувањето по оваа иницијатива да го има предвид образложението на неговата Одлука У.бр.135/2001 и У.бр.155/2001 од 18 септември 2002 година, објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.78/2002, а со која е укинат членот 28 став 2 од Законот за одбрана, Судот смета дека решенијата на сега оспорените законски одредби се суштински различни од решението што беше утврдено во членот 28 став 2 од Законот, поради што означената одлука на Судот е ирелевантна за одлучувањето по овој предмет.

Поради тоа што со оспорените законски одредби не се повредува членот 79 став 2 од Уставот, а поврзано со него ниту членовите 8 став 1 алинеја 3, 51 и 122 став 1 од Уставот во однос на кои, исто така, се оспорува уставноста на овие законски одредби,

Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нивната согласност со овие членови од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.172/2004)

2.

- Спроведување на командувањето со Армијата на Република Македонија

- Enforcement of the command with the Army of the Republic of Macedonia

- Уставната позиција на претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија не е повредена со пропишувањето во Законот за одбрана надлежности за командување само по однос на Армијата на Република Македонија, а не и по однос на сите делови на вооружените сили, бидејќи прашањето за командување по однос на останатите делови на вооружените сили е предмет на уредување во други закони.

- The constitutional position of the President of the Republic as the Supreme Commander of the Armed Forces of the Republic of Macedonia is not violated with the definition of competences in the Law on Defense to command only as regards the Army of the Republic of Macedonia, and not in respect of all segments of the Armed Forces, since the issue of command in view of the other segments of the Armed Forces is the subject of regulation in other laws.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 2 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на поднасловот "в) Претседател на Република Македонија и врховен командант на Армијата", член 18 став 1 точка 4, 5, 6, 7, 8 и 10 и членот 18 став 2, сите во делот "на Армијата" од Законот за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" бр.42/2001 и 5/2003).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 28 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Светскиот македонски конгрес, со седиште во Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата вооружените сили на Република Македонија како уставна категорија биле дефинирани во член 122 став 1 од Уставот на Република Македонија и биле нешто повеќе од само Армија на Република Македонија. Имено, со оспорениот дел од поднасловот и членот 18 од Законот за одбрана функцијата врховниот командант на вооружените сили се дерогирала во функција на врховен командант само на Армијата на Република Македонија, а вооружените сили не ја претставувале само Армијата, туку и сите лица под оружје, каде спаѓале и припадниците на вооружениот состав на полицијата. Со ваквата определба се повредувал членот 79 став 2 од Уставот. Понатаму, изнесените наводи се поткрепуваат со констатација на подносителот на иницијативата за "покажани катастрофални резултати во единството и координацијата на системот на командувањето" во досегашната примена на одредбата.

По однос на оспорениот член 28 став 2 од Законот се наведува дека ја суспендирал уставната позиција на претседателот на Републиката утврдена во член 122 став 1 од Уставот, која одредба пак го определува како врховен командант на вооружените сили. Имено, командната позиција била директна, непосредна, единствена, едностратешка и субординирана во употребата на силите и средствата на сите вооружени сили и во Уставот немало одредба која определува спроведување на командувањето да се врши преку министерот за одбрана. Оттаму, оспорената одредба не била во согласност со член 79 став 2 од Уставот.

Врз основа на наведеното се предлага поништување или укинување на оспорените одредби.

4. Судот на седницата утврди дека главата III од Законот за одбрана, во насловот: "Надлежности на органите на државната власт" го содржи поднасловот: "в) Претседател на Република Македонија и врховен командант на Армијата".

Според член 18 став 1 од Законот, во остварувањето на одбраната, претседателот на Република Македонија и врховен командант на Армијата:

- 1) донесува стратегија за одбрана на Републиката;
- 2) донесува план за одбрана на Републиката;
- 3) ги пропишува мерките на приправност и наредува нивно спроведување;
- 4) пропишува организација и формација на Армијата;
- 5) донесува документи за употреба на Армијата и наредува нејзина употреба;
- 6) дава согласност на документите за развој на Армијата;
- 7) ги определува мерките за зголемување на борбената готовност на Армијата и наредува нивно спроведување;
- 8) наредува мобилизација на Армијата;
- 9) го пропишува командувањето во Армијата;
- 10) донесува прописи што се однесуваат на борбената готовност, вооружената борба и мобилизација на Армијата;
- 11) поставува старешини на формациски места генерали и унапредува и разрешува генерали и
- 12) поставува и отповикува воени преставници на Републиката во странство.

Според став 2 од истата одредба, во остварувањето на функциите од областа на одбраната, претседателот на Републиката и врховен командант на Армијата донесува подзаконски акти.

Наведениот поднаслов и членот 18 од Законот се оспоруваат само по однос деловите каде е употребен терминот "на Армијата". Бидејќи точките 1, 2, 3, 9, 11 и 12 не го содржат наведениот термин, Судот не ја ценеше согласноста на овие точки со уставните одредби.

Во член 28 став 2 од Законот, кој во меѓувреме престана да важи, беше предвидено командувањето со Армијата, претседателот на Републиката да го спроведува преку министерот за одбрана, во согласност со Уставот и овој закон.

5. Според член 79 став 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија е врховен командант на вооружените сили на Македонија.

Според член 122 став 1 од Уставот, вооружените сили на Република Македонија го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, како и од целината на Законот за одбрана произлегува дека во сферата на одбраната не треба да се поистоветуваат поимите систем на одбрана и вооружени сили, затоа што одбраната е широк поим кој зафаќа поголема сфера, а Армијата е строго дефинирана вооружена сила во одбраната на суверенитетот и територијалниот интегритет на Република Македонија со која командува претседателот на Републиката како врховен командант.

Ваквото становиште произлегува и од содржината на одредбата од член 19 точка 11 од Законот за одбрана, според која Владата на Република Македонија во остварувањето на одбраната, меѓу другото, има надлежност да нареди употреба на полицијата во воена состојба како поддршка на Армијата. Накратко за време на воена состојба, покрај Армијата, во одбрана на Републиката се ангажира и полицијата.

Имено, предвиденото законско решение Владата да нареди употреба на полицијата во воена состојба како поддршка на

Армијата се должи на фактот што секоја држава во случај на потреба го ангажира целокупниот вооружен потенцијал со кој располага.

Од друга страна, поблиското пропишување на надлежностите на претседателот на Републиката по однос на Армијата на Република Македонија, како дел од вооружените сили, во членот 18 од Законот за одбрана не значи дека не постојат негови надлежности по однос на останатите вооружени сили различни од Армијата, кои можат да бидат предмет на уредување во други закони.

Така, согласно член 22 став 1 од Законот за внатрешни работи ("Службен весник на Република Македонија" бр.19/1995, 55/1997, 88/2002 и 33/2003), во услови на воена состојба, работниците на Министерството се мобилизираат и ангажираат за извршување на борбени задачи или за други работи во врска со одбраната и безбедноста на Република Македонија. Оттаму, полицијата го претставува униформираниот дел кој е соодветно опремен и вооружен и може соодветно да биде употребен во извршување на борбените задачи како составен дел на Армијата.

Оттаму, термиолошката разлика во законската и уставната одредба се должи на фактот што Законот за одбрана содржи регулатива исклучиво по однос на прашањето за надлежноста на претседателот на Република Македонија само по однос на раководењето и командувањето со Армијата на Република Македонија, но не и по однос на надлежностите за другите делови од вооружените сили, што не ја прави законската одредба спротивна на Уставот.

Врз основа на изнесеното, според Судот, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека оспорениот дел од поднасловот и одредбата ја дерогираат уставната позиција на претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија и да се доведе под сомнение нивната согласност со член 79 став 2 од Уставот.

6. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд со Одлуката У.бр. 135/2001 и У.бр.155/ 2001 од 18 септември 2002 година, меѓу другото, го укина член 28 став 2 од Законот за одбрана. Одредбата била оспорена од еднаков аспект

како и во иницијативата по овој предмет. Одлуката е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 78/2002.

Во постапката по наведениот предмет, Судот прифати становиште дека врховниот командат е посебен и индивидуален орган во сферата на одбраната со строго дефинирани надлежности и со право на одлучување во сферата на командувањето и употребата на Армијата.

Притоа, интенцијата на членот 79 став 2 од Уставот очигледно е да го обезбеди начелото на единство во командувањето при употреба на сили и средства на вооружените сили. Со доследно спроведување на ова начело се обезбедува највисок степен на ефикасност во вооружените сили при извршување на задачите пропишани со Уставот и Законот за одбрана.

За постигнување на таква ефикасност нужна е концентрација на командните овластувања во еден орган, а тоа е претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили. Според тоа, со предвидувањето командувањето со Армијата да се спроведува преку министерот за одбрана доаѓа до деконцентрација на командните овластувања и внесување орган во вертикалниот линиски систем на командување како посредник меѓу претседателот на Републиката и Генералштабот. На овој начин се разводнува функцијата на командување, а со самото тоа доаѓа и до слабеење на одговорноста во системот на одбраната кој се заснова врз принципите на едностарешинство и субординација кои принципи треба да овозможат пократок и побрз прием на наредбите и брзо функционирање на командувањето. Тоа значи дека системот на командувањето е строго хиерархиски уреден со еден наредбодавец и еден извршител.

Судот, исто така, оценил дека со спроведувањето на командувањето со Армијата преку министерот за одбрана се врши поделба на функцијата меѓу претседателот на Републиката, како Врховен командант на вооружените сили и министерот за одбрана како старешина на орган на управа, а со самото тоа и до ограничување на ингеренциите на Врховниот командант. Воедно, ваквиот начин на командување со Армијата значи мешање на командните и извршните функции на министерот, што во Армијата не е допуштено, односно министерот за одбрана како член на Владата не може да врши командни функции во Армијата.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби и предвидениот начин на командување со Армијата преку министерот за одбрана утврден во член 28 став 2 од Законот, Судот утврдил дека со тоа се отвора можност за повреда на принципот на едностарешинство, принципот на субординација и принципот на единство во командувањето при употребата на силите и средствата и командувањето со Армијата, поради што оценил дека оспорениот член не е во согласност со член 79 став 2 од Уставот.

Тргувајќи од наведеното, Судот заклучи дека нема основа за поинакво одлучување.

Исто така, постои и процесна пречка за одлучување по иницијативата од причина што оспорениот член 28 став 2 од Законот не се наоѓа во правниот поредок сметано од 4 октомври 2002 година, кога наведената интервентна Одлука на Судот е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 78/2002.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 61/2004)

3.

- Организационо-технички дејствија кои претходат на донесувањето на Планот за одбрана на Република Македонија

- Organizational-technical activities which precede the adoption of the Plan for Defense of the Republic of Macedonia

- Со законската определба Министерството за одбрана да врши процена на можните воени и други опасности и загрозеноста на територијата од природни непогоди и други несреќи, како комплекс на организационо-технички дејствија кои претходат на донесувањето на Планот за одбрана на Републиката, не се нарушува уставната позиција на претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија, ниту се повредува уставната определба вооружените сили на Република Македонија да го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката.

- The legal decision under which the Ministry of Defense makes an assessment of the possible military and other dangers and the jeopardization of the territory from natural disasters and other accidents, as a complex of organizational-technical activities which precede the adoption of the Plan for Defense of the Republic of Macedonia, does not violate the constitutional position of the President of the Republic as the Supreme Commander of the Armed Forces of the Republic of Macedonia, nor does it violate the constitutional provision that the Armed Forces of the Republic of Macedonia should protect the territorial integrity and independence of the Republic.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 20 став 1 точка 2 од Законот за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" бр.42/2001 и 5/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената одредба се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 79 став 2 и член 122 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Имено, подносителот на иницијативата смета дека процена на можните воени и други опасности со кои се загрозуваат суверенитетот, самостојноста и територијалниот интегритет на Републиката можеле да вршат единствено вооружените сили на Република Македонија, односно Генералштабот, а не и Министерството за одбрана како орган на државната управа.

Врз основа на наведеното, предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба.

3. Судот на седницата утврди дека според член 20 став 1 точка 2 од Законот за одбрана, во остварувањето на одбраната Министерството за одбрана, меѓу другото, врши процена на можните воени и други опасности со кои се загрозува суверенитетот, самостојноста и територијалниот интегритет на Републиката и загрозеноста на територијата од природни непогоди и други несреќи.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 79 став 2 од Уставот, претседателот на Републиката е врховен командант на вооружените сили на Република Македонија, а според ставот 3 на овој член претседателот на Републиката своите права и должности ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Во членот 122 став 1 од Уставот е утврдено дека вооружените сили на Република Македонија го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката, а во ставот 2 на истиот член од Уставот е утврдено дека одбраната на Републиката се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Врз основа на наведените уставни одредби, произлегува дека одбраната како систем на одбрана на независноста и територијалниот интегритет на Републиката е уредена со Законот за одбрана.

Имено, според содржината на член 1 став 2 од Законот, одбраната на Републиката ја остваруваат граѓаните, органите на државната власт и вооружените сили како Армија на Република Македонија.

Во Законот за одбрана претседателот на Република Македонија и врховен командант на вооружените сили, Министерството за одбрана и Генералштабот на Армијата имаат точно дефинирани надлежности.

Во остварувањето на одбраната на Република Македонија претседателот на Република Македонија и врховен командант на вооружените сили на Република Македонија, според член 18 став 1 точка 2 од Законот донесува план за одбрана на Републиката.

Според содржината на целината на член 20 од Законот, Министерството за одбрана, како еден од органите на државната власт е поставено како орган кој врши работи од организационен карактер, а според оспорената точка 2, меѓу другото, врши и процена на можните воени и други опасности и загрозеноста на територијата од природни непогоди и други несреќи.

Според член 25 став 1 од Законот, Генералштабот на Армијата како највисоко стручно тело во состав на Министерството за одбрана е тело кое врши работи од оперативен и стручен карактер, меѓу кои, согласно став 2 точка 2 од истата одредба, предлага план за употреба на Армијата на Министерството за одбрана.

Согласно член 12 од Одлуката за методологијата за спроведување на подготовките за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" бр.83/2003), донесена од Владата на Република Македонија, врз основа на овластувањето од член 19 точка 14 алинеја 1 од Законот, активностите на Планот за одбрана на Република Македонија опфаќаат изработка на процена на можните воени и други опасности со кои се загрозува суверенитетот, самостојноста и територијалниот интегритет на Републиката и документи на Планот за одбрана.

Во членот 13 став 1 од Одлуката е определено дека процената опфаќа: можни воени загрозувања и други опасности, видови на агресија, начин на борбено дејствување на агресорот, начин на спротиставување на можните воени загрозувања и други опасности, начин на спроведување на мерките за заштита и спасување на населението и материјалните добра од воени разурнувања и последиците предизвикани од нив во воена состојба, како и констатации и предлог мерки. Според став 2 од истата одредба, Министерството за одбрана при изработка на процената од став 1 соработува со другите министерства и другите органи на државната управа и управните организации. Кои се документите на Планот за одбрана е определено во членот 14 од истиот акт, а во нив спаѓа и планот за употреба на Армијата.

Значи процената преставува единствен обединет акт, составен дел на Планот за одбрана во кој е извршена обработка на добиените информации од соодветните безбедносни (разузнавачки и контраразузнавачки) структури на државата, кој акт претходи на изработката на документите за Планот за одбрана.

Оттаму, Судот утврди дека процената преставува комплекс од преземени организационо технички дејствија кои дејствија му претходат и се во функција на донесувањето на Планот за одбрана на Републиката што го донесува претседателот на Република Македонија и врховен командант на вооружените сили на Република Македонија.

Генералштабот на Армијата, според законските одредби не е организационо - техничко тело, туку согласно член 25 став 1 од Законот е највисоко стручно тело во состав на Министерството за одбрана за прашањата кои се однесуваат на Армијата и предлага план за употреба на Армијата, како еден од документите што го чинат Планот за одбрана.

Од аспект на командувањето со Армијата, чиј врховен командат е претседателот на Републиката, според Судот, не е суштествено што Министерството за одбрана врши проценка на можните воени и други опасности, а Генералштабот на Армијата му го предлага на Министерството за одбрана планот за употреба на Армијата, како еден од документите на Планот за одбрана, туку што овој план за одбрана, односно документите за употреба на Армијата и наредбите за нејзината употреба согласно членот 18 став 1 точката 5 од Законот ги донесува претседателот на Републиката, на кој начин

тој непосредно, а не преку Министерството за одбрана, ја остварува и командната функција со Армијата на Република Македонија.

Оттаму, според Судот со законската определба Министерството за одбрана да врши проценка на можните и други опасности и загрозеноста на територијата не се нарушува уставната позиција на претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија утврдена во член 79 став 2 од Уставот, ниту се повредува уставната определба вооружените сили на Република Македонија да го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката утврдена во член 122 став 1 од Уставот. Поврзано со наведените уставни одредби оспорената одредба не може да биде ставена под сомнение ни по однос на нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.199/2004)

4.

- Донесување на подзаконски пропис во функција на операционализација на законот

- Adoption of a sub-legal regulation in the function of operationalization of the law

- Министерот за одбрана може со подзаконски пропис да ја доработи постапката за материјалната одговорност на воените лица.

- The Minister of Defense may, with a sub-legal regulation, further work out the procedure for material responsibility of military officers.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на членот 120 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2002, 98/2002, 25/2003 и 71/2003); и

б) уставноста и законитоста на Упатството за начинот и постапката за утврдување на материјалната одговорност на воените лица на служба во Армијата на Република Македонија во целина ("Службен весник на Република Македонија" бр.27/2003) и посебно членовите 10 и 11 од ова упатство.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата означена во точката 1 под а) и на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 под б) од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорениот член 120 од Законот не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3, 32 став 5 и 51 од Уставот, бидејќи согласно членот 32 став 5 од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективни договори, а не со друг подзаконски пропис.

Според подносителот на иницијативата, од истите причини не можело да се донесе ниту оспореното Упатство, особено

затоа што прашањето за материјалната одговорност на вработените во Министерството за одбрана и во Армијата на Република Македонија било веќе уредено со Колективниот договор за уредување, односно доуредување на правата, обврските и одговорностите од работен однос во Министерството за одбрана, склучен на 15 април 2002 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.78/2002), како и со членот 4 став 2 од Законот за работните односи, според кој за повреда на работните обврски и причинетата штета, работникот одговара лично според одредбите на закон и колективен договор. Во иницијативата е наведено дека со членовите 10 и 11 од Упатството изворно, без за тоа да постојат основи и рамки во Законот за служба во Армијата на Република Македонија (членовите 113-120) или во некој друг закон, се пропишувала посебна и поинаква постапка за утврдување на материјалната одговорност, кога е во прашање само војник за време на служење на воен рок, воен обврзник во резервен состав на Армијата додека е повикан да извршува права и должности од областа на одбраната, питомец на Воената академија и лице на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери, во однос на другите воени лица (воените старешини - офицери и подофицери и професионални војници) и цивилните лица на служба во Армијата на Република Македонија, што не било во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 9, член 12 став 2, член 32 став 5 и член 96 од Уставот, членот 120 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија и членовите 56 став 3 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Во оспорениот член 10 став 1 од Упатството, се одело до таму, што од наведените категории на лица се барало дури и изјава за причините за кусокот, односно штетата и нивна согласност да ја надоместат, без за тоа да се водела било каква претходна постапка и без за тоа да се донесело соодветно решение, со што се кршел и членот 12 став 2 од Уставот. Имено, ако од лицето повикано, приведено или лишено од слобода не можело да се бара изјава, уште помалку тоа можело да се прави во случаите пропишани со оспорените подзаконски одредби.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 120 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, начинот и постапката за утврдување на материјална одговорност на воени лица ги пропишува министерот за одбрана.

Врз основа на овој член од Законот, министерот за одбрана го донел оспореното Упатство со кое се пропишува начинот и постапката за утврдување на материјалната одговорност на воените лица на служба во Армијата на Република Македонија.

Според посебно оспорениот член 10 од Упатството, кога постапката за утврдување на одговорноста се води против војник за време на служење на воен рок, воен обврзник во резервниот состав на Армијата додека е повикан да извршува права и должности од областа на одбраната, питомец на Воената академија и лице на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери, од страна на Комисијата се спроведува постапката пред воениот обврзник да биде отпуштен од Армијата, пред питомецот да ја заврши Воената академија, односно пред лицето да го заврши стручното оспособување и усовршување за офицери и подофицери. Доколку непосредно претпоставниот старешина на лицата од став 1 на овој член при нивното раздолжување со опремата утврди дека постои кусок, односно дека е причинета штета на опремата, се обезбедува изјава од лицето кое се раздолжува, за причините за кусокот, односно штетата и за тоа дали ја признава штетата и дали е согласно да ја надомести, за што се составува записник.

Според посебно оспорениот член 11 од Упатството, ако лицето од член 10 став 2 на ова упатство ја признае штетата и е согласно да ја надомести, од благајникот во единицата се изработува финансиски документ (каса прими и сл.) за висината на штетата и се доставува до лицето кое ја предизвикало штетата заради наплата на истата. Ако лицето ја признае штетата, но не е согласно да ја надомести, како и во случаи кога не ја признава штетата, од страна на непосредно претпоставениот старешина се поднесува пријава до надлежниот воен старешина заради поведување на постапка за утврдување на материјалната одговорност, кон која се приложува и записникот прибавен при раздолжувањето со опремата.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Во членот 32 став 5 од Уставот е утврдено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Во членот 51 од Уставот е утврдено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Согласно членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002) министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Членот 56 став 3 од овој закон уредува дека со упатство се пропишува начинот на постапување во извршувањето на одделни одредби на законите и други прописи.

Согласно членот 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Законот за служба во Армијата на Република Македонија содржи одредби (членови 113-119) кои се однесуваат на материјалната одговорност на воените лица.

Според член 113 од овој закон, воено лице кое со намера или крајно невнимание ќе предизвика штета на средствата на Република Македонија во врска со вршење на службата во Армијата должно е да ја надомести штетата.

Ако штетата ја предизвикаат повеќе воени лица, секое воено лице е одговорно за штетата што ја предизвикало.

Ако за секое воено лице не може да се утврди делот од штетата што ја предизвикало, се смета дека сите воени лица се подеднакво одговорни и штетата ја надоместуваат во еднакви делови.

Ако повеќе воени лица предизвикале штета со кривично дело со умисла, за штетата одговараат солидарно.

Членот 114 уредува дека сметкополагачите и ракувачите со материјални средства и опрема одговараат за штетата на средствата кои им се доверени на чување, ако не докажат дека

штетата ја причинило друго лице или дека настанала случајно или како последица на виша сила.

Според член 115 Министерството за одбрана е должно да ја надомести материјалната штета што военото лице во вршење на службата во Армијата ќе ја предизвика кон трети лица.

Министерството за одбрана против военото лице од став 1 на овој член ќе поведе постапка за надоместок на извршената исплата ако военото лице штетата на трети лица ја предизвикало намерно или со крајно невнимание.

Согласно член 116 ако военото лице претрпи штета во врска со вршењето на службата во Армијата, Министерството за одбрана е должно да му ја надомести штетата според општите начела за одговорност за штета.

Ако во рок од 60 дена од приемот на барањето Министерството за одбрана и военото лице не се спогодат за надоместок на штетата, военото лице има право да бара надомест на штета пред надлежниот суд.

Во членот 117 е уредено дека воено лице кое е одговорно за штета може од оправдани причини да биде делумно или целосно ослободено од обврската да ја надомести штетата.

Како оправдани причини од став 1 на овој член се сметаат случаите кога: штетата не е причинета со намера; штетата настанала при изведување воена обука или вежба што се изведува во лоши временски услови, непознат или непристапен терен; штетата настанала заради сместување на опремата на начин кој не одговара на пропишаните услови; штетата настанала под околности под кои не би можела да се избегне или доколку со исплатата на надоместокот на штетата се загрозува егзистенцијата на военото лице и неговото семејство.

Решение за ослободување од обврската за надомест на штета може да се донесе само во постапка за материјална одговорност што се води согласно одредбите на член 118 на овој закон.

Според член 118 за материјалната одговорност на военото лице и за обврската за надомест на штета со решение одлучува командант на баталјон, нему рамен или повисок воен

старешина за кој со формацијата е предвиден чин потполковник или повисок чин.

Во постапката за утврдување на материјална одговорност, воените старешини од став 1 на овој член формираат комисија за утврдување на материјалната одговорност.

Комисијата од став 2 на овој член утврдува постоење на материјална штета, нејзината висина, околностите под кои настанала, кој ја предизвикал штетата и кој треба да ја надомести и дава предлог до надлежниот воен старешина кој одлучува за штетата.

Против решението за надомест на штета од став 1 на овој член, военото лице има право на приговор до непосредно претпоставениот воен старешина на старешината кој го донел решението, односно до министерот за одбрана доколку решението го донел началникот на Генералштабот на Армијата, во рок од осум дена од приемот на решението.

Согласно член 119 ако военото лице во рок од три месеци од конечноста на решението за надомест на штета не ја надомести штетата, Министерството за одбрана ќе поведе постапка за надомест на штета пред надлежниот суд.

Според оспорениот член 120 од овој закон, начинот и постапката за утврдување на материјална одговорност на воени лица ги пропишува министерот за одбрана.

Врз основа на изнесеното произлегува дека со закон е уредена материјалната одговорност на воените лица и дека со закон му е дадено овластување на министерот за одбрана да ги пропише начинот и постапката за утврдување на материјалната одговорност на воените лица.

Меѓутоа, иако со закон е уредена материјалната одговорност на воените лица, законодавецот заради сложениот систем на работа на Министерството за одбрана како орган на државна управа, а особено специфичноста на организацијата на работата на Армијата, утврдил обврска за министерот за одбрана постапката за материјалната одговорност да ја доработи со подзаконски пропис.

Врз основа на ова законско овластување, министерот за одбрана го донел оспореното Упатство со кое се пропишува начинот и

постапката за утврдување на материјалната одговорност на воените лица на служба во Армијата на Република Македонија, а е во функција на извршување на законските одредби за материјалната одговорност.

Тргувајќи од изнесеното Судот оцени дека со оспорениот член 120 од Законот не е повреден принципот на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на државата, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

Исто така, имајќи го предвид законското овластување министерот за одбрана да ги уреди начинот и постапката за утврдување на материјалната одговорност, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспореното Упатство во целина со Уставот и со Законот.

Во однос на уставноста и законитоста на посебно оспорените членови 10 и 11 од Упатството, според Судот пред се треба да се има предвид членот 3 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, според кој воени лица кои вршат служба во Армијата се: воени старешини - офицери и подофицери; професионални војници; војници на служење воен рок; питомци на Воената академија; лица на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери и воени обврзници во резервниот состав на Армијата додека се повикани да извршуваат права и должности од областа на одбраната во врска со извршувањето на воената обврска.

Согласно член 4 став 2 од овој закон, служба во Армијата со засновање работен однос во Министерството за одбрана вршат офицери, подофицери и професионални војници. Според ставот 3 од овој член служба во Армијата со школување, односно стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери, вршат питомци на Воената академија и лица на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери, а според ставот 4 од овој член, служба во Армијата со извршување воена обврска утврдена со закон, вршат војниците на отслужување на воениот рок и воените обврзници во резервниот состав на Армијата.

Од изнесеното неспорно произлегува дека војниците за време на служење на воениот рок, воените обврзници во резервниот состав на Армијата додека се повикани да извршуваат права и должности од областа на одбраната, питомците на Воената академија

и лицата на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери, иако немаат засновано работен однос во Министерството за одбрана тие имаат статус на воени лица и за нив подеднакво важат законските одредби кои се однесуваат на материјалната одговорност како и за другите воени лица.

Оттука, Судот оцени дека со оспорените членовите 10 и 11 од Упатството само поконкретно е доуредена постапката за материјалната одговорност на овие воени лица која започнува доколку при раздолжувањето со опремата се утврди дека постои кусок, односно дека е причинета штета на опремата.

Наводот содржан во иницијативата дека со обезбедувањето изјава од лицето кое се раздолжува за причините за кусокот, односно штетата и за тоа дали ја признава штетата и дали е согласно да ја надомести се повредувал членот 12 став 2 од Уставот, според Судот е неоснован. Имено, обезбедувањето на изјава е исклучиво во функција на утврдување на фактичката состојба во постапка за утврдување на материјална одговорност и не може да се квалификува како ограничување или лишување од слобода поради што судска одлука не е потребна.

Врз основа на изнесеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на посебно оспорените членови 10 и 11 од Упатството со Уставот и со Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 под а) и под б) од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.9/2005)

5.

- Кредибилитетот на физичкото лице да поседува и носи оружје како гаранција за заштита на животот и имотот на граѓаните

- The credibility of natural persons to possess and carry weapons as a guarantee for the protection of life and property of citizens

- Постоенето на потребата со закон да бидат уредени прашања за кредибилитетот на физичкото лице да поседува и носи оружје претставува поголема гаранција во функција на заштита на животот и имотот на граѓаните.

- The existence of the need to regulate by law issues regarding the credibility of natural persons to possess and carry weapons is bigger guarantee in the function of the protection of life and property of citizens.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12 став 1 точка 1 и член 86 од Законот за оружје ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на:

а) член 8 став 2 точка 5 од Законот за обезбедување на лица и имот ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1999) и

б) член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективската дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1999).

3. Петко Бурлијовски од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Законот за оружје бил спротивен на Уставот затоа што со предвидувањето лицето кое со правосилна пресуда е осудено за кривично дело со умисла што се гони по службена должност да не може да добие одобрение за набавување на оружје, се повредувало начелото на еднаквост на граѓаните, загарантирано со Уставот на Република Македонија.

Членот 86 од Законот се оспорува затоа што со него се барало од граѓаните при замена на дозволите за поседување и носење на оружје да се провери дали ги исполнуват условите предвидени во членот 9 од овој закон. Имено, ваква проверка била непотребна затоа што граѓаните веќе еднаш ги исполниле соодветните услови за добивање на дозволи за носење на оружје и веќе се стекнале со право да поседуваат огнено оружје.

Законот за обезбедување на лица и имот (член 8 став 2 точка 5) се оспорува затоа што предвидувал дека лицата можат да добијат лиценца за вршење на работи на обезбедување доколку во последните две години не извршувале работи и задачи од областа на безбедноста и одбраната во органите на државната управа, со што се повредувало начелото на еднаквоста на граѓаните, загарантирано со Уставот.

Законот за детективска дејност (член 4 став 2 точка 6) се оспорува затоа што предвидувал дека лиценца за вршење на детективска дејност може да добие лице кое во последните две години пред добивањето на истата не извршувало работи и задачи во областа на безбедноста и одбраната во органите на државната управа, со што се повредувало начелото на еднаквост на граѓаните, загаранитрано со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 9 став 1 точка 4 од Законот за оружје одобрение за набавување на оружје на физичкото лице се издава врз основа на претходно поднесено лично барање за издавање одобрение за набавување на оружје ако физичкото лице не претставува опасност за јавниот ред.

Исто така, Судот утврди дека според член 12 став 1 точка 1 од Законот за оружје се смета дека постои опасност за јавниот ред според член 9 став 1 точка 4 од овој закон ако физичкото лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност.

Согласно член 86 од Законот дозволите за поседување и носење на оружје и дозволите за носење на оружје издадени според досегашните прописи мора да се заменат најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на подзаконскиот пропис за образецот на дозволата за оружје, дозволата за поседување на оружје и дозволата за носење на оружје.

Според ставот 2 дозволите од став 1 на овој член ќе се заменат доколку физичкото лице ги исполнува условите од член 9 став 1 точки 2, 3, 4, 5 и 6 и став 2 на овој закон, односно правното лице ги исполнува условите од член 16 од овој закон.

5. Исто така, Судот утврди дека согласно член 8 став 2 точка 5 од Законот за обезбедување на лица и имот работи на обезбедување на лица и имот можат да вршат лица кои имаат лиценца за работа.

Лиценца за работа издава Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот, на лице кое покрај општите услови за засновање на работен однос определени со закон во последните две години пред да добие лиценца за работа да не извршувало работи и задачи од областа на безбедноста и одбраната во органите на државната управа како: овластено службено лице или на посебни работни места согласно прописите од областа на внатрешни работи, работни места на определени должности согласно со прописите од областа на разузнавањето или работни места од член 123 од Законот за одбрана.

Понатаму, Судот утврди дека согласно член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективска дејност лиценцата за вршење на детективската дејност ја издава Министерството за внатрешни работи

на лице кое покрај општите услови за засновање на работен однос во последните две години не извршувало работи и задачи во областа на безбедноста и одбраната во органите на државната управа како: овластено службено лице или на посебни работни места согласно прописите од областа на внатрешните работи, работни места на определени должности согласно прописите од областа на разузнавањето или работните места од член 123 од Законот за одбрана.

6. Согласно став 1 на член 9 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според ставот 2 на овој член од Уставот граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Од наведените уставни одредби произлегува дека ставот 1 на член 9 го уредува прашањето за еднаквоста на граѓаните независно од полот, расата, националното потекло, политичкото и верското уверување и сл., а ставот 2 на овој член е поконкретен во смисла што предвидува граѓаните да бидат еднакви пред Уставот и законите, односно за сите под еднакви услови да важат одредбите од Уставот и законите.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби Судот оцени дека не може да се постави прашањето за повреда на начелото на еднаквост од тој аспект.

Согласно член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

Од оваа одредба произлегува дека Уставот го застапува принципот на презумција на невиноста се додека вината не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

Исто така, од оспорената законска одредба се гледа дека таа се однесува на правосилна пресуда, односно на пресуда против која не може да се употребува редовен правен лек.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби во контекст на прашањето дали со условувањето физичкото лице да

може да добие одобрение за набавување на оружје доколку не е правосилно осудено за кривично дело сторено со умисла што се гони по службена должност, Судот оцени дека ваквото условување е согласно со Уставот на Република Македонија.

Имено, според Судот, постоењето на потребата со закон да бидат уредени прашања за кредибилитет на физичкото лице да поседува и носи оружје ќе ја намали можноста од штетни последици по животот и имотот на граѓаните.

При заземањето на овој став, Судот имаше предвид дека правното дејство на пресудата се исцрпува со издржување и бришење на казната во определениот законски рок и дека тоа не може да дејствува во иднина и во недоглед.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на член 12 став 1 точка 1 од Законот за оружје.

Што се однесува до членот 86 од овој закон Судот утврди дека тој спаѓа во Главата XIV: Преодни и завршни одредби.

Според Судот со предвидувањето на обврска дозволите за поседување и носење на оружје и дозволиите за поседување на оружје издадени според досегашните прописи да мора да се заменат во определен рок и под определени услови, всушност се уредува преминот од постоечките на новите правни норми.

Притоа, Судот имаше предвид дека овој Закон за оружје предвидува и други услови кои треба да ги исполнува секое лице што ќе поседува и носи оружје и затоа предвидува барањето да биде поднесено лично.

Што се однесува до наводите во иницијативата за повреда на еднаш стекнатото право за поседување и носење на оружје, имајќи ги во вид карактеристичките на оружјето како такво, Судот оцени дека, во случајов, еднаш стекнатото право не може да се смета како трајно.

Во овој контекст, Судот имаше предвид дека поранешниот Закон за оружје не предвидуваше рокови за важењето на дозволиите додека новиот Закон за оружје во член 21 став 1 предвидува

дозволата за оружје да се издава со рок на важење од пет години, а на лица постари од 65 години живот со рок на важење од три години.

Притоа, ставот 2 на член 86 од Законот му дава право на органот, по службена должност, при замената на дозволите да провери дали предвидените услови за поседување и носење на оружје во овој закон се исполнети што значи дека одредбата од член 86 е во функција на горе споменатите одредби од Законот.

Оваа преодна одредба во Законот, граѓаните на Република Македонија ги става во еднаква правна положба пред законот, затоа што дозволите за поседување оружје и дозволите за носење оружје ќе ги стекнуваат под еднакви услови и за ист временски рок на важење предвидени во овој Закон за оружје кој е во правниот поредок.

Од тие причини Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на членот 86 од Законот од овој аспект.

7. Понатаму, Судот утврди дека со Решение У.бр.33/2000 од 27 септември 2000 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 8 точка 5 од Законот за обезбедување на лица и имот и член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективска дејност.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорените одредби од Законот за обезбедување на лица и имот и Законот за детективска дејност Судот ги оценил како согласни со Уставот, а нема основи за поинакво одлучување, одлучи иницијативата да биде отфрлена во овој дел.

8. Врз основа на изнесееното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.54/2005)

6.

- Корисници на класифицирани информации

- *Consumers of classified information*

- Со Законот за класифицирани информации не се уредуваат правата на граѓаните, туку законодавецот точно го определува кругот на корисниците на класифицираните информации и овие лица определени со Законот, безбедносниот сертификат за пристап и користење на класифицираните информации без претходна проверка не го добиваат како граѓани (индивидуи) туку како носители на функции определени со закон и е во функција на остварување односно на вршењето на функцијата, а не како лично граѓанско право.

- *The Law on Classified Information does not regulate the rights of citizens, but the legislator specifies the circle of consumers of classified information and these persons defined by the Law, do not obtain the security certificate for access and use of classified information without prior check as citizens (individuals) but as holders of functions defined by law and is in the function of the realization, that is, performance of the function, and not as personal citizen right.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 54 став 2 и член 55 став 2 од Законот за класифицирани информации ("Службен весник на Република Македонија" бр.9/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорениот член 54 став 2 од Законот не само што не се давало образложение за причините за престанокот на важноста на безбедносниот сертификат, туку против таквото решение не била дадена можност незадоволното лице да поднесе жалба, како што тоа било сторено во членот 55 став 3 од овој закон. Значи, законодавецот за сосема слични ситуации, предвидел различни решенија, односно во случајот, го исклучил и уставно загарантираното право на жалба против решението за престанок на важноста на безбедносниот сертификат, со што се повредувал членот 8 став 1 алинеја 3, членовите 9, 15, 51 и 54 став 1 од Уставот на Република Македонија, односно правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен, можело да се ограничи само во случаи утврдени со Уставот, а не со закон, како што било во конкретниот случај.

Во иницијативата понатаму се наведува дека оспорената законска одредба не била во согласност и со членот 8 став 1 алинеја 3, членовите 9, 23, 32 став 1 и 2, 51 и 54 став 1 од Уставот на Република Македонија, односно со оспорената законска одредба се повредувала и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, како и правото на учество во вршењето на јавни функции, односно правото на работа и достапноста на секое работно место.

Подносителот на иницијативата, исто така, смета дека и членот 55 став 2 од Законот за класифицирани информации со кој се предвидувал дека во решението од ставот 1 на овој член не се дава образложение за причините за одбивање на барањето за издавање на безбедносен сертификат, не е во согласност со напред наведените уставни одредби.

Имено, донесување на решение без образложение, претставувало суштествена повреда на правилата на постапката, кое задолжително повлекувало поништување на решението во жалбената постапка, односно во управен спор. Решението мора да биде образложено, смета подносителот на иницијативата особено кога барањето на странката се одбива или кога на странката и се налага некаква обврска. Без образложение на решението не било можно да се цени правилноста на утврдената фактичка состојба во жалбената постапка, а ниту законитоста на оспореното решение во управен спор.

Во иницијативата се наведува дека оспорените законски одредби овозможувале злоупотреба на дискреционото право на директорот на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации, на кој начин законски му било овозможено определени лица да ги дискриминира.

Поради изнесеното подносителот на иницијативата бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на законските одредби кои се оспоруваат.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 54 став 1 од Законот за класифицирани информации ако се утврди дека лицето не постапува со класифицираните информации согласно со овој закон или повеќе не е исполнет некој од условите врз основа на кои е издаден безбедносниот сертификат, директорот на Дирекцијата донесува решение за престанок на важењето на безбедносниот сертификат и пред истекот на неговата важност.

Во оспорениот став 2 на овој член од Законот е утврдено дека во решението од ставот 1 на овој член не се дава образложение за причините за престанок на важноста на безбедносниот сертификат.

Според член 55 став 1 директорот на Дирекцијата може да донесе решение за одбивање на барањето за издавање на безбедносниот сертификат ако не се исполнети условите од членовите 46, 47 и 48 на овој закон.

Според оспорениот став 2 од овој член во решението од ставот 1 на овој член не се дава образложение за причините за одбивање на барањето за издавање на безбедносен сертификат.

Според ставот 3 од овој член против решението од ставот 1 на овој член лицето чие барање е одбиено може да поднесе жалба до надлежната второстепена комисија на Владата.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Согласно член 9 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Според членот 23 од Уставот на Република Македонија секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 од овој член секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според наводите во иницијативата всушност оспорените законски одредби главно се оспоруваат во однос на членот 15 од Уставот на Република Македонија.

Од анализата на овој член од Уставот произлегува дека тој спаѓа во делот (главата) на "Основните слободи и права на човекот и граѓанинот", односно во делот на "Граѓански и политички слободи и права".

Материјата на класифицираните информации е уредена со Законот за класифицирани информации кој е донесен од Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 10 февруари 2004 година. Законот влегол во сила на 6 март 2004 година.

Според членот 1 од Законот, со овој закон се уредува класификацијата на информациите, условите, критериумите, мерките и активностите што се преземаат за нивна заштита, правата, обврските и одговорностите на создавачите и корисниците на класифицирани информации, меѓународната размена, како и други прашања во врска со користењето на класифицирани информации.

Според членот 2 од Законот, цел на овој закон е обезбедување на законито користење на класифицирани информации и оневозможување на секаков вид незаконски пристап до информациите.

Од анализата на овие одредби од Законот произлегува дека со овој закон не се уредуваат правата и обврските на граѓаните, односно овој закон не ги создава ниту ги елиминира правата на граѓаните, туку уредува една специфична материја од областа на безбедноста и одбраната на државата и е во функција на обезбедување на виталните и важните интереси на државата.

Според членот 3 од Законот, овој закон се применува и за заштита на класифицирани информации примени од странски држави и меѓународни организации или создадени во меѓусебна соработка, доколку со ратификуваните меѓународни договори или со меѓународните договори на кои им пристапила Република Македонија поинаку не е уредено.

Во членот 4 од Законот е утврдено дека за спроведување на утврдената политика за заштита на класифицираните информации и меѓународните стандарди, за реализирање на размената на класифицирани информации согласно со меѓународните договори, како и за вршење на други работи утврдени со овој закон, се основа Дирекција за безбедност на класифицирани информации.

Во членот 7 и 8 од Законот се утврдени степените на класифицирани информации (државна тајна, строго доверливо, доверливо и интерно), при што за секоја од нив се дадени дефиниции за нивно меѓусебно разграничување.

Во членот 9 од Законот е утврдено дека "класифицирана информација со степен "државна тајна" определуваат: претседателот на Република Македонија, претседателот на Собранието на Република Македонија, претседателот на Владата на Република Македонија, претседателот на Уставниот суд на Република Македонија, претседателот на Врховниот суд на Република Македонија, министрите во рамките на своите ресори, јавниот обвинител на Република Македонија, началникот на Генералштабот на Армијата на Република Македонија, директорот на Агенцијата за разузнавање, директорот на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации, како и од нив со писмена согласност овластени лица.

Во ставот 2 од овој член е утврдено дека ако е определено со закон, меѓународен договор или друг пропис, класифицирана информација со степен "државна тајна" определуваат и лицата предвидени во тие акти.

Од анализата на членот 9 од Законот произлегува дека со цел да се избегне можната злоупотреба на овие мошне чувствителни информации, точно се определени лицата кои што можат да определат класифицирана информација со степенот "државна тајна", но и според другите одредби од овој закон сличен режим имаат и другите степени на класифицирани информации.

Согласно членот 3 од Законот за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2005) во управните области за кои со закон е пропишана посебна постапка, се постапува според одредбите на тој закон.

Во ставот 2 од овој член е утврдено дека според одредбите на овој закон се постапува по сите прашања во управните области што не се уредени со посебен закон.

Според Судот оспорените одредби се специјални - посебни одредби во однос на одредбите од општата управна постапка кои се генерални - општи и секогаш се постапува согласно принципот дека специјалниот пропис го дерогира општиот (леџ специјалис дерогат леџ генералис).

Имајќи го предвид фактот дека се работи за посебна и специфична материја - област, законодавецот во поднасловот "Постапки за издавање на безбедносни сертификати" целосно ја

пропишува постапката за издавање на безбедносни сертификати за секој степен на класифицирана информација посебно.

По однос на наводите во иницијативата дека според оспорените одредби од Законот не се дава образложение за причините за одбивање на барањето за издавање на безбедносен сертификат, кое претставувало суштествена повреда на правилата на постапката, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со означените членови на Уставот на Република Македонија од причина што станува збор за посебна и специфична материја (од областа на безбедноста и одбраната) за која законодавецот има право целосно да ја пропишува и постапката за издавање на безбедносни сертификати како и времетраењето на безбедносни сертификати со цел да се обезбеди законитост во користење на класифицирани информации, обезбедување на доверливост на трајните, виталните и важните интереси на Република Македонија првенствено во областа на одбраната и безбедноста на земјата, како и обезбедување на рамноправна соработка со меѓународните организации и странски држави во областа на размената на класифицирани информации.

Според член 34, корисник на класифицирана информација е државен орган или друго правно или физичко лице во Република Македонија кое има безбедносен сертификат или странски државен орган или друго странско правно или физичко лице кое има безбедносен сертификат на матичната држава и дозвола за пристап до класифицирани информации издадена од Дирекцијата.

Според член 36, безбедносен сертификат за пристап и користење на класифицирани информации од сите степени, без претходна безбедносна проверка, заради вршење на функцијата од денот на изборот до крајот на мандатот, добиваат: претседателот на Република Македонија, претседателот на Собранието на Република Македонија, претседателот на Владата на Република Македонија, заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија, претседателот на Уставниот суд на Република Македонија и претседателот на Врховниот суд на Република Македонија.

Значи, освен лицата од член 36 сите други корисници подлежат на безбедносна проверка пред издавањето на безбедносниот сертификат. На барање на Дирекцијата оперативните безбедносни проверки од член 46, 47 и 48 од овој Закон ги вршат

надлежните служби на Министерството за внатрешни работи и на Министерството за одбрана (член 50).

Според член 37 од Законот, за извршување на работните задачи, на лицата во државните органи, органите на единицата на локалната самоуправа, јавните претпријатија, јавните установи и служби, како и други правни и физички лица им се издава безбедносен сертификат за соодветен степен на класифицирана информација согласно со принципот "потребно е да знае". Барањето за издавање на безбедносен сертификат лицата од став 1 на овој член го поднесуваат преку одговорните лица во државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, јавните установи и служби, како и во други правни и физички лица.

Доколку не се исполнети условите од наведените членови на Законот, директорот на Дирекцијата има право да донесе решение за одбивање на барањето за издавање на безбедносен сертификат. Во решението не се дава образложение за причините за одбивање на барањето, а по жалбата одлучува належната второстепена комисија на Владата на Република Македонија.

Од анализата на овие законски одредби произлегува дека тука не се работи за општи права на граѓаните, туку законодавецот точно го определува кругот на корисниците на класифицираните информации и овие лица определени со Законот, безбедносниот сертификат за пристап и користење на класифицираните информации без претходна проверка не го добиваат како граѓани (индивидуи), туку како носители на функции определени со закон и е во функција на остварување односно на вршењето на функцијата, а не како лично граѓанско право.

Во прилог на оваа констатација е и фактот дека во ставот 2 од членот 37 од Законот е утврдено дека барањето за издавање на безбедносен сертификат лицата кои се вработени во државните органи, органите на единицата на локалната самоуправа, јавните претпријатија, јавните установи и служби, како и други правни лица, го поднесуваат преку одговорните лица на овие органи.

Дотолку повеќе што законодавецот во главата седма на законот предвидел казнени одредби со кои се санкционира незаконското користење на класифицираните информации.

Имајќи го предвид изнесеното, а со оглед на тоа што безбедносниот сертификат не претставува класичен управен акт со кој се решаваат индивидуалните права на граѓаните, туку за право на пристап и користење на класифицирани информации за една специфична материја - област како што е безбедноста и одбраната на државата, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените законски одредби со Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.213/2004)

7.

- Овластување на министерот да донесува прописи во функција на операционализација на закон

- Authorization of the Minister to adopt regulations in the function of operationalization of a law

- Предвидувањето поблиските прописи за остварувањето на работите од разузнавањето, контраразузнавањето и спречувањето на кривичните дела да ги донесува министерот за одбрана е во функција на операционализација на Законот за одбрана.

- The envisagement for the Minister of Defense to adopt the more specific regulations for the realization of the tasks from intelligence, counterintelligence and the prevention of criminal offences is in the function of the operationalization of the Law on Defense.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за:

а) оценување на уставноста на член 136 став 3 од Законот за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" бр.42/2001 и 5/2003) и

б) оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за остварување на работите на разузнавањето, контраразузнавањето, спречувањето и откривањето на кривични дела во одбраната ("Службен весник на Република Македонија" бр.40/2003 и 54/2004).

2. Димитрија Атанасовски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 136 став 3 од законот означен под а) и уставноста и законитоста на правилникот означен под б) во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, министерот за одбрана не бил овластен да донесува поблиски прописи за остварување на работите во врска со разузнавањето, контраразузнавањето и спречувањето и откривањето на кривични дела во воените единици и установи.

Правилникот за остварување на работите на разузнавањето, контраразузнавањето и спречувањето и откривањето на кривични дела во одбраната го оспорува затоа што со него се ограничувала слободата на човекот што можело да се врши само со судска одлука и во случаи и постапка утврдена со закон, а не со подзаконски прописи, односно правилник на министерот за одбрана.

Врз основа на оспорените акти овластените службени лица при спречувањето на вршењето на кривични дела и нивното

предавање на надлежните органи постапувале согласно со членовите 142 и 143 од Законот за кривичната постапка со што биле изедначени со овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи, за што подносителот смета дека е несогласно со Уставот. На тој начин со Законот за одбрана се навлегувало во уредување на прашања од кривичната постапка со што се отстапувало од општиот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Со оспорениот Правилник, исто така, се повредувал и членот 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа затоа што со него министерот утврдувал права и обврски за граѓаните и другите правни лица за што не бил овластен.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 136 став 3 од Законот за одбрана поблиски прописи за остварување на работите од членовите 133, 134 и 135 на овој закон донесува министерот за одбрана.

Судот, исто така, утврди дека Правилникот за остварување на работите за разузнавањето, контраразузнавањето, спречувањето и откривањето на кривични дела во одбраната содржи 17 члена распределени во 5 глави: 1. Општи одредби; 2. Разузнавање; 3. Контраразузнавање; 4. Спречување и откривање на кривични дела и 5. Преодни и завршни одредби.

Со Општите одредби се уредува и разработува предметот и методологијата на извршување на работите на разузнавањето и контраразузнавањето, како и начинот на остварувањето на работите на спречување и откривање на кривични дела во одбраната од страна на овластени службени лица во Министерството за одбрана.

Во вршење на овие работи, овластените службени лица соработуваат со овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи и Агенцијата за разузнавање и со други органи на државната управа и управни организации.

Со општите одредби се уредуваат и прашања во врска со користењето на оперативно-техничките средства, можноста за носење на цивилна облека од страна на овластените службени лица, користењето на службените моторни возила од страна на службени лица и сл.

Во главата "Разузнавање" се предвидува дека разузнавањето опфаќа мерки, активности и постапки што овластените службени лица за разузнавање ги преземаат заради собирање, документирање и анализирање на разузнавачки податоци.

Главата "Контраразузнавање" ги уредува прашањата во врска со мерките, активностите и постапката за контраразузнавање што ги преземаат службените лица.

Главата "Спречување и откривање на кривичните дела" уредува прашања во врска со постапувањето на службените лица при спречувањето и откривањето на кривичните дела при што ги задолжува да постапуваат согласно член 135 став 3 од Законот за одбрана според кој тие имаат право и должност да легитимираат лице заради утврдувањето на неговиот идентитет и на негово барање сами да се легитимираат; да вршат затворање на пристапот и да го оневозможат напуштањето на просторот без одобрение до завршување на службените дејствија; да вршат преглед на превозни средства, лица и багаж; да употребуваат оружје ако со други средства на присилба не можат да го заштитат животот на лицата на тој простор, како и да се придржуваат на членовите 142 и 143 од Законот за кривичната постапка кои уредуваат прашања во врска со постапката за присилното доведување на лицата.

Во Преодните и завршните одредби е предвидено дека со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат Правилата за работа на органите за безбедност на Министерството за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" - Посебен службен весник бр.10/1993) и Правилата за разузнавање на воено разузнавачката служба ("Службен весник на Република Македонија" - Посебен службен весник бр.6/1994).

4. Согласно член 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија, Владата на Република Македонија, меѓу другото, донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Во членот 61 став 1 од Законот за органите на државната управа е предвидено дека со актите кои ги донесува министерот не

може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби, Судот оцени дека наводите во иницијативата се неосновани.

Имено, во конкретниов случај, односно во одредбата од членот 136 став 2 од Законот за одбрана министерот за одбрана не ги воведува разузнавањето, контраразузнавањето, спречувањето и откривањето на кривичните дела и заштита на силите и тајните податоци во одбраната, како право и обврска, туку тие како такви се предвидени во членовите 133, 134 и 135 од Законот, а со пропис поблиску (во случајов - оспорениот правилник) министерот го уредува остварувањето - реализирањето на работите, односно на правата и обврските кои се веќе предвидени во споменатите членови 133, 134 и 135 од Законот.

Според тоа, Судот оцени дека предвидувањето поблиските прописи за остварувањето на работите од разузнавањето, контраразузнавањето, спречувањето и откривањето на кривичните дела да ги донесува министерот за одбрана, е во функција на операционализација на Законот за одбрана.

Во врска со наводите во иницијативата дека со овластувањето на службените лица, при откривањето и спречувањето на кривичните дела да применуваат одредби од Законот за кривичната постапка, се изедначувале со службените лица во Министерството за внатрешни работи и дека со Законот за одбрана се навлегувало во Законот за кривичната постапка, Судот оцени дека истите се неосновани од причина што спречувањето и вршењето на кривичните дела независно дали се од областа на одбраната или од некоја друга област, се кривични дела и за сите нив важи Законот за кривичната постапка, а тоа што законодавецот предвидува соработка меѓу службените лица од соодветни министерства, според Судот, не значи дека тие се степенуваат по одреден статус, туку таа соработка е предвидена во функција на откривањето и спречувањето на кривичните дела во одбраната на Републиката.

Во однос на наводот во иницијативата дека со овластувањето на министерот со поблиски прописи да го уреди спречувањето и откривањето на кривичните дела се ограничувале човековите права и слободи и дека со тој акт министерот создавал права и обврски за граѓаните и другите правни лица, Судот оцени

дека истиот е неоснован од причина што прописот односно Правилникот се однесува само на постапувањето на службените лица во спречувањето и откривањето на кривичните дела во одбраната.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека овластувањето на министерот за одбрана да донесува поблиски прописи за остварувањето на разузнавањето, контраразузнавањето и спречувањето и откривањето на кривичните дела во Армијата има уставен основ, поради што не може да се постави прашањето за нивната уставност од овој аспект.

Поаѓајќи од принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска, Судот оцени дека во конкретниов случај, министерот, како функционер кој раководи со министерството за одбрана, како еден од органите на извршната власт, е овластен да донесе пропис во функција на операционализација на Законот за одбрана и дека во случајов со оспорениот правилник не навлегува во законодавната власт, односно не го нарушува погоре споменатитот принцип.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Решението под а) од точката 1 Судот го донесе едногласно, а под б) со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.78/2005)

8.

- Поставување заменик на началникот на Генералштабот на Република Македонија

- Appointment of Deputy Chief of General Staff of the Republic of Macedonia

- Личноста што претседателот на Република Македонија веќе ја поставил за заменик на началникот на Генералштабот на Република Македонија е член на составот на Групата за процена, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на членот 18 став 1 од Законот за управување со кризи со членовите 8 став 1 алинеја 3, 79 став 2 и 122 од Уставот.

- The person that the President of the Republic of Macedonia has already appointed Deputy to the Chief of General Staff of the Republic of Macedonia is a member of the composition of the Assessments Group, as a result of which the question as regards the concordance of Article 18 paragraph 1 of the Law on Crises Management with Article 8 paragraph 1 subparagraph 3, Article 79 paragraph 2, and Article 122 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 18 став 1 во делот "заменикот на началникот на Генералштабот на Армијата" од Законот за управување со кризи ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дел од одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека врз основа на оспорената одредба, претседателот на Владата на Република Македонија со

Решение бр.19-2894/1 од 19 јули 2005 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2005) за член на Групата за процена го именува генерал-мајор Адил Газафер, заменик на началникот на Генералштабот на Армијата.

Оспорениот законски дел бил во спротивност со одредбата на член 79 став 2 од Уставот, според која претседателот на Републиката е врховен командант на вооружените сили на Македонија, а тоа значело дека само претседателот на Република Македонија како врховен командант на вооружените сили командувал со Армијата и тој единствено можел да ги поставува, именува, унапредува и разрешува воените старешини, а особено генералите.

Според подносителот на иницијативата заменикот на началникот на Генералштабот на Армијата можел да го поставува, именува и разрешува само претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили, а не претседателот на Владата на Република Македонија.

Претседателот на Владата не можел да врши командни функции во Армијата, бидејќи со тоа се отворала можност за повреда на принципите на едностарешинство, субординација и единство во командувањето при употреба на силите и средствата. Воедно, ваквиот начин на командување значел мешање на командните и извршните функции, што во Армијата не било допуштено, а со самото тоа и до ограничување на ингеренциите на Врховниот командант.

Според тоа, со оспорениот законски дел, се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 79 став 2 и член 122 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 18 став 1 од Законот за управување со кризи, групата за процена ја сочинуваат директорите на Бирото за јавна безбедност, Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање; директорите и замениците на директорите на Центарот за управување со кризи и Дирекцијата за заштита и спасување; заменикот на началникот на Генералштабот на Армијата, како и раководителот на Службата за безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 79 став 2 од Уставот, претседателот на Републиката е врховен командант на вооружените сили на Македонија.

Членот 122 од Уставот уредува дека вооружените сили на Република Македонија го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката, а одбраната на Републиката се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 12 од Законот за управување со кризи, заради предлагање на одлуки и обезбедување на постојани консултации, координација, навремена реакција, ефикасност и соодветно искористување на расположливите ресурси во случај на кризна состојба, како и обезбедување навремена, квалитетна и реална процена на загрозеноста на безбедноста на Републиката од ризици и опасности, во системот за управување со кризи се формираат управувачки комитет и Група за процена и се основа Дирекција за управување со кризи.

Во оспорениот став 1 од членот 18 од овој закон е определено кој ја сочинува Групата за процена, а во ставот 4 од овој член е определено дека по потреба во работата на Групата за процена се повикуваат и други претставници на органите на државната управа, општините и на градот Скопје и експерти за определена област.

Од содржината на оспорениот член 18 став 1 јасно произлегува дека заменикот на началникот на Генералштабот на Армијата е еден од субјектите што ја сочинуваат Групата за процена.

Оттука, личноста што претседателот на Република Македонија веќе ја поставил за заменик на началникот на Генералштабот на Република Македонија, е член на составот на Групата за процена, која согласно член 17 од Законот за управување со кризи е тело на Владата кое врши постојано проценување на ризиците и опасностите по безбедноста на Републиката и предлага мерки и активности за нивна превенција, рано предупредување и справување со кризна состојба.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека не може да стане збор за несогласност на оспорениот член од Законот со членовите 8 став 1 алинеја 3, 79 став 2 и 122 од Уставот, од причините наведени во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.144/2005)

9.

- Презумпција на невиност

- *Presumption of innocence*

- Поранешната осудуваност на граѓанинот за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност или за прекршок против јавниот ред и мир со елементи на насилство, како и оценката на органот за можна злоупотреба на оружјето (кои околности се потврдуваат со валидни документи од надлежните органи), не може да се сметаат како основи со кои се повредуваат принципот на владеењето на правото, презумпцијата на невиност и кредибилитетот на личноста во постапката за издавање одобрение за набавување, поседување и носење на оружје, предвидени со закон.

- *The previous conviction of a citizen for premeditated criminal offence, which is prosecuted ex officio, or for a minor offence against public law and order with elements of violence, as well as the assessment of the authority for possible misuse of the weapons (which circumstances are corroborated with valid documents by competent bodies), may not be considered as grounds with which are violated the principle of the rule of law,*

the presumption of innocence and credibility of the person in the procedure for issuing authorization to procure, possess and carry weapons, as envisaged by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12 став 1 точки 2 и 3 и став 2 од Законот за оружјето ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 9 став 1 точка 4 и член 12 став 1 точка 1 од Законот за оружјето.

3. Стамен Филипков од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата овие законски одредби биле во несогласност со Уставот на Република Македонија, затоа што физичкото лице како такво не можело да претставува опасност за јавниот ред. Оспорената одредба од членот 12 од Законот била нејасна затоа што од истата не можело да се разбере на која казна физичкото лице правосилно е осудено.

Оспорената алинеја 3 на член 12 став 1 од Законот, исто така, била нејасна и непотполна, затоа што не било прецизирано кои се тие други околности кои укажуваат дека оружјето може да биде злоупотребено. Само по себе регистрирањето во евиденцијата на надлежните органи за често и прекумерно консумирање алкохол или употреба на наркотични дроги и психотропни супстанции, потешко

нарушување на односите во семејството, образовната установа или на работното место, не смеело да биде доволен доказ дека некое лице претставува опасност за јавниот ред, и тоа без правосилна судска пресуда. Тоа можело да бидат произволни, паушални и тенденциозни забелешки, односно евиденции.

Потоа, правните последици од осудата не можеле да настапуваат автоматски по сила на закон, туку тоа можело да се прави само со правосилна судска одлука, односно казнено-правниот однос се исцрпувал на релацијата на казненото дело и судски изречена казна.

Според тоа, со оспорените одредби се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 13 став 1, член 14 став 1, член 51, член 54 став 1 и член 98 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, подносителот на иницијативата предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 9 став 1 точка 4 и член 12 од Законот за оружјето.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 9 став 1 од Законот, одобрение за набавување на оружје на физичко лице се издава врз основа на претходно поднесено писмено лично барање за издавање одобрение за набавување на оружје, ако физичкото лице го исполнува меѓу другото и условот во точката 4 - да не претставува опасност за јавниот ред.

Судот, исто така, утврди дека согласно член 12 од истиот закон, се смета дека постои опасност за јавниот ред според членот 9 став 1 точка 4 од овој закон, ако:

- физичкото лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност;

- физичкото лице правосилно е осудено за прекршок против јавниот ред и мир со елементи на насилство и

- постојат други околности кои укажуваат дека оружјето може да биде злоупотребено, а особено кога лицето е регистрирано во евиденцијата на надлежните органи за често и прекумерно конзумирање алкохол или употреба на наркотични дроги и психотропни супстанции; потешко нарушување на односите во семејството, образовната установа или на работното место и слично.

Ако против физичкото лице е во тек постапка за кривично дело, односно за прекршок од ставот 1 алинеи 1 и 2 на овој член, а лицето ги исполнува другите услови за издавање на одобрение за набавување на оружје, надлежниот орган ќе ја прекине постапката за издавање на одобрение до донесување на правосилна одлука во кривичната, односно прекршочната постапка.

5. Согласно член 8 алинеи 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно член 13 став 1 од Уставот на Република Македонија лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот на Република Македонија никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Во ставот 2 е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според член 98 став 2 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, а според ставот 2 од овој член судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Со Законот за оружјето се уредуваат условите за набавување, поседување, носење, чување, производство, поправање, промет, превоз и пренесување преку државна граница на оружје и муниција.

Одредбите на овој закон не се применуваат на вооружувањето и воената опрема, како и на оружјето и муницијата

наменети за потребите на Министерството за одбрана, Армијата на Република Македонија, Министерството за внатрешни работи, казнено-поправните установи и другите државни органи и правни лица утврдени со посебни прописи (член 1).

Според оспорениот член 9 став 1 од Законот, одобрение за набавување на оружје на физичко лице се издава врз основа на претходно поднесено писмено лично барање за издавање одобрение за набавување на оружје, ако физичкото лице ги исполнува следниве услови:

- 1) има наполнето 18 години живот;
- 2) да не му е одземена или граничена деловната способност;
- 3) здравствено е способно да поседува и носи оружје;
- 4) не претставува опасност за јавниот ред;
- 5) има оправдана причина за набавување на оружје;
- 6) располага со техничко знаење за правилна употреба, чување и одржување на оружјето и познавање на прописите за оружје и
- 7) има живеалиште на територијата на Република Македонија, а доколку е странец да има одобрен постојан престој на територијата на Република Македонија, освен ако со ратификуван меѓународен договор поинаку не е определено.

Одобрение за набавување на оружјето од категоријата Ц се издава на физичко лице кое покрај условите од ставот 1 точки 1, 2, 3, 4, 6 и 7 на овој член, потребно е да биде активен член на ловечко или стрелачко друштво и да има потврда за положен ловечки испит, односно потврда дека е активен член на стрелачко друштво.

По однос на наводите во иницијативата дека оспорената одредба од член 12 став 1 точка 2 од Законот е нејасна затоа што од истата не можело да се разбере на која казна физичкото лице правосилно е осудено, Судот утврди дека овие наводи не се точни од причина што од анализата на оваа оспорена одредба произлегува дека станува збор за правосилна пресуда, односно за пресуда против која не може да се употреби редовен правен лек, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба од член 12 став 1 точка 2 со Уставот на Република Македонија.

Што се однесува пак, до наводите во иницијативата по однос на член 12 став 1 точка 3 од Законот, дека оваа одредба била нејасна и непотполна, затоа што не било прецизирано кои се тие други околности кои укажуваат дека оружјето може да биде злоупотребено, Судот оцени дека постоењето на потребата со закон да бидат уредени прашања за кредибилитетот на физичкото лице да поседува и носи оружје ќе ја намали можноста од штетни последици по животот и имотот на граѓаните, поради што точката 3 од став 1 на членот 12 од Законот не е во несогласност со Уставот.

Имено, пропишувањето на околностите од член 12 став 1 точки 2 и 3 и ставот 2 од Законот се легитимни основи во чии граници се движи надлежниот орган и тие обезбедуваат законитост во одлучувањето за тоа прашање, со што се исполнува елементарното барање на принципот на владеење на правото. Во тој контекст, поранешната осудуваност на граѓанинот за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност или за прекршок против јавниот ред и мир со елементи на насилство, како и оценката на органот за можна злоупотреба на оружјето (кои околности се потврдуваат со валидни документи од надлежните органи), не може да се сметаат како основи со кои се повредуваат презумцијата на невиност и кредибилитетот на личноста.

Судот, исто така, оцени дека во овие случаи не се работи за правни последици од осудата кои настапуваат по сила на законот, за што нема уставен основ, туку за околност која во секоја конкретна ситуација треба да биде земена предвид од страна на надлежниот орган при одлучувањето. Судот смета дека ваквиот начин на одмерување на влијанието на поранешната осудуваност за определени казниви дела е сразмерен на генералната цел на Законот да се овозможи поседување оружје кога за тоа постои оправдана потреба и кога нема импликации врз општата безбедност. Самата природа на оружјето е таква што тоа не е стока во слободниот промет што може да го набави секој граѓанин, туку е под посебен режим на правниот промет, па оттука и правото на законодавецот да предвидува и услови за неговото набавување, односно поседување.

Врз основа на изнесеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на означените оспорени одредби од Законот со Уставот.

Уставниот суд на Република Македонија постапувајќи по иницијатива на Стамен Филипов по однос на овие прашања веќе

еднаш се произнел и со Решение У.бр.84/2001 од 14 ноември 2001 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 9 став 1 точка 3 и став 3 од Законот за набавување, поседување и носење оружје ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.25/1972, 30/1972, 18/1976, 25/1976, 15/1983 и 51/1988 и "Службен весник на Република Македонија" бр.26/1993).

Овие оспорени одредби од стариот закон суштински немаат некоја посебна разлика со сегашните оспорени одредби од Законот за оружјето, поради што ставот на Судот по однос на овие правни прашања на подносителот на иницијативата веќе му е познат.

6. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.54/2005 од 7 септември 2005 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 12 став 1 точка 1 од Законот за оружје ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005), затоа што според Судот, постоењето на потребата со закон да бидат уредени прашања за кредибилитетот на физичкото лице да поседува и носи оружје ќе ја намали можноста од штетни последици по животот и имотот на граѓаните.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценувал уставноста на член 12 став 1 точка 1, а имајќи го предвид фактот дека членот 12 ставот 1 зборува за оспорениот член 9 став 1 точка 4 од Законот, Судот утврди дека иницијативата во овој дел согласно цитираната одредба од Деловникот треба да се отфрли.

Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.119/2005)

10.

- Овластувања на Владата да донесува уредби со законска сила при постоење на воена или вонредна состојба

- Powers of the Government to adopt bylaws having legal force in situation of a state of war or state of emergency

- Овластувањето на Владата на Република Македонија утврдено во член 126 од Уставот при постоење на воена или вонредна состојба таа да донесува уредби со законска сила не е неограничено и безусловно, туку се врши во согласност со Уставот и со закон.

- Од уставниот концепт за положбата и надлежностите на Собранието и Владата на Република Македонија произлегува дека ова овластување и овластувањата утврдени во другите членови на Уставот, при постоење на воена или вонредна состојба Владата на Република Македонија ги врши само ако Собранието не е во можност да се состане.

- The authorization of the Government of the Republic of Macedonia as defined in Article 126 of the Constitution in case of a state of war or emergency to adopt regulations having legal force is not unlimited and unconditional, but it is carried out in accordance with the Constitution and law.

- From the constitutional concept about the position and competences of the Assembly and the Government of the Republic of Macedonia it derives that this power and the powers defined in other articles of the Constitution, in a situation of a state of war or emergency are exercised by the Government of the Republic of Macedonia only if the Assembly is not in a position to have a session.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на насловот на Глава единаесетта "Електронски комуникации во воена и вонредна состојба", член 106 став 1 во делот: "воена или вонредна состојба", насловот на член 107 "Мерки во случај на вонредна состојба", ставот 2 и ставот 5 на член 107 во деловите: "воена или вонредна состојба", ставот 6 на член 107 во делот: "воена состојба, вонредна состојба", насловот на член 148 "План на мерки во воена и вонредна состојба" и членот 148 во делот: "воена или вонредна состојба" од Законот за електронските комуникации ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2005).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата особено проблематично и дискутабилно било тоа што во сите овие одредби од Законот падот на мрежата, елементарната непогода и вонредните околности недозволено се мешале со воената или вонредна состојба, со што се овозможувала и злоупотреба на овие законски одредби, а особено ако се имале предвид ставовите 5 и 6 од член 107 од Законот.

Според подносителот на иницијативата, исто така, оспорените одредби во мир не можеле да се предвидуваат со закон затоа што тоа било во спротивност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 54 став 2, член 68 став 1 алинеја 2 и 7 од Уставот, член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот и член 126 од Уставот. Ова пред се од причина што од содржината на членот 126 од Уставот посебно произлегувало дека овластувањето на Владата да донесува уредби со законска сила е од времен карактер, кое почнувало од моментот на прогласување на воената или вонредната состојба, а траело до

завршувањето на овие состојби, за што одлучувало Собранието. Од оваа уставна одредба произлегувало и тоа дека ваквото овластување на Владата е условено само со постоење на воената, односно вонредната состојба.

Поради наведеното подносителот на иницијативата смета дека оспорените наслови и оспорените делови од означените законски одредби излегувале надвор од рамките на наведените уставни одредби, а особено на членовите 54 став 2 и 126 од Уставот и биле во несогласност со тие членови од Уставот, па затоа на Уставниот суд на Република Македонија му предлага да поведе постапка за оценување на нивната уставност.

3. Судот на седницата утврди дека насловот на Глава единаесетта од Законот, кој се оспорува со иницијативата гласи: "Електронски комуникации во воена и вонредна состојба".

Во членот 106 став 1 од Законот, кој посебно се оспорува во деловите "воена или вонредна состојба" е утврдено дека операторите кои обезбедуваат пристап до јавна комуникациска мрежа и користење на јавни комуникациски услуги имаат обврска да донесат и достават до Агенцијата план на мерки за да се обезбеди интегритетот на јавната телекомуникациска мрежа и пристапот до јавните комуникациски услуги во случај на пад на мрежата, воена или вонредна состојба или елементарна непогода.

Во членот 107 став 1 од Законот, чиј наслов "Мерки во случај на вонредна состојба", исто така, се оспорува со иницијативата е утврдена обврска за операторите на јавни комуникациски мрежи да ги прилагодат нивните мрежи со цел да им дадат приоритет на комуникациите од определени мрежни приклучни точки пред другите комуникации.

Во ставот 2 на членот 107 од Законот е утврдено дека Владата на Република Македонија со одлука ги определува групите на корисниците со право на приоритетни мрежни приклучни точки согласно со ставот (1) од овој член кои можат да се користат само во случај на пад на мрежа, воена или вонредна состојба (оспорен дел) или елементарна непогода.

Според ставот 5 на членот 107 од Законот, во случај на воена или вонредна состојба (оспорен дел) или елементарна непогода, Владата на Република Македонија може на операторите да

им издаде и соодветни наредби заради справување со настанатата состојба, а според ставот 6 на истиот член, Владата на Република Македонија може да пропише и други мерки кои задолжително ќе бидат имплементирани во случај на воена состојба, вонредна состојба (оспорен дел) или елементарна непогода.

Конечно, во член 148 насловен како "План на мерки во воена и вонредна состојба (оспорен дел), е утврдено дека операторите што обезбедуваат пристап до јавната телефонска мрежа и користењето на јавните телефонски услуги на фиксна локација, се должни во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон да усвојат и до Агенцијата да достават план на мерки со кој се обезбедува пристап до јавните телефонски мрежи и телефонски услуги во случај на прекин во мрежата и престанок на работа на системите, поради воена или вонредна состојба (оспорен дел), природни и други катастрофи, од членот 106 на овој закон".

4. При оценување на уставноста на оспорените законски одредби, Судот ги имаше предвид одредбите од Уставот наведени во иницијативата, кои според подносителот на иницијативата биле повредени.

Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 51 од Уставот е утврдено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 54 став 2 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 и 7 од Уставот, Собранието на Република Македонија, кое според членот 61 е носител на законодавната власт на Републиката, донесува закони и дава автентично толкување на законот и одлучува за војна и мир.

Според член 88 од Уставот Владата на Република Македонија е носител на извршната власт, која согласно член 91

алинеја 1 од Уставот, ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, а според алинејата 5 на истиот член таа донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 126 од Уставот, во однос на кој, исто така, се оспорува уставноста на означените делови од законските одредби, е утврдено дека при постоење на воена или вонредна состојба Владата во согласност со Уставот и со закон донесува уредби со законска сила. Овластувањето на Владата да донесува уредби со законска сила трае до завршувањето на воената или вонредната состојба, за што одлучува Собранието.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот на Република Македонија, утврдувајќи ги принципите на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, истовремено ги утврдил и носителите на секоја од оваа власт со тоа што посебно ја определил и нивната надлежност, односно работите што тие ги вршат. Така, во рамките на надлежностите на Собранието на Република Македонија утврдени со Уставот, една од основните работи е и донесување на закони преку што се изразува и суштината на законодавната власт.

Во Законот за електронските комуникации освен условите и начинот на вршење на дејноста од областа на електронските комуникации и другите прашања што се од значење за функционирање на јавните комуникациски мрежи и давање на јавни комуникациски услуги во редовни услови, законодавецот во Главата единаесетта, во чии рамки се и членовите 106 и 107, утврдил и посебни мерки за обезбедување на функционирањето на јавните комуникациски мрежи и користење на јавните комуникациски услуги во услови и на воена и вонредна состојба, во кои делови и се оспоруваат наведените членови од Законот.

Разгледувајќи ги насловите и оспорените делови на ставот 1 на член 106, на ставовите 2, 5 и 6 на член 107, како и насловот и оспорениот дел на член 148, кој е преодна одредба, Судот утврди дека законодавецот уредувајќи ги наведените прашања со овие одредби не излегол надвор од рамките на уставните одредби наведени во иницијативата, како што смета нејзиниот подносител.

Имено, според Судот, со оспорените законски одредби не се повредува ниту принципот на владеењето на правото, ни принципот на поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска како што се наведува во иницијативата, затоа што согласно Уставот Собранието на Република Македонија има право со закон да ги уреди сите прашања од определена област што се законска материја, а во тие рамки да предвиди и посебни мерки и активности доколку оцени дека тие се потребни за обезбедување на неопходното ниво на функционирање на системите и институциите од тие области во услови и на воена или вонредна состојба, како што во конкретниот случај тоа е направено во областа на електронските комуникации. Ова право на Собранието произлегува од неговата уставно утврдена улога и положба како носител на законодавната власт која Собранието ја врши, како во услови на мир, така и во услови на воена или вонредна состојба. Тоа произлегува особено од членот 66 на Уставот во кој е утврдено дека Собранието е во постојано заседание, што значи дека тоа работи континуирано и во сите услови.

Исклучок од наведеното правило претставува членот 126 од Уставот, чии одредби истовремено претставуваат и отстапување од принципот на поделбата на власта, затоа што во услови на воена или вонредна состојба законодавната власт, наместо Собранието ја врши Владата на Република Македонија, со оглед на тоа што уредбите со законска сила за чие донесување е овластена таа, по својот карактер, содржина и дејство имаат сила на закон.

Меѓутоа, овластувањето на Владата на Република Македонија да донесува уредби со законска сила при постоење на воена или вонредна состојба не е неограничено и безусловно, како што смета подносителот на иницијативата, туку го врши во согласност со Уставот и со закон. Од суштината на самите одредби на Уставот произлегува дека ова и другите овластувања (член 126 и 127) Владата за време на воена и вонредна состојба ги врши само ако Собранието на Република Македонија не е во можност да се состане.

Ова уште поконкретно и појасно произлегува од членот 10 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 12/2003 и 55/2005) според кој за време на воена или вонредна состојба, ако не постои можност за свикување на Собранието, Владата донесува уредби со законска сила по прашањата од надлежност на Собранието на Република Македонија. Инаку, оваа законска одредба всушност претставува

операционализација на уставната одредба од членот 126 со оглед на тоа што Владата уредбите со законска сила ги донесува освен во согласност со Уставот, и во согласност со закон, а тој закон е токму Законот за Владата на Република Македонија.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека наводите во иницијативата според кои оспорените одредби не можеле да се предвидат во мирновременски услови со закон пред се од причини што согласно член 126 од Уставот, Владата имала право при постоење на воена или вонредна состојба да донесува уредби со законска сила, се неосновани и поради тоа не можат да претставуваат основ за изразување на сомневање во согласноста на оспорените делови од означените законски одредби ниту со членот 126, ни со другите членови од Уставот наведени во иницијативата. Ова дотолку повеќе што подносителот на иницијативата при изнесување на причините за оспорување на нивната уставност тргнал од погрешно толкување на смислата и суштината на членот 126 од Уставот и воопшто на уставниот концепт за местото, улогата и надлежностите на Собранието и Владата на Република Македонија во услови на воена или вонредна состојба.

Имено, во конкретниот случај овластувањата на Владата во оспорените законски одредби се однесуваат на нејзините надлежности да донесува уредби и други прописи за извршување на законите што согласно член 91 од Уставот и припаѓаат како носител на извршната власт, а не станува збор за нејзиното овластување од членот 126 од Уставот. Оттука, со уредувањето на прашањата во оспорените законски одредби не се навлегува во уставното овластување на Владата на Република Македонија од член 126 од Уставот таа во услови на воена или вонредна состојба, доколку Собранието не е во можност да се состане, да донесува уредби со законска сила и во оваа област, ако тоа го налагаат посебните услови и потреби во кои би се нашла државата во тие состојби.

Со оглед на тоа што законските одредби посебно се оспоруваат и од аспект на членот 54 став 2 од Уставот, според Судот, тие не можат да се проблематизираат ниту во однос на овој член од Уставот. Ова од причини што мерките што се предвидени во овие членови, независно што некои од нив се утврдуваат и определуваат во мирно временски услови, се спроведуваат и имплементираат во случај на воена или вонредна состојба, а токму овој член од Уставот предвидува можност за време на овие состојби определени права и слободи на човекот и граѓанинот, а во конкретниот случај тоа е

правото на пристап до јавната комуникациска мрежа, да можат да се ограничуваат.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека законските одредби во оспорените делови се неприменливи, односно неупотребливи, што се исто така причини поради кои подносителот на иницијативата смета дека тие не можеле да се предвидат во мир со закон, Судот утврди дека се ирелевантни за оценување на уставноста на оспорените законски одредби, бидејќи временското важење и примена на одделни законски решенија е прашање на нивната целисходност и на политиката утврдена од Собранието на Република Македонија со закон во соодветната област, а не на нивната согласност со Уставот. Ова се однесува и во однос на наводите дека мешањето на воената и вонредната состојба со други состојби, како што е пад на мрежата и вонредните околности, било дискутабилно и се овозможувала злоупотреба на оспорените законски одредби.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.49/2005)

11.

- Надлежности на Дирекцијата за заштита на личните податоци

- Competences of the Directorate for the Protection of Personal Data

- Дирекцијата за заштита на личните податоци е специјализиран, независен, самостоен орган - орган sui generis, чија надлежност не е остварување на конкретни права и обврски на граѓаните, туку претставува контролен

механизам кој врши специфичен надзор и утврдува дали надлежните органи на управата и други органи и организации што вршат јавни овластувања во поглед на евидентирањето и употребата на личните податоци за кои се надлежни, постапуваат согласно нормативите, односно контролира дали постои злоупотреба на личните податоци, а во тој контекст и дали постојат повреди во однос на гарантираната сигурност и тајноста на личните податоци на граѓаните.

- The Directorate for the Protection of Personal Data is a specialised, independent, autonomous body – body sui generis, the competence of which is not realisation of concrete rights and obligations of citizens, but a controlling mechanism which carries out specific oversight and establishes whether the competent bodies of administration and other bodies and organisations performing public mandates in respect of registering and using personal data for which they are competent, act in accordance with the normatives, that is, it controls whether there is misuse of personal data, and in that context whether there are violations in view of the guaranteed safety and secrecy of citizens' personal data.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 18 став 5 и член 19 став 2 од Законот за заштита на личните податоци ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби од Законот не го обезбедувале начелото на двостепеност во одлучувањето, што ги правело несогласни со член 15 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 18 став 5 од Законот за заштита на личните податоци жалбата против решението од став 3 на овој член, се поднесува до директорот на Дирекцијата.

Исто така, согласно член 19 став 2 од Законот жалба против решението од ставот 1 на овој член, се поднесува до директорот на Дирекцијата.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 15 од Уставот се гарантира правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Законот за заштита на личните податоци е поделен во еднаесет делови: I. Општи одредби; II. Обработка на лични податоци; III. Обработка на посебни категории на лични податоци; IV. Права на субјектот на лични податоци; V. Трајност и заштита на обработката на личните податоци; VI. Евиденции на збирки на лични податоци и централен регистар; VII. Пренос на лични податоци во други држави; VIII. Давање на лични податоци на корисници; IX. Основање и надлежности на Дирекцијата за заштита на лични податоци; X. Казнени одредби и XI. Преодни и завршни одредби.

Во член 1 од овој закон е пропишано дека со него се уредува заштитата на личните податоци како основни слободи и права на граѓаните, а особено правата на приватност во врска со обработката на личните податоци.

Член 37 од истиот закон предвидува заради вршење надзор над законитоста на преземените активности при обработување на лични податоци и нивната заштита, на територијата на Република Македонија се основа Дирекција за заштита на личните податоци, како самостоен и независен државен орган со својство на правно лице.

Со Дирекцијата раководи директор кој го именува и разрешува Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Директорот на Дирекцијата се именува за време од пет години со право повторно да биде именуван но не повеќе од два пати.

Директорот на Дирекцијата има заменик кој го именува и разрешува Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија за време од пет години.

За својата работа и за работата на Дирекцијата директорот и заменикот на директорот на Дирекцијата одговараат пред Собранието на Република Македонија.

Членот 38 од овој закон ги предвидува условите кои треба да ги исполни лицето кое се именува за директор односно заменик на директорот на Дирекцијата.

Во членот 39 од Законот за заштита на личните податоци е предвидено дека пред стапување на функцијата, директорот, односно заменикот на директорот, пред претседателот на Собранието на Република Македонија дава и потпишува свечена изјава која гласи:

"Изјавувам дека функцијата директор ќе ја извршувам совесно, непристрасно и одговорно, ќе ги штитам правата на граѓаните што се однесуваат на заштитата на нивните лични податоци и ќе се придржувам на Уставот и законите на Република Македонија".

Согласно член 40 од овој закон функцијата директор, односно функцијата зменик на директорот, е неспоива со вршење на други јавни функции или професии.

Дирекцијата врз основа на член 41 од истиот закон ги има следниве надлежности:

- ја оценува законитоста на обработката на личните податоци;
- ги објавува принципите на обработката на личните податоци и се грижи за нивно почитување од страна на контролорите;
- истражува и има пристап до збирките на личните податоци оформени од контролорот, по вид на субјекти и цели;
- ги контролира операциите за обработка на личните податоци што ги применуваат контролорите;
- собира податоци неопходни за правилно извршување на нејзините работи;
- води Централен регистар;
- води евиденција за извршен пренос на лични податоци во други држави;
- прима извештаи или претставки во врска со обработката на личните податоци од страна на контролорот;
- постапува по претставките на лица или здруженија што го претставуваат тоа лице во врска со повредата на неговите права во поглед на обработката на личните податоци;
- дава помош во обработката на личните податоци на заинтересираните лица;
- ги проверува сите случаи на престанок на обработка на личните податоци без оглед на причините кои го предизвикале;
- интервенира во процесот на обработката на личните податоци, како и при архивирање, бришење или ништење на формираната збирка на лични податоци целосно или во еден нејзин дел ако постои оправдан ризик од повреда на правата на еден или повеќе субјекти на лични податоци, оценувајќи го видот на личните податоци или модалитетите во нивната обработка;
- издава забрана на натамошна обработка на личните податоци на контролорот;
- дава мислење по подзаконски акти на контролорите;
- потврдува дека подзаконските акти на контролорите се во согласност со одредбите на овој закон;
- постапува по барањето на надзорен орган на друга држава, за спроведување на неговите надлежности на територијата на Република Македонија;
- остварува меѓународна соработка во областа на заштитата на лични податоци и учествува во работата на меѓународните организации и институции вклучени во заштитата на лични податоци и

- врши и други работи утврдени со закон.

Освен надлежностите од ставот 1 на овој член, а врз основа на известување доставено од контролорот пред да пристапи кон извршување на операции на обработка на личните податоци, Дирекцијата дава мислење дали определени операции на обработка на личните податоци претставуваат посебен ризик за слободите и правата на субјектот на личните податоци.

Директорот ќе ги пропише операциите на обработка на личните податоци што претставуваат посебен ризик за слободите и правата на субјектот на личните податоци.

Директорот ќе ја пропише формата, содржината и начинот на водење на Централниот регистар и евиденциите од став 1 алинеја 6 и 7 на овој член од Законот.

Согласно член 42 од Законот директорот доставува до Собранието на Република Македонија годишен извештај за работата на Дирекцијата, по потреба и по барање на Собранието на Република Македонија доставува и дополнителни извештаи, а годишниот извештај за работата на Дирекцијата се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Според член 43 од Законот директорот и вработените во Дирекцијата се должни да ги чуваат како тајна податоците до кои дошле во својата работа, како за време на мандатот, односно вработувањето во Дирекцијата, така и по неговото завршување.

Со цел за редовно и ефикасно извршување на работите од надлежност на Дирекцијата врз основа на член 44 од Законот директорот и вработените во Дирекцијата се овластени:

- да влезат во кои било простории каде што се обработува регистриран систем на збирка на лични податоци, по презентацијата на соодветно индивидуално овластување и документ за службена идентификација и да извршат увид во збирките на личните податоци;

- да бараат писмено или усно објаснување и да повикуваат и испитуваат лица во врска со Збирката на лични податоци која се испитува;

- да бараат презентација на документација и кои било други податоци во врска со субјектот на контролата;

- да ја испитаат опремата со која се врши обработка на личните податоци и опремата каде што се чуваат збирките на лични податоци и

- да наредат да биде подготвена експертска анализа и мислење во врска со работата на контролорот.

Во член 95 став 1 од Уставот на Република Македонија е предвидено дека државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон, а согласно член 96 од Уставот органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Имајќи ги во вид цитираните одредби за основањето и надлежноста на Дирекцијата од Законот за заштита на личните податоци неспорно произлегува дека Дирекцијата не е орган на управа ниту организација и институција што врши јавни овластувања.

Според Судот во случајов станува збор за специјализиран независен, самостоен орган - орган суи генерис, чија надлежност не е остварување на конкретни права и обврски на граѓаните, туку таа претставува контролен механизам кој врши специфичен надзор и утврдува дали надлежните органи на управата и други органи и организации што вршат јавни овластувања во поглед на евидентирањето и употребата на личните податоци за кои се надлежни, постапуваат согласно нормативите, односно контролира дали постои злоупотреба на личните податоци, а во тој контекст и дали постојат повреди во однос на гарантираната сигурност и тајноста на личните податоци на граѓаните од член 18 од Уставот.

Утврдените цели заради кои е основана Дирекцијата, нејзиниот статус и одчетност исклучиво пред Собранието на Република Македонија, постапката за именување и разрешување на директорот кој раководи со Дирекцијата (која е во надлежност на Собранието) и свечената изјава која тој ја дава пред претседателот на Собранието за Судот е уште една потврда дека Дирекцијата не е управен орган или организација со јавни овластувања во смисла на член 95 став 1 од Уставот на Република Македонија и как таква истата

не подлежи на контрола од кој било орган на управата или во целина од Владата.

Имајќи го во вид изнесеното за Судот неоспорно произлегува дека и постапката што ја спроведува Дирекцијата за заштита на личните податоци не може да се дефинира, третира или квалификува како управна постапка туку како посебна постапка, определена со Законот за заштита на личните податоци. Во оваа контролно-надзорна постапка само се утврдуваат дали постојат повреди на правата на граѓаните во однос на евидентирањето и употребата на личните податоци од страна на органите на управата и други органи и организации со јавни овластувања со што на граѓаните им се олеснува постапката за евентуално кривично, прекршочно гонење или обештетување што тие можат да го побараат од надлежните судски органи дури и независно од констатираната состојба на оваа институција.

Вака утврдениот статус на Дирекцијата како независна самостојна институција со утврдено својство на правно лице, постапка и надлежност се компатибилни и со содржината на директивата 94/ЕС и 95/ЕС на Европскиот парламент и Советот на министри на европската заедница која се однесува на заштита на податоците во однос на обработката на личните податоци и слободниот протек на таквите податоци. Таа има основна функција за заштита на основните права и слободи на граѓаните, пред се на правото на приватност што е признато во член 8 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, која е ратификувана со закон од Собранието на Република Македонија и е составен дел на правниот поредок на државата.

Судот оцени дека во конкретниот случај принципот на двостепеност, односно гарантираното право на жалба е обезбедно. Имено според Судот определениот деволутивен карактер на жалбата и овластувањето што законодавецот во оспорените одредби му го дал на директорот како функционер кој раководи со Дирекцијата да одлучува по жалба против решението на Комисијата предвидено со член 18 став 1 и 2 од Законот, според мислењето на Судот не го повредува принципот на двостепеност и тоа е прашање кое законодавецот го уредува согласно карактерот, статусот и спецификите како на органот кој го донел првостепениот акт така и карактерот, спецификите и содржината на материјалното право и постапката за остварување на тоа право како што го уредил со овој закон.

Законодавецот поради специфичноста и статусот на Дирекцијата не можејќи правото на жалба да го оствари надвор од Дирекцијата пред друг орган а најмалку орган кој го контролира самата Дирекција и определувајќи го директорот како орган кој ќе одлучува по жалбата, согласно член 18 став 5 и член 19 став 3 од Законот како и предвидувајќи и судска заштита против решението на директорот на Дирекцијата, според оцената на Судот не го повредил член 15 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.30/2005)

2. Финансии, јавни давачки и надоместоци

2. *Finances, public fees and indemnities*

12.

- Надомест за вода

- *Water indemnity*

- **Комуналната дејност - снабдување на населението (правните и физичките лица) со вода, ја вршат јавни претпријатија основани од општините, односно градот Скопје, кои со закон се овластени да ја утврдуваат висината на цената и начинот на плаќање на оваа комунална услуга, по претходна согласност на основачот.**

- *Communal activity – water supply for the population (legal and natural persons) – is carried out by public enterprises founded by the municipalities, that is, the City of Skopje, which are by law authorised to determine the price and the manner of payment of this communal services, upon prior consent of the founder.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување единечни цени за м³ вода, донесена од Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие "Водовод" - Кочани, под бр.0202-552/1 од 10 декември 2001 година и Заклучокот за давање согласност на Одлуката за утврдување на цената за м³ вода на Комуналното јавно претпријатие "Водовод" - Кочани, донесен од Советот на општина Кочани под бр.07-41/1 од 4 март 2002 година ("Службен гласник на општина Кочани" бр.8/2002).

2. Трајко Манов од Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата Управниот одбор на КЈП "Водовод" од Кочани со оспорената одлука ги утврдил единечните цени за м³ вода по корисници, меѓутоа овие цени како јавна давачка можеле да се утврдат само со закон, а не со одлука на јавно претпријатие, кое немало законски основ да ги утврдува цените ниту имало овластување да одлучува за тоа.

Со оспорената Одлука, исто така, не бил определен начинот на плаќање на комуналната услуга и согласноста на Одлуката била издадена дополнително од Советот на општината Кочани како основач на КЈП "Водовод" од Кочани, а не претходно пред нејзиното донесување.

Според иницијативата, со оспорената Одлука се правела разлика помеѓу корисниците како потрошувачи на вода и покрај уставната определба за еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите.

Потоа, цената на водата која била определена со Одлуката не се засновала на начелото на еднаква вредност на заемните давања во облигационите односи, во случајов помеѓу давателите на комуналната услуга и потрошувачите.

Од овие причини, а и поради тоа што во службеното гласило на општината не биле благовремено објавени оспорените

акти во рок од седум дена по донесувањето, туку подоцна, во иницијативата се наведува дека оспорената Одлука и Заклучокот за давање согласност на Одлуката, биле во спротивност со повеќе одредби од Уставот (член 8 став 1 алинеја 3 и 9, член 9, член 33, член 51, член 52, член 68 став 1 алинеја 3 и член 114 став 4). Оспорените акти биле во спротивност и со одредбите од Законот за јавни претпријатија (член 19 став 1 и став 2 точка 8), Законот за водите (член 132), Законот за водостопанството (член 63), Законот за комунални дејности (член 7 и 27) и Законот за облигациони односи (член 8 став 1).

Со иницијативата, исто така, се бара Судот да донесе решение за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија врз основа на оспорените акти, согласно членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на КЈП "Водовод" од Кочани донел Одлука број 0202-552/1 од 10 декември 2001 година, за утврдување на единечните цени за м³ вода.

Во Одлуката е утврдено дека цените за еден м³ вода по корисници се: за домаќинствата 25,00 денари, за корисници од стопанството 41,00 денари, за корисници од вонстопанството 31,00 денари.

Со Одлуката е утврдено дека наведените цени се определени врз основа на анализа на калкулација на вода и дека цените утврдени со оваа одлука ќе се применуваат по добивање на согласност на цените од Советот на општината Кочани.

Советот на општината Кочани донел Заклучок број 07-41/1 од 4 март 2002 година, за давање согласност на Одлуката за утврдување на цената за м³ вода на КЈП "Водовод" Кочани.

Во Заклучокот е утврдено дека тој влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во "Службен гласник на општина Кочани". Тој бил објавен во "Службен гласник број 8/2002" на 7 март 2002 година.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото, а според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со

Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Согласно членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Согласно членот 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Со Законот за водите ("Службен весник на Република Македонија" број 4/1998 и 19/2000) се уредуваат прашања од значење за обезбедување единствен режим на водите во Република Македонија. Водите, водотоците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија, според членот 2 од овој закон, уживаат посебна заштита утврдена со овој закон и се во државна сопственост.

Членот 17 од овој закон определува дека водостопанската дејност е од јавен интерес. Со членот 132 е утврдено дека се плаќа надоместок за водите во зависност од нивната намена по различни корисници и на начин и услови кои се посебно определени и разработени со одредбите од овој закон.

Според член 1 став 1 од Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" број 38/1996, 6/2002 и 40/2003) јавните претпријатија се основаат заради вршење на стопанските дејности од јавен интерес, а како такви дејности во членот 2, меѓу другите, се утврдени и комуналните дејности.

Според членот 3 став 3 од истиот закон, општините и градот Скопје можат да основаат јавни претпријатија за вршење на одделни стопански дејности од јавен интерес во рамките на своите надлежности под услови и начин утврдени со закон, а овие претпријатија, согласно ставот 5, се во сопственост на општината, односно градот Скопје.

Во членот 6 е утврдено дека јавното претпријатие има својство на правно лице, кое го стекнува со уписот во трговскиот регистар.

Според членот 11 точка 6 и членот 19 став 1 и став 2 точка 8 од овој закон, управниот одбор на јавното претпријатие ги има

сите овластувања да презема мерки кои се потребни и корисни заради постигање на целите на јавното претпријатие во согласност со закон, ги утврдува цените на производите и услугите, а основачот на јавното претпријатие дава согласност на актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците.

За разлика од Законот за јавните претпријатија, функцијата на Законот за комунални дејности ("Службен весник на Република Македонија" број 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004) во основа не е да се занимава со статусните прашања на јавните претпријатија и односите меѓу претпријатието и неговиот основач, туку да обезбеди правна рамка за давање на квалитетни и достапни услуги на корисниците. Оттука, овој закон согласно член 1 се занимава со уредувањето на основните услови и начинот на вршењето на комуналните дејности, нивното финансирање и други прашања од значење за овие дејности. Како комунална дејност, според членот 3 од овој закон, меѓу другото, е предвидено снабдувањето со вода за пиење под што се подразбира зафаќање, обработка и дистрибуција на вода до мерниот инструмент на корисникот; обработка и испорака на технолошка вода (зафаќање, обработка и дистрибуција на вода до мерниот инструмент на корисникот); одведување и пречистување на отпадни води и атмосферски води.

Според членот 15 од овој закон, општината може да основа јавно претпријатие заради организирано и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисување со објектите на комуналната инфраструктура од локален карактер.

Висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, согласно членот 27 од Законот за комунални дејности ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот. Според членот 29 став 1 алинеја 1 од овој закон, плаќањето (цената) на услугите за снабдување со вода се определува според еден метар кубен обработена и испорачана вода.

Според Судот од наведените законски одредби произлегува дека комуналната дејност - снабдување на населението (правните и физичките лица) со вода ја вршат јавни претпријатија основани од општините, односно градот Скопје посебно за вршење на таа дејност, кои што како даватели на услугите се овластени да ја утврдуваат и висината на цената и начинот на плаќањето на оваа

комунална услуга и тоа по претходна согласност на основачот. Притоа, висината на цената се утврдува по наведената мерна единица, од еден метар кубен обработена и испорачана вода.

Со оглед на наведеното и имајќи предвид дека оспорената одлука број 0102-552/1 од 10 декември 2001 година е донесена од Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие "Водовод" - Кочани и дека Советот на општината Кочани како основач на ова јавно претпријатие дал согласност на Одлуката со оспорениот Заклучок број 07-41/1 од 4 март 2002 година, објавен во "Службен гласник на општина Кочани" број 8/2002 од 7 март 2002 година, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нивната уставност и законитост од аспект на наводите изнесени во иницијативата.

Имено, постои законски основ за донесување на оспорените акти од Управниот одбор на јавното претпријатие и Советот на општината Кочани; цените утврдени во оспорената одлука стапиле во примена по добивање на согласност со оспорениот заклучок на Советот на општината објавен во службеното гласило на општината што значи цените на јавното претпријатие важат и се во примена по согласноста на основачот на јавното претпријатие; потоа со оспорените акти се врши категоризација на цени за вода по различни корисници и потрошувачи за одделни намени (во домаќинството, стопанството и вонстопанството), а со тоа еднаквоста на корисниците не е доведена во прашање бидејќи тоа важи за оние кои се во исти услови а не во различни услови според кои е и нивната поделба; со оспорената одлука се утврдува висината на наплатата за вода и не се работи за утврдување на јавна давачка; и секако обврската за плаќање надоместок по утврдените цени за овој вид комунални услуги има нормативно-правна рамка за сите корисници, меѓутоа оценувањето на еднаквата вредност на заемните давања во односите помеѓу субјектите е фактичко прашање и не е во рамките на уставносудската надлежност.

Врз основа на изнесеното Судот утврди дека не може да се доведе во прашање уставноста и законитоста на оспорените акти поради што нема основ ниту за донесување на решение за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија врз основа на оспорените акти, согласно со членот 27 од Деловникот на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.216/2004)

13.

- Плаќање на комунални услуги

- *Payment of communal services*

- Не е во спротивност со Уставот овластувањето на управниот одбор на јавно претпријатие да го определува и начинот на плаќање на комуналните услуги поради тоа што законот содржи критериуми за определување на висината и начинот на плаќањето на комуналните услуги кои поблиску се уредуваат со акти на општината.

- *The authorisation of the Board of Directors of a public enterprise to define the manner of payment of communal services is not in contradiction with the law, since the law contains criteria for the determination of the amount and the manner of payment of communal services which are more specifically regulated by acts of the municipality.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 27 во делот "и начинот на плаќање" од Законот за комуналните дејности ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на делот од членот 27 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата делот од оспорениот член 27 од Законот за комунални дејности "и начинот на плаќање" не бил во согласност со одредбата од член 33 од Уставот на Република Македонија. Имено, согласно член 33 од Уставот, секој бил должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон. Тоа значело дека самиот законодавец со закон морало да го утврди и начинот на плаќање на комуналните услуги, а не тоа да го препушти на управниот одбор на јавното претпријатие со подзаконски акти тоа прашање непосредно да го уредува со што се создавало различно уредување на оваа материја и хаос во практиката.

Поради тоа, смета подносителот на иницијативата со оспорениот дел од членот 27 од Законот за комунални дејности, се повредувале член 8 став 1 алинеи 3 и 4 и членовите 9, 33, 51, 68 став 1 алинеја 3, 144 став 4 од Уставот на Република Македонија, и бара да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 27 во делот "и начинот на плаќање" од Законот за комунални дејности.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 27 од Законот за комуналните дејности висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се и владеештвото на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Во членот 9 од Уставот е утврдено дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 33 од Уставот секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Во членот 51 став 1 од Уставот е определено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а во ставот 2 е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Согласно Амандманот XVII точката 1 со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Со Законот за комунални дејности ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004) се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности (член 1 од Законот).

Согласно член 2 од овој закон, вршењето на комуналните дејности е од јавен интерес.

Според член 1 став 1 од Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1996, 6/2002 и 40/2003) јавните претпријатија се основаат заради вршење на стопанските дејности од јавен интерес, а како дејности во членот 2, меѓу другите се утврдени и комуналните дејности.

Според членот 3 став 3 од истиот закон, општините и градот Скопје можат да основаат јавни претпријатија за вршење на одделни стопански дејности од јавен интерес во рамките на своите надлежности под услови и начин утврден со закон, а овие претпријатија, согласно ставот 5, се во сопственост на општината, односно градот Скопје.

Од наведените законски одредби произлегува дека комуналната дејност - снабдување на населението (правните и физичките лица) со вода ја вршат јавни претпријатија основани од општините, односно градот Скопје посебно за вршење на таа дејност, кои што како даватели на услугите се овластени да ја утврдуваат и висината и начинот на плаќањето на оваа комунална услуга и тоа по претходна согласност на основачот.

Според член 7 став 1 од Законот за комуналните дејности, општината, односно градот Скопје е должна да донесе одлука за комунален ред и мерки за нејзино спроведување. Во ставот 2 на овој член е утврдено дека под комунален ред во смисла на став 1 од овој член, се подразбира поблиско уредување на односите и начинот на вршење на комуналните дејности меѓу корисниците и давателите на услугите.

Според членот 15 од Законот за комуналните дејности, заради организирање и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисување со објекти на комуналната инфраструктура од локален карактер, кои се протегаат или служат за давање на комунални услуги на подрачјето на една општина, општината може да основа јавно претпријатие доколку на нејзиното подрачје, за вршење на таква дејност, не постои јавно претпријатие.

Според оспорениот член 27 од овој закон, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Согласно член 29 од Законот, плаќањето на комунални услуги се врши во следниве мерни единици: обработка и испорака на вода - ден/м³; производство и испорака на гас - ден/лит; производство и испорака на топлина - ден/м², ден/џул; одведување и пречистување на отпадни води-ден/м³; јавен градски и приградски превоз - ден/патник; одржување на хигиена во градски и др. населби-ден/м²; одржување на хигиена во стопанството - ден/м²; собирање и транспортирање на комунален цврст отпад - ден/м²; обработка и депонирање на комунален цврст отпад - ден/тон; давање на погребални услуги - ден/погреб; одржување на пазари на големо и мало - ден/продажно место; одржување и подигање на зеленило - ден/м²; и вршење на ојачарска дејност - ден м¹/ф.

По однос на наводите во иницијативата дека начинот на плаќање на комуналните услуги морало да се утврди со закон, а не тоа да се препушта на управниот одбор на јавното претпријатие со подзаконски акт тоа прашање непосредно да се уредува, Судот утврди дека во членот 29 од Законот за комуналните дејности се утврдени критериумите за начинот на плаќање на комуналните услуги, и тоа според посебни мерни единици.

Од содржината на членот 29 од Законот произлегува дека со оваа одредба се утврдени критериумите за начинот на плаќањето на комуналните дејности, а овластувањето на управниот одбор на јавното претпријатие да го определува и начинот на плаќање на комуналните услуги утврдено во членот 27 од Законот, според мислењето на Судот има уставна основа поради тоа што Законот содржи критериуми за определување на висината и начинот на плаќањето на комуналните услуги кои поблиску се уредуваат со акти на општината, не навлегувајќи во законодавната надлежност.

Притоа, законодавецот ги означил комуналните дејности од јавен интерес за општината, која, пак, е овластена поблиску да го уреди начинот на вршење на комуналните услуги преку јавното претпријатие за комунални дејности основано од општината.

Оттука, Судот утврди дека даденото законско овластување на општината да го уредува начинот на плаќање на комунални дејности претставува извршување на одредбите од Законот и тоа не значи навлегување во законодавната власт.

- Со оглед на изнесеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното се одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.207/2004)

14.

- Осигурување од одговорност за штети причинети од трети лица

- Insurance against responsibility for damages caused by third persons

- Со законската определба, дека дел од средствата за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица треба да бидат наменети за финансирање на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, всушност е утврден еден од условите под кој може да се врши дејноста од страна на друштвата за осигурување, што не е во спротивност со уставните определби кои се однесуваат на владеењето на правото и учеството на сите субјекти во обврската за плаќање данок и други јавни давачки и не е во спротивност со уставните норми кои се однесуваат на основите на економските односи.

- The legal provision that part of the funds for insurance against damages caused by third persons should be earmarked for the financing of the Republican Council for Security of the Traffic on the Roads actually defines one of the conditions under which the activity may be performed by insurance companies, which is not in contradiction with the constitutional provisions relating to the rule of law and participation of all subjects in the obligation to pay a tax and other public fees and is not in contravention to the constitutional norms relating to the foundations of the economic relations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 395 алинеја 2 точка б) од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ("Службен весник на Република Македонија" бр.14/1998, 38/2002 и 38/2004).

2. Националното биро за осигурување од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената законска одредба сериозно се доведувала во прашање правната сигурност во однос на извршувањето на обврските на трговските друштва што се занимаваат со осигурување од одговорност од употреба на моторни возила, во делот на осигурувањето од одговорност за штети причинети на трети лица. Ова од причини што извршувањето на оваа одредба ќе довела до намалување на средствата на трговските друштва што се занимаваат со овој вид на осигурување, а што се создаваат од уплатата на премијата за

осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица. Премијата се пресметувала така што требало да обезбеди од една страна исполнување на обврските од договорите за осигурување (техничка премија), а од друга страна вршење на дејноста осигурување.

Според подносителот на иницијативата, требало да се има предвид дека Законот за супервизија на осигурувањето, пропишувал многу ригиден режим на управување со средствата што трговските друштва кои се занимаваат со осигурување, ги стекнувале со премиите за осигурување. Имено, за утврдување на висината на премијата била потребна согласност од надлежното Министерство. Оттука, ако дел од формираните средства од техничката премија бидат зафатени од страна на државата, особено ако притоа не постои поголемо јавно оправдување за тоа, ќе се предизвикало значајно нарушување на веќе воспоставените деловни односи. Со оглед на тоа, трговските друштва што се занимаваат со осигурување во Република Македонија ќе биле присилени да поведат постапка за зголемување на премијата за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица.

Според наводите во иницијативата, кога бил донесен Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата во членот 395 предвидувал дека за остварување на задачите од членот 392 на овој закон Републичкиот совет донесувал програма која би се финансирала од Буџетот на Република Македонија, меѓутоа со измените и дополнувањата на овој закон, финансирањето на овој државен орган било поставено на други основи, што го попречувало остварувањето на правото на осигурување кое е утврдено со друг закон, а со тоа се доведувало во прашање уставното начело на владеење на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и била нарушена правната сигурност во оваа сфера на односите.

Правната положба на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата со одредбите од Законот била утврдена како посебно општествено тело. Меѓутоа, Републичкиот совет вршел серија јавни овластувања во областа на безбедноста на сообраќајот на патиштата, подробно определени во членот 392 од Законот, па поради тоа логично било поранешното законско решение според кое овластувањата определени во неговата годишна програма да се финансираат од Буџетот на Република Македонија.

Во иницијативата се наведува дека според членот 33 од Уставот, секој бил должен да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин пропишан со закон. Иако со Уставот изрично не било пропишано, општо било прифатено дека извршувањето на обврската за учество во намиравањето на јавните расходи се вршело согласно начелата на еднаквост и пропорционално на материјалните можности, а Буџетот на Република Македонија бил основен финансиски акт во кој се обединувале средствата за финансирање на јавните расходи.

Според подносителот на иницијативата, во создавањето на средствата на Буџетот на Република Македонија секако учествувале и трговските друштва што се занимавале со осигурување, а со тоа учествувале во финансирањето на јавните овластувања кои му биле доверени на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата. Меѓутоа, со напуштањето на исклучиво буџетскиот основ за финансирање на јавните овластувања на Републичкиот совет и со определбата во Законот за директно оптоварување на осигурителните трговски друштва, се повредувале основните начела на финансирање на јавните расходи, како што се начелата на еднаквост и праведност, па поради тоа оспорената одредба од Законот била во спротивност со членот 33 од Уставот.

Потоа, со оспорената одредба од Законот, трговските друштва што се занимавале со осигурување биле ставени во нерамноправна положба на пазарот во однос на другите трговски друштва, бидејќи само тие друштва биле должни да издвојуваат средства за конкретната јавна давачка, и тоа од делот од премијата во трговското друштво, што служела за исполнување на обврските по договорите за осигурување со странките. Значи, конкретно се зафаќало во форма на јавна давачка од она осигурување во кое сопствениците на моторни возила се осигурувале од одговорност за штета причинета на трети лица во сообраќајот на патиштата, во случај на настанување на смрт, телесни повреди, нарушување на здравјето, како и уништување или оштетување на предмети и во кое, во согласност со законот и договорот на оштетените им одговарал осигурувачот до висина на договорениот износ.

Според наводите во иницијативата, ако законодавецот сметал дека е во интерес на општествената заедница извесни јавни овластувања да му се делегираат на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, тогаш обврската за зголемување на издвојувањето за таа цел требало да ја пропише за

сите стопански субјекти, согласно членот 33 од Уставот. Имено, требало да се обезбеди рамноправно распределување на товарот на јавните трошоци, на сите во општествената заедница, што со оспорената законска одредба не било обезбедно.

Слободата на пазарот и претприемништвото и еднаквоста на пазарот на сите субјекти, како уставно гарантирани основи на економските односи во Република Македонија, утврдени во членот 55 од Уставот, биле директно повредени со оспорената одредба од Законот. Имено, Уставот преку гарантирањето на слободата на претприемништвото поставил брана против претераното навлегување на државата во работењето на трговските друштва и другите стопански субјекти. Слободата на претприемништвото била допуштена во рамки во кои не би се повредувале интересите и правата на други субјекти на кои што требало да им се даде заштита, како и кога не би се повредувала воспоставената правна сигурност. Државната интервенција требало да се ограничи во мера да не го попречи функционирањето на наведените уставни начела. Меѓутоа, оспорената одредба од Законот спротивно на членот 55 од Уставот, ја ограничувала слободата на претприемништвото, односно регулирала државата на недопуштен начин да завлегува во работењето на трговските друштва што имале предмет на работење осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица од употреба на моторни возила.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 395 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ("Службен весник на Република Македонија" бр.14/1998, 38/2002 и 38/2004) е предвидено дека:

"За остварување на задачите од членот 392 на овој закон, Републичкиот совет донесува годишна програма, која се финансира:

- во висина од 3% од надоместокот што се наплатува за технички преглед при регистрација на возилата;

- во висина од 2% од средствата што се наплатуваат за регистрација на моторни и приклучни возила, и тоа од:

а) надоместокот за употреба на јавните патишта (патна такса) и

б) надоместокот за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица и

- од Буџетот на Република Македонија".

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Во делот на уставните норми кои се однесуваат на основите на економските односи, со членот 55 од Уставот е предвидено дека се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

5. Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ("Службен весник на Република Македонија" бр.14/1998, 38/2002 и 38/2004), во членот 391 предвидел дека заради развивање и унапредување на сообраќајното образование и воспитување на учесниците во сообраќајот, остварување на соработка и координација во развивањето на сообраќајот-превентивната работа и самозаштитата, унапредување на општата безбедност на сообраќајот на патиштата како работа од општествен интерес, како и заради иницирање и предлагање на потребни мерки за поголема безбедност на сообраќајот на патиштата, во Републиката се образува Републички совет за безбедност на сообраќајот на патиштата (Републички совет), а во општините - општински совети за безбедност на сообраќајот на патиштата како посебни општествени тела, односно градски совет за безбедност на сообраќајот на патиштата во Скопје.

Во членот 392 од овој закон се определени задачите на Републичкиот совет и општинските совети.

Според членот 395 за остварување на задачите од членот 392 на овој закон, Републичкиот совет донесува годишна програма, која се финансира:

- во висина од 3% од надоместокот што се наплатува за технички преглед при регистрација на возилата;

- во висина од 2% од средствата што се наплатуваат за регистрација на моторни и приклучни возила, и тоа од:

а) надоместокот за употреба на јавните патишта (патна такса) и

б) надоместокот за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица и

- од Буџетот на Република Македонија.

Според одредбите од овој закон, претседателот и членовите на Републичкиот совет ги именува Собранието на Република Македонија, а на општинските совети советот на општината, односно Советот на град Скопје на предлог од Републичкиот совет од редот на заинтересираните органи, институции и правни лица како и истакнати стручњаци што се занимаваат со прашања за безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Членовите на советот се именуваат за време од четири години и може да бидат повторно именувани.

Анализата на одредбите од членот 395 од Законот покажува дека финансирањето на задачите во годишната програма на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата, во однос на делот определен во првата алинеја кој се однесува на зафаќање од наплатите за технички преглед при регистрација на возилата, произлегува од средствата кои се собираат врз основа на членот 355 од Законот. Имено, според овој член, трошоците за извршениот технички преглед ги поднесува сопственикот, односно носителот на правото на користење на возилото.

Со оглед на тоа, со членот 355 од овој закон е регулирана обврската на граѓаните за плаќање на технички преглед, а пак со првата алинеја од членот 395 од овој закон, регулирано е зафаќање на дел од тие средства за финансирање на Републичкиот совет.

Втората алинеја од членот 395 од Законот, која се однесува на финансирањето на Републичкиот совет со дел од средствата од наплатите за регистрација на моторни и приклучни возила, суштински е поврзана со одредбите на Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, Законот за јавните патишта, Законот за осигурување и Законот за супервизија на осигурувањето.

Имено, согласно членот 325 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, моторните возила и возилата на моторен погон, приклучните возила и запрежните возила што учествуваат во сообраќајот на пат мораат да бидат регистрирани.

Согласно членот 96 точка 2 од Законот за јавните патишта ("Службен весник на Република Македонија" бр.26/1996, 96/2000, 29/2002 и 68/2004), финансиските средства за изградба, реконструкција, одржување и заштита на јавните патишта се обезбедуваат од "надоместок за употреба на јавните патишта (патна такса) за моторни и приклучни возила".

Со членот 98 од наведениот закон е предвидено дека висината, начинот на плаќање, евиденцијата и контролата на надоместокот од членот 96 точка 2 (патната такса), ја пропишува Владата на Република Македонија. Импелите на моторни и приклучни возила што подлежат на регистрација, надоместокот од членот 96 точка 2 на овој закон го плаќаат при регистрација на возилата.

Оттука, неспорно регистрацијата е законски утврдена обврска, потоа со членот 98 од Законот за јавните патишта е регулирана обврската на граѓаните за плаќање на патна такса при регистрација на возилата, а пак со точката а) од втората алинеја од членот 395 од Законот за безбедност на сообраќајот и патиштата, регулирано е зафаќањето на дел од тие средства за финансирање на Републичкиот совет.

Со иницијативата во овој предмет е оспорена точката б) од втората алинеја на членот 395 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, која се однесува на финансирање на Републичкиот совет со дел од средствата од надоместокот за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица.

Според Судот, анализата на содржината на одредбата со која е уредено ова прашање не може изолирано да се разгледува, туку во контекст и на другите законски одредби.

Имено, врз основа на членот 250 од Законот за супервизија на осигурувањето ("Службен весник на Република Македонија" бр.27/2002) престанаа да важат одредбите од Законот за осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.49/1997, 79/1999, 13/2001, 26/2001 и 4/2002), освен одредбите од Дел Петти кој ги содржи одредбите од член 50 до член 79-а, кои се однесуваат на задолжителното осигурување, потоа член 122 став 1 точка 2 и став 3 и член 123.

Законот за осигурување со одредбите содржани во Дел Петти, го регулирал задолжителното осигурување, на кое според законот задолжително се осигуруваат: 1) патниците во јавниот сообраќај од последици на несреќен случај; 2) сопственици, односно корисници на моторни возила од одговорност за штети причинети на трети лица; 3) сопствениците, односно корисниците на воздухоплови од одговорност за штети причинети на трети лица и 4) сопствениците, односно корисниците на бродови, односно на чамци на моторен погон од одговорност за штети причинети на трети лица.

Во делот на казнените одредби од Законот за осигурување, според членот 122 став 1 точка 2, со парична казна од 250.000,00 до 300.000,00 денари ќе се казни за прекршок правно лице ако не склучи договор за задолжително осигурување согласно со овој закон (членови 51, 53, 57, 79 и 79-а). Според ставот 2, за дејствијата од ставот 1 на овој член ќе се казни за прекршок и одговорното лице во правното лице, со парична казна од 45.000,00 до 50.000,00 денари. Со членот 123 од Законот е предвидено дека со парична казна од 45.000,00 до 50.000,00 денари, ќе се казни за прекршок физичко лице ако не го склучило договорот за осигурување кој би требало да го склучи според закон (членови 51, 57, 77 и 79).

Посебно со членовите од 57 до 76 од Законот за осигурување, подробно се регулира осигурувањето на сопствениците, односно корисниците на моторни возила од одговорност за штети предизвикани на трети лица. Имено, со овие законски одредби е утврдено дека сопственикот, односно корисникот на моторно возило и на приклучно возило е должен да склучи договор за осигурување од одговорност за штети што со употреба на моторно возило (осигурување од автомобилска одговорност) ќе им ја причини на трети

лица поради смрт, телесна повреда, нарушување на здравјето, уништување или оштетување на предмети, освен од одговорност за штети за предметите што ги примил на превоз. Потоа, во рамки на осигурувањето на автомобилска одговорност е регулиран односот на правата и обврските помеѓу субјектите кога правно лице кое врши работи на здравствено инвалидско или пензиско осигурување ќе истакне оштетно побарување до друштвото за осигурување, потоа дека оштетеното лице има право барањето за надоместок на штетата да го истакне директно кон друштвото за осигурување и се регулирани други односи од оваа сфера.

Со одредбите од Законот за супревизија на осигурувањето е определено дека работите на осигурувањето ги врши друштво за осигурување, кое е акционерско друштво со седиште во Република Македонија. Друштвата за осигурување, согласно членот 227 од овој закон, со договор основаат Национално биро за осигурување, кое има својство на правно лице со уписот во трговскиот регистар и врши работи определени со Законот, а од членките ги презема обврските кои се договорени, меѓу кои тоа можат да бидат и од сферата на односите од задолжителното осигурување.

Покрај изнесеново, битно е дека Законот за супревизија на осигурувањето, меѓу другото, како услов за друштвото да врши работи на осигурување определил пресметаните премии и резерви на друштвото да бидат доволни за постојано и целосно покривање на неговите обврски за осигурување кои произлегуваат од договорите за осигурување.

Имено, според членот 78 од овој закон, премијата за осигурување се состои од техничка премија која е наменета за исполнување на обврските од договорите за осигурување и дел од премијата кој е наменет за вршење на самата дејност на друштвото.

Заради трајно обезбедување на извршување на обврските по договорите за осигурување, согласно членот 80 од овој закон, друштвото за осигурување е должно да формира и технички резерви.

Според членот 103 од Законот, друштвото за осигурување е должно да управува со средствата на начин кој ќе овозможи во секое време да одговори на пристигнатите обврски. Со цел обезбедување од ризикот на ликвидност, друштвото за осигурување е должно да спроведува политика на редовно управување со ликвидноста, преку: 1) планирање на тековните и можните одливи на

парични средства и соодветен прилив на истите; 2) редовна контрола на ликвидноста и 3) усвојување на соодветни мерки за спречување или отстранување на причините за неликвидност. Друштвото за осигурување е должно да врши пресметка на коефициентот на ликвидноста на дневна основа. Органот на управување на друштвото за осигурување е должен да го извести Министерството за финансии, доколку: 1) е загрозена ликвидноста или солвентноста на друштвото за осигурување и 2) финансиската состојба на друштвото за осигурување се променила до степен кога друштвото повеќе не го обезбедува потребното ниво на маргината на солвентност согласно со членот 75 или членот 76 од овој закон.

Од изнесеното произлегува дека со Законот за супревизија на осигурувањето е поставен системот и нормативно-правната рамка на режимот на деловното и финансиско работење на трговските друштва за осигурување основани согласно со овој закон, во кои правните и физичките лица кои вршат дејност и граѓаните во Република Македонија се осигуруваат.

Оттука, според Судот изборот на субјектите со својот капитал во пазарното стопанство да вршат таква дејност и да се основаат со статус на друштва за осигурување, е поставен на извесен законски режим на осигурување, кој од друга страна во делот на задолжителното осигурување го определува и економското однесување на граѓаните во Република Македонија.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби, врз основа на уставно-судската анализа на оспорената одредба од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата Судот утврди дека несомнено право на законодавецот е со законите да утврдува одредена политика и соодветно да ги димензионира правата и обврските на субјектите, како што е тоа уредено и во сферата на осигурувањето и во безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Имено, поаѓајќи од целите на Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата да се постигне посакуваното ниво на заштита и безбедност во согласност со релевантните фактори, е пропишана и оспорената одредба од Законот. За остварување на задачите на Републичкиот совет предвидени во член 392 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, овој Совет носи годишна програма која согласно членот 395 од истиот закон меѓу другото се финансира и од 2% издвоени средства од износот за задолжителното осигурување од одговорност за штети предизвикани од трети лица.

Ваквата законска определба е во интерес за сите субјекти кои се во договорен однос на осигурувањето и за граѓаните, имајќи ја предвид точно утврдената намена на средствата, која е за обезбедување на поголема безбедност во сообраќајот на патиштата, што во крајна линија е во интерес и на осигурителните друштва.

Преку програмата на Републичкиот совет за безбедност на сообраќајот на патиштата се унапредува сообраќајното образование и воспитание на учесниците во сообраќајот, се координира и развива сообраќајот, превентивната работа и самозаштита, се унапредува општата безбедност на сообраќајот на патиштата како работа од општествен интерес и се прилагодуваат потребните мерки за поголема безбедност на сообраќајот.

Со оглед на тоа што Законот, со кој се регулираат прашањата од сферата на безбедноста на сообраќајот на патиштата, не го негира правото, кое е системски уредено со закон, за вршење на дејноста на осигурувањето, туку со оспорената одредба се определува законска обврска само за намената на дел од средствата за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица, произлегува дека оваа законска обврска всушност претставува еден од условите под кои може да се врши дејноста од страна на друштвата за осигурување, и не е негирање на едно законско право со друг закон.

Поради тоа, Судот утврди дека со оспорената законска одредба не се нарушува уставното начело на владеење на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, на што се повикува подносителот во иницијативата.

Од друга страна, оспорената одредба од Законот не имплицира повреда на принципот на еднаквост на субјектите на пазарот во вршењето на стопанските дејности, со тоа што како што се наведува во иницијативата друштвата за осигурување имале посебна законска обврска која ја немале останатите субјекти на пазарот за финансирање на еден државен орган. Ова поради тоа што оспорената одредба од Законот се однесува исклучиво на дел од средства кои се од задолжителното осигурување, меѓутоа режимот на задолжителното осигурување со сигурност обезбедува договорни односи кон друштвата за осигурување, а со тоа дава основ за законско регулирање и на извесна задолжителна распределба на дел од средствата од осигурувањето. Притоа, друштвата за осигурување кои ги вршат работите на задолжителното осигурување на граѓаните, со

оспорената одредба не се доведени во нееднаква положба на пазарот, спротивно на членот 33 и членот 55 од Уставот, бидејќи законските услови еднакво важат за сите кои ја вршат дејноста на осигурувањето, односно се наоѓаат во еднаква положба, а во тие рамки е и обврската, да учествуваат во намиравањето на јавните расходи на начин определен со закон.

Имено, уставно право на законодавецот е со закон да ги утврди јавните давачки, кое не е ограничено ниту во однос на предметот ни во однос на субјектите на јавната давачка и во рамките на остварувањето на ова право, со закон може да се воведат за одредени обврзници одделен вид обврска за јавна давачка, да се одреди нејзината основица и се утврдат другите неопходни елементи. Така, обврзниците за плаќање на различни давачки со оглед на природата на јавните давачки, се наоѓаат во различна положба, меѓутоа уставното начело на еднаквост не обврзува во иста положба да се наоѓаат сите обврзници на јавни давачки туку обврзниците на еден ист вид јавна давачка, како што е во случајов со надоместокот за осигурување од одговорност за штети предизвикани на трети лица определен со оспорената законска одредба.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека јавните давачки требало да бидат во согласност со материјалните можности на обврзниците на тие давачки Судот оцени дека тоа е прашање на фискалната политика, а не принцип за вреднување на уставноста на конкретно оспорената одредба.

Врз основа на изнесеното Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата со Уставот.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.161/2004)

15.

- Премии за осигурување на имот
- Премии за осигурување на моторни возила
- *Premium for property insurance*
- *Premium for motor vehicles insurance*

- Законска одредба според која дел од средствата за осигурување од наплатените премии за осигурување на имот од пожар и од наплатените премии за осигурување на моторните возила (каска) и осигурување од одговорност од употреба на моторните возила, се наменети за финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите, не е во спротивност со членовите 33 и 55 од Уставот.

- *The legal provision under which part of the funds for the insurance from the charged premium for the insurance of peoperty against fire and from the charged premium for the insurance of motor vehicles (kasko) and insurance against responsibility from the use of motor vehicles, is earmarked for the financing of fire units and the organisation of extinguishing fires, is not in contradiction with Articles 33 and 55 of the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 49 став 1 алинеи 3 и 4 од Законот за пожарникарството ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2004).

2. Националното биро за осигурување од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата означена во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека друштвата за осигурување врз основа на одредбите на членот 49 од Законот за пожарникарството учествувале во финансирањето на пожарникарството по две основи: со издвојување на 12% од наплатените премии за осигурување на имот од пожар и со издвојување на 2% од наплатените премии за осигурување на моторни возила (каска) и осигурување од одговорност од употреба на моторни возила.

Според подносителот на иницијативата, осигурувањето на имот од пожар го покривало ризикот од пожар и нормално било друштвата за осигурување да бидат заинтересирани за превентивни акции и акции за осигурување на штети од пожар. Меѓутоа, овие превентивни средства не смееле да се издвојуваат од премијата за осигурување на имот од пожар, бидејќи во тој случај осигурителните друштва ќе се судреле со Законот за супервизија на осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.27/2002) и ќе биле законски санкционирани за затајување на данок.

Вакви превентивни средства можеле да се издвојуваат исклучиво од добивката што ја остварувале осигурителните друштва и тоа само врз доброволна основа, односно секоја осигурителна компанија да проценува колку средства може да издвои за оваа намена. Кај осигурувањето на моторни возила (каска) и осигурувањето од одговорност од употреба на моторните возила, ризикот од пожар не бил вклучен во осигурувањето. Во премијата на осигурување кај овие класи на осигурување, во првиот случај се покривале само штетите на моторните возила, а во вториот случај се покривале штетите сторени на трети лица од употребата на моторните возила. И кај овие видови на осигурување не смеело да се зафаќаат средства од премијата што служела за други намени, односно за исплата на штети и трошоци за работењето на осигурителните друштва (Закон за супервизија на осигурувањето).

Понатаму, се наведува дека осигурувањето од одговорност од употреба на моторните возила спаѓало во кругот на задолжителните осигурувања. Во овој случај на осигурување, не само што била со закон утврдена обврската за осигурување, туку државата учествувала и во утврдувањето на висината на премијата. Основен и

единствен критериум што го детерминирал износот на премијата за осигурување бил покривањето на штетите што евентуално третите лица ќе ги имаат од употребата на моторните возила. Надвор од овој критериум, немало ниту еден друг критериум во поглед на утврдувањето на висината на износот на премијата за осигурување од одговорност од употреба на моторни возила.

Според Националното биро за осигурување оспорените одредби од Законот не биле во согласност со уставните гаранции за еднаква положба на сите субјекти на пазарот (став 2 на членот 55 од Уставот), бидејќи била пропишана обврска со која една група на субјекти (друштва за осигурување) ги ставала во нерамноправна положба во однос на други субјекти на пазарот, односно друштвата за осигурување, кои покрај издвојувањето од премијата за осигурување заради непосредно покривање на ризикот, морале уште да издвојуваат дополнителни средства за пожарникарството.

Оспорените одредби не биле во согласност и со уставните начела содржани во член 9 (граѓаните пред Уставот и законите се еднакви) и 33 (секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон).

Според подносителот на иницијативата, една од суштествените последици на основното уставно начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите била токму еднаквоста на граѓаните и другите лица пред законот во поглед на намирувањето на јавните расходи. Таа еднаквост се состоела во тоа што сите граѓани требало да учествуваат во намирувањето на јавните расходи во согласност со своите материјални можности. Законите со кои се утврдувале јавните давачки морале да бидат исти за сите граѓани, а не да се однесуваат само на определени граѓани односно определени групи на граѓани.

Подносителот на иницијативата, исто така, смета дека обврската за плаќање на јавна давачка, определена со став 1 алинеја 3 и 4 од член 49 од Законот за пожарникарството, се однесувала само на една група на субјекти на пазарот, а притоа не било воопшто јасно од кои причини е тоа сторено и врз основа на кои мерила. Утврдувањето на извори на средства и начинот на финансирање на пожарникарството како дејност од јавен интерес било под посебен правен режим, заради што во развојот и финансирањето на пожарникарството морале да придонесуваат сите граѓани согласно со

Законот. Меѓутоа, обврските кои за таа цел им се наметнувале на стопанските и други субјекти, морало да бидат определени на начин и под услови со нив да не се повредуваат нивните, со Уставот и законите гарантирани права, како што се правото на еднаквост пред законот и еднаквата положба на пазарот.

Во иницијативата се бара Уставниот суд да донесе решение за запирање на сите дејствија што се преземаат врз основа на одредбата на член 49, став 1 алинеја 3 и 4 од Законот за пожарникарството, бидејќи со нивното извршување можело да настанат тешко отстранливи последици за друштвата за осигурување што вршат: а) осигурување на имот од пожар, б) осигурување на моторни возила (каска) и в) осигурување од одговорност од употреба на моторни возила.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 49 став 1 од Законот за пожарникарството средствата за финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите се обезбедуваат од: Буџетот на Република Македонија; буџетот на општината и буџетот на градот Скопје; 12% од наплатените премии за осигурување на имот од пожар; 2% од наплатените премии за осигурување на моторните возила (каска) и осигурување од одговорност од употреба на моторните возила; средствата од наплатени парични казни за сторени прекршоци од областа на заштитата од пожари и експлозии; доброволни прилози и други средства од осигурителните друштва, фондации, правни и физички лица, наменети за унапредување на заштитата од пожари и приходи од сопствени извори за извршени услуги согласно со членот 5 став 2 на овој закон.

4. Според член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 68 став 1 од Уставот, во надлежност на Собранието на Република Македонија е да ги утврдува јавните давачки.

Членот 55 став 2 од Уставот утврдува дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Со Законот за пожарникарството се уредува формирањето, организирањето и дејствувањето на противпожарните единици, доброволните противпожарни здруженија, гаснењето на пожарите, како и условите за производство, ставање во употреба и одржување на уредите, опремата и средствата за гаснење на пожари.

Според членот 2 од овој закон, пожарникарството е работа чие трајно и непречено извршување го обезбедува Република Македонија и општините и градот Скопје, односно општините во градот Скопје во согласност со закон. Пожарникарството е работа од стручен и хуманитарен карактер од јавен интерес.

Членот 3 од овој Закон утврдува дека пожарникарството е дел од единствениот систем за заштита и спасување во Републиката.

Имајќи го предвид фактот дека успехот и ефикасноста на противпожарните единици во голема мера зависи од начинот на нивното финансирање, во главата VI (членови 49, 50, 51 и 52) од Законот за пожарникарството се определени повеќе извори на средства за финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите.

Така, средства за финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите се обезбедуваат, покрај од другите извори и од 12% од наплатените премии за осигурување на имот од пожар. Овие средства се приход на Дирекцијата за заштита и спасување и се уплатуваат еднаш месечно на посебна сметка во Дирекцијата, со утврдена намена за набавка на противпожарна опрема и средства за гаснење на пожари за противпожарните единици. Од овие средства се финансира и противпожарниот сојуз на Република Македонија во висина од 10% согласно со годишната програма и активности која ја одобрува Дирекцијата.

Средства за финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите се обезбедуваат и од 2% од наплатените премии за осигурување на моторните возила (каска) и осигурување од одговорност од употреба на моторните возила. Овие средства се приход на буџетот на општината и се уплатуваат еднаш месечно заради: финансирање на тековните оперативни активности и

набавка на противпожарна опрема на територијалните противпожарни единици; учество во финансирање на противпожарната единица која го покрива нејзиното подрачје, а која согласно со одредбите од овој закон не формира противпожарна единица, во висина сразмерно на бројот на жителите на таа општина; финансирање на програмски активности на доброволните противпожарни друштва и нивните здруженија на подрачјето на општината; финансирање на ангажманот и потребите на сезонските пожарникари, доброволните пожарникари и граѓаните кои учествуваат во акции на гаснење на пожар, согласно со одредбите на овој закон.

Тргувајќи од фактот дека пожарникарството е дел од единствениот систем за заштита и спасување во Републиката, Судот имаше предвид и некои одредби од Законот за заштита и спасување ("Службен весник на Република Македонија" бр.36/2004 и 49/2004).

Согласно членот 3 од овој закон, заштитата и спасувањето во Републиката се организира како единствен систем за откривање и спречување на настанувањето и отстранувањето на последиците од настанатите природни непогоди, епидемии, епизотии, епифитотии и други несреќи во мир и во војна и од воени дејства со кои се загрозуваат животите на луѓето, природните богатства, животинскиот и растителниот свет, добрата во општа употреба и предметите и објектите од особено културно и историско значење (систем за заштита и спасување во Републиката).

Согласно членот 2 точка 3 од овој закон, под поимот "други несреќи" се подразбираат настани кои се резултат на одредени превиди и грешки во извршувањето на секојдневните стопански и други активности, како и невнимание при ракување со опасни материи и средства при производство, складирање и транспорт на истите (пожари, големи несреќи во патниот, железничкиот и воздушниот сообраќај, несреќи во рудници, индустриски несреќи предизвикани од експлозии и други техничко-технолошки причини, паѓање на радиоактивни врнежи, прашини и талози, излевање на нафта и нафтени деривати и други отровни хемикалии, експлозии на гасови, запаливи течности и гасови, како и други гориви материи кои со воздухот создаваат експлозивни смеси и други експлозивни материјали од поголем размер).

Според членот 4 од овој закон, заштитата и спасувањето е работа од јавен интерес за Републиката.

Во делот од овој закон (член 15 точка 2) што се однесува на надлежноста на Собранието на Република Македонија е утврдено дека во остварувањето на заштитата и спасувањето Собранието одлучува за висината на средствата за потребите за заштитата и спасувањето.

Со членот 17 од овој закон, заради извршување на работите од заштитата и спасувањето од природни непогоди, епидемии, епизотии, епифитотии и други несреќи се основа Дирекција за заштита и спасување како самостоен орган на државната управа со својство на правно лице.

Во членот 18 од овој закон се утврдени работите што ги врши Дирекцијата во остварувањето на заштитата и спасувањето.

Според членот 123 став 1 од овој закон, финансиски средства за потребите на заштитата и спасувањето на Републиката се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, а според ставот 2 од овој член, финансиски средства за потребите на заштитата и спасувањето на Републиката можат да се обезбедат и од други извори во согласност со закон.

Со Законот за супервизија на осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.27/2002) се уредуваат условите под кои можат да се вршат работи на осигурување на живот, неживотно осигурување и реосигурување, осигурително брокерски работи, основање, работење, супервизија и престанок со работа на трговските друштва за осигурување и реосигурување, осигурителните брокерски друштва и Националното биро за осигурување.

Според овој закон, друштвата за осигурување се основаат како акционерски друштва со седиште во Република Македонија, под условите утврдени со овој закон и со Законот за трговските друштва.

Друштвата за осигурување можат да вршат само работи на осигурување и/или реосигурување. Работите на осигурување можат да се вршат во рамките на утврдени класи на осигурување меѓу кои се осигурување на моторни возила (каска) кое ги покрива штетите за моторни возила со сопствен погон, освен шински како и влечни патни возила и осигурување на имот од пожар и природни непогоди кое ги покрива штетите или губитоците на имот (освен штетите за моторни возила) во случај на пожар, експлозија, луња и друго.

Еден од законски утврдените услови друштвото да може да врши работи на осигурување е пресметаните премии и резерви на друштвото да бидат доволни за постојано и целосно покривање на неговите обврски за осигурување кои произлегуваат од договорите за осигурување, а заради трајно обезбедување на извршувањето на обврските по договорите за осигурување, друштвото е должно да формира и технички резерви.

Согласно овој закон, Министерството за финансии спроведува супервизија на друштвата за осигурување со цел да утврди дали вршењето на работи на осигурување е согласно со правилата за управување со ризик, другите одредби од овој закон или други закони кои го регулираат работењето на друштвата за осигурување.

Од изнесеното произлегува дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон, а Собранието на Република Македонија како носител на законодавната власт има надлежност да ги утврдува јавните давачки.

Законски пропишаниот начин на финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите е со цел да се овозможи создавање на услови за непречено вршење на основната функција на пожарникарството како работа од стручен и хуманитарен карактер од јавен интерес и како дел од единствениот систем за заштита и спасување во Републиката.

Оттука, Судот оцени дека оспорениот дел од законската регулатива за начинот на обезбедување на средства за финансирање на дејноста пожарникарство се однесува на сите друштва за осигурување во Република Македонија кои како правни субјекти основани во согласност со закон имаат еднаква правна положба и се должни да плаќаат данок и други јавни давачки и да учествуваат во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Поради тоа, Судот оцени дека со оспорената одредба од Законот за пожарникарството не се повредуваат членовите 33 и 55 од Уставот, додека пак членот 9 од Уставот кој ја утврдува еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, воопшто не се однесува на друштвата за осигурување како правни лица.

Според мислењето на Судот, уставното право на законодавецот со закон да ги утврди јавните давачки, не е ограничено ниту во однос на предметот ни во однос на субјектите на јавната давачка, така што со закон може да се воведат за одредени обврзници одделен вид обврска за јавна давачка, да се одреди нејзината основица и да се утврдат други неопходни елементи. Така, обврзниците за плаќање на различни давачки со оглед на природата на јавните давачки, се наоѓаат во различна положба, меѓутоа уставното начело на еднаквост не обврзува во иста положба да се наоѓаат сите обврзници на јавни давачки туку само обврзниците на еден ист вид јавна давачка.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека јавните давачки требало да бидат во согласност со материјалните можности на обврзниците на тие давачки, Судот оцени дека тоа е прашање на фискалната политика, а не принцип за вреднување на уставноста на конкретно оспорената одредба.

Тргувајќи од наведените уставни и законски одредби Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со членовите 33 и 55 од Уставот, ниту пак се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување решение за запирање на дејствијата што се преземаат врз основа на оспорената одредба од Законот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.203/2004)

16.

- Проверка на способности и лични предиспозиции за вршење на работи на финансиската полиција
- *Check of capabilities and personal predispositions for the performance of tasks of the financial police*

- Овластувањето на министерот за финансии да донесе посебен пропис за проверка на способноста и оценка на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција, како посебни услови за засновање на работен однос, не е во несогласност со одредбите од Уставот и има основ во одредбите од Законот за финансиската полиција.

- Правилник во кој не се утврдуваат права и обврски за граѓаните надвор од дадената рамка со Законот не е во несогласност со Устав и закон.

- The authorisation of the Minister of Finances to adopt a special regulation for the check of the ability and appraisal of personal predispositions of the persons for the performance of the tasks of the financial police, as special conditions for employment, is not in contradiction with the provisions in the Constitution and has foundation in the Law on Financial Police.

A Rulebook in which no rights and obligations of the citizens are defined outside the given framework by the Law is not in cotraduiction with the Constitution and law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на членот 11 став 3 од Законот за финансиската полиција ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2002), и

б) уставноста и законитоста на Правилникот за проверка на способностите и оценка на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/2004), во целина и посебно оспорените член 1, член 5, член 8 и член 9 став 4 од истиот Правилник.

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 11 став 3 од Законот означен во точката 1 а) и уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 б) од ова решение.

Имено, иако подносителот на иницијативата оспорената законска одредба нумерички ја означува како член 11 став 2 и истата нумерација е содржана во самиот Закон, Судот утврди дека според поставеноста на одредбата и содржината на оспорениот став всушност станува збор за член 11 став 3 од Законот.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената законска одредба било предвидено да се врши проверка на способностите и оценка на личните предиспозиции "за жал" само по однос на лицата што требало да се вработат како финансиски полицајци, а таква проверка не била предвидена за вршење на функциите од страна на: судиите, јавните обвинители, адвокатите, државените службеници и работниците, со што се доведувала во прашање еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите и достапноста на секое работно место, утврдени во член 9 и член 32 став 2 од Уставот.

Исто така, во иницијативата се наведува дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и колективен договор, како што било предвидено со членот 32 став 5 од Уставот. Оттаму, законодавецот со оспорената законска одредба не можел да го овласти министерот за финансии да донесе поблиски прописи според кои ќе се врши проверка на

способноста и оцена на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција.

По однос на оспорениот Правилник, подносителот на иницијативата наведува дека со членот 1 бил уреден начинот на проверка на способностите и начинот на оцена на личните предиспозиции, што единствено можело да биде законска, а не подзаконска материја. Истото се наведува и по однос на членовите 5, 8 и 9 став 4 од Правилникот.

Врз основа на изнесеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорената законска одредба и Правилникот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 9, член 32 став 2 и 5, член 51, член 91 и 96 од Уставот. Воедно, Правилникот не бил во согласност и со член 11 став 2 од Законот за финансиската полиција, како и со член 19, член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

3. Судот на седницата утврди дека според член 11 став 1 од Законот за финансиската полиција, финансиските полицајци покрај општите услови за засновање на работен однос во органите на државната управа треба да исполнат и посебни услови.

Според став 2 од истата одредба, за финансиски полицаец може да биде назначено лицето кое: е државјанин на Република Македонија (точка 1), да не е постаро од 35 години (точка 3), да е психофизички здраво (способно) и со предиспозиции за вршење на работите на финансиската полиција (точка 4) и да ги исполнува и другите услови пропишани со актот за организација (точка 5).

Според содржината на оспорениот став 3 од членот 11 од Законот за финансиската полиција, министерот за финансии ќе донесе поблиски прописи според кои ќе се врши проверка на способноста и оцената на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција.

Според содржината на посебно оспорениот член 1 од Правилникот, со овој правилник се пропишува начинот на проверка на способностите и начинот на оцена на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција.

Во Глава II од Правилникот со наслов "Проверка на способностите и оцена на личните предиспозиции за вршење на работите на финансиската полиција" е содржан поднасловот "1.Проверка на психофизичките способности", во кој спаѓаат членовите 2 до 6.

Во членот 2 е определено дека проверката на психофизичката способност се врши со медицински систематски преглед. Понатаму одредбата разработува како се врши овој преглед. Во членот 3 е определено што опфаќаат психолошките испитувања, а во членот 4 е определено што опфаќаат лабораториските прегледи.

Според посебно оспорениот член 5 од Правилникот, лицето се смета дека е психофизички способно за работа како финансиски полицаец ако резултатите од медицинскиот систематски преглед покажат дека не боледува од точно дефинирани заболувања.

Во член 6 од Правилникот е определено дека медицинскиот систематски преглед го врши комисија составена од пет членови и тоа еден лекар по општа медицина, еден психијатар специјалист, еден оториноларинголог, еден очен специјалист и еден лекар за интерни болести.

Во поднасловот "2. Оцена на лични предиспозиции" од Правилникот се содржани три одредби. Според член 7 од Правилникот, оценувањето на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција се врши со тестирање на стручното знаење, управување на моторно возило од "Б" категорија и способност за работа како финансиски полицаец.

Во посебно оспорениот член 8 од Правилникот во ставот 1 е определено дека тестирањето е поделено на два дела и тоа: тестови за проверка на знаењето и тестови за проверка на способностите. Во следните два става од одредбата е разработено што опфаќаат двата видови тестови. Според став 4 од истата одредба, тестовите се тајни и ги подготвува Комисијата која и го спроведува тестирањето, а според став 5, Министерството за финансии-Финансиска полиција на кандидатите ќе им обезбеди програма за подготвување на тестирањето.

Во член 9 став 1 од Правилникот е определено дека тестирањето се врши пред комисија која е формирана од директорот на Финансиската полиција, а комисијата е составена од шест членови

и тоа истакнати стручњаци со прецизно дефинирани професии. Според став 2 од истата одредба, Комисијата избира претседател кој ги координира и закажува тестирањата, а според став 3 оценувањето на резултатите од тестирањето го врши комисијата, објективно и непристрасно, сочинува ранг листа и за тоа го известува директорот на Финансиската полиција и на соодветен начин кандидатот. Според посебно оспорениот став 4, кандидатите кои постигнале најдобри резултати на тестирањето директорот на Финансиската полиција ги предлага за финансиски полицајци.

Во член 10 од Правилникот е определено дека истиот влегува во сила осмиот ден од објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Правилникот е донесен од Министерот за финансии, врз основа на член 11 став 3 од Законот за финансиската полиција.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови му е достапно секое работно место, а според став 5 од истата одредба, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Според член 91 алинеја 5 од Уставот, Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 19 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000), Министерството за финансии ги врши

работите што се однесуваат на точно дефинирани области, но врши и други работи утврдени со закон.

Според член 55 став 1 од Законот министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 1 од Законот, со правилник се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување.

Според член 61 став 1 од Законот, со актите што ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

5. Тргувајќи од надлежноста на Владата на Република Македонија определена во член 91 алинеја 5 од Уставот, произлегува дека во надлежност на Владата, како носител на извршната власт спаѓа и донесувањето на прописи за извршување на законите. Во реализација на вака определената надлежност, министрите според одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управата донесуваат, меѓу другото правилници со кои се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, кога за тоа се овластени со закон, како што е случајот со оспорената законска одредба. Ограничувањето во утврдувањето и разработката на одделни одредби од законите се состои во тоа што со актите што ги донесуваат не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Член 32 став 5 од Уставот определува дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Во конкретниот случај станува збор за овластување на министерот за финансии да донесе посебен пропис за проверка на способноста и оцена на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на финансиската полиција, што се јавуваат како посебни услови за засновање на работен однос, според содржината на член 11 став 2 точка 4 од Законот за финансиската полиција. Имено, според оваа одредба за финансиски полицаец може да биде

назначено лице кое е психофизички здраво (способно) и со предиспозиции за вршење на работите на финансиски полицаец.

Според член 7 од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр. 80/1993, 3/1994, 14/1995, 53/1997, 59/ 1997, 21/1998, 25/2000, 34/2000, 3/2001, 50/2001, 25/2003 и 40/ 2003), работен однос може да заснова секое лице кое ги исполнува општите услови утврдени со овој и друг закон и посебните услови утврдени со закон, колективен договор и акт на работодавецот.

Оттаму, во смисла на наведената законска одредба, Законот за финансиската полиција е законот со кој се уредуваат посебните услови што треба да ги исполни кандидатот за засновање на работен однос како финансиски полицаец, кој закон е *lex specialis*.

Според член 6 од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.39/1994, 30/1996, 47/2000 и 73/ 2001), работен однос може да заснова секое лице што ги исполнува условите утврдени со закон, колективен договор и акт на работодавецот (став 1). Посебните услови можат да се предвидат како услов за засновање на работен однос само ако се потребни за извршување на работите на определено работно место (став 2). Како посебни услови за засновање на работен однос можат да се предвидат, особено: видот и степенот на стручната подготовка, особено знаење и способност за извршување на соодветните работи, работно искуство, посебна здравствена состојба, психофизичка способност и други (став 3). Скоро идентична содржина има и членот 6 од Колективниот договор за државните, правосудните и органите на локалната самоуправа на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/1995 и 11/ 1998).

Тргувајќи од содржината на уставните одредби што се однесуваат на надлежностите на извршната власт во донесувањето на прописи за извршување на законите и од системските решенија содржани во Законот за организација и работа на органите на државната управа, а имајќи ја предвид содржината на оспорениот член 11 став 3 од Законот за финансиската полиција, според Судот, таквото овластување на министерот не е во несогласност со одредбите од Уставот врз кои се темели иницијативата.

Имено, органите на државната управа можат да бидат овластени да донесуваат прописи со кои се разработуваат законски одредби заради нивно извршување, при што законот на чие извршување тие се однесуваат, мора да ја содржи рамката на овластувањето на органот на државната управа, која во конкретниот случај е содржана во членот 11 став 2 точка 4 од Законот. Инаку, според член 2 став 1 од Законот, финансиската полиција е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии.

Што се однесува до наводот за несогласност на законската одредба со член 9 и 32 став 2 од Уставот од причина што проверката на способноста и оцената на личните предиспозиции на лицата за вршење на одделно наведените функции не била предвидена, како што тоа се барало за финансиските полицијци, Судот оцени дека вака изнесениот навод е несонован, од причина што не припаѓа во негова надлежност да оценува нешто што не е содржано во конкретна норма.

Имено, согласно член 13 од Законот за работните односи, пред донесување на одлука за избор за определено работно место, може да се врши проверка на способноста за вршење на работите на работното место на начинот определен во колективен договор, ако е тоа утврдено како услов за засновање на работен однос, освен за приправници. Соодветни решенија се содржани и во одредбите на Законот за државните службеници. Конечно на кој начин и дали воопшто ќе се врши проверка на способностите за вршење на определени работи, зависи од оцената на самиот работодавец во зависност од видот на работното место за кое се заснова работен однос според специфичноста на секоја дејност.

Оттаму, при неспорно постоење на можност за проверка на способностите за вршење на работите за секое поединечно работно место, Судот оцени дека не може да се постави прашање за повреда на членот 9 и 32 став 2 од Уставот, од аспект на изнесениот навод во иницијативата.

6. Тргувајќи од содржината на оспорениот Правилник Судот утврди дека истиот е поделен на две тематски целини: проверка на психофизичките способности и оценка на личните предиспозиции, а законската рамка што ги предвидела психофизичката способност и личните предиспозиции како посебен услов за засновање на работен однос е содржана во членот 11 став 2 точка 4 од Законот за финансиската полиција.

Според членот 13 од Законот за работните односи, пред донесување на одлука за избор за определено работно место, може да се врши проверка на способноста за вршење на работите на работното место на начин определен во колективен договор, ако е тоа утврдено како услов за засновање на работен однос, освен за приправници. Според член 8 од Општиот колективен договор за нестопанска дејност, проверка на способностите за вршење на работите на работното место, ако е тоа утврдено како услов за засновање на работен однос, врши работодавецот, односно органот што тој го овластил и тоа особено по пат на: тестирање, аудиција, разговор и слично и други начини утврдени со колективниот договор на ниво на гранка, односно на ниво на работодавец. Скоро идентична содржина има и членот 12 од Гранковиот колективен договор.

Од цитираните одредби од Законот за работните односи и колективните договори, произлегува дека позитивната законска регулатива предвидува можност за проверка на способностите за вршење на работите за конкретно работно место, ако тоа е предвидено како услов за засновање на работен однос, во кои пак способности неспорно, според член 11 став 2 точка 3 од Законот за финансиската полиција спаѓаат и психофизичката способност и личните предиспозиции. Притоа оставена е широка можност за начинот на кој ќе се врши проверката, а истата може да се направи од страна на работодавецот или пак орган овластен од него.

Во конкретниот случај со Правилникот по однос на проверката на психофизичката способност е утврдено дека истата се врши преку медицински систематски преглед од страна на комисија составена од пет членови, медицински лица од различни области. По однос на проверката на личните прдиспозиции, во оспорениот Правилник е утврдено дека се врши по пат на две тестирања и тоа: тестирање на стручното знаење и тестирање на способностите. Тестирањата ги врши комисија од шест членови, составена од стручњаци од строго дефинирани области.

Што се однесува до овластувањето на директорот на Финансиската полиција да го предложи кандидатот кој постигнал најдобар резултат во тестирањето за финансиски полицаец, содржано во посебно оспорениот член 9 став 4 од Правилникот, законскиот основ за ваквото овластување се наоѓа во членот 8 став 2 од Законот за финансиската полиција. Имено, според оваа одредба, финансиските полицајци ги назначува и ги разрешува Министерот за финансии по предлог на директорот на Финансиската полиција.

Од сето наведено произлегува дека оспорениот Правилник во целина и посебно оспорените членови 1, 5, 8 и 9 став 4, преставуваат разработка на член 8 став 2 и член 11 став 2 точка 4 од Законот за финансиската полиција заради извршување на наведените законски одредби. Воедно, во оспорениот акт не се утврдуваат права и обврски за граѓаните надвор од дадената рамка во овој закон, како и во Законот за работните односи и колективните договори.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека оспорениот Правилник не може да се доведе под сомнеие по однос на неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 4 од Уставот, односно со принципот на поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, ниту по однос на останатите уставни и законски одредби врз кои се темели иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумовски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 214/2004)

17.

- Обврзници за плаќање јавни давачки со оглед на нивната природа

- Bonds for the payment of public fees given their nature

-Уставно право на законодавецот е со закон да ги утврди јавните давачки, кое не е ограничено ниту во однос на предметот ни во однос на субјектите на јавната давачка и во рамките на остварувањето на ова право со закон може да се воведат за одредени обврзници одделен вид обврска за јавна давачка, да се одреди нејзината

основица и да се утврдат другите неопходни елементи.

- Обврзниците за плаќање на различни давачки со оглед на природата на јавните давачки, се наоѓаат во различна положба, меѓутоа уставното начело на еднаквост не обврзува во иста положба да се наоѓаат сите обврзници на јавни давачки, туку обврзниците на еден ист вид јавна давачка, како што е во конкретниот случај со надоместокот за регулаторната комисија определен со оспорената законска одредба.

-It is a constitutional right of the legislator to legally define public fees, which is not limited in respect of the object or subjects of public fee. Within the framework of the realisation of this right for certain bonds it may legally be introduced a separate type of obligation for a public fee, define its basis and define other necessary elements.

- The bonds for payment of different fees given the nature of public fees, are in a various position, however the constitutional principle of equality does not require that all bonds of public fees be in the same position, but the bonds of one and the same type of public fee, as in the concrete case with compensation for the regulatory commission determined in the legal provision contested.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2003).

2. Андреја Јосифовски, претседател на Управниот одбор на "Макпетрол" АД Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 6 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената законска одредба се повредувало темелното уставно начело на владеештвото на правото, начелото на законитост и слободата на пазарот, како и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите кое било предвидено во член 9 став 2 во Уставот на Република Македонија.

Во ставот 3 од членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2004) со кој е изменет членот 11-и од Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.47/1997, 40/1999, 98/2000 и 94/2002) било предвидено "Регулаторната комисија да го утврдува надоместокот од став 1 од овој член (од оспорениот член) за наредната година преку определување на ист процент на зафаќање од остварениот вкупен приход на друштвата, на кој дава согласност Собранието на Република Македонија и кој не може да изнесува повеќе од 0,1% од вкупниот приход на друштвата".

Со оваа одредба од Законот директно бил прекршен членот 33 од Уставот на Република Македонија со кој било определено плаќање на данок на начин утврден со закон, членот 51 став 1 и членот 55 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија:

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба била во спротивност со членот 33 од Уставот на Република Македонија затоа што што со истата се воведувала јавна давачка за намирување на јавни расходи без јасно утврдена висина на јавната давачка и без утврдена основица за нејзино пресметување. Имено, со предвидувањето во оспорената законска одредба "...не може да изнесува повеќе од 0,1%" се воведувала јавна давачка со која била определена само горната граница на фискалното зафаќање и тоа од вкупниот приход на друштвата. Ваквата одредба во целост била спротивна на членот 33 од Уставот бидејќи со Уставот јасно било определено дека јавните давачки се утврдуваат со закон, а не со одлука на државни или административни органи во овој случај акт на Регулаторната комисија за енергетика.

Оспорената одредба била во спротивност и со членовите 9 и 55 од Уставот на Република Македонија, бидејќи со неа не биле опфатени сите субјекти кои вршат енергетска дејност туку се вршело зафаќање и оптоварување на една група на субјекти (вршители на дејност - енергетика) во услови на постоење на други субјекти кои вршеле иста дејност но се формално регистрирани за вршење на други дејности. Законската определба финансирањето на Регулаторната комисија да се врши со зафаќање на вкупните приходи на субјектите кои вршеле енергетска дејност не кореспондирала со функциите и целите на Регулаторната комисија бидејќи субјектите предмет на законската одредба вршеле и други дејности од кои остварувале приходи кои во никој случај не биле во корелација со предметот на интерес на Регулаторната комисија. Со ваквото битие на законската одредба се нарушувал основниот принцип на уставноста и законитоста, еднаквоста на субјектите пред Уставот и законот, како и еднаквата правна положба на пазарот.

Во иницијативата понатаму се наведува дека со оспорениот Закон била воведена категорија вкупен приход на "друштвата кои вршат енергетска дејност" и истата не била дефинирана во корелација со Законот за енергетика. Системот на јавните давачки во Република Македонија се однесувал на конкретни производи или услуги, односно правни трансакции и добивка, а никако на вкупниот приход кој е релативна категорија со што се отстапувало од воспоставениот систем на јавни давачки бидејќи надоместокот претставува јавна давачка наметната исклучиво на друштвата кои вршеле енергетска дејност на пазарот каде што цените на нафтените деривати се регулирале од државата. Категоријата вкупен приход доведувала до уште едно правно прашање, имено не се земал предвид остварениот финансиски резултат од работењето на друштвото, кој не секогаш бил позитивен. Во случај друштвото да работело со загуба зафаќањето од вака дефинираниот вкупен приход доведувало до уште поголема неликвидност на истото. Исто така во законот не биле дефинирани и јасно определени друштвата кои вршат енергетска дејност и дали друштвата кои вршат продажба на енергенси се друштва кои вршат енергетска дејност согласно членот 2 од Законот за енергетика.

Според наводите во иницијативата финансирањето на Регулаторните комисии во земјите на Европската унија се вршело на различен начин (приходи од издавање на дозволи, од давачи на енергетски производи итн.) но не со дополнителни давачки на вкупниот приход на правниот субјект како што бил случај во Република Македонија.

Подносителот на иницијативата предлага, по одржаната расправа на која ќе бидат изнесени сите приложени докази и ќе бидат земени предвид погоре изнесените факти, согласно член 112 став 2 од Уставот на Република Македонија да донесе одлука со која ќе го поништи членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2004) со кој е изменет членот 11-и од Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.47/1997, 40/1999, 98/2000 и 94/2002).

Воедно на Уставниот суд на Република Македонија му предлага, до донесувањето на конечната одлука да донесе мерка со која привремено ќе се стави вон сила примената на член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2003) членот 11-и од Законот се менува и гласи:

"Работењето на Регулаторната комисија се финансира од сопствени извори на средства обезбедни преку наплата на надомест од вкупниот приход на друштвата што вршат енергетска дејност и од наплатата за издадените лиценци.

Регулаторната комисија најдоцна до 1 октомври од тековната година, до Собранието на Република Македонија поднесува предлог на финансиски план на Регулаторната комисија за наредната година за усвојување, во кој се содржани сите приходи и трошоци на Регулаторната комисија, вклучувајќи ги и платите на членовите на Регулаторната комисија и на вработените, како и надоместот за членовите на Комисијата за жалби и нивните заменици.

Во рамките на предлогот на финансискиот план од став 2 на овој член, а врз основа на планираните приходи за тековната година на друштвата кои вршат енергетска дејност, Регулаторната комисија го утврдува надоместот од став 1 на овој член за наредната година преку определување на ист процент на зафаќање од остварениот вкупен приход на друштвата, на кој дава согласност Собранието на Република Македонија и кој не може да изнесува повеќе од 0,1% од вкупниот приход на друштвата.

Надоместокот согласно со утврдениот процент од став 3 на овој член и остварениот приход во претходната година, друштвото кое врши енергетска дејност го уплатува на сметка на Регулаторната комисија во два подеднакви дела и тоа првиот дел најдоцна до 30 април, а вториот дел најдоцна до 30 септември во тековната година.

Неискористените средства на Регулаторната комисија од претходната година се пренесуваат за користење во наредната година и соодветно на тоа се намалува надоместот од став 1 на овој член.

По исклучок од став 3 на овој член, заради обезбедување на услови за работа на Регулаторната комисија во првата календарска година од основањето, друштвата кои вршат енергетска дејност се должни најдоцна до 30 јуни 2003 година на сметката на Регулаторната комисија да уплатат 0,05% од остварениот вкупен приход во 2002 година".

4. Согласно член 9 став 2 од Уставот на Република Македонија граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Во членот 51 став 1 од Уставот на Република Македонија е определено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 55 став 1 од Уставот на Република Македонија, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Во ставот 2 овој член од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Со Законот за енергетика се уредуваат основањето и работењето на Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, условите и начинот на вршење на дејностите во областа на енергетиката, заштитата на енергетските објекти, уреди и

постројки, заштита на животната средина и природата на штетното влијание предизвикано од работата на енергетските објекти, уреди и постројки и надзорот.

Во членот 2 од Законот за енергетика е утврдено дека дејности од областа на енергетиката во смисла на овој закон се:

1. производство, пренесување и дистрибуција на електрична енергија;
2. производство и преработка на јаглен;
3. производство, преработка и транспорт на нафта и нафтени деривати;
4. производство, транспорт и дистрибуција на природен гас;
5. производство, транспорт и дистрибуција на топлинска и геотермална енергија
6. производство на други видови енергија,
7. транзит на енергија и енергенти и
8. трговија со енергија и енергенти.

Согласно членот 3 од Законот, дејностите од член 2 на овој закон можат да ги вршат домашни и странски правни и физички лица врз основа на лиценца и под условите и на начин определен со овој закон.

Со членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.94/2002) се додава нова глава 1-а насловена како "Регулаторна комисија и 12 нови членови (11-а, 11-б, 11-в, 11-г, 11-д, 11-ѓ, 11-е, 11-ж, 11-з, 11-с, 11-и и 11-ј) со кои се востановува Регулаторна комисија за енергетика на Република Македонија.

Согласно член 11-а од Законот, заради обезбедување на стручно и безбедно снабдување на потрошувачите на Република Македонија со енергија, заштита на животната средина и природата, поведување и заштита на конкурентен пазар на енергија врз начелата на објективност, транспарентност и недискриминираност, се основа Регулаторна комисија за енергетика на Република Македонија.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека Регулаторната комисија е независна во своето работење и во

донесувањето на одлуките во рамките на надлежностите утврдени со овој закон.

Според ставот 3 од овој член Регулаторната комисија има својство на правно лице.

Во членот 11-б е утврдено дека Регулаторната комисија е составена од пет членови. Членовите и претседателот на Регулаторната комисија, кој е еден од членовите на предлог на Владата на Република Македонија, ги именува и разрешува Собранието на Република Македонија.

Согласно ставот 2 од овој член од Законот, функцијата член на Регулаторната комисија се врши професионално.

Согласно член 11-в став 1 од Законот мандатот на именуваните членови во првиот остав на Регулаторната комисија е:

- за еден член - една година,
- за еден член - две години,
- за еден член - три години,
- за еден член - четири години,
- за претседателот - пет години.

Согласно ставот 2 од овој член од Законот, мандатот на секој член на Регулаторната комисија освен на членовите од првиот состав изнесува пет години и ниту еден член не може да биде на таа функција повеќе од два мандата.

Според ставот 3 од овој член мандатот на членовите на Регулаторната комисија од став 1 на овој член може да биде продолжен најмногу уште за пет години.

Во ставот 4 од членот 11-в од Законот е определено дека ако на член на Регулаторната комисија му престане членството пред истекот на неговиот мандат, на предлог на Владата на Република Македонија, Собранието на Републиката именува нов член за остатокот на мандатот, а во ставот 5 е утврдено дека со денот на именувањето за член на Регулаторната комисија, на именуваното лице му мирува работниот однос.

Во оваа глава исто така се утврдуваат и надлежностите (задачите), условите за именување и разрешување и времетраењето

на мандатот на членовите на Регулаторната комисија како и начинот на финасирањето на нејзиното работење.

5. Со Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2003) се врши допрецизирање на одредбите содржани во Главата 1-а од Законот во правец на поцелосно усогласување со барањата за поголема ефикасност, независност и самостојност на Регулаторната комисија. Во оваа смисла со оспорениот член 6 од овој закон се менува член 11-и со кој се уредува финансирањето на работењето на Регулаторната комисија.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби, според мислењето на Судот право е на законодавецот со закон да утврдува одредена политика и соодветно да ги димензионира правата и обврските на субјектите, како што е тоа уредено и во сферата на енергетиката.

Имено, поаѓајќи од целите на Законот за енергетика да се обезбеди сигурно и континуирано снабдување со енергија и да промовира конкурентен пазар на енергија врз начелата на објективност, конкурентност и недискриминираност е формирана Регулаторната комисија. Начинот на финансирањето на Регулаторната комисија е пропишана во оспорената одредба од Законот. За остварување на задачите утврдени во членот 11-е од Законот за енергетика, оваа комисија најдоцна до 1 октомври од тековната година до Собранието на Република Македонија поднесува предлог на финансиски план на Регулаторната комисија за наредната година за усвојување, во кој се содржани сите приходи и трошоци на Регулаторната комисија, вклучувајќи ги и платите на членовите на Регулаторната комисија и на вработените, како и надоместот за членовите на Комисијата за жалби и нивните заменици.

Со оглед на тоа што со оспорената одредба од Законот, со кој се уредуваат прашањата од сферата на енергетиката се определува законска обврска само за намената на дел од средствата за вршење на енергетска дејност, произлегува дека оваа законска одредба всушност претставува еден од условите под кои може да се врши дејноста од страна на друштвата кои вршат таква дејност и не е негирање на едно законско право со друг закон.

Поради тоа, Судот утврди дека со оспорената законска одредба не се нарушува уставното начело на владеењето на правото

утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, на што се повикува подносителот на иницијативата.

Судот исто така утврди дека оспорената законска одредба не е во несогласност ни со членовите 33 и 55 од Уставот на Република Македонија од причини што начинот на обезбедување на средства за финансирање на Регулаторната комисија се однесува на сите друштва кои вршат енергетска дејност кои како правни субјекти основани во согласност со закон имаат еднаква правна положба на пазарот, а во тие рамки е и обврската да учествуваат во намирувањето на јавните расходи на начин определен со закон. Имено, уставно право на законодавецот е со закон да ги утврди јавните давачки, кое не е ограничено ниту во однос на предметот ни во однос на субјектите на јавната давачка и во рамките на остварувањето на ова право, со закон може да се воведат за одредени обврзници одделен вид обврска за јавна давачка, да се одреди нејзината основица и да се утврдат другите неопходни елементи. Така, обврзниците за плаќање на различни давачки со оглед на природата на јавните давачки, се наоѓаат во различна положба, меѓутоа уставното начело на еднаквост не обврзува во иста положба да се наоѓаат сите обврзници на јавни давачки, туку обврзниците на еден ист вид јавна давачка, како што е во конкретниот случај со надоместокот за Регулаторната комисија определен со оспорената законска одредба.

Од изнесените причини не може да се прифати и наводот во иницијативата дека оспорената законска одредба е во несогласност и со член 51 став 1 од Уставот на Република Македонија од аспект на наводната повреда на уставниот принцип на еднаквост.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека со предвидувањето во оспорената законска одредба финансирањето на Регулаторната комисија да се врши со зафаќање на вкупните приходи на субјектите кои вршат енергетска дејност не кореспондира со функциите и целите на Регулаторната комисија, бидејќи субјектите од законската одредба вршат и други дејности од кои остваруваат приходи кои во никој случај не биле во корелација со предметот на интерес на Регулаторната комисија, според Судот обврската за плаќање јавни давачки произлегува од потребата за надомест на услугите што ги врши Регулаторната комисија, се однесува на оние друштва кои се единствени вршители на одредена енергетска дејност или имаат доминантно учество на енергетскиот пазар, или кои користат цени или тарифи кои се предмет на регулирање од страна

на Регулаторната комисија, при што ова се однесува и за оние друштва кај кои енергетската дејност претставува претежна дејност на друштвото во смисла на членот 2 од Законот за национална класификација на дејностите ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/1998).

Имено, согласно член 2 став 4 од овој закон претежна дејност претставува дејноста во која, од сите регистрирани дејности, деловниот субјект остварува најголем дел од вкупниот приход, односно дејноста што ја регистрирал ако деловниот субјект регистрирал една дејност.

По однос на наводите во иницијативата дека не е земен во предвид остварениот финансиски резултат од работењето на друштвото, кој не бил секогаш позитивен, според Судот, тоа е прашање на фискалната политика, а не принцип за вреднување на уставноста на конкретно оспорената одредба.

Подносителот на иницијативата во насловот на истата наведува дека го оспорува целиот член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за енергетика, меѓутоа од содржината на иницијативата произлегува дека тој се концентрира само на ставот 3 од овој член од Законот, односно нема конкретни наводи за оспорување на останатите ставови од овој член од Законот за енергетика.

Врз основа на изнесеното Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот за енергетика со Уставот, ниту пак се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената одредба од Законот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.150/2004)

18.

- Еднаква правна положба на субјектите на пазарот

- *Equal legal position of the subjects on the market*

- Со одредбата на членот 35 точка 7 од Законот за данокот на додадена вредност согласно чија суштина даночниот обврзник нема право на одбивка на претходниот данок за данокот на додадена вредност кој го должи издавачот на фактурата во која го искажал одделно данокот на додадена вредност иако за тоа не е овластен или овој данок го пресметал во поголем износ од оној кој го должи според овој закон, не се повредува принципот на владеењето на правото, утврден во член 8 став 2 алинеја 3 од Уставот, ниту принципот на еднаква правна положба на субјектите на пазарот, утврден во член 55 став 2 од Уставот.

-The provision in Article 35 item 7 of the Law on Value Added Tax pursuant to which the taxpayer has no right to a profit of the previous tax for the value added tax which is owed by the issuer of the invoice in which he/she has noted separately the value added tax although he/she is not authorised for that or he/she has calculated the value added tax in a bigger sum than the one he/she owes under this Law, does not violate the principle of the rule of law, defined in Article 8 paragraph 2 subparagraph 3 of the Constitution, nor does it violate the principle of equal position of the subjects on the market, defined in Article 55 paragraph 2 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 35 точка 7 од Законот за данокот на додадена вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр.44/1999, 59/1999, 86/1999, 11/2000, 8/2001, 21/2003 и 19/2004).

2. Александар Талески од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 35 точка 7 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата од оспорената законска одредба произлегувало дека даночниот обврзник кој е регистриран за данок на додадена вредност нема право на намалување на данокот што го должи за примени фактури издадени според член 55 став 1 или 2 од Законот за данокот на додадена вредност, иако според овој член даночниот обврзник бил должен искажаниот и пресметаниот данок да го уплати на државата.

Имено, подносителот во иницијативата наведува дека во случај, кој за него е спорен, кога прометот на стоки и услуги е извршен од нерегистриран обврзник кон регистриран обврзник на данок на додадена вредност, тогаш регистрираниот даночен обврзник според оспорената законска одредба немал право на намалување на данокот за искажаниот износ на данокот извршен во прометот кон него, односно немал право на одбивка на претходниот данок за данокот кој го должи издавачот на фактурата според член 55 став 1 и 2 од овој закон. Поради тоа, оваа законска одредба субјектите на пазарот ги доведувала во нееднаква правна положба што било во спротивност со член 55 став 2 и член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Со други зборови, според наводите во иницијативата во наведениот случај државата правела неуставна разлика помеѓу регистрираните даночни обврзници, затоа што дозволувала одбивка на претходен данок пресметан од регистриран, а не и од нерегистриран даночен обврзник, иако и двата субјекти биле должни пресметаниот данок на додадена вредност да и го уплатат нејзе. На овој начин државата не само што создавала нееднаква положба помеѓу регистрираните даночни обврзници, туку таа стекнувала и неуставна корист.

Поради наведеното, во иницијативата се предлага Судот прво да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба, а потоа, со оглед на тежината на повредата сторена со оваа одредба, истата да ја поништи.

3. Судот на седницата утврди дека членот 35 од Законот го третира прашањето за исклучување на правото на даночниот обврзник на одбивка на претходниот данок на начин што од точката 1 до 7 се регулираат сите случаи во кои даночниот обврзник не може да го користи правото на одбивка на претходниот данок. Конкретно, според оспорената точка 7 на овој член од Законот, даночниот обврзник нема право на одбивка на претходниот данок за данокот на додадена вредност кој го должи издавачот на фактурата според членот 55 став 1 или 2 на овој закон.

4. Според член 8 од Уставот, една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и владеењето на правото.

Според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Во членот 55 став 1 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а во ставот 2 на овој член меѓу другото е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на субјектите на пазарот.

Според член 1 став 1 од Законот за данокот на додадена вредност, со овој закон се воведува данокот на додадена вредност и се уредува неговото пресметување и плаќање, а според ставот 2 од истиот член на Законот, овој данок, како општ потрошувачки данок, се пресметува и плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор, освен ако не е поинаку пропишано со овој закон.

Согласно членот 2 на овој закон, предмет на оданочување со данокот на додадена вредност е прометот на добра и услуги кој се врши со надоместок во земјата од страна на даночниот обврзник во рамките на неговата стопанска дејност, како и увозот на добра.

Во членот 9 став 1 од Законот е утврдено дека даночен обврзник е лице кое трајно или повремено самостојно врши стопанска дејност, независно од целите и резултатите од оваа дејност.

Она што е битно во конкретниот случај е дека според членот 51 став 1 од Законот, сите даночни обврзници, чиј вкупен промет во изминатата календарска година надминал износ над 1.300.000 денари или чиј вкупен промет се предвидува на почетокот на вршењето на стопанската дејност дека ќе го надмине износот, обврзани се за регистрација на данокот на додадена вредност. Според ставот 3 на овој член од Законот, даночни обврзници - резиденти во земјата кои не се обврзани за регистрација според ставот 1 не долгуваат данок на додадена вредност за прометот на добра и услуги извршени од нив. Тие не се овластени одделно да искажуваат данок во фактурите или во други документи и немаат право на одбивка на претходни даноци.

Според членот 51 став 4 од Законот, даночните обврзници во смисла на став 3 на овој член можат доброволно да се регистрираат за данокот на додадена вредност во почетокот на секоја календарска година. Во тој случај не се применува став 3 на овој член.

Според ставовите 5 и 6 на членот 51 од Законот, даночните обврзници во смисла на став 1 и на став 4 од овој член се обврзани да поднесат пријава за регистрација за данокот на додадена вредност кај надлежниот даночен орган, кој го врши уписот во регистрот на обврзници на данокот од почетокот на тековната календарска година и притоа на даночните обврзници им издава решение. Овие даночни обврзници според ставот 7 на член 51 од Законот остануваат регистрирани најмалку во рок од пет календарски години независно од висината на вкупниот промет и во тој период не се применува ставот 3 на овој член од Законот.

Од целината на членот 51 од Законот произлегува дека во даночниот систем на данокот на додадена вредност постојат две категории регистрирани даночни обврзници за пресметување и за плаќање на овој данок. Првата категорија се даночни обврзници кои се обврзани да се регистрираат за данокот на додадена вредност според критериумите утврдени во став 1 на член 51 од Законот и тоа се т.н. постојани даночни обврзници. Втората категорија се даночни обврзници кои не се обврзани да се регистрираат, туку согласно ставот 4 на овој член доброволно се регистрирале како даночни

обврзници со поднесување пријава за регистрација до даночниот орган и во тоа својство тие остануваат пет календарски години. Оттаму, тие се и т.н. непостојани, односно повремени даночни обврзници.

Меѓутоа, од содржината на членот 51 од Законот произлегува дека овој закон познава и трета категорија даночни обврзници, а тоа се оние даночни обврзници - резиденти во земјата кои не се обврзани да се регистрираат за данокот на додадена вредност и кои не се регистрирале доброволно за тоа. Овие даночни обврзници, за разлика од регистрираните даночни обврзници, не долгуваат данок на додадена вредност за промет на добра и услуги и не се овластени да го искажуваат одделно овој данок во фактурите или другите документи, ниту имаат право на одбивка на претходни даноци (член 51 став 3 од Законот).

Со оглед на тоа што оспорената законска одредба најдиректно е поврзана со членот 55 став 1 и 2 од Законот, Судот при оценување на нејзината согласност со Уставот го имаше предвид и овој член од Законот. Имено, во членот 55 став 1 од Законот е утврдено дека ако некое лице во фактурата го искаже одделно данокот на додадена вредност иако за тоа не е овластено, тогаш го должи искажаниот износ кој се плаќа во рок од 5 работни дена, по издавањето на фактурата. Во ставот 2 на овој член, пак, е утврдено дека ако даночниот обврзник во фактурата за извршениот промет искаже одделно поголем данок од износот кој според овој закон го должи, лицето ќе го должи и вишокот на данокот.

Во ставовите 1 и 2 на членот 55 од Законот според Судот всушност се утврдуваат правните последици во конкретни случаи кога даночните обврзници доследно не ги почитуваат законските норми за пресметување и плаќање на данокот на додадена вредност. Така, во ставот 1 на овој член се регулира ситуација кога во фактурата издадена од даночен обврзник кој не е регистриран за целите на данокот на додадена вредност одделно е искажан, односно пресметан и наплатен овој данок од примателот (купувачот) на доброто, односно услугата, иако тој не го должи овој данок кон државата ниту е овластен одделно да го искажува во фактурата. Во ставот 2 на овој член, пак, се утврдува правната последица во ситуација кога во фактурата издадена од регистриран даночен обврзник е искажан повисок износ на данок на додадена вредност кој што овој даночен обврзник го должи според овој закон. Искажаниот повисок износ на данокот на додадена вредност може да биде поради

грешка во пресметувањето или поради примена на општата (18%) наместо повластената (5%) даночна стапка.

Претходниот данок, за кој станува збор и во оспорената законска одредба, според членот 33 од Законот е износот за кој се намалува данокот на додадена вредност што се должи за извршениот промет за одреден пресметковен, односно даночен период.

Правото на одбивка на претходниот данок и механизмот на неговото остварување се регулирани во членовите 34, 36 и 37 од Законот. Случаите во кои е исклучено правото на одбивка на претходниот данок, односно во кои даночниот обврзник нема право на одбивка на овој данок, се утврдени во членот 35 од Законот, чија одредба од точката 7 се оспорува со оваа иницијатива.

Разгледувајќи ја оспорената законска одредба во контекст на наведените и другите одредби на Законот за данокот на додадена вредност, а притоа имајќи ги предвид причините поради кои се оспорува нејзината уставност во однос на член 8 став 1 алинеја 3 и член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија, Судот оцени дека со неа не се повредува принципот на владеењето на правото, ниту пак се доведуваат во нееднаква правна положба субјектите на пазарот, како што се наведува во иницијативата. Оваа своја оценка Судот ја заснова врз следните правни аргументи:

Согласно овластувањето од членовите 33 и 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, во Законот за данокот на додадена вредност законодавецот ги уредил сите прашања во врска со пресметувањето и плаќањето на овој данок како што се предметот на оданочувањето, даночната основа, даночните ослободувања, даночните стапки, времето на настанување на даночниот долг, периодот за кој се пресметува и плаќа данокот (даночен и пресметковен период), обврската за поднесување даночна пријава и регистрација за данокот на додадена вредност, административните обврски на даночните обврзници (евиденциски обврски и издавање фактура), присилната наплата, застареноста на наплатата на данокот и др.

Меѓутоа, освен овие прашања законодавецот во Законот истовремено ги утврдил и правните последици од непочитување на законските норми кои се однесуваат на пресметување и плаќање на данокот на додадена вредност, со цел да се обезбеди негово точно и доследно спроведување, односно примена. Во овој дел, покрај членот 55 од Законот на кој се повикува подносителот на иницијативата,

спаѓа и оспорената законска одредба според која даночниот обврзник нема право на одбивка на претходниот данок за данокот на додадена вредност кој што го должи издавачот на фактурата според членот 55 став 1 или 2 на овој закон.

Смислата на исклучувањето на правото на одбивка на претходниот данок за данокот на додадена вредност во случаите утврдени во оспорената законска одредба е од превентивен карактер и е во насока да се стеснат можностите од злоупотребите даночниот обврзник кој е регистриран за данок на додадена вредност правото на одбивка на претходниот данок да го користи и за данок на додадена вредност за промет на добра или услуги извршен кон него, кога данокот на додадена вредност е пресметан и платен од нерегистриран даночен обврзник, односно од неовластено лице за тоа (член 55 став 1 од Законот) или кога регистрираниот даночен обврзник овој данок во фактурата го пресметал во поголем износ од оној кој што го должи според овој закон (член 55 став 2).

Или, со други зборови кажано, смислата на оспорената законска одредба е да не се дозволи нечие право (правото на даночниот обврзник на одбивка на претходниот данок преку кое се постигнува оданочувањето во целокупниот претприемачки домен да не доведе до даночно оптоварување, освен во исклучоци предвидени со Законот) да се остварува врз основа на нечие неправо, односно дејствија спротивни на Законот какви што се, впрочем, и случаите на кои се однесуваат ставовите 1 и 2 на членот 55 од Законот.

Оттука, со оглед на ваквата цел и суштина на оспорената законска одредба за Судот не е спорно дека таа е одраз и во функција на остварување токму на принципот на владеењето на правото, а не обратно, поради што и не може да се постави прашањето за нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Од друга страна, имајќи предвид дека исклучувањето на правото на одбивка на претходниот данок според оспорената законска одредба еднакво се однесува на сите регистрирани даночни обврзници кои што примале фактури за промет со пресметан данок на додадена вредност од нерегистриран даночен обврзник кој што не е овалстен за пресметување и плаќање на овој данок (член 55 став 1) или примале фактура од регистриран даночен обврзник, кој што искажал повисок данок од оној кој што го должи според Законот (член 55 став 2), Судот смета дека со оспорената законска одредба овие субјекти не се доведуваат во нееднаква правна положба на пазарот,

како што се наведува во иницијативата. Напротив, според Судот, оспорената законска одредба сите регистрирани даночни обврзници ги става во еднаква правна положба со оглед на тоа што во неа се предвидува кога тие ќе се најдат во еднаква, односно иста ситуација, и тоа во која било од ситуациите утврдени во оваа одредба, да трпат и еднаква правна последица, а тоа е губењето на право на одбивка на претходниот данок.

Наводите во иницијативата дека со оспорената законска одредба регистрираните даночни обврзници се доведувале во нееднаква правна положба затоа што според неа се дозволувало одбивка на претходен данок пресметан од регистриран, а не и од нерегистриран даночен обврзник, се неосновани затоа што прво, со оспорената законска одредба се уредува исклучувањето, а не остварувањето на правото на одбивка на претходен данок (тоа е уредено во членовите 33 и 34 од Законот) и второ, што регистрираните даночни обврзници според Законот се должни и овластени да пресметуваат и плаќаат данок на додадена вредност наспроти нерегистрираните даночни обврзници кои не се должат со овој данок, ниту се овластени во фактурите одделно да го искажуваат.

Оттука, споредбата на правните последици од данокот што е пресметан од регистриран и од нерегистриран даночен обврзник, што ја прави подносителот на иницијативата е несоодветна и неможе да биде основа за изразување на сомневање дека со оспорената законска одредба не е обезбедена еднаква правна положба на регистрираните даночни обврзници во смисла на членот 55 став 2 од Уставот. Имено, исклучувањето на правото на регистрираниот даночен обврзник на одбивка на претходниот данок за данокот пресметан од нерегистриран даночен обврзник, што се прави со оспорената одредба, е оправдано поради различниот третман на данокот пресметан од нерегистриран даночен обврзник и данокот на регистрираниот даночен обврзник во системот на пресметување и плаќање на данокот на додадена вредност утврден со овој закон.

Поради наведените причини, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба ниту со членот 55 став 2 од Уставот, во однос на кој, исто така, во иницијативата се оспорува нејзината уставност.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.17/2005)

19.

- Плаќање на реални трошоци при посвојување

- Payment of real costs when adopting

- Со Законска одредба со која се овластува министерот за труд и социјална политика да ја утврдува висината и начинот на плаќањена реалните трошоци при посвојување се отстапува од условниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

- The legal regulation whereby the minister of labour and social policy is authorised to determine the amount and the manner of calculating the real costs while adopting deviates from the conditional principle of division of powers into legislative, executive and judicial.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 97-в од Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.50/2005 од 18 мај 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 97-в од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 97-в од Законот за семејството е предвидено дека министерот за труд и социјална политика со акт ги утврдува висината и начинот на плаќање на надоместок на реалните трошоци направени во постапката за посвојување.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со член 33 од Уставот се уредува дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон, а според член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, министерот, меѓу другото,

донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а според член 64 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби наспрема содржината на оспорената одредба, Судот оцени дека овластувањето на министерот за труд и социјална политика со акт да ја утврдува висината и начинот на плаќање на реалните трошоци направени во постапката за посвојување, нема уставна основа. Ова од причини што во Законот за семејството не се содржани никакви критериуми кои се тие реални трошоци што ги прави Комисијата за посвојување и Центарот за социјална заштита. Утврдувањето на реалните трошоци со акт на министерот, а не со закон, не е во согласност со Уставот, имајќи предвид дека се работи за трошоци во управната постапка во која граѓаните ги остваруваат и заштитуваат со Уставот загаранираните слободи и права, поради што тие трошоци треба да бидат утврдени со закон. Под трошоци на постапката исто така не би можело да се вклучат услугите што се вршат во областа на социјалната заштита, вклучувајќи го и посвојувањето.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека со даденото законско овластување министерот да ја утврдува висината и начинот на плаќање на надоместокот на реалните трошоци при посвојување се отстапува од принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Покрај тоа, според мислењето на Судот овластувањето утврдено во оспорената одредба од Законот не претставува извршување на одредба од законот, туку истото значи арбитрерност и можност од нееднаков третман кон субјектите односно посвоителите.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.50/2005)

20.

- Законско овластување на министерот за финансии со правилник да ги определи специјалните извозни мерки за обележување на тутунски добра што се извезуваат

- Legal authorisation of the minister of finances to define, with a Rulebook, special export measures for marking tobacco goods being exported

- Министерот за финансии има законско овластување со правилник поблиску да ги определи специјалните извозни мерки за обележување на тутунски добра што се извезуваат, поради тоа што специјалните извозни мерки за обележување на тутунските добра се утврдени со закон.

- The Minister of Finances has legal authorisation to specify, with a Rulebook, special export measures for marking tobacco goods being exported, since special export measures for marking tobacco goods are defined by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на член 40 од Правилникот за спроведување на Законот за акцизите ("Службен весник на Република Македонија" бр.40/2001, 72/2001, 89/2001, 50/2002, 86/2002, 19/2003, 54/2003, 6/2004 и 6/2005).

2. Тутунскиот комбинат "Боро Петрушевски - Папучар" АД Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одредбата од актот означена во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со оспорениот член 40 од Правилникот се воведувале нови специјални извозни марки чие постоење не било предвидено со Законот за акцизи. Со Законот за акцизи не било дадено овластување на министерот за финансии со посебни акти како на пример со правилник да пропишува и воведува други контролни марки како специјални извозни марки за обележување на тутунски добра што се извезуваат, а кои не биле пропишани со Законот за акцизи, туку овластувањата на министерот за финансии се однесувале за донесување на поблиски прописи за подробности кои произлегувале од она што било предвидено со Законот за акцизи. Со оглед на тоа што во Законот не постоела одредба со која се воведувале специјални извозни марки, логично произлегувало дека за таква непостоечка работа не ни можело да се донесе пропис со кој ќе се регулираат подробностите од проста причина што во таков случај такви не постоеле. Имено, при ситуација на непостоечка обврска, невозможно било со пропис да се регулираат подробностите на непостоечката обврска.

Со ниедна одредба во Законот за акцизи не му било дадено овластување на министерот за финансии да воведува нов вид на контролни марки, како специјални извозни марки, покрај постојните контролни марки предвидени со самиот закон.

Воведувањето нови специјални извозни марки, не било во надлежност на министерот за финансии туку воведувањето на други контролни марки, покрај постојните предвидени во Законот, била единствена надлежност на законодавецот. Поради тоа подносителот на иницијативата смета дека оспорената одредба не била во согласност со Законот за акцизи.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот член 40 од Правилникот гласи:

"(1) Тутунските добра што се извезуваат во постапка на непостоење на услови за настанување на акцизен долг за кои инодобавувачот не доставил контролни марки, се обележуваат со специјални извозни марки.

(2) Специјалните извозни марки за обележување на тутунски добра се изработуваат од бездрвна хартија во правоаголна форма со димензии:

1. тип 1 со 23 мм x 45 мм;
2. тип 2 со 23 мм x 49 мм;

(3) Обрасците на специјалните извозни марки за обележување на тутунски добра се прилог на овој правилник и претставуваат негов составен дел.

(4) Основната боја на специјалните извозни марки за обележување на тутунски добра е виолетова.

(5) Обрасците на специјалните извозни марки за обележување на тутунски добра од тип 1 и 2 од став 1 точки 1 и 2 на овој член, ги имаат следните елементи:

1. на левата страна во вертикална насока е отпечатен текстот "фор еџпорт";
2. на десната страна во вертикална насока е отпечатен текстот "за извоз";
3. во горниот дел се втиснати заштитни броеви, а во долниот дел заштитни ознаки".

4. Според член 1 од Законот за акцизите ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2001, 50/2001, 52/2001-исправка, 42/2002, 98/2002, 24/2003 и 96/2004) со овој закон се уредуваат акцизите кои се наплаќаат посредно или непосредно за потрошувачка на територијата на Република Македонија (во натамошниот текст: акцизна територија), на: минерални масла; алкохол и алкохолни пијалаци; тутунски добра и патнички автомобили.

Главата VII од овој закон се однесува на тутунските добра.

Во членот 44 се уредуваат и пропишуваат контролните марки и гласи:

"(1) Акцизата на тутунски добра се плаќа со користење на контролни марки.

(2) Контролни марки добива производителот или увозникот.

(3) Пуштањето на тутунските добра во акцизно-правен слободен промет на акцизната територија е дозволено само ако тутунските добра се обележени со контролна марка.

(4) Контролната марка треба да биде залепена на амбалажата под целофанската или друга хартија, така што ќе биде видлива и при отворањето на пакувањето ќе мора да се оштети. На оригиналните пакувања на пури и цигарилоси, кои не се обвиткани со целофанска или друга хартија, контролната марка може да биде залепена непосредно на пакувањето.

(5) Со подигнувањето на контролните марки настанува долг за контролни марки во висина на акцизната вредност на марките.

(6) Акцизната вредност на една контролна марка се пресметува од акцизата за една цигара, пура, цигарилос или 1 кг. тутун за пушење и податокот за количината наведена на контролната марка.

(7) Патниците кои внесуваат од странство тутунски добра кои не се опфатени во член 25 став (1) точка 5) на овој закон и државјаните на Република Македонија и странските државјани кои примаат од странство тутунски добра согласно со царинските прописи, ја плаќаат акцизата на друг начин освен преку контролни марки. Акцизата мора неодожно да се пријави кај надлежниот царински орган и веднаш да се плати.

(8) Во случаите кога тутунските добра се пуштаат во акцизно правен слободен промет на меѓународен саем, изложба или друга приредба или како мостри, плаќањето на акцизата може да се врши на друг начин освен преку употреба на контролни марки. Акцизата мора неодожно да се пријави кај надлежниот орган.

(9) Обврската за употреба на контролни марки не важи за тутунските добра кои се ослободени од акциза и во случаите од ставовите (7) и (8) на овој член, освен во случаите од член 24 став (3) на овој закон.

(10) Министерот за финансии донесува поблиски прописи во врска со подигнувањето на контролните марки, плаќањето на долгот за контролни марки, како и нивната форма, содржина и начинот на нивното издавање".

Според членот 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за акцизите ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2005 објавен на 26 мај 2005 година), по членот 44 се додава нов член 44-а, со кој се уредуваат и пропишуваат специјални извозни марки за обележување на тутунски добра кој гласи:

"(1) Тутунските добра што се извезуваат во постапка на непостоење на услови за настанување на акцизен долг за кои инодобавувачот не доставил контролни марки, се обележуваат со специјални извозни марки.

(2) Специјалната извозна марка треба да биде залепена на амбалажата под целофанската или друга хартија и да биде видлива. На оригиналните пакувања на пури и цигарилоси, кои не се обвиткани со целофанска или друга хартија, специјалната извозна марка може да биде залепена непосредно на пакувањето".

Според членот 58 од Законот, поблиски прописи за спроведување на овој закон, донесува министерот за финансии.

Врз основа на овој член од Законот, министерот за финансии го донел Правилникот за спроведување на Законот за акцизите.

Имајќи предвид дека контролните марки за плаќање на акциза на тутунските добра и специјалните извозни марки за обележување на тутунските добра се утврдени со закон, министерот за финансии во Правилникот за спроведување на законот поблиску ги определил контролните марки и специјалните извозни марки за обележување на тутунски добра (формата, бојата, обрасците, печатењето, чувањето, издавањето, начинот на лепењето и друго).

Оттука произлегува дека министерот за финансии има законско овластување со Правилникот поблиску да ги определи специјалните извозни марки за обележување на тутунски добра што се извезуваат, поради што не може основано да се постави прашањето за согласноста на членот 40 од Правилникот за спроведување на Законот за акцизи со Законот за акцизите.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.171/2004)

21.

- Овластување на општината да ја определува висината на комуналната такса за одржување на јавното осветлување

- Authorisation of the municipality to determine the amount of the communal fee for the maintenance of public lighting

- Советот на општината не може со свој акт да ја определи висината на комуналната такса за користење и одржување на јавното осветлување.

- The Council of the municipality may not, with its act, determine the amount of the communal fee for the use and maintenance of public lighting.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 20, тарифен број 10 од Законот за комуналните такси ("Службен весник на Република Македонија" бр.61/2004).

2. Муртезан Исмаили од Тетово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означена во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека во Законот за комуналните такси во членот 3 било регулирано во кои случаи на користење на правото, предметот или услугата законодавецот

наметнал обврска за плаќање на комунална такса. Во точката 10 од овој член, покрај другите случаи, било определено и плаќање на комунална такса за користење и одржување на јавното осветлување. Според членот 2 од наведениот закон комуналните такси се плаќале според Тарифата што е составен дел на Законот, а според став 2 од истиот член висината на комуналната такса од ставот 1, во рамките утврдени со тарифата, со одлука ја утврдувал Советот на општината.

Од друга страна според членот 11 ставови 2 и 3 од Законот за локалната самоуправа извор на приходи на општината биле и таксите, а општината во рамките определени со закон ја утврдувала нивната висина.

Меѓутоа, во членот 20 од Законот за комуналните такси, односно тарифата за комунални такси, за разлика од тарифните броеви со кои се определувала висината на тарифата за користење на другите права, предмети или услуги наведени во членот 3 од законот каде висината била определена од - до, во тарифниот број 10 во кој била определена висината на таксата за користење и одржување на јавното осветлување, истата била прецизно определена и изнесувала 15 КВч. во противвредност по цена за јавно осветлување за секое броило за мерење на електрична енергија.

Сето ова не било во согласност со член 2 став 2 од истиот Закон, како и со член 11 став 3 од Законот за локалната самоуправа, со што се нарушувала уставната положба на општината и правата на општините утврдени со Уставот и законите (се повредувал членот 114 став 4 од Уставот на Република Македонија).

Со оваа одредба на општината и се скратувало правото самостојно, со своја одлука, а во рамки определени со закон, да ја определи висината на комуналната такса за користење на јавното осветлување како што било случај со останатите комунални такси.

Согласно член 87 од Законот за локалната самоуправа бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на член 20, тарифен број 10 од Законот за комуналните такси.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 20 тарифен број 10 став 1 од Законот за комуналните такси, за користење и одржување на јавно осветлување се плаќа комунална такса во висина на противвредност од 15 КВч. по цена за јавно осветлување за секое броило за мерење на електрична енергија.

Според ставот 2 на тарифниот број 10, наплатата на таксата за користење и одржување јавно осветлување од имателите на броило ја врши трговското друштво надлежно за дистрибуција на електрична енергија и ја уплатува на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка за општината и за општините во градот Скопје на чие подрачје е извршена наплатата.

4. Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Членот 114 став 4 од Уставот утврдува дека општините се финансираат од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Со Законот за комуналните такси се уредуваат комуналните такси што се плаќаат за користење на определени права, предмети и услуги од јавен интерес од локално значење од страна на правните и физичките лица кои вршат дејност и од граѓаните.

Според членот 2 од овој закон, комуналните такси се плаќаат според Тарифата за комунални такси што е составен дел на овој закон. Висината на комуналните такси од ставот 1 на овој член, во рамките утврдени со Тарифата, со одлука ја утврдува советот на општината, советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје.

Согласно членот 3 став 1 точка 10 од овој закон, комунална такса се плаќа за користење и одржување на јавно осветлување. Според ставот 3 на овој член, под корисник на јавно осветлување се подразбира секој имател на броило од категоријата "домаќинство" и секој имател на броило од категоријата "останата потрошувачка".

Според членот 5 од овој закон, комуналните такси се утврдуваат во еднаква висина за сите обврзници кои вршат иста дејност или занимања, односно за сите обврзници од иста категорија. Висината на комуналната такса не може да се определува според

вредноста на предметот, извршениот промет или остварениот приход. Комуналната такса за фирма, односно назив се утврдува различно по видови дејности. Комуналните такси за користење на површини во кампови за подигање на шатори и друга слична привремена употреба, за користење на просторот пред деловните простории за вршење на дејност и за поставување на витрини за изложување на стоки надвор од деловните згради се утврдуваат по метар квадратен корисна површина.

Членот 10 од овој закон уредува дека различни комунални такси сразмерно на времето на користењето на правата, предметите или услугите се плаќаат во годишен, месечен или дневен износ.

Според членот 11 од овој закон, градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје според податоците од состојбата на 1 јануари секоја година, за секој обврзник одделно со решение го утврдува износот на таксата што треба да се плати.

Согласно членот 15 од овој закон, начинот на користењето на средствата од комуналната такса, што се плаќа за користење и одржување на јавното осветлување се уредува со акт на општината.

Според членот 20 од овој закон, комуналните такси се плаќаат според Тарифа за комунални такси (10 тарифни броеви). Според тарифните броеви 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9, комуналните такси се плаќаат во определен износ од - до денари. Според оспорениот тарифен број 10, за користење и одржување на јавно осветлување се плаќа комунална такса во висина на противвредност од 15 КВч. по цена за јавно осветлување за секое броило за мерење на електрична енергија.

Оттука произлегува дека со закон е утврдена комунална такса за користење и одржување на јавно осветлување и дека со закон е утврдена висината на оваа комунална такса.

Овластувањето дадено во членот 2 став 2 од овој закон, висината на комуналните такси во рамките утврдени со Тарифата, со одлука да ја утврдува советот на општината, советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје, според Судот се однесува на тарифните броеви од 1 до 9 каде што висината на комуналната такса не е фиксна туку е определена во износ од - до денари, но не и за тарифниот број 10.

Тргувајќи од тоа што средствата од наплатата на таксата за користење и одржување на јавното осветлување се приход на општината бидејќи трговското друштво надлежно за дистрибуција на електрична енергија наплатените средства од секој имател на броило ги уплаќа на сметка на општината на чие подрачје е извршена наплатата, Судот оцени дека фактот што советот на општината не може со свој акт да ја определи висината на комуналната такса за користење и одржување на јавното осветлување не го доведува во прашање финансирањето на општините од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката поради што не може основано да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 20 тарифен број 10 од Законот со членот 114 став 4 од Уставот.

Што се однесува до наводите содржани во иницијативата дека оспорениот член 20 тарифен број 10 од Законот за комуналните такси не бил во согласност со членот 2 став 2 од истиот закон, како и со членот 11 став 3 од Законот за локалната самоуправа, согласно член 110 од Уставот Уставниот суд не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на членови од ист закон ниту, пак, меѓусебната согласност на два или повеќе закони.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.23/2005)

22.

- Овластување на министерот, по потреба, да донесува прописи за спроведување на Законот за сметководство на непрофитните организации (поведување на постапка)

- Authorisation of the minister to adopt, upon need, regulations for the enforcement of the Law on Accounting of Non-Profit Organisations (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 22 од Законот за сметководството за непрофитните организации ("Службен весник на Република Македонија" бр.24/2003).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 12 став 5 од Законот означен во точката 1 од ова Решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 12 став 5 и член 22 од Законот означен во точката 1 од ова Решение.

Според наводите во иницијативата овластувањето на министерот за финансии да определува кои посебни податоци се потребни за системот на државната евиденција и по потреба да донесува поблиски прописи за спроведување на Законот за сметководство на непрофитните организации, немало уставна основа, бидејќи во Законот не било определено кои се тие посебни податоци и кои се тие конкретни поблиски прописи за спроведување на Законот. Ваквите овластувања отстапувале од општиот принцип за поделба на власта на законодавна, извршна и судска, не можеле да се толкуваат како разработка на конкретни законски норми и воделе кон самоволност на извршната власт.

Притоа, фактот што Министерството за финансии било надлежно за работите што се однесуваат на системот на

сметководство, ревизијата и платниот промет, согласно член 19 став 1 алинеја 7 од Законот за организација и работа на органите на државната управа не можел да биде основа за навлегување во законодавната власт.

Оттаму, подносителот на иницијативата смета дека оспорените одредби не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51 и член 96 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 12 став 5 од Законот за сметководството за непрофитните организации, министерот за финансии ќе определи кои посебни податоци се потребни за системот на државната евиденција и ќе ја пропише формата и содржината на образецот за системот на државната евиденција.

Според член 22 од Законот, се овластува министерот за финансии по потреба да донесува поблиски прописи за спроведување на овој закон.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи кога за тоа е овластен со закон.

Од изнесените уставни и законски одредби, произлегува дека министерството за финансии е орган на државната управа, кој работите од својата надлежност ги извршува врз основа и во рамките на Уставот и законите. Во тој контекст, врз основа на Законот за организација и работа на органите на државната управа, министерот е овластен да донесува акти за извршување на законите.

6. Тргувајќи од содржината на Законот, произлегува дека во член 9 став 4, член 11 став 3, член 12 став 4 и 5 и член 17 став 8 се содржани посебни овластувања на министерот за финансии да донесе посебни прописи за разработка на одделни законски одредби.

Оттаму според Судот, при постоење на вакво конкретно законско уредување, општата формулација "по потреба" министерот за финансии да донесе поблиски прописи за спроведување на законот, содржана во оспорениот член 22 од Законот, ја доведува под сомнение одредбата по однос на нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Имено, употребената формулацијата "по потреба" содржана во оспорената одредба е непрецизна и остава можност за правна несигурност што, според Судот ја доведува под сомнение одредбата по однос на нејзината согласност со владеењето на правото како темелна вредност на уставниот проредок. Ова од причини што една одредба се смета за согласна со наведеното начело ако е јасна, прецизна и недвосмислена, што не би можело да се каже дека е случај со оспорената одредба. Воедно, постоењето на посебни одредби што го уредуваат овластувањето на министерот за донесување на посебни прописи го прави нецелисходно егзистирањето на даденото општо овластување од членот 22 од Законот, по потреба да се носат поблиски прописи.

Од друга страна оставената можност да се донесат по потреба поблиски прописи за спроведување на законски норми без постоење на каква било законска рамка би можело да содржи во себе опасност од арбитрерност и мешање на законодавната и извршната власт кои во системот на поделбата на власта се јасно разграничени. Според тоа, Судот оцени дека членот 22 од Законот може да се доведе под сомение и по однос на неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот.

Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова Решение.

7. Тргувајќи од содржината на одредбите на Законот за сметководството за непрофитните организации во целина произлегува дека истиот содржи повеќе одредби што го уредуваат прашањето на внесување, техника на обработка и чување на податоците во дело-вните книги или во сметководствените документи на непрофитните организации, како што се член 1, член 4 став 4, член 5 став 2 и 3, член 9 став 2, член 10 став 1 и 3, член 11 став 1 и 2 и член 12 став 1 од Законот. Посебно од содржината на членот 12 став

1 од Законот прои-злегува дека непрофитните организации го организираат сметково-дството и начинот на внесување на податоците во сметководството во согласност со овој закон.

Имено, според Судот овластувањето на министерот за финансии да определи кои од податоците се потребни за системот на државната евиденција и да ја пропише формата и содржината на образецот за системот на државната евиденција има законска основа во целината на одредбите од Законот. Ваквото овластување е во функција на извршување и разработка на законските одредби и има за цел да конкретизира кои податоци се потребни за системот на државната евиденција.

Поради јасното овластување на министерот за финансии да ги операционализира законските одредби во функција на нивното извршување Судот утврди дека не би можело да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 12 став 5 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 51 и членот 96 од Уставот.

Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 2 од ова Решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 20/2005)

23.

- Овластување на министерот, по потреба, да донесува прописи за спроведување на Законот за сметководство на непрофитните организации

- Authorisation of the minister to adopt, upon need, regulations for the enforcement of the Law on Accounting of Non-Profit Organisations

- Овластувањето на министерот за финансии да определи кои од податоците се потребни за системот на државната евиденција и да ја пропише формата и содржината на образецот за системот на државната евиденција има законска основа во целината на одредбите од Законот за сметководството на непрофитните организации.

- The authorisation of the Minister of Finances to determine which data are necessary for the system of state records and to stipulate the shape and contents of the form for the system of state records has legal grounds in the entirety of the provisions in the Law on Accounting of Non-Profit Organisations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 7 септември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 22 од Законот за сметководството за непрофитните организации ("Службен весник на Република Македонија" бр.24/2003).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр. 20/2005 од 25 мај 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 22 од Законот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со одредбите од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 22 од Законот за сметководството за непрофитните организации, се овластува министерот за финансии по потреба да донесува поблиски прописи за спроведување на овој закон.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Тргувајќи од содржината на Законот, произлегува дека во член 9 став 4, член 11 став 3, член 12 став 4 и 5 и член 17 став 8 се содржани посебни овластувања на министерот за финансии да донесе прописи за разработка на одделни законски одредби.

Оттаму, според Судот, при постоење на вакво конкретно законско уредување, овластувањето на министерот за финансии по потреба да донесе поблиски прописи за спроведување на законот, содржано во оспорениот член 22 од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Имено, вака даденото овластување е непрецизно и остава можност за правна несигурност што, според Судот го повредува начелото на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок. Ова од причини што една одредба се смета за согласна со наведеното начело ако е јасна, прецизна и недвосмислена, што не е случај со оспорената одредба. Воедно, постоењето на посебни одредби што го уредуваат овластувањето на министерот за донесување на поблиски прописи го прави нецелисходно егзистирањето на даденото општо овластување од членот 22 од Законот, по потреба да донесува поблиски прописи.

Можноста по потреба да се донесат поблиски прописи за спроведување на законски норми без постоење на каква било законска рамка остава простор за мешање на извршната во законодавната власт, кои пак во системот на поделбата на власта се јасно разграничени. Според тоа, Судот оцени дека членот 22 од Законот не е во согласност и со алинејата 4 на член 8 став 1 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа Одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова - Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.20/2005)

24.

- Согласност од основачот при утврдување на цените на производите

- Consent from the founder in the establishment of the prices of products

- Доколку со акт со кој се утврдуваат цени на производи и услуги што јавно претпријатие ги продава и врши за своите корисници не се прибави согласност од основачот и кога актот не е објавен во "Службен весник на Република Македонија", истиот не е во согласност со Уставот на Република Македонија и Законот за јавните

- In case with an act with which are defined prices of products and services which are sold or performed by a public enterprise for its users no consent is obtained from the founder and in case the act is not published in the "Official Gazette of the Republic of Macedonia", it is not in concordance with the Constitution of the Republic of Macedonia and the Law on Public Enterprises.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката бр.02-1336/1-4 од 25 ноември 1998 година, донесена од Управниот одбор на Јавното претпријатие "Македонски железници" - Скопје.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од "Макстил" - АД Скопје, со Решение У.бр.63/2005 од 6 јули 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1996, 9/1997-исправка, 6/2002 и 40/2003).

4. Судот на седницата утврди дека со оспорената одлука се предвидува дека превозните цени за превоз на патници и стока во 1999 година остануваат на ниво на 1998 година.

Во зависност од условите на транспортниот пазар, видовите и количините на стоки, можат да се одобруваат комерцијални повластици на корисниците на железничкиот превоз со кои ќе се склучат договори за 1999 година.

Цената за вагање и тарирање независно од тоа каде се врши при отпремање, пристигање или попатно и ако тоа се извршува на ваги сопственост на "Македонски железници" се утврдува:

- во меѓународниот товарен сообраќај на 20,00 ЦХФ по вагон;
- во внатрешниот сообраќај на 750,00 денари по вагон.

Цената на вагање и тарирање кога истото се врши на вага сопственост на корисникот се утврдува:

- во меѓународниот товарен сообраќај на 6,00 ЦХФ по вагон;
- во внатрешниот сообраќај на 180,00 денари по вагон.

Вагонската денгубнина за товарните вагони се утврдува во висина која е за 20% повисока од важечката вагонска наемнина за соодветниот тип на вагон.

За фитосанитетски прегледи се утврдува цена од 30 швајцарски франци по вагон за превоз во транзит.

Одлуката влегува во сила со денот на донесувањето.

5. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според членот 51 од Уставот на Република Македонија, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Според член 1 став 1 од Законот за јавните претпријатија, јавните претпријатија се основаат заради вршење на стопанските дејности од јавен интерес. Според член 1 став 2 од овој закон стопански дејности од јавен интерес се дејностите кои се незаменлив услов за животот и работата на граѓаните, за работата на правните лица и на државните органи.

Во членот 2 од Законот, како стопанска дејност од јавен интерес, меѓу другите, е утврдено и железничкиот сообраќај и јавниот превоз на патници.

Според членот 3 став 1 од истиот закон, јавни претпријатија во име на Република Македонија основа Владата на Република Македонија, а овие претпријатија согласно ставот 5 се во сопственост на Република Македонија.

Во членот 6 е утврдено дека јавното претпријатие има својство на правно лице, кое го стекнува со уписот во судскиот регистар.

Во членот 9 став 1 од Законот е утврдено дека Владата на Република Македонија јавното претпријатие го основа во согласност со закон.

Според членот 11 точка 6 од овој закон, основачот на јавното претпријатие дава согласност на актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците.

Според член 19 став 1 од Законот управниот одбор на јавното претпријатие ги има сите овластувања да презема мерки кои се потребни и корисни за постигнување на целите на јавното претпријатие во согласност со закон.

Во членот 19 став 2 точка 8 од овој закон е предвидено дека управниот одбор на јавното претпријатие ги утврдува цените на производите и услугите.

Од анализата на изнесените уставни и законски одредби јасно произлегува дека со оглед на тоа што ЈП "Македонски железници" е основано со закон, тоа согласно член 49 од Законот за јавните претпријатија е должно организацијата и работењето да ги усогласи со одредбите на овој закон.

Во овој контекст, поаѓајќи од фактот дека ЈП "Македонски железници" стопанисува со имотот на Републиката, а Владата на Република Македонија има статус на негов основач, ова јавно претпријатие согласно членот 11 од Законот за јавни претпријатија има обврска да прибавува согласност од Владата при донесувањето на актите кои се наведени во наведениот член, меѓу кои и за актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците.

Од наведените одредби произлегува дека Јавното претпријатие го донесува актот со кој ги утврдува цените на производите и услугите што истото ги продава и врши за корисниците, по претходна согласност на основачот на јавното претпријатие.

Од содржината на оспорената одлука произлегува дека со истата се утврдуваат цени за превоз на патници и стока за тековната 1999 година, се утврдува цената за вагање и тарирање, како и висината на вагонската денгубнина. Оттука, со оглед на тоа што оспорената одлука е акт со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците, истата е пропис кој предвидува општ финансиски ефект кој се рефлектира кај сите корисници на услугите што ги дава јавното претпријатие, односно дејствува ерга омнес.

Токму поради тоа, стои законска обврска на јавното претпријатие пред донесување на актот да прибавува согласност од основачот.

Имајќи го во вид фактот, кој Судот го утврди во текот на претходната постапка, а имено дека оспорената одлука се уште е во важност и произведува правно дејство и дека пред нејзиното донесување Јавното претпријатие не побарало претходна согласност Судот утврди дека оспорената одлука не е во согласност со член 11 од Законот за јавните претпријатија.

Според Судот, оспорената одлука не е во согласност ниту со член 52 од Уставот на Република Македонија, од причина што со Одлуката во точка 4 е утврдено дека истата влегува во сила со денот на донесувањето, а не со денот на нејзиното објавување, со што се повредува уставниот принцип за објавување на прописите пред нивното влегување во сила.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со член 52 од Уставот на Република Македонија и член 11 од Законот за јавните претпријатија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.63/2005)

25.

- Утврдување на критериуми за надомест на штета без основи и рамки содржани во законот

- Establishment of criteria for compensation of damage without grounds and frameworks contained in the law

- Тргувајќи од темелната вредност за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, министерот како функционер кој

раководи со еден од органите на извршната власт не може да има овластување во законодавната власт. Даденото овластување на министерот да утврдува критериуми за надомест на штета без основи и рамка содржана во законот, значи навлегување во законодавната власт која е издвоена од извршната власт, односно отстапува од општиот принцип на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска.

- Taking as a starting point the fundamental value for division of state powers into legislative, executive and judicial, the minister as a functionary managing one of the bodies of the executive branch may not have an authorisation in the legislative branch. The authorisation of the minister to define criteria for compensation of damage without grounds and framework contained in the law, means intrusion into the legislative branch which is separated from the executive branch, that is, deviates from the general principle of division of powers into legislative, executive and judicial.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 19 став 5 од Законот за спречување на корупцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2002 и 46/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.44/2005 од 15 јуни 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 19 став 5 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 19 став 5 од Законот за спречување на корупцијата министерот за правда донесува акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета.

5. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се и владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 96 од Уставот на Република Македонија органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и други

прописи заради нивно извршување, а според член 64 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и правните лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Со Законот за спречување на корупцијата се уредуваат мерките и активностите за спречување на корупцијата во вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност и политиката, мерките и активностите за спречување на судирот на интереси, мерките и активностите за спречување на корупцијата при вршењето работи од јавен интерес на правните лица сврзани со остварувањето на јавните овластувања, како и мерките и активностите за спречување на корупцијата во трговските друштва (член 1 став 1).

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека за примена на мерките и активностите од став 1 на овој член се основа Државна комисија за спречување на корупцијата.

Во поднасловот "Заштита на соработници на правдата и сведоци" со членот 19 став 5 е утврдено дека министерот за правда донесува акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби Судот утврди дека оспорената одредба од членот 19 став 5 од Законот за спречување на корупцијата, претставува овластување за кое нема уставна основа која би овозможила министерот да донесе акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета. Ова особено поради тоа што во Законот не се содржани основите и рамката во која министерот за правда би ги утврдил критериумите во однос на тоа прашање.

Тргувајќи од темелната вредност за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, министерот како функционер кој раководи со еден од органите на извршната власт не може да има овластување во законодавната власт. Даденото овластување на министерот да утврдува критериуми за надоместок на штета без основи и рамка содржани во Законот, значи навлегување во законодавната власт која е издвоена од извршната власт, односно отстапува од општиот принцип на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска.

Врз основа на наведеното, Судот утврди дека оспорената законска одредба не е во согласност со означените одредби од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.44/2005)

26.

- Надоместок што се плаќа на царинскиот орган за направена услуга

- Indemnity paid to the customs duty body for a rendered service

- Надомсетокот утврден во законот што странката треба да го плати на царинскиот орган за направената услуга не претставува јавна давачка туку надомест што декларантот треба да го плати за дополнителни услуги, поради што оспорениот член од Царинскиот закон не е во несогласност со Уставот.

- Актот што го донесува министерот со кој се утврдува износот на надоместокот во зависност од видот на постапката а кој претходно е утврден со закон е во функција на операционализација на Царинскиот закон.

- The indemnity defined in the law that the party should pay to the customs duty body for the service rendered is not a public fee but indemnity that the declarer should pay for additional services, as a result of which the

disputed article in the Law on Customs is not in contradiction with the Constitution.

- The act which is adopted by the minister with which the amount of the indemnity is defined depending on the type of the procedure and which has been previously defined by law is in the function of operationalisation of the Law on Customs.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 71 и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување:

а) на уставноста на член 17-а од Царинскиот закон ("Службен весник на Република Македонија" бр.21/1998, 26/1998, 63/1998, 86/1999, 25/2000, 109/2000, 31/2001 и 4/2002).

б) на уставноста и законитоста на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001, 6/2002, 37/2002, 69/2002, 78/2002, 98/2002 и 47/2003), донесени од министерот за финансии.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Упатството бр.07-3965/1 од 6 септември 2002 и Упатството бр.07-3965/2 од 11 септември 2002 година, донесени од директорот на Царинската управа.

3. Весна Анастасова, Андријана Петровска и Слободан Димитров од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на уставноста на член 17-а од законот означен во точката 1-а, оценување на уставноста и законитоста на правилникот означен во точката 1-б и Упатството означено во точката 2 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата оспорениот член 17-а од Царинскиот закон не бил во согласност со членовите 8 алинеја 3 и 4, 33 и 68 од Уставот, затоа што во законот не биле утврдени основи и рамки за утврдување на надоместот за царински услуги како јавна давачка која може да се утврди само со закон од страна на Собранието, а не и со подзаконски акт на министерот.

Понатаму, според подносителите на иницијативата оспорените подзаконски акти не бил во согласност со член 8 алинеја 3 и 4, член 68, член 91 и член 96 од Уставот, како и со член 55 став 1, 56 став 1 и член 64 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Ова затоа што министерот за финансии и директорот на Царинската управа немаат уставно овластување со свои акти да ја утврдуваат висината на надоместокот во постапката по царинска декларација за увоз и извоз на стоки.

Оттука, според подносителите на иницијативата даденото законско овластување на органите на државната управа да уредуваат законска материја не било во согласност со нивната уставна положба утврдена во Уставот и во Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Со наведеното постапување на органите на државната управа да донесуваат правилници и упатства со кои ќе го утврдат надоместокот за направени услуги се нарушувало уставното начело на владеење на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Понатаму, подносителите на иницијативата наведуваат дека ако во постапката по Царинската декларација за увоз и извоз на стоки согласно Законот за административни такси се плаќа такса, со предвидувањето на обврската да се плаќа надоместок за извршени царински услуги граѓаните двојно се оптоваруваат за иста услуга.

Воедно, подносителите на иницијативата бараат Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени, односно превземени врз основа на оспорените акти.

4. Судот на седницата утврди дека со Царинскиот закон се уредува царинската постапка, правата и обврските на учесниците во царинската постапка, како и делокругот, начинот на работата и

организацијата на органите на управата надлежни за работи од областа на царините.

Според член 2 од наведениот закон царинска постапка според овој закон е декларирање на стока заради пуштање во слободен промет, складирање, привремен увоз и извоз, транзит, увоз и извоз, утврдување на царински долг, наплата, враќање и ослободување од плаќање царина, при што учесниците во постапката стекнуваат права и обврски во врска со стоката.

Во член 9 и 10 од Законот, пак, е утврдена надлежноста на Царинската управа како орган надлежен за работите од областа на царините во состав на Министерството за финансии. Царинската управа врши контрола врз стоката, лицата и возилата кои влегуваат, транзитираат или ја напуштаат територијата на Република Македонија; врши пресметка и наплата на увозни или извозни давачки, даноци, акцизи и други давачки утврдени со закон; води управна постапка по царински предмети, поведување постапка по прекршоци и други работи утврдени со закон.

Во оспорениот член 17-а од Законот е предвидено дека царинскиот орган за направените услуги во царинската постапка ќе наплаќа надоместоци чија висина е соодветна на извршената услуга. Висината на царинските надоместоци во зависност од видот на извршената услуга ги пропишува министерот за финансии.

Во дел V точка 2 од Законот "Царински постапки" се предвидени царинските постапки кои започнуваат со ставање на стоката во царинска постапка, односно во членовите 58 до 60 е предвидена обврска за поднесување на царинска декларација, формата на царинската декларација и што се подразбира под царинска декларација.

Понатаму, во членовите 61 до 71 е регулирана вообичаената постапка која опфаќа пополнување на царинската декларација, прием на царинската декларација, дополнување и изменување на царинската декларација, повлекување на царинската декларација, проверка на царинската декларација, преглед на стоки и други царински мерки за проверка на царинската декларација, делумен преглед на стоки, мерки на дополнително утврдување на истовестност на стоката, пуштање на стоката, посебни мерки на царинскиот орган, продажба или бесплатно отстапување на одземената стока.

Во член 72, пак, од Законот е регулирано прашањето на поедноставена постапка во врска со царинската декларација.

Во членовите 78 - 82 од Законот се утврдени видовите на царински постапки со економски ефект (царинско складирање, увоз на стока заради производство наменето за извоз, преработка под царински надзор, привремен увоз на стока и привремен извоз на стока заради облагородување), при што секоја постапка со економски ефект се одобрува со решение на царинскиот орган, а Владата на Република Македонија поблиску ги утврдува критериумите и начинот на спроведување на постапката со економски ефекти.

Во членовите 83 – 96 е регулирано прашањето на царинското складирање при што царинскиот орган е должен да ја одобри постапката, односно постапувањето со стоката во кое одобрение поблиску ќе ги определи условите под кои може да се спроведе наведената постапка.

Владата на Република Македонија со правилникот од член 82 ја утврдува листата на одобрените постапки и постапувањето како и случаи во кои постапки од ставот 1 на член 91 се забранети.

Во членовите 97 – 107 е регулирана постапката на увоз на стока заради извоз.

Во членовите 108 до 113 е регулирана постапка што ја презема Царинската управа при преработка под царински надзор.

Во членовите 113 – 118 од Законот е регулирана постапката за привремен увоз, а во членовите 119 – 127 е регулирана постапката на привремен извоз на стоката заради облагородување.

Во членот 128 е уредено царинската постапка при извоз на стока.

Во членовите 129 – 133 од Законот е уредено прашањето на транзитната царинска постапка.

Од наведеното произлегува дека царинскиот орган, односно царинската управа презема одредени дејствија, односно спроведува одредени постапки со цел да се утврди царинскиот долг и истиот да се наплати од царинскиот должник.

Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со член 33 од Уставот се уредува дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон, а според член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Од наведените одредби произлегува дека право е на законодавецот со закон да ги утврди даноците и другите јавни давачки и дека ова право не е ограничено во поглед на предмети на оданочување ни во поглед на субјекти и дека во рамките на остварувањето на ова право законодавецот е должен не само да го воведи видот на данокот, туку и да го уреди и начинот на неговото пресметување и плаќање.

Со оглед на наведеното, а имајќи ја предвид анализата на одредбите од Царинскиот закон кои се однесуваат на спроведувањето на посебните постапки од страна на Царинската управа по поднесена декларација, а со цел да се утврди и наплати царината како посебен вид на јавна давачка, Судот смета дека надоместокот утврден во член 17-а од Законот не е јавна давачка, туку надоместок што декларантот треба да го плати за направената услуга.

Имено, поаѓајќи од фактот што со Царинскиот закон Царинската управа како орган на државната управа е овластена да дава услуги по барање на странките и тоа надвор од редовната постапка на царинење за Судот е неспорно дека за направените услуги таа ќе наплатува надоместок во зависност од направените трошоци.

Со оглед на наведеното, Судот смета дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 17-а од Царинскиот закон со уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

5. Судот во натамошната постапка утврди дека врз основа на член 17-а од Царинскиот закон министерот за финансии на 24

декември 2001 година донел Правилник за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001).

Во член 1 од Правилникот е предвидено дека на стоките што се увезуваат се наплаќа надоместок за направени царински услуги. Надоместокот за направените царински услуги се наплаќа во следните износи: 19 евра по наменување за царинска декларација за увоз (У4).

Во член 2 од Правилникот е предвидено дека "по исклучок од член 1 на овој правилник надоместокот за направени царински услуги не се плаќа за стоките што се ослободени од плаќање на царина според одредбите од член 180 и 181 од Царинскиот закон ("Службен весник на Република Македонија" бр.21/1998, 26/1998, 63/1998, 86/1999, 25/2000, 109/2000 и 31/2000) како и при увоз на стоки за кои според склучени меѓународни договори не се плаќа царина.

На 29 јануари 2002 година, министерот за финансии донел Правилник за дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.6/2002).

Според овој правилник во Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001) по членот 2 се додава нов член 2-а кој гласи: "За стоката која граничните царински испостави ја пуштаат под царински надзор во транзитна постапка и се упатува, односно се става на увид на граничната испостава Блаце се наплаќа надоместок за извршената услуга во висина од 100 евра по камион односно превозно средство.

По исклучок, надоместокот за направени царински услуги согласно став 1 на овој член не се плаќа за стоката која се упатува во транзитна постапка преку овластени хуманитарни организации, а е наменета за хуманитарни цели".

На 4 мај 2002 година, министерот за финансии донел Правилник за дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги.

Во член 1 од наведениот правилник е предвидено дека во Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001 и 6/2002) во член 2 по бројот 180 сврзникот "и" се заменува со записка а по бројот 181 се додаваат зборовите и член 183 став 1 алинеја 11.

На 20 август 2002 година, министерот за финансии донел Правилник за изменување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/2002).

Во член 1 од наведениот правилник е предвидено дека во Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001, 6/2002 и 37/2002) членот 1 се менува и гласи: "За сите царински постапки за кои се поднесува единствена царинска декларација се наплаќа надоместок за направени царински услуги во висина од 19 евра по царинска декларација".

На 26 септември 2002 година, министерот за финансии ("Службен весник на Република Македонија" бр.78/2002) донел Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги.

Во член 1 од наведениот Правилник е предвидено дека "Во правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001, 6/2002, 37/2002 и 69/2002) членот 2-а се брише.

На 25 декември 2002 година, министерот за финансии донел Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.98/2002).

Според член 1 од Правилникот е предвидено дека во Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр. 102/2001, 6/2002, 37/2002, 69/2002 и 78/2002) членот 1 се менува и гласи: "Во царинската постапка при поднесување на единствен царински документ се наплаќа надоместок за направени царински услуги во висина од 19 евра по царинска декларација за следните видови царински постапки извоз (И1), привремен извоз (И2), увоз (У4), привремен увоз (У5), повторен увоз (У6) и царини складирање (С7)".

На 26 декември 2002 година министерот за финансии ("Службен весник на Република Македонија" бр.98/2002) донел Правилник за дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги.

Во овој правилник е предвидено дека во Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001, 6/2002, 37/2002, 69/2002 и 78/2002) по членот 2 се додава нов член 2-а кој гласи "За секое поднесено барање за распределба на царински квоти за преференцијален увоз согласно договорите и спогодбите за слободна трговија се наплаќа надоместок за направени царински услуги во висина од 100 евра по поднесено барање.

Воедно, Судот по сопствена иницијатива го имаше предвид и Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги донесен од министерот за финансии на 9 јули 2003 година.

Во член 1 од наведениот правилник е предвидено дека во член 2-а по зборот "трговија" се додаваат зборовите "и секое поднесено барање за распределба на стоки по повластен тарифен третман", согласно член 24-а од Царинскиот закон.

Во член 2 од Правилникот е предвидено дека по член 2-а се додаваат четири нови членови 2-б, 2-в, 2-г и 2-д.

Во член 2-б е предвидено дека во согласност со член 66 став 1 од Царинскиот закон, при секој преглед на стоки што се врши на барање на декларантот се наплаќа надоместок за сторена услуга во висина од 700,00 денари за секој час на ангажирање при што секој започнат час на работа на царинскиот службеник се смета како цел час.

Надоместокот од став 1 на овој член се наплаќа кога прегледот се врши:

- надвор од седиштето на царинскиот орган, односно надвор од местото, пропорцијата или просторот во кој царинскиот орган редовно врши царинење на стоки и

- надвор од редовното работно време или во продолжено работно време без разлика дали ангажирањето на царинскиот службеник е во или надвор од местото, просторијата или просторот во кој царинскиот орган редовно врши царинење на стоки.

Според член 2-в од Правилникот, доколку за обезбедување на мерки и царински надзор согласно член 131 од Царинскиот закон во транзитна постапка е побарано царинска придружба, царинските органи ќе наплаќаат надоместоци за покривање на настанатите трошоци во износ од 700,00 денари за секој час од времетраење на придружбата.

Секој започнат час на придружба се смета како цел час.

Според член 2-г од Правилникот по поднесено барање согласно член 17-а во врска со член 16 од Царинскиот закон за издавање на задолжителна информација се наплаќа надоместок за направени услуги во износ од 5000,00 денари.

По претходно добиена согласност од подносителот на барањето од став 1 на овој член, Царинската управа наплаќа дополнителни трошоци настанати при испитување во соодветна стручна организација ако при издавањето на задолжителната тарифна информација е потребно хемиско, физичко и технолошко или било какво друго испитување на стоката што не може да се изврши во царинска лабораторија.

Според член 2-д од Правилникот, согласно член 1 и член 12 од Конвенцијата за меѓународен превоз на стоки врз основа на карнетот ТИР, а на барање на подносителот за преглед и утврдување на техничките услови на возилата според стандарди и превоз со ТИР-Конвенција, царинскиот орган наплаќа надоместок за издавање на уверение за одобрување во износ од 1000,00 денари.

Согласно член 95 став 1 од Уставот државната управа ја сочинуваат министерствата и други органи на управата и организации утврдени со закон.

Во членот 96 од Уставот, меѓу другото, е предвидено дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Согласно член 61 став 1 од Законот со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби како и содржината на наведените правилници, Судот утврди дека министерот за финансии со свој пропис не ја пропишува обврската на граѓаните и други правни лица да плаќаат надоместок, туку надоместокот како таков е претходно утврден со закон, а министерот го утврдува износот на надоместокот во зависност од видот на постапката што ја бара странката при поднесување на декларацијата и направените трошоци што ги прави органот односно Царинската управа која ја дава услугата.

Оттука, според мислењето на Судот актот што го донесува министерот е всушност акт донесен во функција на операционализација на Царинскиот закон.

Во таа смисла, според Судот неосновани се наводите во иницијативата дека министерот воведува јавна давачка, затоа што надоместокот за царинската услуга е утврден со закон, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на наведените правилници со наведените уставни и законски одредби.

Воедно, Судот смета дека се неосновани наводите во иницијативата дека со утврдувањето на надоместокот што треба да го плати странката во царинската постапка со поднесување на декларацијата и плаќањето на административна такса согласно Законот за административни такси, граѓаните двојно се оптоваруваат за иста услуга. Ова затоа што административната такса како јавна давачка со сите нејзини елементи утврдени во законот се плаќа за поднесоци, решенија, дозволи и управни дејствија во моментот на поднесување на барањето, а надоместокот се плаќа за направени услуги што ги врши царинската управа во постапка во кои таа прави дополнителни трошоци.

6. Понатаму, Судот утврди дека на 6 септември 2002 година, директорот на Царинската управа донел Упатство кое било дистрибуирано до сите царинарници и сектори. Со ова упатство во суштина се даваат напатствија до сите царинарници и сектори како да се врши пресметка на надоместокот за царинската услуга и дадени се шифри на постапките во кои случаи не се плаќа надоместок за царински услуги.

На 11 септември 2002 година, директорот на Царинската управа донел дополнување на Упатството од 6 септември 2002 година во кое исто така е предвидено во кои случаи при извоз на стоки од страна на физички и правни лица и од страна на дипломатски и конзуларни претставници и нивниот персонал нема да се наплаќа надоместок за царинска услуга.

Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законот.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од содржината и карактерот на наведените упатства, Судот утврди дека тие не претставуваат пропис во смисла на член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, затоа што наведените упатства претставуваат интерни акти за постапувањето на царинските служби.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Судот решението под точката 1 го донесе со мнозинство гласови, а под точката 2 едногласно во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.156/2002)

27.

- Вршење на јавни набавки кај правните лица што вршат една или повеќе дејности од областа на водоснабдувањето, енергетиката, транспортот, телекомуникациите и комуналните услуги

- *Public procurements by legal persons performing one or more activities from the field of water supply, energy, transportation, telecommunications and communal services.*

- Со одредбите на Законот за јавните набавки со кои се уредува посебниот начин и постапки за вршење на јавни набавки кај правните лица кои вршат една или повеќе дејности во областа на водоснабдувањето, енергетиката, транспортот, телекомуникациите и комуналните услуги, врз основа на специјални или ексклузивни права доделни од надлежните органи согласно со закон, на правните лица кои вршат дејност од наведените области, а се во приватна сопственост во суштина не им се ограничува ниту правото на сопственост ни слободата на пазарот и претприемништвото.

- Државната регулатива во сферата на јавните набавки на овие приватни правни лица се оправдува со целите, односно потребите поради кои е донесен Законот за јавните набавки, како и начелата врз кои се заснова овој закон. Имено, една од целите на Законот за јавните набавки е субјектите од секторите водоснабдување, енергетика, транспорт, телекомуникациите и комуналните услуги како набавувачи да се отворат на пазарот и во тој однос тие целосно да функционираат во согласност со принципите на пазарното стопанство, кои се и европски принципи и стандарди за јавните набавки во овие сектори согласно директивите на Европската унија.

- *The provisions of the Law on Public Procurements which regulate the special manner and procedures for the carrying out of public procurements with legal persons which perform one or several activities in the area of water supply, energy, transportation, telecommunications and communal services, on the basis of special or exclusive rights awarded by the competent bodies pursuant to the law, do not limit essentially the right to property or freedom of the market and entrepreneurship of the legal entities which perform an activity from the field noted, and are privately owned.*
- *National regulation in the sphere of public procurements of these private legal entities is justified by the purposes, that is, needs for which the Law on Public Procurements was adopted, as well as the principles on which is based this law. Namely, one of the objectives of the Law on Public procurements to open to the market the subjects from the sectors of water supply, energy, transportation, telecommunications and communal services as suppliers and in that respect to fully function in accordance with the principles of market economy, which are also European principles and standards for public procurements in these sectors pursuant to the European Union directives.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

а) Член 1 став 2 и 3 и членовите 74, 75, 76 и 77 од Законот за јавните набавки ("Службен весник на Република Македонија" бр. 19/2004), и

б) Списокот со кој се утврдуваат субјектите на кои се однесуваат одредбите на Законот за јавните набавки, во делот на точките од 1.6.4 до 1.6.8, донесен од министерот за финансии ("Службен весник на Република Македонија" бр. 34/2004 и 10/2005).

2. АД "Македонски телекомуникации" и АД "Космофон", застапувано од адвокатот Наташа Трпеноска-Тренчевска, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот и Списокот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата поднесена од АД "Македонски телекомуникации" со оспорените одредби од Законот за јавните набавки и од Списокот донесен од министерот за финансии биле повредени темелните вредности од член 8 на Уставот на Република Македонија што се однесуваат на правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото, кои поблиску се разработени во одредбите на членовите 30 и 55 од Уставот на Република Македонија. Имено, во иницијативата се наведува дека со одредбите на член 1 став 2 од Законот и точките од 1.6.4. до 1.6.8. од Списокот, примената на Законот била наметната и за трговски друштва со мнозинска, па дури и целосна приватна сопственост, домашна или странска, кои вршат дејност во областа на телекомуникациите, транспортот, енергетиката, итн., така што овие правни лица биле ставени под посебен режим на јавни набавки што бил вообичаен за органите на државната власт и другите институции кои користат средства од Буџетот на Република Македонија и за друштвата кои се во целосна или доминантна сопственост на државата или единиците на локалната самоуправа.

Со наметнувањето на примената на овој закон на овие правни лица, а особено спрема АД "Македонски телекомуникации", кое е во доминантна приватна сопственост, се ограничувале нивните права кои произлегувале од приватната сопственост и се ограничувала нивната слобода на претприемништво, бидејќи тие не биле во можност слободно и веднаш да ги вршат набавките на неопходната опрема, сировини, репро-материјали и други средства кои им се потребни за извршување на нивната дејност, туку се принудени при нивната набавка да ги почитуваат административните постапки предвидени со Законот.

На тој начин, на овие правни лица, вклучувајќи го и АД "Македонски телекомуникации", им се ограничувало правото на

слободно располагање со сопствените средства и слободата на претприемништвото, која се изразува пред се преку слободен избор на деловните партнери, слободниот избор на стоките кои ќе се набавуваат, слободниот избор на начинот на кој ќе се реализираат конкретните набавки, слободното склучување на договори со деловните партнери, можноста од брзо и ефикасно реализирање на набавките потребни за вршење на сопствениот деловен потфат, а со тоа и можноста за брза и навремена реакција на пазарот во услови на работа во пазарна економија, односно во услови на конкуренција.

Оспорените одредби од Законот и од списокот не биле во согласност особено со член 30 став 3 од Уставот на Република Македонија, од причина што за ограничувањето на слободата на јавните набавки на правните лица утврдени во списокот донесен од министерот за финансии, во деловите што се однесуваат на точките од 1.6.4 до 1.6.8. не било утврдено дека постои јавен интерес при донесувањето на Законот за јавните набавки.

Според мислењето на подносителот на оваа иницијатива, јавниот интерес од член 30 став 3 од Уставот на Република Македонија морал да биде утврден со Законот за јавните набавки, затоа што тој не е претпоставена категорија и не може да се изедначи со јавниот интерес на дејностите што ги вршат наведените правни лица од списокот на министерот за финансии.

Во иницијативата посебно се укажува и на потребата за усогласување на нашето законодавство со законодавството на Европската унија во однос на регулирањето на јавните набавки, што произлегувало и од најновата Директива на Европската унија од областа на јавните набавки COM 2000/276 (директива која ги координира јавните набавки на друштва кои вршат дејност во областа на водите, енергетиката и транспортот), при што набавките на друштвата кои вршат дејност од областа на телекомуникациите биле изземени.

Оспорените одредби од Законот и од списокот не биле во согласност со одредбите на членот 55 од Уставот на Република Македонија и од причини што со нив се вршело ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото надвор од условите утврдени во овој член од Уставот. Имено, ниту во Законот, ни во списокот не било утврдено дека тоа ограничување е заради одбраната на Републиката, заштитата на природата, животната средина или здравјето на луѓето. Затоа, оспорените одредби од Законот и списокот не биле во согласност и со член 54 од Уставот

според кој слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Со оглед на тоа што оспорените одредби од Законот и Списокот, поради наведените причини биле во несогласност со член 8 алинеја 7, член 30, член 54 став 1 и член 55 од Уставот на Република Македонија, во оваа иницијатива се предлага Судот да поведе постапка за оценување на нивната уставност, а потоа да донесе одлука за нивно поништување.

Според подносителот и на втората иницијатива - АД "Космофон", преку адвокатот Наташа Трепеноска-Тренчевска, со членот 1 став 2 се вршела повреда на правото на сопственост гарантирано со членот 30 од Уставот, бидејќи со Законот се ограничувало правото на слободно располагање со средствата што се во приватна сопственост на правните лица кои вршеле една од наведените дејности.

Во оваа иницијатива се наведува и тоа дека терминот јавни набавки не бил соодветен и применлив за правните лица кои вршат приватна дејност без оглед дали е таа од јавен интерес.

Понатаму, се наведува дека Законот бил во спротивност и со членот 55 од Уставот, затоа што правните лица кои вршат приватна дејност секогаш кога излегувале на пазарот се ставале во позиција за тоа да ја информираат Владата со што директно се загрозувала нивната слобода на пазарот и претприемништвото. Ова и од причина што практичната примена на Законот значела дека одредено правно лице во иднина не ќе можело да соработува со своите долгогодишни партнери.

Според наводите во оваа иницијатива Законот бил во спротивност и со членот 59 од Уставот, со кој на странските вложувачи им се гарантира правото на слободно изнесување на капиталот и добивката и правата стекнати врз основа на вложениот капитал не можат да и се намалуваат со закон и друг пропис.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот став 2 на член 1 од Законот, со овој закон се уредуваат и посебниот начин и постапки за вршење на јавни набавки кај правните лица кои вршат една или повеќе дејности, во областа на водоснабдувањето, енергетиката, транспортот, телекомуникациите, комуналните услуги или јавните претпријатија, врз основа на специјални или ексклузивни

права доделени од надлежните органи на државната власт и органите на единиците на локалната самоуправа согласно со закон.

Во оспорениот став 3 на член 1 од Законот е утврдено дека списоците на субјектите од ставовите (1) и (2) на овој член ги утврдува министерот за финансии.

Судот на седницата, исто така, утврди дека оспорените членови 74, 75, 76 и 77 од Законот во кои е утврден посебниот начин и постапки за јавни набавки кај правните лица од членот 1 став 2 од Законот всушност ја сочинуваат Главата V од Законот чиј наслов гласи: "V. Набавки кај јавните претпријатија, друштвата во сопственост на државата и трговските друштва кои вршат дејност од јавен интерес во областа на водостопанството, комуналните услуги, енергетиката, транспортот и телекомуникациите", кој, исто така, посебно се оспорува со овие иницијативи.

Според оспорениот член 74 од Законот, правните лица во областа на водостопанството, комуналните услуги, енергетиката, транспортот и телекомуникациите при вршењето на набавките за свои потреби соодветно ги применуваат одредбите од овој закон.

Во оспорениот член 75 од Законот е утврдено дека набавувачите од членот 74 на овој закон по пат на отворен или ограничен повик вршат набавка за остварување на нивната основна дејност чија проценета вредност не е помала од вредноста утврдена во овој член за секој од овие набавувачи за определен вид на набавки. Така на пример, во ставот 1 под а) на овој член, најмалата вредност за набавки од понудувачи во врска со производството и транспорт на електрична енергија, гас или топлинска енергија, вода за пиење и комунални услуги е утврдена да изнесува 100.000 евра во денарска противвредност, а додека според истиот став под б) на овој член од Законот, оваа вредност за набавки од понудувачи во врска со обезбедување на телекомуникациски услуги изнесува 150.000 евра во денарска противвредност.

Во оспорениот член 76 од Законот се уредува прашањето во врска со условите врз основа на кои во постапката со ограничен повик се заснова одлучувањето за способноста на кандидатите (став 1, 2 и 4), роковите во кои набавувачите ги известуваат пријавените кандидати за својата одлука за квалификација (став 3) и се утврдува обврска кандидатите чија квалификација е одбиена да се известат за

причините за одбивањето кои мора да се засноваат врз објективни услови за квалификација утврдени во ставот 1 на овој член (ставот 5).

И на крај, во оспорениот член 77 од Законот е утврдена можност набавувачите од членот 74 да користат постапка со преговарање, освен под условите и постапките утврдени во членот 66 од овој Закон и во други случаи и тоа: за набавка која се доделува врз основа на рамковен договор, за набавка кога постои можност да се искористи некоја поволна можност што е достапна само за многу кратко време по значително пониска цена од вообичаената пазарна цена и за купување на стоки од носител на набавка кој ги затвора деловните активности.

4. При оценување на уставноста на оспорените одредби од Законот и Списокот, Судот ги имаше предвид одредбите од Уставот во однос на кои со иницијативите се оспорува нивната уставност и тоа:

Во членот 8 став 1 алинеите 6 и 7 од Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото.

Во членот 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Во ставот 2 на истиот член од Уставот е утврдено дека сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Според ставот 3 на овој член од Уставот никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничуваат само во случаи утврдени со Уставот.

Во членот 55 став 1 од Уставот, кој е и прв член во одделот "Основи на економските односи", се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Во ставот 2 на овој член од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Според ставот 3 на членот 55 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Во членот 57 од Уставот е утврдено дека Републиката го поттикнува економскиот напредок и се грижи за порамномерен просторен и регионален развој, како и за побрз развој на стопански недоволно развиените подрачја.

Од наведените уставни одредби произлегува дека, гарантирајќи го правото на сопственост, како едно од основните економски права и слободата на пазарот и претприемништвото, како една од основите на економските односи, Уставот на Република Македонија се определил за пазарно стопанство, во чии услови на стопанисување Републиката, како гарант на слободата на пазарот и претприемништвото, има обврска да обезбеди еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, да презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот, како и да го поттикнува нејзиниот севкупен економски развој и напредок.

Вака утврдената уставна улога на државата во сферата на економските односи значи дека таа и во услови на пазарно стопанство има соодветни ингеренции во обезбедување и создавање на правни, институционални и други претпоставки за слободно функционирање на пазарното стопанство и економските законитости.

Во остварувањето на оваа функција државата има донесено повеќе нормативни и други акти, односно документи, меѓу кои е и Законот за јавните набавки, чии одредби се оспоруваат со овие иницијативи. Овој закон, всушност, претставува надградба на системот на јавни набавки кој што за прв пат кај нас беше уреден со Законот за јавните набавки од 1998 година.

Концептот на Законот за јавните набавки се карактеризира со подробно и сеопфатно уредување на сите прашања во врска со јавните набавки. Тоа се прави на начин што целата содржина на Законот е систематизирана во тринаесет делови, односно глави.

Од ваквиот концепт и подробната анализа на содржината на Законот генерално произлегува дека одредбите на овој закон се од процедурален карактер и се во функција на обезбедување поголема

јавност, односно транспарентност во вршењето на јавните набавки, а со тоа и во трошењето на јавните средства, конкурентност, еднаква и недискриминаторска положба на сите субјекти на пазарот и спречувањето на монопоската положба на пазарот на определени носители на набавките. Со овој закон се обезбедува и поголема сигурност како на набавувачите, така и на понудувачите на набавките, квалитет на набавките, како и поголема економичност, рационалност, функционалност и ефикасност во користењето на средствата за јавни набавки.

Со уредувањето на прашањата сврзани со јавните набавки на начин уреден со овој закон истовремено е извршено и прилагодување, односно усогласување на нашето законодавство со законодавството на Европската унија и европските стандарди на работење во оваа област, кои важеле во времето на донесување на Законот и се уште важат, а согласно обврската што произлегува од Спогодбата за стабилизација и асоцијација помеѓу Република Македонија и Европските заедници и нејзините земји членки ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2001).

Имено, во Спогодбата за стабилизација и асоцијација е содржан и посебен член што се однесува директно за јавните набавки (јавни договори), а тоа е членот 72 според кој посакувана цел на двете страни е постапката за доделување јавни договори да се води врз основа на недискриминација и реципроцитет, особено во рамките на Светската трговска организација (став 1) и на компаниите од Република Македонија, без оглед дали се основани во Заедницата или не, со стапувањето во сила на оваа Спогодба, да им биде даден пристап за конкурирање за склучување договори според постапките на Заедницата во согласност со правилата за набавки во Заедницата, со третман кој што не е понеповолен од оној даден на компаниите од Заедницата (став 2). Во ставот 3 на член 72 од Спогодбата, пак, децидно е утврдено дека правилата за набавки во Заедницата ќе се применуваат и за договорите во комуналниот сектор и тоа веднаш кога Република Македонија ќе усвои законска регулатива со која што ќе ги воведат правилата на Заедницата во оваа област, за што таа периодично ќе испитува дали Република Македонија навистина ја вовела таквата регулатива.

Во овој контекст треба да се напомене дека на ниво на Европската унија се донесени повеќе директиви за набавки, а и Светската банка во своите насоки утврдува група на правила за постапките за набавка во врска со проектите што таа ги финансира. Јавните

набавки претставуваат посебна правна категорија и во повеќе земји со развиена пазарна економија, како и во земјите во развој во кои, исто така, јавните набавки се регулирани со закон.

Она што е карактеристично за сите директиви на Европскиот парламентар и на Советот со кои се регулираат постапките на набавки на субјектите кои работат во секторите опфатени со нив, е тоа што правилата утврдени во тие директиви се со цел да се обезбеди овие субјекти целосно да функционираат во согласност со принципите на еднаков третман, недискриминација и транспарентност, а потребата од регулирање на јавните набавки со директивите секогаш била тие сектори да се отворат кон пазарот, односно да се воведат де јуре и де факто ефективна конкуренција во овие сектори, и дека оваа потреба престанува доколку во одделен сектор биле исполнети овие услови (поради што се изземани и телекомуникациите со последната директива на Европскиот парламентар и на Советот - Директивата 2002/17/ЕЗ од 31 март 2004 година).

Карактеристично е и тоа што во директивите на Европскиот парламентар и на Советот никаде не е посебно нагласено за кои сектори се однесуваат тие, што значи дека и последната на која се повикува во иницијативата АД "Македонски телекомуникации" како и претходните директиви, ги координира јавните набавки во секторите за вода, енергетика, транспорт и поштенски услуги независно во чија сопственост се овие сектори (приватна или државна).

Разгледувајќи ги оспорените одредби во контекст на наведеното, а притоа имајќи ја предвид и содржината на целиот Закон за јавните набавки, потоа целите, односно потребите поради кои е донесен, како и начелата врз кои се заснова овој закон, Судот оцени дека со оспорените законски одредби не се врши ниту одземање, ни ограничување на сопственоста и правата што произлегуваат од сопственоста во смисла на членот 30 од Уставот, од чиј аспект се оспоруваат овие одредби.

Имено, според Судот, со оспорените одредби, ниту со која и да е друга одредба од Законот во кои се утврдени начинот и постапките за вршење на јавните набавки (кои се однесуваат и на правните лица што вршат една или повеќе дејности од областа на водоснабдувањето, енергетиката, транспортот, телекомуникациите и комуналните услуги), на правните лица од наведените области кои се во приватна сопственост во суштина не им се ограничува правото на

користење и слободно располагање со сопствените средства, како што се наведува во иницијативите.

Ова пред се од причини што согласно Законот, одлуката за потребата од јавна набавка, како и за изворот и износот на средствата потребни за набавката секогаш ја донесува, односно утврдува набавувачот, така што со овој закон не се создава никаква обврска било во поглед на намената, било во поглед на висината на средствата што евентуално пондувачот ќе ги потроши за јавната набавка.

Според Судот, со оспорените одредби од Законот не само што не се врши ограничување на правото на сопственост, туку не се врши ниту ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото, затоа што начинот и постапките за вршење на јавните набавки утврдени со Законот претставуваат само модалитет, односно форма преку која се остварува слободата на пазарот и претприемништвото, а не и ограничување на оваа слобода.

Слободата на пазарот и претприемништвото загарантирана со Уставот не ја ограничува државата, особено во периодот на воведување и прилагодување кон пазарното стопанство, поради одредени состојби и специфичности во одделни дејности да пропише и определени правила на однесување на субјектите на пазарот при набавка на стоки и услуги, како што тоа го направила во Законот за јавните набавки. Ова дотолку повеќе што државата како гарант на слободата на пазарот и претприемништвото, според членот 55 став 2 од Уставот има обврска да обезбеди и еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, како и да преземе мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Оттука, ако остварувањето на слободата на пазарот и претприемништвото или степенот на економската слобода во една земја се мери и поврзува и со можноста за пристап на секој субјект до пазарот под еднакви услови, а пазарот на кој работат субјектите од секторите опфатени во оспорените членови на Законот, поради постоење на специјални или ексклузивни права е затворен за многу претприемачи, понудувачи за нивните набавки и ако во такви услови не може да се зборува за пазарна економија и за слобода на пазарот и претприемништвото, тогаш неспорно е дека законодавецот, почитувајќи ја оваа слобода на сите субјекти подеднакво, со оспорените одредби од Законот, како и со Законот во целина, имал за цел создавање на услови за дејствување на пазарните законитости

при јавните набавки во овие сектори, а не да ја ограничи нивната слобода на пазарот. Ова, пред се, произлегува од членот 6 на Законот, во кој, заради обезбедување на начелото за еднаква правна положба на пазарот, се утврдува дека при јавните набавки се обезбедува фер конкуренција, еднаква и недискриминаторска положба на понудувачите, транспарентност и јавност, а се забранува и дискриминација во поглед на државјанството на понудувачот или земјата на потеклото на стоката.

Во прилог на ваквото толкување на суштината и целите на оспорените законски одредби и на Законот воопшто, Судот го имаше предвид и фактот дека начелата и правилата содржани во него се во согласност, односно кореспондираат со тие утврдени во меѓународните акти, а пред се во директивите на Европската унија, кои што важеле во времето кога е донесен Законот. Ова дотолку повеќе што директивите како правни акти, по правило, создаваат обврски за земјите - членки на Унијата, а општо познато е дека во уставите и на тие земји, исто како и во Уставот на Република Македонија, правото на сопственост и слободата на пазарот се утврдени како едни од основните слободи и права, а од друга страна, и во тие земји одделни дејности од наведените сектори, исто така, ги вршат приватни компании.

Што се однесува пак до прашањето дека Законот, во делот на телекомуникациите не бил усогласен со најновата директива на Европската унија, со која се изземани телекомуникациските услуги, а кое беше покренато од претставникот на АД "Македонски телекомуникации" и на подготвителната седница која Уставниот суд ја одржа по повод овие иницијативи, Судот оцени дека не е надлежен да ја оценува согласноста на Законот со оваа директива, со оглед на тоа што овој Суд е надлежен да ја оценува согласноста на законите само со Уставот, а не и со актите на Европската унија. За тоа се надлежни други органи и институции кои што согласно Спогодбата за стабилизација и асоцијација имаат обврска да се грижат и да го следат процесот на усогласувањето на нашето законодавство со тоа на Европската унија.

При оценување на согласноста на оспорените одредби од Законот и од Списокот со Уставот Судот, исто така, ги имаше предвид и наводите во иницијативите, а кои беа истакнати и на подготвителната седница, дека терминот "јавни набавки" бил својствен само за набавките на државните органи и претпријатијата и установите во државна сопственост, а не и за набавките на правните

лица во приватна сопственост, поради што тие во Законот механички биле вметнати со цел да им се ограничи правото на сопственост, слободата на пазарот и претприемништвото и правото на слободно изнесување на вложениот капитал и добивката на странските вложувачи.

Според Судот овие наводи се неосновани затоа што за определување на субјектите на набавките опфатени со овој Закон единствен критериум не е нивниот сопственосно-правен статус, односно изворите и карактерот на средствата што тие ги користат, туку и нивната правна положба на пазарот со оглед на дејноста што ја вршат, како и определени права што ги имаат во тој поглед.

Имено, освен органите на државната власт и на локалната самоуправа, правните лица кои целосно или во најголем дел се финансираат од страна на овие органи или по основ на сопственоста тие имаат влијание во нивното управување, за целите на Законот, со него се опфатени и правните лица кои вршат една или повеќе дејности утврдени во ставот 2 на член 1 од Законот. Притоа, критериумот за опфатот на овие лица, според став 2 на овој член од Законот не е нивната сопственост, туку дејноста (која со други закони е утврдена како дејност од јавен интерес) да ја вршат врз основа на специјални или ексклузивни права што им се доделени од надлежните органи согласно со закон.

Оттука, според Судот, не само дејноста која е од јавен интерес, туку и специјалните или ексклузивните права што им се доделени на правните лица кои вршат една или повеќе дејности од областа на водоснабдувањето, енергетиката, транспортот, телекомуникациите и комуналните услуги, независно дали тие се во државна или приватна сопственост, ги прават овие лица да се во различна, попривилегирана правна положба на пазарот во однос на другите правни лица што вршат други дејности што, исто така, се од јавен интерес. Затоа, оспорените законски одредби не можат да се проблематизираат ниту од аспект на начелото на еднаквата правна положба на субјектите на пазарот, со оглед на тоа што во конкретниот случај овие одредби се однесуваат за правни лица кои имаат иста правна положба во однос на начинот и основот на вршење на дејноста.

Впрочем, наведениот критериум (вршење на дејноста врз основа на специјални и ексклузивни права дадени од надлежен орган) за вршење на набавките кај овие правни лица во постапки кои важат и

за државните органи и претпријатија, на соодветен начин е применет и во директивите на Европската унија (член 2 став 2 под (б) од последната Директива 2002/17/ЕЗ од 31 март 2004 година).

Од сето наведено, како заклучок Судот утврди дека државната регулатива во сферата на јавните набавки на приватните правни лица (кои вршат една или повеќе дејности утврдени во член 1 став 2 од Законот, кои неспорно е дека се од јавен интерес и се вршат врз основа на специјални или ексклузивни права доделени од органите на државата и органите на единиците на локалната самоуправа), може да се оправда со целите на Законот и овие субјекти како набавувачи да се отворат на пазарот и во тој однос целосно да функционираат во согласност со принципите на пазарното стопанство, како што се принципот на фер конкуренција, еднаква и недискриминаторска положба на понудувачите, транспарентност и јавност на набавките, а кои се и европски принципи и стандарди за јавните набавки во овие сектори согласно директивите на Европската унија.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај не станува збор за повреда на член 30, член 54 став 1 и член 55 став 1 од Уставот, Судот не го постави прашањето за согласноста на оспорените законски одредби со овие членови од Уставот.

Прашањето за согласност на оспорените одредби од Законот не се постави ни во однос на членот 59 од Уставот, од чиј аспект, исто така, се оспорува нивната уставност. Ова од причини што согласно Законот не е исклучена можноста во постапките за јавни набавки да учествуваат и странски правни и физички лица, туку напротив е забранета дискриминација посебно во поглед на државјанството на понудувачот или земјата на потеклото на стоката (член 6 од Законот). Со обезбедување на еднаква положба и третман на странските понудувачи во постапките за јавна набавка овој закон дава уште една можност странските вложувачи да можат слободно да го изнесуваат вложениот капитал и тоа преку средствата за јавни набавки, како дел од средствата кои произлегуваат и се стекнати од тој капитал.

5. Со оглед на тоа што списокот со кој се утврдуваат субјектите на кои се однесуваат одредбите на Законот за јавните набавки е донесен согласно овластувањето на министерот за финансии утврдено во членот 1 став 3 од Законот за јавните набавки и е во функција на негова примена, односно извршување од страна на

субјектите на кои се однесува Законот, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста со Уставот и на оспорените одредби од Списокот. Ова дотолку повеќе што основот за примената на Законот за јавните набавки за правните лица утврдени во оспорените точки на Списокот е утврден и произлегува од самиот закон, а не од Списокот.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.132/2004 и У.бр.190/2004)

28.

- Слобода на пазарот и претприемништво

- *Freedom of the market and entrepreneurship*

- Оспорените одредби од Законот во кои се определени околностите и мерките кои ги презема Владата не се во насока на ограничување на вршењето на дејност како едно од основните економски права на субјектите на пазарот, туку државата како гарант на економската и политичката стабилност во суштина ги презема со цел да се отстранат или ублажат несаканите последици од настанатите околности, поради што не може да се постави прашањето за нивната согласност со начелата на слобода на пазарот и претприемништвото утврдени во Уставот.

- The contested provisions from the Law in which are defined the circumstances and measures which are undertaken by the Government are not directed at limiting the performance of an activity as one of the basic economic rights of the subjects on the market, but the state as the guarantor of the economic and political stability essentially undertakes them with a view to removing or alleviate the unwanted consequences from the circumstances that occurred, as a result of which one cannot raise the issue of their concordance with the principles of freedom of the market and entrepreneurship defined in the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на поднасловот "Ограничувања и забрани во трговијата" и членовите 29 и 30 од Законот за трговија ("Службен весник на Република Македонија" бр.16/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на поднасловот "Ограничувања и забрани во трговијата" и членовите 29 и 30 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата во конкретниов случај не постоеле услови од член 55 став 3 од Уставот за внесување во Законот за трговија на оспорениот поднаслов и оспорените одредби или поточно речено според подносителот ограничувањето на слободата на пазарот и претприемништвото можело да следи дури кога ќе настанат одредени околности кои ги доведуваат во прашање

одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Понатаму, подносителот наведува дека Владата не може со закон да биде овластена да пропишува и одредени мерки, затоа што тоа е во надлежност на Собранието како носител на законодавната власт, а Владата со нејзината државна управа тие мерки може само да ги извршува. Ова затоа што во член 91 од Уставот не е предвидена надлежност на Владата да може привремено да врши ограничување и забрана во трговијата или во која било друга дејност, ниту за тоа да пропишува одредени мерки.

Оттука, според подносителот на иницијативата, оспорениот поднаслов и одредби од член 29 и 30 не биле во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 3, 4, и 7, 51, 54 став 1 и 2, 55, 91 алинеја 1 и 5, 124, 125 и 126 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за трговија се уредуваат условите и начинот на вршење на трговијата на внатрешниот и надворешниот пазар, мерките на ограничување на вршење на трговијата и заштитните мерки.

Во делот III "Услови за вршење на трговијата" поднаслов "Ограничување и забрана во трговијата" односно во член 29 од Законот е предвидено дека: Владата може привремено да го ограничи вршењето на трговијата во случај на:

- природни и други непогоди во Република Македонија, кога настанале или би можеле да настанат сериозни пореметувања во трговијата, пореметувања во снабдувањето на населението или пореметувања во други области кои го загрозуваат животот и здравјето на граѓаните;

- сериозни пореметувања на домашниот пазар поради недостаток на стоки неопходно потребни за производство, преработка и за животот и здравјето на граѓаните;

- воена остојба или непосредна закана за независноста и интегритетот на Република Македонија и

- потреби за осигурување на производите, суровините и репродукциониот материјал што се од посебно стратешко значење за одбраната на Република Македонија.

Владата може да ги пропише ограничувањата во вршењето на трговијата во случаите од ставот 1 на овој член само ако

пореметувањето не може да се отстрани со други мерки или ако потребите не можат да се намират од стоковите резерви, со увоз или други мерки на трговската политика.

Во членот 30, пак, од Законот е предвидено дека во случаите од членот 29 став 1 на овој закон, Владата може да ги пропише следниве мерки:

- ограничување на трговијата на одделни стоки или посебни услови за трговија на одделни стоки;
- определување на највисоки цени за одделни производи и услуги во производството и прометот;
- ограничување на извозот или увозот на одделни стоки или пропишување на посебните услови за увоз или извоз на одделни стоки;
- забрана на трговците да вршат трговија со одделна стока;
- обврска на трговците да прибавуваат и продаваат определени видови и количества на одделни стоки на потрошувачите според определен редослед;
- обврска за одделни трговци да чуваат определена количина и вид на стоки и
- забрана на употреба на одделни стоки во производството на други стоки.

Трговецот е должен да се придржува на мерките од ставот 1 на овој член.

4. Во член 8 алинеја 7 од Уставот на Република Македонија како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е утврдена и слободата на пазарот и претприемништвото.

Во член 55 став 1 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а според став 2 на истиот член Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Според став 3 на наведениот член, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Од наведените уставни одредби произлегува дека слободата на пазарот и претприемништвото е една од темелните вредности на уставниот поредок, која отвара широки можности за заживување на стопанството и приватната иницијатива во сите области на стопанскиот систем.

Меѓутоа, слободата на пазарот и претприемништвото не може да се сфати во апсолутна смисла и дека таа не е само работа на субјектите на пазарот, туку и државата како гарант на оваа слобода има значајна улога како регулатор на економските текови во стопанството.

Имено, државата како регулатор на економската политика е должна да води сметка и за почитување на другите темелни вредности на економскиот и политичкиот систем на државата како што се независноста, територијалниот интегритет, зачувување на природата, животната средина и здравјето на луѓето.

Во насока на остварување на овие начела законодавецот пропишал дека Владата во точно определени случаи може привремено да го ограничи вршењето на трговијата и ги пропишал мерките кои можат да бидат преземени ако со други мерки настанатите пореметувања во трговијата не можат да се отстранат.

Оттука, според Судот целта на законодавецот со одредбите од член 29 и 30 од Законот не била да се ограничи вршењето на дејноста како едно од основните економски права на субјектите на пазарот во нормални услови, туку државата како гарант на економската и политичката стабилност во суштина врши ограничување на вршење на трговијата во точно определени околности и утврдува мерки кои Владата треба да ги преземе со цел да се отстранат или ублажат несаканите последици од настанатите околности.

Со оглед на наведеното не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби и поднасловот од Законот за трговијата со член 55 од Уставот.

4. По однос на наводите во иницијативата дека Владата не може со закон да биде овластена да пропушува одредени мерки затоа што тоа е во надлежност на Собранието како носител на законодавната власт, Судот смета дека се неосновани.

Ова пред се имајќи предвид дека мерките се пропишани токму во оспорената одредба од член 30 од Законот, а Владата во насока на операционализација ги спроведува тие мерки, како носител на извршната власт согласно член 88 став 1 од Уставот.

Имено, имајќи ја предвид уставната поставеност на Владата во структурата на државната власт, Владата е носител на извршната власт и своите права и должности ги врши врз основа и во рамки на Уставот и законот (член 88).

Според член 91 од Уставот, пак, Владата покрај, другото, ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Тргувајќи од изнесеното наспроти содржината на оспорените одредби поместени во поднасловот "Ограничувања и мерки во трговијата" од Законот за трговија, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нивната согласност со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.146/2005)

29.

- Закон неусогласен со Уставот во определениот рок

- Law not harmonised with the Constitution within the time limit defined

- Законот кој што не е усогласен со одредбите на Уставот на Република Македонија во определениот рок и не е адекватен на сегашните општествени односи и потреби на државата е во судир со постојните втемелени вредносни принципи утврдени со Уставот.

- The law which is not harmonised with the provisions of the Constitution of the Republic of Macedonia within the time limit defined and is not adequate to the current social relations and needs of the state is in conflict with the existing founded principles of value defined in the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 ноември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Законот за општите начела на самопридонесот ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.27/1978).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Стамен Филипов од Скопје со Решение У.бр.104/2005 од 21 септември 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот закон со член 1 став 1, член 8 алинеи 3 и 8, член 51 од Уставот на

Република Македонија, како и со член 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека оспорениот закон е донесен врз основа на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1974 година од страна на Собранието на Социјалистичка Република Македонија.

Според член 1 од Законот, работните луѓе и граѓаните можат со самопридонес да здружуваат средства и труд за задоволување на определени заеднички интереси и потреби во месната заедница, односно општината, а во согласност со општите начела утврдени со овој закон.

Според член 2 од Законот самопридонес може да се воведува заради остварување на заеднички интереси и солидарно задоволување на заеднички потреби на работните луѓе и граѓаните од непосреден интерес за животот и работата на луѓето и нивните семејства во месната заедница во областа на уредувањето на населбата, станувањето, комуналните дејности, детската и социјалната заштита, образованието, културата, физичката култура, заштитата на потрошувачката, заштитата и унапредувањето на човековата околина, народната одбрана, општествената самозаштита и други области на животот и на работата.

Согласно членот 3 од Законот, самопридонес може да се воведува за подрачјето на месната заедница, односно за подрачјето на една или повеќе населби или за дел од населбата во месната заедница, а според став 2 на наведениот член самопридонес може да се воведи и за подрачјето на општината како целина ако служи за остварување на заедничкиот интерес и за задоволување на заедничките потреби на работните луѓе и граѓаните во таа општина.

Заради задоволување на заедничките потреби на работните луѓе и граѓаните во две или повеќе месни заедници може да се воведи самопридонес и да се здружат средства на самопридонесот (член 4 став 1).

Средствата од став 1 на овој член можат да се здружуваат со средствата на организациите на здружениот труд, самоуправните интересни заедници и други самоуправни организации и заедници (член 4 став 2).

Заради остварување на своите заеднички интереси и потреби во општината како целина, работните луѓе и граѓаните организирани во месна заедница можат да одлучат да ги здружат средствата на самопридонесот со средствата на самопридонесот на другите месни заедници на подрачјето на таа општина.

Според член 5 од Законот самопридонесот се воведува по правило за една година, а може да се воведе и за повеќе години но најмногу за пет години.

Во член 6 од Законот е предвидено дека за воведување на самопридонес за подрачјето на месната заедница, односно за подрачјето на општината како целина, работните луѓе и граѓаните одлучуваат со референдум, а за воведување на самопридонес за подрачјето на една или повеќе населби или за дел од населби во месната заедница (станбен блок, улица во населба или станбени блокови), работните луѓе и граѓаните може да одлучат и по пат на писмени изјави.

Според член 7 од Законот при воведување на обврската за плаќање на самопридонес мора да се води сметка за способноста на обврзниците за поднесување на обврските, односно за материјалните можности на работните луѓе и граѓаните.

Висината на самопридонесот се утврдува сразмерно на личните доходи, односно приходите на обврзниците.

Според член 9 од Законот средствата на самопридонесот не можат да се користат за друга намена од онаа за која е воведен.

Според член 10 од Законот обврзници на самопридонесот се работните луѓе и граѓаните кои имаат живеалиште на подрачјето за кое се воведува самопридонесот, а според став 2 на овој член за изградба на определени објекти од кои имаат непосредна или посредна корист и работните луѓе и граѓаните што имаат во сопственост неподвижен имот, а немаат живеалиште на подрачјето за кое се воведува самопридонесот обврзници на самопридонесот се и тие работни луѓе и граѓани. Постоенето на посредната и непосредната корист се утврдува при претресување на иницијатива за воведување на самопридонесот.

Самопридонесот може да биде воведен во пари, во работна сила, во материјали или услуги, во зависност од намената за

која се воведува и од можностите на работните луѓе и граѓаните (член 11).

Самопридонесот воведен во работна сила, давање на материјали или услуги мора да биде изразен и во парична вредност (член 11 став 2).

Обврската за самопридонес во работна сила и давање на материјали или услуги може да се изврши и во пари (член 11 став 3).

Во членот 12 од Законот е предвидено дека самопридонесот во пари не може да се воведат на одредени примања како што се: социјални помошти, додаток на деца, стипендии на ученици и студенти и други примања.

Во член 13, пак, од Законот е предвидено дека обврзници на самопридонес во работна сила можат да бидат работните луѓе и граѓаните способни за работа постари од 15 години освен жени над 55 години и мажи над 60 години старост, жени за време на бременост и мајки со деца до тригодишна возраст и граѓани кои поради болест или инвалидност се неспособни за работа.

Според член 14 од Законот иницијатива за воведување на самопридонес во месна заедница може да покрене собирот на работните луѓе и граѓаните, собирот на работните луѓе во организација на здружениот труд, делегација на месната заедница и општествено политичка организација од подрачјето на месна заедница.

Советот на месна заедница свикува собир на работни луѓе и граѓани на кој се претставува иницијативата за воведување на самопридонес.

Ако иницијативата за воведување на самопридонес биде прифатена од собирот на работните луѓе и граѓаните советот на месната заедница донесува акт за распишување на референдум за воведување на самопридонес.

Иницијатива за воведување на самопридонес во една или повеќе месни заедници и во општината како целина може да покрене собранието на општината, работниците во организацијата на здружениот труд, општествено политичката организација и собранието на самоуправната интересна заедница.

Ако иницијативата за воведување на самопридонес во повеќето месни заедници, односно во општината како целина биде прифатена од собирите на работните луѓе и граѓаните во месните заедници и собирите на работни луѓе во организациите на здружениот труд, собранието на општината во согласност со месните заедници донесува акт за распишување на референдум за воведување на самопридонесот (член 14 став 5).

Средствата на самопридонесот од став 5 на овој член се здружуваат со самоуправна спогодба на месните заедници.

Во членот 15 од Законот е предвидено дека актот за распишување на референдум содржи намена за која се воведува самопридонесот, време за кое се воведува самопридонесот, начин на задолжување со самопридонес за одделни обврзници, рокови на извршување и вкупен износ на средства од самопридонесот.

Референдум за воведување на самопридонес во месните заедници се спроведува, односно писмените изјави се даваат на начин и по постапка утврдена со статутот на месната заедница (член 16).

Според член 17 од Законот, самопридонесот се смета за воведен ако за него со референдум, односно со писмени изјави се изјаснат повеќе од половината на работните луѓе и граѓаните запишани во избирачкиот список на подрачјето за кое се воведува самопридонесот.

За воведување на самопридонес за изградба на определени објекти од член 10 став 2 на овој закон се изјаснуваат и работните луѓе и граѓаните кои на подрачјето за кое се воведува самопридонесот немаат живеалиште, но имаат недвижен имот.

Во членот 18 од Законот е предвидено дека ако работните луѓе и граѓаните се изјаснат за воведување на самопридонес советот на месната заедница, односно собранието на општината донесува акт за воведување на самопридонес во кој треба да биде утврдено: подрачјето за кое се воведува самопридонесот, намената на самопридонесот, вкупниот износ на самопридонесот и распоред по години, времето за кое се воведува самопридонесот, видот и висината на самопридонесот, начинот на плаќање на самопридонесот и други елементи.

Според член 18 став 2 од Законот, актот за воведување на самопридонес и актот за здружување на средства на самопридонесот се објавуваат на начин утврден со статутот на месната заедница, односно статутот на општината.

Според член 19 од Законот, советот на месната заедница односно собранието на општината се должни најмалку еднаш годишно на собир на работните луѓе и граѓаните да поднесат извештај за наплатата и користењето на средствата на самопридонесот, а по завршување на објектот за кој е наменет самопридонесот да изготват завршна сметка.

Според член 20 од Законот, во случај кога потребните средства собрани од самопридонесот ќе бидат остварени за време покусо од времето за кој е распишан самопридонесот советот на месната заедница, односно собранието на општината ќе донесе одлука за престанување на обврската за плаќање на самопридонесот, односно ќе спроведе постапка за користење на вишокот на средствата на начин на кој тој е воведен.

Во член 21 од Законот е предвидено дека ако со актот за воведување на самопридонесот не е поинаку определено на облогот, наплатата, жалбената постапка, застареноста и друго сообразно ќе се применуваат прописите за даноците на граѓаните.

Според член 22 од Законот, исплатувачите на личните доходи и на приходите за кои даноците се пресметуваат и се плаќаат според секој поединечно остварен приход (данок по одбивка) како и исплатување на пензијата се должни при исплатата на овие лични доходи, приходи и пензии да го пресметаат и наплатат самопридонесот доколку нивното седиште се наоѓа на подрачјето на општината во која е воведен самопридонесот или ако вршат исплатување на пензии за тоа подрачје.

Останатите исплатувачи на личните доходи и приходи чие седиште е надвор од подрачјето на општината во која е воведен самопридонесот должни се да го пресметаат и да го наплатат самопридонесот на личните доходи и приходи од став 1 на овој член ако месната заедница, односно општината им доставила заверен препис од актот за воведување на самопридонесот со список на обврзници за кои треба да се пресмета и наплати самопридонесот.

Исплатувачите на личните доходи и приходи од кои се плаќа самопридонесот, кои своето финансиско работење го водат кај Служба на општественото книговодство се должни истовремено со подигање на готовината за исплатување на личните доходи, односно приходи да го пресметаат и уплатат самопридонесот на соодветната сметка на самопридонесот кај надлежните организациони единици на Службата на општественото книговодство.

Според член 23 од Законот, органот на месната заедница односно органот на општината од член 18 на овој закон има право и должност да го следи пресметувањето, наплатувањето и уплатувањето на самопридонесот.

Исплатувачите на личните доходи, приходите и пензиите, како и другите органи и организации надлежни за пресметување, наплата и уплатување на самопридонесот, се должни да им ги даваат потребните податоци на надлежните органи на месната заедница и на општината, а по нивно барање да поднесуваат извештај за пресметувањето, наплатувањето и уплатувањето на самопридонесот.

Во член 24 од оспорениот закон е предвидено дека одредбите од членовите 21, 22 и 23 од овој закон непосредно се применуваат.

5. Според член 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Во членот 8 алинеите 3 и 8 од Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени принципите на владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи во согласност со Уставот и со закон. Според ставот 2 на овој член од Уставот, секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во членот 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, е утврдено дека законите што не се во согласност со одредбите на Уставот ќе се усогласат во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби како и фактот што оспорениот закон е донесен во период на уставен поредок кој се заснова врз сосема поинакви политички и економски основи од утврдените во Уставот на Република Македонија, Судот оцени дека овој закон не соодветствува односно не кореспондира со новиот уставен поредок воспоставен со Уставот на Република Македонија.

Ова од причина што концепцијата на овој закон се заснова врз основите на социјалистичкото самоуправно општествено уредување од претходниот уставен поредок.

Имено, од анализата на законските одредби произлегува дека многу од субјектите на кои се однесува Законот, како на пример организациите на здружениот труд, општествено политичките организации, собрание на општина, службата на општествено книговодство, како и одредени термини: работни луѓе, самоуправна спогодба, лични доходи, исплатувачи на лични доходи, поради промената на општествено - политичките и економски односи направени со Уставот на Република Македонија повеќе не егзистираат ниту, пак, има основ за нивно постоење.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, времето на донесување на оспорениот закон (1978 година), општествените услови во кои е донесен, а притоа имајќи ја во вид промената на општествените односи, како и обврската за неговото усогласување со одредбите на Уставот во рок од една година од денот на прогласување на Уставот, Судот оцени дека оспорениот закон не е во согласност со наведените уставни одредби.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.104/2005)

30.

- Издавање на налог за блокада на средства за обезбедување наплата на побарувања (поведување на постапка)

- Issuing an order to block funds for securing the collection of claims (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 17-а, член 14 став 1 точка 3 во делот "и налози за блокада на средства", член 2 алинеја 11 и член 16 во делот "и налозите за блокада на средствата" од Законот за платниот промет ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2001, 50/2001, 52/2001-исправка, 103/2001, 37/2002, 41/2002-исправка, 61/2002 и 42/2003).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на членовите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

3. Панче Нефтенев од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата, наместо причини поради кои се оспорува уставноста на означените законски одредби, подносителот на иницијативата се повикува на образложението на Одлуката на Уставниот суд У.бр.117/2001 од 21 ноември 2001 година, со која е укинат член 17 став 3 од Законот за платниот промет ("Службен

весник на Република Македонија" бр. 32/2001 и 50/2001), според кој министерот за финансии беше овластен, по потреба да го пропишува начинот и постапката на извршување на присилната наплата на средства на сметката на должникот кај носителот на платниот промет, во случај на недостиг на средства за потполно извршување на решението за присилна наплата.

Оттука, со оспорените законски решенија донесени по наведената одлука на Судот, според подносителот на иницијативата практично се суспендирала одлуката на Судот и се воспоставил истиот режим кој што со одлуката бил укинат, така што и со сега оспорените одредби се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51 и член 98 став 1, 2 и 5 од Уставот.

Меѓутоа, според наводите во дополнувањето на иницијативата, со оспорените одредби на Законот се вршел упад во платниот систем, бидејќи без водење на соодветна постапка и без постоење на судски наслов, се налагало блокирање на сметките на учесниците во платниот промет со издавање на налог за блокада.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека државата, која во конкретните односи настапувала како посебен субјект во облигационоправните односи во името на Министерството за финансии и Агенцијата за управување со средства, со оспорените одредби на Законот си пропишувала привилегирана положба при наплатата на побарувањата кај двострани договори, запоставувајќи ги интересите на другите учесници во платниот промет. Со таквата привилегирана положба, таа всушност ги уривала елементите на пазарот и на еднаквата правна положба на пазарот, утврдени во член 55 од Уставот на Република Македонија.

Исто така, во иницијативата се наведува дека оспорените одредби биле и нејасни бидејќи упатувале на институција која не постои повеќе во правниот промет (Агенција за управување со средства), а и нивната содржина била непрецизна и конфузна, што било во спротивност на принципот на владеење на правото.

Заради спречување на ненадоместливите штети до кои можело да доведат оспорените одредби, во иницијативата се предлага Судот до донесување на конечна одлука да донесе временна мерка.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 17-а од Законот, Министерството за финансии и Агенцијата за управување со средства, за пристигнатите, а неплатени побарувања кои на Агенцијата за управување со средства и на Министерството за финансии им се пренесени со закон даваат налог за блокада на средства до носителот на платниот промет каде што учесникот во платниот промет има сметка.

Во случај на недостиг на средства за потполно извршување на налогот за блокада на средства од ставот 1 на овој член, носителот на платниот промет постапува согласно со одредбите од членот 17 на овој закон.

Во членот 14 од Законот се утврдени субјектите кои што може да издаваат платен инструмент на товар на сметката на учесникот во платниот промет. Според ставот 1 точка 3 од овој член, платен инструмент може да издаде носителот на платен промет меѓу другото врз основа и на налози за блокада на средства, во кој дел се оспорува оваа точка на членот 14 од Законот.

5. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Како една од основите на економските односи во Република Македонија, Уставот во членот 55 став 1 ја гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а во ставот 2 на истиот член, меѓу другото, е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Во членот 98 став 1 и 2 од Уставот е утврдено дека судската власт ја вршат судовите, кои се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Според ставот 5 на овој член од Уставот видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Платниот промет во земјата е уреден со Законот за платниот промет, чии одредби се оспоруваат со оваа иницијатива во однос на напред означените одредби од Уставот.

Поимот "платен промет" употребен во Законот за платниот промет, според членот 2 на овој закон означува плаќања во денари што ги вршат учесниците во платниот промет преку носителите на платниот промет.

Според членот 3 од Законот, носители на платниот промет се Народната банка на Република Македонија и банките кои добиле дозвола за вршење на платен промет согласно со закон.

Во членот 8 од Законот е утврдено дека за вршење на платниот промет се користат платни инструменти, чиј вид, форма и содржина ги пропишува министерот за финансии (Инаку поимот "платен инструмент" според членот 2 од Законот означува налог со кој учесникот во платниот промет му наложува на носителот на платниот промет да изврши плаќање).

Учесникот во платниот промет (а тоа е секое домашно или странско правно и физичко лице кое врши регистрирана дејност или друго физичко лице, кое врши плаќање во денари преку носителите на платниот промет) согласно член 9 од Законот може да има повеќе сметки кај еден носител на платниот промет, како и да има сметки кај повеќе носители на платниот промет.

Според членот 16 од Законот, носителот на платниот промет е должен да ги извршува решенијата за присилна наплата и налозите за блокада на средствата во согласност со закон. Во случај да има повеќе решенија за присилна наплата и налози за блокада на средствата, истите се заведуваат во евиденции според датумот и времето на нивното пристигнување и по истиот редослед се извршуваат.

Инаку, поимот "Решение за присилна наплата" употребен во Законот за платниот промет, според членот 2 алинеја 9 на овој закон го има значењето на правосилна судска одлука за дозвола за извршување, извршно решение за казна за прекршок, извршно решение за јавни давачки или решение на други органи овластени со закон. Согласно алинејата 11 на истиот член од Законот "Налог за блокада на средства" е налог во писмена форма со кој се врши

блокада на средства од сметката на учесникот - должник, согласно со закон.

Конечно, во членот 17 од Законот е утврден начинот на извршување на решението за присилна наплата од страна на носителот на платниот промет на кој му е доставено. Според ставот 2 на оспорениот член 17-а, согласно одредбите на член 17 од Законот носителот на платниот промет постапува и во случај на недостиг на средства за потполно извршување на налогот за блокада на средствата издаден од Министерството за финансии и Агенцијата за управување со средства.

Разгледувајќи ги оспорените законски одредби во контекст на наведените и другите одредби од Законот за платниот промет произлегува дека овој закон режимот за присилна наплата на пристигнати, а неплатени побарувања преку носителите на платниот промет го уредил на различен начин зависно од субјектот на побарувањето. Така, во однос на наплатата на побарувањата на Агенцијата за управување со средства и на Министерството за финансии законодавецот ги овластил овие субјекти директно да издаваат налози за блокада на средства до носителот на платниот промет каде што учесникот во платниот промет има сметка. Овие налози носителот на платниот промет е должен да ги извршува.

За разлика од тоа, за присилна наплата на побарувањата на сите учесници во платниот промет, со плаќање од нивните сметки што се водат кај носителите на платниот промет, Законот предвидува постоење на решение за присилна наплата, со значење што овој термин го има во смисла на овој закон, а тоа е, како што е веќе наведено, правосилна судска одлука за дозвола за извршување, извршно решение за казна за прекршок, извршно решение за наплата на јавна давачка или решение на други органи овластени со закон.

Од наведеното произлегува дека Агенцијата за управување со средства и Министерството за финансии, а со тоа и државата, како посебен субјект, со оспорените законски одредби се ставени во привилегирана положба во однос на другите субјекти - учесници во платниот промет, затоа што, според овие одредби и Агенцијата и Министерството без соодветна постапка за докажување на основаноста на своето побарување и без постоење на посебна одлука (решение) од страна на надлежен орган за тоа, само со издавање на налог за блокада на средствата можат да обезбедат наплатување на своето побарување. Тоа не е случај за субјектите кои

во смисла на овој закон се сметаат за учесници во платниот промет, па ниту за другите државни органи, кои, исто како и Министерството за финансии во име на Републиката имаат или може да имаат побарувања по разни основи од учесниците во платниот промет. Имено, во сите овие случаи законодавецот индиректно инсистира на потребата од постоење на извршен наслов кој што претходи на решението за присилна наплата во смисла на членот 2 алинеја 9 од Законот.

Освен тоа, според Судот ваквиот двоен режим на уредување на ова прашање ги доведува и учесниците во платниот промет во меѓусебна нееднаква положба, односно ги третира различно во зависност од субјектите во однос на чие побарување се јавуваат како должници.

Оттука, Судот изрази сомневање дека со оспорените законски одредби не само што генерално се повредува принципот на владеењето на правото, туку се повредува и уставната определба за еднаквата правна положба на субјектите на пазарот утврдена во членот 55 став 2 од Уставот. Ова до толку повеќе што овие законски одредби неоправдано сериозно може да ја доведат во прашање способноста на одделни учесници во платниот промет за извршување на дејноста за која се регистрирани, што е пак израз на слободата на пазарот и претприемништвото.

Поради тоа, основано се постави прашањето за согласноста на членот 17-а и член 14 став 1 точка 3 во делот "и налози за блокада на средства" од Законот за платниот промет со член 8 став 1 алинеја 3 и член 55 став 2 од Уставот.

Од истите причини Судот по сопствена иницијатива ја оценуваше уставноста и го постави прашањето за согласноста со наведените уставни одредби и на членот 2 алинеја 11 и членот 16 во делот "и налозите за блокада на средствата", кои не се оспорени во иницијативата.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека со оспорените законски одредби, меѓу другите, се повредуваат и членот 8 став 1 алинеја 4, како и членот 98 став 1, 3 и 5 од Уставот, Судот утврди дека се неосновани, затоа што постапката за присилно извршување не е резервирана за извршување само на правосилни судски одлуки, како еден вид извршен наслов, ниту, пак, таа е во исклучива судска надлежност, од кои претпоставки тргнува

подносителот на иницијативата оспорувајќи ги наведените законски одредби и од аспект на означените одредби од Уставот. Во поткрепа на ова е и фактот што во нашиот правен систем извршувањето е уредено во повеќе закони меѓу кои и во Законот за извршната постапка, кој и по влегување во сила на Законот за извршување се уште е во примена.

Имено, според членот 1 став 2 од Законот за извршната постапка, одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на парично исполнување за кое се одлучувало во управна постапка, освен ако за тоа извршување или обезбедување со закон е определена надлежност на друг орган. Како посебен закон, во кој за присилно извршување на решението за наплата на даноците е определен друг орган, а не судот, е Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, а постојат и други посебни закони кои содржат одредби што се однесуваат на извршување на акти донесени во други постапки и од други органи.

Со оглед на тоа што со оспорените законски одредби не се повредува принципот на поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, ниту пак е во прашање материја што е во исклучива надлежност на судската власт, Судот не го постави прашањето за нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 4 и членот 98 од Уставот, во однос на кои, исто така, во иницијативата се оспорува нивната уставност.

Во врска со наводите во иницијативата, или поточно во нејзиното дополнување, дека оспорените законски одредби биле неприменливи и нејасни, бидејќи Агенцијата за управување со средства на која се упатува во оспорениот член 17-а од Законот не постоела во правниот промет, Судот утврди дека согласно член 4 од Законот за Агенцијата на Република Македонија за управување со средства ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/2001), оваа агенција престанува со работа на 31 март 2004 година. Поради тоа, овој факт, исто така, е една од причините поради кои се постави прашањето за согласноста на членот 17-а од Законот со Уставот, и се одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Со оглед на тежината на повредата и нејзината природа, како и на последиците кои можат да настанат од примената на оспорените законски одредби, Судот утврди дека во конкретниот

случај се исполнети условите од членот 27 од Деловникот и одлучи како во точката 2 од ова решение.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.204/2005)

3. Стопанство

3. *Economy*

31.

- Брз трансфер на пари

- *Rapid transfer of money*

- Кога со одредба од одлуката на Народната банка на Република Македонија се определува во документацијата за добивање на дозвола за вршење на услуги брз трансфер на пари, да биде доставен и доказ за исполнување на конкретен услов утврден со закон за кој Судот оценил дека не се повредуваат уставните определби, не може ни за одлуката да се постави прашањето на уставноста и законитоста.

- *When with a provision from the decision of the National Bank of the Republic of Macedonia it is defined that in the documentation for the obtaining of the permit for performing services of rapid transfer of money must also be submitted a proof for meeting a concrete condition defined by law for which the Court has judged that does not violate the constitutional provisions, a question regarding the constitutionality and legality of the decision may also not be raised.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на точката 6.5. од Одлуката за добивање на дозвола за вршење на услуги брз трансфер на пари, донесена од Советот на Народната банка на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбата од Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата Одлуката во оспорената точка предвидувала правните последици да настапуваат по сила на Одлуката со која се предвидени, а не како последица од конкретна осуда што се состои во забрана за стекнување определени права најдолго 10 години од денот на издржаната, простената или застарената казна.

Потоа, во иницијативата се наведува дека со оспорената точка од Одлуката се предвидувало спротивно на членот 106 став 5 од Кривичниот законик да се доставува доказ дека против одговорното лице и вработените не била изречена мерка на забрана за вршење на професија, дејност или должност и дека не се осудувани за кривично дело од областа на финансиите, а според законот таков доказ никој нема право да бара од граѓаните.

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената точка од Одлуката како несогласна со повеќе одредби од Уставот, и тоа член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 51, член 54 став 1 и член 98 став 1 и 2, и за оценување на законитоста на оспорената одредба како несогласна со Кривичниот законик.

3. Судот на седницата утврди дека Одлуката за добивање на дозвола за вршење на услуги брз трансфер на пари, донесена од Советот на Народната банка на Република Македонија, во делот II - "Вид и начин на доставување на документација и постапка за добивање на дозвола", во точката 5 определила дека трговско друштво за да добие дозвола за вршење на услуги брз трансфер на пари, до Народната банка доставува комплетно барање кое во прилог

ја содржи потребната документација за исполнување на условите од член 6 и член 7 од Законот за вршење на услуги брз трансфер на пари.

Во точката 6 од Одлуката е определено што треба да содржи потребната документација за исполнување на условите од член 6 од Законот, и меѓу другото во оспорената точка 6.5. во Одлуката е наведено дека е потребно да има "писмен доказ од надлежни органи дека против одговорното лице и вработените кои ќе ги извршуваат услугите брз трансфер на пари не е изречена мерка на забрана за вршење професија, дејност или должност и не е изречена правосилна судска пресуда за кривично дело од областа на финансиите".

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според одредбите од Законот за вршење на услуги брз трансфер на пари ("Службен весник на Република Македонија" бр.77/2003), брз трансфер на пари е електронски пренос на пари од едно физичко лице од една земја на друго физичко лице во друга земја во рок од 1 час од уплатата, независно дали преносот е од или кон Република Македонија, при што приливот и одливот се врши преку банка.

Давател на услуга брз трансфер на пари е трговско друштво регистрирано во Република Македонија кое од Народната банка добило дозвола за вршење брз трансфер на пари во согласност со овој закон. Трговското друштво може да добие дозвола од гувернерот на Народната банка за вршење на оваа дејност доколку ги исполнува условите определени во членот 6 од Законот и тоа:

- 1) да е регистрирано во регистарот на трговски друштва за вршење помошни активности во финансиско посредување;
- 2) да располага со соодветен деловен простор, техничка опременост и информативен систем;
- 3) да обезбеди соодветна заштита и обезбедување на паричните средства, имотот и вработените;

- 4) да не е отворена стечајна или ликвидациона постапка;
- 5) против одговорното лице и вработените кои ќе ги извршуваат услугите на брз трансфер на пари да не е изречена мерка на безбедност забрана за вршење професија, дејност или должност и да не е изречена правосилна судска пресуда за кривично дело од областа на финансиите и
- 6) да има овластување во форма на договор од овластен глобален систем за електронски трансфер на пари.

Според членот 7 точка 1 од Законот, трговското друштво за добивање дозвола за вршење на услуга брз трансфер на пари до Народната банка доставува писмено барање. Со барањето задолжително се доставуваат документи, односно информации со кои се потврдува исполнувањето на условите од член 6 на овој закон.

Според членот 8 од Законот, Народната банка со одлука поблиску ги пропишува условите од член 6 точка 2 и 3 на овој закон и процедурите од член 7 точка 2 на овој закон и ги пропишува видот и начинот на доставување на документацијата, информациите и податоците од член 7 на овој закон и постапката за нивно оценување и контрола.

Врз основа на изнесените законски одредби, Советот на Народната банка на Република Македонија ја донел Одлуката за добивање на дозвола за вршење на услуги брз трансфер на пари, во која е предвидена и оспорената точка 6.5.

Поаѓајќи од изнесените уставни и законски одредби произлегува дека врз основа на членот 8 од Законот, Народната банка на Република Македонија имала правен основ за донесување на Одлуката, во која меѓу другото со оспорената точка 6.5. поблиску се уредени прашањата пропишани со членот 6 точка 5 и членот 7 точка 1 од Законот, а кои со Решение на Судот У.бр.15/2004 од 20 октомври 2004 година е оценето дека се во согласност со Уставот.

Оспорената точка 6.5. од Одлуката, согласно членот 6 точка 5 и членот 7 точка 1 од Законот, го определува конкретно наведениот доказ да биде содржан во документацијата на трговското друштво кое бара дозвола од Народната банка за вршење на предметната дејност, исклучиво како акт на операционализација на условите утврдени со Законот. Законски определените услови диктираат определени права и обврски, меѓутоа, оспорената одредба

од Одлуката не утврдува права и обврски, туку го уредува нивното спроведување.

Што се однесува до согласноста на оспорената одредба од Одлуката со членот 106 точка 5 од Кривичниот законик од кој произлегува дека не може да се бара од граѓаните да доставуваат докази за нивната осудуваност, Судот оцени дека доказот во оспорената одредба, кој е должен да го достави трговското друштво кон барањето до Народната банка, е во врска со кредибилитетот на правното лице за вршење на оваа специфична дејност и не е во функција на посебно докажување на осудуваност или неосудуваност на индивидуите во правното лице.

Со оглед на тоа што со оспорената одредба од Одлуката се уредува начинот на реализацијата на условите утврдени со наведените одредби од Законот за вршење на услуги брз трансфер на пари кои имаат уставен основ, Судот утврди дека Одлуката е во согласност со Законот, а со тоа и во согласност со членот 51 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.169/2004)

32.

- Забрана на вршење на дејност

- *Prohibition to perform and activity*

- Изрекувањето на мерката азабрана за вршење на дејност од страна на овластен инспектор е управна мерка која се пропишува со закон и може да се изрече согласно условите и висината во која е определена.

- *The rendering of the measure of prohibition to perform an activity by an authorised inspector is an administrative measure that is prescribed by law and may be rendered pursuant to the conditions and extent in which it is pronounced.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 133 став 1 точка 3 во делот "ќе донесе решение со кое на трговецот ќе му забрани вршење на дејност во траење од 30 дена" и став 2 од Законот за заштита на потрошувачите ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите означени во точката 1 од ова решение од Законот за заштита на потрошувачите.

Според наводите во иницијативата со оспорените одредби се повредувале членовите 8 став 1 алинеја 3 и 4, 9, 13 став 1, 14 став 1, 32 став 1 и 3, 51, 54 став 1 и 98 став 1 и 2 од Уставот, затоа што на инспекторот противуставно му е дадено законско овластување наместо суд, тој да донесува решение со кое на трговецот му забранува вршење на дејност во траење од 30, односно 90 дена. Решението веднаш станува извршно, бидејќи жалбата изјавена против тоа решение не го одлага неговото извршување.

Понатаму според подносителот на иницијативата вакви одредби не можат да опстојат во кој било друг закон на што упатува и член 25 став 3 од Законот за прекршоците, според кој времето на траењето на изречената мерка на безбедност забрана на вршење професија, дејност или должност тече од денот на правосилноста на пресудата за прекршоци.

Од друга страна, пак, согласно член 24 став 1 од Законот за прекршоците, само под услови предвидени со Кривичниот законик и со Законот за прекршоците за прекршоци можат да се изречат наведените мерки на безбедност, а не како што тоа е пропишано во оспорената одредба.

Оттука, според подносителот на иницијативата со оспорените одредби се доведува во прашање владеењето на правото, правната и животната сигурност на трговецот, поделбата на државната власт, еднаквоста на граѓаните, правото на работа и правото на соодветна заработувачка.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за заштита на потрошувачите се уредува заштитата на правото на потрошувачите, условите и начинот на заштита на потрошувачите, условите за трговско работење што се од значење за заштита на потрошувачите, како и надлежноста на органите на државната управа во однос на заштита на потрошувачите.

Според член 130 од наведениот закон надзор над спроведување на овој закон врши министерството за економија.

Според став 2 на овој член инспекцискиот надзор на спроведувањето на одредбите од овој закон го врши Државниот пазарен инспекторат, Државниот санитарен и здравствен инспекто-

рат, Државниот инспекторат за животна средина преку инспекторите, во согласност со овластувањата утврдени со овој закон.

Понатаму, Судот утврди дека во оспорениот член 133 став 1 точка 3 од Законот за потрошувачите е предвидено дека ако инспекторот при вршењето на надзорот утврди дека трговецот дополнително ја наоплати издадената сметка од членот 20 став 1 на овој закон (член 20 став 3) ќе донесе решение со кое на трговецот ќе му забрани вршење на дејност во траење од 30 дена.

Во оспорениот став 2 на член 133 е предвидено дека "доколку и по втор пат во текот на годината се утврди дека трговецот не се придржува на забраната од став 1 на овој член инспекторот ќе донесе решение за забрана на вршење на дејност во траење од 90 дена.

Од наведеното произлегува дека инспекциски надзор на спроведување на одредби од законот спроведуваат надлежните инспектори кои во вршење на надзорот можат да преземат соодветни управни мерки предвидени со закон.

Имено инспекцискиот надзор претставува посебен вид на правен надзор што го вршат инспекциски органи формирани да обезбедат законитост во работењето во областите за кои се основани. Овој надзор во суштина е репресивен надзор тргнувајќи од карактерот и природата на средствата и санкциите со кои инспекторите се служат во случај на констатирање на незаконско дејствување.

Во вршењето на надзорот инспекцискиот орган, односно инспекторот врз основа на непосреден увид и контрола, постојано проверува дали претпријатието и граѓаните во вршењето на својата дејност се придржуваат кон законот, или не како и дали отстапуваат од легалното работење, поради што може веднаш да интервенира и да презема управно надзорна мерка за која е овластен.

5. Според член 8 од Уставот на Република Македонија темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, покрај другото, се и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот,

расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Во член 14 став 1, пак, е предвидено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не било предвидена казна.

Во член 32 од Уставот е предвидено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работење и материјална обезбедност за време на привремена невработеност.

Секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Во член 96 од Уставот е предвидено дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 98 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Од наведените уставни одредби произлегува дека вината за одредено казниво дело или вината за сторен прекршок мора да биде утврдена со судска одлука, што значи за сите казниви дела одлучуваат судовите кои се самостојни и независни.

Меѓутоа, имајќи ја предвид содржината на оспорената одредба во однос на уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата, Судот смета дека во конкретниов случај не станува збор за дела кои граѓанинот може да ги стори според одредбите од Кривичниот законик и Законот за прекршоците и за кои дела вината треба да биде утврдена со правосилна судска пресуда, туку за недозволени дејствија од страна на трговецот кои

подлежат на управни мерки според одредбите на други соодветни закони.

Во прилог на ваквото стојалиште упатува и член 61 од Законот за прекршоците според кој со закон овластените службени лица во органите на управата можат на сторителот на прекршокот привремено да му забранат вршење на дејност и должност се до поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка веднаш а најдоцна во рок од осум дена. Доколку барањето не е поднесено во рокот од став 1 се смета дека привремената забрана престанала да важи.

6. Оттука, имајќи го предвид изнесеното, Судот смета дека во конкретниов случај се работи за управна мерка и со нејзиното изрекување од страна на инспекторот не се суспендира водењето на судска постапка. Напротив, целта на изрекувањето на ваквата мерка е да се забрза судската постапка, а притоа до завршувањето на судската постапка да биде заштитена одредена вредност во системот која со дејствие на трговецот била загрозена.

Преземањето на оваа управна мерка според Судот има смисла само ако тоа се остварува веднаш во моментот кога трговецот е затекнат во вршење на недозволено дејствие од страна на лице кое има овластување за тоа.

Според тоа, Судот оцени дека законското овластување на инспекторот да донесе решение за забрана на вршење на дејност не може да се подведе под сомнение со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.181/2004)

33.

- Вршење на водостопанска дејност по престанување со работа до денот на бришење од соодветниот регистар

- Performance of a water-supply activity after termination of work until the date of removal from the corresponding registry

- Не е во несогласност со Уставот законската одредба со која законодавецот дал можност постојните водостопански претпријатија, други правни лица и делови од претпријатијата што вршат водостопанска дејност во периодот по престанувањето со работа до денот на бришењето од соодветниот регистар да ги извршуваат само нужните работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување а не и другите работи што се во надлежност на овие субјекти.

- The legal provision with which the legislator gave a possibility for the existing water-supply enterprises, other legal persons and parts of the enterprises carrying out water-supply activity to perform only the necessary works for the functioning of the hydro systems and their maintenance, in the period following their termination of work until the day of their removal from the corresponding registry, and not also the other works that are within the competence of these subjects, is not against the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 126 став 2 од Законот за водостопанствата ("Службен весник на Република Македонија" бр.85/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од Законот е неодржлива од уставноправен аспект, затоа што била непрецизна и противречна. Имено, ако постојните водостопански претпријатија, други правни лица и делови од претпријатијата што вршат водостопанска дејност престануваат со работа со денот на влегувањето во сила на овој закон, а тоа било 8 јануари 2004 година (член 129 од Законот), тогаш не е можно, во периодот од престанувањето со работа до денот на бришењето од соодветниот регистар, овие исти субјекти да ги извршуваат и нужните работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување.

Од оспорената одредба ниту, пак, од Законот во целина, како што понатаму се наведува во иницијативата, не можело да се утврди кои се тие "нужни работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување" и кои лица од вработените, тие "нужни работи" ќе ги извршуваат, по престанувањето со работата до денот на бришењето од соодветниот регистар, односно, каков статус овие вработени лица ќе имаат? Потоа, дали тука нема да се појави субјективизам и привилегии при определувањето на извршителите на нужните работи, односно, нема ли да дојде и до нееднаквост на граѓаните пред Уставот и законите меѓу оние вработени на кои веднаш ќе им престане работата со денот на влегувањето во сила на овој закон и оние што ќе останат и понатаму да ги извршуваат нужните работи?!

Имено, според подносителот на иницијативата во случајот не само што се повредувала еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, туку се кршела и уставната одредба на член 32 став 2 од Уставот на Република Македонија, според која секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Накратко, законодавецот, во случајот, направил голема "збрка" и покажал крајна непринци-

пиелност. Прво затоа што определил наведените субјекти да престанат со работа со денот на влегувањето во сила на овој закон, што бил многу краток и нереален рок, а веднаш потоа, битно отстапувал од тоа, со втората реченица од став 2 на член 126 од Законот, кога предвидел во периодот по престанувањето со работа до денот на бришењето од соодветниот регистар, овие субјекти да ги извршуваат нужните работи.

Оваа одредба во практиката била неприменлива, затоа што за функционирање на хидросистемите и нивното одржување сите работи биле нужни и тука никако не можеле да се издвојат оние работи кои не се нужни. За ова предлага Судот да прибави и стручно мислење од надлежните институции.

Поради сето тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената законска одредба се повредувале членовите 8 став 1 алинеја 3, 9, 32 став 1 и 2 и 51 од Уставот на Република Македонија.

Воедно, предлага Судот да изрече и временна мерка со која ќе се запре извршувањето на поединечните акти и дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на оспорената законска одредба.

3. Судот на седницата утврди дека според член 126 став 1 од Законот за водостопанствата со денот на отпочнувањето со работа на водостопанствата и донесувањето на одлуката на Владата на Република Македонија за престанок со работа на постојните јавни претпријатија од областа на водостопанството, овие субјекти престануваат со работа.

Во оспорениот став 2 од овој член од Законот е утврдено дека постојните водостопански претпријатија, други правни лица и делови од претпријатијата што вршат водостопанска дејност престануваат со работа со денот на влегувањето во сила на овој закон. Во периодот по престанувањето со работата до денот на бришењето од соодветниот регистар, овие субјекти ги извршуваат само нужните работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување.

Според ставот 3 од членот 126 од Законот, постапката за ликвидација на субјектите од ставот 2 на овој член се спроведува по

предлог на Владата на Република Македонија и според одредбите од членовите 112 до 117 на овој закон.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е утврдено и владеењето на правото.

Според член 9 став 1 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, а според ставот 2 од овој член од Уставот граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во членот 32 став 1 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а во ставот 2 од овој член е утврдено дека секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно ставот 5 од овој член од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Со Законот за водостопанствата се уредуваат: основањето, организирањето, работењето, финансирањето, контролата и престанокот на работењето на водостопанствата.

Во членот 2 од Законот се утврдени целите на законот и тоа:

- обезбедување на економично стопанисување, користење, функционирање и одржување на хидросистемите, системите за наводнување и системите за одводнување преку водостопанствата како автономни јавноправни субјекти;

- дефинирање на обемот на услугите кои водостопанствата ги даваат на корисниците на вода;

- уредување на условите за пренесување на правото на користење на системите и објектите на водостопанствата и воспоставување на услови за нормално и успешно работење на водостопанствата и користење на нивните услуги од корисниците на вода.

Оспорената законска одредба е поместена во Главата XI во делот на преодните и завршните одредби од Законот, со која е утврдено дека постојните водостопански претпријатија, други правни лица и делови од претпријатија што вршат водостопанска дејност престануваат со работа со денот на влегувањето во сила на овој закон. Во периодот по престанувањето со работа до денот на бришењето од соодветниот регистар, овие субјекти ги извршуваат само нужните работи за функционирање на хидросистемите и нивното одржување.

По однос на наводите во иницијативата, кои се нужните работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување, и кои лица тие нужни работи ќе ги извршуваат по престанувањето со работа на постојните водостопански субјекти до денот на бришењето од соодветниот регистар, Судот утврди дека надлежностите на водостопанствата се утврдуваат во Главата II од Законот и тоа од членот 5 до членот 18.

Во членот 5 од Законот е утврдено дека водостопанството е јавно правно лице, кое врши економично стопанисување, користење, функционирање, одржување и контрола на системите во целина, заради:

- снабдување со вода за наводнување;
- снабдување со вода на комунално претпријатие за водоснабдување за консумирање од страна на човекот (вода за пиење и други потреби) и технолошки потреби;

- снабдување со вода за индустриски и технолошки (стопански) потреби вклучувајќи го и производството на електрична енергија и

- одводнување на земјиште.

Во членот 6 од законот е определено дека водостопанството ги снабдува со вода за наводнување:

- водните заедници и
- индивидуалните корисници (физички и правни лица), кои се надвор од територијата на водната заедница, а имаат можност и потреба од наводнување.

Согласно член 13 од законот при вршење на својата дејност, водостопанството:

- обезбедува подеднаков третман во давањето на услугите на сите корисници на вода, пресметува и наплаќа надоместоци за услугите кои ги обезбедува;

- презема мерки за рационално користење на водата, за намалување на загубите на вода на минимум;

- презема мерки за штедење на водата;

- совесно и одговорно управува со своите средства, работејќи со нив на внимателен и трошковно ефикасен начин;

- го одржува и обезбедува ефикасно и одржливо функционирањето и користењето на системот со кој стопанисува и

- ги спроведува прописите од областа на својата надлежност и општите и поединечните акти што ги донесува.

Од анализата на наведените законски одредби може да произлезе заклучок дека во овие законски одредби се опфатени работите кои можат да се сметаат како нужни работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување.

Значи, законодавецот дал можност постојните водостопански претпријатија, други правни лица и делови од претпријатијата што вршат водостопанска дејност во периодот по престанувањето со работа до денот на бришењето од соодветниот регистар да ги извршуваат само нужните работи за функционирање на хидросистемите и нивно одржување, а не и другите работи што се во надлежност на овие субјекти.

Оттука, Судот утврди дека не може да стане збор за несогласност на оспорената законска одредба со начелото на владеењето на правото.

Прашањето за согласноста на оспорената законска одредба не може да се постави ни по однос на членовите 9 и 32 став 1 и 2 од Уставот, затоа што Судот утврди дека причините поради кои во иницијативата се оспорува согласноста на оспорените одредби со овие членови од Уставот се неосновани со оглед на тоа што таа одредба не го уредува прашањето на статусот на работниците во постојните водостопански субјекти, туку вршењето на нужните работи до нивното бришење од судскиот регистар.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот утврди дека оспорената законска одредба не е во несогласност и со членот 51 од Уставот.

Со оглед на фактот што Судот утврди дека нема основи за поведување постапка за оценување на уставноста на оспорениот член од Законот за водостопанствата, нема основи Судот да донесе временна мерка за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на оспорената законска одредба.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.158/2004)

34.

- **Одговорност за штета**

- *Damage liability*

- **Утврдувањето во Законот за облигационите односи основ за постоење на штета причинета од граѓанин кој на друг не му пружил помош кога е во опасност не е спротивно на Уставот.**

- *The establishment of a ground in the Law on Obligations regarding the existence of damage caused by a citizen who has failed to render assistance to another person when in danger is not in contradiction with the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 171 од Законот за облигационите односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/2001 и 4/2002).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 171 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата во оспорената одредба бил предвиден посебен случај на одговорност за штета, а постоењето на ваков вид на одговорност во практиката било многу

тешко да се докаже. Ваков вид на одговорност не можел да постои и од причина што веќе постоело посебно кривично дело "Неукажување медицинска помош" од член 208 од Кривичниот законик. Освен тоа во Уставот на Република Македонија не постоела посебна уставна одредба - обврска за давање на помош на лице кога е во опасност како што тоа било предвидено во членот 247 од Уставот на Социјалистичка Република Македонија и членот 196 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, двата донесени во 1974 година.

Оттаму, смета дека оспорената одредба не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 171 од Законот за облигационите односи, тој што без опасност за себеси нема да му даде помош на лице чиј живот или здравје се очигледно загрозени, одговара за штетата што настанала од тоа, ако тој според околностите на случајот морал да ја предвиди таа штета (став 1). Ако бара справедливоста, судот може таквото лице да го ослободи од обврската да ја надомести штетата (став 2).

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото; хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 39 став 2 од Уставот, граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Тргувајќи од концептот на Уставот на Република Македонија, произлегува дека во него не се содржани посебни одредби што го уредуваат прашањето за посебна одговорност за штета, предизви-

кана од граѓанин кој на друг не му пружил помош кога е во опасност, како што тоа децидно го уредувале поранешните уставни на Социјалистичка Федеративна Република Македонија и Социјалистичка Република Македонија. Според сегашниот концепт на Уставот принципот на солидарност е издигнат на ранг на темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија (член 8 став 1 алинеја 8), а граѓанинот е должен да го чува и унапредува покрај сопственото здравје и здравјето на другите (член 39 став 2).

Меѓутоа, непостоењето на децидна уставна одредба што би го уредувала прашањето за посебна одговорност за штета предизвикана со непружање на помош на граѓанин кога е во опасност, според Судот не значи и забрана ова прашање да биде уредено со закон, како што е во конкретниот случај со Законот за облигационите односи, кој во Отсекот 6 содржи повеќе одредби за посебните случаи на одговорност, меѓу кои спаѓа и оспорената.

Инаку, во оспорената одредба е предвидена индивидуална граѓанскоправна одговорност за граѓанин кој, без опасност за себе, не пружил помош на друго лице чиј живот или здравје очиглено се загрозува. Специфичноста на штетното дејствие се состои во пропуштањето на сторителот на штетата во одредена ситуација да даде помош и спречи натамошно настанување на штета по однос на лицето кое се наоѓа во опасност.

Со оглед на тоа што Уставот не ги уредува видовите на одговорност и не предвидел граѓанскоправната и кривичноправната одговорност да бидат уредени во еден ист закон, според мислење на Судот постоењето на посебно кривично дело "Неукажување медицинска помош" од член 208 од Кривичниот законик, како предвидена кривичноправна одговорност, не е причина поради која оспорената одредба може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со Уставот.

Што се однесува до наводот од иницијативата за постоење на тешкотии во практиката да се докаже постоење на ваков вид одговорност, согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да оценува дали одредена одредба со или без потешкотии се применува во практиката, туку, од аспект на владеење на правото, оценува дали одредена норма е јасна, недвосмислена и разбирлива, каква што според оценка на Судот е оспорената одредба.

Оттаму, Судот оцени дека оспорената одредба не би можела да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова Решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 43/2005)

35.

- Предвидување на "чартер превоз" како посебен услов за вршење на превоз во воздушниот сообраќај (поведување на постапка)

- Envisaging "charter transportation" as a special condition for carrying out transportation in air traffic (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 5, 6 и 7 од Правилникот за посебните услови што превозникот треба да ги исполнува за вршење на превоз

во воздушниот сообраќај ("Службен весник на Република Македонија" бр.71/2004).

2. "МАТ - Македонски авиотранспорт" АД - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 5, 6 и 7 од актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот Правилник не кореспондирал со членовите 27, 28 и 29 од Законот за воздушната пловидба ("Службен лист на СФРЈ" бр.45/1986, 29/1988, 80/1989 и 29/1990) бидејќи со членовите 5, 6 и 7 од Правилникот се пропишувале нови посебни услови од оние кои биле предвидени во Законот. Имено, во членовите 27, 28 и 29 од Законот биле дадени посебните услови кои со Правилникот, според подносителот на иницијативата, би требало да се утврди постапката за нивно исполнување, а не да се пропишуваат нови посебни услови.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека со Правилникот се предвидуваат и "чартер превоз", кои како таков не се предвидува во Законот, бидејќи со законот е предвидено вршење на "редовен и посебен превоз".

Според подносителот на иницијативата, овој Правилник бил спротивен на Европската воздухопловна регулатива (ЈАР ОПС 1) бидејќи ниту во неа не се предвидени посебните услови кои се содржани во членовите 5 и 6 од Правилникот (најмалку 3 воздухоплови со повеќе од 19 патнички седишта и чартер превоз со еден воздухоплов со повеќе од 19 патнички седишта). Со донесување на овој Правилник, министерот за транспорт и врски постапил спротивно на член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, бидејќи со истиот утврдува нови обврски за вршителите на превозот во воздушниот сообраќај.

Со пропишувањето на пошироките обврски од оние што биле дадени во законските и меѓународните прописи оспорениот правилник бил во спротивност со член 8 став 1 алинеја 3, односно со оспорените одредби од Правилникот се вршела повреда на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Исто така, со оспорениот акт се вршела и директна повреда и на член 51 став 1 и 2 од Уставот, според кои сите прописи мора да бидат во согласност со Уставот и законите.

Подносителот на иницијативата, исто така наведува дека со Правилникот се повредувал и член 55 став 2 од Уставот, бидејќи со него се утврдувале други обврски со што ги правел нееднакви субјектите на пазарот. Во иницијативата, се предлага Уставниот суд да донесе временна мерка со која ќе се одложи примената на членот 10 од Правилникот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 5 од Правилникот, превозникот кој врши редовен јавен превоз во домашниот и меѓународниот воздушен сообраќај, покрај условите од член 3 на овој правилник, треба да има најмалку три воздухоплови со повеќе од 19 патнички седишта впишани во регистарот на воздухоплови на Република Македонија, а за вршење на карго превоз да има најмалку еден воздухоплов впишан во регистарот на воздухоплови на Република Македонија.

Во членот 6 од Правилникот е предвидено дека превозникот кој врши чартер превоз во домашниот и меѓународниот воздушен сообраќај, покрај условите од член 3 на овој правилник, треба да има најмалку еден воздухоплов со повеќе од 19 патнички седишта впишан во регистарот на воздухоплови на Републиката Македонија.

Во членот 7 од Правилникот е предвидено дека превозникот кој врши авио-такси превоз во домашниот и меѓународниот воздушен сообраќај, покрај условите од член 3 на овој правилник, треба да има најмалку еден воздухоплов кој има до 19 патнички седишта впишан во регистарот на воздухоплови на Република Македонија.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а според ставот 2, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и

презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Принципот на еднаквост на пазарните субјекти претставува еднаква правна положба на субјектите во вршењето на својата дејност. Имено, еднаквоста треба да постои меѓу оние субјекти кои вршат идентична или слична дејност. Во тој контекст државата е должна да презема определени мерки со цел да се спречи монополската положба и однесување на пазарот, заштитивајќи ги на тој начин правилата на пазарот, конкуренцијата од една страна и обезбедувањето еднакви можности за сите субјекти да вршат определена дејност од друга страна.

Според членот 1 од Законот за воздушната пловидба ("Службен лист на СФРЈ" бр.45/1986, 29/1988, 80/1989 и 29/1990) кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, е преземен како републички пропис, предмет на уредување со овој закон е воздушната пловидба во воздушниот простор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, односно условите за безбедна воздушна пловидба, контролата на летањето, метеоролошкото обезбедување на воздушната пловидба, испитувањето на загрозувањето на безбедноста на воздухоплови, потрагата по воздухоплови и спасувањето на воздухоплов, испитувањето на несреќи на воздухоплови, прекршоците во воздушната пловидба, инспекцијата на безбедноста на воздушната пловидба, како и определени материјално-правни односи во поглед на користењето на воздухопловите, аеродромите и леталиштата и изградбата, одржувањето и регистрацијата на воздухопловите, аеродромите и леталиштата.

Во Главата II од Законот, Оддел I се содржани одредбите кои се однесуваат на посебните услови за вршење јавен превоз во воздушниот сообраќај.

Според членот 27 од Законот, јавен превоз во воздушниот сообраќај може да се врши како редовен или како посебен превоз во домашниот или во меѓународниот воздушен сообраќај.

Согласно член 28 од Законот, заради безбедност и уредност на јавниот воздушен сообраќај, организацијата на здружен труд што врши јавен превоз во воздушниот сообраќај (превозникот) мора да ги исполнува пропишаните услови, зависно од видот на сообраќајот, особено во поглед на одобриениот прирачник за

оперативните постапки за вршење на тој превоз, видот, намената на воздухопловот и воздухопловниот и другиот стручен персонал. Превозникот исто така мора да обезбеди одржување на воздухопловите и да располага со одобрени прирачници за летачко-оперативните постапки, во согласност со одредбите на овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 од истата одредба се предвидува дека на превозникот што ќе поднесе докази дека ги исполнува условите од став 1 на овој член, сојузниот орган на управата надлежен за работи на сообраќајот и врските му издава уверение за исполнување на тие услови.

Во членот 29 став 1 од Законот е предвидено дека јавен превоз во меѓународниот воздушен сообраќај може да врши домашен превозник кој покрај условите од член 28 на овој закон, ги исполнува и условите предвидени со меѓународните договори, како и со други меѓународни акти со кои се регулира безбедноста и уредното вршење на превозот во меѓународниот воздушен сообраќај.

Согласно член 263 од Законот кој е содржан во "Дел четврти" од Законот со наслов "Овластувања", меѓу другото е предвидено дека сојузниот орган на управата надлежен за работи на сообраќајот и врските ќе донесе прописи и за посебните услови што превозникот мора да ги исполнува за вршење на воздушен сообраќај (член 28).

Во функција на операционализација на законската одредба, министерот за транспорт и врски го донел сега оспорениот правилник, во кој со член 1 се определува дека со истиот се пропишуваат посебните услови што превозникот треба да ги исполнува за да врши редовен и посебен превоз во воздушниот сообраќај.

Во членот 9 од Законот е содржано објаснување во врска со значењето што одделните изрази употребени во овој закон го имаат. Така, во точката 49 од членот 9 се наведува дека воздушен сообраќај е воздушна пловидба заради превоз на лица и предмети.

Точката 50 од истата законска одредба го дефинира поимот јавен превоз во воздушниот сообраќај кој е редовен и посебен превоз на лица и предмети од едно место во друго, во домашниот односно во меѓународниот воздушен сообраќај. Во точките 53 и 54 од членот 9, е определено дека редовен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз на лица и предмети кој, под еднакви услови, му е

достапен на секого, а кој се врши по однапред утврдени линии, по однапред утврден ред на летање и според цените и општите услови за превоз што се објавени, а посебен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз кој се врши под посебно договорени услови: чартер превоз (поединечен или сериски) и авиотакси превоз.

Во членот 3 став 2 од оспорениот Правилник е предвидено дека на правното лице кое ќе ги исполни условите од став 1 на овој член ќе му се издаде уверение за исполнување на условите за вршење на воздушен сообраќај согласно меѓународните стандарди (Анекс 6 од Чикашката конвенција или ЈАР - ОПС 1) по претходно поднесено барање.

ЈАР е збирка на воздухопловни прописи што ја регулираат цивилната воздушна пловидба на земјите членки на ЈАА (здружени воздухопловни власти на земјите членки на оваа асоцијација). Република Македонија се уште не е членка, но истата е кандидат за прием во членство ЈАА. ЈАР - ОПС 1 - е дел од збирката на воздухопловни прописи (ЈАР) која се однесува на правилата за стекнување на АОЦ (уверение за летање) и ги пропишува општите услови за одвивање на воздушната пловидба во земјите членки на ЈАА. Согласно ЈАР -ОПС 1 општи правила (услови) за издавање на дозволи (уверенија) за работа (АОЦ) се:

(а) Авиопревозник не смее да користи авион за јавен воздушен сообраќај на поинаков начин, освен како што е пропишано во, и согласно, условите во дозволата за работа (АОС).

(б) Подносителот на барањето за АОС, или измена на АОС, мора да му дозволи на надлежниот орган да ги испита сите аспекти за безбедност на предложените операции.

(ц) Подносителот на барањето на АОС:

(1) не смее да поседува АОС издадено од друг надлежен орган, освен ако не е одобрено од инволвираните надлежни органи;

(2) мора да има главно седиште и деловни простории, ако има, во земјата надлежна за издавање на АОС;

(3) мора да ги впише авионите со кои ќе врши сообраќај согласно АОС-та во регистарот на земјата надлежна за издавање на АОС;

(4) мора да му докаже на надлежниот орган дека тој е во состојба да врши безбеден сообраќај.

(д) Без оглед на наведеното во потстав (с) (3) погоре, авиопревозник може, со заеднички договор со надлежниот орган за издавање на АОС и друг надлежен орган, да ги користи авионите впишани во националниот регистар на второ наведениот надлежен орган.

(е) Авиопревозникот му дозволува на надлежниот орган пристап во својата организација и авионите и обезбедува, што се однесува до одржувањето, пристап на која било придружна ЈАР-145 организација за одржување заради утврдување на постојано придружување кон МК ЈАР-ОПС.

(ф) АОС може да се измени, поништи или повлече ако надлежниот орган не е повеќе убеден дека авиопревозникот може да врши сообраќај на сигурен начин.

(г) Авиопревозникот мора да го убеди надлежниот орган дека:

(1) Неговата организација и управување се соодветни и точно одговараат на размерот и обемот на сообраќајот; и

(2) Процедурите за надзор/контрола на операциите се дефинирани.

(х) Авиопревозникот мора да наменува одговорен раководител, прифатлив за надлежниот орган, кој ќе има овластување да обезбеди дека сите операции и активности за одржување може да се финансираат и спроведуваат согласно стандардите кои ги бара надлежниот орган.

(и) Авиопревозникот мора да именува лица, прифатливи за надлежниот орган, кои се одговорни за управување и контрола на следните области:

- (1) Летачките операции;
- (2) Системот за одржување;
- (3) Обука на персоналот;
- (4) Операции на земја.

(ј) Едно лице може да држи повеќе од едно именувано место ако тоа е прифатливо за надлежниот орган но, за авиопревозници кои вработуваат 21 лице или повеќе персонал со

полно работно време, најмалку две лица се потребни за покривање на четири области на одговорност.

(к) Авиопревозници кои вработуваат 20 лица или помалку персонал со полно работно време едно или повеќе од наменуваните места може да го пополни одговорниот раководител ако е прифатливо за надлежниот орган (Видете АСЈ ОПС 1.175 (j) & (к).

(л) Авиопревозникот мора да обезбеди дека секој лет се извршува согласно одредбите наведени во Оперативниот прирачник.

(м) Авиопревозникот мора да обезбеди соодветни простории за опслужување на земја заради безбедни летови.

(н) Авиопревозникот мора да обезбеди дека неговите авиони се опремени и дека неговите екипажи се оспособени/ квалификувани согласно барањата на областа и видот на операцијата.

(о) Авиопревозникот мора да се придржува кон барањата за одржување согласно Поддел М што се однесува на сите летови кои се вршат според условите наведени во неговата АОС.

(п) Авиопревозникот мора да му достави на надлежниот орган примерок од Оперативниот прирачник, како што е наведено во Поддел Р, како и сите измени или дополнување на истиот.

(љ) Авиопревозникот мора да ги одржува во оперативна состојба средствата во главната оперативна база, соодветно за областа и типот на операцијата.

Во ЈАР се содржани и административни услови:

(а) Авиопревозник мора да ги достави следните податоци заедно со барањето за прва АОС и за измена или продолжување на истата:

- (1) Официјалниот и деловен наслов, адресата и поштенската адреса на подносителот на барањето;
- (2) Опис на предложениот сообраќај;
- (3) Опис на организацијата на управување;
- (4) Името на одговорниот директор;

(5) Имињата на главните одговорни лица, вклучувајќи ги и на оние кои се одговорни за летачките операции, системот за одржување, обуката на екипажот и операциите на земја заедно со нивните квалификации и искуство и

(6) Оперативниот прирачник.

(б) Што се однесува до системот за одржување на авиопревозникот само следните податоци мора да се достават заедно со барањето за прва АОС и за измена или продолжување на истата и за секој тип на авион со кој се лета;

(1) Документ за организационо-техничките процедури и методи за одржување;

(2) Програми на авиопревозникот за одржување на авиони;

(3) Авионскиот технички дневник;

(4) Кога е соодветно, техничката спецификација (спецификации) за договорот (договорите) за одржување склучен/и помеѓу авиопревозникот и ЈАР-45 овластена организација за одржување;

(5) Бројот на авиони.

(с) Барањето за прво издавање на АОС мора да се поднесе најмалку 90 дена пред денот на планираниот сообраќај, освен Оперативниот прирачник кој може да се достави подоцна, но не повеќе од 60 дена пред денот на планираниот сообраќај.

(д) Барањето за измена на АОС мора да се достави најмалку 30 дена пред денот на планираниот сообраќај, освен ако не се договори поинаку.

(е) Барањето за продолжување на АОС мора да се достави најмалку 30 дена пред истекот на важноста на истата, освен ако не се договори поинаку.

(ф) За промена на одговорни лица, освен во исклучителни околности, мора да се извести надлежниот орган најмалку 10 дена пред планираната промена.

Исто така, "Чикашката конвенција" (7 декември 1944 година) Конвенција за цивилната воздушна пловидба донесена на Генералното собрание на ИЦАО (Интернатионал Цивил Авиатион Организатион), односно Анекс 6 на истата, содржи меѓународни

стандарди и препораки за работење. Во Главата IV е содржан делот "Работење со воздушниот транспорт - авиони" со поддел "Уверение за вршење на воздушен сообраќај" во кој се предвидува:

4.2.1.1. Оператор не смее да се вклучи во работење со комерцијален авиотранспорт доколку не е сопственик на валидно уверение за воздушен оператор или на соодветен документ издаден од државата од која е операторот.

4.2.1.2. Уверение за воздушен оператор или соодветниот на него документ во овластува операторот да управува со работење со комерцијален авиотранспорт во согласност со условите и ограничувањата кои се назначени.

4.2.1.3. Издавањето на уверение за воздушен оператор или на соодветниот на него документ од страна на државата од која е операторот ќе зависи од тоа што операторот треба да прикаже адекватна организација, методи на контрола и супревизија на работењето со летовите, тренинг програми како и управувањето од земја и редовно одржување според видот и должината на назначените работи.

4.2.1.4. Продолжување на валидноста на уверението или соодветниот на него документ ќе зависи од придржувањето на операторот до условите назначени со 4.2.1.3 под супервизија на државата на операторот.

4.2.1.5. Уверение за воздушен оператор или соодветниот на него документ треба да го содржи најмалку следново:

- а) идентитет на операторот (име, локација);
- б) дата на издавање и период на валидност;
- ц) опис на видовите на работа за која се авторизира;
- д) вид (видови) на авион авторизиран за употреба; и
- е) дозволени региони за делување (работење) или рути.

5. Од анализата на содржината на наведените уставни и законски одредби, а поточно од членот 263 од Законот за воздушната пловидба неспорно произлегува дека министерот за транспорт и врски има овластување да донесе пропис за посебните услови што превозникот мора да ги исполнува за вршење на воздушниот сообраќај, но тие услови треба да се во рамките на условите од член 28 од истиот Закон.

Имено, од содржината на членот 28 од Законот за воздушната пловидба произлегува дека заради безбедност и уредност на јавниот воздушен сообраќај превозникот мора да ги исполнува пропишаните услови зависно од видот на сообраќајот особено во поглед на одобриениот прирачник за оперативните постапки за вршење на тој превоз, видот, намената на воздухопловот и воздухопловниот и друг стручен персонал. Правилникот, исто така, согласно овој член мора да обезбеди и одржување на воздухопловите и да располага со одобриени прирачници за летачко-оперативните постапки. Со исполнувањето на овие услови, на превозникот кој ќе поднесе докази за нивно исполнување, му се издава уверение за исполнување на тие услови.

Во членот 3 од Правилникот децидно се наведени условите кои мора да ги исполнува превозникот за вршење на редовен и посебен превоз во воздушниот сообраќај. Оттука, разгледувајќи ги оспорените членови од Правилникот во корелација со цитираните уставни и законски одредби, пред Судот основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот и Законот за воздушната пловидба.

Имено, според Судот, иницијативата основано укажува дека со прецизирањето на условите во членовите 5, 6 и 7 од Правилникот, односно со ограничувањето на бројот на воздухопловите, се надминува законското овластување што министерот го има согласно член 263 од Законот за воздушната пловидба. Условите кои треба да ги пропишува министерот, согласно член 263, а во врска со член 28 од Законот за воздушната пловидба, со цел безбедност и уредност на јавниот воздушен сообраќај, се децидно наведени во членот 3 став 1 точки 1 - 11 од Правилникот. Со исполнувањето на сите предвидени услови во членот 3 став 1 точка 1 - 11, според ставот 2 на овој член, на правното лице му се издава Уверение за исполнување на условите за вршење на воздушен сообраќај согласно меѓународните стандарди (Анекс 6 од Чикашката Конвенција или ЈАР - ОПС1). Определувањето на бројот на воздухопловите не е значаен услов за безбедно и уредно извршување на дејностите. Дополнително определените услови во членовите 5, 6 и 7 од Правилникот, според Судот не се од суштинско значење за дејноста што ја вршат воздухопловите посебно од аспект на безбедноста и уредноста на јавниот воздушен сообраќај, а на што посебно потенцира членот 28 од Законот за воздушната пловидба.

Од анализата на членот 28 од Законот, произлегува дека станува збор за исполнување на пропишани услови зависно од видот на сообраќајот (редовен и посебен). Во член 9 точка 53 и 54 од Законот е определено дека редовен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз на лица и предмети кои, под еднакви услови, му е достапен на секого, а кој се врши по однапред утврдени линии, по однапред утврден ред на летање и според цените и општите услови за превоз што се објавени, а посебен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз кој се врши по посебно договорени услови: чартер превоз (поединечен или сериски) и авиотакси превоз. Оттука, произлегува дека бројот на воздухопловите не се споменува како услов што треба да го исполнува превозникот, дотолку повеќе што и меѓународните стандарди и услови кои воздухопловните компании мораат да ги исполнуваат не предвидуваат ограничување на броја на воздухоплови, туку се зборува за исполнување на услови од аспект на безбедноста и уредноста во сообраќајот.

Имено, од содржината на цитираната меѓународна регулатива, поточно од ЈАР ОПС 1, произлегува дека со истата се регулираат, односно определуваат безбедносни и услови за уредност, а во ниту еден момент не се регулира прашањето за ограничување на бројот на авионите, и овие услови исклучиво се однесуваат и важат за секој авион поединечно. Според Судот, и во законот и во меѓународните прописи се зборува за безбедносните и условите за уредност кои се однесуваат на видот на авио-превозот, патниците и багажот и за нивна безбедност, а не за бројот на воздухопловите.

Пропишувањето на посебните услови во членовите 5, 6 и 7 од Правилникот, односно ограничувањето на бројот на воздухопловите, според Судот не е во согласност ниту со Уставот. Ова од причина што таквото ограничување кое го пропишува министерот во оспорениот Правилник не е во согласност со членот 55 од Уставот на Република Македонија, според кој слободата на пазарот и претприемништвото може да се ограничат само со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето. Имено, со ваквото ограничување кое го пропишува министерот, всушност се ограничува слободата на пазарот и истото е спротивно на мерките што ги презема Републиката против монополското однесување на пазарот.

Од друга страна, пак, пречекорувањето на овластувањата утврдени со Закон од страна на министерот, не е во согласност ниту со членот 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите

на државната управа каде децидно е предвидено дека со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи, дотолку повеќе што ако ваквите услови би биле битни за безбедноста и уредноста на воздухопловното тело би требало таква обврска да биде утврдена со закон, а не со правилник кој како акт треба да претставува доработка на законските услови за нивна практична примена.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека во конкретниов случај основано се поставува прашањето за согласноста на членовите 5, 6 и 7 од Правилникот за посебните услови што превозникот треба да ги исполнува за вршење на превоз во воздушниот сообраќај, со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 55 од Уставот на Република Македонија, членовите 263 и 28 од Законот за воздушна пловидба и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.38/2005)

36.

- Овластувања на министерот за транспорт и врски за донесување на подзаконски акт

- Powers of the Minister of Transportation and Communications to adopt a bylaw

- Определувањето на бројот на воздухопловите со подзаконски акт не е во рамките на овластувањата што на министерот за транспорт и врски му се дадени со закон.

- The determination of the number of aircraft by a bylaw is not within the framework of the authorisations that are given to the Minister of Transportation of Communications by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 јули 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ членовите 5, 6 и 7 од Правилникот за посебните услови што превозникот треба да ги исполнува за вршење на превоз во воздушниот сообраќај ("Службен весник на Република Македонија" бр.71/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од "МАТ - Македонски авиотранспорт" АД-Скопје, со Решение У.бр.38/2005 од 25 мај 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 5, 6 и 7 од Правилникот означен во точката 1 од оваа Одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот и Законот за воздушната пловидба ("Службен лист на СФРЈ" бр.45/1986, 29/1988, 80/1989 и 29/1990) и Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002).

4. Судот на седницата утврди дека според членот 5 од Правилникот, превозникот кој врши редовен јавен превоз во

домашниот и меѓународниот воздушен сообраќај, покрај условите од член 3 на овој правилник, треба да има најмалку три воздухоплови со повеќе од 19 патнички седишта впишани во регистарот на воздухоплови на Република Македонија, а за вршење на карго превоз да има најмалку еден воздухоплов впишан во регистарот на воздухоплови на Република Македонија.

Во членот 6 од Правилникот е предвидено дека превозникот кој врши чартер превоз во домашниот и меѓународниот воздушен сообраќај, покрај условите од член 3 на овој правилник, треба да има најмалку еден воздухоплов со повеќе од 19 патнички седишта впишан во регистарот на воздухоплови на Републиката Македонија.

Во членот 7 од Правилникот е предвидено дека превозникот кој врши авиотакси превоз во домашниот и меѓународниот воздушен сообраќај, покрај условите од член 3 на овој правилник, треба да има најмалку еден воздухоплов кој има до 19 патнички седишта впишан во регистарот на воздухоплови на Република Македонија.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а според ставот 2, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Принципот на еднаквост на пазарните субјекти претставува еднаква правна положба на субјектите во вршењето на својата дејност. Имено, еднаквоста треба да постои меѓу оние субјекти кои вршат идентична или слична дејност. Во тој контекст државата е должна да презема определени мерки со цел да се спречи монополската положба и однесување на пазарот, заштитивајќи ги на тој начин правилата на пазарот, конкуренцијата од една страна и

обезбедувањето еднакви можности за сите субјекти да вршат определена дејност од друга страна.

Според членот 1 од Законот за воздушната пловидба ("Службен лист на СФРЈ" бр.45/1986, 29/1988, 80/1989 и 29/1990) кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е преземен како републички пропис, предмет на уредување со овој закон е воздушната пловидба во воздушниот простор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, односно условите за безбедна воздушна пловидба, контролата на летањето, метеоролошкото обезбедување на воздушната пловидба, испитувањето на загрозувањето на безбедноста на воздухоплови, потрагата по воздухоплови и спасувањето на воздухоплов, испитувањето на несреќи на воздухоплови, прекршоците во воздушната пловидба, инспекцијата на безбедноста на воздушната пловидба, како и определени материјалноправни односи во поглед на користењето на воздухопловите, аеродромите и леталиштата и изградбата, одржувањето и регистрацијата на воздухопловите, аеродромите и леталиштата.

Во Глава II од Законот, Оддел I се содржани одредбите кои се однесуваат на посебните услови за вршење јавен превоз во воздушниот сообраќај.

Според членот 27 од Законот, јавен превоз во воздушниот сообраќај може да се врши како редовен или како посебен превоз во домашниот или во меѓународниот воздушен сообраќај.

Согласно член 28 од Законот, заради безбедност и уредност на јавниот воздушен сообраќај, организацијата на здружен труд што врши јавен превоз во воздушниот сообраќај (превозникот) мора да ги исполнува пропишаните услови, зависно од видот на сообраќајот, особено во поглед на одобрениот прирачник за оперативните постапки за вршење на тој превоз, видот, намената на воздухопловот и воздухопловниот и другиот стручен персонал. Превозникот, исто така, мора да обезбеди одржување на воздухопловите и да располага со одобрени прирачници за летачко-оперативните постапки во согласност со одредбите на овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 од истата одредба се предвидува дека на превозникот што ќе поднесе докази дека ги исполнува условите од став 1 на овој член, сојузниот орган на управата надлежен за работи на сообраќајот и врски му издава уверение за исполнување на тие услови.

Во членот 29 став 1 од Законот е предвидено дека јавен превоз во меѓународниот воздушен сообраќај може да врши домашен превозник кој покрај условите од член 28 на овој закон, ги исполнува и условите предвидени со меѓународните договори, како и со други меѓународни акти со кои се регулира безбедноста и уредното вршење на превозот во меѓународниот воздушен сообраќај.

Согласно член 263 од Законот кој е содржан во "Дел четврти" од Законот со наслов "Овластувања", меѓу другото е предвидено дека сојузниот орган на управата надлежен за работи на сообраќај и врски ќе донесе прописи и за посебните услови што превозникот мора да ги исполнува за вршење на воздушен сообраќај (член 28).

Во функција на операционализација на законската одредба, министерот за транспорт и врски го донел сега оспорениот правилник, во кој со член 1 се определува дека со истиот се пропишуваат посебните услови што превозникот треба да ги исполнува за да врши редовен и посебен превоз во воздушниот сообраќај.

Во членот 9 од Законот е содржано објаснување во врска со значењето што го имаат одделните изрази употребени во овој закон. Така, во точката 49 од членот 9 се наведува дека воздушен сообраќај е воздушна пловидба заради превоз на лица и предмети.

Точката 50 од истата законска одредба го дефинира поимот јавен превоз во воздушниот сообраќај кој е редовен и посебен превоз на лица и предмети од едно место во друго, во домашниот односно во меѓународниот воздушен сообраќај. Во точките 53 и 54 од членот 9, е определено дека редовен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз на лица и предмети кој, под еднакви услови, му е достапен на секого, а кој се врши по однапред утврдени линии, по однапред утврден ред на летање и според цените и општите услови за превоз што се објавени, а посебен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз кој се врши под посебно договорени услови: чартер превоз (поединечен или сериски) и авиотакси превоз.

Во членот 3 став 2 од оспорениот правилник е предвидено дека на правното лице кое ќе ги исполни условите од став 1 на овој член ќе му се издаде уверение за исполнување на условите за вршење на воздушен сообраќај согласно меѓународните стандарди

(Анекс 6 од Чикашката конвенција или ЈАР - ОПС 1) по претходно поднесено барање.

ЈАР е збирка на воздухопловни прописи што ја регулираат цивилната воздушна пловидба на земјите членки на ЈАА (здружени воздухопловни власти на земјите членки на оваа асоцијација). Република Македонија се уште не е членка, но истата е кандидат за прием во членство на ЈАА. ЈАР - ОПС 1 - е дел од збирката на воздухопловни прописи (ЈАР) која се однесува на правилата за стекнување на АОЦ (уверение за летање) и ги пропишува општите услови за одвивање на воздушната пловидба во земјите членки на ЈАА. Согласно ЈАР -ОПС 1 општи правила (услови) за издавање на дозволи (уверенија) за работа (АОЦ) се:

(а) Авиопревозник не смее да користи авион за јавен воздушен сообраќај на поинаков начин, освен како што е пропишано во, и согласно, условите во дозволата за работа (АОС).

(б) Подносителот на барањето за АОС, или измена на АОС, мора да му дозволи на надлежниот орган да ги испита сите аспекти за безбедност на предложените операции.

(ц) Подносителот на барањето на АОС:

(1) не смее да поседува АОС издадено од друг надлежен орган, освен ако не е одобрено од инволвираните надлежни органи;

(2) мора да има главно седиште и деловни простории, ако има, во земјата надлежна за издавање на АОС;

(3) мора да ги впише авионите со кои ќе врши сообраќај согласно АОС-та во регистарот на земјата надлежна за издавање на АОС;

(4) мора да му докаже на надлежниот орган дека тој е во состојба да врши безбеден сообраќај.

(д) Без оглед на наведеното во потстав (с) (3) погоре, авиопревозник може, со заеднички договор со надлежниот орган за издавање на АОС и друг надлежен орган, да ги користи авионите впишани во националниот регистар на второ наведениот надлежен орган.

(е) Авиопревозникот му дозволува на надлежниот орган пристап во својата организација и авионите и обезбедува, што се

однесува до одржувањето, пристап на која било придружна ЈАР-145 организација за одржување заради утврдување на постојано придржување кон МК ЈАР-ОПС.

(ф) АОС може да се измени, поништи или повлече ако надлежниот орган не е повеќе убеден дека авиопревозникот може да врши сообраќај на сигурен начин.

(г) Авиопревозникот мора да го убеди надлежниот орган дека:

(1) Неговата организација и управување се соодветни и точно одговараат на размерот и обемот на сообраќајот; и

(2) Процедурите за надзор/контрола на операциите се дефинирани.

(х) Авиопревозникот мора да наменува одговорен раководител, прифатлив за надлежниот орган, кој ќе има овластување да обезбеди дека сите операции и активности за одржување може да се финансираат и спроведуваат согласно стандардите кои ги бара надлежниот орган.

(и) Авиопревозникот мора да именува лица, прифатливи за надлежниот орган, кои се одговорни за управување и контрола на следните области:

- (1) Летачките операции;
- (2) Системот за одржување;
- (3) Обука на персоналот;
- (4) Операции на земја.

(ј) Едно лице може да држи повеќе од едно именувано место ако тоа е прифатливо за надлежниот орган но, за авиопревозници кои вработуваат 21 лице или повеќе персонал со полно работно време, најмалку две лица се потребни за покривање на четири области на одговорност.

(к) Авиопревозници кои вработуваат 20 лица или помалку персонал со полно работно време едно или повеќе од наменуваните места може да го пополни одговорниот раководител ако е прифатливо за надлежниот орган.

(л) Авиопревозникот мора да обезбеди дека секој лет се извршува согласно одредбите наведени во Оперативниот прирачник.

(м) Авиопревозникот мора да обезбеди соодветни простории за опслужување на земја заради безбедни летови.

(н) Авиопревозникот мора да обезбеди дека неговите авиони се опремени и дека неговите екипажи се оспособени/квалификувани согласно барањата на областа и видот на операцијата.

(о) Авиопревозникот мора да се придржува кон барањата за одржување согласно Поддел М што се однесува на сите летови кои се вршат според условите наведени во неговата АОС.

(п) Авиопревозникот мора да му достави на надлежниот орган примерок од Оперативниот прирачник, како што е наведено во Поддел Р, како и сите измени или дополнување на истиот.

(љ) Авиопревозникот мора да ги одржува во оперативна состојба средствата во главната оперативна база, соодветно за областа и типот на операцијата.

Во ЈАР се содржани и административни услови:

(а) Авиопревозникот мора да ги достави следните податоци заедно со барањето за прва АОС и за измена или продолжување на истата:

(1) Официјалниот и деловен наслов, адресата и поштенската адреса на подносителот на барањето;

(2) Опис на предложениот сообраќај;

(3) Опис на организацијата на управување;

(4) Името на одговорниот директор;

(5) Имињата на главните одговорни лица, вклучувајќи ги и на оние кои се одговорни за летачките операции, системот за одржување, обуката на екипажот и операциите на земја заедно со нивните квалификации и искуство и

(6) Оперативниот прирачник.

(б) Што се однесува до системот за одржување на авиопревозникот само следните податоци мора да се достават

заедно со барањето за прва АОС и за измена или продолжување на истата и за секој тип на авион со кој се лета;

(1) Документ за организационо-техничките процедури и методи за одржување;

(2) Програми на авиопревозникот за одржување на авиони;

(3) Авионскиот технички дневник;

(4) Кога е соодветно, техничката спецификација (спецификации) за договорот (договорите) за одржување склучен/и помеѓу авиопревозникот и ЈАР-45 овластена организација за одржување;

(5) Бројот на авиони.

(с) Барањето за прво издавање на АОС мора да се поднесе најмалку 90 дена пред денот на планираниот сообраќај, освен Оперативниот прирачник кој може да се достави подоцна, но не повеќе од 60 дена пред денот на планираниот сообраќај.

(д) Барањето за измена на АОС мора да се достави најмалку 30 дена пред денот на планираниот сообраќај, освен ако не се договори поинаку.

(е) Барањето за продолжување на АОС мора да се достави најмалку 30 дена пред истекот на важноста на истата, освен ако не се договори поинаку.

(ф) За промена на одговорни лица, освен во исклучителни околности, мора да се извести надлежниот орган најмалку 10 дена пред планираната промена.

Исто така, "Чикашката конвенција" (7 декември 1944 година) Конвенција за цивилната воздушна пловидба донесена на Генералното собрание на ИЦАО (Интернатионал Цивил Авиатион Организатион), односно Анекс 6 на истата, содржи меѓународни стандарди и препораки за работење. Во Главата ИВ е содржан делот "Работење со воздушниот транспорт - авиони" со поддел "Уверение за вршење на воздушен сообраќај" во кој се предвидува:

4.2.1.1. Оператор не смее да се вклучи во работење со комерцијален авиотранспорт доколку не е сопственик на валидно

уверение за воздушен оператор или на соодветен документ издаден од државата од која е операторот.

4.2.1.2. Уверение за воздушен оператор или соодветниот на него документ го овластува операторот да управува со работење со комерцијален авиотранспорт во согласност со условите и ограничувањата кои се назначени.

4.2.1.3. Издавањето на уверение за воздушен оператор или на соодветниот на него документ од страна на државата од која е операторот ќе зависи од тоа што операторот треба да прикаже адекватна организација, методи на контрола и супервизија на работењето со летовите, тренинг програми како и управувањето од земја и редовно одржување според видот и должината на назначените работи.

4.2.1.4. Продолжување на валидноста на уверението или соодветниот на него документ ќе зависи од придржувањето на операторот до условите назначени со 4.2.1.3 под супервизија на државата на операторот.

4.2.1.5. Уверението за воздушен оператор или соодветниот на него документ треба да го содржи најмалку следново:

- а) идентитет на операторот (име, локација);
- б) дата на издавање и период на валидност;
- ц) опис на видовите на работа за која се авторизира;
- д) вид (видови) на авион авторизиран за употреба; и
- е) дозволени региони за делување (работење) или рути.

6. Од анализата на содржината на наведените уставни и законски одредби, а поточно од членот 263 од Законот за воздушната пловидба неспорно произлегува дека министерот за транспорт и врски има овластување да донесе пропис за посебните услови што превозникот мора да ги исполнува за вршење на воздушниот сообраќај, но тие услови треба да се во рамките на условите од член 28 од истиот закон.

Имено, од содржината на членот 28 од Законот за воздушната пловидба произлегува дека заради безбедност и уредност на јавниот воздушен сообраќај превозникот мора да ги исполнува пропишаните услови зависно од видот на сообраќајот особено во поглед на одобриениот прирачник за оперативните

постапки за вршење на тој превоз, видот, намената на воздухопловот и воздухопловниот и друг стручен персонал. Правилникот, исто така, согласно овој член мора да обезбеди и одржување на воздухопловите и да располага со одобрени прирачници за летачко-оперативните постапки. Со исполнувањето на овие услови, на превозникот кој ќе поднесе докази за нивно исполнување, му се издава уверение за исполнување на тие услови.

Во членот 3 од Правилникот децидно се наведени условите кои мора да ги исполнува превозникот за вршење на редовен и посебен превоз во воздушниот сообраќај.

Судот оцени дека со прецизирањето на условите во членовите 5, 6 и 7 од Правилникот, односно со определувањето на бројот на воздухопловите, се надминува законското овластување што министерот го има согласно член 263 од Законот за воздушната пловидба. Условите кои треба да ги пропишува министерот, согласно член 263, а во врска со член 28 од Законот за воздушната пловидба, со цел безбедност и уредност на јавниот воздушен сообраќај, се децидно наведени во членот 3 став 1 точки 1 - 11 од Правилникот. Со исполнувањето на сите предвидени услови во членот 3 став 1 точка 1 - 11, според ставот 2 на овој член, на правното лице му се издава Уверение за исполнување на условите за вршење на воздушен сообраќај согласно меѓународните стандарди (Анекс 6 од Чикашката Конвенција или ЈАР - ОПС1). Определувањето на бројот на воздухопловите не е значаен услов за безбедно и уредно извршување на дејностите. Дополнително определените услови во членовите 5, 6 и 7 од Правилникот, според Судот не се од суштинско значење за дејноста што се врши со воздухопловите посебно од аспект на безбедноста и уредноста на јавниот воздушен сообраќај, а на што посебно упатува членот 28 од Законот за воздушната пловидба.

Од анализата на членот 28 од Законот, произлегува дека станува збор за исполнување на пропишани услови зависно од видот на сообраќајот (редовен и посебен). Во член 9 точка 53 и 54 од Законот е определено дека редовен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз на лица и предмети кој, под еднакви услови, му е достапен на секого, а кој се врши по однапред утврдени линии, по однапред утврден ред на летање и според цените и општите услови за превоз што се објавени, а посебен јавен превоз во воздушниот сообраќај е превоз кој се врши по посебно договорени услови: чартер превоз (поединечен или сериски) и авиотакси превоз. Оттука, произлегува дека бројот на воздухопловите не се споменува како

услов што треба да го исполнува превозникот, дотолку повеќе што и меѓународните стандарди и услови кои воздухопловните компании мораат да ги исполнуваат не предвидуваат определување на бројот на воздухоплови, туку се зборува за исполнување на услови од аспект на безбедноста и уредноста во сообраќајот.

Имено, од содржината на цитираната меѓународна регулатива, поточно од ЈАР ОПС 1, произлегува дека со истата се регулираат, односно определуваат безбедносни и услови за уредност, а во ниту еден момент не се регулира прашањето за определување на бројот на авионите, и овие услови исклучиво се однесуваат и важат за секој авион поединечно. Според Судот, и во законот и во меѓународните прописи се зборува за безбедносните и условите за уредност кои се однесуваат на видот на авио-превозот, патниците и багажот и за нивна безбедност, а не за бројот на воздухопловите.

Пропишувањето на посебните услови во членовите 5, 6 и 7 од Правилникот, односно определувањето на бројот на воздухопловите, според Судот не е во согласност ниту со Уставот. Ова од причина што таквото ограничување кое го пропишува министерот во оспорениот Правилник не е во согласност со членот 55 од Уставот на Република Македонија, според кој слободата на пазарот и претприемништвото може да се ограничат само со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето. Со ваквото определување кое го пропишува министерот, всушност се ограничува слободата на пазарот и истото е спротивно на мерките што ги презема Републиката против монополското однесување на пазарот.

Од друга страна, пак, пречекорувањето на овластувањата утврдени со Закон од страна на министерот, не е во согласност ниту со членот 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа во кој децидно е предвидено дека со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи, дотолку повеќе што ако ваквите услови би биле суштествени за безбедноста и уредноста на воздухопловното тело би требало таква обврска да биде утврдена со закон, а не со правилник кој како акт треба да претставува доработка на законските услови за нивна практична примена.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека членовите 5, 6 и 7 од Правилникот за посебните услови што превозникот треба да

ги исполнува за вршење на превоз во воздушниот сообраќај, не се во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 55 од Уставот на Република Македонија, членовите 263 и 28 од Законот за воздушна пловидба и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа Одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.38/2005)

37.

- Утврдување на цените на производите и услугите на Јавното претпријатие "Македонски железници" - Скопје (поведување на постапка)

- Definition of the prices of products and services of the public enterprise "Makedonski železnici" ("Macedonian railways") - Skopje (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката бр.02-1336/1-4 од 25 ноември 1998 година, донесена од Управниот одбор на Јавното претпријатие "Македонски железници" - Скопје.

2. "Макстил" - АД Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената одлука, а посебно со точка 3 став 3 од Одлуката на ЈП "Македонски железници" - Скопје противуставно и незаконито му фактурирале на "Макстил" АД Скопје износ на вагонска денгубнина зголемена за 20%. Имено, имајќи го во вид карактерот на дејноста како незаменлив услов за живот и работа на граѓаните, според подносителот на иницијативата, законодавецот го утврдил режимот на работењето на јавните претпријатија, без оглед дали тие биле основани од државата, единицата на локалната самоуправа или од физичко лице. Според наводите во иницијативата од Законот исто така произлегувало дека Управниот одбор на Јавното претпријатие ги утврдува цените на производите и услугите за кои согласност дава основачот со цел да се сугерира одредено ниво на цена кои од една страна ќе обезбеделе рентабилно работење на претпријатијата, а од друга страна би биле достапни на граѓаните и на правните лица.

Меѓутоа, бидејќи Управниот одбор на ЈП "Македонски железници" - Скопје оспорената одлука ја донел без согласност на Владата на Република Македонија, според подносителот на иницијативата истата не е во согласност со Законот за јавни претпријатија и членовите 51 и 52 од Уставот на Република Македонија, а со оглед на тоа што оспорената одлука не била објавена во "Службен весник на Република Македонија".

3. Судот на седницата утврди дека со оспорената одлука се предвидува:

1. Превозните цени за превоз на патници и стока во 1999 година остануваат на ниво на 1998 година.

2. Во зависност од условите на транспортниот пазар, видовите и количините на стоки, можат да се одобруваат комерцијални повластици на корисниците на железничкиот превоз со кои ќе се склучат договори за 1999 година.

3. Цената за вагање и тарирање независно од тоа каде се врши при отпремање, пристигање или попатно и ако тоа се извршува на ваги сопственост на МЖ се утврдува:

- во меѓународниот товарен сообраќај на 20,00 ЦХФ по вагон;
- во внатрешниот сообраќај на 750,00 денари по вагон.

Цената на вагање и тарирање кога истото се врши на вага сопственост на корисникот се утврдува:

- во меѓународниот товарен сообраќај на 6,00 ЦХФ по вагон;
- во внатрешниот сообраќај на 180,00 денари по вагон.

Вагонската денгубнина за товарните вагони се утврдува во висина која е за 20% повисока од важечката вагонска наемнина за соодветниот тип на вагон.

За фитосанитетски прегледи се утврдува цена од 30 швајцарски франци по вагон за превоз во транзит.

4. Одлуката влегува во сила со денот на донесувањето.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според членот 51 од Уставот на Република Македонија, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Според член 1 став 1 од Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1996, 9/1997-исправка, 6/2002 и 40/2003) јавните претпријатија се основаат заради вршење на стопанските дејности од јавен интерес. Според член 1 став 2 од овој закон стопански дејности од јавен интерес се дејностите кои се

незаменлив услов за животот и работата на граѓаните, за работата на правните лица и на државните органи.

Во членот 2 од Законот, како стопанска дејност од јавен интерес, меѓу другите, е утврден и железничкиот сообраќај и јавниот превоз на патници.

Според членот 3 став 1 од истиот закон, јавни претпријатија во име на Република Македонија основа Владата на Република Македонија, а овие претпријатија согласно ставот 5 се во сопственост на Република Македонија.

Во членот 6 е утврдено дека јавното претпријатие има својство на правно лице, кое го стекнува со уписот во судскиот регистар.

Во членот 9 став 1 од Законот е утврдено дека Владата на Република Македонија јавното претпријатие го основа во согласност со закон.

Според членот 11 точка 6 од овој закон, основачот на јавното претпријатие дава согласност на актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците.

Според член 19 став 1 од Законот управниот одбор на јавното претпријатие ги има сите овластувања да презема мерки кои се потребни и корисни за постигнување на целите на јавното претпријатие во согласност со закон.

Во членот 19 став 2 точка 8 од овој Закон е предвидено дека управниот одбор на јавното претпријатие ги утврдува цените на производите и услугите.

За разлика од Законот за јавните претпријатија, функцијата на Законот за македонските железници ("Службен весник на Република Македонија" бр.9/1998) во основа не е да се занимава со статутарните прашања на јавните претпријатија и односите меѓу претпријатието и неговиот основач, туку да го уредува вршењето на железничкиот сообраќај, изградбата, реконструкцијата, ремонтот, одржувањето и заштитата на железничката инфраструктура, безбедноста и финансирањето (член 1). Според членот 5 од овој Закон железничкиот сообраќај на територијата на Република Македонија е единствен техничко-технолошки систем.

Според член 6 точка 1 од Законот во Македонските железници се организира превозот на патници и стоки во железничкиот сообраќај во земјата и надвор од неа.

Според член 4 точка 4 од Законот, јавен превоз е превоз на лица или предмети достапен на секој под еднакви услови што се врши врз основа на склучен договор за превоз меѓу македонските железници и корисникот на услугите.

Според членот 1 од Законот за договорите за превоз во железничкиот сообраќај ("Службен лист на СФРЈ" бр.2/1974, 18/1976 и 17/1990) кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е преземен како републички пропис, одредбите на овој Закон се применуваат врз односите настанати од договорите за превоз на патници и предмети во внатрешниот железнички сообраќај и во меѓународниот железнички сообраќај, ако со меѓународен договор не е одредено поинаку.

Според членот 2 од овој закон, односите уредени со овој закон можат да се утврдат со договор и поинаку, ако тоа со закон не е забрането.

Согласно членот 5 точка 2 од овој Закон корисник на превозот е лице кое врз основа на договор со превезувачот се здобива со одредени права и презема одредени обврски.

Според точката 1 од членот 5 од истиот закон, пак, превезувач е железничко транспортна организација на здружениот труд која врз основа на договор превезува патници и предмети.

Од анализата на изнесените уставни и законски одредби јасно произлегува дека со оглед на тоа што ЈП "Македонски железници" - Скопје е веќе со закон основано, тоа согласно член 49 од Законот за јавните претпријатија е должно организацијата и работењето да ги усогласи со одредбите на овој закон.

Во овој контекст, поаѓајќи од фактот дека ЈП "Македонски железници" стопанисува со имотот на Републиката, а Владата на Република Македонија има статус на негов основач, произлегува дека ова јавно претпријатие согласно членот 11 од Законот за јавни претпријатија е условено да прибавува согласност од Владата при донесувањето на актите кои се наведени во наведениот член, а во кое

меѓу кои и за актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците.

Од наведените одредби произлегува дека Јавното претпријатие го донесува актот со кој ги утврдува цените на производите и услугите што истото ги продава и врши за корисниците, по претходна согласност на основачот на јавното претпријатие.

Од содржината на оспорената одлука произлегува дека со истата се утврдуваат цени за превоз на патници и стока за тековната 1999 година, се утврдува цената за вагање и тарирање, како и висината на вагонската денгубнина. Оттука, со оглед дека оспорената одлука е акт со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците, истата е пропис кој предвидува општ финансиски ефект кој се рефлектира кај сите корисници на услугите што ги дава јавното претпријатие, односно дејствува ерга омнес.

Токму поради тоа, стои законска обврска на јавното претпријатие пред донесување на актот да прибавува согласност од основачот.

Имајќи го во вид фактот, кој Судот го утврди во текот на претходната постапка, а имено дека оспорената одлука се уште е во важност и произведува правно дејство и дека пред донесување на оспорената одлука Јавното претпријатие не побарало претходна согласност пред Судот основано се постави прашањето за нејзината согласност со член 11 од Законот за јавните претпријатија.

Според Судот, оспорената одлука не е во согласност ниту со член 52 од Уставот на Република Македонија, од причина што со одлуката во точка 4 е утврдено дека истата влегува во сила со денот на донесувањето, а не со денот на нејзиното објавување, со што се повредува уставниот принцип за објавување на прописите пред нивното влегување во сила.

Од наведените причини, Судот оцени дека со оглед на тоа дека оспорената одлука претставува акт со кој се утврдуваат цените на услугите, основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со член 52 став 1 од Уставот на Република Македонија и член 11 точка 6 од Законот за јавните претпријатија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.63/2005)

38.

- Издвојување на средствата за репродукција на посебна сметка

- Setting aside funds for reproduction onto a separate account

- Со законското решение јавното претпријатие средствата за проста репродукција на шуми да ги издвојува на посебна сметка, а не на сметката на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (каква обврска имале сопствениците на шуми) јавното претпријатие не се доведува во повластена положба и монополско однесување на пазарот, ниту пак се ограничува слободата на пазарот и претприемништвото.

- The legal solution that the public enterprise set aside the funds for simple reproduction onto a separate account, and not onto the account of the Ministry of Agriculture, Forestry and Water-Supply (what was the obligation of the owners of the forests) does not bring the public enterprise into an advantageous position and monopolizing conduct on the market, nor does it limit the freedom of the market and entrepreneurship.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 67 од Законот за шумите ("Службен весник на Република Македонија" бр.47/1997, 7/2000 и 89/2004).

2. Здружение на граѓани за заштита на интересите на сопствениците на шуми "Приватни шуми" - Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од Законот за шумите не била во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 6, 30, 51, 54 и 55 од Уставот на Република Македонија. Имено, според наводите во иницијативата оспорениот член бил спротивен на член 55 од Уставот од причина што истиот не ја гарантирал слободата на пазарот и претприемништвото и не обезбедувал еднаква правна положба на сите субјекти. Токму со ова законско решение, според подносителот на иницијативата, Јавното претпријатие како корисник на државните шуми имало повластена положба и монополско однесување на пазарот.

Во иницијативата исто така, се наведува дека со ставот 2 од оспорениот член од Законот се предвидувало средства за проста репродукција да издвојуваат и тоа Јавното претпријатие во висина од 10%, а сопствениците на шуми во висина од 5%, од вредноста на иеченото дрво, франко камионски пат во шума.

Според подносителот на иницијативата, иако овие средства биле за иста намена, Јавното претпријатие не ги уплаќало на сметката на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, туку, по оцен на подносителот на иницијативата, истите ги издвојувало книговодствено на посебна сопствена сметка и

во најкраток можен временски рок преземало одредени мерки по кои повторно ја враќало на својата сметка. За разлика од Јавното претпријатие, сопствениците на шумите средствата за проста репродукција ги уплаќале на сметката на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Од овие причини, се предлага да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 67 од Законот за шумите, со цел да се постигне еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 67 од Законот за шумите под проста репродукција на шумите, во смисла на овој закон, се подразбира одгледување и заштита на постојните шуми, освен чувањето.

Средства за проста репродукција на шуми издвојуваат јавното претпријатие и другите правни лица кои вршат одгледување и заштита на шумите за посебна намена во висина од 10%, како и сопствениците на шуми во висина од 5% од вредноста на исеченото дрво, франко камионски пат во шума.

Средствата од став 2 на овој член што ги издвојуваат јавното претпријатие и правните лица кои вршат одгледување и заштита на шуми за посебна намена, се водат на посебна сметка во јавното претпријатие, односно правното лице кое врши одгледување и заштита на шума за посебна намена и се користат за одгледување и заштита на постојните шуми, за изградба на шумски патишта, за техничко определување заради вршење на работи на заштита на шумите и за изработка на планови за стопанисување со шумите.

Средствата од став 2 на овој член што ги издвојуваат сопствениците на шуми се уплаќаат на сметката на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и се користат за учество во финансирање на работи на одгледување и заштита на шуми и изработка на планови за стопанисување со шумите во приватна сопственост.

4. Во делот на уставните норми кои се однесуваат на основите на економските односи, со членот 55 од Уставот е предвидено дека се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки

против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Законот за шумите во членот 1 определил дека предмет на уредување со овој закон се одгледувањето, користењето и заштитата на шумите. Шумите како природно богатство се добро од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита (член 2). Одгледувањето, користењето и заштитата на шумите (стопанисување со шумите) е дејност од јавен интерес (член 5).

Оспорениот член 67 е поместен во Главата IV од Законот која го уредува прашањето за репродукцијата на шумите што претставува посебна обврска со цел одржување и обновување на постојниот шумски фонд и негово подобрување, како и подигнување на нови шуми. Поточно, оспорениот член 67 го регулира извршувањето на простата репродукција на постојните шуми, на начин што предвидува обврска за јавното претпријатие и правните лица што вршат одгледување и заштита на шуми со посебна намена да издвојуваат средства во висина од 10%, а сопствениците на шуми во висина од 5% од вредноста на исеченото дрво франко камионски пат. Според мислењето на Судот целта на законодавецот е со ваквата обврска да се обезбедат средства за одгледување и заштита на постојните шуми.

Наводите во иницијативата дека јавното претпријатие овие средства ги води на посебна сметка, но не ги уплаќал на сметка на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, каква што обврска согласно ставот 4 на членот 67, имале сопствениците на шумите, со што всушност и се доведувале овие лица во нееднаква правна положба, според Судот не наоѓа поткрепа во Законот. Имено, средствата што ги издвојува јавното претпријатие и правните лица кои вршат одгледување и заштита на шуми за посебна намена се водат на посебна сметка во јавното претпријатие и истите служат, односно се користат за разни цели, односно за изградба на шумски патишта, за техничко определување заради вршење на работи на заштита на шумите и за изработка на планови за стопанисување со шумите.

Што се однесува до тоа дека сопствениците на шумите средствата од ставот 2 на оспорениот член ги уплаќаат, за разлика од Јавното претпријатие, на сметка на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, според Судот интенцијата на законодавецот е овие средства да имаат посебна намена односно да се користат за учество во финансирање на работи на одгледување и заштита на шуми и изработка на планови за стопанисување на шумите во приватна сопственост.

Според членот 14 од Законот, шуми за посебна намена се шуми кои претставуваат природна реткост и убавина и шуми кои првенствено служат за: заштита на земјиште, населени места, водни текови и акумулации, сообраќајници, стопански, инфраструктурни и други објекти, заштита и одгледување на ретки видови шумски дрвја и дивеч, како и за одмор, спорт и рекреација, одбележување на важни историски настани, научно-истражувачки, наставни, образовни, одбранбени и други цели.

Според членот 17 став 2, од истиот Закон, со шумите во приватна сопственост стопанисуваат сопствениците, а одгледувањето и заштитата на шумите за посебна намена ги врши јавното претпријатие или друго правно лице што ќе го определи Владата на Република Македонија (став 3).

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби и наводите во иницијативата, според Судот целисходноста на законското решение во оспорената одредба и нејзината примена не може да бидат предмет на уставносудска оценка, меѓутоа од аспект на нејзината уставност во однос на определбата во членот 55 од Уставот, врз основа на уставносудската анализа произлегува дека за оспорената одредба не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

Имено, според Судот, уставно гарантираната слобода на пазарот и претприемништвото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Републиката која создава услови за реализација на стопанството и приватната иницијатива во сите области на стопанскиот систем како што е во случајов и сферата на репродукција на шумите. Меѓутоа, слободата на пазарот и претприемништвото не претставуваат исклучиво право на делување на субјектите на пазарот, бидејќи и државата како гарант на оваа слобода има значајна улога во регулирањето на економските текови во стопанството.

Од уставниот основ за законско уредување на правата и обврските во сферата на дејностите во стопанството, според Судот, произлегува и основот за уредување на условите и начинот на регулирање на репродукцијата на шумите, односно за нивно одгледување и заштита. Во тие рамки со Законот за шумите е уреден правниот режим на вршењето на предметната дејност. Оттука, утврдувањето на различниот начин и висина на уплата на средствата за проста репродукција и нивната намена и користење согласно оспорената законска одредба, претставуваат елементи востановени во правниот режим на вршењето на одгледување и заштита на постојните шуми.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.128/2005)

39.

- Овластување на министерот за транспорт и врски да ја утврдува категоријата на автобуските станици (поведување на постапка)

- Authorisation of the Minister of Transportation and Communications to determine the category of the bus stations (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на член 57 став 2 од Законот за превоз во патниот сообраќај ("Службен весник на Република Македонија" бр.68/2004) и

б) уставноста и законитоста на Правилникот за категоризација на автобуските станици, нивната опременост и висината на надоместокот за нивно користење, донесен од министерот за транспорт и врски ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 57 став 2 од Законот за превоз во патниот сообраќај и уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1-б од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената законска одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеи 2 и 3, член 91 алинеи 1 и 5 и член 96 од Уставот, затоа што во Законот не се утврдени основни критериуми - рамки за категоризација на автобуските станици, туку тоа е препуштено да го уреди министерот. При тоа таквото овластување не претставува извршување на законска одредба туку основ за непосредна категоризација на автобуските станици, нивната опременост и висината на надоместокот за користење.

Оттука, според подносителот на иницијативата и оспорениот правилник не бил во согласност со наведените уставни одредби.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за превоз во патниот сообраќај ("Службен весник на Република Македонија" бр.68/2004) се уредуваат условите и начинот за вршење на превоз на патници и стоки во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај.

Во членот 3 точка 26 од наведениот Закон е утврдено дека автобуска станица е простор одреден за прием и испраќање на автобуси и патници кој треба да има покриени перони, уредени за безбедно влегување и излегување на патници, простории за задржување на

патниците и на возниот персонал, за чување на багажот, санитарии, сообраќајно биро и со посебни прописи утврдена опрема.

Во членот 57 од Законот е предвидено дека автобуската станица мора да дава услуги под еднакви услови за сите превозници кои вршат линиски превоз на патниците, по цена утврдена за определена категорија на автобуска станица.

Во оспорениот став 2 на член 57 од Законот е предвидено дека "категоризацијата на автобуските станици, нивната опременост и висината на надоместот за користење ги пропишува министерот за транспорт и врски".

Понатаму, Судот утврди дека врз основа на член 57 став 2 од наведениот закон министерот за транспорт и врски донел Правилник за категоризација на автобуските станици, нивната опременост и висината на надоместокот за нивно користење.

Со овој правилник се утврдува категоризацијата на автобуските станици, нивната опременост и висината на надоместокот што се плаќа за нивно користење.

Според член 2 од Правилникот категоризацијата на автобуските станици ја утврдува Комисија за категоризација составена од 3 члена, од кои два члена од Министерството за транспорт и врски и еден повремен член од општината односно градот Скопје.

Правното или физичкото лице кое управува или на кое му е доверено управувањето со автобуската станица поднесува писмено барање за утврдување на категоријата на автобуска станица.

Во член 5 од Правилникот е предвидено дека автобуската станица се категоризира во четири категории и тоа А, Б, В и Г во зависност од содржините со кои располага, нивната опременост, функционалност и квалитет.

Понатаму во Правилникот е предвидено дека категоризацијата на автобуските станици се определува врз основа на основни и дополнителни критериуми при што за секоја категорија е утврден минималниот број на бодови во зависност од опременоста, сообраќајните површини за паркирање, работното време и пратечките содржини на автобуската станица.

Во членовите од 15 до 19 од Правилникот е утврдена висината на надоместот што се плаќа за користење на автобуската станица.

Имено во правилникот е предвидено дека за користење на автобуската станица превозникот плаќа надомест за одредени видови на услуги и тоа: 1) надоместок на име провизија за продажба на возни билети која за меѓуопштински превоз изнесува од 7% до 10% по продаден билет, а за меѓународен превоз од 10% до 15% по продаден билет; 2) надомест за користење на перони при поаѓање и доаѓање на автобуските кој е утврден во зависност од категоризацијата на автобуската станица и видот на превозот.

4. Уставот на Република Македонија во членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, утврдил дека владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со член 33 од Уставот, се уредува дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон, а според член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Од анализата на одредбите од Законот за превоз во патниот сообраќај како и оспорената одредба според мислењето на Судот произлегува дека интенцијата на законодавецот била прашањето за критериумите за категоризацијата на автобуските станици, како и критериумите за утврдување на надоместокот за нивно користење да не биде предмет на законско уредување, туку сите овие прашања да ги пренесе во надлежност на министерот за транспорт и врски што впрочем со оспорениот правилник е направено.

Имено, во оспорениот правилник министерот за транспорт и врски преку посебна комисија врз основа на критериуми определени во самиот правилник ја утврдува категоријата на автобуски станици, па во зависност од категоријата на автобуската станица се утврдени видовите на надоместоците и нивната висина.

Оттука, според мислењето на Судот овластувањето кое произлегува од оспорната одредба нема уставна основа со оглед на тоа што Законот не содржи никакви параметри за утврдување на категоризацијата на автобуските станици ниту, пак, критериуми за утврдување на видот и висината на надоместоците кои ќе бидат разработени со акт на министерот, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на наведената одредба со уставните одредби.

Воедно, пред Судот основано се постави и прашањето за согласноста на оспорениот правилник со Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа, имајќи предвид дека со него за граѓаните се пропишуваат права и обврски кои единствено можат да бидат утврдени со закон, а не со подзаконски акт донесен од страна на министерот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.160/2005)

40.

- **Објавување на законите**
- *Publication of laws*

- Законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила

- *Laws and other regulations are published prior to coming into effect*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 ноември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за измена и дополна на Одлуката за времено организирање на режимот на сообраќајот во Централното градско подрачје на град Кичево бр.07-968/14 донесена од Советот на општина Кичево на седницата одржана на 26 август 2004 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.3/2005 од 28 септември 2005 година по иницијатива на Гзиме Мехмеди од Кичево поведе постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со член 52 став 1 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со оспорената одлука се врши измена и дополна на Одлуката за времено организирање на

режимот на сообраќајот во централното градско подрачје на град Кичево (член 1).

Според членот 2 од оспорената одлука, сообраќајот во централното градско подрачје се одвивал согласно графичкиот приказ кој е составен дел на одлуката и тоа:

- Се врши промена на правецот во движењето на моторните возила на Ул. "Тане Цалески", од постојниот, од раскрсницата со "Б.Ослободување" (кај кафулето "Бакарди"), возилата се движат преку ул. "Јанко Михајлоски" до ул. "Маршал Тито" еднонасочно.

- Се изврши промена и на правецот на движење на моторни возила на дел од ул. "Маршал Тито" од раскрсницата со ул. "Јанко Михајлоски" преку ул. "К.Ј.Питу" со влез на плоштад еднонасочно.

- Возилата што се движат лево од плоштадот се насочуваат еднонасочно по ул. "К.Ј.Питу" со можност на свртување лево по улица "11-ти Октомври" и десно по ул. "11-ти Октомври" до спојот со ул. "Маршал Тито".

- Ул. "Маршал Тито" од потегот со ул. "11-ти Октомври" преминува во еднонасочен сообраќај со можни правци десно по ул. "Амит Челопечанец" лево према ул. "Гоце Делчев" и право еднонасочно према градскиот пазар.

Останува забраната за вртење десно кон ул. "Белградска".

- На ул. "Гоце Делчев" се овозможува двонасочен сообраќај од потегот на раскрсницата со Ул. "Веле Змејкоски" до ул. "Караџиќева".

Се овозможува двонасочен сообраќај на возилата со задолжително свртување во лево према Ул. "Караџиќева", додека за возилата кои доаѓаат од спротивниот правец дозволено свртување по Ул. "Вардарска" додека забрането вртење десно по ул. "Веле Змејкоски" и задолжително еднонасочно движење на возилата до спојот со Ул. "11-ти Септември".

- На ул. "Санде Штерјоски" престанува забраната за еднонасочен сообраќај и на истата се дозволува возилата да се движат во две насоки.

- Се забранува вртење на моторните возила на лево од ул. "Белградска" према ул. "Маршал Тито".

Според член 3 од оспорената одлука Советот одлучи делот од "Б.Ослободување", десната страна делот од зелената површина од плоштадот до спојот со ул. "Тане Цалески" во правец на железничка станица да се оспособи за паркинг простор обележан под агол од 45⁰ за користење на граѓаните. Според член 4 оваа одлука е составен дел на Одлуката бр.07-262/22 од 7 март 2001 година. Според член 5 составен дел на оваа одлука е и графичкиот приказ изготвен од надлежна стручна комисија на Советот на општина Кичево. Според член 6 оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Кичево".

5. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува, меѓу другото, за согласноста на прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Согласно член 52 став 1 од Уставот на Република Македонија законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Во ставот 2 од овој член е утврдено дека законите и другите прописи се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија" најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според ставот 3 од овој член законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето.

Согласно член 22 став 1 точка 4 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002)

општините се надлежни, меѓу другото, и за регулирањето на режимот на сообраќајот.

Локален пат, според Законот за јавните патишта е јавен пат кој поврзува населени места на општината или кој е од значење за сообраќајот во општината.

Јавен пат, во смисла на овој закон, е сообраќаен објект од општо значење што може слободно да се користи за сообраќај под услови определени со закон и кој е прогласен за јавен пат. Јавни патишта се и улиците во населените места и градовите (член 3 точка 2).

Со Законот за јавните патишта ("Службен весник на Република Македонија" бр.26/1996, 40/1999, 96/2000, 29/2002 и 68/2004) се уредуваат условите и начинот на изградбата, реконструкцијата, одржувањето, заштитата, користењето, управувањето, финансирањето на јавните патишта и надзорот.

Според членот 2 од Законот, јавните патишта се добра во општа употреба. Јавните патишта се во државна сопственост. Развојната политика на патиштата ја утврдува Владата на Република Македонија.

Според членот 4 од Законот изградбата, реконструкцијата одржувањето и заштитата на јавните патишта се дејности од јавен интерес за Републиката.

Според членот 9 став 2 од Законот, локалните патишта и улиците во населените места ги утврдува општината, односно градот Скопје.

Според членот 61 од Законот јавното претпријатие за патишта, односно општината или градот Скопје со сообраќајни знаци и на друг погоден начин ќе ги означат условите и ќе утврдат режим на сообраќајот на јавниот пат или улица, во сите случаи кога постојат околности кои можат да го загорзат безбедното одвивање на сообраќајот.

Оспорената одлука за изменување и дополнување на Одлуката за времено организирање на режимот на сообраќајот во централното градско подрачје на град Кичево е донесена врз основа на членот 61 од Законот за јавните патишта.

Тргувајќи од уставната одредба од член 52 став 1, произлегува дека законите и другите прописи не можат да влезат во сила пред да бидат објавени.

Со оглед на тоа што според утврдената фактичка состојба оспорената одлука не била објавена во "Службен гласник на општина Кичево", Судот утврди дека таа не е во согласност со членот 52 став 1 од Уставот на Република Македонија според кој законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.3/2005)

4. Правосудство, адвокатура и нотаријат

4. *The Judiciary, the legal profession and the notary profession*

41.

- Овластувања на министерот за правда

- *Powers of the Minister of Justice*

- Министер за правда има законско овластување да донесе подзаконски акти за користење на посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители, кога посебните права се утврдени со закон.

- *The Minister of Justice has a legal authorisation to adopt sub-legal acts for the use of special rights of public prosecutors and deputy public prosecutors, when special rights are defined by law.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 52 став 2 и членот 85 став 2 во делот: "како и акти за користење на посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители" од Законот за јавното

обвинителство ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители при вршење на јавнообвинителската функција не можеле да бидат уредени со акт на министерот за правда како што било предвидено во оспорените одредби. Имено, министерот за правда немал овластување со свој акт да ги пропишува посебните права на јавните обвинители при вршење на јавнообвинителската функција и со дадената законска можност се навлегувало во законодавната власт, која власт во никој случај не му припаѓала на министерот за правда.

Поради повреда на член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеја 5, член 95 став 3 и член 96 од Уставот се предлага поведување постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби.

3. Судот на седницата утврди дека според член 52 став 1 од Законот за јавното обвинителство, како посебни права на јавните обвинители и на замениците на јавните обвинители при вршење на јавнообвинителската функција се сметаат:

- правото да влегуваат и да имаат слободен премин на станиците, аеродромите, пристаништата само со покажување на службена легитимација;

- правото на службена дозвола за носење на оружје;

- правото на бесплатна употреба на јавен сообраќај, сувоземен, или езерски на територијата, односно на подрачјето во кое ја извршуваат јавнообвинителската функција и

- правото на посебна заштита на неговата личност, на семејството и имотот, по негово барање од полицијата во местото на живеење секогаш кога за тоа постојат сериозни причини за неговата безбедност.

Според оспорениот став 2 од истата одредба, за посебните права од ставот 1 на овој член, поблиску ги пропишува министерот за правда.

Во член 85 став 1 од Законот е определено кои подзаконски акти и во кој законски рок ќе ги донесе Јавниот обвинител на Република Македонија.

Според член 85 став 2 од Законот, министерот за правда, меѓу другото, ќе донесе и акти за користење на посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители во рок од 60 дена од денот на влегување во сила на овој закон.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, меѓу другото, е надлежно да донесува закони и да дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеја 5 од Уставот, Владата на Република Македонија, меѓу другото, е надлежна да донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон, а според ставот 3 на овој член организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 106 став 1 и 2 од Уставот, јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган кој ги гони сторителите на кривичните дела и на други со закон утврдени казниви дела и врши и други работи утврдени со закон. Јавното

обвинителство ги врши своите функции врз основа и во рамките на Уставот и закон.

Врз основа на овластувањето од член 95 од Уставот е донесен Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000) со кој се уредуваат организацијата, надлежностите и работата на органите на државната управа.

Според член 55 став 1 од Законот, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и другите прописи, кога за тоа е овластен со закон, а според член 61 од истиот закон, со актите што ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Во членот 17 став 1 алинеја 1 од Законот, како дел што се однесува на надлежноста на органите на државната управа, е утврдена надлежноста на Министерството за правда. Според оваа одредба Министерството за правда ги врши работите што се однесуваат на: судството, јавното обвинителство и јавното правобранителство.

Тргувајќи од изнесената уставна и законска регулатива произлегува дека министер за правда има овластување да врши работи што се однесуваат на јавното обвинителство, а во функција на извршување на законите и другите прописи, но при тоа со актите што ги донесува не може да утврдува права и обврски за јавното обвинителство.

Во конкретниот случај членот 52 став 1 од Законот за јавното обвинителство во целост ги уредува посебните права на јавните обвинители и на замениците на јавните обвинители. Оттаму, оспорениот став 2 од истата одредба, како и оспорениот дел од член 85 став 2 од Законот, според Судот, се со иста функција и имаат за цел да го определат законското овластување на министерот за правда да донесе подзаконски акти за користење на посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители.

Имајќи го предвид фактот дека посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители се утврдени во членот 52 став 1 Закон за јавното обвинителство, според Судот

утврденото овластување на министерот за правда да донесува прописи за посебните права утврдени во законска одредба е во согласност со уставно утврдената положба на органите на државната управа, како дел од извршната власт, чија организација и работа се уредува со закон. Според тоа со оспорените одредби не се навлегува во законодавната власт и не се повредува самостојноста на јавното обвинителство како специфичен државен орган.

Од тие причини, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со уставни одредби на кои се заснова иницијативата.

Во однос на прашањето, пак, дали министерот за правда се движел во или излегол од рамките утврдени во членот 56 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, според Судот тоа прашање може да биде предмет на оценување само во случај кога би се работело за конкретен пропис и акт што е донесен во смисла на овластувањето утврдено во оспорените одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 117/2004)

42.

- Законот за кривичната постапка (слободи и права на човекот и граѓанинот)

- Criminal Procedure Code (freedoms and rights of man and citizen)

- Со одредбите од Законот за кривичната постапка не се повредува Амандманот XIX на Уставот, бидејќи истражниот судија и јавниот обвинител не се овластени да определат примена на посебни истражни мерки што би можеле да доведат до повреда на неповредливоста на писмата и сите други облици на комуникација.

- Законското овластување на јавниот обвинител во предистражната постапка, со наредба да определи спрема непознат сторител примена на посебни истражни мерки не ги повредува член 25 и член 26 од Уставот.

- Мерките се применуваат по исклучок, врз основа на писмено образложена наредба, спрема непознат сторител, за точно определен вид на кривични дела, со цел да се овозможи прибирање на податоци и докази за водење на кривичната постапка кои на друг начин не би можеле да се соберат или нивното собирање би било сврзано со поголеми потешкотии.

- Во законските одредби постои заштитен механизам против можни злоупотреби и во нив е востоставена правична рамнотежа меѓу генералниот интерес на државата и интересите на поединецот.

- При извршување на посебните истражни мерки од Законот одговорните лица во Министерството за внатрешни работи, Царинската управа и Финансиската полиција не подлежат на кривична одговорност за дејствија што значат помагање во кривично правна смисла, туку преземаат симулирани дејствија, преку кои се обезбедуваат податоци и докази за успешно водење на кривичната постапка за конкретно кривично дело, што не би можеле на друг начин да се прибават. Оттаму не може да стане збор за давање на поволности на овластените лица од страна на јавниот обвинител.

- Еднаквост помеѓу службено лице, кое постапува во рамките на дадените овластувања во закон и извршител на кривично дело не може да има, од каде нема ни повреда на член 9 од Уставот.

- Јавниот обвинител не е должен да преземе кривично гонење тогаш кога Кривичниот законик дозволува ослободувањето од казна како посебен вид индивидуализација само во со законот изрично определени случаи.

- Со предвидениот институт, кој значи отстапување од принципот на легалитет и примена на принципот на опортунитет не се доведува во прашање еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, бидејќи лицето што соработува во кривичната постапка не е во иста положба со оние лица што не покажале интерес за таква соработка, од каде нема повреда на членот 9 од Уставот.

- Кои докази ќе се изведуваат во одредена постапката и која од странките, каков вид на докази може да предлага да се изведуваат во постапката е прашање што се уредува со закон.

- The provisions of the Criminal Procedure Code do not violate Amendment XIX to the Constitution, since the investigating judge and the public prosecutor are not authorised to render use of special investigative measures that could lead to violation of the inviolability of correspondence and all other forms of communication.

- The legal authorisation of the public prosecutor in the preliminary investigation procedure to render, with an order, the use of special investigative measures against an unknown perpetrator does not violate Articles 25 and 26 of the Constitution.

- The measures are used as an exception, on the basis of an order explained in writing, against an unknown perpetrator, for specifically defined types of criminal offences, with a view to enabling collection of data and evidence for conducting the criminal procedure, which otherwise would not be possible to collect or their collection would involve major difficulties.

- In the legal provisions there is a protective mechanism against possible misuses and there is a just balance in them between the common interest of the state and the interests of the individual.

- When executing special investigative measures from the Law, the responsible persons in the Ministry of the Interior, the Customs Administration and the Financial Police are not liable to criminal responsibility for actions which mean aiding in a criminal-legal sense, but undertake simulated actions, through which data and evidence are provided for the purposes of successful conduct of the criminal procedure for a concrete criminal offence, which would not be able to provide otherwise. Hence, there may not be a question of giving advantages to authorised persons by the public prosecutor.

- There cannot be equality between an official person, who acts within the framework of the authorisations defined in law and perpetrator of a criminal offence, as a result of which there is no violation of Article 9 of the Constitution.

- The public prosecutor is not obliged to undertake criminal prosecution when the Criminal Code permits acquittal from punishment as a special type of individualisation only in the cases expressly defined in the law.

- The institute envisaged, which means deviation from the principle of legality and application of the principle of opportunity, does not question the equality of citizens before the Constitution and laws, since the person cooperating in the criminal procedure is not in the same position with the persons who have not manifested an interest in such cooperation. Hence, there is no violation of Article 9 of the Constitution.

- What evidence will be derived in certain procedure and which of the parties may propose what sort of evidence to be derived in the procedure is an issue which is regulated by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 4 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 142-б став 1 точка 1 до 8, став 3 и 4; членот 142-в; членот 142-г став 1, 2 и 3, членот 142-д; членот 144 став 5 и членот 146-а од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997, 44/2002 и 74/2004).

2. Синиша Станковиќ од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорените одредби се повредувале член 9 став 2, член 17 став 1 и 2, член 25, член 26 и член 106 став 1 од Уставот. Притоа како генерална причина за оспорување на одредбите се наведува дека истите евидентно биле несогласни со уставните одредби, со кои се гарантирале основните слободи и права на човекот и граѓанинот од Глава II и Глава III, во делот што се однесува на Јавното обвинителство од Уставот на Република Македонија.

Во иницијативата, во општа конотација се наведува дека оспорените одредби ја доведувале во прашање еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, ја повредувале уставната гаранција на слободата и тајноста на писмата и речиси сите други облици на општење, ја повредувале уставната гаранција за почитување и заштита на приватноста, личниот и семеен живот, гаранцијата на достоинството и угледот на секој граѓанин, а се доведувала во прашање и уставната гаранција за неповредливоста на домот. Отстапувањето од начелото за неповредливост на тајноста на писмата и сите други облици на општење и отстапувањето од неповредливоста на домот, според подносителот на иницијативата можело да настане само врз основа на одлука на суд, но не и врз основа на донесена наредба од страна на јавниот обвинител, бидејќи таквата наредба не преставувала одлука на суд. Спротивно на императивната уставна одредба за еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите на Јавниот обвинител му се давало право да не гони одделни сторители на кривични дела и како странка во постапката да предлага докази-записници составени пред него. Исто така, спротивно на уставната определба за еднаквост на граѓаните

пред Уставот и законите, со оспорените одредби однапред биле "амнестирани" лицата кои би ги презеле посебните истражни мерки, дури и во случај на злоупотреби или грешки.

Конкретно по однос на несогласноста со членот 17 од Уставот, подносителот на иницијативата наведува дека истата се состоела во тоа што Уставот дозволувал отстапување од начелото на неповредливост на тајноста на писмата, но не и на сите други облици на општење.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 51 од Законот за изменување и дополнување на Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр. 74/2004), по членот 142-а од Законот се додава нов поднаслов "2. Посебни истражни мерки" и пет нови членови 142-б, 142-в, 142-г, 142-д и 142-ѓ.

Според содржината на оспорениот член 142–б став 1 точки 1 до 8 од Законот за кривичната постапка, заради обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка кои на друг начин не можат да се соберат или нивното собирање би било сврзано со поголеми тешкотии, за кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку четири години и за кривични дела за кои е пропишана казна затвор до пет години за кои постои основано сомнение дека се извршени од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение, може да се нареди преземање на посебни истражни мерки:

1) следење на комуникации и влез во дом и други простории или во превозни средства заради создавање на услови за следење на комуникации, под услови и во постапка утврдена со закон;

2) увид и пребарување во компјутерски систем, одземање на компјутерски систем или дел од него или базата за складирање на компјутерски податоци;

3) тајно набљудување, следење и визуелно-тонско снимање на лица и предмети со технички средства;

4) привиден (симулиран) откуп на предмети, како и привидно (симулирано) давање поткуп како и привидно (симулирано) примање поткуп;

5) контролирана испорака и превоз на лица и предмети;

6) користење на лица со прикриен идентитет за следење и собирање на информации или податоци;

7) отворање привидна (симулирана) банкарска сметка на која може да се вложуваат средства што потекнуваат од сторено кривично дело и

8) регистрирање на привидни (симулирани) правни лица или користење на постојни правни лица заради собирање на податоци.

Според оспорениот став 3 на член 142-б од Законот, со преземањето на посебните истражни мерки од ставот 1 точки 4, 6, 7 и 8 на овој член не смее да се поттикнува на извршување на кривично дело.

Според оспорениот став 4 од истата одредба, против лицето кое ги презема посебните истражни мерки од ставот 1 точки 4, 6, 7 и 8 на овој член, нема да се преземе кривично гонење за дејствијата што преставуваат помагање за кривично дело, а се сторени заради обезбедување на податоци и докази за успешно водење на кривичната постапка согласно со ставот 1 на овој член.

Според оспорениот член 142-в од Законот, податоците, известувањата, документите и предметите прибавени со примена на посебните истражни мерки од член 142-б на овој закон, под услови и на начин утврдени со овој закон, може да се употребат како доказ во кривичната постапка (став 1). Лицата од членот 142-б став 1 на овој закон може да се сослушаат како заштитени сведоци во врска со спроведувањето на посебните истражни мерки (став 2). Идентитетот на лицата од ставот 2 на овој член преставува службена тајна (став 3).

Според оспорениот член 142-г од Законот, во случаите утврдени со закон, во предистражна постапка, посебните истражни мерки се определуваат со наредба на јавниот обвинител или истражниот судија, а во истрага, само со наредба од истражниот судија (став 1). Во предистражна постапка истражниот судија одлучува со писмено образложена наредба за примена на посебната истражна мерка од членот 142-б став 1 точки 2 до 8 на овој закон, а врз основа на писмено образложен предлог на јавниот обвинител (став 2). Во предистражната постапка јавниот обвинител одлучува со

писмено образложена наредба на писмено образложен предлог од Министерството за внатрешни работи за примена на посебните истражни мерки од член 142-б став 1 точки 3 до 8 на овој закон во случај кога не располага со сознание за идентитетот на сторителот на кривичното дело (став 3).

Според содржината на оспорениот член 142-д од Законот, наредбата од членот 142-г на овој закон ја извршува Министерството за внатрешни работи, Царинската управа на Република Македонија и Финансиската полиција (став 1). Наредбата од членот 142-г на овој закон содржи: податоци за лицето против кое се применуваат посебните истражни мерки кога сторителот е познат, основите за сомневање за стореното кривично дело, фактите од кои произлегува примената на посебните истражни мерки, како и начинот, обемот и времетраењето на тие мерки (став 2). Според став 3 од истата одредба, спроведувањето на посебните истражни мерки од членот 142-б став 1 точки 2 до 8 на овој закон, може да трае најмногу четири месеци. На предлог на јавниот обвинител, кога наредбата ја издава истражниот судија, односно на предлог од Министерството за внатрешни работи, кога наредбата ја издава јавниот обвинител, од оправдани причини може траењето на посебните истражни мерки да се продолжи најмногу уште за три месеци. За несогласувањето меѓу јавниот обвинител и истражниот судија одлучува совет (член 22 став 6).

Ако посебните истражни мерки од членот 142-б на овој закон се преземени без наредба на истражниот судија, односно без наредба на јавниот обвинител или се преземени во спротивност со одредбите на овој закон, доказите до кои се дошло со примената на тие мерки не може да се употребат во кривичната постапка (став 4). Јавното обвинителство и истражниот судија на соодветен начин, со препис на списите без лични податоци, ќе ги спречи неовластените лица, како и осомничениот и неговиот бранител да го утврдат идентитетот на лицата кои спроведувале посебни истражни мерки од член 142-б став 1 на овој закон (став 5).

Според содржината на оспорениот член 144 став 5 од Законот, кога јавниот обвинител повикува други лица за чии сознанија смета дека можат да придонесат за оцена на веродостојноста на наводите од пријавата, а осомничениот е познат, го повикува и осомничениот или неговиот бранител. Записникот за прибавените известувања, составен пред јавниот обвинител, осомничениот или

бранителот, а потпишан од повиканото лице, може да се користи како доказ во кривичната постапка.

Според содржината на оспорениот член 146-а од Законот, јавниот обвинител не е должен да преземе кривично гонење, односно може да се откаже од гонењето, ако осомничениот како член на организирана група, банда или друго злосторничко здружение доброволно соработува пред или по откривањето или во текот на кривичната постапка и ако таквата соработка и изјава на тоа лице е од битно значење за откривање на кривичните дела и сторителите.

4. Според член 9 став 2 од Уставот на Република Македонија, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според Амандманот XIX на Уставот ("Службен весник на Република Македонија" бр.84/2003), се гарантира слободата и неповредливоста на писмата и на сите други облици на комуникација. Само врз основа на одлука на суд, под услови и во постапка утврдени со закон, може да се отстапи од правото на неповредливост на писмата и на сите други облици на комуникација, ако тоа е неопходно заради спречување или откривање кривични дела, заради водење кривична постапка или кога тоа го бараат интересите на безбедноста и одбраната на Републиката. Законот се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Со овој амандман се заменува членот 17 од Уставот на Република Македонија.

Според член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 26 од Уставот, се гарантира неповредливоста на домот (став 1). Правото на неповредливост на домот може да биде ограничено единствено со судска одлука кога е во прашање откривање или спречување на кривични дела или заштита на здравјето на луѓето (став 2).

Според член 98 од Уставот, судовите се самостојни и независни (став 2). Судовите судат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 5).

Според член 106 од Уставот, јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган кој ги гони сторителите на кривични дела и на други со закон утврдени казниви дела и врши и други работи утврдени со закон (став 1). Јавното обвинителство ги врши своите функции врз основа и во рамките на Уставот и закон (став 2).

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Согласно член 3 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1991), Република Македонија како суверена и самостојна држава својата меѓународна положба и односите со другите држави и меѓународните органи, организации и заедници ги остварува според општоприфатените начела на меѓународното право. Република Македонија како рамноправен правен наследник на СФРЈ со другите републики го презема членството на СФРЈ во меѓународните органи, организации и заедници.

Со Резолуција A/RES/47/225 од 28 април 1993 година, Генералното Собрание на ООН одлучи да ја прими Република Македонија како член на Организацијата на обединетите нации.

Одлуката за пристапување на Република Македонија кон меѓународноправните документи за основните човекови права и слободи донесени од ООН, меѓу кои се Универзалната декларација за човековите права (донесена на 10 декември 1948 година) и Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права (донесен на 16 декември 1966 година), е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 57/1993 од 23 септември 1993 година.

Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи на Советот на Европа е ратификувана со Закон објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.11/1997.

Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, заедно со Протоколот за превенција, спречување и казнување за трговија со лица, особено жени и деца и Протоколот против криумчарење на мигранти по копнен, воден или воз-душен пат, со кои се дополнува Конвенцијата е ратификувана со

Закон објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.70/2004).

5. Како основна причина за оспорување на одредбите од Законот за кривичната постапка, во иницијативата се наведува дека одредбите ги доведувале во прашање уставните гаранции содржани во Глава II од Уставот и посебно членовите 17, 25 и 26 од Уставот, бидејќи отстапување од гарантираните права во овие одредби било дозволено само врз основа на судска одлука, но не и врз основа на наредба донесена од страна на јавниот обвинител.

По однос на несогласноста на одредбите со членот 17 од Уставот, во иницијативата е содржан и конкретен навод, според кој несогласноста со наведената уставна одредба произлегувала оттаму што Уставот дозволувал отстапување од начелото на неповредливост на тајноста на писмата, но не и на сите други облици на општење. Од вака изнесениот навод произлегува дека на подносителот на иницијативата не му е познато дека оваа одредба беше предмет на амандманска измена (Амандман XIX на Уставот). Во амандманската одредба отстапувањето е предвидено како по однос на правото на неповредливост на писмата, така и по однос на сите други облици на комуникација.

Инаку, тргнувајќи од содржината на Амандманот XIX на Уставот, произлегува дека во основните слободи и права на човекот и граѓанинот, гарантирани со Уставот, спаѓа и неповредливоста на писмата и сите други облици на комуникација. Преку вака гарантираното право се остварува потребата на човекот како социјално суштество, да комуницира преку сите познати облици на комуникација, било да се во усна или пишувана форма со лицата што го опкружуваат во секојдневниот живот, без оглед дали таквата комуникација е по однос на семејниот или пак деловниот живот на човекот и граѓанинот.

Од анализата на членот 142-г од Законот за кривичната постапка, произлегува дека истражниот судија и јавниот обвинител не можат да ги применат сите мерки определени во оваа одредба. Имено, истражниот судија може да нареди примена само на посебни истражни мерки определени во член 142-б точки 2 до 8, но не и на мерката од точката 1, а јавниот обвинител може да определи, спрема непознат сторител, посебни истражни мерки определени во точките 3 до 8 од истата одредба, но не и мерките определени во точките 1 и 2. Значи, примена на мерката од точката 1 од членот 142-б според овој

закон не може да определи ниту истражен судија, ниту јавниот обвинител, а примена на мерката од точката 2 не може да определи јавниот обвинител.

Дека ниту истражниот судија, ни јавниот обвинител не се овластени да наредат примена на посебната истражна мерка следење на комуникациите и влез во дом и други простории или во превозни средства заради создавање услови за следење на комуникациите, која е определена во членот 142-б став 1 точка 1 од Законот, произлегува и од самата одредба која предвидува мерката да се применува под услови и во постапка определена со закон. Значи Законот за кривичната постапка воопшто не го уредува прашањето за примена на мерката од точката 1 и оставил ова прашање да се уреди со посебен закон, а тоа е закон за условите и постапката за следење на комуникациите, кој се уште не е донесен.

Бидејќи подносителот на иницијативата не оспорува дека до ограничување на наведеното право може да дојде единствено врз основа на судска одлука, а примената на овие мерки (член 142-б став 1 точка 1 и 2) за јавниот обвинител очигледно не е дозволена, Судот оцени дека во конкретниот случај оспорените одредби не би можеле да се стават под сомнение по однос на нивната согласност со Амандманот XIX на Уставот.

6. Почитувањето и заштитата на приватноста на личниот и семеен живот на граѓанинот, на достоинството и угледот на личноста се гарантира во членот 25 од Уставот. Почитувањето на личниот и семеен живот на граѓанинот, како приватна сфера на делување е основа за забрана за мешање во личното однесување на човекот и во неговото определување. Во личниот и семејниот живот на човекот никој не може да се меша вклучувајќи ја и јавната власт, освен во случаи кога изразувањето на личноста и однесувањето на личноста ги доведува во прашање општоприфатените норми во општеството. Оттаму, без оправдани и врз закон засновани причини никој нема право да се меша во случувањата во личниот живот на граѓанинот, во односите во семејството, односите меѓу брачните другари, односите меѓу родителите и децата, начинот на живеење, семејниот ред и друго.

Неповредливоста на домот се гарантира во членот 26 од Уставот. Притоа под дом, во поширока смисла се подразбира и деловна просторија, бидејќи како домот, така и деловната просторија се услови за живеење и работа на човекот.

Според член 17 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права никој не може да биде изложен на самоволно и незаконско мешање во неговиот приватен живот, семејство, стан или преписка, ниту на противзаконити напади на неговата чест и углед. Секој има право на законска заштита против таквото мешање или напад.

Според член 1 од Универзалната декларација за правата на човекот, сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата. Во членот 12 од Декларација, пак, е предвидено дека никој нема да биде изложен на произволно вмешување во приватниот живот, семејството, домот и преписката, ниту пак на напади врз неговата чест и углед. Секој има право на правна заштита од таквото вмешување или напади.

Според член 8 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, домот и преписката. Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон, и ако претставува мерка која е во интерес на државата и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, заштитата на поредокот и спречувањето на кривичните дела, заштита на здравјето и моралот или заштитата на правата и слободите на другите, во едно демократско општество.

Според содржината на изнесените одредби од меѓународните акти, како дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија, произлегува можност за ограничување на наведените слободи и права од страна на јавната власт, под услови определени во внатрешното право на државата. Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон.

Тргувајќи од уставните определби, произлегува дека Уставот предвидел можност за ограничување на наведените слободи и права под точно утврдени услови. Конкретно кај неповредливоста на домот до ограничување на правото може да дојде единствено со судска одлука кога е во прашање откривање или спречување на кривични дела или заштита на здравјето на луѓето. Кај почитувањето и заштитата на приватноста на личниот и семејниот живот на граѓанинот, на достоинството и угледот на личноста Уставот нема предвидено директно ограничување, односно отстапување.

За подносителот на иницијативата не е спорно дека до ограничување на наведените права може да дојде врз основа на судска одлука. Според него несогласноста со Уставот произлегува од овластувањето на јавниот обвинител со наредба да определи преземање на посебни истражни мерки во предистражната постапка.

Според член 29 став 1 од Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, секоја Држава Страна на Конвенцијата востановува, развива или подобрува, според потребите, специфични програми за обука на лицата во нејзините служби за откривање и казнување, вклучувајќи ги и јавните обвинители, истражните судии и царинските службеници, како и други лица одговорни за превенција, откривање и спречување на кривичните дела наведени во оваа Конвенција.

Тргувајќи од содржината на член 106 став 1 и 2 од Уставот, како и од содржината на одредбите од Законот за јавното обвинителство, произлегува дека Јавното обвинителство е единствен и самостоен орган, носител пред се на функцијата на гонење на сторителите на кривичните дела, кој се организира според принципот на хиерархија и субординација. Јавниот обвинител има улога на странка во постапката, кој како државен орган ја остварува функцијата на гонењето и со оглед на тоа се јавува во улога на заштита на објективниот правен поредок. Улогата на Јавното обвинителство е дотолку поодговорна, но притоа и специфична и посебно доаѓа до израз кога се во прашање откривањето и гонењето на сторителите на тешки кривични дела, за која намена е формирано Одделение за гонење на сторители на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата, согласно член 29 од Законот за јавното обвинителство.

Впрочем, борбата против траснационалниот организиран криминал е обврска за Република Македонија која произлегува од одредбите на наведената конвенција. Јавниот обвинител, врз основа на членот 106 од Уставот и член 2 и 3 од Законот за јавното обвинителство има овластување да врши работи утврдени со закон, како што е во случајот Законот за кривичната постапка, а својата функција ја остварува во рамките на Уставот, законите и меѓународните договори, меѓу кои и Конвенцијата против транснационалниот организиран криминал.

Овластувањето на јавниот обвинител во предистражната постапка со наредба да определи примена на посебните истражни

мерки од член 142-б став 1 точки 3 до 8 од Законот, спрема непознат сторител е утврдено во член 142-г став 3 од Законот за кривичната постапка.

Поаѓајќи од оваа одредба, Судот утврди дека станува збор за исклучок во определувањето на посебни истражни мерки, при што јавниот обвинител ја носи писмено образложената наредба врз основа на писмено образложен предлог од Министерството за внатрешни работи, само во случаите кога станува збор за непознат сторител. По моментот на утврдување на идентитетот на сторителот на кривичното дело, донесувањето на наредбата за примена на посебните истражни мерки спаѓа во надлежност на истражниот судија. Исто така, треба да се има предвид дека наредбата, било да е донесена од истражниот судија, или пак од јавниот обвинител, не се донесува за сите кривични дела предвидени во закон, туку само за кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку четири години или кривични дела сторени од организирана група, банда или друго злосторничко здружение за кои е предвидена казна затвор до пет години. Притоа треба да се има предвид дека наредбата се донесува со цел да се овозможи прибирање на податоци и докази за водење на кривична постапка кои на друг начин не би можеле да се соберат или нивното собирање би било сврзано со поголеми потешкотии.

Дека јавниот обвинител во кривичната постапка може да донесува наредби произлегува од содржината на член 108 од Законот за кривичната постапка. Имено, според оваа одредба во кривичната постапка одлуките се донесуваат во форма на пресуда, решение и наредба. Пресуда донесува само судот, а решенија и наредби донесуваат и други органи што учествуваат во кривичната постапка.

Во прилог на уставноста на оспорените одредби е фактот што станува збор за наредба со строго дефинирани елементи. Имено, согласно член 142-д став 2 од Законот, наредбата содржи: податоци за лицето против кое се применуваат посебните истражни мерки кога сторителот е познат, основите за сомневање за стореното кривично дело, фактите од кои произлегува примената на посебните истражни мерки, како и начинот, обемот и времетраењето на тие мерки. Значи, произволност во издавањето на наредбата по однос на нејзините елементи не е дозволена, без оглед кој ја донесува.

Од друга страна мерката може да трае најмногу четири месеци, според член 142-д став 3 од Законот, а може од оправдани

причини да се продолжи за уште три месеци на предлог на Министерството за внатрешни работи и во случај на несогласување на јавниот обвинител и истражниот судија за продолжување на примената на определената посебна истражна мерка, одлука донесува советот од член 22 став 6 од Законот (совет од тројца судии). Значи, без согласност на истражниот судија или пак одлука на кривичниот совет во никој случај не може да дојде до продолжување на примената на мерката најмногу уште за три месеци.

Натамошната анализа укажува на постоење на заштитен механизам од произволно и незаконито постапување на јавниот обвинител при издавањето на наредба за примена на посебна истражна мерка, кој е содржан во членот 142-д став 4 од Законот. Имено, според оваа одредба, ако посебните истражни мерки од членот 142-б од Законот се преземени во спротивност со неговите одредби, доказите до кои се дошло со примената на тие мерки не може да се употребуваат во кривичната постапка.

Според тоа, станува збор за исклучок во примената на посебните истражни мерки и тоа во предистражната постапка, во која јавниот обвинител, како носител на функцијата на гонење на сторителите на кривични дела, може со писмено образложена наредба, која е со ограничена важност од максимум четири месеци, да определи примена на мерките определени во член 142-б став 1 точка 3 до 8 и тоа по однос на конкретен вид кривични дела. Притоа до примена на наведените мерки доаѓа во случаите кога се работи за непознат сторител, односно кога не се располага со сознание за идентитетот на сторителот на кривичното дело и кога на друг начин не можат да се соберат податоци и докази за успешно водење на кривичната постапка или нивното прибирање би било сврзано со поголеми тешкотии и штом ќе се дознае кој е сторителот, донесувањето на наредбата за примена на мерките преоѓа во надлежност на истражниот судија. Во оспорените одредби постојат заштитни механизми против можната злоупотреба при преземањето на мерките и е воспоставена правична рамнотежа меѓу генералниот интерес на државата и интересите на поединецот, што е во согласност со ратификуваните меѓународни договори што се дел од внатрешниот правен поредок.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека не би можело да се постави прашањето за согласност на оспорениот член 142-г став 3 од Законот за кривичната постапка со членот 25, членот 26 и членот 106 од Уставот.

7. Посебно оспорениот член 142-б став 4, предвидел ангажираното службено лице од наведените органи кое симулира помагање во извршување на кривично дело да не подлежи на кривично гонење за таквото помагање. Оваа одредба не ги ослободува ангажираните службени лица од одговорност за дејствија што значат повреди и отстапување од службените овластувања.

Инаку, според член 142-д став 1 од Законот, посебните истражни мерки без оглед по чија наредба се спроведуваат, во зависност од околностите на случајот ги извршуваат Министерството за внатрешни работи, Царинската управа и Финансиската полиција.

Во членот 24 од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003 и 19/2004), е определено кои делувања се сметаат како помагање во извршувањето на кривично дело, а во членот 13 од истиот Законик, е дефинирано кога ќе се смета дека одредено кривично дело е сторено со умисла.

Тргувајќи од содржината на оспорената одредба и посочените одредби од Кривичниот законик, произлегува дека при извршување, реализација на посебните истражни мерки од членот 142-б точки 4, 6, 7 и 8 од Законот за кривичната постапка, одговорните лица во Министерството за внатрешни работи, Царинската управа и Финансиската полиција не подлежат на кривична одговорност за дејствија што значат помагање во кривично правна смисла.

Оправданоста на ваквото законско решение, најнапред се согледува во фактот што при преземање на децидно наведените мерки, лицата од наведените органи преземаат симулирани дејствија, кои имаат за цел да се обезбедат податоци и докази за успешно водење на кривичната постапка за конкретно кривично дело, што не би можеле на друг начин да се прибават. Оттаму, постои битна разлика помеѓу овие лица кои постапуваат во службени цели и мораат да бидат растоварени од помислата дека би можеле кривично да бидат одговорни додека ги преземаат бараните дејствија и лицата кои со умисла вршат тешки кривични дела за кои подлежат на кривична одговорност, па не би можело да се постави прашање за повреда на членот 9 од Уставот, според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви. Еднаквост помеѓу службено лице, кое постапува во рамките на дадените овластувања во закон и извршител на кривично дело не може да има.

8. Судот утврди дека во член 122 точка 20 од Кривичниот законик е определено дека под група, банда или друго злосторничко здружение или организација се подразбираат најмалку три лица кои се здружиле за вршење кривични дела, во кој број влегува и организаторот на здружението.

Можност за ослободување од казна е предвидена во повеќе одредби од Кривичниот законик, а заедничко за одредбите е тоа што до ослободување од казна доаѓа под услов сторителот на кривичното дело да го открие кривичното дело или на друг начин да придонесе за откривање на кривичното дело. Оттаму, можност за ослободување од казна е познат институт на кривичното законодавство, кој наоѓа примена и по однос на сторителите, дури и на тешки облици на кривични дела, кои доброволно соработуваат пред или по откривањето или во текот на кривичната постапка. Соработката и изјавата на сторителот потребно е да се од битно значење за откривање на кривичните дела и сторителите, пришто оној кој соработува може да биде ослободен од казна, или јавниот обвинител спрема него да преземе гонење, односно да се откаже од гонење.

Оттаму, според Судот јавниот обвинител не е должен да преземе кривично гонење тогаш кога Кривичниот законик дозволува ослободувањето од казна како посебен вид индивидуализација само во со законот изречно определени случаи. Имено, имајќи ги предвид местото и улогата на јавниот обвинител во правниот систем, а посебно во кривичната постапка, Судот оцени дека со предвидениот институт кој значи отстапување од принципот на легалитет и примена на принципот на опортунитет не се доведува во прашање еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, гарантирана во членот 9 од Уставот. Отстапувањето од овој принцип е определено и во членот 47 од Законот за кривичната постапка, според кој јавниот обвинител може да се откаже од барањето за гонење до завршувањето на главниот претрес пред првостепениот суд, а пред повисокиот суд во случаи определени во овој закон.

Притоа Судот имаше предвид дека, според член 11 став 2 од Конвенцијата против транснационалниот организиран криминал, секоја Држава Страна на Конвенцијата настојува да обезбеди секое дискреционо право врз основа на нејзиното внатрешно право, а кое се однесува на гонењата преземени против лицата за кривичните дела утврдени со оваа Конвенција, да биде вршено на начин што ќе

овозвозможи максимална ефикасност на мерките за откривање и казнување на овие дела, прописно водејќи сметка за потребата од одвраќање од нивно извршување.

Согласно член 26 став 2 и 3 од Конвенцијата, секоја Држава Страна на Конвенцијата може да предвиди, во соодветни случаи, за намалување на казната што може да му биде изречена на обвинетото лице кое значително соработува во текот на истрагата или гонењето за секое кривично дело наведено во оваа Конвенција. Секоја Држава Страна на Конвенцијата, може да предвиди, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, да му гарантира имунитет од гонење на лице кое значително соработува, во текот на истрагата или гонењето за некое кривично дело наведено во оваа Конвенција.

Судот на седницата утврди дека оспорената одредба во себе ги имплементирала обврските на Република Македонија, преземени на меѓународен план со ратификување на споменатата Конвенција.

Оттаму, предвидувањето на поинаков третман за поедини сторители на кривични дела, уредено како законска можност за јавниот обвинител во оспорениот член 146-а од Законот е општествено оправдано и корисно од причина што во дадена ситуација може да придонесе да се откријат членови на банди, групи или други злосторнички здруженија кои подготвуваат или пак сториле тешки кривични дела што ја загрозуваат безбедноста на државата, нејзиниот углед и воопшто сигурноста на граѓаните на Република Македонија.

На таков начин со прифаќање на "условно кажано" помалото зло да се ослободи од гонење сторител на тешко кривично дело би можело да се спречи настапување на поголемо зло со несогледливи последици.

Лицето што соработува во кривичната постапка со цел - откривање на група, банда или друго злосторничко здружение во подготвување или извршување на кривично дело не е во еднаква кривичноправна положба со оние лица што не покажале интерес за таква соработка и опстојуваат во намерата да го извршат казнивото дело.

Врз основа на изнесеното не би можело да се постави прашањето за согласност на оспорената член 146-а од Законот со членот 9 од Уставот.

9. Судот на седницата утврди дека Уставот во членот 98, меѓу другото, предвидел дека постапката пред судовите се уредува со закон. Оттаму, кои докази ќе се изведуваат во постапката и која од странките, каков вид на докази може да предлага да се изведуваат во постапката е прашање на уредување со закон.

Од друга страна, според анализата на оспорениот член 144 став 5 од Законот, оставена е можност записникот за прибавените известувања од исказите на лица чии сознанија можат да придонесат за оцена на веродостојноста на наводите од пријавата да биде предложен како доказ од страна на јавниот обвинител, но забрана за предлагање на овој доказ од страна на обвинетиот или неговиот бранител во одредбата нема. Обвинетиот или неговиот бранител се присутни при земањето на исказот, значи на истите им е позната околноста за постоење на ваков вид на доказ и имаат можност да приговараат на содржината на записникот.

Оттаму, предлагањето на овој доказ во постапката не може да се цени како ексклузивно право само на јавниот обвинител, туку такво право според конструкцијата на законската норма има и обвинетиот, односно неговиот бранител, од што произлегува дека не би можело да се постави прашање за согласноста на членот 144 став 5 од Законот со членот 9 од Уставот.

10. Судот не се впушти во оценување на уставноста по однос на оспорените одредбите за кои подносителот на иницијативата не наведува конкретни причини.

11. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

12. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 191/2004)

43.

- Закон за вонпроцесна постапка (терминолошки усогласувања)

- *Law on Out-Of-Court Proceedings*

- **Одредбите на Законот за вонпроцесна постапка кои се засновани врз Уставот на СРМ од 1974 година, според кој Република Македонија имаше поинаков систем на општествено уредување и не беше суверена и самостојна држава, не се во согласност со Уставот.**

- *The provisions of the Law on Out-Of-Court Proceedings that are based on the 1974 Constitution of SRM, under which the Republic of Macedonia had a different system of social structure and was not a sovereign and autonomous state, are not in agreement with the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2005 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВААТ членовите 35, 75 и 133 став 1 во деловите што се однесуваат на употребата на термините "Социјалистичка Федеративна Република Југославија" и "Социјалистичка", членовите 79 став 1 и 2 и 283 во деловите што се однесуваат на употребата на термините "Службен лист на СФРЈ", член 133 став 3 во делот "Социјалистичка", како и членовите 127 став 2, 133 став 2 и 178 став 2 од Законот за вонпроцесната постапка ("Службен весник на СРМ" бр.19/1979).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.18/1999 од 5 мај 1999 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека со Законот за вонпроцесната постапка се утврдуваат правила на постапката според кои постапуваат и одлучуваат судовите за личните, семејните, имотните и другите правни состојби и односи определени со овој или со друг закон, дека овој закон е донесен во време на важењето на Уставот од 1974 година, односно кога Република Македонија беше во состав на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и дека истиот досега не е усогласен со Уставот на Република Македонија од 1991 година.

Судот на седницата, исто така, утврди дека во оспорениот член 35 од овој закон е предвидено дека за лишување од деловна способност на лице државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија надлежен е судот во Социјалистичка Република Македонија, на чие подрачје лицето има живеалиште односно престојувалиште. Ако лицето од став 1 на овој член нема живеалиште односно престојувалиште во СФРЈ, надлежен е судот во Социјалистичка Република Македонија на чие подрачје тоа лице имало последно живеалиште односно престојувалиште.

Според член 75 од Законот, за прогласување на исчезнат државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија за умрено лице е надлежен судот на Социјалистичка Република Македонија, на чие подрачје тоа лице имало живеалиште во време на исчезнувањето. Ако државјанинот на Социјалистичка Република Македонија немал живеалиште во времето на исчезнувањето во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или тоа неможе да се утврди, месно надлежниот суд ќе го определи Врховниот суд на Македонија.

Во член 79 став 1 од Законот е утврдено дека ако судот утврди дека се исполнети условите за поведување постапка според овој закон, ќе даде оглас во кој ќе се наведат битните околности на

случајот и ќе се повика исчезнатото лице, како и секој друг што знае за неговиот живот, да се јави на судот во рок од три месеци од објавувањето на огласот во Службен лист на СФРЈ со укажување дека по истекот на тој рок исчезнатото лице ќе се прогласи за умрено. Според став 2 од овој член огласот се објавува во "Службен весник на СРМ", во "Службен лист на СФРЈ" и на огласната табла во судот, а ќе се објави и на вообичаен начин и во местото во кое исчезнатото лице имало свое последно живеалиште односно престојувалиште. Судот може да определи огласот да се објави и преку други средства за јавно информирање, како и во странство.

Според член 127 став 2 од Законот, судот во постапката за расправање на оставина внимава дали наследниците или легаторите со наследениот недвижен имот го надминуваат законскиот максимум.

Според член 133 став 1 од Законот, за расправање на оставина на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во поглед на неговиот имот кој се наоѓа во Социјалистичка Република Македонија исклучиво е надлежен судот во Социјалистичка Република Македонија.

Според став 2 на овој член од Законот, ако имотот на државјанин на Социјалистичка Република Македонија се наоѓа во друга социјалистичка република, односно социјалистичка автономна покраина, судот во Социјалистичка Република Македонија ќе биде надлежен ако според законите на републиката односно покраината во која се наоѓа имотот не е надлежен судот во таа република односно покраина.

Во став 3 на член 133 од Законот е утврдено дека судот во Социјалистичка Република Македонија исклучиво е надлежен за расправање на оставина на државјанин на Социјалистичка Република Македонија во поглед на неговиот движен имот што се наоѓа во странство, а во поглед на неговиот недвижен имот кој се наоѓа во странство ќе биде надлежен само ако според законите на државата во која се наоѓа имотот не е надлежен странски орган.

Во член 178 став 2 од Законот е предвидено дека правосилно решение за наследување или легат ќе му се достави и на општинскиот орган на управата надлежен за имотно-правни работи, ако се наследува земјоделско земјиште, стан, станбена зграда или деловна просторија за утврдување на сопственичкиот максимум.

Во член 283 од Законот, кој е поместен во главата за поништување на исправи, е утврдено дека огласот се објавува во "Службен весник на СРМ", а по потреба и во "Службен лист на СФРЈ" или и на друг погоден начин.

5. За разлика од Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1974 година, во член 1 од Уставот донесен 1991 година, Република Македонија е дефинирана како суверена, самостојна, демократска и социјална држава и се утврдува дека суверенитетот во Република Македонија е неделив, неотуѓив и непренослив.

Тргувајќи од наведената уставна одредба, а притоа имајќи предвид дека во оспорените членови 35 и 75 од Законот се утврдува месната надлежност на судот за лишување од деловна способност, односно за прогласување на исчезнато лице за умрено и тоа на начин што оваа надлежност е утврдена во однос на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, што беше компатибилно со Уставот од 1974 година, според кој државјаните на Социјалистичка Република Македонија, исто како и државјаните на другите социјалистички републики што беа во состав на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија, едновременно беа и државјани на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а со оглед на тоа што оваа констатација не кореспондира со Уставот од 1991 година, Судот утврди дека овие членови од Законот во деловите кои се однесуваат на употребата на термините "Социјалистичка Федеративна Република Југославија" и "Социјалистичка" не се во согласност со Уставот на Република Македонија.

Од наведените причини Судот утврди дека не е во согласност со Уставот и член 133 став 1 од Законот во делот на употребата на термините "Социјалистичка Федеративна Република Југославија" и "Социјалистичка".

Со оглед на тоа што во ставот 2 на член 133 од Законот е утврдена надлежност на судот во Социјалистичка Република Македонија за имот на државјанин на Социјалистичка Република Македонија кој се наоѓа во друга социјалистичка република, односно социјалистичка автономна покраина под услов за тоа да не е надлежен судот на таа република односно покраина, а имајќи предвид дека овие републики односно автономни покраини повеќе го немаат

статусот, ниту односот со Република Македонија што го имаа во претходниот систем, во кој тие, заедно со Социјалистичка Република Македонија беа во состав на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија, како сојузна држава, Судот утврди дека и став 2 на член 133 не е во согласност со Уставот.

Со оглед на тоа што и во став 3 на член 133 од Законот е употребен терминот "Социјалистичка", кој не е во согласност со карактерот и името на нашата држава утврдени во Уставот на Република Македонија, Судот оцени дека и ставот 3 од член 133 во овој дел не е во согласност со Уставот.

Имајќи предвид дека според оспорените делови на член 79 став 1 и 2 и член 283 од Законот е определено дека огласите на кои се однесуваат овие членови се објавуваат и во "Службен лист на СФРЈ" кој што повеќе не постои, а од друга страна судовите во Република Македонија повеќе не се обврзани тоа да го прават поради уставната независност и самостојност на нашата држава, Судот оцени дека од овие причини и наведените членови не се во согласност со Уставот.

6. Во врска со прашањето за согласноста на членовите 127 став 2 и 178 став 2 од Законот, Судот утврди дека според член 8 од Уставот, правната заштита на сопственоста е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во член 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, а според ставот 3 на овој член од Уставот никому не можат да му бидат одземени и ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Тргувајќи од уставната гаранција за правото на сопственост и правото на наследување која се изразува во неограниченоста на овие права во поглед на видот и обемот на предметите, како и на правата кои произлегуваат од сопственоста, освен во случаи кога се работи за јавен интерес утврден со закон, а имајќи предвид дека означените одредби на членовите 127 и 178 од Законот за своја основа ја имаат можноста, односно правната претпоставка со закон да се утврди сопственичкиот максимум во поглед на недвижен имот, според мислењето на Судот со овие одредби на индиректен начин се врши ограничување на правото на сопственост и правото на наследување и тоа пред се на приватната

сопственост, на сметка на општествената сопственост која беше иманентна на социјалистичкото општествено уредување, а која повеќе нормативно не егзистира во Уставот на Република Македонија.

Тргувајќи од наведеното Судот оцени дека членовите 127 став 2 и 178 став 2 од Законот не се во согласност со наведените уставни одредби.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 на оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.18/1999)

44.

- Министерот за правда е овластен (поведување на постапка)

- Authorisation of the Minister of Justice (initiation of a procedure)

- Министерот за правда не е овластен за граѓаните и правните лица да утврдува права и обврски, ниту да пропишува надлежност на други органи.

- The Minister of Justice is not authorised to define rights and obligations for the citizens and legal entities, nor is he/she authorised to prescribe competence of other bodies.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 19 став 5 од Законот за спречување на корупцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2002 и 46/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 19 став 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената законска одредба не била во согласност со член 8 алинеи 3 и 4 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршеле самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа биле одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, министерот, меѓу другото, донесувал правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдувале и разработувале одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а според член 64 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесувал министерот не можело за граѓаните и правните лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Подносителот на иницијативата смета дека овластувањето на министерот за правда да донесува акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета, немало уставна основа, од причина што во Законот за спречување на корупција не биле содржани никакви критериуми во однос на тие прашања. Ова

овластување отстапувало и од општиот принцип на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска. Ваквата законска определба не можела да се толкува како разработка на конкретна законска норма во функција на нејзино извршување. Исто така, во примената на утврдените критериуми за висината за надомест на штетата, се создавало можност за арбитражност на извршната власт.

Подносителот на иницијативата, предлага при одлучувањето да се има во вид и Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.135/2004 од 22 декември 2004 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/2005), со која е укинат членот 13 став 2 од Законот за локалните избори во делот: "чија висина се утврдува врз основа на критериумите утврдени од страна на министерот за финансии".

Врз основа на изнесеното предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 20 став 5 од Законот за спречување на корупцијата.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 19 став 5 од Законот за спречување на корупцијата министерот за правда донесува акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се и владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 96 од Уставот на Република Македонија органите на државната управа работите од својата надлежност ги

вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а според член 64 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и правните лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Со Законот за спречување на корупцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2002 и 46/2004) се уредуваат мерките и активностите за спречување на корупцијата во вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност и политиката, мерките и активностите за спречување на судирот на интереси, мерките и активностите за спречување на корупцијата при вршењето работи од јавен интерес на правните лица сврзани со остварувањето на јавните овластувања, како и мерките и активностите за спречување на корупцијата во трговските друштва (член 1 став 1).

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека за примена на мерките и активностите од став 1 на овој член се основа Државна комисија за спречување на корупцијата.

Во поднасловот "Заштита на соработници на правдата и сведоци" е предвиден членот 19 став 5 во кој е утврдено дека министерот за правда донесува акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби Судот утврди дека оспорената одредба од членот 19 став 5 од Законот за спречување на корупцијата, претставува овластување за кое нема уставна основа која би овозможила министерот да донесе акт за утврдување на критериумите за надоместок на штета. Ова особено поради тоа што Законот не содржи никакви критериуми во однос на тоа прашање.

Тргувајќи од темелната вредност за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, министерот како еден од органите на извршната власт не може да има овластување во законодавната власт. Даденото овластување на министерот со свој акт да утврдува критериуми за надомест на штета значи навлегување во законодавната власт која е издвоена од извршната власт, односно отстапува и од општиот принцип на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска.

Врз основа на наведеното, Судот утврди дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со означените одредби од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.44/2005)

45.

- Определување седиште на канцеларијата на адвокатот

- Determination of a main seat of the attorney at law's office

- Не може да се постави прашање за согласност на статутарната одредба со која се определува седиштето на канцеларијата на адвокатот, односно адвокатското друштво да биде само на едно место со Законот за адвокатурата и со Уставот.

- Со статутарната определба за постоење на само едно седиште не се ограничува правото на слободно вршење на дејноста и работата на адвокатот, односно адвокатското друштво.

- *There may not be raised a question regarding the agreement of the statutory provision defining the main seat of the attorney at law's office, that is, the attorney at law's company to be only at one location with the Law on the Legal Profession and with the Constitution.*
- *The statutory provision for the existence of only one main seat does not limit the right of the attorney at law, that is, the attorney at law's company to freely perform the activity and work.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 50 став 3 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.97/2002).

2. Јасминка Давчева од Кавадарци на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 50 став 3 од актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба преставувала своевидно ограничување и како таква не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и став 2, член 9, член 27 став 1, член 51, член 53 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија, како и со член 9 став 1 од Законот за адвокатурата.

Имено, со оспорената одредба се ограничувала дејноста и работата на адвокатот и адвокатското друштво, иако истите можеле да застапуваат каде било и во кое било место на територијата на Република Македонија. Оттаму, се поставувало прашањето зошто

истите да немаат право да имаат испостава, деловна единица, подружница или слично кога дејноста можеле да ја вршат надвор од седиштето. Ова и од причина што членот 9 став 1 од Законот не предвидувал седиштето да биде само во едно место, односно не забранувал отворање на испостава, деловна единица, подружница или слично.

3. Судот на седницата утврди дека според член 50 став 1 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, седиштето на канцеларијата на адвокатот го определува адвокатот поединец.

Според став 2 од истата одредба, седиштето на адвокатското друштво го определуваат основачите на друштвото.

Според оспорениот став 3 на членот 50 од Статутот, седиштето на канцеларијата на адвокатот односно на адвокатското друштво е само на едно место.

Според став 4 од истиот член, промената на седиштето се врши врз основа на претходно известие на комисијата за прием, упис и бришење во имениците и издавање и одземање на лиценца.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 8 став 2 од Уставот, во Република Македонија слободно е се што со Уставот и закон не е забрането.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 27 став 1 од Уставот, секој граѓанин на Република Македонија има право слободно да се движи на територијата на Република Македонија и слободно да го избира местото на своето живеалиште.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Во ставот 2 на овој член се утврдува дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот, а според ставот 3 на овој член, ограничувањето не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба. Според став 4, ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува на правото на живот, забраната за мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казнивите дела и казните, како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста.

Според член 9 од Законот за адвокатурата, седиштето на канцеларијата на адвокатот поединец го определува адвокатот, а на адвокатското друштво адвокатот основач на адвокатското друштво, по слободен избор (став 1). За секоја промена на седиштето на канцеларијата на адвокатот поединец и адвокатското друштво, адвокатот, односно спогодбено адвокатите основачи се должни да ја известат Адвокатската комора на Република Македонија (став 2). Канцеларијата на адвокатот поединец и адвокатското друштво мораат да исполнуваат минимално хигиено-технички услови за квалитетно давање правна помош, утврдени со општ акт на Адвокатската комора на Република Македонија (став 3).

5. Поаѓајќи од карактерот на прашањето што се покренува со иницијативата по однос на можното ограничување на правото на слободно вршење на дејноста и работата на адвокатот, односно адвокатското друштво, Судот најде дека оспорената статутарна одредба не може да се оценува по однос на нејзината согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и став 2, член 9, член 27 став 1, член 51 и член 54 од Уставот на Република Македонија.

6. Што се однесува до согласноста на оспорената одредба со член 53 од Уставот на Република Македонија, Судот утврди дека оваа одредба ја определува адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон. Според тоа, под кои услови адвокатурата ќе ги остварува своите функции е прашање што се уредува со Законот за адвокатурата.

Во членот 9 од Законот за адвокатурата е уредено прашањето за седиштето, така што е определено дека адвокатот поединец, односно основачот на адвокатското друштво, по слободен избор го определуваат седиштето на својата канцеларија и за секоја промена на седиштето се должни да ја известат Адвокатската комора на Република Македонија.

Оттука, во контекст на релацијата помеѓу член 53 од Уставот и Законот за адвокатурата, прашањето за седиштето регулирано со оспорената одредба од Статутот е прашање на нејзината законитост, а само посредно на нејзината уставност.

Тргувајќи од содржината и дикцијата на наведената одредба, произлегува дека Законот предвидел слободен избор само на едно седиште на адвокатската канцеларија, иако тоа не е изречно нагласено (поимот седиште е даден во еднина). Законот не се занимава со прашањето дали имателот на адвокатска канцеларија може да има своја испостава, подружница, деловна единица или други простории во кои ќе ја врши својата дејност надвор од седиштето. Поблиско определување во оваа насока не е содржано ни во целината на одредбите од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Според статутарните одредби, седиштето на канцеларијата на адвокатот и седиштето на адвокатското друштво задолжително се обележуваат со називот на адвокатот, односно адвокатското друштво (член 52 став 1). Седиштето е дел од содржината на печатот и штембилот на адвокатот поединец и адвокатското друштво (член 54). Во Именикот на адвокати и Именикот на адвокатски друштва, (член 77), меѓу другото се впишува и седиштето на адвокатот, односно адвокатското друштво. Оттаму, седиштето е битен елемент за определување на субјективитетот на адвокатот, односно адвокатската канцеларија.

Според тоа, определбата од оспорената статутарна одредба седиштето на канцеларијата на адвокатот, односно на адвокатското друштво да биде само на едно место и тоа по сопствен избор на адвокатот поединец или основачот на адвокатската канцеларија, е во согласност со член 9 од Законот за адвокатурата, затоа што тој го пропишува истото.

Воедно, барањето за определување на едно седиште не го ограничува адвокатот, односно адвокатското друштво да ја врши својата дејност на територијата на Република Македонија и надвор од неа, под услови на реципроцитет, како што е уредено во член 14 и 15 од Законот за адвокатурата.

Според Судот, наводите од иницијативата за отсуство на поконкретна регулатива во оспорената одредба и во целината на одредбите од Статутот за можноста од основање на подружници, испостави или други простории различни по вид од седиштето на канцеларијата не може да го побијат тоа тврдење или да бидат основ за покренување на постапка за оценување на уставноста и законитоста, од причина што Уставниот суд ја оценува уставноста и законитоста на она што е содржано во нормите, а не на она што би требало да биде содржано во нив, според наоѓањето на подносителот на конкретна иницијатива.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека оспорениот член 50 став 3 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија не може да се стави под сомнение по однос на неговата согласност со член 53 од Уставот и член 9 од Законот за адвокатурата.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 113/2005)

46.

- Коморски уписен влог (поведување на постапка)

- Association's registration deposit (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 82 став 1 алинеја 5 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.97/2002).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на:

а) уставноста на членот 35 став 1 алинеја 2 и член 36 од Законот за адвокатурата ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2002),

б) уставноста и законитоста на членот 23 став 1 алинеја 14 и членот 82 став 1 алинеја 2 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.97/2002) и на Одлуката за утврдување на висината на коморскиот уписен влог, донесена од Адвокатската комора на Република Македонија на 30 мај 2003 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.39/2003).

3. Филип Пејчиновски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од законот и актите означени во точката 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата коморскиот уписен влог бил неоправдано предвиден со Законот за адвокатурата и другите оспорени акти, без оглед на начинот на неговото плаќање.

Поради тоа одредбите од членот 35 став 1 алинеја 2 и членот 36 од Законот за адвокатурата, со кои било предвидено дека Адвокатската комора на Република Македонија се финансирала од коморски уписен влог чија висина ја утврдувал со одлука Управниот одбор на комората, биле во спротивност со членот 32 став 1 и став 2 од Уставот на Република Македонија според кои секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Со иницијативата, за оспорените одредби од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија и за оспорената Одлука за утврдување на висината на коморскиот уписен влог се истакнува дека биле неуставни, односно во несогласност со цитираните одредби од членот 32 од Уставот, како и незаконити, бидејќи се темелеле на неуставните законски одредби.

По повод иницијативата, а по сопствена оценка Судот, согласно членот 14 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, ја оценуваше уставноста и законитоста и на членот 82 став 1 алинеја 5 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.97/2002).

4. Судот на седницата утврди дека Законот за адвокатура во членот 35 предвидел дека Адвокатската комора на Република Македонија се финансира од: 1) коморска чланарина, 2) коморски уписен влог, 3) подароци и фондации, 4) закупнина, 6) други приходи во согласност со закон.

Точката 5 од овој член од Законот која гласела: "добивка од работењето на трговското друштво формирано од Адвокатската комора на Република Македонија", е укината со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.134/2002 од 22 јануари 2003 година

Според членот 36 од Законот, висината на коморскиот уписен влог и на коморската чланарина, ги утврдува со одлука Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, и ги објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Судот, исто така утврди дека Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија во членот 23 предвидел со набројување во дваесет и една алинеја кои акти ги донесува и кои работи и задачи ги извршува Управниот одбор на Адвокатската комора, меѓу кои во алинејата 14 предвидел дека "ја определува висината на коморската членарина и коморскиот уписен влог".

Во членот 82 од Статутот е предвидено дека Комората се финансира од: коморска членарина; коморски уписен влог; подароци и фондации; закупнина; добивка од работењето на трговското друштво основано од Комората и други приходи во согласност со закон".

Одлуката за утврдување на висината на коморскиот уписен влог ("Службен весник на Република Македонија" бр.39/2003), која е оспорена со иницијативата, во членот 1 предвидува дека висината на коморскиот уписен влог изнесува 61.500,00 денари, а во членот 2 од Одлуката е определено дека истата влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија.

Одлуката е донесена на одржаната седница на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 30 мај 2003 година врз основа на член 34 став 1, член 35 став 1 точка 2 и член 36 од Законот за адвокатурата и член 23 став 1 алинеја 14 и член 82 став 1 алинеја 2 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија.

5. Судот поаѓајќи од фактот дека со Одлука У.бр.134/2002 од 22 јануари 2003 година го укинал членот 35 точка (алинеја) 5 од Законот за адвокатурата, која предвидувала дека како основ за финансирање на Адвокатската комора на Република Македонија може да биде "добивка од работењето на трговското друштво формирано од Адвокатската комора на Република Македонија", а таква одредба предвидува и членот 82 став 1 алинеја 5 од Статутот на Адвокатската комора, оцени дека за оваа статутарна одредба основано може да се постави прашањето на уставноста и законитоста.

Ова поради тоа што според Законот, Адвокатската комора се основа, односно организира заради вршење на точно определени работи (одлучува за стекнување и престанок на правото на вршење адвокатска дејност, одлучува за одговорноста на адвокатите во извршувањето на нивните должности и изрекува дисциплински мерки, донесува тарифа и висина на уписнината, се грижи за стручно

оспособување и усовршување на адвокатите и др.) а некои од нив по својот карактер и значење претставуваат и јавни овластувања, па со оглед на тоа Адвокатската комора нема правен субјективитет да основа трговско друштво. Во спротивно, тоа би било неспоиво со јавно-правниот статус на Адвокатската комора, и на адвокатурата воопшто, како и со целите и функциите кои произлегуваат од уставно утврдената положба на адвокатурата во членот 53 од Уставот, врз основа на што Комората се основа со закон и се утврдува обврска на адвокатите да се организираат во Адвокатска комора.

Воедно, наведената статутарна одредба нема ниту основ во Законот за да ја регулира добивката од работење со трговско друштво основано од Комората како извор за финансирање на Комората.

Од овие причини Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Според член 110 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 став 1 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорените одредби од Законот за адвокатурата и оспорените одредби од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, биле оценувани од Уставниот суд на Република Македонија и со Решение У.бр.51/2003 од 15 април 2003 година не била поведена постапка за оцена на нивната уставност и законитост, Судот оцени дека иницијативата треба да се отфрли.

Имено, според образложението на решението на Судот, адвокатурата со членот 53 од Уставот е определена како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон. Таква определба за адвокатурата е дефинирана и со Законот за адвокатурата, кој меѓу другото определил и дека самостојноста и независноста на адвокатурата како

јавна служба се остварува, покрај другото, со организирање на адвокатите во Адвокатска комора и нејзино финансирање, како и автономното донесување на акти за работа на Адвокатската комора на Република Македонија и нејзините органи. Правото на вршење на адвокатската дејност се стекнува со упис во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора и по уписот на адвокатот му се издава лиценца за работа.

Поаѓајќи од изнесената уставна и законска определба на адвокатурата, Судот утврдил дека во функција на нејзиното самостојно организирано делување во соодветна комора се инкорпорирани оспорените одредби од членот 35 став 1 алинеја 2 и член 36 од Законот за адвокатурата, според кои коморскиот уписен влог е еден од изворите на приход на Комората, а Управниот одбор на Комората одлучува за неговата висина. Со оглед на тоа, според Судот оспорените законски одредби се во согласност со членот 53 од Уставот, поради што не би можело да се постави прашањето ниту за уставноста и законитоста на истоветните одредби од Статутот на Адвокатската комора кои се оспорени, бидејќи произлегуваат од закон кој е во согласност со Уставот.

Во однос на оспорената Одлука за утврдување на висината на коморскиот уписен влог, донесена од Адвокатската комора на Република Македонија на 30 мај 2003 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.39/2003), Судот со Решение У.бр.109/2003 од 22 октомври 2003 година утврдил дека таа нема карактер на пропис и Судот не е надлежен да ја оценува нејзината уставност и законитост.

Со оглед на тоа, а согласно одредбите од членот 28 став 1 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија според Судот иницијативата во овој дел треба да се отфрли поради тоа што Судот не е надлежен да одлучува по барањето и за истата работа веќе одлучувал.

Поради тоа а врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.122/2005)

47.

- Правниот субјективитет на Адвокатската комора на Македонија за основање на трговско друштво

- The legal subjectivity of the Bar Association of Macedonia for foundation of a trade company

- Адвокатската комора нема правен субјективитет да основа трговско друштво. Оспорената одредба од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија нема основ во Законот за адвокатура за да ја регулира добивката од работење со трговско друштво основано од Комората како извор за финансирање на Комората.

- The Bar Association has no legal subjectivity to found a trade company. The contested provision from the Statute of the Bar Association of the Republic of Macedonia has no ground in the Law on the Legal Profession to regulate the profit from the operation with a trade company founded by the Association as a source of funding of the Association.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 82 став 1 алинеја 5 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.97/2002).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.122/2005 од 12 октомври 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 82 став 1 алинеја 5 од Статутот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Статутот со Законот за адвокатурата ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2002) и со членот 53 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 82 став 1 во алинеите од 1 до 4 од Статутот е предвидено дека Комората се финансира од коморска членарина, коморски уписен влог, подароци, фондации и закупнина. Во алинејата 5 од овој член од Статутот е предвидено дека Комората се финансира и од добивка од работењето на трговското друштво основано од Комората.

5. Судот утврди дека со Одлука У.бр.134/2002 од 22 јануари 2003 година ја укинал точка 5 од членот 35 од Законот за адвокатурата, со која било предвидено дека како основ за финансирање на Адвокатската комора на Република Македонија може да биде "добивка од работењето на трговското друштво формирано од Адвокатската комора на Република Македонија", а таква одредба исто така предвидува и членот 82 став 1 алинеја 5 од Статутот на Адвокатската комора.

Според членот 53 од Уставот на Република Македонија, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Согласно со одредбите од Законот за адвокатурата, Адвокатската комора се основа, односно организира заради вршење на точно определени работи (одлучува за стекнување и престанок на правото на вршење адвокатска дејност, одлучува за одговорноста на адвокатите во извршувањето на нивните должности и изрекува дисциплински мерки, донесува тарифа и висина на уписнината, се грижи за стручно оспособување и усовршување на адвокатите и др.) а некои од нив по својот карактер и значење претставуваат и јавни овластувања, па со оглед на тоа Адвокатската комора нема правен

субјективитет да основа трговско друштво. Во спротивно, тоа би било неспоиво со јавноправниот статус на Адвокатската комора, и на адвокатурата воопшто, како и со целите и функциите кои произлегуваат од уставно утврдената положба на адвокатурата во членот 53 од Уставот, врз основа на што Комората се основа со закон и се утврдува обврска на адвокатите да се организираат во Адвокатска комора.

Воедно, наведената статутарна одредба нема ниту основ во Законот за да ја регулира добивката од работење со трговско друштво основано од Комората како извор за финансирање на Комората.

Од овие причини Судот утврди дека оспорената одредба од Статутот не е во согласност со Законот за адвокатурата и со Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.122/2005)

48.

- Правна последица од осудата

- *Legal consequence from conviction*

- Пропишувањето дека за претседател и член на органот на управување и за директор на јавна установа не може да се именува лице на кое со правосилна судска одлука за определени кривични дела му е изречена казна затвор, освен

ако му биде избришана осудата, е компатибилно, односно е во согласност со Уставот.

Ова од причини што прво, забраната за вршење на овие функции од страна на лице кое е осудено за точно определени кривични дела на казна затвор, законодавецот ја утврдил во рамките на прашањата кои според Уставот се уредуваат со закон и второ, што правните последици од осудата, каква што во суштина е и забраната за вршење на наведените функции, не се изречно забранети со Уставот, туку во одделни одредби тие се пропишани со самиот Устав.

- The stipulation that a person against whom a prison term has been pronounced with an effective court decision for certain criminal offences may not be appointed president and member of the body of administration and director of public institution, unless the conviction has been removed, is compatible, that is, is in accordance with the Constitution.

This for reasons that first, the legislator determined the prohibition for these functions to be performed by a person who has been convicted to a prison term for specifically defined criminal offences, within the framework of the issues which under the Constitution are regulated by law and second, the legal consequences from the conviction, which is essentially the prohibition to perform the functions mentioned, are not expressly prohibited with the Constitution, but they are prescribed with the Constitution itself in separate provisions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 43 став 2 од Законот за установите ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 43 став 2 од законот означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената законска одредба се предвидувале правни последици од осудата кои не можеле да бидат трајни, туку траеле само определено време и се утврдувале со конкретна правосилна судска одлука согласно одредбите на Кривичниот законик, а не настапувале по сила на закон, како што произлегувало од оспорената законска одредба.

Поради тоа, подносителот на иницијативата наведува дека со членот 43 став 2 од Законот се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 32 став 1 и 2, член 51 и член 54 став 1 од Уставот и предлага Судот да поведе постапка за оценување на неговата согласност со тие одредби од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 43 став 2 од Законот за установите за претседател и член на орган на управување, односно директор на јавна установа не може да биде именувано лице на кое со правосилна одлука му е изречена казна затвор поради кражба, измама, издавање на чек без покритие, злоупотреба на довербата, фалсификат, лажна изјава дадена под заклетва, освен ако му биде избришана осудата, лице на кое со судска пресуда му е забрането вршење на јавна услуга, како и лице кое било член на орган на управување или носител на раководна функција во установа од јавен интерес која престанала со стечај.

4. Во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е утврден принципот на владеењето на правото.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот,

расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во член 13 став 1 од Уставот е предвидено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1, пак, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 23 од Уставот секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Во членот 32 став 1 од Уставот е утврдено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Во ставот 5 на член 32 од Уставот е утврдено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуват со закон и со колективни договори.

Според член 54 став 1 од Уставот, во однос на кој исто така се оспорува уставноста на означената законска одредба, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Во овој член се определува и тоа дека ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожата, јазик, вера, национално или социјално потекло или општествена положба (став 3) и дека ова ограничување не може да се однесува за определени права и слободи утврдени во ставот 4 на овој член од Уставот.

Во членот 58 став 1 од Уставот, кој спаѓа во одделот "Основи на економските односи" е утврдено дека сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето. Според ставот 2 на овој член од Уставот, учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон и врз принципите на стручност и компетентност.

Тргувајќи од овластувањето што произлегува токму од членот 58 од Уставот, освен во посебните закони во кои се уредува

вршењето на одделни општествени дејности, прашањата во врска со управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби, законодавецот на општ начин ги уредил во Законот за установите ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2005), чии одредби, согласно членот 1 став 2 од овој закон имаат супсидијарна примена и се применуваат доколку со друг закон поинаку не е уредено.

Овие прашања во Законот за установите се уредени во Глава четврта насловена како "Органи на установата". Првиот член од оваа глава е членот 40 според кој одлучувањето и управувањето со установите се врши врз принципите на стручност и компетентност, во согласност со закон.

Според членот 41 од Законот органи на установата се управен одбор, односно нему по положба и функции соодветен орган на управување, директор (еден или повеќе), орган на внатрешна контрола и други органи утврдени со закон и статутот на установата.

Согласно членот 42 став 1 од Законот, ако со друг закон не е поинаку определено, органот на управување на установата го сочинуваат претставници на основачот и најмалку една третина од членовите - претставници на стручниот орган доколку со закон е пропишано да се формира таков орган во установата. Според ставот 2 на овој член од Законот, органот на управување има најмалку три, а најмногу 15 членови.

Во членот 43 од Законот се уредени прашања во врска со забраната на судирот на интереси на членот на органот на управување и директорот на јавната установа во раководењето, односно управувањето со установата (став 1), потоа е утврдено кое лице не може да биде именувано за претседател и член на органот на управување, односно директор на јавната установа (став 2 - кој е оспорен), како и неспојливоста на функцијата претседател и член на органот на управување, односно директор на јавна установа со други функции утврдени во ставот 3 на овој член.

Имајќи ги предвид наведените и другите одредби од Законот за установите, а разгледувајќи го оспорениот член 43 став 2 на овој Закон од аспект на причините поради кои се оспорува неговата согласност со Уставот, Судот оцени дека со оспорениот член од Законот не се повредува ни еден член од Уставот наведен во иницијативата, а со тоа ниту член 13 став 1 и член 14 став 1 од

Уставот, врз основа на кои всушност се темелат причините за оспорување на неговата уставност.

Имено, според Судот, во конкретниот случај не станува збор за повреда ниту на принципот на презумција на невиноста на лицето утврден во член 13 став 1 од Уставот, ни на начелото на законитост во казненото право изразено преку забраната за казнување утврдена во член 14 став 1 од Уставот. Ова од причини што оспорениот член 43 став 2 од Законот не се однесува за лице чија вина не е утврдена со правосилна судска одлука, за какво што станува збор во член 13 став 1 од Уставот, туку напротив, се однесува за лице чија вина за определено казниво дело кое пред сторување било утврдено со закон е утврдена со правосилна судска одлука и му е изречена казна затвор која, исто така, била предвидена со закон.

Оттука, а со оглед и на фактот дека член 13 став 1 и член 14 став 1 од Уставот воопшто не третираат прашања во врска со правните последици од осудата, а чија забрана подносителот очигледно ја поврзува со овие членови од Уставот при изнесување на причините за оспорување на уставноста на членот 43 став 2 од Законот, според Судот не може основано да се постави прашањето за согласноста на овој член од Законот со тие членови од Уставот.

Што се однесува до уставниот третман на правните последици од осудата, од кој аспект единствено и се оспорува уставноста на член 43 став 2 од Законот, а кои како посебен правен институт се познати и во правната наука и правните системи на некои други земји, Уставот нив не ги уредува на експлицитен начин, односно со ни една одредба изречно ниту ги дозволува ниту ги забранува.

Меѓутоа, тоа не значи дека Уставот на Република Македонија воопшто не ги познава правните последици и не ги дозволува. Напротив, во самиот Устав се содржани конкретни решенија кои посредно упатуваат токму на спротивното, а тоа се решенијата на членот 65 став 2 и 3, членот 99 став 3 алинеја 4, односно на Амандман XXVI на Уставот на Република Македонија, со чија точка 1 се заменува ставот 3 на овој член од Уставот, како и членот 111 став 4 од Уставот. Имено, од овие одредби на Уставот произлегува дека всушност во нив со самиот Устав се пропишани правни последици од осудата затоа што престанувањето на мандатот на пратеникот или одземањето на неговиот мандат кога тој е осуден за кривично дело предвидено во член 65 став 2 и 3, како и разрешувањето на судија на Уставниот суд или на друг суд ако е

осуден за кривично дело предвидено во членовите 99 став 3 алинеја 4, односно член 111 став 3 од Уставот, и по вид и по карактер се правни последици од осудата што настапуваат по сила на Уставот.

Тргувајќи од тоа дека правните последици од осудата не се забранети со Уставот на Република Македонија, законодавецот општите правила и рамки за нивно пропишување ги утврдил во Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004 и 81/2005) во кој во посебна глава е уредено настапувањето, почетокот и траењето на правните последици. Така, во членот 101 став 1 од Кривичниот законик е утврдено дека правните последици од осудата што се надоврзуваат на осудите за определени кривични дела, може да настапат само кога за кривично дело на сторителот му е изречена казна затвор. Според ставот 2 на овој член, правни последици можат да се предвидат само со закон.

Според членот 102 од Кривичниот законик правните последици од осудата настапуваат со денот на правосилноста на пресудата (став 1), правните последици од осудата што се состојат во забрана на стекнување на определени права траат најдолго десет години од денот на издржаната, простената или застарената казна (став 2) и правните последици од осудата престануваат со бришење на осудата (став 3).

Од наведените одредби на Кривичниот законик јасно произлегува дека правните последици од осудата се предвидуваат со закон, дека тие се состојат во забрана на стекнување на определени права и дека еден од основите за нивно престанување е бришењето на осудата од казнената евиденција.

Од наведените законски одредби, како и од означените одредби на членовите 65 и 99 чиј став 3 е заменет со Амандман XXVI на Уставот, како и од членот 111 од Уставот, исто така, произлегува дека правните последици било во вид на губење на определени права или забрана на стекнување определени права, настапуваат со денот на правосилноста на пресудата.

Оттука, иако правните последици од осудата според своето дејство имаат исти ефекти како и казните што ги изрекува судот, особено оние што се состојат во забрана на вршење определени права (професија, дејност или должност, управување со моторно возило), сепак нивната системска поставеност во однос на

казните е сосема поинаква. Затоа, подносителот на иницијативата погрешно смета дека правните последици од осудата се утврдуваат со правосилна судска одлука и дека тие се всушност казни односно споредни казни (порано т.н. мерки на безбедност) кои траат и по издржаната казна затвор, а се состојат во забрана на вршење професија, дејност или должност.

Анализирајќи ја содржината на оспорениот член 43 став 2 од Законот за установите во контекст на наведените одредби од Кривичниот законик, според Судот не е спорно дека само во дел , а не во целиот став 2, како што се наведува во иницијативата, се пропишува правна последица од осудата во смисла на значењето што овој институт го има согласно наведените одредби од Кривичниот законик, а и пошироко.

Правните последици од осудата што се состојат во ограничување, односно забрана на стекнување на определени права или губење на веќе стекнато право, кај нас, како и во некои други земји, вообичаено се предвидуваат во работното законодавство, односно во законите со кои се утврдуваат услови за засновање и престанок на работниот однос, како и во законите со кои се утврдуваат услови за вршење определени дејности, професии или функции, од кој вид е и оспорената одредба.

Имено, во конкретниот случај како што е и напред кажано, оспорената законска одредба е поместена во Глава четврта на Законот за установите, во која се уредуваат прашања во врска со управувањето и одлучувањето во установите, а посебно во јавните установи.

Согласно членот 4 од Законот установата може да биде јавна, приватна и мешовита. Јавна установа може да основа Република Македонија со средства во државна сопственост како државна (национална) установа, општина или градот Скопје со средства во сопственост на општината, односно градот Скопје како општинска јавна установа, односно јавна установа на градот Скопје.

Со оглед на тоа што согласно член 58 став 2 од Уставот управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон, несомнено произлегува дека овој член од Уставот му дава право на законодавецот, во рамките на уредување на овие прашања, меѓу другото, да ги утврди и условите за вршење на функциите претседател и член на органот на управување и директор

на јавната установа, како што впрочем тоа и го направил во оспорената законска одредба.

Оправданоста на забраната на овие функции да се именуваат и лица на кои со правосилна судска одлука им е изречена казна затвор за одделни кривични дела, според Судот произлегува и од карактерот на дејноста за кои се основаат установите воопшто, па и јавните установи. Имено, согласно Законот установите се основаат за вршење на јавни услуги односно дејности од јавен интерес, а такви според Законот се дејноста во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, заштита на лица со интелектуална или телесна попреченост, како и други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга.

Од друга страна, не е спорно дека во јавните установи капиталот, односно средствата се сопственост на државата и дека средствата за задоволување на потребите и интересите од овие области во најголем број случаи се алиментираат од Буџетот на Републиката, а се обезбедуваат со јавни давачки што ги плаќаат сите граѓани.

Од наведеното произлегува дека законодавецот токму заради обезбедување на јавниот интерес во оспорената законска одредба утврдил за претседател и член на органот на управување и за директор на јавна установа да не може да се именува лице на кое со правосилна судска одлука за определени кривични дела му е изречена казна затвор, освен ако му биде избришана осудата, како еден вид гаранција за спречување на можните злоупотреби на штета на вршење на дејноста од јавен интерес, односно на јавните услуги на корисниците.

Оттука, а имајќи предвид дека забраната за именување на овие функции не е трајна и се однесува не за било кои, туку само за конкретно определени кривични дела, Судот смета дека оваа забрана предвидена како правна последица од осудата е пропорционална, односно сразмерна на наведената цел поради која законодавецот и ја утврдил и истата не е прекумерна за да предизвика неоправдано ограничување на правата на лицата на кои со правосилна судска одлука им е изречена казна затвор за кривичните дела утврдени во самата оспорена законска одредба. Од наведените причини делот од оспорената законска одредба во кој е утврдено дека за претседател и член на органот на управување и за директор на јавна установа не може да се именува лице на кое со правосилна судска одлука за

определени кривични дела му е изречена казна затвор, освен ако му биде избришана осудата, е компатибилен, односно е во согласност како со принципот на владеенењето на правото, така и со членот 54 став 1 од Уставот. Истовремено, овој дел на член 43 став 2 од Законот е во согласност и со член 9 од Уставот со оглед на тоа што со него не се врши дискриминација на граѓаните по ниеден основ утврден во овој член на Уставот, во однос на кој, исто така се оспорува неговата уставност.

Што се однесува до останатиот дел на оспорената законска одредба според кој на овие функции не може да се именува лице на кое со судска пресуда му е забрането вршење на јавна услуга и лице кое било член на орган на управување или носител на раководна функција во установа со јавен интерес која престанала со стечај, Судот утврди дека и во едниот и во другиот случај не се работи за правни последици од осудата кои настапуваат по сила на законот, од која претпоставка се раководел подносителот на иницијативата оспорувајќи го и овој дел од одредбата од истите причини како и останатиот.

Имено, според Судот ограничувањето на ова право во случај кога со правосилна судска пресуда на лицето му е забрането вршење на јавна услуга не се врши непосредно со овој закон, туку тоа ограничување всушност произлегува од правното дејство на самата правосилна судска одлука со која е изречена оваа казна, односно забрана. Тоа со други зборови значи дека лицето во овој случај наведените функции не може да ги врши не како правна последица од осудата по сила на законот, туку како последица од казната што со правосилна судска одлука ја изрекол судот.

Исто така, и во другиот дел на оспорената законска одредба во кој се утврдува дека на овие функции не може да биде именувано лице кое било член на орган на управување или носител на раководна функција во установа со јавен интерес која престанала со стечај, според Судот не станува збор за правна последица од осуда, туку за утврдување на еден од условите за именување на наведените функции, кои законодавецот ги утврдил во рамките на прашањата што согласно Уставот се уредуваат со закон, поради што Судот не изрази сомневање во согласноста и на овој дел од оспорената законска одредба со напред означените одредби од Уставот, од аспект на причините поради кои се оспорува нејзината уставност.

Конечно, имајќи предвид дека според наводите во иницијативата со оспорениот член 43 став 2 од Законот посебно се повредувал и членот 23 од Уставот, Судот не изрази сомневање, односно не го постави прашањето за неговата согласност и во однос на овој член од Уставот, затоа што функцијата претседател и член на органот на управување и директор на јавната установа ниту во Законот за установите ни во друг закон или друг пропис се утврдени како јавни функции на кои се однесува членот 23 од Уставот. Меѓутоа, ни овој член, исто како и другите членови од Уставот не е пречка со закон да се утврдат услови под кои ќе се вршат јавните и другите функции, какви што се всушност и функциите за чие вршење во оспорената законска одредба, како негативен услов е утврдена осудуваноста за определени кривични дела, потоа, судско изречената забрана за вршење на јавна услуга, како и вршењето на овие функции во установа од јавен интерес која престанала со стечај.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение во однос на делот од членот 43 став 2 од Законот кој гласи: "лице на кое со правосилна судска одлука му е изречена казна затвор заради кражба, измама, издавање на чек без покритие, злоупотреба на довербата, фалсификат, лажна изјава дадена под заклетва, освен ако му биде избришана осудата", Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. Решението за останатиот дел на член 43 став 2 од Законот, Судот го донесе едногласно. (У.бр.89/2005)

5. Имотно-правни работи (правна заштита на сопственоста)

5. *Property-legal matters (legal protection of property)*

49.

- Денационализација

- *Denationalization*

- Оспорената одредба според која враќањето на одземениот имот се врши без право на надомест на обична штета и надомест на испуштена корист на поранешните сопственици во процесот на денационализација не може да се доведе во корелација со уставната одредба од член 30 од Уставот имајќи предвид дека од моментот на одземањето на имотот од поранешните сопственици до денот кога тој имот се враќа тие не биле сопственици односно сопственик била државата.

- Оспорената одредба според која за недвижноста чија вредност по одземањето е зголемена на барателот по принципот на приоритет му е овозможено враќање на поранешниот имот доколку ја плати разликата за зголемената вредност не може да се доведе под сомнение со одредбата од членовите 9 и 30 од Уставот, имајќи предвид дека поранешниот сопственик во периодот во кој дошло до зголемување на вредноста на имотот не бил сопственик и тоа зголемување не е резултат на негови вложувања.

- Оспорената одредба според која при утврдување на висината на надоместокот кој се дава како компензација за имот кој не може да се врати според вредноста утврдена според

остојбата во која се наоѓал предметниот имот во моментот на одземањето а не според пазарната вредност на имотот не може да се доведе во корелација со член 30 од Уставот. Со оглед на фактот што кај денационализацијата кој е обратен процес од експропријацијата државата не одзема или ограничува право на сопственост, туку на соодветен начин и до одреден степен ги обештетува поранешните сопственици.

- Оспорените одредби од Уредбата според кои при утврдување на вредноста на имотот кога се работи за земјоделско земјиште, шуми, шумско земјиште се проценува според состојбата и вредноста на тој имот во моментот на неговиот одземање, односно од проценетата вредност се одбива вредноста што е резултат на вложувања на општествената заедница и природните законитости не се повредува одредбата од член 30 од Уставот и Законот за денационализација. Ова затоа што Владата согласно законот е овластена да го утврди начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој вредност се утврдува во висина на даночна основа за данок на промет на недвижност и права утврдени од надлежен орган.

- The disputed provision under which the return of the property taken away is made without the right to compensation of usual damage and compensation of lost advantage to former owners in the process of denationalization may not be brought in correlation with the constitutional provision of Article 30 of the Constitution taking into consideration that from the moment the property was taken away from former owners until the date the property was returned they were not the owners, that is, the owner was the state.

- The challenged provision under which the immovable property the value of which after being taken away has increased may be returned to the requester on the principle of priority if he/she pays the difference of the increased value, may not be brought into question with the provision in Articles 9 and 30 of the Constitution, taking into consideration that the former owner in the

period in which the value of the property has increased was not the owner and the increase was not the result of his/her investments.

- The contested provision under which when establishing the amount of compensation which is given as an indemnity for property which cannot be returned based on the value defined according to the condition in which the said property was at the moment it was taken away and not according to the market value of the property may not be brought into correlation with Article 30 of the Constitution. Given the fact that with denationalization, which is a reverse process of expropriation, the state does not take away or limit the right to property, but it indemnifies former owners in an appropriate way and to certain extent.

- The challenged provisions of the Bylaw under which when establishing the value of the property involving agricultural land, forests, forest land, what is evaluated is the condition and the value of the property at the moment it was taken away, that is, the value which is the result of investments by the social community and the natural laws is reduced from the appraised value, do not violate the provision of Article 30 of the Constitution and the Law on Denationalization. This for reasons that under the law the Government is authorised to define the manner and procedure for the establishment of the value of the property which value is determined as high as the tax base for tax on immovable property circulation and rights defined by a competent body.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 8, 17 и 31 став 1 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1998, 31/2000 и 42/2003).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 31 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 12 и 13 од Уредбата за начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација, донесен од Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000).

4. Петре Стоилев од Свети Николе на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 9, 21 и 37 од пречистениот текст на Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000), а во суштина се работи за членовите 8, 17 и 31 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1998, 31/2000 и 42/2003).

Според наводите во иницијативата со член 8 од Законот враќањето и надоместокот за одземен имот се вршело без право на надомест на обична штета и надомест на испуштена корист со што била исклучена одговорноста на Република Македонија за надомест на обична штета и надомест на испуштена корист причинета врз основа на прописите со кои се вршело одземање и ограничување на сопственоста заради остварување на општокорисни цели.

Меѓутоа и покрај тоа што со одредбата од член 8, Законот го исклучувал правото на надомест на обична штета и надомест на испуштена корист, од анализата на членовите 16, 17 и 31, произлегувало дека законодавецот фактички нецелосно ги применил правилата за деликтна - вондоговорна одговорност на државата со воспоставување на поранешна состојба и надомест во пари предвидени во одредбата од член 174 од Законот за облигационите односи. Оттука, според подносителот на иницијативата одредбата од

член 8 од Законот била спротивна на одредбата од член 30 став 3 од Уставот.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека законодавецот при регулирање на денационализацијата морало да ги има предвид и остнатите институти на македонското граѓанско право, односно одредбите од членовите 16 и 203 од Законот за облигационите односи и член 158 од Законот за сопственост и други стварни права.

Според подносителот на иницијативата со оспорените одредби од членовите 17 и 31 од Законот, барателите на денационализација се ставале во нерамноправна положба со што се повредувало уставното начело на еднаквост утврдено во член 9 став 2 од Уставот. Ова оттаму што според член 16 од овој закон, недвижноста се враќала во сопственост во состојба во која се наоѓала на денот на влегувањето во сила на овој закон, а со оспорената одредба доколку вредноста на недвижниот имот по одземањето била зголемена, барателот се условувал да ја плати разликата за зголемената вредност. Од друга страна, пак, според член 31 надоместот се определувал според состојбата на имотот во моментот на одземањето.

Имајќи предвид дека Законот за денационализација, ниту кој било друг закон не содржел одредби кои предвидувале обврска за плаќање на разликата за зголемената вредност на недвижноста на оние граѓани поранешни сопственици на недвижноста, на кои не им била одземена недвижност, подносителот смета дека одредбата од член 17 била во спротивност со член 30 од Уставот.

Понатаму, подносителот на иницијативата смета дека ако се имала предвид целта на Законот за денационализација, а тоа било враќање на одземениот имот, се поставувало прашањето зошто сопствениците на одземената недвижност се условувале да ја платат разликата за зголемената вредност на недвижноста.

Подносителот на иницијативата, поаѓајќи од одредбата од член 31 од Законот, смета дека законодавецот нецелосно ги регулирал условите, начинот и постапката за утврдување на вредноста на недвижниот имот кој е предмет на денационализација при враќање на имотот и при давање на надомест за одземен имот во корист на државата, поради што на Владата и дал поголеми властувања отколку што и припаѓало согласно член 91 алинеја 5 од

Уставот. Тој смета дека законодавецот морал да ги постави општите рамки за утврдување на вредноста на недвижниот имот кој е предмет на денационализација во согласност со уставното начело утврдено во член 30 од Уставот. Воедно, законодавецот требало да пропише дека гарантира праведен надомест кој не можел да биде понизок од пазарната вредност.

Подносителот на иницијативата, исто така, смета дека со оспорените членовите 17 и 31 од Законот не биле целосно определени условите, начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација, поради што Владата на Република Македонија, со Уредбата бр.23-2590/1 од 23 мај 2000 година, ги пречекорила овластувањата и ги утврдила условите и начинот на утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација што произлегувало од содржината на членовите 2, 4, 13 и 14 од наведената Уредба.

Имено, со одредбите од членовите 2 и 4 од Уредбата, вредноста на одземените станбени згради и станови и деловни простории кои постојат и кои не постојат од една страна се проценувала според градежната вредност на истиот имот на денот на одземање зголемена за локациската погодност, според одредбата од член 12 при проценување на земјоделско земјиште и друго земјиште вредноста се намалувала за зголементата вредност поради изградени одредени објекти, а со одредбата од член 13 било предвидено дека ако шумата постои и има прираст, вредноста на прирастот се одбива од проценетата вредност.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека со одредбите од член 8, 17 и 31 од Законот за денационализација и членовите 12 и 13 од Уредбата на Владата, се повредувале начелата на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, правната заштита на сопственоста, слободата на пазарот и претприемништвото и почитување на општо прифатените норми на меѓународното право.

5. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 8 од Законот за денационализација враќањето и надоместокот за одземен имот се врши без право на надомест на обична штета и надомест за испуштена корист.

Според член 8 став 1 алинеја 3, 4, 6, 7 и 11 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, правната заштита на сопственоста, слободата на пазарот и претприемништвото и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право претставуваат темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, според ставот 2, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата, а според став 3 никој не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон. Според став 4 од овој член од Уставот, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надоместок кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Со донесување на Уставот на Република Македонија и неговата операционализација со законите со кои започна да се остварува процесот на трансформација (приватизација) на општествената сопственост, а особено со Законот за денационализација на поранешните сопственици и нивните наследници им е признато правото на враќање во сопственост на одземените имот.

Имено, одземањето на недвижностите од дотогашните сопственици по сила на законот имаше за последица губење на правото на сопственост.

Преминувањето на сопственоста на одземената недвижност врз државата беше целосно и безусловно, така што поранешните сопственици ги изгубија сите права врз одземената недвижност и државата со нив располагаше неограничено. Поради што со актот на одземањето од страна на државата правото на сопственост на овие лица врз недвижноста престанала да постои.

Со Законот за денационализација во суштина се врши трансформација на имотот на државата која го стекнала според присилните прописи и тој имот се враќа на поранешните сопственици.

Меѓутоа, враќањето на одземениот имот на поранешните сопственици не треба да се сфати дека на тој начин се воспоставува континуитет на правото на сопственост од моментот на одземањето па се до враќањето на имотот.

Имено, со денационализацијата се воспоставуваат нови сопственички односи кои треба да бидат евидентирани, односно да се изврши промена на сопственоста врз вратениот имот и тоа преминува од општествена односно државна сопственост во сопственост на поранешниот сопственик.

Основен услов за да може да се врати во сопственост бараниот имот е да се утврди дека тој е сопственост на државата и дека не постојат други пречки утврдени со закон што би го попречиле неговото враќање.

Имајќи го предвид наведеното Судот смета дека оспорената одредба (член 8) според која враќањето на одземениот имот се врши без право на надоместок на обична штета и надоместок за испуштена корист не може да се доведе во корелација со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Ова пред се поаѓајќи од фактот што од моментот на одземање на имотот од поранешните сопственици до денот кога тој имот ќе им се врати или ќе им се плати надоместок на тој имот, сопственик била државата и сосема е исправно и логично државата да ја исклучи можноста поранешниот сопственик да бара надомест за обична штета и надомест за испуштена корист, затоа што тој за целиот период од околу 50 години не бил сопственик и не може да бара надомест за нешто што не било негова сопственост.

Притоа, треба да се има предвид дека во случај на денационализација не станува збор за одземање или ограничување на сопственоста, туку напротив за враќање односно надомест на имот кој бил одземен од државата, поради што доаѓа и до исклучување на институтите кои се применуваат во случај на ограничување на правото на сопственост. Таквите промени во сопственоста структура се резултат на историските промени на политичкиот и економскиот систем на Република Македонија.

Со оглед на наведеното според мислењето на Судот не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 8

од Законот со темелните вредности на уставниот поредок и со одредбата на член 30 од Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата дека оспорената одредба од член 8 од Законот, не водела сметка за другите институти во македонското граѓанско право содржани во Законот за облигационите односи и Законот за сопственост и други стварни права, како и за сугестиите за можни подобри решенија од постојните според Судот се неосновани и се надвор од надлежноста на Уставниот суд.

6. Понатаму, Судот утврди дека според член 17 став 1 од Законот, за недвижност чија вредност по одземањето е зголемена на барателот му се понудува по следниот приоритет:

1) враќање во сопственост на недвижноста доколку барателот ја плати разликата за зголемената вредност на недвижноста;

2) воспоставување сопственички дел до висината на првобитната вредност на недвижноста и

3) давање надомест.

Според ставот 2 на овој член, разликата во вредноста на недвижноста од став 1 точка 1) на овој член, барателот е должен да ја плати во рок од една година од правосилноста на решението за денационализација.

Со Законот за денационализација се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање на надомест за имот одземен во корист на државата.

Како што веќе е наведено денационализацијата претставува мерка на државата односно добра волја на државата изрезана преку законски акт со кој се враќа во сопственост некој претходно одземен имот, односно се враќа сопственоста во првобитна состојба, а доколку тоа не е можно државата обезбедува надоместок. Во таа смисла, во Законот е содржано општото правило дека недвижноста се враќа во сопственост во целост или во дел во состојба во која се наоѓа на денот на влегување во сила на овој закон. Притоа, во оспорениот член 17 и во членот 18 од Законот, е направен

исклучок од правилото во случај кога вредноста на недвижноста по одземањето е зголемена или е намалена.

Во првиот случај (член 17) кој е и оспорен, за недвижноста чија вредност по одземањето е зголемена на барателот по принцип на приоритет му се понудува: враќање во сопственост доколку ја плати разликата за зголемената вредност; воспоставувањето на сопственички дел во висината на првобитната вредност, и давање надоместок.

Имајќи ги предвид одредбите од член 9 и 30 од Уставот, целината на Законот за денационализација, како и содржината на оспорената одредба, Судот оцени дека и со оваа одредба се потврдува фактот дека државата го враќа имотот, односно недвижноста во онаа состојба во која се наоѓал во моментот на одземањето.

Оттука, Судот оцени дека не се основани наводите на подносителот на иницијативата дека поранешниот сопственик треба да плати за својот имот. Ова пред се имајќи предвид дека зголемувањето на вредноста на недвижноста настапила по одземање на имотот кога поранешниот сопственик го изгубил правото на сопственост. Во таа смисла, со поинаквото толкување на оваа одредба би се овозможило поранешните сопственици да се стекнат со имот чија вредност е зголемена иако тие во моментот на зголемувањето на вредноста не биле сопственици, туку сопственик била државата и врз основа на тоа неосновано да се збогатат.

Според тоа Судот одлучи дека со оспорената одредба не се нарушува начелото на еднаквост ниту оваа одредба би можела да се гледа во корелација со член 30 од Уставот.

7. Судот понатаму утврди дека во оспорениот член 31 став 1 од Законот, е утврдено правото на надоместот на поранешните сопственици за имотот кој не се враќа, како и кога имотот не се враќа затоа што тој престанал да постои.

Според ставот 2 на член 31 од Законот, надоместокот се определува според состојбата на имотот во моментот на одземањето, согласно со Уредбата за процена на вредноста и утврдување на надомест за денационализираниот имот што ја донесува Владата на Република Македонија.

Во членовите 9 и 10 од наведениот закон се утврдени случаите кога не се враќа во сопственост имотот и ако тој постои. Имено тоа се случаи кога сопственоста не се враќа поради постоење на јавен интерес како и во случаи кога имотот на кој до денот на влегување во сила на законот право на сопственост стекнало физичко или правно лице со правно дело или одлука на надлежен орган, како и во случај кога се работи за национализиран сточен фонд.

Од наведените одредби произлегува дека законодавецот ги регулирал ситуациите кога предмет на денационализација е имот кој не се враќа поради тоа што престанал да постои и во тој случај на поранешниот сопственик му следува право на надомест кој се определува според состојбата на имотот во моментот на одземањето. Притоа Уредбата на Владата е правен инструмент со кој се утврдува методологијата на кој начин ќе се изврши проценка на вредноста на имотот во моментот на одземањето.

Тоа значи дека при утврдување на висината на надоместот кој се дава како компензација за одземениот имот што не може да се врати не е пазарната вредност на имотот (што според подносителот на иницијативата би требало да биде), туку вредност утврдена според состојбата во која се наоѓал предметниот имот во моментот на одземањето.

Ова, пред се, имајќи предвид дека кај денационализацијата (кој е обратен процес од експропријација) државата не одзема или ограничува право на сопственост, туку државата во суштина сака на соодветен начин и до одреден степен да ги обештети поранешните сопственици, што не е случај и кај експропријацијата, каде нужно се наметнува обврска на државата согласно Уставот на сопственикот да му се определи правичен надоместок кој не може да биде понизок од пазарната вредност на предметот на експропријацијата.

Оттука, Судот оцени дека оспорената одредба од член 31 став 1 не би можела да се доведе во корелација со член 30 од Уставот.

8. Во однос на оспорената одредба од член 31 став 2 од Законот за денационализација, Судот утврди дека истиот бил предмет на уставносудска оценка при што Судот со Решение У.бр.165/2003 од 9 септември 2004 година не повел постапка за оценување на неговата уставност. Притоа, Судот оценил дека определувањето на надомест

за имот кој не може физички да се врати, според неговата вредност во времето на одземањето дури и кога тој не соодветствува на претпоставената пазарна вредност на тој имот не може да се смета за арбитретно и произволно туку е израз на волјата на законодавецот да ги обештети поранешните сопственици дури и кога имотот престанал да постои. Оттаму, овластувањето на Владата на Република Македонија со Уредба да изврши процена и да го утврди надоместокот за денационализација е во функција на извршување на законот и произлегува од член 91 алинеја 5 од Уставот.

Со оглед на тоа што оспорената одредба била предмет на оцена пред Уставниот суд, а по повод на предметната иницијатива не наоѓа основ за поинакво одлучување, Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

9. Според член 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија, Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Судот утврди дека со Уредбата за начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација се пропишуваат мерилата, критериумите и начинот на утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација (член 1).

Понатаму, во наредните одредби од Уредбата се утврдуваат мерилата и критериумите, како и методот врз основа на кој се врши проценка на одделните видови на имот и тоа на станбени згради и станови, деловни згради и деловни простории, стопански објекти и капацитети, движен и недвижен имот од културата, уметничко историско значење, движен имот, земјоделско земјиште, шуми, шумско земјиште, пасишта и утрини и на градежното земјиште.

Утврдување на вредноста на земјоделското земјиште, шуми, шумско земјиште, пасишта и утрини се проценува во висина на даночната основа за данок на промет на недвижности и права утврдени од надлежниот орган за јавни приходи за соодветно подрачје спрема културата, класта и површината.

Во оспорените членови 12 и 13 од Уредбата е утврдено дека при процена на ваков вид на имот вредноста се намалува за зголемената вредност поради изградба на сообраќајници, туристички објекти, вештачки езера, хидромелиоративни системи и други објекти,

а во однос на процена на вредноста на шумата која постои вредноста на прирастот се одбива од проценетата вредност.

Со Законот за денационализација се утврдени условите и постапакта под кои одземениот или друг имот што е предмет на денационализација се враќа во сопственост или не се враќа, односно се дава надомест. Во член 10 од Законот е утврдено дека начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот во државна сопственост со пропис го определува Владата, како и дека согласно член 31 став 2 од Законот надомест што се дава за имот кој не се враќа како и кога имот што се враќа, затоа што престанал да постои се определува според состојбата на имотот во моментот на одземањето согласно Уредбата за процена на вредноста на имотот.

Имајќи го предвид наведеното, според мислењето на Судот, утврдениот начин на пресметување на вредноста на имотот кога се работи за земјоделско земјиште, шуми и шумско земјиште е во духот и интенцијата на законодавецот, вредноста на имотот да се проценува според состојбата и вредноста на тој имот во моментот на неговото одземање од страна на државата. Оттука, Судот оцени дека сосема е оправдано при утврдување на вредноста на овој имот од проценетата вредност да се одбие вредноста што е резултат на вложување на општествената заедница и природните законитости на кои погодности немал влијание поранешниот сопственик, односно нема вложувања од негова страна, поради што не го постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со член 30 од Уставот.

Според мислењето на Судот, повикувањето на подносителот на иницијативата дека со оспорената одредба поранешните сопственици на овој вид на имот се доведувале во нееднаква положба во однос на поранешните сопственици на станбени згради и станови и деловни згради и деловни простории е неосновано. Ова, пред се, оттаму што тие не се наоѓаат во еднаква правна положба, односно се работи за различен вид на имот за кој се врши проценка и се утврдува надоместок.

Со оглед на наведеното, а тргнувајќи од фактот што Уредбата е донесена врз основа на овластување од член 10 од Законот за денационализација, што е во согласност со уставната положба и надлежност на Владата на Република Македонија, како и од тоа дека со Уредбата не се уредува прашањето на надоместокот на денационализираниот имот, туку само начинот и постапката за

утврдување на вредноста на имотот, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста со оспорените одредби со Уставот и со Законот за денационализација.

10. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.219/2004)

50.

- Обезбедување на лица и имот од страна на трговските друштва

- Securing persons and property by trade companies

- Со законската определба според која трговските друштва што вршаат дејност на обезбедување на лица и имот за да можат да ја извршуваат таа дејност треба да имаат дозвола од Министерството за внатрешни работи не се доведуваат во прашање уставните принципи утврдени во членовите 25, 26 и 31 од Уставот.

- The legal definition under which trade companies performing the activity of securing people and property in order to perform that activity must have a permission by the Ministry of the Interior does not question the constitutional principles defined in Articles 25, 26 and 31 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 5 став 2 од Законот за обезбедување на лица и имот ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1999).

2. Зоран Арсовски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 5 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот член од Законот не бил во согласност со членовите 25, 26 и 31 од Уставот, затоа што Министерството за внатрешни работи има должност да ги гони сторителите на кривични дела и прекршоци и да поднесува кривични и прекршочни пријави до надлежен суд, а не да поставува услови, обврски и забрани за правните лица кои вршат дејност на обезбедување на лица и имот.

Имено според подносителот на иницијативата, со даденото законско овластување Министерството за внатрешни работи да издава дозвола за работа на правните лица се повредувала нивната приватност и тие не можеле слободно да ја вршат дејноста за која се основаат.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за обезбедување на лица и имот се уредуваат условите и начинот на обезбедување на лица и имот и дека обезбедувањето на лица и имот е дејност од јавен интерес.

Според членот 3 од наведениот закон, обезбедување на лица и имот, под услови утврдени со овој закон и во согласност со Законот за трговските друштва, вршат правни лица регистрирани за вршење на таа дејност во вид на давање на услуги и правни лица регистрирани за вршење на истата дејност за сопствени потреби.

Во членот 5 став 1 од Законот е предвидено дека правното лице кое дејноста на обезбедување на лица и имот ја врши во вид на давање на услуги се стекнува со право на вршење на дејност со упис во трговскиот регистар.

Во оспорениот став 2 на членот 5 е предвидено дека "за уписот од став 1 на овој член, покрај условите предвидени со прописите за упис во трговскиот регистар потребно е правното лице да има најмалку пет лица кои имаат лиценца за работа и дозвола за работа од Министерството за внатрешни работи".

Во член 8 од Законот е предвидено дека работи на обезбедување на лица и имот можат да вршат лица кои имаат лиценца за работа, која ја издава Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот доколку лицето ги исполнило предвидените законски услови меѓу кои е предвидено и писмен стручен испит. Стручниот испит според член 9, пак, се полага пред комисија формирана од Министерството за внатрешни работи која ја сочинуваат претставници на Комората и претставници на Министерството за внатрешни работи.

Според став 2 на овој член проверка на оспособеноста за ракување со оружје како дел од стручниот испит врши комисија на Министерството за внатрешни работи составена од овластени лица.

Понатаму, во членот 10 од Законот е предвидено дека по барање на правните лица кои вршат дејност на обезбедување на лица и имот Министерството за внатрешни работи дава стручна помош во организирањето на обезбедување на лица и имот и врши обука на вработените.

Во членовите 17 и 18 од наведениот закон се утврдени задачите односно дејствијата што работниците за обезбедување на лица и имот можат да ги преземаат во извршување на дејноста.

При вршење на обезбедување работниците можат да бидат вооружени согласно прописите за набавување, поседување и носење оружје за кои Министерството за внатрешни работи еднаш годишно организира гаѓање со оружјето со кое се вооружени.

Во членот 32 од наведениот закон е предвидено дека надзор над спроведувањето на овој закон врши Министерството за внатрешни работи.

Од изнесеното произлегува дека со овој закон се овозможува легално вршење на дејноста обезбедување на лица и имот и се уредуваат видовите и субјектот за вршење на дејноста која е утврдена како дејност од јавен интерес со цел да се изврши јасно диференцирање на оваа дејност од комплексот на останатите стопански дејности.

Имајќи ги предвид обележјата на вршењето на оваа дејност со која во суштина се штитат лицето и имотот кој е предмет на обезбедувањето, законодавецот водел сметка во вршењето на оваа дејност да не бидат доведени во прашање уставните гаранции за неприкосновеност на животот и физичкиот интегритет на човекот и правната заштита на сопственоста, како и тоа во вршењето на оваа дејност правните субјекти да не навлезат во вршење на одредени дејствија кои се во ингеренција на други државни органи.

4. Во член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 7 од Уставот на Република Македонија како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото.

Со членот 55 став 1 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а според став 2 на истиот член Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот Собранието на Република Македонија донесува закони.

Од изнесеното произлегува дека гарантираната слобода на пазарот и претприемништвото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Републиката, која отвара широки можности за заживување на стопанството и приватната иницијатива во сите области на стопанскиот систем. Меѓутоа, слободата на пазарот и претприемништвото не може да се сфати како работа само на субјекти на пазарот бидејќи и државата како гарант на оваа слобода

има значајна улога како регуларот на економските текови во стопанството.

Принципот на еднаквост на пазарните субјекти претпоставува еднаква правна положба на субјектите во вршењето на својата дејност. Имено, еднаквоста треба и мора да постои меѓу оние субјекти кои вршат идентична или комплементарна дејност. Во овој контекст државата е должна да презема определени мерки со цел да се спречи монополска положба и монополското однесување на пазарот, заштитувајќи ги на тој начин правилата на пазарот, конкуренцијата од една страна и обезбедување еднакви можности за сите субјекти да вршат определена дејност од друга страна.

Во насока на обезбедување на наведениот принцип во Законот за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2004) се регулирани организационите форми на трговските друштва, организацијата и правилата на нивното функционирање. Воедно со наведениот закон се уредени и прашањата кои се однесуваат на уписот и постапката на уписот на трговските друштва. Целта на уписот на трговските друштва е да се обезбеди правна сигурност на друштвото и на сите учесници во трговскиот промет, законитост, задолжителност на уписот, јавност на друштвото и друго.

Имено, во член 62 став 3 од наведениот закон кој е поместен во оддел 3 "Предмет на работење" поднаслов "Слобода на вршење на дејност" е предвидено:

"Ако за одделни дејности со закон е пропишано дека можат да се вршат само врз основа на согласност, на дозвола или на друг акт на државен орган или на друг надлежен орган, уписот на таа дејност во трговскиот регистар ќе се изврши само врз основа на согласност, на дозволата или на друг акт на тој орган".

Од наведеното произлегува дека Законот за трговските друштва како системски закон со кој се регулираат односи во стопанството допушта со други закони со кои се уредуваат односи од одделни специфични дејности да предвиди започнувањето на вршењето на некои дејности да се врши по уписот во трговскиот регистар при што за упис во трговскиот регистар е потребно правното лице да има дозвола за работа од надлежен орган.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, одредбите од Законот за трговските друштва и Законот за обезбедување на лица и имот, Судот смета дека одредбата од член 5 став 2 не може да се третира надвор од контекстот на наведените прописи имајќи предвид дека нејзината содржина е одраз на улогата на државата во воспоставување на правилата на однесување на субјектите на пазарот со цел почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот како темелни вредности на уставниот поредок.

Според тоа, Судот смета дека со законската определба со која трговските друштва што вршат дејност на обезбедување на лица и имот за да можат да ја вршат таа дејност треба да имаат дозвола од Министерството за внатрешни работи не се доведуваат во прашање наведените уставни принципи, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.36/2005)

51.

- Утврдување на вредноста на имотот што е во државна сопственост

- Establishment of the value of the state-owned property

- Овластувањето на Владата на Република Македонија со пропис да го определи начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот во државна сопственост што е предмет на денационализација е во функција на извршување на одредбите од Законот за денационализација.

- The authorisation of the Government of the Republic of Macedonia to determine, with a regulation, the manner and procedure for establishing the value of the state-owned property being the subcet of denationalization is in the function of enforcing the provisions of the Law on Denationalization.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, членовите 28 алинеја 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 10 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1998, 31/2000 и 42/2003).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на членот 31 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение,

б) уставноста и законитоста на Уредбата за начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација на Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000) и

в) меѓусебната согласност на членот 39 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/2000) со одредбите од Законот за експропријација.

3. Сане Димитров–Ковачки од Кочани на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 10 и членот 32 став 2

од Законот означен во точката 1 од ова решение, како и за оценување на уставноста и законитоста на Уредбата означена во точката 2 б) од ова решение.

Инаку, во иницијативата се оспорува член 12 и член 37 став 2 од пречистениот текст на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр. 43/2000), а станува збор за член 10 и член 31 став 2. Споменатиот во иницијативата член 71 став 3 од пречистениот текст е всушност член 39 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/2000).

Според наводите во иницијативата во членот 30 став 4 од Уставот се гарантирал правичен надомест, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста, кој надомест не можел да биде понизок од пазарната вредност. Меѓутоа, во членот 10 од Законот се предвидувало овластување на Владата на Република Македонија со административен пропис да ја утврдува вредноста на имотот, што значело да го утврдува и надомест, како еден вид на административна вредност со што се повредувала наведената уставна одредба. Исто така, со одредбите од Уредбата и табеларниот преглед се предвидувал надомест по административни цени, што биле далеку пониски од пазарните цени со што во значителна мера се оштетувале граѓаните.

Со оспорените одредби од Законот се повредувал и членот 5 од Европската конвенција за заштита на правата на човекот и основните слободи.

Во иницијативата се наведува дека со членот 71 став 3 од Законот (пречистен текст) се правела разлика во утврдувањето на надоместот за експроприраниот имот до влегување или по влегување во сила на Законот и се констатира дека се повредувале член 9 и член 30 став 4 од Уставот, меѓутоа, во иницијативата не е содржано барање Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оваа одредба. По однос на истата одредба од Законот, исто така се наведува дека постои контрадикторност помеѓу оваа одредба и одредбите на Законот за експропријација, која доведувала до нерамноправна положба на граѓаните. Ова од причина што на граѓаните што воделе вонпарнична постапка им се признавал надомест по пазарна вредност, а на останатите им се исплаќала административна цена на надоместот.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на оспорениот член 10 од Законот за денационализација, начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот во државна сопственост кој е предмет на денационализација, со пропис ја определува Владата на Република Македонија.

Според член 31 став 1 од истиот Закон, надомест се дава за имот кој не се враќа, како и кога имотот не се враќа затоа што престанал да постои.

Според содржината на оспорениот став 2 на членот 31 од Законот, надомест во смисла на став 1 од овој член се определува според состојбата на имотот во моментот на одземањето, согласно со Уредбата за процена на вредноста и утврдување надомест за денационализиран имот што ја донесува Владата на Република Македонија.

Со оваа уредба се пропишуваат мерилата, критериумите и начинот на утврдување на вредноста на имотот што е предмет на денационализација како што се: станбените згради и станови; деловните згради и деловните простории; стопанските објекти и капацитети; движен и недвижен имот од културно, уметничко и историско значење; движен имот; земјоделско земјиште, шуми, шумско земјиште, пасишта и утрини и градежно земјиште.

Уредбата е донесена од страна на Владата на Република Македонија врз основа на овластувањето од член 10 од Законот за денационализација.

5. Според член 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 30 став 4 од Уставот, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Тргувајќи од содржината на првооспорената одредба од Законот за денационализација, произлегува дека во неа е уредено

овластувањето на Владата на Република Македонија со пропис да го определи начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот во државна сопственост што е предмет на денационализација. Одредбата воопшто не се занимава со прашањето според кои елементи ќе се определи вредноста на имотот, односно висината на надоместот, како што се тврди во иницијативата.

Според Судот оспорената одредба е во функција на извршување на законските одредби, а донесувањето на уредби и други прописи за извршување на законите спаѓа во надлежност на Владата на Република Македонија, според член 91 алинеја 5 од Уставот.

Оттаму, оспорениот член 10 од Законот преставува само овластување на Владата на Република Македонија во функција на извршување на законските одредби да донесе пропис со кој ќе се определат начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот во државна сопственост кој е предмет на денационализација.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека се неосновани наводите на подносителот на иницијативата за несогласност на оспорената одредба со член 9 и член 30 став 4 од Уставот и одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имено, по однос на второоспорената законска одредба Судот во претходната постапка утврди дека со Решение У.бр.165/2003 од 9 септември 2004 година Судот не повел постапка за оценување на уставноста на член 31 став 2 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1998, 31/2000, 42/2003). Со Решение У.бр.219/2004 од 13 и 14 април 2005 година Судот ја отфрлил иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на истата одредба од Законот.

Во постапката по наведените предмети, тргнувајќи од содржината на одредбите од Законот за денационализација Судот застанал на становиште дека во случаи кога одземениот имот не се враќа или не може да се врати поради тоа што престанал да постои, сопственикот има право на надомест кој се определува според

состојбата на имотот во моментот на одземањето, при што Уредбата на Владата на Република Македонија е правниот инструмент кој ја утврдува методологијата на кој начин ќе се изврши процена на вредноста на имотот во моментот на одземањето. Во ставот 2 од членот 31 од Законот се утврдува дека висината на овој надомест се определува според состојбата на имотот во моментот на одземањето.

Оттаму Судот утврдил дека критериум на законодавецот, при утврдување на висината на надоместот кој се дава како компензација за одземениот имот што не може да се врати, не е пазарната вредност на имотот, туку вредноста утврдена според состојбата во која се наоѓал предметниот имот во моментот на одземањето.

Судот застанал на становиште дека членот 30 од Уставот на Република Македонија ги регулира ситуациите на одземање (експропријација), односно ограничување на сопственоста и наметнува обврска на државата ваквото ограничување да го компензира со праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност на предметниот имот, а во случајот на денационализацијата се работи за обратен процес во кој државата не одзема, ниту ограничува имот, туку предмет на денационализацијата е враќање во сопственост.

Оттаму, Судот утврдил дека одредбата од членот 30 од Уставот не може да се доведе во корелација со прашањето на денационализација бидејќи во случај на денационализација не станува збор за одземање или ограничување на сопственоста, туку напротив, за враќање на сопственоста, како резултат на историски промени на политичкиот систем во Република Македонија. Во тој контекст, определувањето надомест за имот кој не може физички да се врати според неговата вредност во времето на одземањето, дури и кога тој не би соодветствувал на претпоставената пазарна вредност на тој имот, не може да се смета за арбитрерно, туку е израз на волјата на законодавецот да ги обештети поранешните сопственици, дури и во случај кога нивниот имот престанал да постои.

Според тоа, Судот утврдил дека овластувањето на Владата на Република Македонија со уредба да изврши процена и да го утврди надоместот за денационализираниот имот, според критериумот утврден во Законот, е во функција на извршување на Законот и претставува овластување кое произлегува од членот 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, Судот утврдил дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорената одредба од Законот за денационализација со членот 30 и членот 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија.

7. Судот, исто така, со Решение У.бр.129/2000 од 29 ноември 2000 година, не повел постапка за оценување на уставноста и законитоста на Уредбата за начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000). Судот со Решение У. бр.219/2004 од 13 и 14 април 2005 година, меѓу другото не повел постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 12 и 13 од истата Уредба.

Во постапката по овие предмети Судот застанал на становиште дека самиот Закон за денационализација не содржи одредба за тоа надоместот што се дава за одземен имот кој што не може да се врати во сопственост или како разлика за намалената вредност на недвижноста да не може да биде понизок од пазарната вредност, од каде Судот заклучил дека такво решение не можело да се утврди ни во оспорената уредба, бидејќи таа претставува пропис со кој што Владата само може да го уредува извршувањето на законите, во конкретниот случај на Законот за денационализација, а не да утврдува други или поинакви права од оние што се утврдени во Законот.

Судот, исто така, заклучил дека оспорената Уредба е донесена врз основа на овластувањето од член 10 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр. 20/1998 и 31/2000) кое овластување е во согласност со уставно утврдената положба и надлежност на Владата на Република Македонија, како и тоа дека Уредбата воопшто не го уредува прашањето за надомест на денационализираниот имот, туку само начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот кој е предмет на денационализација, при што Владата се движела во рамките на Законот за денационализација.

Оттаму, Судот оценил дека прашањето за согласноста на оспорената Уредба не може да се постави не само во однос на членот 30 став 4 од Уставот, од чиј аспект се оспорува, туку и во однос на другите означени уставни и законски одредби.

Што се однесува до наводот за несогласност на Уредбата со членот 9 од Уставот, Судот утврди дека во постапките по наведените предмети, посредно ја ценел согласноста на Уредбата со членот 9 од Уставот и по однос на оваа уставна одредба. Имено, Судот утврдил дека граѓаните што остваруваат надомест по основ на експроприран и по основ на денационализиран имот не се наоѓаат во еднаква правна положба поради што не може да стане збор за повреда на начелото на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите.

Бидејќи веќе е одлучувано за уставноста на второоспорената одредба од Законот и за уставноста и законитоста на Уредбата и нема основи за поинакво одлучување, Судот одлучи како во точката 2 а) и б) од ова решение.

8. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Според содржината на член 39 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/2000), ако до влегувањето во сила на овој закон по влегувањето во сила на Законот за денационализација, било поднесено барање на надомест за експроприраниот имот (член 1а став 1 точка 2) вонпарничната постапка ќе се заврши според одредбите на Законот за експропријација. Во пречистениот текст на Законот оваа одредба е нумерирана како член 71 став 3.

Тргувајќи од член 110 од Уставот, произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на законите, па оттаму не е надлежен да оценува дали постои контрадикторност меѓу членот 39 став 3 од означената измена и дополнување на Законот со одредбите од Законот за експропријација.

Од друга страна, што се однесува до оваа одредба од Законот, која го уредува режимот на започнатите постапки за денационализација пред влегување во сила на Законот за денационализа-

ција во иницијативата не е содржано посебно барање за поведување постапка за оценување на согласноста со уставните одредби.

Врз основа на изнесеното по однос на овој навод од иницијативата, Судот одлучи како во точката 2 в) од ова решение.

9. Што се однесува до наводот за несогласност на оспорените законски одредби со членот 5 од Европската конвенција за заштита на правата на човекот и основните слободи, Судот оцени дека вака изнесените наводи се неосновани од причина што оваа одредба воопшто не го уредува прашањето за сопственост и правата што произлегуваат врз основа на сопственоста, туку одредбата го уредува прашањето за правото на слобода и безбедност на личноста. Освен тоа, Судот согласно член 110 од Уставот не е надлежен да ја оценува согласноста на законите со меѓународните акти.

10. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 52/2005)

52.

- Присилно отварање на деловните простории заради попис и поделба со цел наплата на неплатен данок

- Forced opening of business premises for the purposes of making an inventory and division to collect unpaid tax

- Овластување за даночниот извршител присилно да ги отвори затворените деловни простории заради попис и пленидба, со цел наплата на неплатен данок на имот не е спротивно на уставната гаранција за неповредливост на домот и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

- The authorisation for the tax executor to forcefully open the closed business premises for the purposes of making an inventory and seizure, in order to collect unpaid property tax is not against the constitutional guarantee for inviolability of the home and the division of state powers into legislative, executive and judicial.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 68 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на Република Македонија" бр.61/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба не била во согласност со Уставот на Република Македонија, бидејќи со предвидената законската можност за присилно отворање на затворените простории на даночниот должник, даночниот извршител ја преземал судската власт и го повредувал гарантираното право на неповредливост на домот, односно деловните простории, како и гарантираното право на сопственост. Правото на неповредливост на домот можело да биде ограничено единствено со судска одлука кога е во прашање откривање или спречување на кривични дела или заштита на здравјето на луѓето, меѓутоа овие услови не постоеле во оспорената одредба.

Поради наведеното смета дека со оспорената законска одредба се повредувале членовите 8 став 1 алинеја 3, 4 и 6, член 26, член 30, член 51, член 54 и член 98 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 68 став 1 од Законот за даноците на имот, доколку обврзникот не сака сам да ги отвори деловните простории и да го стави на увид имотот заради вршење на попис и процена, даночниот извршител е овластен присилно да ги отвори затворените простории во присуство на двајца сведоци и да оствари увид во имотот, за да може да изврши попис и процена. Според став 2 од истиот член преземените дејствија од ставот 1 на овој член и лицата присутни како сведоци задолжително се наведуваат во записникот за попис.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3, 4 и 6 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 26 став 1 од Уставот се гарантира правото на неповредливоста на домот. Според став 2 од истата одредба, правото на неповредливоста на домот може да се ограничи единствено со судска одлука кога е во прашање откривање или спречување на кривични дела или заштита на здравјето на луѓето.

Согласно член 30 став 1 од Уставот, се гарантира сопственоста и правото на наследување. Според став 2 од истата одредба, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата, а според став 3, никому не можат да му бидат одземени или ограничени правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Согласно член 33 од Уставот секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните приходи на начин утврден со закон.

Согласно член 98 став 1 и 5 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, а видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство од вкупниот број пратеници.

5. Поаѓајќи од содржината на член 26 од Уставот во кој се гарантира неповредливоста на домот, произлегува дека Уставот забранува во домот да се влегува на недозволен начин односно без

судска одлука. Уставната гаранција за неповредливоста на домот е издигната до степен и во случај кога постои судска одлука истовремено да постои потреба од откривање или спречување на кривични дела или потреба за заштита на здравјето на луѓето. Во оспорената законска одредба не се предвидува влегување во дом, туку влегување во затворени деловни простории.

Оценувајќи ја оспорената одредба наспроти наведената уставна одредба Судот оцени дека домот и деловната просторија се различни простории во кои се извршуваат различни активности од различни субјекти. Домот е простор кој служи за вршење на приватните активности на граѓанинот, а деловниот простор служи за извршување деловни, професионални обврски и активности не само на граѓанинот туку и на правно лице.

Имено, за домот да добие карактер на деловен простор потребно е во согласност со член 50 од Законот за домување ("Службен весник на Република Македонија" бр.21/1998, 48/2000, 39/2003 и 96/ 2004) да биде пренаменет од станбен во деловен простор. Според наведената одредба стан, дел од стан, помошна станбена и заедничка просторија врз основа на проектна документација може да се пренамени за вршење на деловна дејност на барање на сопственикот на станот ако не се загрозува безбедноста на граѓаните во зградата, не се нанесува штета на зградата и не се оневозможуваат другите корисници во мирно користење на становите, по претходна согласност на сопствениците на станови на зградата, односно на влезот на зградата. Од друга страна, според член 52 став 4 од Законот за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2004), фирмата или скратениот назив на фирмата мора да се истакне во деловните простории, од каде произлегува дека деловните простории имаат јавноправен, а не приватноправен карактер.

Со оглед на тоа што од содржината на одредбите од Законот за даноците на имот, произлегува дека како даночен обврзник на данокот на имот, данокот на наследство и подарок, како и данокот на промет на недвижности (член 4, член 11 и член 20) може да се јави како правно, така и физичко лице, тогаш во случаите кога се јавува потреба од присилна наплата на некој од наведените видовите на даноци, со отворање на затворените деловни простории, според мислењето на Судот не се доведува во прашање приватноста на граѓанинот што треба да ја ужива во својот дом.

Според тоа, определбата на законодавецот за присилно отворање на затворени деловни простории заради наплата на неплатен данок нема за цел присилно отворање заради откривање или спречување на кривични дела или заради заштита на здравјето на луѓето, поради што Судот оцени дека во овој случај не се повредува уставната гаранција за неповредливост на домот, поради што не го постави прашањето за согласност на оспорената одредба со членот 26 од Уставот.

Оценувајќи ја оспорената одредбата по однос на нејзината согласност со членот 33 од Уставот, според кој секој е должен да плаќа данок, Судот оцени дека со оспорената одредба се предвидува инструмент за обезбедување наплата на данок кога даночниот обврзник не ја исполнува доброволно својата уставна обврска. Ова поради тоа што со оспорената одредба се предвидува присилна наплата за некој од предвидените даноци по пат на попис и процена на имот што се врши во затворени деловни простории во случај кога даночниот обврзник не сака сам да ги отвори и да го стави на увид имотот заради вршење на попис и процена.

Имено, согласно член 45 од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи ("Службен весник на Република Македонија" бр. 13/2001, 48/2000, 39/2003 и 96/2004), присилната наплата на даночниот долг, паричната казна и каматата ја врши даночен извршител кој е овластено службено лице на органот за јавни приходи. Според член 47 од истиот Закон, пописот го опфаќа имотот, приходите и побарувањата на даночниот должник од кои на најлесен и најбрз начин и со најмалку трошоци за даночниот должник ќе ја обезбеди наплатата на даночниот долг. Понатаму, според член 51 од Законот присилна наплата на даночниот долг ќе се изврши од недвижниот имот на должникот, само во случај ако истиот не може да се наплати во целина од движниот имот, а даночниот извршител има овластување да ги отвори затворените деловни простории на должникот доколку истиот не сака да ги отвори сам, при што ваквото дејство се презема во присуство на двајца сведоци.

Присуството на двајца сведоци при преземање на дејство присилно отворање на затворени деловни простории е предвидено во член 64 од Законот за даноците на имот, како и во оспорената одредба. По оценка на даночниот извршител или на барање на даночниот обврзник при пописот може да се повика и проценител, според член 65 од Законот.

Во формирањето на правното становиште, Судот, исто така имаше предвид дека пред да се пристапи кон присилно отворање на затворени деловни простории, според член 66 од Законот на даночниот обврзник му се врачува записник во кој, меѓу другото, е наведено и местото и времето на извршување на пописот, но и покрај тоа истиот не сака сам да ги отвори деловните простории.

Според член 1 став 2 од Законот за извршната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/1997, 59/2000 и 64/2003), кој се уште е во примена, одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парично побарување за кое се одлучува во управна постапка, освен ако за тоа извршување или обезбедување со закон е определена надлежност на друг орган.

Од друга страна одредбите на Законот за општата управна постапка ("Службен лист на ФНРЈ" бр.52/1956, "Службен лист на СФРЈ" бр.10/1965, 4/1977, 11/1978 и 9/1986 и "Службен весник на Република Македонија" бр.44/2002), кој се уште е во примена, предвидуваат присилната наплата на паричните побарувања да се спроведува според одредбите на Законот за извршната постапка кој Закон, пак, дозволува таквата постапка да ја спроведува друг орган доколку тоа е определено во посебен закон, како што е во случајот Законот за даноците на имот, поради што Судот смета дека не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека присилното отворање на затворени деловни простории заради попис и процена припаѓа исклучиво во судска надлежност.

Оттаму, Судот заклучи дека со оспорената одредба од Законот не се повредува принципот на владеење на правото и принципот за поделба на власта. Ова посебно ако се има предвид дека судската извршна постапка дозволува присилна наплата на парично побарување што потекнува од управна постапка да го спроведе друг орган кога тоа е определено со друг закон, поради што не се постави прашањето за согласност на оспорениот член 68 од Законот со член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот.

Во контекст на наведеното Судот оцени дека оспорената одредба не може да се стави под сомнение и во однос на останатите одредби од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 175/2004)

53.

- Овластувањата на најповолниот понудувач при реализирањето на договорот за купопродажба на стварите на државните органи

- Authorisations of the most favourable bidder when realising the sales contract of the matters of state bodies

- Предвидувањето најповолниот понудувач да го загуби правото на враќање на паричниот депозит (доколку во определениот рок не пристапи кон договорот за продажба) е еден вид пишманлак чија последица е неисполнувањето на договорната обврска.

- The envisaging for the most favourable bidder to lose the right to return of the money deposit (in case does not commence the sales contract within the time limit set) is one type of changing one's mind the cosequence of which is failure to realise the contracting obligation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 42 став 3 и член 50 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 42 став 3 и член 50 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата Министерството за финансии -Управа за јавни приходи не била овластена да ја утврдува висината на закупнината на недвижна ствар со јавно наддавање, затоа што Законот за користење и располагање со стварите на државните органи не содржел критериуми и методологија врз основа на кои ќе може да се определува закупнината врз недвижната ствар.

Со оспорените законски одредби, исто така, се повредувало правото на сопственост, владеењето на правото и принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска, што не било согласно со Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 42 став 3 од Законот најповолниот наддавач, кој нема да пристапи кон склучување на договор за продажба во рокот утврден согласно со членот 32 од овој закон го губи правото на враќање на паричниот депозит.

Судот, исто така, утврди дека согласно член 50 од Законот висината на закупнината за недвижната ствар, за потребите на закуподавачот, ја утврдува Министерството за финансии - Управа за јавни приходи и истата претставува почетна цена кај давањето на недвижната ствар во закуп со јавно наддавање.

4. Согласно член 55 став 1 од Уставот на Република Македонија се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Во ставот 2 на овој член од Уставот е предвидено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Имајќи ги предвид овие уставни одредби, Судот смета дека одредбата од членот 42 став 3 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи која предвидува најповолниот наддавач кој нема да пристапи кон склучување на договор за продажба во определниот рок, да го губи правото на враќање на паричниот депозит, е согласна со Уставот на Република Македонија.

Ова од причина што во случајов станува збор за ствари кои се во државна сопственост и со кои, во името на Републиката, располага Владата на Република Македонија, а државата како нивни сопственик е овластена да ги определува условите според кои ќе се врши нивната продажба и истите нормативно правно да ги уредува со закон.

Имено, според Судот, тоа се облигационо правни односи и правата и обврските што произлегуваат од нив се регулираат со истоимениот закон. Во облигационо-правните односи правата и обврските во правниот промет се определуваат согласно со вољата на страните во тие односи, што значи дека не станува збор за права утврдени со закон кои треба да ги остварува едната страна и за кои одлучува државата по административен пат и врз основа на управни акти.

Од тие причини, Судот оцени дека законодавецот со оспорениот закон наддавањето го предвидел како, еден вид, инструмент во функција на реализирањето на договорот за купопродажба.

Во овој контекст, Судот ја имаше предвид одредбата од членот 32 од овој закон која го уредува прашањето во врска со содржината што треба да ја има огласот за јавното наддавање па, во алинејата 7 предвидува дека тој содржи рок во кој треба да се пристапи кон склучување на договорот.

Оваа одредба законодавецот ја поврзал со оспорената одредба од член 43 став 3 од Законот во смисла што доколку најповолниот наддавач нема да пристапи кон склучување на договорот за

продажба во рокот утврден согласно член 32 од Законот, го губи правото на враќање на паричниот депозит.

Имајќи ја предвид содржината на овие одредби, Судот оцени дека предвидувањето на правото на враќање на паричниот депозит не може да се доведува во корелација ниту со еднаквата правна положба на субјектите на пазарот ни со повреда на правото на сопственост (на што се повикува подносителот на иницијативата).

Со други зборови, во случајов станува збор за облигационо-правни односи во рамките на правниот промет што за учесниците во него создава права и обврски, а доколку некој истите не ги прифаќа истите, не е должен да учествува во постапката за купопродажба. Меѓутоа, доколку ги прифати, тогаш тој правен субјект мора да го прифати, односно да се приклучи во правниот промет што ќе се извршува според условите и постапката утврдени со закон.

Во овој контекст Судот ја имаше предвид одредбата од член 75 став 2 од Законот за облигационите односи според која доколку кај договорната страна што дала капар дојде до пишманлак, таа го губи капарот, а ако се откаже страната што го примила капарот, таа го враќа во двоен износ.

Аналогно на тоа, предвидувањето најповолниот пондувач да го загуби правото на враќање на паричниот депозит (доколку во определениот рок не пристапи кон договорот за продажба) е еден вид пишманлак чија последица е неисполнувањето на договорната обврска.

Од тие причини, според Судот, предвидувањето да се губи правото на враќањето на паричниот депозит (член 42 став 3) од Законот претставува гаранција за сериозноста на договорните страни, во спроведувањето на постапката за продажба на недвижниот државен имот.

Имено, според Судот со оспорената одредба се врши заштита, односно избегнување на злоупотребите во постапката за продажба на недвижните ствари во случаите кога по завршување на постапката за јавно наддавање е избран најповолниот наддавач со кој треба да се склучи договор и со што ќе се заврши постапката за продажба.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на одредбата од член 42 став 3 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи.

Во однос на прашањето дали Министерството за финансии - Управа за јавни приходи е овластена да ја утврдува висината на закупнината на недвижната ствар што е во сопственост на државата и истата да ја претставува почетната цена при давањето на недвижната ствар во закуп со јавно наддавање, Судот оцени дека одредбата од членот 50 од Законот која го уредува ова прашање е согласна со Уставот на Република Македонија.

При заземањето на овој став, Судот имаше предвид дека државата е сопственик и држател на ствартата што се дава во закуп; дека во име на државата со ствартата располага Владата на Република Македонија и дека Владата на Република Македонија би можела да определи и друг орган кој ќе ја утврдува висината на закупнината на недвижната ствар - сопственост на Република Македонија, меѓутоа во овој случај се определила за Управата за јавни приходи, ценејќи дека е таа најповикан орган во функција на правилно спроведување на постапката за давање на недвижната ствар (сопственост на државата) во закуп.

Во однос на прашањето дали закупнината на недвижната или движната ствар (сопственост на државата) треба да се уредува со општ акт или на друг начин, Судот оцени дека државата, како сопственик на истата, е овластена да го определи начинот на кој ќе се врши издавањето во закуп.

Во конкретниов случај, државата се определила не за регулирање на ова прашање со општ акт туку за директно законско решение во кое е определен органот што ќе му помогне на закуподавачот (државата) да ја определи закупнината.

Според тоа, Судот оцени дека не стојат наводите во иницијативата за решавање на прашањето за издавање под закуп на државен имот со посебен пропис, затоа што во случајов таков пропис не постои во правниот поредок на Република Македонија.

Од тие причини, Судот смета дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на член 50 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.33/2005)

54.

- **Право на радиодифузно реемитување**

- *Right to broadcasting re-emitting*

- **Одредбата од Законот за авторското право и сродните права со која се појаснува поимот радиодифузно реемитување и со која не се воспоставуваат или ограничуваат авторските права не може да биде доведена под сомнение од уставен аспект.**

- *The provision of the Law on Copyright and Related Rights which clarifies the notion of broadcasting re-emitting and which does not establish or limit copyrights may not be questioned from a constitutional point of view.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 2 точка 9 алинеја 6 во делот: "со повеќе од сто кабелски приклучоци, под услов делото почетно да се емитува од друга држава" од Законот за авторското право и сродните права ("Службен весник на Република Македонија" бр.47/1996, 3/1998, 98/2002 и 4/2005).

2. Славе Димитров од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 2 точка 9 алинеја 6 во делот "со повеќе од сто кабелски приклучоци под услов делото почетно да се емитува од друга држава" од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот дел од одредбата не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 11, 30 став 3 и 47 став 2 од Уставот, затоа што со зголемувањето на "вообичаениот круг на семејството или лични познаници" на 100 кабелски приклучоци односно 100 семејства или 100 групи на лични познаници, односно со условот "делото почетно да се емитува од друга држава" на носителите на правата им се ограничуваало остварувањето на загарантираните права предвидени при радиодифузно реемитување на авторското дело по бежичен или жичен пат.

Ова затоа што делото било достапно до јавноста надвор од вообичаениот круг на семејство или личните познаници и тоа со посредство на до 100 односно над 100 кабелски приклучоци, како и кога делото почетно се емитувале од територијата на Република Македонија. Имено, на носителите на права им се ускратувале сите загарантирани права што им припаѓале во случаите кога нивното дело почетно се емитувало од територијата на Република Македонија, односно кога делото радиодифузно се реемитувало од други радио телевизиски или кабелски организации.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека оспорениот дел од одредбата не бил во согласност со член 11 (1), 11 бис (1) точка 2 и 11 бис (2) од Бернската конвенција и член 3 (е) од Римската конвенција со кои одредби е дефиниран поимот на

реемитување и правата на авторите што произлегуваат од емитување односно жично и безжично реемитување.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 2 од Законот за авторското право и сродните права е определено значењето на одделни изрази употребени во овој закон, како што се: јавност; објавување; издавање; репродукција; дистрибуција; изнајмување; позајмување; јавно изложување; јавно соопштување (јавно изведување, јавно пренесување, ставање на располагање на јавноста, јавно прикажување, радиодифузно емитување, радиодифузно реемитување) и преработување.

Во точката 9 алинеја 6 од овој член е определено значењето на изразот радиодифузно реемитување. "Радифузно реемитување" е истовремено, во целина и непрометно пренесување на радиодифузно емитувано дело доколку го врши друга радио или телевизиска организација или се врши преку кабелско реемитување - пренесување преку кабелски или микробранов систем со повеќе од сто кабелски приклучоци, под услов делото почетно да се емитува од друга држава.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 11 од Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 30 став 3 од Уставот, никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според член 47 став 2 од Уставот се гарантираат правата што произлегуваат од научното, уметничкото или друг вид интелектуално творештво.

Според член 3 (е) од Меѓународната конвенција за заштита на уметниците - изведувачи, фонограмски продуценти и радиодифузни организации - Римска конвенција ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/1997) под "радиодифузно реемитување" се подразбира едновременно емитување на радиодифузна емисија на една радиодифузна организација од страна на друга.

Според член 11 (1) од Бернската конвенција за заштита на книжевни и уметнички дела авторите на драмски, драмско музички или музички дела уживаат исклучиво право да даваат одобрение: 1. за јавно прикажување и известување на своите дела, подразбирајќи ги тука јавните прикажувања и изведувања со сите средства или постапки; 2. за јавно пренесување со сите средства за прикажување и изведување на своите дела.

Според член 11 бис (1) од наведената конвенција авторите на книжевни и уметнички дела уживаат исклучиво право да даваат одобренија: 1. за радиодифузија на своите дела или за нивно соопштување на јавноста со кое и да е средство на безжичен пренос на знаци, звуци или слики; 2. за секое соопштување на јавноста било по жичен или безжичен пат, дело емитувано преку радиото, ако ова соопштување се врши преку некоја друга установа, а не изворната односно почетната; 3. за соопштување на јавноста преку звучници или кој и да е друг сличен уред за пренесување на знаци, звуци и слики на дело емитувано преку радиото.

Во членот 11 бис (2) од означената Конвенција е предвидено дека на законодавствата на земјите на Унијата им се препушта да ги утврдат условите под кои ќе се вршат правата наведени во став 1 на овој член, но овие услови ќе бидат строго ограничени на земјите што ќе ги потпишат. Тие во никој случај не смеат да го повредат моралното право на авторот ниту неговото право на правичен надомест што во недостиг на пријателска спогодба, ќе го утврди надлежниот орган.

Со Законот за авторското право и сродните права ("Службен весник на Република Македонија" бр.47/1996, 3/1998, 98/2002 и 4/2005) се уредува правото на авторите над нивните дела во областа на книжевноста, науката и уметноста и правата на изведувачите на фонограмските, филмските и сценските продуценти, на радио и телевизиските организации и на изведувачите над нивните изведби и предмети на сродните права, како и остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права.

Според член 14 од наведениот закон авторско право е единствено право и неразделно од авторско дело што содржи лично правни овластувања (морални права) исклучиви имотно правни овластувања (материјално право) и други овластувања на авторот.

Според член 18 од Законот, материјалните права ги штитат имотните интереси на авторот, користењето на авторското дело е дозволено кога авторот го пренел материјалното авторско право согласно со овој закон и согласно со условите што ги определил, доколку со овој закон не е поинаку определено.

Според член 19 став 1 од Законот, авторот има исклучиво материјално право да го користи своето дело и да дозволува или забранува користење на делот за: издавање, репродукција, дистрибуција, вклучувајќи и изнајмување и позајмување, јавно изложување, јавно соопштување и преработување.

Во Глава VI од Законот посебно е уредено прашање на оспорувањето на авторските права. Имено, во член 135 и 136 е предвидено дека авторот своите морални, материјални или други права може да ги остварува лично или преку застапник, при што авторското право се остварува одделно за секое авторско дело (индивидуално остварување) или доколку со овој закон е определено заедно со повеќе авторски дела од повеќе автори (колективно остварување).

Според член 138 колективното остварување на авторското право се врши само за објавено авторско дело.

Според член 139 од Законот колективно се остваруваат следните права: јавно соопштување, несценско музичко и несценско книжевно дело (мали права); репродуцирање за приватно користење; надомест од секоја наредна продажба на оригинално уметничко дело во смисла на член 21-а од овој закон како право на наследство и кабелско реемитирање на авторски дела, освен емитување од РТВ организација независно дали се работи за нивните сопствени права или правата се пренесени од други носители на права.

Во Глава VIII "Важење на законот" односно во член 171 е предвидено дека заштита според овој закон уживаат автори и носители на сродни права кои се државјани на Република Македонија, односно имаат свое седиште во Републиката.

Странските автори и странски носители на сродните права уживаат еднаква заштита како и лицата од став 1 на овој член согласно со меѓународните договори, ратификувани од Република Македонија.

Странските автори и странски носители на сродните права кои не уживаат заштита согласно со став 2 на овој член уживаат заштита според член 172, 173, 174, 175, 176 и 177 на овој закон.

Странските автори и странски носители на сродни права кои не уживаат заштита од ставовите 2 и 3 на овој член можат да уживаат еднаква заштита како и лицата од став 1 на овој член врз основа на фактички реципроцитет.

Независно од другите одредби од Глава VIII на овој закон, странците уживаат заштита по овој закон во однос на моралните права во сите случаи, а во однос на правата на наследство, под услов на фактички реципроцитет кој го докажува оној кој што се повикува на него.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, како и целокупното нормативно уредување на остварувањето на авторското право со Законот за авторското право и сродните права, а имајќи ја предвид содржината на оспорената одредба и причините поради кои оваа одредба се оспорува, Судот оцени дека истата не може да биде доведена под сомнение од уставен аспект.

Според мислењето на Судот, оспорената одредба која е поместена во делот на општите одредби од Законот, има појмно појаснувачки карактер и со неа не се воспоставуваат или ограничуваат авторските права.

Остварувањето, видот и заштитата на авторските права како на домашните, така и на странските автори се разработени во други одредби од Законот за авторското право и сродните права во кој се имплементирани меѓународните прописи од оваа област како што се Римската и Бернската конвенција.

Со оглед на изнесеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот дел од член 2 точка 9 алинеја 6 од Законот за авторското право и сродните права со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.18/2005)

55.

- Остварување на права според Законот за денационализација

- Realisation of rights under the Law on Denationalization

- Одредба од Законот за денационализација со која на заинтересираните лица кои не се учесници во постапката за денационализација им се овозможува своите права спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надомест да ги остваруваат со тужба пред надлежен суд во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација не е во несогласност со Уставот.

- The provision of the Law on Denationalization with which the persons interested who are not participants in the denationalization procedure are enabled to realise, with a lawsuit before competent court, their rights towards the persons who have had their property returned or have had compensation paid, within five years after the resolution for denationalisation became effective is not in disagreement with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 61 став 2 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1998, 31/2000 и 42/2003).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот кој се однесува на оценување на меѓусебната согласност на Законот за денационализација и Законот за сопственост и други стварни права како и меѓусебната согласност на одредбите од законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Тони Марковски од Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 63 став 3 од пречистениот текст на Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000), а во суштина се работи за член 61 став 2 од Законот за денационализација ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1998, 31/2000 и 42/2003).

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, 4 и 6, член 30 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

Имено, подносителот на иницијативата наведува дека иако интенцијата на законодавецот со донесување на Законот за денационализација била да се определат условите и постапката за враќање на имотот, односно давање на надомест за одземен имот според присилни прописи на поранешните сопственици во еден друг општествен и економски систем, тоа било оневозможено со оспорениот член 61 став 2.

Понатаму, подносителот смета дека со давањето на можноста секое заинтересирано лице своите права спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надомест да ги остварува со тужба пред надлежен суд во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација се повредувало правото на сопственост на поранешните сопственици кои ова право го оствариле под услови и постапка предвидени со Законот за денационализација. Ова затоа што преку оспорената одредба се давало можност со одлука на суд вратениот имот да биде доделен на некое заинтересирано лице и

тоа со големи изгледи да стане сопственик без каков било основ и надомест па дури и спрема државата.

Опстојувањето на оспорената одредба според подносителот ги намалувало позитивните ефекти на самиот закон, а сопственоста како највисоко стварно право гарантирано со Уставот била недоволно заштитена.

Воедно, подносителот на иницијативата наведува дека со оспорената одредба се повредувало начелото на поделба на власта на законодавна, извршна и судска, со оглед на тоа што не е дозволено во парнична постапка да се преиспитува правосилноста на решението донесено од управен орган. Тоа во суштина значело дека правосилното решение за денационализација ќе било во правна сила и истото непоништено ќе произведувало правно дејство, а додека во евентуална парнична постапка поведена со тужба пред надлежен суд од било кои причини можело да се донесе спротивна одлука во однос на остварување на правото на сопственост и како таква да биде земена како основ за упис на промена на правото на сопственост во евиденцијата за правото на недвижност.

Ова во ниеден случај не можело да значи дека со судска одлука може да се поништува и менува решение на орган на државна управа.

Според подносителот, со оспорената одредба се нарушува и принципот на владеење на правото со оглед на тоа што еднаш изградена судска практика заснована на оспорената одредба тешко ќе може да се менува и ќе предизвика крајно негативни последици спрема имателите на правото на сопственост стекнато согласно Законот за денационализација.

Со оспорената одредба и преку нејзината примена се добивало сосема друга слика во произведувањето на правните последици на Законот во смисла на тоа што тој како да е донесен во "корист" на некои дотогашни корисници или пак други физички и правни лица, а не со интенција одземениот имот да биде вратен или платен надоместок на поранешните сопственици или нивни наследници.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба не била во согласност и со член 112 од Законот за

сопственост и други стварни права и била во колизија со член 24 од Законот за денационализација.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 61 став 2 од Законот, заинтересираните лица можат своите права спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надомест според одредбите од овој закон да ги остваруваат со тужба пред надлежниот суд во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 7 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и правната заштита на сопственост претставуваат темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и заедницата.

Според став 3 на овој член од Уставот, никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен ако се работи за јавен интерес утврден со закон.

Со донесување на Уставот на Република Македонија и неговата операционализација со законите со кои започна да се остварува процесот на трансформација (приватизација) на општествената сопственост, а особено со Законот за денационализација на поранешни сопственици и нивните наследници им е признато правото на враќање во сопственост на одземениот имот.

Со Законот за денационализација се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање на надоместот за имот одземен во корист на државата.

Според член 13 од Законот за денационализација во постапката за денационализација се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Според член 51 став 2 од Законот за денационализација решението за денационализација се донесува без одржување на расправа и сослушување на сведоци.

Според став 3 на овој член примерок од решението за денационализација се доставува на барателот и јавниот правобранител.

Во член 61 став 1 од наведениот закон во постапката за денационализација не се применуваат одредби за враќање во поранешна состојба и обнова на постапката.

Од анализата на наведените одредби од Законот за денационализација произлегува дека во постапката за денационализација ќе се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка со одредени исклучоци што ги определил самиот закон.

Имено, Законот за денационализација како странки во постапката ги определил само барателот на имотот (поранешен сопственик односно, негов наследник) и јавниот правобранител кој ги штити интересите на државата, а не и други заинтересирани лица.

Меѓутоа, и покрај фактот што постапката за денационализација е скратена управна постапка со цел одземениот имот да биде вратен на поранешните сопственици, односно нивни наследници во што е можно пократок рок, законодавецот водејќи се од принципот на владеење на правото не испуштил од вид дека и во оваа постапка можно е да се јават одредени прашања, односно барања кои треба да се решаваат пред суд поради што не ја исклучил можноста во определени случаи, било во текот на постапката за денационализација или по нејзиното завршување да се водат спорови пред суд.

Законодавецот дури оди до таму што и по протек на определен временски период предвидел во самиот закон постапката за денационализација да се води пред надлежните судови.

Оттука, Судот смета дека целта на законодавецот била да се врати имотот на поранешните сопственици, но не допушта да не бидат земени предвид и интересите на други заинтересирани лица кои имаат некакво право спрема лицата на кои им е вратен имотот

или платен надомест, и на истите им овозможува водење на судска постапка во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација.

Со оглед на изнесеното, Судот смета дека се неосновани наводите во иницијативата дека со оспорената одредба се руши концептот на целиот закон, а со тоа и правото на сопственост на поранешните сопственици.

Ова дотолку повеќе што решението за денационализација нема конститувно дејство, туку има декларативен карактер. Со ова решение за денационализација поранешните сопственици не се стекнуваат со правото на сопственост, бидејќи тоа право поранешниот сопственик го имал стекнато, а наследниците по основ на наследување по сила на законот се стекнуваат со право на сопственост и по тој основ како на носители на право на сопственост им се враќа одземениот имот.

Воедно, Судот смета дека се неосновани наводите во иницијативата според која недопуштено е судската одлука да биде основ за промена на уписот во јавните книги на носителот на правото на сопственост кој уписот го извршил врз основа на правосилно решение на органот за денационализација и дека со тоа се доведувало во прашање принципот на поделба на власта.

Имено, според Судот со судската одлука не се поништува управниот акт донесен во постапката за денационализација, туку судската одлука со која евентуално би се утврдило правото на сопственост е основ за упис во јавните книги.

6. Што се однесува до наводите во иницијативата дека оспорената одредба не била во согласност со член 112 од Законот за сопственост и други стварни права и дека тој е во колизија со други одредби од Законот за денационализација, Судот оцени дека согласно Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на законите ниту, пак, дали одделни одредби од ист закон се во колизија, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

7. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Судот решението под точката 1 го донесе со мнозинство гласови, а под точката 2 едногласно во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.125/2005)

56.

- Одземање на стекнати права на одликувања и признанија

- Taking away vested rights to decorations and recognitions

- Оспорените законски одредби со кои се дава овластување да се одземаат стекнати права на одликувања и признанија од нивните носители со одлука на Претседателот на Република Македонија врз основа на мислење на органи на извршната власт дека постојат незаконити постапувања и однесувања на носителите на тие права, се во спротивност со Уставот.

- The contested legal provisions which give authorisation to take vested rights to decorations and recognitions away from their holders, with a decision by the President of the Republic of Macedonia, on the basis of an opinion of bodies from the executive branch that there are illegal actions and conduct of the holders of those rights, are in contradiction with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА членот 1 во делот "и одземање", Глава VI "Одземање на одликувањата и признанијата" и членовите 27 и 28 од Законот за одликувања и признанија на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.48/2002).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.87/2005 од 19 октомври 2005 година по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје и по сопствена иницијатива, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека Законот за одликувања и признанија на Република Македонија во членот 1 определил дека со него се утврдуваат одликувањата и признанијата на Република Македонија и се уредува постапката за нивно доделување и одземање, правата и должностите на носителите на одликувањата и признанијата, како и други прашања од значење за одликувањата и признанијата.

Во Главата VI од Законот, која гласи "Одземање на одликувањата и признанијата" се поместени одредбите од членовите 27 и 28.

Според членот 27 став 1 од овој закон, одликувањата и признанијата доделени на странски државјани, организации и мисии можат да бидат повлечени во случај кога нивните носители ќе постапат спротивно на одредбите на законите на Република Македонија и меѓународните акти.

Во ставот 2 од овој член е определено дека одликувањата и признанијата се одземаат со одлука на претседателот на Република Македонија, а врз основа на претходно известување и предлог на министерот за надворешни работи.

Според членот 28 став 1 од овој закон, по одземањето на одликувањето или признанието и по потпишувањето на одлуката за одземање од претседателот на Република Македонија, одлуката за одземеното одликување или признание се брише од евиденцијата што се води во Кабинетот на претседателот на Република Македонија.

Во ставот 2 од овој член е предвидено дека со чинот на бришењето од евиденција за доделеното признание или одликување, ќе се смета дека таквите одликувања или признанија воопшто и не биле доделени.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Во делот на одредбите од Уставот кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, во членот 29 став 1 е предвидено дека странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

Според членот 31 од Уставот, странско лице во Република Македонија може да стекнува право на сопственост под услови утврдени со закон.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Во членот 84 став 1 алинеја 8 од Уставот е утврдено дека претседателот на Република Македонија во рамките на вршењето на својата функција доделува одликувања и признанија во согласност со закон.

Судот утврди дека Законот за одликувањата и признанијата на Република Македонија во членот 2 и членот 3 определил дека одликувањата и признанијата на Република Македонија се симболи на признание, што се доделуваат за работи и дела што заслужуваат општо признание, пожртвуваност и истакнување за време на мир или војна. Нив ги доделува и врачува лично претседателот на Републиката, а по исклучок претседателот може да определи и друго лице што ќе го врачува одликувањето или признанието.

Одликувањата и признанијата на Република Македонија, според Законот, се доделуваат на граѓани на Република Македонија, на правни лица, државни органи, установи, владини и невладини организации, на единици, команди, штабови и установи на вооружените сили на Република Македонија, на единици на полицијата на Министерството за внатрешни работи и на припадниците на Армијата на Република Македонија.

Според членот 8 од Законот, одликувањата и признанијата можат да се доделат и на странски државници-дипломати, странски физички и правни лица, меѓународни организации и други асоцијации.

Главата VI од Законот за одликувања и признанија, која гласи: "Одземање на одликувањата и признанијата" ја сочинуваат одредбите од членот 27 и членот 28 и од анализата на содржината на овие одредби Судот утврди дека определбата на законодавецот е со Законот да го уреди одземањето на одликувањата и признанијата кое се однесува само на странските државјани, организации и мисии. Тоа го регулирал на начин што во членот 27 од Законот предвидел дека на овие субјекти ќе им бидат повлечени одликувањата и признанијата во случај кога нивните носители ќе постапат спротивно на одредбите на законите на Република Македонија, и одземањето се врши со одлука од страна на претседателот на Република Македонија врз основа на претходно известување и предлог на министерот за надворешни работи. Со членот 28 е уредено дека како последица на одземањето, доделените одликувања и признанија се бришат од евиденцијата што се води во Кабинетот на претседателот на

Република Македонија и ќе се смета дека таквите одликувања и признанија воопшто не биле доделени.

Според Судот со наведените законски одредби всушност се утврдува законски основ по кој доделените одликувања и признанија можеле, според законот, да бидат повлечени односно одземени од нивните носители - странски државјани, организации и мисии, под услов ако носителите, според констатацијата на министерот за надворешни работи, постапувале спротивно на одредби од законите во Република Македонија. Имено, претседателот на Република Македонија по претходно известување и предлог на министерот можел да донесе одлука за одземање (повлекување) на одликувања и признанија на носителите.

Со оспорените законски одредби се дава овластување веќе даденото одликување и признание на носителот да може да му биде одземено врз основа на процена и предлог на органи на извршната власт дека носителот незаконито дејствувал и постапувал.

Со оглед на тоа што со оспорените законски одредби се дава овластување да се одземаат стекнати права врз основа на мислење на органи на извршната власт дека постојат незаконити постапувања и однесувања на носителите на тие права, без утврдена вина и казна спрема нив со правосилна судска одлука, а и поради тоа што овластувањето на овој начин значи арбитражност на извршната власт за материја од судска надлежност и можност од нееднаков третман кон субјектите, како и поради тоа што со членот 84 од Уставот, на претседателот на Република Македонија децидно му се дава овластување да доделува одликувања и признанија и во тие рамки со законот можат да се уредуваат правата и обврските кои се однесуваат за доделувањето на одликувањата и признанијата, Судот утврди дека оспорените одредби од Законот се во спротивност со изнесените одредби од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.87/2005)

6. Градежно земјиште

6. *Construction land*

57.

- Право на користење на градежно земјиште трансформирано во право на долготраен закуп (поведување на постапка)

- Right to use construction land transformed into a right to a long-term lease (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 55 став 2 од Законот за градежното земјиште ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/2001 и 97/2001-исправка).

2. Стамен Филипков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 55 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот став 2 на член 55 од Законот бил неприменлив во практиката од причина што со Одлука на Уставниот суд У.бр.172/2001 од 10 јули 2002 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2002) помеѓу другите членови, е укинат членот 55 став 1 од Законот за

градежното земјиште како несогласен со Уставот на Република Македонија. Со оглед на тоа што оспорениот став се надоврзува на укинатата одредба, подносителот смета дека таа не може да опстојува во правниот поредок на Република Македонија.

Според тоа со оспорената одредба се повредувал член 8 став 1 алинеја 3 и 6, член 30, член 31 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според укинатиот член 55 став 1 од Законот за градежно земјиште "корисниците на градежното земјиште на кои земјиштето им е доделено по пат на јавно надавање, односно непосредна спогодба (платено) правото на користење се трансформира во право на сопственост со денот на влегувањето во сила на овој закон, со приложување на валидни докази за начинот на плаќање".

Според содржината на оспорениот член 55 став 2 од Законот за градежното земјиште "на странски лица на кои градежното земјиште им е доделено на начин утврден во ставот 1 на овој член, согласно со Законот за сопственост и други стварни права, правото на користење на градежното земјиште се трансформира во право на долготраен закуп, со приложување на валидни докази за начинот на плаќање".

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок.

Според член 51, од Уставот, пак, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите.

Од анализата на содржината на член 55 став 1 од Законот за градежното земјиште кој со Одлука У.бр.172/2001 од 10 јули 2002 година беше отстранет од правниот поредок произлегувало дека со него било уредено прашањето дека корисниците на градежното земјиште кои земјиштето го добиле по пат на јавно надавање или непосредна спогодба и за кое платиле, правото на користење се трансформира во право на сопственост со приложување на валидна документација за начинот на плаќање. Поточно речено во овој член бил утврден начинот на доделувањето на градежното земјиште на граѓаните на Република Македонија. Врз содржината на вака

укинатата одредба се заснова и содржината на оспорениот член 55 став 2 во поглед на начинот на доделување на градежното земјиште, со таа разлика што во оспорениот член се работи за доделено градежно земјиште на странски лица.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, анализата на укинатата одредба и содржината на оспорената одредба од член 55 став 2, според мислењето на Судот основано може да се постави прашањето дека со повикувањето на став 1 на член 55 од Законот кој е укинат и во кој е утврден начинот на доделување на градежното земјиште се доведува во прашање остварување на начелото на владеење на правото утврдено во член 8 алинеја 3 од Уставот.

Што се однесува до наводот во иницијативата дека оспорената одредба не била во согласност со член 8 алинеја 6, член 30 и член 31 од Уставот, Судот смета дека таа не може да биде доведена во корелација со овие уставни одредби, имајќи предвид дека оспорената одредба го уредува прашањето на трансформација од правото на користење во право на долготраен закуп на странци, а не го уредува прашањето на трансформација од право на користење во право на сопственост.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.111/2005)

58.

- Надоврзување на одредба врз содржината на веќе укинатата одредба

- Attaching a provision on the content of an already repealed provision

- Со оспорената одредба од законот која се надоврзува на содржината на веќе укинатата одредба се нарушува начелото на владеење на правото.

- The challenged provision of the law, which is attached to the content of an already repealed provision, violates the principle of the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 55 став 2 од Законот за градежното земјиште ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/2001 и 97/2001-исправка).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.111/2005 од 2 ноември 2005 година, поведе постапка за оценување на уставноста на член 55 став 2 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со начелото на владеење на правото имајќи предвид дека таа се надоврзува на укинатата одредба од законот.

4. Судот на седницата утврди дека според укинатиот член 55 став 1 од Законот за градежното земјиште "корисниците на градежното земјиште на кои земјиштето им е доделено по пат на јавно надавање, односно непосредна спогодба (платено) правото на користење се трансформира во право на сопственост со денот на влегувањето во сила на овој закон, со приложување на валидни докази за начинот на плаќање".

Според содржината на оспорениот член 55 став 2 од Законот за градежното земјиште "на странски лица на кои градежното земјиште им е доделено на начин утврден во ставот 1 на овој член, согласно со Законот за сопственост и други стварни права, правото на користење на градежното земјиште се трансформира во право на долготраен закуп, со приложување на валидни докази за начинот на плаќање".

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок.

Според член 51, од Уставот, пак, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите.

Од анализата на член 55 став 1 од Законот за градежното земјиште кој со Одлука У.бр.172/2001 на Уставниот суд на Република Македонија од 10 јули 2002 година беше отстранет од правниот поредок произлегувало дека со него било уредено прашањето дека корисниците на градежното земјиште кои земјиштето го добиле по пат на јавно надавање или непосредна спогодба и за кое платиле, правото на користење се трансформира во право на сопственост со приложување на валидна документација за начинот на плаќање. Поточно во овој член бил утврден начинот на доделувањето на градежното земјиште на граѓаните на Република Македонија. Врз содржината на вака укинатата одредба се заснова и содржината на оспорениот член 55 став 2 во поглед на начинот на доделување на

градежното земјиште, со таа разлика што во оспорениот член се работи за доделено градежно земјиште на странски лица.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, анализата на укинатата одредба и содржината на оспорената одредба од член 55 став 2, Судот оцени дека со повикувањето на став 1 на член 55 од Законот кој е укинат и во кој е утврден начинот на доделување на градежното земјиште не е во согласност со начелото на владеење на правото утврдено во член 8 алинеја 3 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.111/2005)

7. Работни односи

7. *Labour relations*

59.

- **Достапност на работно место под еднакви услови**

- *Availability of a job under equal conditions*

- Со законската определба за цивилниот статус на директорот на Дирекцијата за заштита и спасување, не се врши поделба помеѓу воените и цивилните лица во однос на достапноста на тоа работно место, бидејќи независно од претходниот работен однос или статус на воено лице, директорот на Дирекцијата, по именувањето, функционира како цивилно лице и за својата работа во органот на управата одговара пред Владата на Република Македонија.

- *The legal definition about the civilian status of the Director of the Directorate for Protection and Rescue does not make division between military and civilian officers in respect of availability of that job, since irrespective of previous working relations or status of a military officer, the Director of the Directorate, after the appointment, functions as a civilian officer and is held answerable for his/her work in the body of administration before the Government of the Republic of Macedonia.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 19 став 2 од Законот за заштита и спасување ("Службен весник на Република Македонија" бр. 36/2004 и 49/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената одредба од Законот било предвидено дека директорот на Дирекцијата за заштита и спасување е цивилно лице, со што се повредувала уставната определба за еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите при нивното вработување. Имено со оспорената одредба од Законот се вршела поделба меѓу воените и цивилните лица, а таква поделба не требало да има, па поради тоа со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба како несогласна со членот 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 23, член 32 став 1 и 2, член 51 и член 97 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во ставот 1 од членот 19 од Законот за заштита и спасување е предвидено дека со Дирекцијата за заштита и спасување раководи директор, кој го именува Владата со мандат од четири години.

Според ставот 2 од овој член од Законот, директорот на Дирекцијата е цивилно лице.

Согласно ставовите 3 и 4, директорот е самостоен во извршувањето на работите и за својата работа одговара на Владата, која именува и заменик на директорот на Дирекцијата со мандат од четири години.

4. Според членот 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон. Според ставот 3, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со членот 96 од Уставот е определено дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 97 од Уставот, со органите на државната управа во областа на одбраната и полицијата раководат цивилни лица кои непосредно пред изборот на тие функции биле цивили најмалку три години.

Со Законот за организација и работа на органите на државната управа е уреден системот на организацијата на органите на државната управа, во кој се содржани видовите, бројот и називите на министерствата и другите органи на државната управа, како и нивните надлежности. Органите на државната управа, освен министерствата, исто така можат да се основаат, укинуваат и нивната надлежност да се утврдува со закон, а на одделни органи на државната управа, со законот со кој се основаат може да им се определи својство на правно лице.

Законот за заштита и спасување во членот 1 определил дека предмет на негово уредување е заштитата и спасувањето на луѓето и материјалните добра од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи во мир и во војна и од воени дејства во Република Македонија.

Според одредбите од овој Закон, Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија, донесува Национална стратегија за заштита и спасување за период од пет години, а Владата на Република Македонија, советите на општините и Советот на Градот Скопје, донесуваат годишни акциони програми за реализација на националната стратегија.

Заради извршување на работите од оваа сфера на заштитата и спасувањето, со членот 17 од Законот е пропишано дека се основа Дирекција за заштита и спасување како самостоен орган на државната управа со својство на правно лице.

Според одредбата од ставот 1 на членот 19 од Законот, со Дирекцијата раководи директор кој го именува Владата со мандат од четири години, а според ставот 2, кој се оспорува со иницијативата, директорот на Дирекцијата е цивилно лице.

Поаѓајќи од изнесените уставни и законски одредби и од анализата на содржината на оспорената законска одредба, произлегува дека право на законодавецот е со закон да ги уреди прашањата од сферата на заштитата и спасувањето на луѓето и материјалните добра од природните непогоди и други несреќи, на начин, со институционална подреденост и организација во управата, за кои сметал дека е тоа целисходно во правниот поредок во државата.

Основањето и организацијата на Дирекцијата за заштита и спасување како самостоен орган на управа која има надлежност да ги извршува работите утврдени со Законот, не се темелат на принципите на командна хиерархија и субординација типични за воената управа и воената власт, туку на односи во органите на државната управа кои се уредени со закон.

Оттука, соодветно на ваквата законска определба се и одредбите од Законот, кои предвиделе дека Владата го именува директорот на Дирекцијата, тој е цивилно лице и за својата работа одговара пред Владата. Тоа значи без оглед на претходниот работен однос или статус на воено лице, директорот на Дирекцијата е цивилно лице, како такво по именувањето ќе функционира и за својата работа во органот на управата ќе одговара пред Владата на Република Македонија.

Според Судот, со определбата за цивилниот статус на директорот на Дирекцијата, со оспорената одредба од Законот не се доведуваат во нееднаква положба граѓаните во достапноста на работно место, како што се наведува со иницијативата, бидејќи овој услов подеднакво се однесува за сите кои ќе ја вршат функцијата на директор на Дирекцијата. Исто така, неоснован е и наводот во иницијативата дека со оспорената законска одредба се вршела поделба меѓу воените и цивилните лица која не требало да се прави, па поради тоа одредбата била спротивна на Уставот. Ова поради тоа што со оспорената одредба се уредува каков статус ќе има лицето со именувањето за директор на Дирекцијата, што соодветно одговара на овој орган на управата и на односите во организацијата на органот на управата, а не се уредува поделбата меѓу воените и цивилните лица и разликата во нивните права.

Со оглед на наведеното, а имајќи предвид дека прашањето за цивилниот статус на директорот на Дирекцијата е

право на законодавецот да го уреди со закон, како што тоа е уредено со оспорената законска одредба и важи подеднакво за сите, Судот оцени дека не би можело да се доведе во прашање нејзината уставност од наводите кои се изнесени во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.193/2004)

60.

- Засновање на работен однос без јавно огласување (поведување на постапка)

- Employment without public announcement (initiation of a procedure)

- Во јавните установи, јавните претпријатија и други правни лица што вршат дејност на јавна служба, државните органи и органите на општините односно градот Скопје, работен однос може да се заснова и без јавно огласување за итни и неодложни работи.

- In public institutions, public enterprises and other legal entities performing an activity of a public service, state bodies and the bodies of the municipalities, that is, the City of Skopje, employment may be made without public announcement for matters that are urgent and cannot be delayed.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 9 во делот "обезбедување од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа" од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 14/1995, 53/1997, 21/1998, 25/2000, 3/2001, 50/2001, 25/2003 и 40/2003).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 9-а став 3 од законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со оспорените одредби од Законот, кои подносителот на иницијативата ги означува според пречистениот текст од Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/2003) се овозможувало спротивно на уставната одредба од член 32 став 2, одредени граѓани да можат да се вработуваат на одредени работни места без јавен оглас и на тој начин под привилегирани услови да засноваат работен однос наспроти останатите граѓани кои според Законот, во постапка на јавен оглас во меѓусебна конкуренција претендираат за вработување и според оцена на условите кои тие ги исполнуваат да се врши изборот за вработување. Поради тоа граѓаните се доведувале во нееднаква положба во поглед на достапноста на работно место, што не било во согласност со член 8 став 1 алинеи 1 и 3, член 9, член 32 став 1, 2 и 5 и член 51 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 9 од Законот за работните односи, работодавецот потребата од работници

може да ја задоволи со обезбедување работник преку огласување на јавен оглас во дневниот печат на товар на работодавецот; објавување во службата надлежна за посредување при вработување без наплата; со посредување на службата за посредување при вработување преку упатување на лица за вработување од евиденцијата на невработените лица; обезбедување од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа и преку агенција за посредување при вработување со наплата од работодавец, во согласност со овој и друг закон.

Според членот 9-а став 2 од Законот, во јавна установа, јавно претпријатие и друго правно лице што врши дејност на јавна служба, државен орган и орган на општината односно градот Скопје потреба од работник се обезбедува со објавување на јавен оглас во најмалку два дневни весници од кои најмалку во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и во весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

Според оспорениот став 3 на овој член, по исклучок, за итни и неодложни работи, работен однос може да се заснова и без јавно огласување, но најмногу до 30 дена, со посредување на службата надлежна за посредување при вработувањето.

5. Според член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во делот на одредбите од Уставот кои се однесуваат на економските, социјалните и културните права, во членот 32 став 1 е утврдено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место, а според ставот 5 остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Членот 9 од Законот за работните односи ги утврдува начините на кои работодавецот може да ја задоволи потребата од работници. Меѓу другите начини, овој член од Законот допушта обезбедување на работници од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа.

Уставната гаранција за достапноста на работното место секому под еднакви услови е едно од основните права на граѓанинот кое воедно претставува и гаранција за неговата економска и социјална сигурност и ја изразува определбата секој човек способен за работа тоа право да го оствари под определени услови и објективни можности и за секој вид работа.

Определбата содржана во членот 9 од Законот за работните односи за обезбедување на работници од страна на самиот работодавец без огласување, основано го поставува прашањето за нееднаквата положба на граѓаните во поглед на достапноста на работното место. Имено, пополнувањето на одредено работно место без огласување значи дека некои граѓани се привилегирани и полесно засноваат работен однос без притоа да има транспарентност и меѓусебна конкуренција.

Вработувањето односно пополнувањето на слободни работни места без огласување, може да се третира како нерамноправност на граѓаните и како ограничување на правото на достапност на секое работно место за оние граѓани кои воопшто не се запознати дека има слободни работни места, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на членот 9 во оспорениот дел со членовите 9 и 32 од Уставот.

6. Обезбедување на работници во јавните установи, јавните претпријатија и други правни лица што вршат дејност на јавна служба, државните органи и органите на општините односно градот Скопје по правило се врши со објавување на јавен оглас во најмалку два дневни весника.

Огласувањето на потребата од работници во наведените субјекти преку објавување на јавен оглас е задолжително и на

транспарентен начин со цел да се обезбеди примената на уставната одредба за еднаква достапност секому на секое работно место.

Само по исклучок согласно оспорениот член 9-а став 3 за итни и неодложни работи, работен однос може да се заснова и без јавно огласување, но најмногу до 30 дена, со посредување на службата надлежна за посредување при вработувањето.

Од оваа законска одредба произлегува дека засновање на работен однос без јавно огласување е можно само по исклучок; дека работниот однос е заснован на определено време со одреден максимален рок од 30 дена што значи дека овој рок може да биде и пократок; и дека е задолжително посредување на службата надлежна за посредување при вработувањето од што произлегува дека и во случај на вработување без јавно огласување работодавците во јавните служби, државните органи и органите на локалната самоуправа, не можат да обезбедуваат работници исклучиво по своја волја.

Притоа, законодавецот не го утврдил видот и степенот на итност и неодложност на работите што не трпат одлагање, а кои овозможуваат работен однос да се заснова без јавно огласување. Тоа претпоставува дека секој работодавец, во зависност од природата на работата што ја врши одредува за кои работи може да се заснова работен однос без јавно огласување, меѓутоа со определен рок и до спроведување на постапката за избор по пат на оглас. Оттука, според мислењето на Судот оспорениот член 9-а став 3 од Законот не засега во основните слободи и права на човекот и граѓанинот, во еднаквоста на граѓаните и во достапноста на секое работно место секому под еднакви услови поради што не може основано да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение под точката 1 Судот го донесе со мнозинство гласови, а под точката 2 Судот го донесе едногласно во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2004)

61.

- Пополнување на слободни работни места без огласување со склучување и заверка на договор за работа

- Filling in vacancies without announcement by concluding and certifying a job contract

- Обезбедувањето на работници од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа не е во согласност со правото на достапност на секое работно место секому под еднакви услови предвидено во член 32 од Уставот.

- The employment of workers by the employer himself without announcement by concluding and certifying a job contract is not in accordance with the right to availability of each job to everyone under equal conditions as envisaged in Article 32 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 9 во делот "обезбедување од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа" од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 14/1995, 53/1997, 21/1998, 25/2000, 3/2001, 50/2001, 25/2003 и 40/2003).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Стамен Филипов од Скопје со Решение У.бр.73/2004 од 9 март 2005 година, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означена во точката 1 од оваа одлука затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 9 од Законот за работните односи, работодавецот потребата од работници може да ја задоволи со обезбедување работник преку огласување на јавен оглас во дневниот печат на товар на работодавецот; објавување во службата надлежна за посредување при вработување без наплата; со посредување на службата за посредување при вработување преку упатување на лица за вработување од евиденцијата на невработените лица; обезбедување од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа и преку агенција за посредување при вработување со наплата од работодавец, во согласност со овој и друг закон.

5. Според член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во делот на одредбите од Уставот кои се однесуваат на економските, социјалните и културните права, во членот 32 став 1 е утврдено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место, а според ставот 5 остварувањето на правата на невработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Членот 9 од Законот за работните односи ги утврдува начините на кои работодавецот може да ја задоволи потребата од работници. Меѓу другите начини, овој член од Законот допушта обезбедување на работници од страна на самиот работодавец без огласување со склучување и заверка на договор за работа.

Уставната гаранција за достапноста на работното место секому под еднакви услови е едно од основните права на граѓанинот кое воедно претставува и гаранција за неговата економска и социјална сигурност и ја изразува определбата секој човек способен за работа тоа право да го оствари под определени услови и објективни можности и за секој вид работа.

Определбата содржана во членот 9 од Законот за работните односи за обезбедување на работници од страна на самиот работодавец без огласување, според Судот граѓаните ги доведува во нееднаква положба во поглед на достапноста на работното место. Имено, пополнувањето на одредено работно место без огласување значи дека некои граѓани се привилегирани и полесно засноваат работен однос без притоа да има транспарентност и меѓусебна конкуренција.

Вработувањето односно пополнувањето на слободни работни места без огласување со склучување и заверка на договор за работа претставува нерамноправност на граѓаните и ограничување на правото на достапност на секое работно место за оние граѓани кои воопшто не се запознати дека има слободни работни места поради што Судот оцени дека членот 9 во оспорениот дел не е во согласност со членовите 9 и 32 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2004)

62.

- Право на приговор

- *Right to complaint*

- Уставот го гарантира право на жалба против судските акти, управните акти, или актите на организациите или институциите што вршат јавни овластувања, но не го гарантира правото на приговор против одлуки донесени во врска со работниот однос.

- *The Constitution guarantees the right to appeal against court acts, administrative acts, or acts of organisations or institutions performing public mandates, but does not guarantee the right to complaint against decisions made in connection with employment.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 136 став 2 во делот: "што ја именува генералниот директор" од Колективниот договор на Јавното претпријатие Македонска радио телевизија бр. 01-4747/1 од 24 септември 2003 година.

2. Славе Димитров од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата од Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорениот дел од одредбата се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и член 15 од Уставот на Република Македонија. Имено, оспорениот дел од одредбата не обезбедувал двостепеност во одлучувањето по приговор на вработените во Јавното претпријатие, бидејќи наместо друг орган кој не учествувал во првостепената постапка и во втор степен одлучувал истиот орган, односно комисија именувана од генералниот директор.

Притоа, делот од одредбата се оспорува во однос на неговата релација со членот 20 став 3 од Колективниот договор, каде што било предвидено генералниот директор или работник што тој ќе го овласти да донесе одлука за распоредување на работник.

Поради наведеното подносителот на иницијативата предлага Судот да го поништи делот од оспорената одредба, како и да ги поништи сите акти донесени врз основа на овој дел од одредбата.

3. Судот на седницата утврди дека според член 136 став 2 од Колективниот договор на Јавното претпријатие Македонска радио телевизија, барањето, односно приговорот работникот го поднесува до комисија од три члена од кои еден преставник на синдикатот што ја именува генералниот директор, во рок од 15 дена од денот на врачувањето на одлуката со кое е повредено неговото право, односно од денот кога дознал за повредата на правото. Одредбата се оспорува во делот: "што ја именува генералниот директор".

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Според член 32 став 5 од Уставот, правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Тргувајќи од содржината на член 15 од Уставот произлегува дека Уставот го гарантира правото на жалба против судските акти, управните акти, или актите на организациите или институциите што вршат јавни овластувања.

Во конкретниот случај со членот 136 од Колективниот договор, а со тоа и со оспорениот дел, не се предвидува поднесување на жалба како што предвидела уставната одредба, туку поднесување на приговор. Приговорот е специфично правно средство што се вложува, меѓу другото и во случаите кога вработените не се согласуваат со донесената одлука во врска со нивните права, обврски и одговорности што ги имаат кај конкретен работодавец. Притоа ова правно средство остава можност за внатрешно решавање на настанатата состојба и одбегнување на натамошно водење на судска или управна постапка, доколку по повод приговорот доносителот на актот против кој се вложува приговорот согледа дека повредил нечии права. Значи не станува збор за заштита на права во постапка пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања, туку станува збор за заштита на права, обврски и одговорности што произлегуваат од работен однос.

Со оглед на тоа што станува збор за право на приговор против одлуки донесени во врска со работниот однос на вработените во Јавно претпријатие кое не е институција што врши јавни овластувања, Судот оцени дека оспорениот дел од одредбата не може да се доведе во релација и подведе под сомнение по однос на согласноста со членот 15 од Уставот.

Понатаму Судот утврди дека членот 135 став 2 од Законот за работни односи и членот 82 став 1 од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и другите правни лица кои вршат нестопанска дејност оставаат можност работникот, заради остварување на правата од работен однос, да поднесе барање, односно приговор до органот утврден со колективен договор. Наведените акти не содржат поблиско уредување за начинот на конституирање на органот што треба да одлучува по барањата, односно приговорите.

Прифатената регулатива во оспорениот дел од одредбата, генералниот директор да ја именува комисијата што одлучува по приговор, прилегува од содржината на законската норма и нормата од Општиот колективен договор за нестопанската дејност што е во согласност со членот 32 став 5 од Уставот.

Со оглед на тоа што станува збор за орган утврден со колективен договор на начин предвиден во законската одредба, како и одредбата од Општиот колективен договор за нестопанската дејност, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за

согласноста на оспорениот дел од одредбата и со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 151/2004)

63.

- Дисциплинска и материјална одговорност

- *Disciplinary and material responsibility*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилата за утврдување на дисциплинска и материјална одговорност во Пролетер АД Крива Паланка, донесени од Одборот на директори под бр.03-176/1 од 2 септември 2002 година.

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот акт бил спротивен на член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и член 52 од Уставот на Република Македонија. Имено, правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективни договори, а не со Правила како што било направено во конкретниот случај. Од друга страна, оспорените правила влегле во сила со денот на донесувањето, не биле објавени, ниту пак соопштени на вработените со што бил повреден член 52 од Уставот. Воедно со оспорените правила биле повредени член 2 до 5, член 106 до 112, член 117, член 119, член 123, член 127 став 1 и член 128 од Законот за работните односи. Ова од причина што за повреда на работната обврска и причинетата штета работникот одговарал според законот и колективните договори, а не според законот и Правилата. Предвидувањето според членот 16 од оспорениот акт за престанок на работниот однос без отказ во случаи на кршење на работниот ред и дисциплината и неисполнувањето на работните обврски било спротивно на член 127 од Законот за работните односи, каде за вакви случаи било определено отказниот рок да не биде пократок од 30 дена.

Освен тоа личната одговорност на работникот за повреда на работната обврска во Правилата се дефинирала како "дисциплинска" или "дисциплина", со што се повредувал Законот за работни односи кој не ги користел наведените термини, а воедно се повредувал и Уставот.

Подносителот на иницијативата предлага при одлучувањето да се имаат предвид донесените одлуки во постапките по предметите на Судот У.бр.37/1998, У.бр.229/1997, У.бр.230/2000 и У.бр.62/2003.

Врз основа на наведеното, се предлага поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените Правила и донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија што се преземаат врз основа на актот.

3. Судот на седницата утврди дека Правилата за утврдување на дисциплинската и материјална одговорност во Пролетер АД Крива Паланка се донесени од Одборот на Директори под бр.03-176/1 од 2 септември 2002 година. Правилата се составени од: општи одредби, одредби што го уредуваат престанок на работниот однос, одредба што го уредува предлогот за поведување постапка, одредби што ја уредуваат расправата пред првостепен дисциплински орган, одредби што ја уредуваат расправата пред второстепен орган и

одредби што ја уредуваат материјалната одговорност. Правилата имаат вкупно 33 члена, од кои во последниот е определено дека актот влегува во сила со денот на донесувањето.

4. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од карактерот на оспорениот акт, кој уредува права од работен однос што настануваат внатре во конкретно Акционерско друштво, во случајот АД Пролетер од Крива Паланка, Судот оцени дека актот нема карактер на пропис, туку уредува интерни прашања поврзани со работните односи на вработените во споменатото Друштво, како приватноправен субјект.

Со оглед на тоа што оспорениот акт нема карактер на пропис, согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да одлучува за неговата согласност со Уставот и со Законот за работните односи.

По однос на предлогот за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорените правила, според Судот не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.208/2004)

64.

- Наредба за работа подолга од работното време

- *Order for an overtime work*

- Донесувањето на наредба на министерот за одбрана за работа подолга од работното време не е во спротивност со принципите на едностарешинство, субординација и единство во комаднувањето при употребата на силите и средствата.

- *The adoption of an order by the Minister of Defence for an overtime work is not in contradiction with the principles of single seniority, subordination and unity in command when using forces and means.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 89 став 4 во делот: "во случаите од став 2 точки 1) и 2) на овој член, донесува министерот за одбрана" од Законот за служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2002, 98/2002 и 71/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со предвидувањето наредба за работа подолга од полното работно време во случаите од став 2 точки 1 и 2 на член 89 од Законот за служба во АРМ донесува министерот за одбрана, доаѓало до деконцентрација на командните овластувања и вметнување на орган во вертикалниот линиски систем на командување и употреба на Армијата помеѓу претседателот на Републиката и Генералштабот на Армијата. Според подносителот на иницијативата, на овој начин се разводнувала функцијата на командувањето, а со самото тоа доаѓало до слабеење на одговорноста во системот на одбраната кој се заснова врз принципите на едностарешинство, субординација и единство во командувањето при употреба на силите и средствата. Имено, системот на командувањето бил строго хиерархиски уреден со еден наредбодавец и еден извршител.

Подносителот на иницијативата смета дека со оспорениот дел од законската одредба се вршела поделба на функцијата помеѓу претседателот на Републиката како врховен командант на вооружените сили и министерот за одбрана, како старешина на орган на државната управа, а со самото тоа и до ограничување на ингеренциите на Врховниот командант. Според наводите во иницијативата, од уставноправен аспект било нелогично и неодржливо министерот за одбрана да донесува конкретна наредба за работа подолга од полното работно време и врз основа на подзаконски пропис на началникот на Генералштабот на Армијата.

Поради изнесените аргументи, подносителот на иницијативата смета дека со ваквото пропишување во оспорениот законски дел се отворала можност за повреда на принципите на едностарешинство, субординација и единство во комаднувањето при употреба на силите и средствата, со што се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 79 став 2 и член 122 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на член 89 став 4 во делот "во случаите од став 2 точка 1 и 2 на овој член донесува министерот за одбрана" од Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во член 89 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија е предвидено:

"Работното време на професионален војник и воен старешина изнесува 40 часа во работна недела (полно работно време).

Работното време може да трае подолго од 40 часа во работна недела, во следниве случаи:

- 1) во случај на наредени мерки за зголемена борбена готовност;
- 2) во случај на потреба од дополнително ангажирање на одредени воени единици заради одржување на борбената готовност;
- 3) во случај на тревога во воените единици, односно установи;
- 4) за време на воена вежба;
- 5) во случај кога Армијата на Република Македонија учествува во отстранување последици од вонредна состојба;
- 6) за време на дежурство и слични должности во воени единици односно воени установи;
- 7) во услови кога се бара продолжување на започнатата работа чие запирање или преименување би имало штетни последици за борбената готовност на воената единица односно установа за извршување вонредни задачи или поради одредени состојби во единиците односно установата.

Во случаите од став 2 на овој член, професионалниот војник и воениот старешина се должни да работат подолго од полното работно време.

Наредба за работа подолга од полното работно време во случаите од став 2 точки 1) и 2) на овој член донесува министерот за одбрана, (оспорен дел), а во случаите од став 2 точки 3) до 7) на овој член, наредба донесува командантот на баталјон и нему рамен или повисок старешина.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 79 став 2 и 3 од Уставот, претседателот на Републиката е врховен командант на вооружените сили на Македонија и претседателот на Републиката своите права и должности ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Согласно член 122 од Уставот вооружените сили на Република Македонија го штитат територијалниот интегритет и независност на Републиката.

Одбраната на Републиката се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Членот 1 од Законот за одбрана ("Службен весник на Република Македонија" бр.42/2001 и 5/2003), утврдува дека одбраната на Република Македонија се организира како систем за одбрана на независноста и територијалниот интегритет на Републиката. Одбраната ја остваруваат граѓаните, органите на државната власт и вооружените сили како Армија на Република Македонија. Со овој закон се утврдуваат надлежностите во остварувањето на одбраната, на претседателот на Републиката и врховен командант на Армијата, како и надлежностите на Министерството за одбрана.

Согласно членот 18 став 1 од овој закон, во остварувањето на одбраната претседателот на Република Македонија и врховен командант на Армијата ги определува мерките за зголемување на борбената готовност на Армијата и наредува нивно спроведување.

Со овој закон во членот 26 точка 20 е определено дека во извршувањето на работите и задачите од член 25 став 1 на овој закон, Генералштабот на Армијата донесува стручни правила и упатства што се однесуваат на употребата на единиците на Армијата, внатрешниот ред и односите во вршењето на службата во Армијата и други стручни правила и упатства од значење за работата во Армијата.

Законот за одбрана во системското уредување на прашањата од сферата на одбраната, поаѓајќи од изнесените уставни норми, јасно ги определил надлежностите на органите на државната власт односно на претседателот на Републиката и на Министерството за одбрана и статусот на Армијата како вооружена сила на сите граѓани на Републиката заради остварување на уставната функција за

одбрана на земјата. Во тие рамки со Законот е определено дека оперативните и стручните работи за организирање, подготвување и командување со Армијата ги врши Генералштабот на Армијата, како највисоко стручно тело во состав на Министерството за одбрана, со кое раководи началник кој го поставува и разрешува претседателот на Републиката и кој одговара на претседателот на Републиката и министерот за одбрана.

Следствено на овој законски концепт, предмет на уредување со Законот за служба во Армијата на Република Македонија е статусот, правата и должностите и одговорностите на лицата во служба во Армијата на Република Македонија, како и работното време, одмори и отсуства и други прашања во врска со службата во Армијата.

Работното време, одморите и отсуствата на воените лица, односно на лицата во служба во Армијата се уредени во Главата IX со членовите од 88 до 112 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

Овластувањата определени во членот 89 (сега оспорен) се однесуваат на професионален војник и воен старешина.

Согласно член 4 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, служба во Армијата со засновање работен однос во Министерството за одбрана вршат офицери, подофицери (воени старешини) и професионални војници.

Во членот 49 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, меѓу другото се предвидува дека министерот кој раководи со министерството одлучува за правата, должностите и одговорностите на државните службеници и другите лица вработени во министерството кои немаат статус на државни службеници, доколку со закон не е поинаку определено. Членот 55 од истиот закон ја предвидува можноста министерот да донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Од анализата на наведената законска регулатива, според Судот, произлегува дека во конкретниов случај министерот одлучува за правата, должностите и одговорностите на воените лица кои имаат засновано работен однос во Министерството за одбрана, односно на воените старешини и професионалните војници. Работното време на

вработените регулирано со овој закон трпи продолжување, односно зголемување на полното работно време, само во со закон определените случаи, меѓу кои и при наредени мерки за зголемена борбена готовност и потреба од дополнително ангажирање на одредени воени единици заради одржување на борбената готовност.

Имајќи го во вид фактот дека само претседателот на Републиката, како врховен командант на Армијата, ги определува мерките за зголемување на борбената готовност на Армијата и наредувањето на нивното спроведување, Судот оцени дека наредбата на министерот за одбрана за работа подолга од полното работно време е во функција на операционализација на мерките определени од врховниот командант. Оттука, оспорената одредба од Законот не значи деконцентрација на командните овластувања ниту разводнување на функцијата на командувањето и не е во спротивност со принципите на едностарешинство, субординација и единство во командувањето при употребата на силите и средствата, на кои околности се укажува во иницијативата. Напротив, според Судот донесувањето на наредбата од министерот за одбрана за работа подолга од работното време, всушност е последица на претходно определување од страна на претседателот на Републиката на мерките за зголемување на борбената готовност на Армијата на Република Македонија и наредувањето на нивно спроведување. Понатаму, во функција на навремено и ефикасно извршување на определените мерки, а со оглед на специфичниот карактер на истите министерот за одбрана ја донесува наредбата за работа за подолго работно време. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со наредбата за работа подолга од полното работно време донесена од министерот доаѓа до мешање на командните и извршните функции помеѓу претседателот на Републиката и министерот за одбрана, бидејќи нивните овластувања во однос на одбраната се јасни и децидно определени со позитивната законска регулатива.

Според Судот со оспорената законска одредба не се повредува член 8 став 1 алинеа 3, член 51, член 79 став 2 и член 122 став 1 од Уставот на Република Македонија, во однос на кои се оспорува уставноста на оваа законска одредба и поради тоа не може да се постави прашањето за нејзината согласност со овие членови од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.21/2005)

65.

- Приоритет на законот пред колективните договори

- Priority of the law before collective agreements

- Во уредување на прашања од работен однос законот има првенство пред колективните договори.

- In the regulation of issues regarding employment, the law has priority before the collective agreements.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 96 од Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004 и 69/2004).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 70 став 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Тодор Пљаков од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 96 и член 70 став 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата членот 96 од Законот за државните службеници не бил во согласност со член 32 став 5 од Уставот, затоа што со донесување на наведениот закон се исклучувала примената на колективните договори иако колективните договори со кои се регулирани правата и обврските на работниците, односно вработените се уставна категорија во смисла на член 32 став 5 од Уставот.

Ова затоа што со Законот за државните службеници од член 63 заклучно со член 73 е регулирана материјата на дисциплинската одговорност на државните службеници во кои одредби е предвидена содржина која веќе е регулирана со Законот за работните односи, Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи и органите на локалната самоуправа и другите правни лица што вршат нестопанска дејност и Колективниот договор за државните, правосудните и органите на локалната самоуправа на Република Македонија.

Од наводите во иницијативата, иако тоа изречно не е наведено произлегува, дека подносителот на иницијативата во суштина смета дека прашањата кои се уредени со колективни договори не можат да бидат предмет на законско уредување и со законот кој е подоцна донесен не може да се исклучи примената на колективните договори, или поточно речено подносителот на иницијативата по прашањето за уредување на односите од областа на работните односи првенство им дава на колективните договори.

Членот 70 став 5 од Законот со кој е предвидено дека дисциплинската постапка завршува во рок од 45 дена од денот на нејзиното поведување е спротивен на член 32 став 5 од Уставот, Законот за работните односи, член 104 од Колективниот договор на државните, правосудните и органите на локалната самоуправа на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/1995) како и со член 72 од Општиот колективен договор за

јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.39/1994).

Ова затоа што во оспорениот член 70 став 5 од Законот за државните службеници е предвиден рок на застареност за поведување на дисциплинска постапка спротивно на рокот предвиден во колективните договори. Поаѓајќи од фактот што со член 96 од Законот за државните службеници се исклучени од примена колективните договори, со оспорената одредба од член 70 став 5 се одземаат и ограничуваат правата на вработените, односно на државните службеници во однос на роковите на застареност.

4. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 96 од Законот за државните службеници е предвидено дека "со денот на влегување во сила на овој закон престанува примената на одредбите од колективните договори по прашањата кои се уредени со овој закон.

Во оспорениот член 70 став 5 од наведениот закон е предвидено дека "дисциплинската постапка завршува во рок од 45 дена од денот на нејзиното покренување".

5. Според член 32 став 5 од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од наведената уставна одредба произлегува дека нормативното уредување на остварувањето на правата од работен однос поделено е на законодавна (државна функција) и колективно договарање (недржавна нормативна функција).

Притоа, иако Уставот не ја определува содржината и обемот на уредувањето на правата со овие два вида акти, неспорно е дека колективните договори и законите не се на исто рамниште.

Имено, колективните договори во однос на законот се од секундарно значење што значи дека со нив може и треба да се уредуваат одделни особености надвор од минимумот што ќе биде утврден со закон, или поточно речено со колективните договори се доуредуваат во согласност со закон одделни права и обврски, одговорности како и обемот и начинот на остварување на правата и други прашања од интерес за работниците и работодавецот и со нив

не може да се утврдат помали права и понеповолни услови за работа од оние утврдени со закон.

Ваквиот однос на колективните договори кон Законот, меѓу другото, произлегува и од членовите 84 до 97 од Законот за работните односи со кои е уредено прашањето на колективното договарање од работните односи.

Имено, од наведените одредби произлегува дека со колективните договори во согласност со закон се доуредуваат правата, обврските и одговорностите на работниците и работодавците од работен однос како и обемот и начинот на остварување на правата и обврските и другите одредби за прашања од интерес за работниците.

Со член 2 од Законот за работните односи, е предвидено дека работниот однос се уредува со овој закон со други закони и колективни договори.

Со Законот за државните службеници се уредуваат статусот, правата, должностите и одговорностите на државните службеници, како и системот на плата и надоместоци на плата за државните службеници (член 1).

За прашањата што не се уредени со овој закон и за прашања за кои овој закон не упатува на примена на друг закон, а се однесуваат на државните службеници се применуваат општите прописи за работните односи (член 4).

Од наведеното произлегува дека во уредувањето на прашањата од работен однос првенство има законот со кој се утврдени основните права од работен однос кои можат да се доуредат со колективен договор, при што неспорно е дека од член 32 став 5 од Уставот произлегува овластување оваа проблематика да се уредува со закон, односно закони кои не се ограничени со нормите на колективните договори. Имено, државата која е социјален партнер во колективното договарање подоцна може да го напушти принципот на колективното договарање и самостојно да ги уреди прашањата од работен однос, како што тоа впрочем е направено и со Законот за државните службеници.

Тргувајќи од анализата на одредбата од член 32 став 5 од Уставот, одредбите од Законот за работните односи кои се

однесуваат на колективното договарање во сферата на работните односи наспрема содржината на оспорениот член 96 од Законот според која со денот на влегување во сила на Законот за државни службеници престанува да се применуваат одредбите од колективните договори по прашањата кои се уредени со овој закон Судот смета дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд меѓу другото одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со закон.

Согласно член 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи ги предвид наводите на подносителот на иницијативата според кои член 70 став 5 не содржел рок на застареност односно рок во кој може да се поведе дисциплинска постапка против државен службеник како што е предвидено во колективните договори, како и содржината на самата одредба, Судот смета дека подносителот на иницијативата истата погрешно ја толкува. Ова затоа што со неа воопшто не се уредува прашањето на рокот на застареност, односно субјективниот и објективниот рок во кој треба да започне постапката и да се донесе одлука од страна на работодавецот, туку со оспорената одредба се уредува прашањето на траењето на дисциплинската постапка.

Со оглед на тоа што подносителот на иницијативата оспорува одредба која не го содржи тоа што според него би морало да содржи според мислењето на Судот излегува надвор од неговата надлежност, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

7. Тргувајќи од содржината на член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, а по однос на наводите во иницијативата дека оспорените членови не биле во согласност со Законот за работните односи, со член 72 од Општиот колективен договор за јавни служби, јавни претпријатија, државни органи, органите на локалната самоуправа и другите правни лица што вршат нестопанска дејност и со член 104 од Колективниот договор на државните, правосудните и органите на

локалната самоуправа на Република Македонија, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на законите ниту, пак, за согласноста на законите со колективните договори, поради што одлучи иницијативата во овој дел да ја отфрли.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.59/2005)

66.

- Престанок на правото на работа по основ на пол (поведување на постапка)

- Termination of the right to employment on grounds of sex (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 104 став 1 од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 17 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005 и 84/2005).

3. Бојана Мирчева од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законските одредби означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата претходниот Закон за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/2003) во членот 116 предвидуваше исти услови за престанување на работниот однос за маж и жена, 40 години стаж или 65 години живот, не правејќи разлика меѓу половите во остварување на ова право. Согласно членот 9 ставот 1 од Уставот на Република Македонија граѓаните биле еднакви во слободите и правата независно од полот итн., а согласно ставот 2 од овој член граѓаните пред Уставот и законите биле еднакви.

Подносителот на иницијативата смета дека со оспорената одредба од Законот за пензиско и инвалидско осигурување жената била ставена во нерамноправна положба со мажот од причини што не и била дадена можност по нејзин избор да замине во пензија како мажот, ако нејзините прихофизички способности го заслужувале таквиот избор на еднаквост во остварување на правото на пензија како и мажите со навршување на 64 години живот. Во овој контекст подносителот на иницијативата го оспорува и членот 104 став 1 од Законот за работни односи, со чие влегување во сила мажите и жените се ставени во нерамноправна положба при престанување на работниот однос, со што се повредувал членот 9 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 104 став 1 од Законот за работните односи, работодавачот има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Според член 17 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување осигуреникот стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 64 години живот (маж), односно 62 години живот (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж.

5. Според член 9 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според ставот 2 од овој член, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Уставот на Република Македонија во делот на одредбите кои се однесуваат на економските, социјалните и културните права, со членот 32 став 1 предвидел дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 5 од овој член од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Од анализата на цитираните одредби од Уставот произлегува дека уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите ги обврзува како законодавецот така и сите субјекти на колективното договарање, во уредувањето на прашањата за остварувањето на правата на вработените и нивната положба, со законот и со колективните договори да обезбедат еднаква правна положба на сите работници. Врз основа на тоа, со Законот за работните односи конкретно се уредени прашањата во врска со откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот, меѓу другото и правото на работодавачот да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Со Законот за работните односи во членот 1 е утврдено дека со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Според ставот 2 од овој член од Законот работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Според членот 3 став 1 од Законот, овој закон ги уредува и работните односи на работниците вработени во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа, установите, јавните претпријатија, заводите, фондовите, организациите и други правни и физички лица кои вработуваат работници, доколку со друг закон поинаку не е определено.

Според ставот 2 од овој член од Законот, работниот однос може да престане само на начин и под услови утрдени со закон и колективен договор, а според ставот 3 од овој член, во работниот однос секоја од страните е должна да ги исполнува пропишаните и договорените права, обврски и одговорности.

Според член 6 став 1 од Законот, работодавачот не смее барателот на вработување или работникот, да го става во нееднаква положба поради расата, бојата на кожата, полот, возраста, здравствената состојба, односно инвалидност, религиозното, политичко или друго убедување, членување во синдикати, националното или социјалното потекло, статус на семејството, имотната состојба, половата насоченост или заради други лични околности.

Според ставот 2 од овој член од Законот, на жените и на мажите мораат да им бидат обезбедни еднакви можности и еднаков третман при вработувањето, напредувањето во работата, оспособувањето, образованието, преквалификацијата, платите, наградувањето, отсуството од работа, условите за работа, работното време и откажувањето на договорот за вработување.

Членот 7 од Законот зборува за директна и индиректна дискриминација. Според ставот 1 на овој член, забраната на директна или индиректна дискриминација во случаите од членот 6 на овој закон се однесува на дискриминација на кандидатот за вработување и на работникот, според ставот 2 од овој член, директна дискриминација, во смисла на ставот 1 од овој член, е секое постапување условувано со некои од основите од членот 6 на овој закон со кое лицето било ставено, се става, или би можело да биде ставено во понеповолна положба од други лица во споредбени случаи. Според ставот 3 од овој член, индиректна дискриминација, во смисла на овој закон, постои кога определена навидум неутрална одредба, критериум или пракса, го става или би го ставила во понеповолна положба во однос на другите лица, кандидатот за вработување или работникот поради

определено својство, статус, определување или уверување од членот 6 на овој закон.

Според ставот 4 од овој член од Законот, дискриминацијата, во смисла на членот 6 од овој закон, е забранета меѓу другото и во однос на откажувањето на договорот за работа.

Законот за работните односи во делот на одредбите кои се однесуваат на откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот во поднасловот "Прекин на договорот за работа поради возраст на работникот" со оспорениот член 104 став 1 предвидел дека работодавачот има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Во ставот 2 на овој член од Законот е предвидено дека работодавачот на работникот од ставот 1 на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.

Судот на седницата утврди дека уставна обврска на законодавецот е при уредувањето на прашањата во врска со остварувањето на правата, обврските и одговорностите на работникот и работодавецот од работниот однос и засновање и престанок на работниот однос, граѓаните да ги става во еднаква правна положба по наведените основи.

Оспорената одредба од законот според Судот, не пропишува еднаква правна положба на граѓаните. Имено, предвидувањето со оспорената одредба од член 104 став 1 од Законот, работодавачот да има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување на старосна пензија согласно со закон, значи нееднаков однос кон граѓаните по основ на пол, секогаш кога условите за остварување на пензија утврдени со посебен закон се различни за мажите и жените, како што е сега случај со нашиот правен поредок.

Оттука, оспорената одредба од Законот е императивна и им наметнува престанок на правото на работа на жените под различни услови од мажите, односно со навршени 62 години живот, во однос на 64 години живот за мажите.

Тргувајќи од изнесеното пред Судот се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со начелото на еднаквост на граѓаните независно од полот и начелото на достапноста на секое работно место секому под еднакви услови.

Притоа, Судот го имаше предвид и член 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, односно ставот на Судот изразен во Решението У.бр.107/2004 од 29 септември 2004 година со кое Судот утврди дека правото на осигуреникот жена да стекнува старосна пензија порано од осигуреникот маж е оправдано со принципот на афирмативна акција, односно принципот на позитивна дискриминација на жената, но во сферата на пензиското и инвалидското осигурување, што не може по автоматизам да се применува и во други сфери, особено не ако тоа води кон ограничување на правата по основ на пол. Во конкретниот случај станува збор за остварување на правото на работа кое се разликува од остварувањето на правото на старосна пензија.

Со оглед на изнесеното, пред Судот се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 104 став 1 од Законот за работните односи со означените одредби од Уставот на Република Македонија.

6. Подносителот на иницијативата го оспорува и членот 17 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување според кој осигуреникот стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 64 години живот (маж), односно 62 години живот (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.107/2004 од 29 септември 2004 година не поведе постапка за оценување на уставноста на член 17 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003 и 50/2004). Судот, исто така, не поведе постапка за оценување на уставноста на овој член од Законот пред неговата последна измена со решенија У.бр. 6/1997 од 19 февруари 1997 година и У.бр.197/2000 од 21 март 2001 година.

Во наведените решенија Судот изрази став дека разликата во полот, како фактичка разлика, не мора секогаш правно да се апстрахира за да се постигне посакуваната еднаквост пред законот. Имено, ако разликата во полот има реални импликации врз положбата на луѓето во социјалната сфера, тогаш нејзиното уважување може, напротив, да го зајакне принципот на правната еднаквост кој подразбира еднакво постапување со еднаквите, а нееднакво со нееднаквите. Оттука, социјалната положба и улога на жената во одредени случаи може да биде релевантна за поинаква положба во поглед на остварување на определени права и обврски, како што се на пример оние во сферата на одбраната, заштитата на мајчинството и т.н. Врз основа на изнесеното, Судот смета дека во конкретниот случај разликите во правата што произлегуваат од тоа дали осигуреникот е маж или жена, не го нарушуваат принципот на еднаквост на граѓаните, ниту содржат дискриминаторски однос кон осигурениците од машки пол, туку всушност претставуваат праведно решение поради понеповолната положба на жената во однос на мажот која произлегува од нејзината посебна положба во остварувањето на улогата на мајчинство. Во таа смисла, давањето од страна на законодавецот право на жената-работник да може да оствари право на старосна пензија за две години помала возраст од мажот, што во оваа сфера е оправдано според принципот на афирмативна акција, односно позитивна дискриминација.

Судот и во овој случај не наоѓа причини за поинакво одлучување, поради што утврди дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение по однос на точката 1 Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.161/2005)

67.

- **Различни услови за остварување правото на пензија по основ на пол**

- *Different conditions for the realisation of the right to a pension on grounds of sex*

- **Предвидувањето работодавачот да има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување на старосна пензија согласно со закон, значи нееднаков однос кон граѓаните по основ на пол, секогаш кога условите за остварување на пензија утврдени со посебен закон се различни за мажите и жените, како што е сега случај во нашиот правен поредок.**

- *The envisaging that the employer has the right to terminate the job contract of an employee when the employee fulfils the conditions for an old-age pension pursuant to law, means an unequal treatment towards citizens on grounds of sex, whenever the conditions for realisation of a pension defined in a special law are different for men and women, as is the case now in our legal order.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА членот 104 став 1 од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.161/2005 од 9 ноември 2005 година по иницијатива на Бојана Мирчева од Скопје, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 104 став 1 од Законот за работните односи, работодавачот има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

5. Според член 9 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според ставот 2 од овој член, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Уставот на Република Македонија во делот на одредбите кои се однесуваат на економските, социјалните и културните права, со членот 32 став 1 предвидел дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 5 од овој член од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Од анализата на цитираните одредби од Уставот произлегува дека уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите ги обврзува како законодавецот, така и сите субјекти на колективното договарање, во уредувањето на прашањата за остварувањето на правата на вработените и нивната положба, со законот и со колективните договори да обезбедат еднаква правна положба на сите работници. Врз основа на тоа, со Законот за работните односи конкретно се уредени прашањата во врска со откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот, меѓу кои и правото на работодавачот да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Со Законот за работните односи во членот 1 е утврдено дека со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Според ставот 2 од овој член од Законот работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Според членот 3 став 1 од Законот, овој закон ги уредува и работните односи на работниците вработени во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа, установите, јавните претпријатија, заводите, фондовите, организациите и други правни и физички лица кои вработуваат работници, доколку со друг закон поинаку не е определено.

Според ставот 2 од овој член од Законот, работниот однос може да престане само на начин и под услови утрдени со закон и колективен договор, а според ставот 3 од овој член, во работниот однос секоја од страните е должна да ги исполнува пропишаните и договорените права, обврски и одговорности.

Според член 6 став 1 од Законот, работодавачот не смее барателот на вработување или работникот да го става во нееднаква положба поради расата, бојата на кожата, полот, возраста, здравствената состојба, односно инвалидност, религиозното, политичко или друго убедување, членување во синдикати, националното или социјалното потекло, статус на семејството, имотната состојба, половата насоченост или заради други лични околности.

Според ставот 2 од овој член од Законот, на жените и на мажите мораат да им бидат обезбедни еднакви можности и еднаков третман при вработувањето, напредувањето во работата, оспособувањето, образованието, преквалификацијата, платите, наградувањето, отсуството од работа, условите за работа, работното време и откажувањето на договорот за вработување.

Членот 7 од Законот зборува за директна и индиректна дискриминација. Според ставот 1 на овој член, забраната на директна или индиректна дискриминација во случаите од членот 6 на овој закон се однесува на дискриминација на кандидатот за вработување и на работникот. Според ставот 2 од овој член, директна дискриминација, во смисла на ставот 1 од овој член, е секое постапување условувано со некои од основите од членот 6 на овој закон со кое лицето било ставено, се става, или би можело да биде ставено во понеповолна положба од други лица во споредбени случаи. Според ставот 3 од овој член, индиректна дискриминација, во смисла на овој закон, постои кога определена навидум неутрална одредба, критериум или пракса го става или би го ставила во понеповолна положба во однос на другите лица кандидатот за вработување или работникот поради определено својство, статус, определување или уверување од членот 6 на овој закон.

Според ставот 4 од овој член од Законот, дискриминацијата, во смисла на членот 6 од овој закон, е забранета меѓу другото и во однос на откажувањето на договорот за работа.

Законот за работните односи во делот на одредбите кои се однесуваат на откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот во поднасловот "Прекин на договорот за работа поради возраст на работникот" со оспорениот член 104 став 1 предвидел дека работодавачот има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Во ставот 2 на овој член од Законот е предвидено дека работодавачот на работникот од ставот 1 на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.

Судот на седницата утврди дека уставна обврска на законодавецот е при уредувањето на прашањата во врска со остварувањето на правата, обврските и одговорностите на работникот

и работодавецот од работниот однос и засновање и престанок на работниот однос, граѓаните да ги става во еднаква правна положба по наведените основи.

Оспорената одредба од законот според Судот, не пропишува еднаква правна положба на граѓаните. Имено, предвидувањето со оспорената одредба од член 104 став 1 од Законот, работодавачот да има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување на старосна пензија согласно со закон, значи нееднаков однос кон граѓаните по основ на пол, секогаш кога условите за остварување на пензија утврдени со посебен закон се различни за мажите и жените, како што е сега случај во нашиот правен поредок.

Оттука, оспорената одредба од Законот е императивна и им наметнува престанок на правото на работа на жените под различни услови од мажите, односно со навршени 62 години живот, во однос на 64 години живот за мажите.

Тргувајќи од изнесеното Судот утврди дека оспорената законска одредба не е во согласност со начелото на еднаквост на граѓаните независно од полот и начелото на достапноста на секое работно место секому под еднакви услови.

Притоа, Судот го имаше предвид и член 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, односно ставот на Судот изразен во Решението У.бр.107/2004 од 29 септември 2004 година со кое Судот утврди дека правото на осигуреникот жена да стекнува старосна пензија порано од осигуреникот маж е оправдано со принципот на афирмативна акција, односно принципот на позитивна дискриминација на жената, но во сферата на пензиското и инвалидското осигурување, што не може по автоматизам да се применува и во други сфери, особено не ако тоа води кон ограничување на правата по основ на пол. Во конкретниот случај станува збор за остварување на правото на работа кое се разликува од остварувањето на правото на старосна пензија.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека оспорената одредба од член 104 став 1 од Законот за работните односи не е во согласност со означените одредби од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.161/2005)

68.

- Закон за работните односи

- *Law on Labour*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 71 и 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за членовите 95, 96, 97 и 98 од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2005).

2. Тодор Пљаков од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точка 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените законски одредби не содржеле, односно во истите не била предвидена правна можност да има мерила и критериуми за избор за

отпуштање при давање отказ поради деловни причини, како што тоа било предвидено во членот 138 од стариот Закон за работни односи поради што произлегувало дека оспорените одредби биле во спротивност на член 32 став 5 и член 118 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во член 95 од Законот за работните односи е предвидено дека работодавачот за намерата, а најдоцна 30 дена пред донесувањето на одлука за престанок на работен однос на поголем број работници од деловни причини, е должен за причините на престанувањето на потребата од работата на работниците, за предвидениот број и категоријата на вишокот на работници и за предвидениот рок во кој ќе престане потребата од работата на работниците, да го извести репрезентативниот синдикат кај работодавачот, ако нема таков тогаш претставникот на работниците и да се советува со нив за можните начини за спречување и ограничување на бројот на отказите и за можните мерки за спречување и ублажување на штетните последици.

За постапката на утврдувањето на престанувањето на потребата од работата на поголем број работници, по завршувањето на консултирањето од ставот 1 на овој член, за причините за престанување на потребите од работата на работниците, за предвидениот број и категоријата на вишокот на работниците, како и за предвидениот рок во кој што ќе престане потребата од работата на работниците, работодавачот е должен задолжително писмено да ја извести службата надлежна за посредување при вработување, заради помош и услуги од посредување при вработувањето, согласно со закон.

Согласно член 96 од истиот закон работодавачот, пред да го откаже договорот за вработување од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени), поради кои престанува потребата од вршење на определена работа, може на работникот да му понуди:

- вработување кај друг работодавач без огласување, со преземање и склучување договор за вработување за вршење на работи кои одговараат на неговата стручна подготовка, односно квалификација;

- стручно оспособување (обука, преквалификација или доквалификација за работа кај истиот или кај друг работодавач) или

- нов договор за вработување.

Одредбата од ставот 1 точки 1, 2 и 3 на овој член не се однесува за вработување од трговско друштво, односно трговец поединец во државен орган, јавно претпријатие, јавна установа, единица на локалната самоуправа и градот Скопје, фондови, агенции, заводи и други правни лица основани со закон.

Во член 97 од Законот е предвидено дека во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини, работодавачот е должен на работникот да му исплати испратнина, и тоа:

- до пет години поминати во работен однос - во висина од една плата;
- од пет до десет години поминати во работен однос - во висина од две плати;
- од десет до 15 години поминати во работен однос - во висина од три плати;
- од 15 до 20 години поминати во работен однос - во висина од четири плати;
- од 20 до 25 години поминати во работен однос - во висина од пет плати и
- над 25 години поминати во работен однос - во висина од шест плати.

Основица за пресметка на испратнината е просечната плата на работникот во последните шест месеци пред отказот, но истата да не биде помала од платата врз основа на која се исплаќаат придонесите за социјално и здравствено осигурување.

Под работен однос, во смисла на ставот 1 од овој член, се смета времето поминато во работен однос кај ист работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

Испратнината се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

Барањето, односно давањето на согласност за откажување од правото на испратнина од страна на работодавачот, односно работникот се ништовни.

Во член 98 од Законот е предвидено дека ако работодавачот го откаже договорот за работа на работникот поради

деловни причини, работодавачот не може на истите работи со иста стручна подготовка и занимање да вработи друг работник во рок од една година од денот на престанокот на работниот однос.

Ако пред истекот на рокот од ставот 1 на овој член настане потреба за вршење на истите работи, предност за склучување на договор за вработување има работникот на кој претходно му прстанал работниот однос.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот утврди дека нема надлежност да одлучува по иницијативата со која членовите 95, 96, 97 и 98 од Законот за работните односи се оспоруваат затоа што не регулирале прашања кои според подносителот на иницијативата требале да бидат регулирани. Ова од причина што Судот е надлежен да одлучува за она што оспорениот акт содржи, а не што би требало да содржи.

5. Врз основа на изнесеното, се одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.182/2005)

69.

- Договор за вработување како акт со кој се уредуваат конкретни прашања од процесот на работата

- Employment contract as an act regulating concrete issues from the work process

- Со договорот за вработување, правилата за работниот ред и дисциплина и актите на работодавачите се уредуваат конкретни прашања од процесот на работата, а не прашања од кои зависи положбата на вработените, односно тие не претставуваат прописи со кои покрај со закон и колективен договор би се уредувало остварувањето на правата на вработените и нивната положба.

- The employment contract, the rules for working order and discipline and the acts of employers regulate concrete issues from the work process, and not issues on which depends the position of the employees, that is, they are not regulations with which, in addition to a law and collective agreements, the realisation of the rights of employees and their position would be regulated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 1 став 2 во делот "и договорот за вработување",

член 71 став 3 во делот "правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување", член 72 во делот "и акт на работодавачот", член 81 став 1 во делот "акт на работодавачот и договорот за вработување со отказан рок" и став 2 во делот "и со правилата на работодавачот за работниот ред и дисциплина", и член 82 став 1 во делот "правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување" од Законот за работни односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорените одредби од Законот за работни односи дадена е можност работниот однос да се уредува и со договорот за вработување, актот на работодавачот и правилата за работниот ред и дисциплина, со што законски било овозможено работодавачот со свој интерес акт да ги одзема, ограничува и менува правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор, а со тоа и нееднакво да постапува спрема вработените.

Поради тоа што со членот 32 став 5 од Уставот, било предвидено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредува само со закон и со колективни договори, произлегувало дека оспорените одредби од Законот се во несогласност посебно со наведената уставна одредба како и со други одредби од Уставот (член 8 став 1 алинеја 3 и 11, член 9 и член 51).

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби од Законот за работни односи и до донесувањето на конечната одлука Судот да донесе решение за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија врз основа на оспорените одредби од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за работните односи во членот 1 став 1 предвидел дека со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

Според ставот 2 од овој член, работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Со членот 71 став 3 од овој закон е предвидено дека работникот и работодавачот можат да го откажат договорот за вработување во случаи, односно од причини определени со закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување.

Според членот 72 од овој закон, ако работодавачот го откажува договорот за вработување, е должен да го наведе основот за отказот, утврден со закон, колективен договор и акт на работодавачот и да ја докаже основаноста на причината која го оправдува отказот.

Согласно членот 81 став 1 од овој закон, работодавачот може да му го откаже договорот за вработување на работникот поради кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор, акт на работодавачот и договорот за вработување со отказан рок, особено ако:

- 1) не ги почитува работниот ред и дисциплина според правилата пропишани од страна на работодавачот;
- 2) не ги извршува или несовесно и ненавремено ги извршува работните обврски;
- 3) не се придржува кон прописите што важат за вршење на работите на работното место;
- 4) не се придржува на работното време, распоредот и користењето на работното време;
- 5) не побара отсуство или навремено писмено не го извести работодавачот за отсуството од работа;
- 6) поради болест или оправдани причини отсуствува од работа, а за тоа во рок од 48 часа, писмено не го извести работодавачот;
- 7) со средствата за работа не постапува совесно или во согласност со техничките упатства за работа;
- 8) настане штета, грешка во работењето или загуба, а за тоа веднаш не го извести работодавачот;
- 9) не ги почитува прописите за заштита при работа или не ги одржува средствата и опремата за заштита при работа;
- 10) предизвикува неред и насилнички се однесува за време на работата и

11) незаконски или неовластено ги користи средствата на работодавачот.

Во ставот 2 од овој член од Законот е предвидено дека со закон, колективен договор и со правилата на работодавачот за работниот ред и дисциплина може да се утврдат и други случаи на кршење на работниот ред и дисциплина.

Според членот 82 став 1 од овој закон, работодавачот може на работникот да му го откаже договорот за вработување без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со овој или друг закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување, а особено ако работникот:

- 1) неоправдано изостане од работа три последователни работни дена или пет работни дена во текот на една година;
- 2) го злоупотреби боледувањето;
- 3) не се придржува кон прописите за здравствена заштита, заштита при работа, пожар, експлозија, штетно дејствување на отрови и други опасни материи и ги повредува прописите за заштита на животната средина;
- 4) внесува, употребува или е под дејство на алкохол и наркотични средства;
- 5) стори кражба или во врска со работата намерно или од крајно невнимание предизвика штета на работодавачот и
- 6) оддаде деловна, службена или државна тајна.

4. Уставот на Република Македонија во делот на нормите кои се однесуваат на основните слободи и права на човекот и граѓанинот ги утврдил економските, социјалните и културни права.

Во овој дел од Уставот, со членот 32 став 1 е определено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност.

Според ставот 2 и ставот 3 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место и секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Во ставот 4 е определено дека секој вработен има право на платен дневен, неделен и годишен одмор и од овие права вработените не можат да се откажат.

Со ставот 5 од овој член од Уставот е утврдено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Во делот на одредбите на Уставот кои се однесуваат на гаранциите на основните слободи и права, со членот 51 е утврдено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 55 став 1 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото е една од основите на економските односи во Републиката.

Со одредбите од членот 57 и членот 58 од Уставот е определено дека Републиката го поттикнува економскиот напредок а сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Поаѓајќи од изнесените уставни определби за пазарното стопанство и положбата на сопственоста во организирањето на трудот и капиталот, произлегува дека во општествено-економскиот систем на Републиката работниот однос ги изгубил елементите од поранешниот систем на доброволен однос меѓу работникот и организацијата односно работодавачот заради вршење на работи и задачи со средствата во општествена сопственост и претставува договорен однос меѓу работникот и работодавачот заради вршење на определени работи и врз основа на договорниот - облигационен однос меѓу работникот и работодавачот настануваат права и обврски од моментот на склучувањето на договорот.

Законот за работните односи определил дека работните односи меѓу работниците и работодавачите се воспоставуваат со склучување на договор за вработување и дека работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Согласно членот 3, овој закон ги уредува и работните односи на работниците вработени во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа, установите, јавните претпријатија, заводите, фондовите, организациите и други правни и физички лица кои вработуваат работници, доколку со друг закон поинаку не е определено.

Работниот однос може да престане само на начин и под услови утврдени со закон и колективен договор.

Во работниот однос секоја од страните е должна да ги исполнува пропишаните и договорените права, обврски и одговорности.

Во членот 12 став 1 од Законот е определено дека при склучувањето и престанувањето на договорот за вработување и во времетраењето на работниот однос работодавачот и работникот се должни да ги почитуваат одредбите на овој и други закони, меѓународните договори што ја обврзуваат Република Македонија и другите прописи, колективните договори и актите на работодавачот.

Според ставот 2 на овој член од Законот, со договорот за вработување, односно со колективен договор не може да се определат помали права од правата утврдени со закон, а ако содржат такви одредби, се сметаат за ништовни и се применуваат соодветни одредби од закон.

Во ставот 3 е определено дека со договорот за вработување, односно со колективен договор може да се одредат правата, кои за работниците се поповолни, отколку што ги определува овој закон.

Според ставот 4 на овој член од Законот, правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор не можат да се одземаат или органичат со акти и дејствија на работодавачот.

Законот за работни односи во членот 13 го определил (дефинирал) договорот за вработување дека со него се заснива работен однос.

Според ставот 2 на овој член од Законот правата, обврските и одговорностите врз основа на вршењето на работата од

работниот однос и вклучување во задолжителното социјално осигурување врз основа на работниот однос, започнуваат да се остваруваат со денот на стапувањето на работникот на работа, договорени во договорот за вработување.

Според Судот, од анализата на изнесените законски одредби произлегува дека предмет на уредување на Законот се права и обврски од работен однос. Договорот кој се склучува помеѓу работодавачот и работникот за работниот однос, има карактер на правна работа помеѓу страните на договорот кој врз основа на Законот е лимитиран во однос на тоа да нема помали права и обврски од оние утврдени со законот, но се допушта договорно зголемување на правата на работниците од работниот однос.

Оттука, со законот се пропишуваат а со договорот конкретно се уредуваат во согласност со законот, правата од работен однос.

Понатаму, Законот за работни односи во Главата XIX ги регулирал колективните договори, со кои исто така според членот 12 од Законот, не можат да се определат помали права од оние утврдени со закон.

Според членот 206 од Законот, со колективните договори се уредуваат правата и обврските на договорните страни кои го склучиле колективниот договор (на ниво на Република, на ниво на гранка и поединечен на ниво на работодавач) и колективните договори можат да содржат и правни правила со кои се уредува склучувањето, содржината и престанокот на работните односи и други прашања од работните односи или во врска со работните односи.

Законот за работните односи во членот 12 јасно утврдил дека и актите на работодавачот не можат да содржат одземања и ограничувања на права од работниот однос кои се утврдени со Уставот, закон и колективен договор.

Оттука, според Судот колективните договори, договорите за вработување и актите на работодавачите немаат основ во Законот за работни односи да пропишуваат права и обврски од работен однос, туку можат да го уредуваат работниот однос во рамките утврдени со законот и на начин кој произлегува од одредбите од законот.

Имено, поаѓајќи од определбите кои произлегуваат од Уставот, дека правата и обврските на граѓаните се утврдуваат со закон, дека законите мораат да бидат во согласност со Уставот а сите други прописи со Уставот и со закон, произлегува и дека правата на вработените можат да се утврдуваат само со закон а нивното остварување се гарантира, согласно членот 32 став 5 од Уставот, да се уредува со закон и со колективен договор.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби произлегува дека во основа концептот на Законот за работни односи ги поставил во овие рамки елементите на работниот однос, како во однос на правата и обврските кои се утврдуваат со закон така и во однос на нивното остварување кое се уредува со закон и со колективен договор.

Со оглед на тоа што режимот на работниот однос е право на законодавецот да го пропише и уреди со закон на начин кој ќе го обезбеди остварувањето на правата и обврските од работен однос, со решението од членот 1 став 2 од Законот за работни односи за вклучување на договорот за вработување во уредувањето на работниот однос, не се нарушува уставната определба во членот 32 став 5 со која во основа се гарантира неговото остварување.

Понатаму, Законот за работни односи во Главата VII со наслов "Откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот", со одредбите од член 70 до член 104, ги регулирал прашањата од работен однос кога работникот и работодавачот, што значи двете страни од договорот за вработување, можат да се откажат од договорот.

Со иницијативата се оспоруваат дел од овие одредби од Законот и тоа членот 71 став 3 во делот "правилата за работниот ред и дисциплина и договор за вработување" и членот 72 во делот "и акт на работодавачот".

Поаѓајќи од наводите во иницијативата, Судот врз основа на анализата на овие оспорени одредби од Законот утврди дека тие се дел од комплекс на одредби од Законот кои не се однесуваат само за вработените, туку за двете страни од договорот за работен однос. Оттука не може автоматски законските одредби да се компарираат во поглед на нивната усогласеност со Уставот, преку издвојување на делови од текстот на законските одредби кои со членот 32 став 5 од Уставот не биле утврдени, па поради тоа биле неуставни.

Имено, договорниот работен однос подразбира и право на двете страни на договорот да се откажат од него во свој интерес, кога се работи и за условите од правилата за работниот ред и дисциплина пропишани од работодавачот, и за условите од договорот за вработување, бидејќи тие акти конкретно го уредуваат работниот однос кој ги третира внатре во тој однос субјектите, што не е предмет на операционализација со закон и колективен договор и не ја нарушува уставната норма од членот 32 став 5 од Уставот на што се повикува иницијативата. Имено, со оспорените одредби од членот 71 и членот 72 од Законот не се негира уставната одредба дека со закон и колективен договор се уредува остварувањето на правата на вработените и нивната положба.

Ова поради тоа што и во однос на членот 72 од Законот, Судот оцени дека како право - поволност за вработените е регулирана обврската за работодавачот дека треба при откажувањето од договорот за вработување да го наведе основот за отказот, а дека тој основ може да произлезе од условите во закон, колективен договор и од условите во актот на работодавачот каде оперативно се разработени работите и задачите на работното место, согласно одредбата од Законот. Тоа не значи дека се повредуваат уставно утврдените права во членот 32 став 5 од Уставот, не само поради веќе погоре изнесеното туку и поради тоа што рамките на правата и обврските се предмет на утврдување со закон и се уредуваат со колективен договор, а прашањето дали актот на работодавачот излегува или ги следи овие рамки е фактичко прашање.

Од аспект на членот 32 став 5 од Уставот, со иницијативата се оспоруваат и одредбите од членот 81 став 1 и став 2 во дел и членот 82 став 1 во дел, од Законот за работни односи, кои одредби исто така се дел од комплексот одредби кои се однесуваат на откажувањето на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот.

Од анализата на овие оспорени одредби од Законот, произлегува дека во однос на членот 81 став 1 е посебно уредено прашањето кога работодавачот може да го откаже договорот за вработување на работникот поради кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор, акт на работодавачот и договорот за вработување со отказан рок, особено ако не ги почитува работите набројани во алинеите во овој став од членот 81 од Законот.

Во контекст на веќе изнесената анализа за другите оспорени законски одредби, Судот оцени дека и во однос на оваа законска одредба од аспект на наводите во иницијативата не може да се оспори нејзината уставност, со оглед на тоа што во случајов работниот ред и дисциплина и обврските од работниот однос од аспект на нивно утврдување со закон, уредување со колективен договор и конкретизација со другите правни акти (договор за вработување, акти на работодавачот) се предмет на квалитативно различно регулирање со акти од различен правен ранг кои мораат да бидат во согласност со законот, и не значи автоматски дека актот на работодавачот и договорот за вработување опфатени во текстот на Законот се повреда на уставни права на вработените.

Воедно, членот 81 став 2 од Законот, кој предвидел дека со закон, колективен договор и со правилата на работодавачот за работниот ред и дисциплина може да се утврдат и други случаи на кршење на работниот ред и дисциплина, е всушност законско овластување со акт на работодавачот (правила) да се утврдат и други кршења на работниот ред и дисциплина од оние кои се веќе набројани со овој член од Законот. Ова произлегува од работниот однос кој има облигаторен карактер и не може да се смета за неуставно правото на работодавачот да ги определи правилата на работниот ред и дисциплина карактеристични во институцијата или претпријатието на работодавачот, имајќи предвид дека Законот за работни односи веќе утврдил дека актите на работодавачот сепак се определени со закон и колективен договор.

Понатаму, во членот 82 од Законот е регулирано прашањето кога може работодавачот на работникот да му го откаже договорот за вработување без отказан рок во случаи на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со овој или друг закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување, особено ако сториле работи кои се наброени во алинеите во овој став од членот 82 од Законот. Оспорениот дел кој се однесува на "правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување" исто така и во овој случај не може да се проблематизира од аспект на согласноста со членот 32 став 5 од Уставот, бидејќи одредбата содржи законско овластување со овие акти да се утврдат конкретни елементи во однос на кршењето на работниот ред и дисциплина, покрај наброените во законот, што би довеле работодавачот на работникот да му го откаже договорот за

вработување без отказан рок, меѓутоа во основа самиот Закон веќе ја има пропишано обврската на овие акти да бидат во согласност со определените права и обврски од работниот однос во законот. Оттука, и со оваа одредба, Законот не дозволува неограничени овластувања на работодавачот а прашањето дали тие акти се во рамки на закон односно колективен договор е фактичко прашање.

Всушност, со договорот за вработување, со правилата за работниот ред и дисциплина и со актите на работодавачот се уредуваат интерни и конкретни прашања од процесот на работата, а не прашања од кои зависи положбата на вработените, односно тие не претставуваат прописи со кои покрај со закон и колективен договор би се уредувало остварувањето на правата на вработените и нивната положба. Воедно обезбедувањето на процесот на работа е не само обврска туку и одговорност на работодавачот од повеќе аспекти со цел да се обезбедат квалитетни услуги или, пак, квалитетен (техничко-технолошки) производствен процес, согласно стандардите пропишани за вршењето на работните задачи.

Врз основа на изнесената уставносудска анализа Судот утврди дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на оспорените одредби од Законот за работни односи.

Со оглед на тоа во однос на барањето во иницијативата Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на актите и дејствијата од оспорените одредби од Законот, согласно членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот оцени дека нема услови за донесување на вакво решение.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.150/2005)

70.

- Надомест на штета

- *Compensation of damage*

- Со утврдувањето на висината на надоместокот на штета во процентуален или апсолутен износ од страна на законодавецот и тоа во случаи кога на работникот му престанал работниот однос по вина на работодавачот се нарушува општо прифатеното начело на надомест на штета, принципот дека граѓаните имаат право своите права да ги остваруваат пред суд, како и начелото на еднаквост меѓу работникот и работодавачот во сферата на работните односи како специфичен облигационен однос.

- *The establishment of the amount of compensation of damage as a percentage or absolute sum by the legislator in cases when the worker has had his/her employment terminated by fault of the employer violates the generally accepted principle of compensation of damage, the principle that citizens have the right to realise their rights before a court, as well as the principle of equality between the worker and the employer in the sphere of working relations as a specific obligation relation.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА член 102 став 2 во делот: "во висина од 70% од изгубената заработувачка" и член 102 став 5 во делот: "во износ од најмалку три, а најмногу 12 просечни месечни плати на работникот исплатени во последните 12 месеци" од Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Тодор Пљаков од Велес со Решение У. бр. 139/2005 од 9 ноември 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 102 став 2 и 5, во означените делови, од Законот за работните односи.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 102 став 1 од Законот за работните односи, ако судот донесе правосилна одлука со која е утврдено дека на работникот незаконски му престанал работниот однос, работникот има право да се врати на работа, ако тоа го бара.

Со оспорениот став 2 на овој член од Законот е уредено дека покрај враќањето на работа, работодавачот е должен на работникот да му исплати надомест на штета во висина од 70% од изгубената заработувачка, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување и да му уплати придонеси за задолжително социјално осигурување.

Според став 3 од овој член, надоместокот на штетата се намалува за износот на приходот кој работникот го остварил врз основа на работа, по престанокот на работниот однос, а според ставот 4 од овој член, работникот кој го оспорува отказот може да бара судот, привремено, до завршување на спорот, да нареди негово враќање на работа.

Со став 5 од овој член е уредено дека ако судот со правосилна одлука утврди дека на работникот незаконски му престанал работниот однос, а за работникот не е прифатливо да остане во работен однос, судот на барање на работникот ќе го определи денот на престанокот на работниот однос и ќе му досуди надомест на штета во износ од најмалку три, а најмногу 12 просечни месечни плати на работникот исплатени во последните 12 месеци, зависно од траењето на работниот однос, возраста, социјалната состојба и обврската за издржување кои ги има работникот.

5. Според член 8 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјално потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според став 2 на овој член, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според став 2, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според став 3, секој вработен има право на соодветна заработувачка, а согласно став 5 од овој член на Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 6 од Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права, кон кој нашата држава има пристапено согласно Одлуката за пристапување на Република Македонија кон меѓународно правните документи за основните човекови права и слободи, ("Службен весник на Република Македонија" бр.57/1993), државите - страни на овој пакт го признаваат правото на работа кое го опфаќа правото што го има секое лице и можноста за заработувачка преку слободно избрана или прифатена работа и презема мерки за зачувување на ова право, а според членот 7 од овој меѓународен пакт, државите - страни го признаваат правото што го има секое лице

да се користи со правичните и поволните услови за работа што особено обезбедуваат награда што им обезбедува минимум на сите работници, праведна заработувачка и еднаква награда за работа од иста вредност, како, и пристоен живот за нив и за нивното семејство, согласно со одредбите на овој пакт.

Во член 4 од Европската социјална повелба ("Службен весник на Република Македонија" бр.89/2004) е предвидено дека со цел да обезбедат вистинска примена на правото на правична заработувачка, страните договорнички се обврзуваат, покрај другото, да им го признаат правото на работниците на заработувачка доволна за да им обезбеди, нив како и на нивните семејства, пристоен животен стандард.

Од наведените уставни одредби помесетени во делот на основни економски, социјални и културни права, како и од одредбите на наведените меѓународни акти произлегува дека правото на заработувачка, односно плата е есенцијално право на работникот кој е во договорен работен однос, а кое право нему и на неговото семејство, му овозможува пристоен животен стандард.

Од анализата на Законот за работните односи произлегува дека работниот однос е доброволен договорен однос меѓу работодавачот и работникот во кој работникот се вклучува во однапред организиран процес кај работодавачот со цел да оствари плата и други надоместоци. Доколку, пак, работникот е спречен со работа да остварува плата поради незаконски акти или дејствија на работодавачот, работникот трпи штета, односно се нарушува неговата имотна состојба.

Прашањето за надомест на штета и изгубена заработувачка како општоприфатено правно начело е уредено и со Законот за облигационите односи.

Имено, според член 141 од Законот за облигационите односи тој што ќе му предизвика штета на друг должен е да ја надомести, доколку не докаже дека штетата настапила без негова вина.

Штетата е намалување на нечиј имот (обична штета) и спречувањето на негово зголемување (испуштена корист) како и нанесувањето на друга физичка или душевна болка или страв (нематеријална штета член 142).

Според член 174 од Законот за облигационите односи одговорното лице е должно да ја воспостави состојбата што била пред да настане штетата. Доколку воспоставувањето на поранешната состојба не ја отстранува штетата на полно, одговорното лице е должно за остатокот на штетата да даде надомест во пари.

Кога воспоставувањето на поранешната состојба не е можно, или кога судот смета дека не е нужно тоа да го стори одговорното лице, судот ќе определи тоа да му исплати на оштетениот соодветна сума пари на име надомест на штета.

Судот ќе му досуди на оштетениот надомест во пари кога тој го бара тоа, освен ако околностите на дадениот случај го оправдуваат воспоставувањето на поранешната состојба.

Во членот 178 од наведениот закон е уредено прашањето на обемот на надоместот на материјална штета (обична штета и испуштена корист).

Според член 179 од Законот за облигационите односи, земајќи ги предвид и околностите што настанале по причинувањето на штетата, судот ќе досуди надомест во износ кој е потребен материјалната ситуација на оштетениот да се доведе во онаа состојба во која би се наоѓала да немало штетно дејствие или пропуштање.

Меѓутоа, и покрај наведените одредби од Законот за облигационите односи како и од одредбата од член 159 од Законот за работните односи, според која ако на работникот му е предизвикана штета при работа или во врска со работата, работодавачот е должен да му ја надомести штетата, Судот оцени дека со оспорените законски одредби се отстапува од општите правила за надомест на штета и се предвидува поинаков начин, односно обем на обештетување на работникот на кој по вина на работодавачот му престанал работниот однос.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, Уставниот суд оцени дека законодавецот во сферата на работните односи како специфичен облигационен однос за прашањето на надомест на штета на работникот претрпена поради незаконски престанок на работниот однос нема право однапред процентуално или во апсолутен износ да ја определи висината на штетата што работникот ја трпи туку тоа

треба да го утврди судот, заради што пред него се води постапка. Имено, судот е тој кој во секој конкретен случај ценејќи ги околностите поради кои дошло до престанок на работниот однос, како и фактот дека одлуката на работодавачот е незаконита поради повреда на постапката за престанок на работниот однос кај работодавачот или повреда на материјалните одредби од законите и колективните договори ќе ја утврди висината на штетата што работникот ја трпел додека бил отстранет од работа без негова вина.

Имено, според мислењето на Судот целта на водењето на судската постапка не е само враќање на работникот на работа, туку и воспоставување на материјалната состојба која би била како на работникот да не му престанал работниот однос, односно приближно иста положба како и на останатите работници кај работодавачот на кои им било овозможено да работат и да остварат плата.

Имајќи го предвид член 6 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи, според кој секој има право правично и јавно во разумен рок пред независен и непристрасен со закон востановен суд да му бидат разгледани и утврдени неговите граѓански права и обврски, Судот оцени дека со ваквиот начин на уредување на прашањето на правото на надомест на штета се исклучува генералниот принцип дека граѓаните имаат право своите граѓански права да ги остваруваат пред суд.

Воедно, Судот смета дека со вмешувањето на законодавецот во утврдувањето на висината на надоместокот на штета и тоа само во случаите кога на работникот му престанал работниот однос по вина на работодавачот, ги доведува партнерите на договорот односно - работникот и работодавачот во нееднаква положба и на тој начин го повредува член 9 од Уставот.

6. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.139/2005)

71.

- Ограничување на правото на штрајк

- *Limitation of the right to strike*

- Законското овластување на основачот да утврдува кои лица не можат да учествуваат во штрајк и кои лица не можат да ја запрат работата без предупредување дадено во рок кој е исто така утврден со закон не претставува подзаконско регулирање на остварувањето на правото на штрајк туку непосредно спроведување на законските одредби во функција на обезбедување на неопходното ниво на процесот на работата на установите.

- *The legal authorisation of the founder to determine which persons may not take part in a strike and which persons may not stop working without a warning within a time limit which is also defined by law is not a sub-legal regulation of the realisation of the right to a strike but direct enforcement of the legal provisions in the function of ensuring the necessary level of the work process of institutions.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 86 од Законот за установите ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означена во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со предвидувањето работите и задачите да се утврдуваат со општ акт на основачот се повредувал членот 32 став 5 од Уставот, според кој остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат само со закон и колективен договор. Во прилог на ова, била и одредбата на членот 38 од Уставот, според која само со закон можеле да се ограничат условите за остварување на правото на штрајк и тоа само во вооружените сили, полицијата и органите на управата, а не и со општ акт, како што било пропишано со оспорената законска одредба.

Оттука, со оспорената законска одредба се повредувале одредбите на членовите 8 став 1 алинеја 3 и 4, 32 став 5, 38, 51 и 54 став 1 од Уставот, бидејќи се попречувало правото на штрајк и противуставно се санкционирало тоа право.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 86 од Законот за установите основачот утврдува кои раководни и стручни лица од кои зависи вршењето на јавната услуга и кои се од незаменливо значење за одвивање на дејноста на установата, со оглед на местото во водењето на работите на установата, не можат да учествуваат во штрајк и пропишува кои се нивните обврски, односно како тие мора да постапуваат во случај на штрајк во установата.

Со прописот од ставот 1 на овој член може да се утврдат работните места и начинот на извршувањето на работите и задачите на работните места од кои зависи вршењето на дејноста од јавен интерес и од кои може да се загрози сигурноста на луѓето, објектите, инсталациите и опремата и кога вработените не можат да ја запрат работата без предупредувањето дадено во рокот утврден со овој закон.

Основачот може заради спречување на запирањето на работата во установата, што може да го загрози здравјето и сигурноста на граѓаните и корисниците на јавните услуги, објектите, инсталациите и опремата, да преземе мерки на индивидуална или групна мобилизација на вработените.

Вработениот кој нема да постапи во согласност со наредбата за мобилизација се смета дека сторил потешка повреда на работната дисциплина.

4. Согласно членот 8 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска претставуваат темелни вредности на уставниот поредок на државата.

Според членот 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно членот 38 од Уставот, се гарантира правото на штрајк. Со закон може да се ограничат условите за остварување на правото на штрајк во вооружените сили, полицијата и органите на управата.

Со Законот за установите се уредуваат условите и начинот на вршење на јавните услуги од јавен интерес (во натамошниот текст: јавни услуги), установите и други видови на облици и дејности во кои се вршат овие јавни услуги, условите и постапката за нивното основање и статусните белези, давањето и одземањето на дозвола за вршење на дејноста, управувањето, надзорот, статусните измени и престанок, развојот, средства за работа (финансирање), вложувањето на средства, имотот, статутот и другите акти, организационите единици и формите на соработка и здружување, сопственичката трансформација, како и други прашања од значење за вршење на јавните услуги.

Одредбите на овој закон имаат супсидиерна примена и се применуваат доколку со друг закон поинаку не е уредено.

Според членот 3 од овој Закон установа е форма на организирање заради вршење на јавна услуга како дејност која не е подведена под трговска дејност утврдена со закон (нестопанска дејност) и која може со закон да биде утврдена како дејност од јавен интерес.

Согласно членот 6 од овој Закон установа се основа заради вршење на дејност во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, заштита на лица со интелектуална или телесна попреченост, како и во други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга.

Установата може да врши една или повеќе дејности на јавна услуга утврдени со закон. Дејностите може да ги врши домашно и странско правно и физичко лице со средства во приватна сопственост ако со закон е дозволено вршење на дејноста.

Дејностите од ставот 1 на овој член може да ги обавува и физичко лице кое дејноста ја врши како професионална дејност на начин и под услови утврдени со овој и друг закон.

Дејностите од ставовите 2 и 3 на овој член можат да се вршат само врз основа на дозвола за вршење на дејност.

Членовите 83, 84, 85, 86 и 87 од Законот ги регулираат прашањата во врска со остварувањето на правото на штрајк на вработените во установите.

Според овие членови, синдикатот односно штрајкувачкиот одбор треба најдоцна седум дена пред денот кога имаат намера да најават штрајк, на директорот на установата да му достават писмено предупредување во кое ќе ги изнесат причините за намерата да се организира штрајк.

Штрајкувачкиот одбор, претставниците на органот на управување и директорот се должни по предупредувањето да понудат предлог за решавање на спорот и со тој предлог да ги запознаат вработените и јавноста. Ако не се постигне согласност во рок од седум дена од денот на предупредувањето, синдикатот односно штрајкувачкиот одбор ако донесат одлука да стапат во штрајк е должен да ја достави одлуката за стапување во штрајк до директорот на установата најмалку седум дена пред отпочнувањето на штрајкот. Во одлуката се наведува местото, датата, часот и траењето на штрајкот, а кон одлуката задолжително се приложува и изјава за начинот на обезбедувањето на условите на работа на установата. Доставувањето на одлуката за стапување во штрајк не ги запира преговорите за решавање на спорот.

Штрајкувачкиот одбор и вработените кои учествуваат во штрајкот во установата, се должни штрајкот да го организираат и да го водат на начин и да преземат мерки со кои ќе обезбедат физичка сигурност на вработените и заштита на објектот и опремата, како и извршување на обврските спрема граѓаните, правните лица и државните органи и само под услов да се обезбеди: неопходно ниво на процесот на работата со кое нема да се загрози животот, здравјето и економската и социјалната сигурност на граѓаните и неопходното

одвивање на животот во земјата, во обем и на начинот утврдени со закон од соодветната дејност од јавен интерес и извршување на меѓународни договори.

Штрајкувачкиот одбор е должен за време на штрајкот да соработува со директорот на установата заради обезбедување на условите утврдени со овој и друг закон.

Од содржината на одредбите од Законот кои се однесуваат на штрајк во установите, произлегува дека законот точно ги определил условите и начинот на остварувањето на правото на штрајк, како и правата, обврските и одговорностите на раководните и стручните лица за време на штрајк во установа.

Имајќи предвид дека установа во смисла на овој закон е форма на организирање заради вршење на јавна услуга и се основа заради вршење на дејност од јавен интерес во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, заштитата на лица со интелектуална или телесна попреченост, како и во други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга, законодавецот му дал овластување на основачот со пропис да утврди кои раководни и стручни лица (во конкретна установа) не можат да учествуваат во штрајк, доколку од нив зависи вршењето на јавната услуга и одвивањето на дејноста на установата со пропишување кои се нивните обврски, односно како тие мора да постапуваат во случај на штрајк во установата.

Оттука, според Судот ова законско овластување на основачот не претставува подзаконско регулирање на остварувањето на правото на штрајк туку непосредно спроведување на законските одредби во функција на обезбедување на неопходното ниво на процесот на работата со кое нема да се загрози животот, здравјето и економската и социјалната сигурност на граѓаните и неопходното одвивање на животот во земјата, во обем и на начинот утврдени со закон од соодветната дејност од јавен интерес како и извршувањето на меѓународните договори.

Притоа, треба да се има предвид дека правото на штрајк не може да се сфати како апсолутно право така што правото на штрајк на раководно или стручно лице во установа не може да ги доведе во прашање интересите на корисниците на јавните услуги кои посредно или непосредно учествуваат во стекнувањето средства за работа на установите. Од друга страна битно е да се напомене дека согласно

законот (член 74), установата одговара за штетата што во вршењето на дејноста од јавен интерес ќе им ја причинат вработените на установата на корисниците на јавни услуги, како и за штетата што ќе настане спрема корисниците на јавните услуги и спрема други физички и правни лица поради штрајк на вработените. Со законот е предвидено и дека за времетраењето на штрајкот, надлежното министерство може на сметка на установата да обезбеди извршување на дејноста на начин определен со закон.

Имајќи предвид дека условите под кои може да се реализира правото на штрајк во установите се утврдени со закон и дека основачот само во функција на операционализација на овие законски услови утврдува кои лица не можат да учествуваат во штрајк и кои лица не можат да ја запрат работата без предупредување дадено во рок кој е исто така утврден со закон, Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од законот со одредбите од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.88/2005)

72.

- Статусот на невработените лица

- Status of unemployed persons

- Согласно начелото на еднаквоста на сите граѓани пред Уставот и законите, граѓаните кои вршат дејност спротивно на закон, не можат да имаат статус на невработени лица кои ќе примаат паричен надомест и да остваруваат други социјални права по основ на невработеност.

- Pursuant to the principle of equality of all citizens before the Constitution and laws, citizens performing an activity contrary to the law may not have the status of unemployed persons who shall receive pecuniary compensation and realise other social rights on ground of unemployment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 54 став 7 во делот "или врши дејност, спротивно на закон", член 57-а, член 58 став 2, член 77 алинеја 9 во делот "е работно ангажиран или врши дејност спротивно на закон" од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1997, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004 и 4/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 78 став 1 од законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стојан Костовски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Во иницијативата и дополнувањето на иницијативата се наведува дека со алинејата 7 на членот 54 од Законот во делот "или вршат дејност спротивно на закон" на невработените лица им се скратувало правото да се вработуваат, а тие лица незаконското вработување го вршеле исклучиво поради економски и социјални причини за да ја обезбедат нивната егзистенција.

Оспорената одредба од член 57-а од Законот била неуставна од причини што невработеното лице незаконски работело заради обезбедување на гола егзистенција, а тоа всушност му го скратува правото на вработување преку Заводот за вработување.

Во иницијативата понатаму се наведува дека оспорената одредба од член 58 став 2 од Законот била неуставна затоа што на лицата бришани од евиденцијата за вработување не требало да им се скратува правото на пријавување кај надлежен орган за вработување за време од една година, туку, правото на пријавување како невработени лица да им се признава со денот на поднесената документација.

Членот 77 алинеја 9 во делот: "е работно ангажирано или врши дејност спротивно на закон" бил неуставен поради тоа што на невработените лица кои немале од што да живеат им го скратувало правото на работа.

Подносителот на иницијативата во иницијативата и дополнувањето на иницијативата наведува дека оспорените одредби од Законот не биле во согласност со членовите 9, 51 став 1 и 32 став 1 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 54 алинеја 7 од Законот како невработено лице не се смета, меѓу другото, и лице кое работно е ангажирано или врши дејност, спротивно на закон.

Според член 57-а од Законот невработеното лице кое нема да ја извести Агенцијата за вработување за промените што влијаат за стекнување и губење на правата, а од страна на инспекцискиот орган се затече да работи спротивно на закон или одбие работно ангажирање за вршење на јавни работи, се брише од евиденцијата на невработените лица и може повторно да се пријави по истекот на една година.

Според член 58 став 2 од Законот ако невработеното лице од став 1 на овој член од неоправдани причини не се јави во Заводот, се брише од евиденцијата на невработените лица и може повторно да се пријави по истекот на една година.

Според член 77 став 1 алинеја 9 од Законот правото на паричен надоместок на невработеното лице му престанува, меѓу другото, и ако невработеното лице од страна на надлежен орган се

затече на работа, е работно ангажирано или врши дејност спротивно на закон.

Според член 78 став 1 од Законот невработеното лице на кое му престанало правото на паричен надоместок, може да го оствари тоа право ако повторно ги исполни условите за здобивање со право на паричен надоместок, со тоа што во стажот на осигурување не му се пресметува времето поминато во работен однос пред примениот последен паричен надоместок, освен на невработеното лице кое по престанокот на последниот работен однос има над 55 години возраст и најмалку 15 години стаж на осигурување.

Судот, исто така, утврди дека со членот 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/2005), во членот 78 став 1 третиот ред по зборот "надоместок" се додаваат зборовите: "од членот 65 на овој закон", а зборовите: "55 години возраст и најмалку 15 години стаж на осигурување" се заменуваат со зборовите: "15 години стаж на осигурување, а на кое му недостасуваат најмногу до пет години пред исполнување на услови за стекнување на право на старосна пензија".

5. Според член 1 став 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Владеењето на правото, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, согласно член 8 алинеи 3 и 8 од Уставот.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 32 став 1 од Уставот на Република Македонија е определено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјалната обезбедност за време на привремена невработеност, а според членот 34 од Уставот граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Согласно член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, според член 54 став 1 од Уставот.

Од анализата на цитираните уставни одредби произлегува дека Република Македонија е социјална држава, во која социјалната правда е издигната на ниво на темелна вредност на уставниот поредок, а на сите граѓани им се гарантира еднаквост во слободите и правата пред Уставот и законите. Како начин за обезбедување на социјалната правда Уставот го прокламирал и утврдил правото на материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Меѓутоа, под кои услови, во кој обем, за кое времетраење и на кој начин ќе се остварува ова право не е домен на уставната регулатива. Тоа е препуштено на уредување со закон и со колективните договори. Поконкретно, правото на материјална обезбеденост за време на привремена невработеност е регулирано со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Со овој закон се уредуваат прашањата за размена на трудот, правата и обврските на работодавачите, невработените лица и државата, во врска со вработувањето и осигурувањето во случај на невработеност и други прашања од значење за вработувањето.

Согласно член 54 од Законот, како невработено лице не се смета лице:

- во работен однос;
- корисник на пензија;
- вршител на занатечиска, односно професионална дејност;
- сопственик или основач на трговско друштво, претпријатие и друго правно лице;
- вршител на земјоделска, сточарска или друга дејност;
- кое не прифаќа обука, преквалификација или доквалификација на која ќе го упати Заводот или одбие да се јави или одбие да заснова работен однос кај работодавецот кај кого го упатил Заводот.

Со членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност, по алинеја 6 се додава нова алинеја 7, (која се оспорува со иницијативата) која гласи: "кое работно е ангажирано или врши дејност, спротивно на закон".

Подносителот на иницијативата смета дека наведените лица незаконското вработување го вршеле исклучиво од економски и социјални причини.

По однос на овие наводи Судот утврди дека за почитување на начелото на еднаквоста на сите граѓани пред Уставот и законите без разлика на полот, расата, вероисповеста и слично, тогаш граѓаните кои вршат дејност спротивно на закон, не би можеле да имаат статус на невработено лице кое ќе прима паричен надомест, и да остваруваат други социјални права по основ на невработеност.

Со други зборови, Судот смета дека би било правно неосновано едно лице кое врши дејност спротивно на закон да се смета како невработено затоа што таков статус имало пред да ја врши дејноста која е спротивна на закон.

Имајќи го предвид изнесеното Судот утврди дека не може да се стави под сомнение уставноста на оваа оспорена одредба од законот.

Оспорените одредби од Законот подносителот на иницијативата всушност ги оспорува само во деловите кои се однесуваат на бришењето на невработеното лице од евиденцијата на невработените лица ако се затечат да работат спротивно на закон, и тоа од причини дека невработеното лице незаконски работело за да ја обезбеди својата егзистенција, односно дека на бришаните лица од евиденцијата за вработување не требало да им се скратува правото на пријавување кај надлежен орган за вработување за време од една година, туку, тоа право да им се признава со денот на поднесената документација.

По однос на овие наводи Судот утврди дека членот 32 став 1 од Уставот, само го прокламира правото на материјална безбедност за време на привремена невработеност на ниво на уставен принцип, но од кои околности ќе зависи, во кое времетраење ќе се остварува и во кои случаи невработеното лице се брише од евиденцијата на невработените лица, е оставено да се регулира со закон и

со колективните договори, а во зависност од општествено-економската моќ на државата во дадениот момент. Според тоа, оспорените одредби од Законот не можат да се подведат под сомнение по однос на нивната согласност со наведените одредби од Уставот.

Според член 78 став 1 од Законот, невработеното лице на кое му престанало правото на паричен надоместок, може да го оствари тоа право ако повторно ги исполни условите за здобивање со право на паричен надоместок, со тоа што во стажот на осигурување не му се пресметува времето поминато во работен однос пред примениот последен паричен надоместок, освен на невработеното лице кое по престанокот на последниот работен однос има над 55 години возраст и најмалку 15 години стаж на осигурување.

Со членот 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот во членот 78 став 1 од основниот закон е направена измена на начин што во третиот ред по зборот "надоместок" се додаваат зборовите "од член 65 на овој закон", а зборовите "55 години возраст и најмалку 15 години стаж на осигурување", се заменуваат со зборовите: "15 години стаж на осигурување, а на кое му недостасуваат најмногу до пет години пред исполнување на услови за стекнување право на старосна пензија".

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што содржината на оспорениот член 78 став 1 од Законот не е повеќе дел од правниот поредок, туку е изменета со друга содржина, а имајќи го предвид фактот дека Судот веќе ја оценувал уставноста на членот 78 став 1 и со Решение У.бр.103/2003 од 22 октомври 2003 година не повел постапка, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување, поради што иницијативата во овој дел ја отфрли.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.184/2005)

8. Локална самоуправа

8. *Local self-government*

73.

- Одлуки и заклучоци донесени од Советот на општина Тетово

- *Decisions and conclusions adopted by the Council of the Tetovo municipality*

- Не е во согласност со Законот за културата одлука на советот на единица на локалната самоуправа со која одредени установи од областа на културата се прогласени како установи од локален интерес, а кои со одлука на Владата се прогласени како установи од национален интерес.

Не се во согласност со Законот за локалната самоуправа актите на советот на единицата на локалната самоуправа со кои се уредуваат прашања од областа на културата, а кои не се усвоени со мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

- *A decision by the council of a local self-government unit, which proclaims certain institutions from the cultural field as institutions of local interest, while they have been proclaimed by Government's decision as institutions of a national interest, is not in concordance with the Law on Culture.*

- *The acts of the council of the local self-government unit governing the issues from the field of culture, and which have not been adopted by a majority vote of the present members of the council belonging to the non-majority communities in the municipality, are not in concordance with the Law on Local Self-Government.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ:

а) Одлуката за утврдување на општински-градски установи од областа на културата во општина Тетово бр.07-60/4, донесена од Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година, и

б) Заклучоците бр.07-60/3 донесени од Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијативата на Министерството за локална самоуправа со Решение У.бр.52/2004 од 9 февруари 2005 година поведе постапка за оценување на законитоста на актите означени во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Законот за културата и Законот за локалната самоуправа.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година донел Одлука за утврдување на општински-градски установи од областа на културата во општина Тетово.

Во член 1 од наведената одлука е предвидено дека "со оваа одлука се утврдува на кои организации со општествен капитал што се регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на Амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно законот од општествено политика

заедница, самоуправна интересна заедница на културата или општествено политичка организација, Советот на општина Тетово им ги презел основачките права и ги утврдува како културни установи од локален интерес".

Во член 2 став 1 точка 1, 2 и 3 од Одлуката е предвидено дека се презема основачкото право на предложените установи и се утврдуваат како општински градски установи за култура: 1. Домот на култура "И. А. Смок" - Тетово, 2. Матична библиотека "Кочо Рацин" - Тетово и 3. Музеј на тетовскиот крај.

Во натамошниот текст се наброени и други установи од локален интерес како што се: Градски хамам Тетово; Тетовското Кале; Пионерски дом Тетово; Работнички универзитет Тетово; Градски кина; Стариот објект на Одделението за премер и катастар Тетово; Комплексот Арабати Баба Теке; Воспитно поправниот дом Тетово и Градскиот историски архив.

5. Во натамошната постапка Судот утврди дека Советот на општина Тетово на 29 јануари 2004 година донел Заклучоци со кои според точка 1 се оспорува Одлуката на Владата на Република Македонија бр. 22-5574/1 од 22 декември 2003 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.84/2000) за утврдување на мрежата на националните установи од областа на културата и се бара од Владата на Република Македонија уште еднаш да ја разгледа и да ја измени споменатата одлука со која се утврдува мрежата на националните установи од областа на културата во Република Македонија.

Во точката 2 од Заклучоците се наведува дека Советот на општина Тетово како општински градски установи од локален карактер во културата ги утврдува следните установи: Домот на културата "И. А. Смок" - Тетово, Градска библиотека "Кочо Рацин" Тетово и Музејот на тетовскиот крај.

Во точката 3, пак, од Заклучоците се наведува дека за реализација на овој заклучок градоначалникот на Советот на општината неопходно да презема поконкретни и поефикасни активности за враќање и функционирање на овие културни установи под надлежност на општина Тетово.

Судот, исто така, утврди дека врз основа на член 95 од Законот за културата ("Службен весник на Република Македонија"

бр.31/1998 и 49/2003) Владата на Република Македонија на седницата одржана на 22 декември 2003 година донела Одлука за утврдување на мрежата на националните установи од областа на културата.

Во член 1 од наведената одлука е предвидено дека со оваа одлука се утврдува на кои организации со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно закон од страна на општествено политичка заедница, самоуправна интересна заедница на културата или општествено политичка организација, Владата на Република Македонија им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Понатаму, во членот 2 од Одлуката е утврдено кои установи во секој град поименично се утврдуваат како национални установи.

Во градот Тетово како национални установи се утврдени:

"Домот на културата "Иљо Антевски Смок" - Тетово, Матичната библиотека "Кочо Рацин", продолжува со работа како Национална установа - Библиотека "Кочо Рацин" - Тетово и Музеј на тетовскиот крај продолжува со работа како Национална установа "Музеј на тетовскиот крај" - Тетово.

6. Со Законот за културата се утврдуваат основите на културата како темелна вредност на Република Македонија, облиците на остварување на културата, начинот и условите на нејзиното финансирање, како и други прашања од интерес за културата (член 1 став 1).

Според член 2 став 2 од наведениот закон, Републиката го гарантира остварувањето на културата преку утврдување на националниот интерес на Републиката во културата и обезбедување услови за негово остварување.

Националниот интерес во културата во смисла на овој закон, е културата што е од јавен интерес за сите граѓани на Републиката и е неопходно нејзино континуирано вршење, како и достапност на сите граѓаните под еднакви услови (член 8 став 1).

Националниот интерес во културата го остваруваат националните установи и други субјекти согласно со овој закон (член 8 став 3). Локален интерес во културата, во смисла на овој закон, е културата што е јавен интерес од локално значење за граѓаните во единиците на локалната самоуправа (член 7 став 1).

Од наведените законски одредби произлегува дека Републиката го гарантира остварувањето на културата како темелна вредност на Република Македонија, го гарантира нејзиното остварување преку утврдување на националниот интерес на Републиката, како и обезбедувањето на услови за нејзино остварување преку утврдување на национални установи.

Во насока на остварување на националниот интерес кој е заеднички интерес на граѓаните на Републиката, како и остварување на локалниот интерес кој е од интерес за граѓаните на единицата на локалната самоуправа, законодавецот во преодниот период до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал во организациите од областа на културата го уредил прашањето за тоа кој е надлежен и кој ги презема основачките права на установите од овие области во зависност од тоа дали тие се од национален или локален интерес.

Согласно членот 94 од Законот за култура, организациите со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно закон основани од страна на општествено-политичка заедница, самоуправна интересна заедница на културата или општествено-политичка организација продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус, согласно овој закон, односно до завршувањето на постапката за трансформација согласно прописите за трансформација на општествениот капитал.

Според член 95 од Законот Владата на Република Македонија со одлука определува на кои организации од членот 94 на овој закон, им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Согласно член 96 став 1 од Законот за културата, советот на единицата за локална самоуправа може со своја одлука, доколку на територијата на општината има и други културни установи кои не

се опфатени со одлука на Владата на Република Македонија, за тие установи да ги преземе основачките права и да ги утврди како општински-градски установи.

Од наведените законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија е овластена да определи кои организации што се регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус и да ги презема основачките права до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал.

Доколку на територијата на единицата на локалната самоуправа има и други установи од областа на културата кои Владата не ги прогласила како установи од национален интерес, советот на единицата на локалната самоуправа е овластен да ги утврди како општински - градски установи и да ги презема основачките права.

Тргувајќи од наведените законски одредби, како и од содржината на оспорените акти со кои Советот на единицата на локалната самоуправа одредени установи од областа на културата кои со одлука на Владата се прогласени како установи од национален интерес ги прогласил како установи од локален интерес, Судот оцени дека оспорените акти не се во согласност со одредбите од Законот за културата.

7. Воедно, Судот во натамошната постапка изврши увид во записникот од вонредната седница на Советот на општина Тетово одржана на 29 јануари 2004 година, при што утврди дека оспорените акти не се усвоени со мнозинство гласови согласно член 41 точка 3 од Законот за локална самоуправа.

Имено на седницата на Советот од вкупно 23 членови на советот присутни биле 16 советници, при што оспорената одлука била усвоена со 12 гласови "за", 1 "воздржан" и 3 "против", а оспорените заклучоци биле усвоени со 12 гласови "за" и 4 гласови "против".

Според член 41 точка 3 од Законот за локалната самоуправа прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од

присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Имајќи ја предвид наведената законска одредба, како и утврдената фактичка состојба од која произлегува дека оспорените акти со кои се уредуваат прашања од областа на културата не се усвоени со мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината, Судот оцени дека тие не се во согласност и со наведената законска одредба.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.52/2004)

74.

- Времетраење на мандат на градоначалници и советници

- Duration of the term of office of mayors and advisors

- Поаѓајќи од уставната определба дека локалната самоуправа е материја која се уредува со закон, произлегува дека е право на законодавецот да го регулира и прашањето за траењето на мандатот на постојните градоначалници и советници соодветно со временскиот термин за одржување на првите наредни локални избори.

- Taking as a point of departure the constitutional determination that local self-government is a matter regulated by law, it derives that it is the legislator's right to regulate the issue regarding the duration of the term of office of existing mayors and advisors according to the time period for holding the first forthcoming local elections.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 75-а став 2 од Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" бр.46/1996, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

2. Серафим Наумовски и Славе Трајаноски од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оглед на тоа што со оспорената одредба од Законот за локалните избори постојните градоначалници и советници на општините стекнале право на продолжен мандат, биле повредени повеќе одредби од Уставот, и тоа: членот 2 кој се однесува на суверенитетот на Република Македонија кој произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните и власта ја остваруваат преку демократски избрани претставници, преку референдум и други облици на непосредно изјаснување; потоа членот 9 кој се однесува на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите и членот 23 според кој секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавните функции.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 75-а став 1 од Законот за локалните избори, е определено дека првите наредни локални избори за членови на совети и градоначалници ќе се одржат до 31 март 2005 година, а според ставот 2 од овој член од Законот, мандатот на постојните градоначалници и членовите на советите трае до изборот на нови градоначалници и членови на советите.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 5 и 9 од Уставот на Република Македонија, политичкиот плурализам и слободните непосредни демократски избори и локалната самоуправа, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во делот на уставните норми кои се однесуваат на локалната самоуправа, со членот 114 на граѓаните им се гарантира правото на локална самоуправа. Според Амандманот XVI со кој се заменува ставот 5 на овој член од Уставот, локалната самоуправа се уредува со закон. Тој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, а законите за локално финансирање, локални избори, општинските граници и за градот Скопје, се донесуваат со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Со членот 115 од Уставот е определено дека во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење.

Законот за локална самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) во членот 33 утврдил дека советот на општината го сочинуваат претставници на граѓаните избрани на општи, непосредни и слободни избори со тајно гласање, а изборот на членовите на советот се уредува со закон.

Според членот 35 од овој закон, членовите на советот се избираат за време од четири години.

Со членот 49 од овој закон е определено дека градоначалникот се избира секоја четврта година, на општи, непосредни и

слободни избори со тајно гласање во согласност со законот со кој се регулираат локалните избори.

Следствено на изнесените уставни и законски одредби, со Законот за локалните избори, во рамките на уредувањето на постапката и условите за избор, е уредено и прашањето за времето на одржувањето на првите наредни локални избори, како нужен елемент во реализацијата и спроведување на постапката и условите за избор и траењето на мандатот на постојните градоначалници и членови на советите, како прашање кое е поврзано со утврдениот термин за првите наредни избори.

Имено, со одредбата од членот 75-а став 1 од овој закон е предвидено дека првите наредни локални избори за членови на совети и градоначалници ќе се одржат најдоцна до 31 март 2005 година, а според ставот 2 од овој член од Законот кој е оспорен со иницијативата, мандатот на постојните градоначалници и членови на советите ќе трае до изборот на нови градоначалници и членови на советите.

Според Судот, од анализата на оспорената одредба од Законот произлегува дека таа го регулира мандатот кој е во тек на постојните градоначалници и членови на советите, како посебно право и обврска што треба да биде во согласност со конкретниот временски термин за одржување на првите наредни локални избори.

Поаѓајќи од уставната определба дека локалната самоуправа е материја која се уредува со закон и дека врз основа на ова уставно овластување со закон се уредени изнесените прашања од сферата на локалните избори, произлегува дека и конкретното прашање третирано со оспорената одредба е право на законодавецот да го регулира на начин кој ќе обезбеди синхронизација на траењето на мандатот на постојните градоначалници и советници со временскиот термин на новите локални избори.

Со одредбите од законот кој го уредува системот на локалната самоуправа, односно со Законот за локалната самоуправа, е определен мандатот на градоначалниците и членовите на советите. Меѓутоа, усогласувањето на траењето на мандатот со терминот на одржување на првите наредни локални избори, се прашања од сферата на локалните избори за кои Уставот исто така препуштил да се уредат со закон. Целите на оспорената законска одредба се да обезбедат континуитет во функционирањето на локалната

самоуправа до новите избори. Ова е во функција на обезбедување и непречено остварување на локалната самоуправа како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Оттука, Судот утврди дека се неосновани наводите во иницијативата според кои со оспорената одредба од Законот за локалните избори се повредувале определбите во Уставот, во членот 2 кој се однесува на суверенитетот на Република Македонија кој произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните, во членот 9 кој се однесува на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, и во членот 23 според кој секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавните функции, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со одредбите на Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.210/2004)

75.

- Прогласување на културни установи од општ интерес (поведување на постапка)

- Proclamation of cultural institutions of common interest (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за прогласување на културни установи од општ интерес на општина Гостивар бр.07-73/1 од 4 февруари 2004 година, објавена во "Службен гласник на општина Гостивар" бр.1/2004 од 4 февруари 2004 година.

2. Министерството за локална самоуправа на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука не била во согласност со членовите 94, 95 и 96 од Законот за култура ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998 и 49/2003).

Имено, Советот на општина не може со своја одлука, установи за кои Владата на Република Македонија утврдила дека се национални установи од областа на културата и за нив ги презела оснивачките права, да ги утврдува како општински-градски установи и за нив да ги презема оснивачките права.

Покрај ова, означените прописи на Советот на општината Гостивар во целина биле во спротивност со член 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа. Имено, согласно став 3 од овој член, помеѓу другото прописите кои се однесуваат на културата, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на Советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Оваа законска одредба била од императивен карактер и таа морала да се почитува при донесувањето на прописите од став 3 на член 41 од Законот за локалната самоуправа.

При донесувањето на прописот што е запрен од извршување не е почитувана оваа законска одредба на начин што при неговото донесување немало мнозинство гласови од присутните членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско

население и е донесен без потребното мнозинство од став 3 на член 41.

Советот на општина Гостивар брои 19 членови на советот од кои 7 членови на советот припаѓаат на заедницата која не е мнозинско население во општината, а останатите советници припаѓаат на заедницата која е мнозинско население во општината.

На одржаната седница на Советот на која е донесен запрениот пропис по добиените сознанија присуствувале покрај другите советници во советот, пет членови на советот Македонци а двајца членови на Советот Македонци биле оправдано отсутни.

Против оваа одлука гласале 4 советници Македонци, а еден бил воздржан.

Во конкретниот случај, бидејќи се донесувал пропис кој се однесувал на културата, Советот без оглед што мнозинство од членовите на Советот гласале за оваа одлука, неможел да го донесе запрениот акт, од причина што за оваа одлука нема мнозинство на гласови од членовите на Советот кои припаѓаат на заедницата која не е мнозинско население во општината.

Врз основа на изнесеното се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на законитоста на прописот кој е запрен од примена и да донесе одлука за поништување.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Гостивар на 4 февруари 2004 година донел Одлука за прогласување на културни установи од општ интерес на општина Гостивар бр.07-73/1 ("Службен гласник на општина Гостивар" бр.1/2004).

Во член 1 од наведената одлука е предвидено дека културните установи и тоа: Домот на културата "АСНОМ", Народната матична библиотека "Вук Караџиќ" и Пионерскиот дом "Панче Попоски" се прогласуваат за културни установи од општ интерес на општина Гостивар.

Во членот 2 од Одлуката е утврдено дека "се оспорува во целост Одлуката на Владата на Република Македонија во посебниот дел од која во врска со општина Гостивар да културните установи но

со месен карактер (Општина Гостивар) да се прогласат национални установи Центарот за култура "АСНОМ" - Гостивар".

Согласно член 3 од Одлуката се обврзува Административниот орган на општина Гостивар со овластување на градоначалникот да го следи текот на работите околу наведените установи и за истите да го информира градоначалникот и Советот на општината.

Според членот 4 од Одлуката копие од оваа Одлука се доставува до наведените културни установи на општина Гостивар од член 2, до Владата на Република Македонија, до Заедницата на единиците на Локална самоуправа на Република Македонија и до Парламентот на Република Македонија.

Според членот 5 од одлуката оваа одлука стапува во сила осмиот ден од објавувањето во "Службен гласник на општина Гостивар".

4. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 8 став 1 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и локалната самоуправа.

Според член 114 став 2 од Уставот на Република Македонија единици на локалната самоуправа се општините.

Согласно Амандманот XVII точка 1 со кој се заменува ставот 1 на член 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашање од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според ставот 2 од членот 115 од Уставот општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со

закон, а надзорот над законитостана нејзината работа го врши Републиката.

Согласно член 1 од Законот за локална самоуправа се уредуваат: надлежностите на општината; непосредното учество на граѓаните во одлучувањето; организацијата и работата на органите на општината; општинската администрација; актите на органите; имот-сопственост на општината; надзорот над работата на органите на општината; распуштањето на советот на општината; механизмите на соработка меѓу општините и Владата на Република Македонија; месната самоуправа; заштитата на локалната самоуправа; утврдување на службени јазици во општините и други прашања од значење за локалната самоуправа.

Според член 21 став 1 од Законот за локална самоуправа општините самостојно, во рамките на законот, ги уредуваат и вршат работите од јавен интерес од локално значење, утврдени со овој или друг закон и се одговорни за нивното вршење. Во членот 22 се утврдени надлежностите на општините. Според точка 5 од став 1 на овој член општините се надлежни помеѓу другото и за институционалната и финансиската поддршка на културните установи и проекти; негувањето на фолклорот, обичаите, старите занаети и слични културни вредности; организирањето културни манифестации; поттикнувањето на разновидни специфични форми на творештвото.

Согласно член 94 од Законот за културата ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998 и 49/2003) организациите со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на СРМ од 1990 година основани согласно со закон од општествено-политичка заедница, самоуправна интересна заедница на културата или општествено-политичка организација продолжуваат да работат како национални установи до утврдувањето на нивниот статус согласно со овој закон, односно до завршувањето на постапката за трансформација согласно прописите за трансформација на општествениот капитал.

Во членот 95 од Законот е утврдено дека Владата на Република Македонија со одлука определува на кои организации од членот 94 на овој закон им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Според член 96 став 1 од Законот Советот на единицата на локалната самоуправа, на непосреден повик од Министерството за култура, во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на одлуката од член 95 на овој закон, со одлука определува на кои од другите организации од член 94 на овој закон, освен организациите од член 95 на овој закон, им ги презема основачките права и ги утврдува како општински - градски установи, а во ставот 2 од истиот член од Законот е определено дека Владата на Република Македонија и советот на единицата на локалната самоуправа, во рок од 30 дена по влегувањето во сила на законот со кој се уредува финансирањето на општините, со договор го утврдуваат пренесувањето на имотот, опремата, кадрите, средствата и други релевантни прашања за пренесување на основачките права за организациите од став 1 на овој член. До потпишувањето на договорот тие продолжуваат да се финансираат од Буџетот на Република Македонија и да работат како национални установи.

Согласно член 2 од Одлуката донесена од Владата на Република Македонија на 22 декември 2003 година и објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.84/2003, за општина Гостивар е утврдено дека се преземаат основачките права на установите и се утврдуваат како национални установи за културата и тоа:

1. Домот на културата "АСНОМ", Народната и матичната библиотека "Вук Караџиќ" и Пионерскиот дом "Панче Попоски", се обединуваат и продолжуваат со работа како национална установа - Центар за култура "АСНОМ" - Гостивар.

Од содржината на изнесените законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија има право со одлука да определува на кои организации (од членот 94 од Законот за култура) им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи. Согласно овие законски одредби, како и одредбите од Законот за локална самоуправа постапило и Министерството за локална самоуправа, како надлежен орган за вршење надзор над законитоста на прописите на општината.

Имено, согласно член 71 став 2 од Законот за локална самоуправа доколку органот - Министерството за локална самоуправа смета дека прописот не е во согласност со Уставот и со закон, во рок од 45 дена од денот на доставувањето на прописот, донесува решение за запирање на примената на прописот, со кое ги

образложува и причините за запирање. Во ставот 3 од истиот член од Законот е определено дека решението од ставот 2 на овој член се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Доколку на територијата на единицата на локалната самоуправа има и други установи од областа на културата кои Владата не ги прогласила како установи од национален интерес, советот на единицата на локалната самоуправа е овластен да ги утврди како општински - градски установи и да ги преземе оснивачките права.

Тргувајќи од наведените законски одредби, како и од содржината на оспорените акти со кои советот на единицата на локалната самоуправа одредени установи од областа на културата кои со одлука на Владата се прогласени како установи од национален интерес ги прогласува како установи од локален интерес, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето дали Советот на општината Гостивар не ги пречекорил законските овластувања и уредил прашања кои не се во негова надлежност.

5. Според член 41 точка 3 од Законот за локалната самоуправа прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Имајќи ја предвид наведената законска одредба, како и утврдената фактичка состојба од која произлегува дека оспорените акти со кои се уредуваат прашања од областа на културата не се усвоени со мнозинство гласови од присутните членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината, Судот утврди дека основано може да се постави прашањето и за нивната согласност со наведената законска одредба.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.53/2004)

76.

- Преземање на основачки права на одредени организации и утврдување на истите како национални установи

- Овластувања на советот на единицата на локалната самоуправа да презема основачки права

- Taking over founding rights of certain organisations and establishing the same as national institutions

- Authorisations of the council of the local self-government unit to take over founding rights

- Владата на Република Македонија има право со одлука да определува на кои организации (од членот 94 од Законот за култура) им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Доколку на територијата на единицата на локалната самоуправа има и други установи од областа на културата кои Владата не ги прогласила како установи од национален интерес, советот на единицата на локалната самоуправа е овластен да ги утврди како општински - градски установи и да ги преземе основачките права.

- The Government of the Republic of Macedonia has the right, with a decision, to define which organisations (of Article 94 of the Law on Culture) have their founding rights taken over and to determine them as national institutions.

- If on the territory of the local self-government unit there are other institutions from the field of culture which the Government has proclaimed to be institutions of national interest, the council of the local self-government unit is authorised to establish them as municipal – city institutions and to take over the founding rights.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за прогласување на културни установи од општ интерес на општина Гостивар бр.07-73/1 од 4 февруари 2004 година, објавена во "Службен гласник на општина Гостивар" бр.1/2004 од 4 февруари 2004 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесената иницијатива од Министерството за локална самоуправа со Решение У.бр.53/2004 од 23 февруари 2005 година поведе постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за културата и Законот за локалната самоуправа.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Гостивар на 4 февруари 2004 година донел Одлука за прогласување на културни установи од општ интерес на општина Гостивар бр.07-73/1 ("Службен гласник на општина Гостивар" бр.1/2004).

Во член 1 од наведената одлука е предвидено дека културните установи и тоа: Домот на културата "АСНОМ", Народната матична библиотека "Вук Караџиќ" и Пионерскиот дом "Панче Попоски" се прогласуваат за културни установи од општ интерес на општина Гостивар.

Во членот 2 од Одлуката е утврдено дека "се оспорува во целост Одлуката на Владата на Република Македонија во посебниот дел од која во врска со општина Гостивар да културните установи но

со месен карактер (Општина Гостивар) да се прогласат национални установи Центарот за култура "АСНОМ" - Гостивар".

Согласно член 3 од Одлуката се обврзува административниот орган на општина Гостивар со овластување на градоначалникот да го следи текот на работите околу наведените установи и за истите да го информира градоначалникот и Советот на општината.

Според членот 4 од Одлуката копие од оваа одлука се доставува до наведените културни установи на општина Гостивар од член 2, до Владата на Република Македонија, до Заедницата на единиците на локална самоуправа на Република Македонија и до Парламентот на Република Македонија.

Според членот 5 од Одлуката оваа одлука влегува во сила осмиот ден од објавувањето во "Службен гласник на општина Гостивар".

5. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 8 став 1 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и локалната самоуправа.

Според член 114 став 2 од Уставот на Република Македонија единици на локалната самоуправа се општините.

Согласно Амандманот XVII точка 1 со кој се заменува ставот 1 на член 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според ставот 2 од членот 115 од Уставот општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со

закон, а надзорот над законитоста на нејзината работа го врши Републиката.

Согласно член 1 од Законот за локална самоуправа се уредуваат надлежностите на општината; непосредното учество на граѓаните во одлучувањето; организацијата и работата на органите на општината; општинската администрација; актите на органите; имот-сопственост на општината; надзорот над работата на органите на општината; распуштањето на советот на општината; механизмите на соработка меѓу општините и Владата на Република Македонија; месната самоуправа; заштитата на локалната самоуправа; утврдување на службени јазици во општините и други прашања од значење за локалната самоуправа.

Според член 21 став 1 од Законот за локална самоуправа општините самостојно, во рамките на законот, ги уредуваат и вршат работите од јавен интерес од локално значење, утврдени со овој или друг закон и се одговорни за нивното вршење. Во членот 22 се утврдени надлежностите на општините. Според точка 5 од став 1 на овој член општините се надлежни, помеѓу другото, и за институционалната и финансиската поддршка на културните установи и проекти; негувањето на фолклорот, обичаите, старите занаети и слични културни вредности; организирањето културни манифестации; поттикнувањето на разновидни специфични форми на творештвото.

Согласно член 94 од Законот за културата ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998 и 49/2003) организациите со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година основани согласно со закон од страна на општествено-политичка заедница, самоуправна интересна заедница на културата или општествено-политичка организација продолжуваат да работат како национални установи до утврдувањето на нивниот статус согласно со овој закон, односно до завршувањето на постапката за трансформација согласно прописите за трансформација на општествениот капитал.

Во членот 95 од Законот е утврдено дека Владата на Република Македонија со одлука определува на кои организации од членот 94 на овој закон им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Според член 96 став 1 од Законот советот на единицата на локалната самоуправа, на непосреден повик од Министерството за култура, во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на одлуката од член 95 на овој закон, со одлука определува на кои од другите организации од член 94 на овој закон, освен организациите од член 95 на овој закон, им ги презема основачките права и ги утврдува како општински - градски установи, а во ставот 2 од истиот член од Законот е определено дека Владата на Република Македонија и советот на единицата на локалната самоуправа, во рок од 30 дена по влегувањето во сила на законот со кој се уредува финансирањето на општините, со договор го утврдуваат пренесувањето на имотот, опремата, кадрите, средствата и други релевантни прашања за пренесување на основачките права за организациите од став 1 на овој член. До потпишувањето на договорот тие продолжуваат да се финансираат од Буџетот на Република Македонија и да работат како национални установи.

Согласно член 2 од Одлуката донесена од Владата на Република Македонија на 22 декември 2003 година и објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.84/2003, за општина Гостивар е утврдено дека се преземаат основачките права на установите и се утврдуваат како национални установи за културата и тоа: Домот на културата "АСНОМ", Народната и матичната библиотека "Вук Караџиќ" и Пионерскиот дом "Панче Поповски" се обединуваат и продолжуваат со работа како национална установа - Центар за култура "АСНОМ" - Гостивар.

Од содржината на изнесените законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија има право со одлука да определува на кои организации (од членот 94 од Законот за култура) им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи. Согласно овие законски одредби, како и одредбите од Законот за локална самоуправа постапило и Министерството за локална самоуправа, како надлежен орган за вршење надзор над законитоста на прописите на општината.

Имено, согласно член 71 став 2 од Законот за локална самоуправа доколку органот - Министерството за локална самоуправа смета дека прописот не е во согласност со Уставот и со закон, во рок од 45 дена од денот на доставувањето на прописот, донесува решение за запирање на примената на прописот, со кое ги образложува и причините за запирање. Во ставот 3 од истиот член од

Законот е определено дека решението од ставот 2 на овој член се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Доколку на територијата на единицата на локалната самоуправа има и други установи од областа на културата кои Владата не ги прогласила како установи од национален интерес, советот на единицата на локалната самоуправа е овластен да ги утврди како општински - градски установи и да ги преземе основачките права.

Тргувајќи од наведените законски одредби, како и од содржината на оспорениот акт со кој советот на единицата на локалната самоуправа одредени установи од областа на културата кои со одлука на Владата се прогласени како установи од национален интерес ги прогласува како установи од локален интерес, Судот утврди дека Советот на општината Гостивар со оспорената одлука ги пречекорил законските овластувања и уредил прашања кои не се во негова надлежност.

6. Според член 41 точка 3 од Законот за локалната самоуправа прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Имајќи ја предвид наведената законска одредба, како и утврдената фактичка состојба од која произлегува дека оспорената одлука со која се уредуваат прашања од областа на културата не е усвоена со мнозинство гласови од присутните членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината, Судот утврди дека оспорената одлука не е во согласност и со наведената законска одредба.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.53/2004)

77.

- Право на надомест на штета на корисниците на јавните патишта

- Right to a compensation of damage for users of public roads

- Законското овластување на министерот со свои акти да пропишува како корисниците на патиштата ќе ги остваруваат правата за штетата што ќе им биде причинета поради пропустите на надлежното претпријатие во одржувањето на патиштата и улиците, значи пренесување на инженерциите од законодавната власт кон извршната власт за уредување на прашања од законска материја, што не е во согласност со Уставот на Република Македонија.

- The legal authorisation of the Minister to prescribe, with his/her acts, how the users of public roads shall realise their rights for the damage that shall be caused to them as a result of the failures of the competent enterprise in the maintenance of roads and streets, means transfer of the competences from the legislative branch to the executive branch for the regulation of issues of legal matter, which is not in concordance with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 95 став 2 од Законот за јавните патишта ("Службен весник на Република Македонија" бр.26/1996, 40/1999, 96/2000, 29/2002 и 68/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.29/2005 од 22 јуни 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 95 став 2 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 95 став 1 од Законот за јавните патишта, за штетата што ќе им биде причинета на корисниците на патиштата заради пропуштање на благовременото извршување на потребните работи преземање на соодветни мерки за одржување на патиштата или улиците одговара претпријатието задолжено за одржување на патиштата и улиците.

Според ставот 2 на овој член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на транспортот ќе донесе пропис за остварување на правото на корисниците на патиштата утврдено во ставот 1 на овој член.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони, а според членот 91 алинеја 1 и 5, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите. Според членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), е утврдено дека министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видо-

ви акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон. Во членот 56 став 1 од овој закон е определно дека со правилник се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а согласно членот 61 став 1, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Според членот 1 од Законот за јавните патишта, предмет на уредување на овој закон се условите и начинот на изградбата, реконструкцијата, одржувањето, заштитата, користењето, управувањето, финансирањето на јавните патишта и надзорот.

Со членот 2 од Законот е определено дека јавните патишта се добра во општа употреба и се во државна сопственост, а развојната политика на патиштата ја утврдува Владата на Република Македонија.

За работите во врска со планирањето, финансирањето, изградбата, реконструкцијата, одржувањето и заштитата на магистралните и регионалните патишта се основа Фонд за магистрални и регионални патишта со својство на правно лице, кој изготвува повеќе годишна програма. За извршување на работите на одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта, Владата на Република Македонија основа јавно претпријатие, додека за локалните патишта и улици, општината односно градот Скопје може да основа јавно претпријатие.

Според членот 31 од Законот, за извршување на работите од годишната програма сврзани за одржување и заштита на јавните патишта, Фондот и јавното претпријатие за патишта склучуваат договор со кој особено се утврдува видот, обемот и вредноста на работите на одржувањето и заштитата на јавните патишта за секој пат одделно, посебно за работите на одржување на проодноста на патиштата во зимски услови, рокови за извршување, надзор над извршувањето и слично. Договорот за наредната година се склучува најдоцна до истекот на тековната година. Ако во тој рок не се склучи договор, Фондот обезбедува привремено финансирање во висина на физичкиот обем на работите од претходниот месец. Средствата наменети за одржување и заштита на јавните патишта, јавното претпријатие за патишта не смее да ги користи за други намени.

Од изнесеното и од анализата на оспорената одредба од Законот, Судот утврди дека со неа всушност е дадено овластување на министерот за транспорт и врски да донесе посебен пропис со кој би ги

пропишал постапката, правата и обврските за граѓаните во однос на тоа на кој начин да ги остварат своите интереси спрема претпријатието задолжено за одржување на патиштата, за штетата што ќе им биде причинета како корисници на патиштата, а како последица од пропустите во одржувањето на патиштата и улиците. Имено, оспорената одредба претставува законски основ за донесување на подзаконски акт кој по својата содржина би бил акт за уредување на материја која може да се уредува единствено со закон.

Притоа, треба да се има предвид дека во нашиот правен систем со одредбите од Законот за облигационите односи се уредени основите на облигационите односи и во делот на причинувањето на штета.

Во однос на овластувањето кое произлегува од оспорената законска одредба Судот смета дека се доведува во прашање неговиот уставен основ бидејќи овластувањето отстапува од општиот принцип на поделба на власта. Тргувајќи од темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, министерот како еден од органите на извршната власт не може да има овластувања кои ги има законодавната власт. Даденото овластување на министерот со свои акти да пропишува како граѓаните како корисници на патиштата ќе ги остваруваат правата за штетата што ќе им биде причинета поради пропустите на надлежното претпријатие во одржувањето на патиштата и улиците, според Судот значи пренесување на ингеренциите од законодавната власт кон извршната власт за уредување на прашања од законска материја, што не е во согласност со означените одредби од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.29/2005)

78.

- **Определување на граници на градот Скопје**

- *Determination of boundaries of the City of Skopje*

- **Определувањето на границите на градот Скопје е неопходен услов за функционирање на градот Скопје и за остварување на неговите уставни надлежности поради што членот 4 став 2 од Законот не е во несогласност со одредбите од Уставот што се однесуваат на локалната самоуправа.**

- *The determination of the boundaries of the City of Skopje is a necessary condition for the functioning of the City of Skopje and for realisation of its constitutional competences as a result of which Article 4 paragraph 2 of the Law is not in disagreement with the provisions from the Constitution relating to local self-government.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 4 став 2 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2004).

2. Љубчо Вељанов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот член 4 став 2 од Законот не бил во согласност со членовите 114, 115 и 116 од Уставот кои се однесувале само на општините како единствени единици на локалната самоуправа во Републиката, додека со членот 117 се дозволувало донесување на законска регулатива за градот Скопје само за неговата организација, па територијалната граница ја надминувала уставната дефинираност на градот.

Уставно гарантираното право на граѓаните на локална самоуправа се остварувало само во единиците на локалната самоуправа т.е. само во општините и во облици на локална самоуправа кои може да ги основаат општините. Градот Скопје не бил единица на локална самоуправа зашто не била општина ниту друг облик на локална самоуправа основана од општина, па според тоа и не смеел да ги преземе надлежностите на општините, а за да функционира синхронизирано во сите негови делови како единствено населено место - најголем и главен град на Република Македонија, со членот 117 од Уставот тој бил дефиниран како посебна единица на локална самоуправа чија организација се предвидува да се уреди со закон.

Градот Скопје, како посебна единица на локална самоуправа, од посебна организациона единица се претворал во посебна територијална единица особено со тоа што неговата граница се простирала до границите на општините во градот Скопје во делот што се граничел со соседните општини или се поклопувала со државната граница на Република Македонија, па произлегувало дека територијата на градот Скопје била поделена на територии на одделни општини, а не дека тој се протега на дел од територијата на општините.

Поместувањето на границата на градот Скопје, како населено место, пошироко од неговата граница утврдена со генерален урбанистички план, овозможувало градот Скопје да добие други надлежности, кои не биле неопходни за остварување на заедничките потреби и интереси на граѓаните што произлегуваат од карактерот на градот Скопје согласно член 117 од Уставот. Тоа според подносителот на иницијативата претставувало груба анексија на селата од општините во границите на градот Скопје што значело не само негово територијално проширување, туку и узурпација на уставно гарантираното право на локална самоуправа на жителите на селата, зашто нивните заеднички потреби и интереси немале ништо

заедничко со остварувањето на заедничките потреби и интереси на граѓаните на градот Скопје и со неговата организација, согласно член 115 став 2 од Уставот.

Градот Скопје, како посебна единица на локална самоуправа, поради тоа што не бил спомнат во член 116 од Уставот, не можел да биде единица на локална самоуправа со територијална поставеност, па според тоа не можел да има ниту територијални граници. Неуставноста на ставот 2 од членот 4 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија, била токму во тоа што границата на градот Скопје ја детерминира како територијална граница. Дека во ставот 2 од членот 4 се работи за чисто територијална граница потврдувал и фактот што границата на градот се границите на општините во градот Скопје во делот што се граничат со соседните општини или се поклопуваат со државната граница на Република Македонија.

Сублимирано кажано општините надлежностите ги црпеле од членовите 114, 115 и 116, а градот Скопје од член 117 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 4 став 1 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија, граница на општина се границите на катастарските општини на населените места во нејзиниот состав, во делот што се граничат со соседните општини или се поклопуваат со државната граница на Република Македонија.

Според оспорениот став 2 од овој член, граница на градот Скопје, како посебна единица на локалната самоуправа, се границите на општините во градот Скопје во делот што се граничат со соседните општини или се поклопуваат со државната граница на Република Македонија.

4. Според членот 114 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира правото на локална самоуправа, а според ставот 2 на овој член, единици на локалната самоуправа се општините.

Територијалната поделба на Републиката и подрачјата на општините се уредуваат со закон, согласно членот 116 од Уставот.

Членот 117 став 1 од Уставот утврдува дека градот Скопје е посебна единица на локална самоуправа чија организација се уредува со закон.

Според точка 1 од Амандман XVII на Уставот, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според точка 2 од овој Амандман, во градот Скопје граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од значење за градот Скопје, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Оттука произлегува дека Амандманот XVII на Уставот утврдува дека во единиците на локалната самоуправа и во градот Скопје граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, односно од значење за градот Скопје во точно определени области меѓу кои и од областа на урбанизмот и руралното планирање, со можност да учествуваат во одлучувањето и за прашања од други области утврдени со закон.

Законот за територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија е донесен врз основа на член 116 од Уставот, според кој територијалната поделба на Републиката и подрачјата на општините се утврдуваат со закон.

Притоа, Уставот не се впушта во регулирањето на прашањата во врска со територијалната поделба на Републиката и подрачјата на општините, туку недвосмислено упатува овие прашања да се уредат со закон, со што препуштил регулирањето на сите прашања од овие области да биде во исклучива надлежност на Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт во Републиката.

Со овој закон се уредува територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија; се основаат општините како единици на локалната самоуправа; се утврдуваат подрачјата на општините и на градот Скопје како посебна единица на локалната самоуправа; се утврдуваат имињата, седиштата и границите на општините; се определуваат видот и имињата на населените места; се уредува спојувањето, поделбата и промената на границите на општините и на градот Скопје, како и други прашања што се однесуваат на територијалната организација на локалната самоуправа.

Според член 3 од овој закон, подрачје на општина опфаќа едно или повеќе населени места со катастарски општини утврдени во согласност со закон, а подрачјето на градот Скопје како посебна единица на локалната самоуправа, го сочинуваат подрачјата на општините во градот Скопје.

Според член 12 од овој закон во градот Скопје се основаат 10 општини со утврдени населени места и тоа:

1. Општина Аеродром - селото Долно Лисиче;
2. Општина Бутел - селата: Визбегово, Љубанци, Љуботен и Радишани;
3. Општина Гази Баба - селата: Брњарци, Булачани, Гоце Делчев, Идризово, Инџиково, Јурумлери, Раштак, Сингелиќ, Смиљковци, Стајковци, Страчинци, Црешево и Трубареве;
4. Општина Горче Петров - селата: Волково, Грачани, Кучково, Никиштане, Ново Село и Орман;
5. Општина Карпош - селата: Бардовци и Горно Нерези;
6. Општина Кисела Вода - селата: Драчево и Усје;
7. Општина Сарај - селата: Арнакија, Бојане, Буковиќ, Глумово, Горно Свиларе, Грчец, Дворце, Долно Свиларе, Кондово, Копаница, Крушопек, Ласкарци, Љубин, Матка, Паничари, Радуша, Раовиќ, Рашче, Рудник Радуша, Семениште, Чајлане и Шишево;
8. Општина Центар;
9. Општина Чаир и
10. Општина Шуто Оризари - селото Горно Оризари.

Овие општини имаат седиште во градот Скопје.

Со Законот за територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија се основани општините како единици на локалната самоуправа и се утврдени подрачјата на

општините, но истовремено е утврдено и подрачјето на градот Скопје како посебна единица на локалната самоуправа кое што го сочинуваат подрачјата на општините во градот Скопје.

Оттука произлегува дека иако градот Скопје е посебна единица на локалната самоуправа, неговата посебност не може да се однесува само на градот како урбана целина во потесна смисла, туку дека токму таа посебност му дава право на градот Скопје да ги врши своите надлежности во рамките на своето подрачје кое истовремено е и подрачје на општините што го сочинуваат градот Скопје. Тоа значи дека определувањето на границата на градот Скопје во смисла на оспорениот член од Законот е неопходен услов за функционирање на градот Скопје и за остварување на неговите уставни надлежности, поради што Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со одредбите од Уставот што се однесуваат на локалната самоуправа.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.40/2005)

79.

- Месечен паушал за присуство на седници

- Monthly lump sum for attending sessions

- Не постои уставен и законски основ, врз основа на кој Советот на општината би можел да определува право на претседателот и на членовите на Советот на месечен паушал за присуство на седници и извршување на други задачи во фиксен износ.

Определбата донесената Одлука на Советот на Општината да влезе во сила со денот на донесувањето, а не со денот на нејзиното објавување е во спротивност со Уставот.

Постојат услови за поништување на оспорен акт, иако престанал да важи во текот на постапката, ако се утврди дека во време на важењето истиот бил неуставен и незаконит.

- There is no constitutional and legal ground, on the basis of which the Council of the municipality could determine a right of the president and members of the Council to a monthly lump sum for attending sessions and executing other tasks in a fixed amount.

The determination for the Decision adopted by the Council of the municipality to enter into force on the date of its adoption, and not on the date of its publication, is in contradiction with the Constitution.

There are conditions for annulling a contested act, although it has ceased to be valid in the course of the procedure, if it is established that at the time of its validity it was unconstitutional and illegal.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 алинеја 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 28 декември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за утврдување надоместок на членовите на Советот на општина Кисела Вода, бр.07-792/6 од 3 јуни 2005 година, донесена од Советот на општина Кисела Вода ("Службен гласник на град Скопје" бр.6/2005) како неуставна и незаконита во време на нејзиното важење.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија донесени,

односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Јонче Цветковски од Скопје, со Решение У.бр. 127/2005 од 2 ноември 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со одредбите од Уставот на Република Македонија, како и со член 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

5. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Кисела Вода на третата седница одржана на 3 јуни 2005 година, согласно член 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа и член 24 и 40 од Статутот на општината донел Одлука за утврдување надоместок на членовите на Советот на општината Кисела Вода.

Според член 1 од Одлуката, со оваа одлука се утврдува надоместок на членовите на Советот на општината Кисела Вода за извршување на задачите сврзани со остварувањето на функцијата член на Советот, која ќе важи до донесувањето на нов Закон за надоместоци на членовите на Советот.

Според член 2 од Одлуката, надоместокот од член 1 на оваа одлука на членовите на Советот се утврдува на месечен износ од 12.000,00 денари, и тоа за присуство на седници, учество во работата на работните тела на Советот, за извршување на задачите кои ќе ги довери Советот, за непосредно следење на одредени прашања од надлежност на Советот, за учество во изготвување и проучување на материјали за Советот, за контактирање со институции и граѓани и за посети на месните заедници, општествени организации и здруженија на граѓани и за вршење на други задачи.

Според член 3 од Одлуката, на претседателот на Советот надоместокот од член 1 на оваа одлука се утврдува во износ од 18.000,00 денари.

Според член 4 од Одлуката, на членовите на Советот определени за склучување на бракови за ангажираност на деновите

кога се склучуваат бракови се утврдува надоместок од 1.200,00 денари во кој е пресметан и надоместок за користење на превоз.

Според член 5 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од конституирањето на Советот.

Според член 6 од Одлуката, одлуката ќе се објави во "Службен гласник на град Скопје".

Одлуката е донесена под бр.07-792/6 од 3 јуни 2005 година.

Судот, исто така утврди дека Советот на општина Кисела Вода донел Одлука бр.07-3776/4 од 22 ноември 2005 година, за определување на надоместок на членовите на Советот на општина Кисела Вода, со која во членот 4 е определено дека оспорената одлука бр.07-792/6 од 3 јуни 2005 година престанува да важи.

Новата одлуката е објавена во "Службен гласник на град Скопје" бр.15 од 8 декември 2005 година и истата влегла во сила на 16 декември 2005 година.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од истиот член од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Согласно член 45 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок

месток на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во Главата XV од истиот Закон, со наслов: "Преодни и завршни одредби" во членот 100 е определено дека до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според член 70 алинеја 6 од Деловникот на Судот, Уставниот суд донесува одлука кога одлучува за утврдување на неуставност на закон, односно неуставност и незаконитост на пропис и друг општ акт во време на важењето, што престанал да важи во текот на постапката, ако се исполнети условите за нивно поништување.

7. Тргувајќи од содржината на цитираните законски одредби, произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници. Со одредбите на овој закон не се навлегува во посебно уредување на правото на надоместок на членовите на Советот за: учество во работа на работните тела на Советот, за извршување на задачите кои ќе ги довери Советот, за непосредно следење на одредени прашања од надлежност на Советот, за учество во изготвување и проучување на материјали за Советот, за контактирање со институции и граѓани, за посети на месните заедници, општествени организации и здруженија на граѓани, за вршење на други задачи или пак за ангажираност во деновите кога се склучуваат бракови, како што се определува со оспорената одлука.

Според тоа, Законот за локалната самоуправа не предвидува право на советниците на месечен паушал за присуство на седници и извршување на други задачи во фиксен износ, како што тоа право е определено во оспорената одлука.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос на член 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, Судот утврди дека членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седници, а не на месечен паушален надоместок, од што произлегува несогласноста на Одлуката со наведените законски одредби.

Врз основа на одредбите на Законот за локалната самоуправа Судот оцени дека претседателот на Советот е член на советот и како таков може да има право на надоместок како и другите советници, но не и на паушален надоместок, како што определува оспорената одлука.

Со оглед на фактот што со оспорената одлука се предвидува истата да влезе во сила со денот на донесувањето, а не по објавувањето, како што уредил член 51 став 1 од Уставот, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со наведената уставна одредба.

Конечно имајќи го предвид фактот што оспорената одлука е донесена на Третата седница на Советот, а со неа се предвидува истата да се применува од конституирањето на Советот, што значи дека истата има повратно дејство сметано од првата седница, Судот оцени дека Одлуката не е во согласност и со членот 52 став 4 од Уставот.

Имено, според Судот во овој случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил членот 52 став 4 од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица-вршители на должност членови на Советот на точно определена единица на локалната самоуправа, општината Кисела Вода.

Судот имаше предвид дека во текот на постапката оспорената Одлука престана да важи, меѓутоа врз основа на истата се вршени исплати на надоместоци за кои немало уставна и законска основа, при што Одлуката имала и ретроактивно дејство, поради што оцени дека има основа за утврдување на нејзина неуставност и незаконитост во време на нејзиното важење, согласно член 70 алинеја 6 од Деловникот на Уставниот суд.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа Одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова - Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.127/2005)

9. Урбанизам

9. *Urban planning*

80.

- Меѓусебна согласност на одлука со правилник
(поведување на постапка)

- *Mutual agreement of a decision with a rulebook (initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката бр.07-1127/6 од 3 јули 2004 година на Советот на општина Струга за донесување измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Запад - Струга, објавена во "Службен гласник на општина Струга" бр.38 од 7 јули 2004 година.

2. СЕ ЗАПИРААТ од извршување поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за оценување на меѓусебната согласност на Одлуката со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003).

4. Никола Несторски од Струга, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одлука не била во согласност со темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија и начелата на Уставот на Република Македонија предвидени во член 8 став 1 алинеја 3 - начелото на владеење на правото, алинеја 6 - правна заштита на сопственоста, алинеја 10 - уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина, како и со член 30 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Постапката за донесување на оспорената одлука не била спроведена согласно Законот за просторното и урбанистичко планирање и Правилникот за стандарди и нормативи при планирањето на просторот. Имено, постапката била спроведена спротивно на член 20 став 2 од Законот за просторното и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) каде било предвидено дека планирањето на просторот се врши за период од најмалку пет години за детален урбанистички план, а во конкретниов случај по истекот само на една година се прави измена на планот.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека при донесувањето на оспорената одлука воопшто не била спроведена постапката предвидена во член 17 од Законот, односно не била спроведена јавна анкета, не бил изработен нацрт-план на кој требало да се изврши стручна ревизија, па потоа да се изработи предлог план. Исто така, со оспорената одлука биле повредени и членовите 21-а, 21-б и 11 став 3 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, односно дека урбанистот користел стари неажурирани геодетски подлоги.

Поради наведените причини предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука, како и да донесе решение за определување на времена мерка со која ќе се забрани реализација на Деталниот урбанистички план за УЕ-4 - Запад за град Струга.

5. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од од оспорената одлука, со одлуката се донесува измена и дополна на Детален урбанистички план за УЕ-4-Запад, Струга. Во членот 2 децидно се наведува што содржи планот, а во членот 3 се наведува дека извештајот од стручната консултација е составен дел од Одлуката. Во членот 4 е определено дека планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски ПЕ Струга, а членот 5 определува дека планот се заверува со печат и потпис од Градоначалникот на општина Струга со назначување на бројот и датумот на седницата на која е донесен. Во членот 6 е определено дека Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Струга". Одлуката е донесена од Советот на општина Струга под бр.07-1127/6 од 3 јули 2004 година.

6. Советот на општина Струга со писмо бр.03-1752/2 од 2 декември 2004 година, до Уставниот суд ја достави комплетната документација што претходела на донесување на оспорениот акт и тоа: Одлуката за реализација на заклучоците за измена и дополнување на ДУП УЕ-4-Запад и ДУП УЕ-4-Исток - општина Струга бр.07-1294/3 од 26 август 2003 година на Советот на општина Струга ("Службен гласник на општина Струга" бр.25/2003); барање на мислење бр.23-759/2 од 18 мај 2004 година; Извештај од извршена стручна ревизија на ДУП за УЕ 4 - Запад Струга на Друштво за планирање и проектирање и инженеринг "Простор" ДОО Куманово; одговор на ревизија од јуни 2004 година на "ИН-ПУМА" - Институт за урбанизам, сообраќај и екологија од Скопје; стручно мислење бр.13-7390 од 11 јуни 2004 година на секторот за уредување на просторот при Министерството за транспорт и врски - Скопје; записник за утврдување на текстот на нацртот за донесување на ДУП УЕ-4 бр.23-928/2 од 12 јуни 2004 година; заклучок бр.23-929/2 од 12 јуни 2004 година; одлука за организирање јавна анкета по нацрт ДУП УЕ-4 Запад бр.08-930/2 од 12 јуни 2004 година на градоначалникот на општина Струга; соопштението бр.23-931/2 од 12 јуни 2004 година на Главен архитект; стручно мислење бр.23-935/3 од 12 јуни 2004 година на Главен градски архитект; записник од стручна консултација по Нацрт-измена на ДУП УЕ - 4 - Запад и ДУП УЕ - 4 - Исток бр.23-927/3 од 14 јуни 2004 година; Извештај од спроведената јавна анкета со

осврт за стручна консултација по нацрт ДУП за УЕ 4 Запад бр.23-1030/1 од 23 јуни 2004 година; известување за постапување по забелешките од стручната консултација за ДУП УЕ - 4 Запад бр.23-1032/1 од 23 јуни 2004 година; барање согласност бр.23-1035/1 од 24 јуни 2004 година и согласност на предлог план за ДУП УЕ-4 Запад бр.13-8567 од 14 јули 2004 година на Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот.

Согласно приложената документација што претходела на донесување на оспорениот акт, Судот констатира дека постапката за донесување на истиот е во согласност со Законот за просторното и урбанистичко планирање.

Меѓутоа, од приложената документација, а посебно од дополнително доставеното известување на општина Струга бр.03-30/1 од 19 јануари 2005 година со кое го известува Уставниот суд дека во постапката за донесување на ДУП УЕ-4-Запад не била побарана согласност од надлежен орган за заштита на природните реткости, Судот констатира дека актот не е донесен согласно еден од законите кои ја уредуваат постапката на донесување на истиот, односно согласно Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1997, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и "Службен весник на Република Македонија" 62/1993).

7. Согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и уредувањето и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера. Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и до максимум без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природа. Имено, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува во средината во која живееме. Заштитата на природата всушност е во интерес на заштитата на животната средина, претставува обврска за почитување на законските прописи.

Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро е закон за заштита и унапредување на животната средина и природа, со кои всушност се штити една од уставните емелни вредности предвидена во членот 8 став 1 алинеја 10.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро нивните води, крајбрежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одлики и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Гевгелија, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека езерата се споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се под посебна заштита и истите не смеат да се загадуваат меѓу другото и со внесување на непречистена отпадна вода од населените места поради што произлегува и обврската при донесување на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата, претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од причина што Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука, не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, а со оглед на фактот што Охридското Езеро, односно неговите води се споменици на природата, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот акт со членот 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро и со членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот.

8. При донесување на ова решение Судот оцени дека оправдано е да се очекува дека со извршувањето на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на Одлуката може да настанат тешко отстранливи последици и дека поради тоа се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

9. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите, но не одлучува за меѓусебната согласност на прописите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува.

Тргувајќи од содржината на цитираната уставна одредба, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува дали оспорената одлука е во согласност со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот односно не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на прописите, поради што Судот во тој дел иницијативата ја отфрли, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот.

10. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови по однос на точките 1 и 2, а едногласно по однос на точката 3, во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.192/2004)

81.

- Мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости

- Opinion by the body competent for the protection of natural rarities

- Одлука за донесување на Детален урбанистички план за општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, доколку во постапката на донесување на актот не е побарано мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости.

- A decision on adopting a detailed Urban Plan for the municipalities of Ohrid, Struga, Resen, and Dojran, is not in agreement with the Constitution and the Law on the Protection of Lake Ohrid, Lake Prespa and Lake Dojran, in case in the procedure for the adoption of the act an opinion by the body competent for the protection of natural rarities has not been requested.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката бр.07-1127/6 од 3 јули 2004 година на Советот на општина Струга за донесување измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Запад - Струга објавена во "Службен гласник на општина Струга" бр.38 од 7 јули 2004 година.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.192/2004 од 19 јануари 2005 година по иницијатива на Никола Нестороски од Струга, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука поради тоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија и член 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и "Службен весник на Република Македонија" бр.62/1993).

5. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од оспорената одлука, со одлуката се донесува измена и дополна на Детален урбанистички план за УЕ-4-Запад, Струга. Во членот 2 децидно се наведува што содржи планот, а во членот 3 се наведува дека извештајот од стручната консултација е составен дел на Одлуката. Во членот 4 е определено дека планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски ПЕ Струга, а членот 5 определува дека планот се заверува со печат и потпис од градоначалникот на општина Струга со назначување на бројот и датумот на седницата на која е донесен. Во членот 6 е определено дека Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Струга". Одлуката е донесена од Советот на општина Струга под бр.07-1127/6 од 3 јули 2004 година.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и уредувањето и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера. Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и до максимум без да се води сметка за последиците

што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува во средината во која живееме.

Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро е закон за заштита и унапредување на животната средина и природа, со кој всушност се штити една од уставните емелни вредности предвидена во членот 8 став 1 алинеја 10.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро нивните води, крајбрежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одлики и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од причина што Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука, не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, а

со оглед на фактот што Охридското Езеро, односно неговите води се споменици на природата, Судот оцени дека оспорениот акт не е во согласност со членот 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро и со членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.192/2004)

82.

- Урбанистичка документација за населено место (поведување на постапка)

- Urban planning documentation for an inhabited place (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлука за усвојување на урбанистичката документација за населено место Подмоље бр.07-351/11, донесена од Советот на општина Охрид на 9 јуни 1999 година.

2. СЕ ЗАПИРААТ од извршување поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од ова решение.

3. Трговското друштво "Мацико" од Охрид преку полномошникот - адвокат Никола Мујоски од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение, затоа што таа не била во согласност со член 8 алинеја 10 од Уставот и членовите 2, 7, 15, 16, 21-а и 21-б од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

Според подносителот на иницијативата во конкретниот случај неправилно биле применети наведените законски одредби при изготвување на урбанистичка документација за населено место Подмоље, затоа што урбанистичката документација за ова населено место била изработена од АД Урбанизам и архитектура "План" од Охрид во кое во редовен работен однос немало овластено лице со лиценца за изработка на просторни и урбанистички планови.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека пред добивање - давање на согласност од Министерството за урбанизам и градежништво за оваа урбанистичка документација не биле добиени потребните согласности од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство за пренаменување на земјоделско земјиште од ова населено место во градежно земјиште, од Министерството за внатрешни работи за сообраќајна согласност, Министерството за народна одбрана и Министерството за животна средина и просторно планирање.

Оттука, според подносителот на иницијативата недвосмислено произлегувало дека оспорената одлука е спротивна на Уставот и Законот за просторно и урбанистичко планирање.

На 26 ноември 2004 година подносителот на иницијативата достави посебен поднесок со барање Судот да донесе решение за запирање на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената одлука.

4. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука содржи три члена во кои се утврдува дека се усвојува урбанистичка документација за населеното место Подмоље (член 1), дека составен дел на оваа одлука е графичкиот приказ бр.03-152 изработен од Јавното

претпријатие за просторно и урбанистичко планирање Скопје - Подружница во Охрид, извештај од јавната анкета (член 2) и се уредува влегувањето во сила на одлуката (член 3).

Судот, исто така, утврди дека постои несофпаѓање помеѓу член 2 од одлуката и графичкиот дел бидејќи се појавуваат различни изработувачи на планот. Во графичкиот дел и во сите документи (планот, одговорот на ревизијата, извешајот од јавната анкета) како изработувач на планот фигурира Институт за урбанизам и архитектура "План" од Охрид, а во оспорената одлука се појавува ЈП за просторно и урбанистичко планирање Подружница Охрид.

Во натамошната постапка Судот утврди дека изработувачот на планот Институт за урбанизам и архитектура "План" од Охрид има овластување за изработување на урбанистичките планови издадена од Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина бр.18-3265 од 19 мај 1998 година и дека носител на изработување на урбанистичката документација била Нада Манева дипл. инженер архитект која имала добиено лиценца бр.08-4045 од 22 декември 1997 година.

Од доставената документација е утврдено дека по Нацрт-планот изготвен од Институтот за урбанизам и архитектура "План" од Охрид извршена е стручна ревизија од Јавното претпријатие за просторно и урбанистичко планирање Скопје - Подружница Охрид.

По спроведената стручна ревизија изработувачот на планот го прифатил Заклучокот од стручната ревизија со кој е предложено да се поведе постапка за донесување на урбанистичка документација и да се дополни со сите прилози согласно законот.

Врз основа на преземени дејствија, а согласно член 18 од Законот за просторно планирање градоначалникот на општина Охрид на 19 февруари 1999 година, донел решение за спроведување на јавна анкета по нацрт урбанистичката документација која траела од 22 февруари 1999 година до 8 март 1999 година.

Нацрт-урбанистичката документација заради увид на граѓаните била истакната во Месната заедница односно во просториите на поранешна ЗЗ "Насте Настески" и по овој нацрт-план заинтересираните граѓани и правни лица своите предлози и забелешки можеле да ги доставуваат на анкетни листови до организаторот на јавната анкета.

Од увидот извршен во извештајот од спроведената јавна анкета бр.451/5 од 14 мај 1999 година по нацрт урбанистичката документација за населеното место Подмоље, е утврдено дека немало забелешки, приговори или барања на анкетни листови.

Од доставената документација исто така утврдено е дека по однос на нацрт - урбанистичката документација за населено место Подмоље и други населени места како и измени на одделни урбанистички планови во Охрид била одржана стручна консултација со претставници на заинтересирани органи и организации.

По спроведување на овие дејствија општина Охрид поднела барање до Министерството за урбанизам и градежништво за издавање на согласност за спроведување на урбанистичката документација за населено место Подмоље.

Министерството за урбанизам и градежништво на 1 септември 1999 година дало согласност за спроведување на Урбанистичката документација за населено место Подмоље Охрид бр.16-5848/3.

Во натамошната постапка Судот утврди дека Советот на општина Охрид во постапката која претходела на донесувањето на оспорениот акт не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости согласно Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

5. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштита и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера. Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и до максимум без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува. Заштитата на природата всушност е во интерес на заштитата на животната средина, која се остварува и преку обврската за почитување на законските прописи во процесот на планирањето.

При оценување на законитоста на оспорената одлука Судот ги имаше предвид одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997 и 18/1999) кои биле во важност во времето на нејзиното донесување, како и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и 62/1993).

Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Во член 7 од наведениот закон, покрај другите видови на урбанистички планови е предвидена и урбанистичката документација за населено место во општината.

Според член 15 од Законот за просторно и урбанистичко планирање за изработување на плановите од член 7 на овој закон Владата на Република Македонија основа јавно претпријатие.

Дејноста на ова претпријатие опфаќа изработување на просторни планови, изработување на урбанистички планови, изработување на стручни анализи, студии и информации за состојбите на планирањето, мониторинг и контрола во спроведувањето на плановите, изработување на регулативи, нормативи и стандарди за планирање и изработување на услови за градба по барање на инвеститори и други заинтересирани правни и физички лица.

Во член 16, пак, од наведениот закон е предвидено дека изработување на урбанистички план, освен генерален урбанистички план, може да врши и организација, односно институција, овластена од Министерството надлежно за работите на урбанизмот. Овластување од став 1 на овој член може да добие организација, односно институција која во редовен работен однос има најмалку 3 (три) овластени лица со лиценца за изработка на урбанистички планови. Носител на изработување на урбанистички план може да биде дипломиран архитект кој поседува лиценца за вршење на оваа дејност и кој е должен во тимот да вклучи стручни лица од различни области со најмалку VII¹ степен на стручна подготовка.

Во членовите 17 и 18 од наведениот закон е утврдена постапката за донесување на урбанистички планови која се однесува и на постапкаа за донесување на урбанистичката документација за населеното место.

Според член 21-а од законот при изработување на просторен и урбанистички план задолжително се применуваат урбанистички нормативи и стандарди за планирање на просторот од различни области вклучени во интегралното планирање на просторот.

Министерот надлежен за работите на урбанизам, по претходно прибавено мислење од министерствата надлежни за соодветните области ќе донесе урбанистички стандарди и нормативи од став 1 на овој член.

Во член 21-б, пак, е предвидено дека со урбанистичките стандарди и нормативи за планирање се утврдуваат основите за порационално уредување и користење на просторот, создавање услови за хумано живеење и работа на граѓаните.

Заради целината на интегрираниот систем на планирањето на просторот со стандардите и нормативите за планирање ќе бидат утврдени параметри за планирање на јавните патишта, водите, заштитата на животната средина, заштитата од пожари, засолнување, заштитата на споменици на културата и на археолошките локалитети.

Урбанистичката документација за населено место во општината, согласно член 22 став 3 од Законот ја донесува општината, а според став 6 на овој член, таа може да се спроведува по издвање на согласност од министерството надлежно за работите на урбанизмот. Со согласноста, според член 23 став 1 од Законот се потврдува дека планот односно урбанистичката документација е донесена согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Тргувајќи од наведените законски одредби спрема содржината на оспорената одлука, како и текот на постапката за донесување на урбанистичка документација за населено место Подмоље произлегува дека оспорениот урбанистички план е донесен согласно Законот за просторно планирање, односно неспорно е дека предметниот план е изработен од овластена организација која има добиено овластување од надлежното министерство, а носител на изработување на планот е лице кое има добиено лиценца.

Оттука, Судот смета дека наводите во иницијативата дека оспорениот план не е изработен од овластена организација и од лице кое има лиценца се неосновани, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во однос на наводите од иницијативата дека при изработување на планот не биле применети одредбите од член 21-а и 21-б кои одредби подносителот на иницијативата ги толкува на начин што според овие одредби донесувачот на планот пред да добие согласност од органот надлежен за работите на урбанизмот бил должен да прибави мислење од другите министерства, Судот, исто така смета дека се неосновани.

Ова особено со овие одредби се регулира прашањето според кое министерот надлежен за работите на урбанизам со посебен пропис треба да ги утврди нормативите и стандардите кои треба да се почитуваат при изработување на урбанистичките планови, а не регулира прашање со кое за донесувачот на урбанистичкиот план постои обврска пред добивањето на согласност од надлежното министерство да бара согласност од другите надлежни министерства.

Оттука, дали во конкретниов случај при изработување на урбанистичка документација се почитувани утврдените нормативи и стандарди со Правилникот на министерот е прашање за кое Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Со оглед на наведеното, Судот смета дека не може да се постави прашање за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

6. Меѓутоа, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законски прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, Судот смета дека во постапката за донесување на урбанистички планови општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера како добро од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и

Дојранското Езеро нивните води, крајбрежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одбележја и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежјата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека езерата се споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се под посебна заштита и истите не смеат да се загадуваат меѓу другото и со внесување на непречистена отпадна вода од населените места поради што произлегува и обврската да при донесување на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата, претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи предвид дека во конкретниов случај Советот на општина Охрид во постапка која претходела на донесување на оспорената урбанистичка документација не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, пред Судот

основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

7. По однос на барањето за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија што се преземени врз основа на оспорената одлука, Судот оцени дека оправдано е да се очекува дека можат да настанат тешко отстранливи последици од реализирање на оспорената одлука, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.197/2004)

83.

- Мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости за населено место Подмоље

- Opinion by the competent body for the protection of natural rarities for the inhabited place of Podmoqe

- Урбанистичките планови донесени од советите на општината Охрид, Струга, Ресен и Дојран, за кои пред нивното донесување не е прибавено мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости, не се во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

- The urban plans adopted by the councils of the municipalities of Ohrid, Struga, Resen i Dojran, for which priori to being adopted no opinion has been obtained by the body competent for the protection of natural rarities, are not in accordance with the Constitution and the Law on the Protection of Lakes Ohrid, Prespa and Dojran.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за усвојување на урбанистичката документација за населено место Подмоље бр.07-351/11, донесена од Советот на општина Охрид на 9 јуни 1999 година.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.197/2004 година од 9 февруари 2005 година по иницијатива на Трговското друштво "Мацико" од Охрид преку полномошникот - Никола Мујоски од Охрид поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

5. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука содржи три члена во кои се утврдува дека се усвојува урбанистичка документација за населеното место Подмоље (член 1), дека составен дел на оваа одлука е графичкиот приказ бр.03-152 изработен од Јавното

претпријатие за просторно и урбанистичко планирање Скопје - Подружница во Охрид, извештај од јавната анкета (член 2) и се уредува влегувањето во сила на одлуката (член 3).

Во натамошната постапка Судот утврди дека изработувачот на планот Институт за урбанизам и архитектура "План" од Охрид има овластување за изработување на урбанистичките планови издадена од Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина бр.18-3265 од 19 мај 1998 година и дека носител на изработување на урбанистичката документација била дипл. инженер архитект Нада Манева која имала добиено лиценца бр.08-4045 од 22 декември 1997 година.

Од доставената документација Судот утврди дека по Нацрт-планот изготвен од Институтот за урбанизам и архитектура "План" од Охрид извршена е стручна ревизија од Јавното претпријатие за просторно и урбанистичко планирање Скопје - Подружница Охрид.

По спроведената стручна ревизија изработувачот на планот го прифатил Заклучокот од стручната ревизија со кој е предложено да се поведе постапка за донесување на урбанистичка документација и да се дополни со сите прилози согласно законот.

Врз основа на преземените дејствија, а согласно член 18 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање градоначалникот на општина Охрид на 19 февруари 1999 година, донел решение за спроведување на јавна анкета по нацрт урбанистичката документација која траела од 22 февруари 1999 година до 8 март 1999 година.

Нацрт-урбанистичката документација заради увид на граѓаните била истакната во Месната заедница односно во просториите на поранешна ЗЗ "Насте Настески" и по овој нацрт-план заинтересираните граѓани и правни лица своите предлози и забелешки можеле да ги доставуваат на анкетни листови до организаторот на јавната анкета.

Од увидот извршен во извештајот од спроведената јавна анкета бр.451/5 од 14 мај 1999 година по нацрт урбанистичката документација за населеното место Подмоље, Судот утврди дека немало забелешки, приговори или барања на анкетни листови.

Од доставената документација исто така Судот утврди дека по однос на нацрт - урбанистичката документација за населено место

Подмоље и други населени места, како и измени на одделни урбанистички планови во Охрид била одржана стручна консултација со претставници на заинтересирани органи и организации.

По спроведување на овие дејствија општината Охрид поднела барање до Министерството за урбанизам и градежништво за издавање на согласност за спроведување на урбанистичката документација за населено место Подмоље.

Министерството за урбанизам и градежништво на 1 септември 1999 година дало согласност за спроведување на Урбанистичката документација за населено место Подмоље Охрид бр.16-5848/3.

Во натамошната постапка Судот утврди дека Советот на општина Охрид во постапката која претходела на донесувањето на оспорениот акт не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости согласно Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

6. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштита и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера

Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и до максимум без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, Судот смета дека станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде предмет на заштита.

При оценување на законитоста на оспорената одлука Судот ги имаше предвид одредбите од Законот за просторното и урбанистичкото планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997 и 18/1999) кои биле во важност во времето на нејзиното донесување, како и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и 62/1993).

Според член 2 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Во член 7 од наведениот закон, покрај другите видови на урбанистички планови е предвидена и урбанистичка документација за населено место во општината.

Според член 15 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање за изработување на плановите од член 7 на овој закон Владата на Република Македонија основа јавно претпријатие.

Дејноста на ова претпријатие опфаќа изработување на просторни планови, изработување на урбанистички планови, изработување на стручни анализи, студии и информации за состојбите на планирањето, мониторинг и контрола во спроведувањето на плановите, изработување на регулативи, нормативи и стандарди за планирање и изработување на услови за градба по барање на инвеститори и други заинтересирани правни и физички лица.

Во член 16, пак, од наведениот закон е предвидено дека изработување на урбанистички план, освен генерален урбанистички план, може да врши и организација, односно институција, овластена од Министерството надлежно за работите на урбанизмот. Овластување од став 1 на овој член може да добие организација, односно институција која во редовен работен однос има најмалку 3 (три) овластени лица со лиценца за изработка на урбанистички планови. Носител на изработување на урбанистички план може да биде дипломиран архитект кој поседува лиценца за вршење на оваа дејност и кој е должен во тимот да вклучи стручни лица од различни области со најмалку VII¹ степен на стручна подготовка.

Во членовите 17 и 18 од наведениот закон е утврдена постапката за донесување на урбанистички планови која се однесува и на постапка за донесување на урбанистичка документација за населено место.

Тргувајќи од наведените законски одредби, според содржината на оспорената одлука, како и текот на постапката за донесување на урбанистичката документација за населено место

Подмоље Судот утврди дека оспорената урбанистичка документација е донесена согласно Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

7. Меѓутоа, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законски прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, Судот оцени дека во постапката за донесување на урбанистички планови општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера како добро од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро нивните води, крајбрежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одбележја и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежјата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека езерата се споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се под посебна заштита и истите не смеат да се загадуваат, меѓу другото, и со внесување на непречистена отпадна вода од населените места поради што произлегува и обврската при донесување на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата, претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи предвид дека во конкретниов случај Советот на општина Охрид во постапката која претходела на донесување на оспорената урбанистичка документација не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека таа не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. Судот утврди дека не стојат наводите на доносителот на оспорената одлука изнесени во одговорот на решението за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука дека во времето на донесувањето на таа одлука не постоела обврска за прибавување на мислење. Ова затоа што обврската за прибавување на претходно мислење постоела како по донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за органите на управата ("Службен весник на Република Македонија" бр.63/1998) така и пред тоа. Претходното мислење според дотогашната регулатива го давал Заводот за заштита на природните реткости, а по измената - Министерството за екологија и животна средина. Во конкретниот случај неопходното претходно мислење ниту било побарано ниту било добиено.

9. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

10. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.197/2004)

84.

- Процедура за донесување на Детален урбанистички план
- Меѓусебна согласност на Детален урбанистички план со Правилник за стандарди и нормативи за планирање на простор
- *Procedure for the adoption of a Detailed urban Plan*
- *Mutual agreement of a Detailed Urban Plan with a Rulebook for standards and norms for space planning*

- Судот не поведува постапка за оценување на уставноста и законитоста кога Деталниот урбанистички план е донесен од страна на законски определени органи и во постапка предвидена со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

- Судот не е надлежен да ја цени меѓусебната согласност на Деталниот урбанистички план и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот.

- *The court does not initiate a procedure for the appraisal of the constitutionality and legality when the Detailed Urban Plan has been adopted by legally defined bodies and in a procedure envisaged by the Law on Space and Urban Planning.*

- *The Court is not competent to appraise the mutual agreement of the Detailed Urban Plan and the Rulebook for standards and norms for space planning.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички план на град Кичево за централно градско подрачје "Стара Чаршија" - Општина Кичево бр.07-1007/3 од 21 јуни 2001 година, донесена од Советот на општина Кичево ("Службен гласник на општина Кичево" бр.6 од 26 јуни 2001 година).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за оценување на меѓусебната согласност на Одлуката со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1999 и 102/2000).

3. Василко Јовановски од Кичево на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата и допрецизирањето на истата, оспорената одлука не била во согласност со една од темелните вредности на уставниот поредок - уредување и хуманизација на просторот и заштита и унапредувањето на животната средина и на природата, предвидена во членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и со член 21-а од Законот за просторното и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 53/2001 и 45/2002). Според подносителот на иницијативата, при донесување на оспорената одлука, исто така, не биле почитувани одредбите од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1999 и 102/2000) кој важел во време на донесување на оспорениот детален урбанистички план.

До таквите повреди, според подносителот на иницијативата, дошло на начин што со измената на планот била предвидена нова градба на градежната парцела 6.11. со станбено-деловна намена и оваа градба била предвидена на делот кој со претходниот детален урбанистички план за тој дел бил предвиден плоштад на Кичево. Според подносителот на иницијативата, при донесувањето на Деталниот урбанистички план за делот на ГП 6.11,

во општината не било водено сметка дека со новиот Детален урбанистички план се попречувало неговото влегување на станбената зграда, односно при донесување на измена на Деталниот урбанистички план со новопредвидената градежна парцела б.11 не бил предвиден влез во урбанистичката парцела на која се наоѓал неговиот станбен објект со што се повредувале одредбите од Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот.

Поради наведените причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука, како и да донесе решение за определување на времена мерка со која ќе се запрат од извршување поединечните акти и дејствија, донесени односно преземени врз основа на оспорената одлука.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од оспорената одлука, со одлуката се донесуваат измени и дополнувања на Деталниот урбанистички план за централно градско подрачје "Стара Чаршија" - општина Кичево, со предлог - планот изготвен од "ИН-ПУМА" - Скопје со техн. бр.866/2000 од јуни 2001 година, кој е составен дел на оваа одлука. Во членот 2 децидно се наведува што содржи планот, а во членот 3 е регулиран начинот на заверка на планот и се определени органите на кои треба да се достави планот. Во членот 4 е определено дека планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски - Подрачна единица во Кичево. Понатаму, со членот 5 е определено на кои органи треба да се достави оспорената одлука. Во последниот член 6 е определено Одлуката да стапи во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Кичево". Одлуката е донесена на 21 јуни 2001 под бр.07-1007/3 и е потпишана од претседавачот на општина Кичево д-р Ѓорѓија Матески.

5. Советот на општина Кичево на 28 март 2001 година донел Програма за уредување на градежното земјиште во градежниот реон на општина Кичево за 2001 година, во која ги утврдил начинот, постапката, условите и обемот на уредување на градежниот реон на општина Кичево за 2001 година. Меѓу другите, подготвителни работи во Програмата била предвидена и измена и дополна на Деталниот урбанистички план за централното градско подрачје.

Изработувач на нацрт планот за измена и дополна на Деталниот урбанистички план на Кичево за централно градско подрачје "Стара Чаршија" - Општина Кичево е АД за урбанизам, архитектура и инженеринг "ЗУАС" - Скопје.

Архитектонскиот факултет во Скопје - Институт за просторна организација на човековата средина - Скопје во јуни 2000 година направил стручна ревизија на Деталниот урбанистички план за централно градско подрачје - локалитет Стара Чаршија во Кичево. Одговор на ревизијата е направен на 26 јуни 2000 година од страна на АД за урбанизам, архитектура и инженеринг "ЗУАС" - Скопје.

Секторот за планирање на просторот при Министерството за урбанизам и градежништво дало стручно мислење бр.10-5183 од 20 јули 2000 година во кое е наведено дека по вградување на сугестиите и забелешките од Стручната ревизија и Стручното мислење на Министерството за урбанизам и градежништво може да се пристапи кон процедурата за усвојување на планот.

Главниот архитект на градот Кичево, неговите соработници, членовите на Советот за архитектура на Кичево, претставник од МУГПЕ-Кичево и претставници од ЈП "Македонски телекомуникации" ПРЦ-Кичево, "Комуналец"-Кичево, "Електро-Кичево", одржале стручна консултација за Централното градско подрачје "Стара Чаршија" Кичево на 3 јули 2000 година. Општината Кичево доставила соопштение до Радио Кичево за спроведување на јавна анкета бр.26-1010/1 од 4 јули 2000 година со кое на граѓаните на Општина Кичево им се соопштува дека се организира јавна анкета по Нацрт-измена и дополна на Деталниот урбанистички план за централно градско подрачје Стара Чаршија - општина Кичево и која ќе се спроведе во канцеларијата бр.23 на 1-ви кат во зградата на единицата на локалната самоуправа - општина Кичево. Јавната анкета траела од 4 јули 2000 до 20 јули 2000 година. Од извештајот од спроведената јавна анкета по предметниот Нацрт Детален урбанистички план бр.26-1010/3 од 26 јули 2000 година произлегува дека во текот на спроведената јавна анкета пристигнале вкупно 14 забелешки од анкетните листови за кои Комисијата сочинила извештај.

Градоначалникот на општина Кичево издал соопштение бр.08-776/1 од 12 април 2001 година кое било доставено до "Радио Кичево", со кое им било соопштено на граѓаните на општина Кичево дека се организира дополнителна јавна анкета по предметниот нацрт-план, со траење од 12 април 2001 до 28 април 2001 година, а која ќе се спроведе во канцеларијата бр.23 на 1-виот кат во зградата на единицата на локалната самоуправа - општина Кичево.

Од извештајот по повторената јавна анкета по нацрт-измените и дополнувањето на Деталниот урбанистички план на централно градско подрачје "Стара Чаршија" - Кичево, бр.08-776/3 од 24 мај 2001 година, произлегува дека пристигнале 16 анкетни листови во кои се содржани забелешките од граѓаните, и во извештајот е наведено кои забелешки се прифатени, а кои не и дадени се причините поради кои не се прифаќаат таквите забелешки.

Од известувањето на градоначалникот на општина Кичево бр.08-776/4 од 18 јуни 2001 година, произлегува дека во предлог-планот е постапено во целост по извештајот од јавната анкета, стручните консултации и стручната ревизија за измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план за централно градско подрачје "Стара Чаршија" - општина Кичево.

Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата до општина Кичево дал свое мислење бр.08-1040/2 од 20 јули 2004 година по предметниот детален урбанистички план.

Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот дало согласност бр.13-6664 од 25 јули 2001 година на Предлог-планот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план за централно градско подрачје "Стара Чаршија" - Кичево.

Оспорената одлука е донесена од Советот на општина Кичево под бр.07-1007/3 од 21 јуни 2001 година и е објавена во "Службен гласник на општина Кичево" бр.6 од 26 јуни 2001 година.

6. Во членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, помеѓу другите како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е определено уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996) влезе во сила на 3 февруари 1996 година по што се направени повеќе измени и дополнувања и тоа со донесување на:

- Законот за изменување и дополнување на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/1997) што влезе во сила на 28 јуни 1997 година,

- Законот за изменување и дополнување на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/1999) што влезе во сила на 8 април 1999 година,

- Законот за изменување и дополнување на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/2001) што влезе во сила на 20 јули 2001 година, и

- Законот за изменување и дополнување на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/2002) што влезе во сила на 6 јули 2002 година.

При оценување на законитоста на оспорената Одлука Судот ги имаше предвид одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997 и 18/1999) кои биле во важност во времето на нејзиното донесување.

Според член 2 од Законот, просторното и урбанистичко планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат. Според членот 3 изработувањето и донесувањето на просторните и урбанистичките планови се работи од јавен интерес. Постапка за донесување на плановите, вклучително и урбанистичките планови е уредена со самиот закон.

Според членот 7 од наведениот закон, во зависност од просторот што е предмет на планирање, покрај другите се донесува и детален урбанистички план.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот, се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според содржинаа на став 3 на оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4, е определено дека документацијата на деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот, која заедно со

нацрт-планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој закон.

Во член 15 од Законот, е предвидено дека за изработување на плановите од член 7 на овој закон, Владата на Република Македонија основа јавно претпријатие.

Во смисла на содржината на член 16 од Законот, изработувањето на урбанистичкиот план, освен генерален урбанистички план, може да врши и организација, односно институција овластена од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Во членовите 17 и 18 од наведениот закон е утврдена постапката за донесување на урбанистички планови.

Од содржината на член 17 од Законот, која се однесува на деталните урбанистички планови, произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета.

Според член 20 став 1 од Законот, измените и дополнувањата на плановите од член 7 на овој закон се вршат по иста постапка пропишана за нивно донесување, доколку с овој закон не е поинаку уредно.

Според член 21-а од Законот при изработување на просторен и урбанистички план задолжително се применуваат урбанистичките нормативи и стандарди за планирање на просторот од различни области вклучени во интегралното планирање на просторот. Министерот надлежен за работите на урбанизмот, по претходно прибавено мислење од министерствата надлежни за соодветните области ќе донесе урбанистички стандарди и нормативи од став 1 на овој член.

Според член 22 став 3 од Законот општината донесува урбанистички планови од член 7 точка 2 алинеи 1, 2 и 3 на овој закон, а урбанистичките планови од ставот 3 на овој член се донесуваат по издавањето согласност на предлогот на планот од Министерството надлежно за работите на урбанизмот (став 6). Плановите за кои не е издадена согласност од став 6 на овој член се сметаат дека не се донесени.

Имајќи ја во вид изложената фактичка и правна состојба, како и сета приложена документација, Судот оцени дека оспорената Одлука за измена и дополна на Деталниот урбанистички план е донесена во законски предвидена постапка, од страна на законски определени органи со почитување на сите фази на постапката за изменување и дополнување на деталниот урбанистички план. Оттука, Судот утврди дека не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека во постапката е повредено уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата на унапредувањето на животната средина и на природата како темелна вредност на уставниот поредок од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот. Имено, со донесувањето на оспорената одлука почитувани се сите законски прописи кои се однесуваат на уредувањето и планирањето на просторот, со должно внимание на она што значи заштита и унапредување на животната средина.

По однос на наводите на подносителот на иницијативата, дека со измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план му било попречено користењето на дополнителниот влез во станбената зграда, Судот утврди дека, на подносителот на иницијативата му стојат на располагање и други правни средства за заштита на своето право во друга постапка. Имено, од приложената документација не може да се констатира одземање или ограничување на сопственоста и правата што произлегуваат од неа, поради што нема повреда на член 30 од Уставот.

Судот оцени дека во конкретниов случај нема повреда на членот 21-а од Законот на која одредба подносителот на иницијативата го темели појаснувањето на иницијативата. Имено, на примената на оваа одредба и тоа во ставот 1 треба да внимава изработувачот на планот со вградување на нормативите и стандардите на просторот, а такво овластување општината Кичево нема. Ова од причина што советот на општината донесува само годишна програма за изработка на планот, согласно член 14 став 1 од Законот, а изработката на плановите е доверена на јавното претпријатие што го основа Владата на Република Македонија, според содржината на член 15. Во ставот 1 од членот 21-а е определена обврската за примена на нормативите и стандардите за планирање на просторот, а во ставот 2 е содржано овластувањето на министерот надлежен за работите на урбанизмот, да ги донесе стандардите и нормативите од став 1 на овој член.

Во врска со наводите во иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, кои според член 21-а од Законот задолжително се применуваат при изработување на деталните урбанистички планови, Судот утврди дека согласно член 110 од Уставот не е надлежен да ја оценува согласноста на Одлуката со тој правилник, односно да ја оценува примената на стандардите и нормативите утврдени во истиот. Поради тоа иницијативата во тој дел согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ја отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.209/2004)

85.

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план (поведување на постапка)

- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Исток - Струга бр.07-1127/5 од 3 јули 2004 година, донесена од Советот на Општина Струга, објавена во "Службен гласник на Општина Струга" бр.38 од 7 јули 2004 година.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за оценување на меѓусебната согласност на Одлуката со Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка за планот и начинот на постапката за донесување на урбанистички план ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003).

4. Ќемаил Османоски од Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата и допрецизирањето на истата, оспорената одлука не била донесена во законски пропишаната постапка, односно пред нејзиното донесување не биле донесени одлука за пристапување кон измена и дополнување на ДУП за УЕ-4-исток, Струга, потоа проектна програма за измена и дополнување на ДУП во која ќе се утврдел степенот на измената и дополнувањето на ДУП, со која би се констатирала и усогласеноста на ДУП со генералниот план за градот Струга. Во иницијативата, исто така, се наведува дека не бил почитуван член 9 став 1 од Правилникот за поблиска содржина и начинот за графичка обработка на планот и начинот и постапката за донесување на урбанистички план како и член 12 од истиот Правилник.

Со поднесената иницијатива исто така се наведува дека при донесување на оспорениот акт не биле почитувани член 2, 3 и 4 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за

стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на РМ" бр.50/2003) без притоа да ги наведе причините за неговото тврдење.

Подносителот во иницијативата исто така наведува дека при донесување на оспорената Одлука не биле почитувани законските одредби, односно член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторното и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.53/2001) кој се однесувал на член 21-а, поточно дека не биле применети нормативи и стандарди за уредување на просторот кои се задолжителни при изработување на урбанистички план од член 7 точка 2 од Законот.

Одлуката, исто така, според подносителот на иницијативата била донесена спротивно на член 30 од Уставот на Република Македонија, бидејќи со истата се повредувало правото на сопственост загарантирано со Устаавот.

Поради наведените причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

5. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од оспорената одлука се донесува измена и дополна на Детален урбанистички план за УЕ-4-исток, Струга. Во членот 2 децидно се наведува што содржи планот, а во членот 3 се наведува дека извештајот од стручната консултација е составен дел од Одлуката. Во член 4 е определено дека планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски ПЕ Струга, врз основа на согласноста на Предлог планот бр.13-7390 од 2 јули 2004 година, издадена од страна на Министерството за транспорт и врски-Скопје, а членот 5 определува дека планот се заверува со печат и потпис од Градоначалникот на општина Струга со назначување на бројот и датумот на седницата на која е донесен. Во членот 6 е определено дека Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Струга". Одлуката е донесена од Советот на општина Струга под бр.07-1127/5 од 3 јули 2004 година.

6. Советот на општина Струга со писмо бр.03-1879/2 од 23 декември 2004 година до Уставниот суд ја достави комплетната документација што претходела на донесување на оспорениот акт и тоа:

- Програма за изработка, измени и дополнување на Урбанистички планови и урбанистичка документација во 2001 година бр.07-189/31 од 26 март 2001 година, донесена од Советот на општина Струга, а на предлог на Главниот архитект на град Струга;

- Извештај од извршена стручна ревизија на ДУП УЕ-4-исток Струга, Нацрт план од јуни 2004 година од ДОО "Простор" - Куманово;

- Одговор на ревизија за измена и дополнување на ДУП УЕ-4-исток, Струга од јуни 2004 година на Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија "Ин-пума" Скопје;

- Записник за утврдување на текстот на Нацртот за донесување на ДУП УЕ-4-исток, Струга бр.23-921/2 од 12 јуни 2004 година на општина Струга;

- Заклучок за утврдување на текстот на Нацртот за донесување на измени и дополнувања на ДУП УЕ-4-исток, Струга бр.23-922/2 од 12 јуни 2004 година;

- Одлука за организирање јавна анкета по Нацрт планот бр.08-923/2 од 12 јуни 2004 година на градоначалникот на општина Струга;

- Соопштение за спроведување јавна анкета за утврдување на Нацрт планот бр.23-924/2 од 12 јуни 2004 година на Општина Струга, а кое е доставено до Радио Струга, ТВ Калприна, Диџеј Радио и Македонија денес;

- Стручно мислење на Нацрт-планот бр.23-935/2 од 12 јуни 2004 година на главниот архитект на град Струга;

- Стручно мислење бр.13-7391 од 11 јуни 2004 година на Министерство за транспорт и врски на РМ - Сектор за уредување на просторот;

- Записник од стручна консултација по Нацрт-измена на ДУП УЕ-4-исток, Струга и ДУП УЕ-4-запад, Струга бр.23-927/3 од 14 јуни 2004 година;

- Анкетен лист бр.03-414/1 од 19 март 2004 година, со прилог, поднесен од Кемаил Османоски од Струга;

- Извештај од Комисијата за разгледување на забелешките од анкетните листови за ДУП УЕ-4-исток, Струга бр.23-1029/1 од 23 јуни 2004 година;

- Известување за постапување по забелешките од усвоената анкета и стручна расправа за ДУП УЕ-4-исток, Струга бр.23-1031/1 од 23 јуни 2004 година;

- Согласно бр.13-8566 од 15 јули 2004 година на Министерството за транспорт и врски на Република Македонија;

- Одлука за донесување измена и дополна на ДУП УЕ-4-исток, Струга бр.07-1127/5 од 3 јули 2004 година на Советот на општина Струга;

16. Графички приказ (копие од урбанистички план) дел од Нацрт УЕ-4-исток;

- Графички приказ (копие од урбанистички план) дел од Предлог ДУП УЕ-4-исток, Струга.

Советот на Општина Струга дополнително достави известување бр.03-89/2 од 25 јануари 2005 година, со кое го извести Судот дека во постапката за донесување на ДУП УЕ-4-исток, не била побарана согласност од надлежен орган за заштита на природните реткости.

Од приложената документација што претходела на донесување на оспорениот акт, Судот оцени дека постапката за донесување на истиот од аспект на Законот за просторно и урбанистичко планирање е законита. Но, имајќи го во вид фактот што во текот на постапката при донесување на оспорената одлука не била побарана согласност, односно мислење од надлежен орган за заштита на природните реткости, Судот оцени дека во конкретниов случај актот не е донесен согласно еден од законите кои ја уредуваат постапката на донесување на актот, односно согласно Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1997, 8/1980, 51/1988 и 10/1990 и "Службен весник на РМ" бр.62/1993).

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот

поредок на Република Македонија е и уредувањето и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера

Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и до максимум без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, Судот смета дека станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде предмет на заштита.

При оценување на законитоста на оспорената одлука Судот ги имаше предвид одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), како и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро кој е еден од законите што се однесуваат на заштита и унапредување на животната средина како темелна вредност на уставниот поредок предвидена во членот 8 став 1 алинеја 10.

Според членот 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, просторното и урбанистичко планирање е континуиран процес што се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат. Според членот 3 од Законот, изработувањето и донесувањето на просторните и урбанистичките планови се работи од јавен интерес. Постапката за донесување на плановите, вклучително и на урбанистичките планови е уредена со самиот закон.

Според член 7 од Законот во зависност од просторот кој е предмет на планирање се донесува покрај другите и детален урбанистички план.

Според содржината на член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.53/2001) членот 21-а на кој се укажува во иницијативата е изменет и гласи:

"При изработување на урбанистички план од членот 7 точка 2, општ акт од членот 25 и урбанистички проект од членот 32 од овој закон, задолжително се применуваат нормативи и стандарди за уредување на просторот, создавање услови за хумано живеење и работа на граѓаните.

Стандардите и нормативите од ставот 1 на овој член ги донесува министерот надлежен за работите на уредувањето на просторот".

Од наводите во иницијативата произлегува дека подносителот на иницијативата смета дека при донесување на оспорената одлука воопшто не биле почитувани одредбите од членот 21-а од Законот, потоа членовите 2, 3 и 4 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот како и одредбите од Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на планот и начинот и постапката за донесување на урбанистички план.

Според член 22 став 3 од Законот, општината донесува урбанистички планови од членот 7 точка 1, 2 и 3 од овој закон, а стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата на членот 14 од овој закон ја врши правно лице кое има добиено овластување од членот 16 став 1 на овој закон, што го определува градоначалникот. Изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по стручната ревизија. Според член 22 став 6 и 7 од овој закон, урбанистичките планови можат да се спроведуваат по издавањето на согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот. Плановите за кои не е издадена согласност, се сметаат дека не се донесени.

Имајќи ја во вид изложената фактичка и правна состојба, како и целокупната приложена документација во постапката, Судот утврди дека со донесување на оспорената одлука за измена и дополнување на ДУП УЕ-4-исток-Струга, не може да се постави прашањето за нејзината согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање бидејќи со донесување на истата се запазени сите фази на постапката за изменување и дополнување на ДУП, кои што се предвидени во овој закон.

Меѓутоа, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, од која произлегува дека при уредување и

хуманизација на просторот се бара почитување на законски прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, Судот оцени дека во постапката за донесување на урбанистички планови, општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера, како добро од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, нивните води, крајбрежија, извори и водотоци, поради карактеристичните одлики и природна убавина, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробилошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставени под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежјата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи го во вид фактот што Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука, не побарала мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето

за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. При донесување на ова решение Судот оцени дека оправдано е да се очекува дека со извршувањето на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на Одлуката може да настанат тешко отстранливи последици и дека поради тоа се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на нивното извршување.

9. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува.

Тргувајќи од содржината на цитираната уставна одредба, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува дали оспорената Одлука е во согласност со Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка за планот и начинот на постапката за донесување на урбанистичкиот план и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот, односно не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на актите од точка 3 од ова решение, поради што Судот во тој дел иницијативата ја отфрли, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот.

10. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.152/2004)

86.

- Мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости

- Opinion by the body competent for the protection of natural rarities

- Одлука за донесување на Детален урбанистички план за општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, доколку од страна на доносителот на актот во постапката на донесување на Деталниот урбанистички план не е побарано мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости.

- A decision on adopting a detailed Urban Plan for the municipalities of Ohrid, Struga, Resen, and Dojran, is not in agreement with the Constitution and the Law on the Protection of Lake Ohrid, Lake Prespa and Lake Dojran, in case in the procedure for the adoption of the detailed Urban Plan an opinion by the body competent for the protection of natural rarities has not been requested.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Исток - Струга бр.07-1127/5 од 3 јули 2004 година, донесена од Советот на Општина Струга, објавена во "Службен гласник на општина Струга" бр.38 од 7 јули 2004 година.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.152/2004 од 2 март 2005 година по иницијатива на Кемаил Османоски од Струга поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1997, 8/1980, 51/1988 и 10/1990 и "Службен весник на Република Македонија" бр.62/1993).

5. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од оспорената одлука се донесува измена и дополна на Детален урбанистички план за УЕ-4-Исток, Струга. Во членот 2 децидно се наведува што содржи планот, а во членот 3 се наведува дека извештајот од стручната консултација е составен дел од Одлуката. Во член 4 е определено дека планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски ПЕ Струга, врз основа на согласноста на Предлог планот бр.13-7390 од 2 јули 2004 година, издадена од страна на Министерството за транспорт и врски-Скопје, а членот 5 определува дека планот се заверува со печат и потпис од градоначалникот на општина Струга со назначување на бројот и датумот на седницата на која е донесен. Во членот 6 е определено дека Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Струга". Одлуката е донесена од Советот на општина Струга под бр.07-1127/5 од 3 јули 2004 година.

6. Судот, врз основа на известувањето на Советот на општина Струга бр.03-89/2 од 25 јануари 2005 година утврди дека во постапката за донесување на ДУП УЕ-4-Исток, не било побарано претходно мислење од надлежен орган за заштита на природните реткости.

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизација на

просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, нивните води, крајбрежија, извори и водотоци, поради карактеристичните одлики и природна убавина, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробилошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставени под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера.

Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, Судот смета дека станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде предмет на заштита,

како што е тоа сторено со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

Имајќи предвид дека во конкретниов случај Советот на општина Струга во постапка која претходела на донесување на оспорената одлука не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека таа не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.152/2004)

87.

- Исправка на техничка грешка

- *Correction of a technical error*

- Во случај кога деталниот урбанистички план е изработен како нацрт и предлог на план и во овие фази се преземани сите дејствија предвидени со Законот за просторно и урбанистичко планирање, а советот на општината извршил само исправка на техничка грешка во планот, а не и суштински измени, не се поставува прашањето за неговата согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање затоа што во таков случај не се смета дека е повредена постапката за донесување или изменување на детален урбанистички план пропишана со тој закон.

- In case when the detailed urban plan is prepared as a draft and proposed-plan and in these stages all actions envisaged in the Law on Space and Urban Planning have been undertaken, and the council of the municipality has made only a correction of a technical error in the plan, and not essential changes, no question is raised as to its agreement with the Law on Space and urban Planning since in such a case it is considered that there has been no violation of the procedure for adoption or change in a detailed urban plan prescribed by that law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Градска четврт "Капиштец" локалитет "Геолошки завод" - Скопје, донесена од Советот на општината Центар - Скопје под бр.07-1004/1 од 7 јуни 2004 година, објавена во "Службен гласник на град Скопје" бр.6/2004.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за оценување на согласноста на одлуката означена во точката 1 од ова решение со Генералниот урбанистички план на градот Скопје и со Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и начинот и постапката за донесување на урбанистичките планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

3. Радојца Марковиќ од Скопје, застапуван од адвокатот Александар Марковиќ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за

оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата измените во Деталниот урбанистички план што биле извршени со оспорената одлука биле во спротивност со Генералниот урбанистички план на град Скопје, а со тоа и во спротивност со Законот за просторно и урбанистичко планирање и со подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, како и со член 8 став 1 алинеја 3 и 10 од Уставот. Во прилог на ова се наведува дека согласно член 11 став 3 од Законот, деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде во согласност со генералниот урбанистички план, а во конкретниот случај ова не било испочитувано, затоа што земјиштето на урбанистичките парцели 1.9 и 1.20 кое според Генералниот урбанистички план на град Скопје било со намена за водостопански објекти, со текстуалниот и графичкиот дел на оваа одлука било пренаменето со тоа што на У.П. 1.9 се предвидувала изградба на објект со намена - јавна администрација, а на У.П. 1.20 - изградба на заеднички станбени објекти со деловен (комерцијален) простор. Со оваа одлука, исто така, била извршена промена на намената на земјиштето и на У.П. 1.18, кое според Генералниот урбанистички план на градот Скопје било наменето за јавни општествени функции, а со одлуката се предвидувала намена јавни објекти и 30% заеднички станбени објекти. Во овој случај промената на намената на земјиштето била извршена согласно ставот на Стручната комисија која ја спроведувала јавната анкета по нацртот на Деталниот урбанистички план.

Освен тоа, во иницијативата се наведува дека посочените отстапувања од Генералниот урбанистички план на градот Скопје во поглед на намената на земјиштето биле направени по изготвување на Предлогот на планот и Предлогот на одлуката за негово донесување, односно во фазата на нивното разгледување и усвојување од страна на Советот на општина Центар. На овој начин бил повреден членот 20 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и била сторена повреда на постапката за донесување на плановите во смисла на членот 14 став 3 од Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и начинот и постапката за донесување на урбанистичките планови.

Поради наведеното, во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука, а потоа да ја укине.

4. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука е донесена врз основа на член 23 точка 6 од Статутот на општина Центар, а во врска со член 22 став 5 и 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999 и 53/2001).

Според членот 1 став 1 од Одлуката, со оваа одлука се врши изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Градска четврт "Капиштец" локалитет "Геолошки завод" - Скопје ("Службен гласник на град Скопје" бр.5/2001).

Според ставот 2 на членот 1 од Одлуката, Одлуката за измени и дополнувања ги почитува определбите на Генералниот урбанистички план на град Скопје ("Службен гласник на град Скопје" бр.8/2002), Законот за просторно и урбанистичко планирање, Правилникот за поблиска содржина и начин на графичка обработка на плановите ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

Во членот 2 од Одлуката е утврдена површината и границите на просторот за кој се донесуваат измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план, со биланс на показатели во однос на намената на земјиштето со вкупно изградена површина и вкупна површина на парцелите.

Според членот 3 од Одлуката, измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план содржат текстуален дел и графички прилози, кои заедно со параметрите за уредување на просторот и Извештајот од јавната анкета со осврт од стручната консултација, се составен дел на Одлуката.

Во членот 4 од Одлуката се уредува прашањето во врска со заверувањето на самата одлука, а во членот 5 е утврден рок во кој Одделението за урбанизам на општината ќе ја обезбеди комплетната документација за остварување на планскиот документ.

Според членот 6, Одлуката со сите нејзини делови се чува во и за нејзината реализација се грижи Одделението за урбанизам на општината.

Според членот 7, оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на град Скопје".

5. Во однос на постапката во која е донесена оспорената одлука Судот, врз основа на прибавената документација ја утврди следната фактичка состојба:

Одделението за урбанизам на општина Центар, со Заклучок бр.18-263/1 и К.бр.18-1804/3 од 18 февруари 2004 година го утврдил Нацртот на Деталниот урбанистички план за Градска четврт "Капиштец" локалитет "Геолошки завод" - Скопје.

По Нацртот на деталниот урбанистички план била организирана јавна анкета согласно одлуката донесена од градоначалникот на општина Центар бр.08-263/2 од 18 февруари 2004 година.

Соопштението за организирање на јавната анкета било објавено во весниците "Дневник" и "Утрински весник" од 21-22 февруари 2004 година, во кое граѓаните и правните лица се известуваат дека Нацртот на планот ќе биде изложен во просториите на Месната заедница "Мито Хаџивасилев Јасмин" и дека во рок од 10 дена, сметано од 21 февруари 2004 до 02 март 2004 година можат да поднесуваат писмени забелешки на анкетни листови.

Извештајот од јавната анкета по Нацртот на планот, со образложение за прифатените и неприфатените забелешки е изготвен под бр.08-263/4 од 10 март 2004 година.

Од овој извештај е видно дека со оглед на забелешката искажана на Стручната консултација одржана на 18 декември 2003 година од страна на Градската управа за внатрешни работи - Сектор за сообраќај, Комисијата зазела став да се корегира сообраќајницата на која било укажано од Градската управа и да се повтори јавната анкета по Нацртот на деталниот урбанистички план. Комисијата, исто така, зазела став на објектот со намена јавна функција, да се овозможи намена домување до 30% од вкупната бруто површина за урбан модул 1.18.

Понатаму, од прибавената документација се утврди дека по Нацртот на планот стручно мислење под бр.13-12339 од 11 ноември 2003 година доставило Министерството за транспорт и врски, а, исто така, стручно мислење доставил и Главниот архитект на градот Скопје

со бр.18 а-3387/1 од 19.11.2003 година, со образложение дека Нацртот на планот во целост бил изработен според одредбите за спроведување на Генералниот урбанистички план на град Скопје, барањата во програмата за содржината на Планот и Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот.

Стручната ревизија на Нацртот на планот била изготвена од Архитектонскиот факултет - Скопје, од октомври 2003 година, а одговорот на стручната ревизија од изготвувачот на планот е од ноември 2003 година.

Исто така, е изготвено и известување за постапување по Извештајот од јавната анкета, бр.08-263/5 од 18 март 2004 година.

Предлогот на планот е изготвен од АД "ЗУАС" - Скопје, со тех.бр.1043/2002 од април 2004 година.

Министерството за транспорт и врски, по разгледување на доставеното барање и приложената документација, согласно членот 22 од Законот за просторно и урбанистичко планирање издало согласност на Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план за Градска четврт "Капиштец" локалитет "Геолошки завод" - општина Центар.

Одлуката за изменување и дополнување на означениот детален урбанистички план била донесена на седницата на Советот на општина Центар одржана на 7 јуни 2004 година. Од записникот од оваа седница е видно дека еден советник предложил на страница 3, во билансот на показатели во реден бр.2 - јавни функции во алинејата 4 да се исправи техничката грешка и наместо зборовите "водостопански објекти" да стои "Јавна администрација" со оглед на тоа што зборовите водостопански објекти имале друго значење и не биле соодветно употребени во конкретниот случај. Советот на општината едногласно го прифатил овој предлог и по заклучување на претресот, Одлуката за изменување и дополнување на овој урбанистички план била донесена заедно со исправката на оваа техничка грешка.

Според одговорот добиен од Советот на општината Центар оваа техничка грешка во Предлогот на Одлуката конкретно се однесувала на У.П. 1.9 во која била предвидена намена на земјиштето - Водостопански објекти која формулација се однесувала на објекти што се во функција на вршење водостопанска дејност како што се: брани, канали, мостови и др. Ако одлуката била донесена со таа

формулација за оваа урбанистичка парцела таа практично и не можела да се спроведе и сама по себе ќе била неважечка.

За илустрација на нелогичноста на формулацијата "Водостопански објекти" и неможноста за нејзино спроведување и примена во Деталниот урбанистички план за локалитетот "Геолошки завод", во одговорот се наведува и тоа дека "Водостопански објекти" во Генералниот урбанистички план на град Скопје имале посебни ознаки.

Во одговорот на Советот на општината се наведува дека третманот на сите три урбанистички парцели на кои се укажува во иницијативата бил еднаков и во Нацртот и во Предлогот на овој урбанистички план, така што во тој поглед, освен исправката на техничката грешка, не биле направени никакви суштински измени на седницата на Советот на општината. Имено, и во Нацртот и во Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план, на У.П. 1.20 била предвидена изградба на објект со намена ЗОД - Заеднички станбен објект со деловен простор, на која уште кога се изработувале овие измени и дополнувања веќе бил изграден ваков објект врз основа на издадено одобрение за градба согласно Деталниот урбанистички план што важел во тоа време. На останатиот дел на просторот, нумериран со УП 1.9, а со намена според Генералниот урбанистички план на град Скопје - Водостопанство со шифра 821, како и кај УП 1.20, со измените и дополнувањата е предвиден објект со намена - Јавна администрација за водостопанство. Во однос на УП 1.18, чиј третман, исто така, бил ист во целата постапка на донесувањето на овој план, во одговорот на Советот на општината Центар се наведува дека ставот на стручната комисија за намената на земјиштето на оваа парцела за јавна функција и 30% за домување бил заземен по повод усвојување на забелешката поднесена од АДГ "Маврово" во текот на првата јавна анкета, која била спроведена од 26 ноември 2003 до 05 декември 2003 година, а за која било објавно соопштение во весникот "Утрински весник" од 26 ноември 2003 година. Инаку, прифатената забелешка била во согласност и со членот 7 од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот.

6. Во член 8 став 1, алинеите 3 и 10 од Уставот како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Видовите на плановите, содржината, изработувањето, како и постапката за донесување на плановите се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

Според членот 2 од овој закон, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Во членот 7 од Законот, во зависност од просторот кој е предмет на планирање, се утврдени видовите на планови, меѓу кои се и генералниот и деталниот урбанистички план.

Според членот 11 став 1 од Законот, деталниот урбанистички план се донесува за одделни делови на населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според ставот 3 на овој член од Законот, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбанистичкото подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Синтезниот графички приказ содржи: граница на урбаното подрачје, намена на земјиштето на урбаните модули, површина за изградба на објекти определени со градежни линии и максимална висина, сообраќајна мрежа и др. Во овој став, исто така, е утврдено дека деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво, мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план.

Согласно членот 17 став 1 од Законот, плановите се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според ставот 3 на овој член од Законот, по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета, а одлуката за спроведување на јавната анкета согласно ставот 7 на овој член ја донесува градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација.

Според членот 18 став 1 од Законот, јавната анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од подрачјето опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови, до организаторот на анкетата. Според ставот 2 на овој член, за времето и местото каде ќе биде изложен планот, задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета по

нацртот на деталниот урбанистички план, со образложение за неприфатените забелешки изработува општината.

Согласно член 19 од Законот, пред организирањето на јавната анкета, на нацртот на деталниот урбанистички план се врши стручна ревизија од страна на правно лице што има добиено овластување од членот 16 став 1 на овој закон, што го определува градоначалникот. Изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по стручната ревизија.

Согласно членот 22 став 4 и 5 од Законот, Генералниот урбанистички план на град Скопје го донесува градот Скопје, а деталниот урбанистички план за населено место за подрачјето на општината го донесува општината од подрачјето на градот Скопје.

Според ставот 6 на членот 22 од Законот, урбанистичките планови од ставовите 4 и 5 на овој член се донесуваат по издавањето согласност на предлогот на планот од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот.

На крајот, во членот 20 став 1 од Законот, на кој подносителот на иницијативата посебно се повикува е утврдено дека измените и дополнувањата на плановите од членот 7 на овој закон се вршат во иста постапка пропишана за нивно донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Разгледувајќи ја оспорената одлука за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за Градска четврт "Капиштец" - локалитет "Геолошки завод" во однос на наведените законски одредби, а притоа имајќи ја предвид утврдената фактичка состојба, Судот утврди дека оваа одлука, односно измените и дополнувањата на овој детален урбанистички план се извршени во постапка утврдена со Законот за просторно и урбанистичко планирање. Ова произлегува пред се од фактот што во конкретниот случај планот бил изработен прво како нацрт, а потоа како предлог и во овие фази се спроведени сите дејствија што се предвидени со Законот. Имено, на Нацртот на планот била извршена стручна ревизија на која изработувачот на планот доставил одговор, односно извештај, потоа по утврдувањето на Нацртот на планот била спроведена јавна анкета и изготвен извештај, со образложение за неприфатените забелешки и на крајот, по Предлогот на планот, Министерството за транспорт и врски дало согласност.

Од приложената документација и од одговорот на Советот на општина Центар, исто така, произлегува дека посочените три урбанистички парцели во иницијативата имале ист третман во целата постапка на донесување на измените и дополнувањата на овој урбанистички план, односно дека и во Нацртот и во Предлогот на урбанистичкиот план намената на земјиштето на овие парцели била иста, а на седницата на Советот на општината се извршила само исправка на техничка грешка во поглед на означувањето на објектите, а не и суштински измени. Оттука, Судот утврди дека наводите во иницијативата според кои на седницата на Советот на општина Центар е извршена пренамена на земјиштето на овие три урбанистички парцели и со тоа е сторена повреда на постапката при донесување на оспорената одлука се неосновани и поради тоа не може да се постави прашањето за нејзината согласност со членовите 11 и 20 став 1, а поврзано со нив ниту со другите означени членови од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Од истите причини не може да се постави прашањето ниту за согласноста на оспорената одлука со членот 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот, од чии аспект се оспорува нејзината уставност.

7. Што се однесува до наводите во иницијативата дека оспорената одлука била во спротивност со Генералниот урбанистички план на градот Скопје, како и со Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и начинот и постапката за донесување на урбанистичките планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002), Судот утврди дека согласно член 110 од Уставот на Република Македонија е надлежен да ја оценува согласноста на прописите само со Уставот и со законите, а не и со другите прописи, како што во конкретниот случај се Генералниот урбанистички план на градот Скопје и означениот правилник.

8. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.140/2004)

88.

- Јавна анкета за Детален урбанистички план за Тетово

- Public polls for Detailed Urban Plan for Tetovo

- Одлука за усвојување на Детален урбанистички план е во согласност со Законот за просторното и урбанистичкото планирање кога по нацртот на Деталниот урбанистички план е организирана јавна анкета во траење од 10 дена, кога е изготвен извештај за спроведената јавна анкета со образложение на неприфатените забелешки и кога има извештај за извршена стручна ревизија.

- A decision to adopt a Detailed Urban Plan is in agreement with the Law on Space and Urban Planning when there has been a ten-day public poll on the draft of the Detailed Urban Plan, when a report has been made for the public poll conducted with an explanation of the unaccepted observations, and when there is a report for performed expert revision.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на Детален урбанистички план од Урбан блок 54 во Тетово бр.07-1673/6, донесена од Советот на општина Тетово на 24 ноември 2004 година ("Службен гласник на општина Тетово" бр.9/2004 од 26 ноември 2004 година).

2. Душко Стојановски и група граѓани од Тетово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека општина Тетово организираше јавна анкета по Нацртот на Деталниот урбанистички план за дел од VI станбена заедница блок 54 во период од 9 до 19 април 2003 година на која неколку заинтересирани странки дале забелешки - приговори на кои не добиле одговор. Целата постапка била поведена од мала група граѓани кои прво доставиле барање за денационализација, а потоа се впуштиле во измена на Деталниот урбанистички план. Сите обиди на заинтересираните граѓани да посочат дека ова било незаконска работа и на штета на многу граѓани биле одбивани со образложение дека со Деталниот урбанистички план се решавале урбанистички проблеми, а не се решавале имотни права. Во иницијативата се наведува дека покрај кршењето на временскиот рок за јавната анкета, непочитувањето на препораките на Министерството за транспорт и врски целата постапка да се повтори од нацрт план, јавна анкета, да се бришат сите нови маркици од предметната парцела за што има препорака и од Народниот правобранител на Република Македонија, локалната управа се оглушувала од сите овие препораки и упорно гледала да го усвои планот без да ги отстрани сите овие недостатоци. На планот не била извршена стручна консултација и во извештајот од јавната анкета не било дадено образложение за неприфатените забелешки. Доколку овој план останел во сила и се реализирал ќе настанел хаос и нарушување на основните услови за хумано живеење и работа на жителите на целиот блок, но и на градот Тетово. На овој начин ќе се постапело спротивно на нормите утврдени со Законот за просторно и урбанистичко планирање и нормативите донесени согласно истиот, со што ќе се оневозможело остварување на граѓанските уставни и законски права на правна заштита на сопственоста, уредување на просторот и обезбедување услови за остварување на безбедна и здрава животна средина што се најважни компоненти за жителите во една урбана средина.

На крајот, во иницијативата се бара поништување на оспорената Одлука како и временска мерка за запирање од извршување на актите и дејствијата што се преземаат врз основа на Одлуката, а со цел да се спречат несогледливите последици.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 1 со оспорената Одлука се усвојува Деталниот урбанистички план (ДУП) од Урбан влок 54 во Тетово ограничен со улиците "Ј. Сандански", "М. Тито", "Б. Тоска" и "ЈНА".

Според членот 2, составен дел на оваа Одлука е техничката документација бр.06/02, изработена од ДОО "Теплан" Тетово, која не се објавува, а два примероци се чуваат во Министерството за транспорт и врски ПЕ Тетово и два примероци во Секторот за урбанизам и заштита на животна средина, сообраќај и патишта и комунални дејности.

Членот 3 определува дека оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово".

4. Судот на седницата, исто така утврди дека Советот на општина Тетово со писмо бр.03-114/1 од 2 февруари 2005 година, ја достави Одлуката за усвојување на Деталниот урбанистички план на Урбан блок 54 во Тетово бр.07-1673/6 од 24 ноември 2004 година заедно со следната документација: одлука на градоначалникот на општина Тетово за поведување постапка за измени и дополнување на ДУП на дел од шеста станбена заедница; ДУП за блок 54 на општина Тетово; извештај за извршена стручна ревизија; одговор на стручна ревизија; мислење на главниот архитект на градот; стручно мислење на Министерството за транспорт и врски Скопје; одлука на градоначалникот на Општина Тетово за организирање на јавна анкета по нацртот на ДУП; соопштение за организирање на јавна анкета; барање за објавување на оглас за јавна анкета (Дневник, Факти, Кис и Коха); решение за формирање на комисија за изготвување извештај за спроведената јавна анкета; записник од работата на комисијата; извештај од работата на комисијата; известување за постапување по стручната ревизија и јавната анкета; барање согласност за примена на планот; и согласност на Министерството за транспорт и врски за примена на планот.

5. Согласно член 17 став 3 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр. 4/1996, 8/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета. Во ставот 5 на овој член од законот, меѓу другото, е предвидено дека јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината.

Според член 18 став 1 и 2 од Законот, јавна анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот доставуваат писмени забелешки, на анкетни листови, до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот, задолжително се објавува соопштение во јавните гласила.

По завршувањето на јавната анкета, согласно член 18 став 4 од Законот, општината изработува извештај со образложение за неприфатените забелешки.

Согласно член 19 став 1 од Законот, на нацртот на плановите, пред организирањето на јавна анкета се врши стручна ревизија.

Од изнесените законски одредби произлегува дека општината е овластена по нацртот на деталниот урбанистички план да спроведе јавна анкета во траење од најмалку 10 дена, дека заинтересираните субјекти преку анектни листови можат да даваат свои забелешки по планот, дека по завршувањето на јавната анкета општината изготвува извештај со образложение за неприфатените забелешки и дека на нацртот на планот се врши стручна ревизија.

Во конкретниот случај, според доставената документација што претходела на донесувањето на оспорената одлука е евидентно дека:

1) Јавната анкета по Нацртот на Деталниот урбанистички план за дел од ВИ станбена заедница Тетово траела 10 дена (од 9 до 19 април 2003 година) за што заинтересираните субјекти биле известени преку средствата за јавно информирање и тоа "Дневник", "Факти", РТВ "КИСС" - Тетово и ТВ "Коха" - Тетово.

2) По завршувањето на јавната анкета односно на 8 мај 2003 година, Комисијата за изготвување на извештај за спроведената јавна анкета разгледала 65 доставени анкетни листови и 6 барања кои биле доставени до Канцеларијата на главниот градски архитект, а кои се однесувале на предметниот урбан блок. Комисијата има изготвено записник со образложенија за сите неприфатени забелешки.

Повеќе граѓани, подносителите на иницијативата пред Уставниот суд доставиле анкетни листови, но нивните забелешки на планот не биле прифатени со конкретно образложение содржано во извештајот од спроведената јавна анкета.

Овие граѓани за неприфатените забелешки не биле лично известени.

3) На Нацртот на Деталниот урбанистички план за Урбан блок бр.54 Тетово е извршена стручна ревизија за што постои извештај со технички бр.06/02 кој содржи општи констатации, посебни забелешки и заклучок.

Во одговорот на стручната ревизија е наведено дека дадените забелешки и сугестии во основа се прифаќаат и ќе бидат вградени во планот.

Со оглед на тоа што по Нацртот на Деталниот урбанистички план е организирана јавна анкета во траење од 10 дена, дека е изготвен извештај за спроведената јавна анкета со образложение на неприфатените забелешки, дека нема законска обврска учесниците во јавната анкета да бидат поединечно известувани за неприфатените забелешки и дека има извештај за извршена стручна ревизија, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Поради тоа, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорениот акт.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.217/2004)

89.

- Јавна анкета за Генерален урбанистички план за Тетово

- Public poll for the General Urban Plan for Tetovo

- За генерален урбанистички план за кој не е организирана јавна анкета не може да се смета дека не е во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, затоа што јавната анкета не е дел од постапката пропишана со овој закон за донесување на генерален урбанистички план, како што е тоа случај со деталниот урбанистички план.

- A general urban plan for which there has not been a public poll cannot be considered not to be in concordance with the Law on Space and Urban Planing, since the public poll is not part of the procedure prescribed by this law for the adoption of a general urban plan, as is the case with the detailed urban plan.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово, бр.07-430/3 од 16 април 2003 година ("Службен гласник на граде Тетово" бр.3/2003), донесена од Советот на општина Тетово на седницата одржана на 16 април 2003 година.

2. Ќанија Јонузи, Зибер Мустафи и 15 други граѓани од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била во спротивност со одредбите на членот 17, член 18 и член 21-а став 1 и 2, а особено со ставот 2 на овој член од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Како причини за тоа подносителите на иницијативата наведуваат дека тие не биле информирани за донесувањето на Генералниот урбанистички план, и дека не била спроведена јавна анкета ниту расправа. Или, поконкретно се наведува дека Генералниот урбанистички план не бил истакнат на јавно место, со што на заинтересираните граѓани им било скратено правото да достават свои забелешки и предлози. Исто така, се наведува дека не бил изготвен ниту извештај за стручната расправа и јавната анкета.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека при донесувањето на оспорената одлука не бил почитуван ниту Законот за гробиштата, а особено членот 2 од овој закон според кој кога нема место за закоп престанува функцијата на гробиштата. Не бил почитуван ни соодветниот правилник за класификација на објектите кои ја загадуваат животната средина според кој гробиштата спаѓале во четврта категорија на загадувачи, а помеѓу нив и станбените објекти требало да има зелена тампон зона хортикултурно уредена на растојание над 40 метра и оддалеченоста на станбените згради требала да биде од 201 до 500 метри што не било случај со постојните гробишта во населба "Дреновец" спрема новиот Генерален урбанистички план. Во овој контекст се укажува дека проблемот на гробиштата траел веќе 15 години и истиот требало да биде решен со донесувањето на Генералниот урбанистички план, ако бил почитуван законот.

Поради наведеното подносителите на иницијативата бараат Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и истата да ја укине. Притоа во иницијативата не се наведува член од Уставот во однос на кој се оспорува нејзината уставност.

Во иницијативата, исто така, се предлага Судот, до донесувањето на конечната одлука, да донесе решение за запирање на сите дејствија, односно градежни работи што инвеститорот Јавното

комунално претпријатие - Тетово ги презел во врска со рушењето на стариот ѕид и поставување на нов ѕид, односно ограда на православните градски гробишта во Тетово, согласно издаденото одобрение за градење. Со ова одобрение, според наводите во иницијативата, фактички се вршело проширување на гробиштата со оглед на тоа што при изработувањето на урбанистичкиот проект за изградба на новиот ѕид не бил почитуван членот 32 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, ниту Законот за изградба на инвестициони објекти.

Во прилог на иницијативата се доставени сите барања, односно поднесоци со кои жителите од населба "Дреновец" - Тетово се обраќале до надлежните органи во врска со решавање на проблемите околу гробиштата и одговорите, односно актите што ги добивале од тие органи.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука има само 3 члена, од кои во членот 1 се утврдува дека се усвојува Генералниот урбанистички план на град Тетово.

Според членот 2 од Одлуката, составен дел на оваа одлука е техничката документација изработена од јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови Скопје со тех. бр.01/03 од 1 јануари 2003 година и техничката документација со тех. бр.24/94, изработена од страна на АД "Комунапроект" - Тетово, кои не се објавуваат. Две копии остануваат во општината, а едно копие се доставува до Министерството за транспорт и врски ПЕ - Тетово.

Според членот 3, оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово".

4. Во однос на постапката во која е донесен Генералниот урбанистички план за град Тетово со Одлуката, чија уставност и законитост се оспорува со оваа иницијатива, врз основа на документацијата која е доставена од Советот на општина Тетово Судот на седницата ја утврди следната фактичка состојба:

Нацртот на Генералниот урбанистички план на град Тетово и документационата основа како прилог на овој план, биле изготвени од Заводот за урбанизам, проектирање и инженеринг "Комунапроект" АД Тетово, со тех.бр.24/94.

На Нацртот на планот била изработена стручна ревизија од страна на Институтот за просторно планирање, урбанизам, сообраќај и екологија "ИН-ПУМА" - Скопје, од април 1996 година.

Одговор на стручната ревизија дало АД "Комунапроект" - Тетово под бр.0701-266/1 од 26 март 1999 година.

Градоначалникот на општина Тетово, донел Одлука бр.08-562/2 од 24 мај 1999 година за организирање стручна расправа по нацртот на Генералниот урбанистички план на град Тетово.

Извештајот од одржаната стручна расправа, со претставници од органите, организациите и јавните претпријатија од подрачјето на опфатот со планот е изготвен од главниот архитект на градот, под бр.20-798/1 од 19 јули 2002 година, а известувањето за постапување по стручната расправа и стручната ревизија е од 13 февруари 2003 година под бр.20-146/1.

Сите забелешки од стручната расправа и стручната ревизија биле внесени во Предлогот на Генералниот урбанистички план на град Тетово, изработен од Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови, Скопје со тех.бр.01/03 од јануари 2003 година.

Министерството за транспорт и врски, врз основа на член 22 од Законот за просторно и урбанистичко планирање со акт под бр.13-1342 од 20 февруари 2003 година дало согласност на Предлогот на Генералниот урбанистички план на град Тетово.

Одлуката за усвојување на Генералниот урбанистички план на град Тетово е донесена од Советот на општина Тетово на седницата одржана на 16 април 2003 година, под бр.07-430/3 и оваа одлука е објавена во "Службен гласник на општина Тетово" бр.3/2003.

Од текстуалниот дел на Генералниот урбанистички план на град Тетово видно е дека поради решавање на проблемот околу христијанските гробишта, кои според постојната состојба, со сегашната површина не одговарале на стандардите, предвидена е нова локација во атарот на населеното место "Фалише", со што во догледен период се планира дека ќе се реши проблемот на погребување на верниците од христијанска вероисповест. Уредувањето на локацијата за гробиштата е еден од приоритетите во првата етапа на развој предвидена за планираниот период со овој

генерален урбанистички план (до 2012 година). Инаку, зоната, односно вкупната површина наменета за гробишта видно и од текстуалниот и од графичкиот дел на Генералниот урбанистички план на град Тетово изнесува 8,69 ха.

5. Видовите на планови, содржината, изработувањето, како и постапката за донесување на плановите се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање "Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

Во членот 7 од наведениот закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирање, покрај другите, се донесува и генерален урбанистички план.

Според член 10 став 1 од Законот, генерален урбанистички план се донесува за подрачје на населено место, стопански комплекс и за други подрачја предвидени за градба. Според ставот 2 на овој член од Законот, генералниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границите на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните единици и блокови и за инфраструктурата. Билансните показатели содржат податоци за површините и намените на земјиштето, показатели за инфраструктурата и параметри за уредување на просторот на урбаните блокови согласно со соодветните стандарди и нормативи. Во ставот 3 на овој член е утврдено дека документацијата на генералниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот која заедно со нацртот на планот се доставува на стручна ревизија.

Понатаму, во член 17 став 1 од Законот е утврдено дека плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според ставот 2 на овој член од Законот, по нацртот на генералниот урбанистички план се организира стручна расправа со учество на претставници на органите и организациите од подрачјето опфатено со планот, а според ставот 5, стручната расправа по генералниот урбанистички план ја организира општината, односно градот Скопје.

Според член 18 став 3 од Законот, извештај за стручната расправа за плановите од членот 17 став 5, меѓу кои и за генералниот урбанистички план, со образложение за неприфатените забелешки изработува општината, односно градот Скопје.

Согласно член 19 од Законот, пред организирањето на стручната расправа и јавната анкета, на нацртот на плановите од членот 7 на овој закон се врши стручна ревизија која ја врши правно лице кое има добиено овластување од членот 16 став 1 на овој закон, што го определува градоначалникот. Изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето на стручната ревизија.

Според членот 21-а од Законот, при изработување на урбанистички план од членот 7, точка 2, општ акт од членот 25 и урбанистички проект од членот 32 на овој закон, задолжително се применуваат нормативи и стандарди за уредување на просторот, кои, пак, согласно, ставот 3 на овој член, ги донесува министерот надлежен за работите на уредувањето на просторот.

Според членот 22 став 3 од Законот, општината донесува урбанистички планови од членот 7 точка 2 од овој закон, меѓу кои е и генералниот урбанистички план, а според ставот 6 на овој член, урбанистичките планови од ставот 3 се донесуваат по издавањето согласност на предлогот на планот од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот.

Од изнесените законски одредби произлегува дека Законот за просторно и урбанистичко планирање не предвидува обврска по генерален урбанистички план да се спроведува јавна анкета, со излагање на планот на јавно место, во која би учествувале и заинтересираните граѓани од конкретното подрачје опфатено со планот.

Имајќи го предвид наведеното, како и фактот дека по нацртот на Генералниот урбанистички план на град Тетово е спроведена стручна расправа и извршена стручна ревизија и дека надлежното министерство дало согласност на Предлогот на планот, Судот утврди дека овој план е донесен во постапка утврдена со Законот за просторно и урбанистичко планирање. Оттука, наводите во иницијативата дека Генералниот урбанистички план на град Тетово не бил во согласност со членовите 17 и 18 од овој Закон затоа што не била спроведена јавна анкета се ирелевантни, односно не можат да претставуваат основ за сомневање во согласноста на оспорената одлука со наведените членови од Законот, бидејќи според нив јавната анкета не е дел од постапката за донесување на генерален урбанистички план, како што е тоа случај со деталниот урбанистички план.

Со оглед на тоа што законитоста на оспорената одлука со иницијативата се оспорува и во однос на членот 21-а од Законот за просторно и урбанистичко планирање, Судот утврди дека неможе да се постави прашањето за нејзината согласност ни со овој член од Законот. Ова од причини што стандардите и нормативите на кои се упатува во овој член од Законот се задолжителни за изработувачите на урбанистичките планови, па оттука Судот не е надлежен да одлучува дали тие во конкретниот случај се почитувани или не. Исто така, имајќи предвид дека стандардите и нормативите за планирање на просторот се утврдени во соодветниот правилник донесен од министерот надлежен за работите на уредување на просторот, а не со закон, а како овој правилник и генералниот урбанистички план се прописи со иста правна сила (подзаконски прописи), Судот не е надлежен да ја оценува нивната меѓусебна согласност.

Наведеното на соодветен начин се однесува и во врска со наводите во иницијативата со кои Генералниот урбанистички план на град Тетово се оспорува и од аспект на Законот за гробиштата, Законот за заштита и унапредување на животната средина и природата и посочениот Правилник за класификација на објектите кои ја загадуваат животната средина. Имено, со оглед на тоа што како основа за оспорување со овие прописи се наведува непочитувањето на одредбите за утврдување на степенот на загаденоста на воздухот и растојанието кое треба да постои меѓу станбените објекти и гробиштата, Судот утврди дека и овие прашања кои се од стручно-технички карактер и не се однесуваат на правните аспекти на постапката за донесување на урбанистичките планови, излегуваат надвор од границите на неговата надлежност.

Конечно, во врска со издаденото одобрение за изградба на ограден ѕид на постоечките православни гробишта во Тетово, за чиј урбанистички проект се наведува дека не бил почитуван членот 32 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, односно пропишаните стандарди и нормативи и дека издаденото одобрение не било во согласност ни со Законот за изградба на инвестициони објекти, Судот утврди дека подносителите на иницијативата заштитата на нивните права и интереси за кои сметаат дека им се повредени со овие акти треба да ја остваруваат во постапка пред други надлежни органи, а не во постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука за усвојување на Генералниот урбанистички план на град Тетово пред овој суд.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.205/2004)

90.

- Одлука за изменување и дополнување на Детален урбанистички план за дел од 7-ма Урбана единица - Охрид (поведување на постапка)

- Decision on changing and supplementing a Detailed Urban Plan for a section of the 7th Urban Unit - Ohrid (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27, 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план на дел од 7-ма Урбана единица - Охрид, бр.07-408/12 од 7 април 2003 година, донесена од Советот на општина Охрид, објавена во "Службен гласник на општина Охрид" бр. 2 од 11 април 2003 година.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за оценување на меѓусебната согласност на Одлуката со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003).

4. Софија Петреска од Охрид, преку нејзиниот полномошник Коста Шеќеровски од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата оваа одлука ја оспорува поради следниве причини:

- со оспорената одлука била извршена измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за дел од 7-ма Урбана единица во Охрид, во вид на урбан модул ограничен со улици од сите страни и во кој било влезено и градежното земјиште од парцелите на подносителката на иницијативата КП.бр.13680 и 13674/2 во КО Охрид.

- булеварот "Туристичка" не бил снимен и внесен во катастарските операти во Одделението за премер и катастер - Охрид, и не постоеле податоци за регулационите линии на таа јавна сообраќајница.

- при изготвувањето на графичкиот приказ на тој урбан модул, а при непостоење на катастарски податоци за регулационите линии на булеварот "Туристичка", регулационата линија на тој урбан модул од југозападната страна била означена произволно и истата навлегувала и зафаќала од пешачката патека на булеварот.

- оспорената одлука не била во согласност со член 19 од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003).

Поради наведените причини подносителот на иницијативата предлага Уставниот суд да поведе постапка и да донесе одлука со која ќе ја поништи оспорената одлука и истовремено

смета дека во случајов има место за донесување на временна мерка заради заштита на добро од општ интерес.

5. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорената одлука се утврдува дека со неа се усвојува предлог измената и дополнувањето на дел од Деталниот урбанистички план за 7-ма Урбана единица.

Во членот 2 од оваа одлука е утврдено дека составен дел на оваа Одлука е графичкиот приказ бр. 5 и 6 изработен од ИН ПУМА Скопје под технички бр. 256 од 2002 година.

Според членот 3 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а истата ќе биде објавена во Службен гласник на општина Охрид.

6. Советот на општина Охрид со писмо бр.03-1285 од 12 ноември 2004 година, до Уставниот суд ја достави комплетната документација од која може да се констатира дека Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за дел од 7-ма Урбана единица е донесена во постапка утврдена во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Имено, овој план е изработен во две фази: нацрт на план и предлог на план.

На Нацртот на планот, кој бил изготвен од ДДО "ИН-ПУМА" -Скопје, е извршена стручна ревизија од страна на ДОО "Простор" - Куманово во декември 2002 година, по која изработувачот на планот доставил одговор во јануари 2003 година.

По Нацрт на планот, Министерството за транспорт и врски дало стручно мислење со допис бр.13-570 од 29 јануари 2003 година.

Нацртот на планот, во кој биле вградени сугестиите и забелешките од стручната ревизија и стручните мислења, бил утврден од Секторот за планирање на просторот на Општина Охрид со Записник од 24 февруари 2003 година.

За организирање на јавната анкета по Нацртот на планот градоначалникот на општина Охрид донел Решение бр.08-180 од 24 февруари 2003 година. Според ова решение јавната анкета траела од

24 февруари 2003 до 6 март 2003 година, а соопштението за јавната анкета било објавено во печатен медиум.

Извештајот за јавната анкета, со образложение за неприфатените забелешки е изготвен под бр.22-929/405/03 од 10 март 2003 година. Од извештајот и известувањето за постапување по извештајот произлегува дека во текот на јавната анкета биле доставени 14 анкетни листови, од кои целосно се прифатени три, делумно шест и не се прифатени пет забелешки, чие неприфаќање е образложено во извештајот.

По завршувањето на јавната анкета и извршената стручна консултација одржана на 3 март 2003 година, Предлогот за изменување и дополнување на планот бил изготвен од ДДО "ИН-ПУМА" - Скопје.

Министерството за транспорт и врски дало согласност на Предлогот за изменување и дополнување на планот со акт бр.13-2891 од 28 март 2003 година.

Во натамошната постапка Судот дополнително се обрати до Советот на општина Охрид како доносител на оспорениот акт да достави документ дали согласно Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро е побарана согласност од надлежниот орган за заштита на природните реткости.

Советот на општина Охрид во одговорот доставен на 8 февруари 2005 година го извести Судот дека во врска со Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за дел од 7-ма Урбана единица не е побарано мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости. Ова пред се затоа што во Упатството од Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот не било наведено дека за добивање на согласност на предлог на Деталниот урбанистички план е потребно да се достави и мислење од орган надлежен за заштита на природните реткости, поради што такво мислење не е добиено.

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера. Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и до максимум без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природа. Имено, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува во средината во која живееме.

При оценување на законитоста на оспорената одлука беа земени предвид одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), како и одредбите од Законот за заштитата на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1997, 8/1998, 5/1998, 10/1990 и "Службен весник на Република Македонија" бр.62/1993).

Според членот 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Во членот 7 од наведениот закон, во зависност од просторот што е предмет на планирање се донесува покрај другите и детален урбанистички план.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план.

Според содржината на став 3 од оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границите на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Синтезниот графички приказ содржи: граница на урбаното подрачје, намена на земјиштето на урбаните модули со градежни парцели, површина за изградба на објекти определени со градежни линии и максимална висина, сообраќајна мрежа и др. Билансните показатели содржат податоци за површините, показатели за инфраструктурата и параметри за уредување на просторот на урбаните модули согласно со соодветните стандарди и нормативи.

Во смисла на содржината на член 17 од Законот кој се однесува на деталниот урбанистички планови произлегува дека плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета.

Според член 18 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена во кој рок сите заинтересирани граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработува општината (став 4).

Во смисла на член 19 од Законот, на нацртот на плановите од член 7, пред организирањето на стручната расправа односно јавната анкета, се врши стручна ревизија.

Стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Согласно член 20 од овој закон, измените и дополнувањата на плановите се вршат по иста постапка пропишана за нивното донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според член 22 став 6 и 7 од овој закон, урбанистичките планови можат да се спроведуваат по издавањето на согласност од министерството надлежно за работите на урбанизмот. Плановите за кои не е издадена согласност, се сметаат дека не се донесени.

Тргувајќи од наведените законски одредби, а притоа имајќи ја во вид изложената фактичка состојба и приложената документација во постапката, произлегува дека оспорената одлука е донесена согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање, односно во законски предвидена постапка од страна на законски определени органи со почитување на сите фази на постапката за изменување и дополнување на деталниот урбанистички план.

Оттука, Судот утврди дека наводите во иницијативата дека во спорниот урбан модул е влезено и градежното земјиште од парцелите на подносителот на иницијативата Софија Петреска КП.бр.13680 и 13674/2 во КО Охрид, се неосновани, поради тоа што по однос на двете парцели полномошникот на подносителката на иницијативата, Коста Шеќеровски по одржаната јавна анкета дал свои анкетни листови со забелешки, така што по однос на КП. 13674/2 забелешката не е прифатена, за што е дадено образложение, а по однос на КП.бр.13680 забелешката е прифатена и вградена во планот, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Судот при донесување на ова решение ја имаше во вид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законските прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата. Оттука, произлегува дека во постапката за донесување на урбанистички планови за општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран треба да се почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кој овие езера како добро од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро - нивните води, крајбежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одлики и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно - воспитано, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласуваат за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и

на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи предвид дека во конкретниов случај Советот на општина Охрид во постапка која претходи на донесување на оспорениот план не побарала мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и со член 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува.

Тргувајќи од содржината на цитирната уставна одредба, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува дали оспорената одлука е во согласност со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003), на што укажува подносителот во иницијативата, поради што одлучи во тој дел иницијативата да ја отфрли.

9. При донесување на ова решение Судот оцени дека со извршувањето на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на Одлуката можат да настапат тешко отстранливи последици, и поради што се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на нивното извршување.

10. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.176/2004)

91.

- Постапка при донесување на Детален урбанистички план за општините Охрид, Струга, Дојран и Ресен

- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan for the municipalities of Ohrid, Struga, Dojran and Resen

- Одлука за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план за општините Охрид, Струга, Дојран и Ресен, не е во согласност со Уставот на Република Македонија и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, доколку во постапката на донесување на истата од доносителот на актот не е побарано мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости.

- Decision on changing and supplementing the Detailed Urban Plan for the municipalities of Ohrid, Struga, Dojran and Resen, is not in concordance with the Constitution of the Republic of Macedonia and the Law on the Protection of Lakes Ohrid, Prespa and Dojran, in case in the procedure for the adoption of the same the adopter of the act has not requested an opinion from the body competent for the protection of natural rarities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 мај 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план на дел од 7-ма Урбана единица - Охрид, бр.07-408/12 од 7 април 2003 година, донесена од Советот на општина Охрид, објавена во "Службен гласник на општина Охрид" бр.2/2003.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.176/2004 од 16 и 17 март 2005 година по иницијативата на Софија Петреска од Охрид, поднесена преку нејзиниот полномошник Коста Шеќеровски од Охрид, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1997, 8/1980, 51/1988 и 10/1990 и "Службен весник на Република Македонија" бр.62/1993).

5. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорената одлука се утврдува дека со неа се усвојува предлог измената и дополнувањето на дел од Деталниот урбанистички план за 7-ма Урбана единица.

Во членот 2 од оваа одлука е утврдено дека составен дел на Одлуката е графичкиот приказ бр. 5 и 6 изработен од ИН ПУМА Скопје под технички бр. 256 од 2002 година.

Според членот 3 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а истата ќе биде објавена во Службен гласник на општина Охрид.

6. Судот врз основа на известувањето на Советот на општина Охрид доставен на 8 февруари 2005 година утврди дека во врска со Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за дел од 7-ма Урбана единица не е побарано мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости.

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро - нивните води, крајбежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одлики и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно - воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласуваат за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непечистени води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера. Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано и без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природа. Имено, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува во средината во која живееме.

Имајќи предвид дека во конкретниов случај Советот на општина Охрид во постапка која претходи на донесување на оспорениот план не побарала мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и со член 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.176/2004)

92.

- Одлука за измена и дополнување на Детален Урбанистички план за Урбана единица 4- Запад – Струга

- Decision on Changing and Supplementing a Detailed Urban Plan for Urban Unit 4 - West - Struga

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Запад - Струга бр.07-1127/6 од 3 јули 2004 година донесена од Советот на општина Струга ("Службен гласник на општина Струга" бр.38/2004).

2. Јаковче Матлиевски од Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената Одлука била во спротивност со одредбите од членот 8 став 1 алинеја 3, 6 и 10 од Уставот на Република Македонија, кои се однесувале на начелото на владеење на правото, правната заштита на сопственоста и уредувањето и хуманизацијата на просторот, заштитата и унапредувањето на животната средина. Оспорената одлука била во несогласност и со одредби од Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи било пристапено кон измени и дополнувања на планот пред истекот на пет години од неговото донесување во 2003 година. Воедно, постапката на измените и дополнувањата на планот не била спроведена според законот, бидејќи немало јавна анкета меѓу граѓаните за содржините на планот и целите на планот биле за остварување на индивидуални интереси, а не за јавен интерес.

Со иницијативата се бара Судот да донесе временна мерка за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени врз основа на оспорениот план.

3. Судот на седницата утврди дека со Одлука У.бр.192/2004 од 2 март 2005 година Уставниот суд на Република

Македонија ја укинал Одлуката за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за Урбана единица 4 - Запад-Струга, бр.07-1127/6 од 3 јули 2004 година донесена од Советот на општина Струга ("Службен гласник на општина Струга" бр.38/2004), која и сега е оспорена со иницијатива пред овој Суд. При одлучувањето по овој предмет Судот ја оценувал уставноста и законитоста на оспорената одлука од аспект на постапката за нејзино донесување според одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и 62/1993) и утврдил дека при донесувањето на планот не било прибавено мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости во однос на Охридското Езеро односно неговите води кои се споменици на природата, па поради тоа оспорената одлука не била во согласност со членот 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро и членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија.

Според членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што во случајов оспорената одлука е укината и не постои во правниот поредок, Судот утврди дека постојат процесни пречки согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот да одлучува по иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.22/2005)

93.

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план за Станбена заедница 1 Урбан блок "1" Битола

- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan for the Housing Development 1 Urban Section "1" Bitola

- Не може да се постави прашање за согласност на одлуките за изменување и дополнување на Детален урбанистички план кога тие се донесени во постапка предвидена со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

- There may not be raised a question about the agreement of the decisions on changing and supplementing a Detailed Urban Plan when they have been adopted in a procedure envisaged by the Law on Space and Urban Planning.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлука за донесување на Детален урбанистички план за Станбена заедница 1 Урбан блок "1" Битола, донесена од Советот на општина Битола под бр.07-104/6 од 18 февруари 2005 година ("Службен гласник на општина Битола" бр.3/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот во кој се бара оценување на меѓусебната согласност на Одлуката означена во точката 1 од ова решение со членот 11 став 2 и 3 и членот 12 од

Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на Урбанистичките планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002), како и со одредбите од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003) и Правилникот за стандарди и нормативи за проектирање на објекти ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1999, 102/ 2000 и 2/2002).

3. Мирче Колевски од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одлука се предвидувало правење на улица до неговата куќа, од јужната страна, поради што ја губел можноста да направи нова станбена зграда во дворното место, иако пред повеќе од 15 години остварил право на т.н. "маркица за градба на објект".

Имено, Генералниот урбанистички план на Битола не предвидувал изградба на сообраќајница каква што предвидувал Деталниот план, поради што смета дека е повреден член 11 став 4 од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Воедно постоела и повреда на членовите 11 став 2 и 22 став 6 од Законот од причина што во постапката не било испочитувано Стручното мислење на надлежното министерство бр.13-15107 од 19 ноември 2004 година кое налагало почитување на границите на Урбаниот опфат и да се из земе урб. парцела 19 од границите. Во постапката не му било дадено известување за неговата неприфатена забелешка, поради што смета дека е повреден и член 18 став 4 од Законот.

Оспорената одлука, исто така, не била во согласност со член 11 став 2 и 3 и член 12 од Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на Урбанистичките планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002), како и со одредбите од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003) и Правилникот за стандарди и нормативи за проектирање на објекти ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1999, 102/2000 и 2/2002).

Поради наведеното подносителот на иницијативата предлага Судот да ја поништи оспорената одлука, а во меѓувреме да донесе решение за запирање од извршување на сите поединечни акти и дејствија што се преземаат врз основа на Одлуката.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Битола на седницата одржана на 18 февруари 2005 година донел Одлука за донесување на ДУП за Станбена зедница 1 Урбан блок "1" Битола. Во член 2 од Одлуката се определени границите на ДУП на следниот начин: "од север-јужниот крак од ул."Довлеџик", до пресекот со новопредвидената колекторска улица; од запад се граничи со дел од новопредвидената колекторска улица; од југ со новопредвидените колективни станбени згради-оди по западната и јужната граница на спортските терени; од исток-дел со источната граница на спортските терени и со новопредвидената улица пред Универзитетскиот центар". Во член 3 од Одлуката е определено дека ДУП се состои од текстуален и графички дел кои се составен дел на оваа одлука. Во членот 5 е определено дека Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службениот гласник на општина Битола".

5. Исто така врз основа на приложената документација и направениот увид во оригиналните текстуални и графички делови на Планот, Судот во постапката утврди дека со Одлука бр.07-1144/8 од 27 ноември 2003 година Советот на општина Битола отпочнал постапка за изработка и донесување измени и дополнувања на ДУП за Станбена заедница број 1-Урбан модул "1". Во член 1 од Одлуката покрај другото се дадени и границите на урбаниот модул, кои според описот се идентични со описот содржан во членот 2 од оспорената одлука.

Стручна ревизија на измените и дополнувањата на ДУП е направена во месец октомври 2004 година од страна на Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови на Република Македонија.

Одговор на извршената ревизија е даден од Друштвото за просторни и урбанистички планови и инженеринг "Урбанизам" ДОО Битола.

По повод бараното стручно мислење за Нацрт-Планот, Министерството за транспорт и врски-Сектор за уредување на просторот во Скопје, дало стручно мислење бр.13-1086/3 од 19 ноември 2004 година во кое, меѓу другото, е наведено дека по

вградување на сугестиите и забелешките може да се пристапи кон постапката за усвојување на планот. Постои и посебна забелешка дадена во насока од границата на опфатот да се из земе урб.парцела 19.

Градоначалникот на општината Битола со Одлука бр.08-1229/1 од 17 декември 2004 година определил организирање на јавна анкета за измените и дополнувањата на ДУП во периодот од 20 декември 2004 година до 31 декември 2004 година. Воедно е определено соопштението да биде објавено во дневниот печат - "Утрински весник" и да биде истакнато во МЗ "Васко Карангелевски" - Битола. Донесено е и Соопштението за организирање на јавна анкета бр.08-1229/2 од 17 декември 2004 година.

Според записникот бр.13-1228/2 од 22 декември 2004 година по Нацрт-Планот на наведениот датум била одржана стручна консултација.

Од извештајот бр.13-22/3 од 21 јануари 2005 година, составен од надлежната Комисијата за разгледување на анкетни листови, произлегува дека забелешката на подносителот на иницијативата не била прифатена со образложение дека парцелата бр.19 е изземена од опфатот на ДУП, а профилот на улицата "Довлецик" е дефиниран согласно ГУП.

Министерството за транспорт и врски дало согласност на Предлог-Планот, заведена под бр.13-698 од 4 февруари 2005 година.

Советот на општината Битола ја донел оспорената одлука под број 07-104/6 од 18 февруари 2005 година.

Одлуката е објавена во "Службениот гласник на општина Битола" бр.3 од 28 февруари 2005 година.

6. Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/ 2002), просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Според член 7 од Законот, во зависност од просторот што е предмет на планирање, покрај другите се донесува и детален урбанистички план.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според став 2 од истата одредба, опфатот на урбаниот блок за кој се изработува детален урбанистички план може да изнесува максимум 30 хектари, а минималниот опфат зависи од големината на урбаниот модул определен со сообраќајници, водотеци и слично, со максимално почитување на постојната состојба, доколку е во согласност со Генералниот урбанистички план. Според содржината на став 3 од оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4 е определено дека документацијата на Деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот, која заедно со нацрт планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој Закон.

Од содржината на член 17 став 1 од Законот произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета. Одлука за јавна анкета по нацрт деталниот урбанистички план во општината донесува градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација (член 17 став 7).

Според член 18 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработува општината (став 4).

Според член 19 од Законот, на нацртот на плановите од член 7 од овој закон, пред организирањето на стручната расправа односно јавата анкета, се врши стручна ревизија. Стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Согласно член 20 од овој закон, измените и дополнувањата на плановите се вршат по иста постапка пропишана за нивното донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според член 22 став 6 и 7 и член 23 од овој Закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

7. Оценувајќи ја оспорената Одлука по однос на нејзината согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање што ја уредуваат постапката за донесувањето на деталните урбанистички планови, Судот оцени дека законски определените органи ги запазиле сите фази на постапката за донесување на детален урбанистички план и не направиле пропусти во постапката за донесување на Планот.

Имено, врз основа на увидот во изводот од ГУП и ДУП не се утврди отстапувања во планирањето по однос на предвиденоста на улиците и патиштата, од каде произлегува дека нема повреда на членот 11 став 1 и 4 од Законот.

Понатаму, по однос на наводот за повреда на членот 18 став 4 од Законот, Судот оцени дека е неоснован, со оглед на тоа што од содржината на извештајот бр.13-22/3 од 21 јануари 2005 година, составен од надлежната Комисијата за разгледување на анкетни листови, произлегува дека забелешката на подносителот на иницијативата не била прифатена со образложение дека парцелата бр.19 е изземена од опфатот на ДУП. Инаку, во одредбите од Законот во целина и посебно во член 18 став 4 не е предвидена обврска за доставување на извештај за забелешките до засегнатите граѓани. Во одредбата е предвидена само обврска за составување на извештај по однос на неприфатените забелешки, каква што е забелешката на подносителот на иницијативата.

Неосновани се и наводите за сторена повреда на членот 22 став 6 од Законот на начин што урб.парцела 19 не била изземена од планирањето, иако тоа го наложило надлежното Министерство. Имено, според содржината на оваа одредба не станува збор за прифаќање на сугестии и забелешки, како што погрешно ја толкува одредбата подносителот на иницијативата, туку за добивање на потребна согласност од надлежното министерство, која согласност е добиена. Инаку, токму по повод сугестијата на надлежното министерство дадена во дописот бр.13-1086/3 од 19 ноември 2004 година урб. парцела бр.19 не била опфатена во границите на Планот. Впрочем, оваа парцела не била предмет на планирање и во фазата на донесување на Нацрт-Планот, што произлегува од утврдената граница на урбаниот модул определена во членот 1 од Одлуката за започнување на постапката за измени и дополнувања на Планот.

Имено, согласно член 11 став 3 од Законот графичкиот прилог е составен дел на Одлуката за донесување на ДУП. Тргувајќи од содржината на наведената одредба Судот во претходната постапка изврши увид во графичките прилози кон Нацрт-Планот и утврди дека на јавен увид бил изложен графички прилог, во форма на синтезен приказ, прилог број 3, составен во мај 2004 година во кој не е опфатена наведената парцела број 19, а за оваа парцела стои посебна забелешка дека истата е изземена од планирање по сугестија на надлежното министерство. Синтезниот приказ, прилог број 4, составен во јануари 2005 година, како составен дел на Предлог-Планот исто така не ја опфаќа наведената парцела.

Со оглед на околноста што општината Битола пристапила кон донесување на потребната согласност од Министерството за транспорт и врски, Судот оцени дека не е сторена повреда ниту на членот 22 став 6 од Законот.

Врз основа на изнесеното произлегува дека оспорената одлука не може да се стави под сомнение по однос на нејзината согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, од кои причини Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од карактерот и содржината на оспорената одлука и Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на Урбанистичките планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002), Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003) и Правилникот за стандарди и нормативи за проектирање на објекти ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1999, 102/2000 и 2/2002) произлегува дека Одлуката и правилниците се подзаконски акти и сите имаат основ во одредбите на ист закон, а тоа е Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Оттаму, по однос на наводите од иницијативата за несогласност на Одлуката со член 11 став 2 и 3 и член 12 од првоозначениот Правилник, како и воопшто со одредбите од второ и трето означениот Правилник, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

9. Што се однесува до предлогот за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука Судот оцени дека не се исполнети претпоставките од член 27 од Деловникот на Уставниот суд.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр. 67/2005)

94.

- Одлука за усвојување на измени и дополнување на дел од VI-та станбена единица во Тетово (поведување на постапка)

- Decision on adopting changes and supplements to a section of the VIth housing development in Tetovo (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлука за усвојување на измени и дополнувања на дел од VI станбена заедница Тетово, донесена од Советот на општина Тетово под бр.07-959/4 од 11 септември 2002 година ("Службен гласник на Општина Тетово" бр.6/2002).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот во кој се бара оценување на меѓусебната согласност на Одлуката означена во точката 1 од ова решение со членот 15 од Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

3. Љубица Кочовска од Тетово, лично и во име на група граѓани од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената Одлука се намалувала површината на дворното место што го користеле станарите, се нарушувало правото на користење на станбените објекти и гаражите, на начин што се предвидувало доградба на објект и тоа од двете страни на веќе постоечкиот објект, поради што станарите требале да ги затворат прозорците на своите објекти, со што се повредувал член 8 став 1 алинеја 6 и 10 од Уставот.

Поради неусогласеност на Деталниот урбанистички план со Генералниот урбанистички план, подносителот на иницијативата смета дека се повредени член 2 и 11 од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Понатаму, во иницијативата се наведува дека постои и повреда на член 72 од Законот за денационализација, од причини што при донесувањето на Одлуката не се водело сметка дека поранешните сопственици на КП. 3502/1 воделе постапка за денационализација. Воедно постоела и повреда на член 54 од Законот за градежното земјиште и член 15 од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Тетово на седницата одржана на 11 септември 2002 година донел Одлука за усвојување на измени и дополнувања на дел од ДУП за VI станбена заедница Тетово. Во член 1 од Одлуката е определено дека се усвојуваат измени и дополнувања на делот од ДУП, ограничени со улиците "Илинденска", "29 Ноември" и "Гоце Стојчевски". Во член 2 е определено дека составен дел на Одлуката е графичкиот прилог техничка документација број 31/2002, која не се објавува, а од која по две копии се наоѓаат во канцеларијата на главниот архитект на град Тетово и во ПЕ на Министерството за транспорт и врски-Тетово. Според член 3, Одлуката влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово", а ќе се примени по добивањето согласност за спроведување на планот од Министерството за транспорт и врски Скопје. Одлуката е донесена под бр.07-959/4 од 11 септември 2002 година.

Судот, во претходната постапка утврди дека со Одлука У.бр. 68/2000 од 1 ноември 2000 година, ја укинал Одлуката за усвојување на Деталниот урбанистички план за VI -та станбена заедница и дел од Централното градско јадро кој и припаѓа на VI -та станбена заедница, донесен од Советот на општина Тетово на седницата од 29 август 1997 година.

Врз основа на доставената документација од страна на општината Тетово, Судот исто така утврди дека во повторената постапка стручна ревизија на измените и дополнувањата на ДУП е направена во месец јуни 2002 година од страна на "Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови" ц.о. Подружница Тетово.

Одговор на извршената ревизија е даден од Заводот за урбанизам, проектирање и инжинеринг АД "Комунапроект"- Тетово.

Во мислењето бр.20-687 од 1 јуни 2002 година, главниот архитект се произнел дека Нацрт - Планот може да оди во натамошна постапка.

По повод бараното стручно мислење за Нацрт-Планот, Министерството за транспорт и врски-Сектор за уредување на просторот во Скопје, дало стручно мислење бр.13-8808 од 5 јули 2002 година во кое е наведено дека дека по вградување на сугестиите и забелешките може да се пристапи кон постапката за усвојување на планот.

Градоначалникот на општината Тетово со Одлука бр.08-741/ 1 од 10 јули 2002 година определил организирање на јавна анкета за измените и дополнувањата на ДУП Тетово за VI станбена зедница во траење од 10 дена во периодот од 12 јули до 22 јули 2002 година, а граѓаните да бидат информирани преку дневниот печат "Дневник" и "Факти" и локалните ТВ станици РТВ "Кисс" и ТВ "Коха". Донесено е и Соопштение за организирање на јавна анкета бр.08-741/2 од 10 јули 2002 година.

Според записникот бр.20-839/1 од 30 јули 2002 година на Комисијата за разгледување на анкетни листови, за време на јавната анкета биле поднесени вкупно два анкетни листови.

Од извештајот бр.20-835/1 од 30 јули 2002 година, на Главниот архитект на општината произлегува дека Комисијата ги прифатила забелешките по двата анкетни листови.

Советот на општината Тетово ја донел оспорената одлука под број 07-959/4 од 11 септември 2002 година.

Одлуката е објавена во "Службениот гласник на општина Тетово" бр.6 од 11 септември 2002 година.

5. Судот на седницата констатира дека општината Тетово и Министерството за транспорт и врски во постапката не ги доставија:

- иницијативата за измена и дополна на Планот,
- Нацрт-План,
- анкетните листови бр.20-687/2-1 и 20-687/2-2 за лицата Скендер Јонузи и Шериф Јонузи и
- извод од Генерален урбанистички план за предметната станбена заедница.

Имено, наведената документација беше барана со писмо У. бр.143/2004 од 7 септември 2004, У.бр.143/2004 од 24 февруари 2005 година и У.бр.143/2004 од 27 април 2005 година од Советот на општината Тетово. Наведената документација беше побарана и од Министерството за транспорт и врски со писма У.бр.143/2004 од 25 мај 2005 година и У.бр. 143/2004 од 9 јуни 2005 година и истото од сета барана документација единствено ја достави нечитлива фотокопија на извод од ОУП, односно ГУП во А4 формат.

Исто така беа направени и повеќе телефонски разговори со поранешниот и сегашниот претседавач на Советот на општината Тетово, како и со одговорни вработени лица, во кои разговори беше ветувано дека документацијата што недостасува ќе се достави, меѓутоа по барањето до денот на донесување на ова решение не беше постапено.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 6 и 10 од Уставот на Република Македонија, правната заштита на сопственоста, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр. 4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Според член 7 од Законот, во зависност од просторот што е предмет на планирање, покрај другите, се донесува и детален урбани-стички план.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според содржината на став 3 од оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4 е определено дека документацијата на деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот, која заедно со нацрт планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој Закон.

Од содржината на член 17 став 1 од Законот произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета.

Одлука за јавна анкета по нацрт деталниот урбанистички план во општината донесува градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација (член 17 став 7).

Според член 18 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработува општината (став 4).

На нацртот на плановите од член 7 од овој закон, во смисла на член 19 од Законот, пред организирањето на стручната расправа односно јавата анкета, се врши стручна ревизија. Стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Согласно член 20 од овој закон, измените и дополнувањата на плановите се вршат по иста постапка пропишана за нивното донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според содржината на членот 21-а, при изработувањето на урбанистичките планови задолжително се применуваат нормативи и стандарди за уредување на просторот. Со стандардите и нормативите од став 1 на овој член се утврдуваат основите за порационално планирање, уредување и користење на просторот, создавање услови за хумано живеење и работа на граѓаните. Стандардите и нормативите од ставот 1 на овој член ги донесува министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Според член 22 став 6 и 7 и член 23 од овој Закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

7. Уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот. Оттаму, според мислење на Судот во постапките за донесување на урбанистичките планови, како и во постапките за нивно изменување и дополнување неопходно е да се почитува оваа темелна вредност на уставниот поредок.

Тргувајќи од фактот што од страна на Советот на општината Тетово и Министерството за транспорт и врски не беа доставени: иницијативата за измена и дополна на Планот, Нацрт-Планот, анкетните листови бр.20-687/2-1 и 20-687/2-2 за лицата Скендер Јонузи и Шериф Јонузи и извод од Генерален урбанистички план за предметната станбена заедница, Судот оцени дека оспорената Одлука може да се стави под сомнение по однос на нејзината согласност со член 11 став 3 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, според кој деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план.

Понатаму, според Судот оспорената одлука може да се стави под сомнение по однос на нејзината согласност со член 17 став 1 од Законот, кој утврдил плановите да се изработуваат како нацрт и предлог на план.

Според Судот, исто така, оспорената одлука може да се стави под сомение и по однос на нејзината согласност со членот 18 став 1 од Законот, кој предвидел граѓаните за време на јавната анкета да можат да изнесат писмени забелешки на анкетни листови, од причина што во постапката пред Судот од страна на општината Тетово не беа доставени анкетните листови за забелешките што ги имале лицата Скендер Јонузи и Шериф Јонузи.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека оспорената Одлука може да се стави под сомение по однос на нејзината согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и член 11 став 3, член 17 став 1 и член 18 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од надлежноста на Судот, утврдена во наведената уставна одредба и фактот што по својот правен карактер оспорената одлука и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) се прописи од исто правно рамниште – (подзаконски акти) и двата акти имаат основ во одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, Судот по однос на наводите од иницијативата за несогласност на Одлуката со член 15 од Правилникот утврди дека не е надлежен да одлучува.

Оттаму, врз основа на изнесеното по однос на овој дел од иницијативата Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

9. Што се однесува до наводите за несогласност на Одлуката со членот 72 од Законот за денационализација и член 54 од Законот за градежното земјиште, Судот оцени дека вака изнесените наводи не се од влијание за одлучувањето, бидејќи во постапките за оценување на уставноста и законитоста на одлуките за донесување на урбанистичките планови не одлучува и не решава по однос на индивидуални имотни прашања, туку ја оценува уставноста и

законитоста на постапката за просторно и урбанистичко планирање преку фазите во кои таа се одвивала.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр. 143/2004)

95.

- Недостаток на документација за спроведени фази во постапката за донесување на измени и дополнувања на Детален урбанистички план - дел од IV станбена заедница во Тетово

- Lack of documentation for carried out stages in the procedure for the adoption of changes and supplements in a Detailed Urban Plan – section of IVth housing development in Tetovo

- Недостатокот на соодветна документација за спроведени фази во постапката за измени и дополнувања на ДУП не е во согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање и со одредбите од Уставот.

- The lack of appropriate documentation for conducted stages in the procedure for changes and supplements in a Detailed Urban Plan is not in concordance with the provisions of the Law on Space and Urban Planning and with the provisions of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 5 октомври 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за усвојување на измени и дополнувања на дел од VI станбена заедница Тетово, донесена од Советот на општина Тетово под бр.07-959/4 од 11 септември 2002 година ("Службен гласник на општина Тетово" бр.6/2002).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр. 143/2004 од 29 јуни 2005 година, по иницијатива на Љубица Кочовска од Тетово, поднесена лично и во име на група граѓани од Тетово, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот како и со член 11 став 3, 17 став 1 и 18 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Тетово на седницата одржана на 11 септември 2002 година донел Одлука за усвојување на измени и дополнувања на дел од ДУП за VI станбена заедница Тетово. Во член 1 од Одлуката е определено дека се усвојуваат измени и дополнувања на делот од ДУП, ограничен со улиците "Илинденска", "29 Ноември" и "Гоце Стојчевски". Во член 2 е определено дека составен дел на Одлуката е графичкиот прилог техничка документација број 31/2002, која не се објавува, а од која по две копии се наоѓаат во канцеларијата на главниот архитект на град Тетово и во ПЕ на Министерството за транспорт и врски-Тетово. Според член 3, Одлуката влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово", а ќе се примени по добивањето согласност за спроведување на планот од Министерството за транспорт и врски Скопје. Одлуката е донесена под бр.07-959/4 од 11 септември 2002 година.

5. Судот на седницата констатира дека општината Тетово и Министерството за транспорт и врски во постапката не ги доставија:
-иницијативата за измена и дополна на Планот,
-Нацрт-план,
-анкетните листови бр.20-687/2-1 и 20-687/2-2 за лицата Скендер Јонузи и Шериф Јонузи и
-извод од Генерален урбанистички план за предметната станбена заедница.

Имено, наведената документација беше барана со писмо У.бр.143/2004 од 7 септември 2004, У.бр.143/2004 од 24 февруари 2005 година и У.бр.143/2004 од 27 април 2005 година од Советот на општината Тетово. Наведената документација беше побарана и од Министерството за транспорт и врски со писма У.бр.143/2004 од 25 мај 2005 година и У.бр.143/2004 од 9 јуни 2005 година и истото од сета барана документација единствено достави нечитлива фотокопија на извод од ОУП, односно ГУП во А4 формат.

Документацијата не беше доставена и по доставувањето на решението за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука до Советот на општина Тетово и истекот на рокот за давање на одговор на наводите содржани во неа.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 11 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/ 1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој бил во правниот поредок кога е донесена оспорената Одлука, деталниот урбанистички план се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според содржината на став 3 од оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4, е опрелено дека документацијата на деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставува документациона основа на планот, која заедно со нацрт

планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој Закон.

Од содржината на член 17 став 1 од Законот произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета.

Според член 18 став 1 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата .

Уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот. Оттаму, според мислење на Судот во постапките за донесување на урбанистичките планови, како и во постапките за нивно изменување и дополнување неопходно е да се почитува оваа темелна вредност на уставниот поредок.

Тргувајќи од фактот што од страна на Советот на општината Тетово и Министерството за транспорт и врски не беа доставени: иницијативата за измена и дополна на Планот, Нацрт-планот, анкетните листови бр.20-687/2-1 и 20-687/2-2 за лицата Скендер Јонузи и Шериф Јонузи и извод од Генерален урбанистички план за предметната станбена заедница, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со член 11 став 3, член 17 став 1 и член 18 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи во постапката не беа доставени докази за спроведување на постапката за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план на начин утврден со наведените законски одредби.

Имено, секоја од спроведените фази во постапката резултира со донесување на соодветна документација со форма и содржина утврдена со наведените одредби од Законот, што не е случај во конкретната постапка.

Воедно, неспроведувањето на постапката за изменување и дополнување на Детален урбанистички план на начин предвиден со

Законот, според Судот не е во согласност со уредувањето и хуманиза-цијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа Одлука.

8. Оваа Одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 143/2004)

96.

- Одлука за донесување на парцијални измени и дополнувања на делови од Деталните урбанистички планови во град Куманово

- Decision on adopting partial changes and supplements to sections of Detailed Urban Plans in the city of Kumanovo

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на парцијални измени и дополнувања на делови од Детални урбанистички планови во град Куманово, бр.09-512/1 од 29 јуни 1994 година донесена од

Собранието на општина Куманово, ("Службен гласник на општина Куманово" бр. 3 и 4/1994).

2. Љубомир Горѓевик од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение, во делот кој се однесувал на Месната заедница "III Македонска ударна бригада" во Куманово.

Според наводите во иницијативата со оспорената одлука биле донесени измени и дополнувања на планот во постапка спроведена спротивно на одредбите од Законот за системот на просторно и урбанистичко планирање според кои планот пред донесувањето требал да биде соодветно изложен на јавен увид на граѓаните за да можат тие да изнесуваат мислења и забелешки до надлежниот орган на општината. Имено, во конкретниов случај нацрт-планот кој се однесувал за Месната заедница III Македонска ударна бригада, вообичаено како и за други нацрт-планови, во 1994 година бил изложен во излогот на Стоковната куќа "Нама" во Куманово на јавен увид на граѓаните со нејасни содржини и графички цртежи, наместо граѓаните да имале соодветен прегледен увид во нацрт-планот. Врз основа на вака донесениот план соседот на подносителот на иницијативата извршил доградба со поткровје на својот објект кој го попречил нормалното функционирање на објектот на подносителот на иницијативата и во однос на овој објект се нарушило осветлувањето, проветрувањето и другите стандарди на урбаното живеење. Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оцена на законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека Собранието на општина Куманово, донело Одлука за донесување на парцијални измени и дополнувања на делови од Детални урбанистички планови во град Куманово, бр.09-512/1 од 29 јуни 1994 година.

Во членот 1 од Одлуката е констатирано донесувањето на измените и дополнувањата на плановите во град Куманово, а во членот 2 е определено дека измените и дополнувањата со оваа Одлука, се однесуваат на повеќе локалитети и месни заедници и тоа: 1) Спортско рекреативен центар (зона) помеѓу улиците "Октомвриска револуција" и "Моша Пијаде"; 2) станбено-деловен комплекс на улиците "Октомвриска револуција" - локалитет УЗ "Перо Наков", "Агроснабдител" и "Табакана" (Бавчи); 3) станбено-деловен комплекс на улица "11 Октомври" - лок. "Црвен Крст"; 4) дел од Месна заедница

"Х.Т. Карпош" - потег на улица "Гоце Делчев" (од Улица "Трст" до улица "III МУБ", потег на улица "III МУБ") од улица "Гоце Делчев" до раскрсница со улица "Тоде Мендол" и улица "Пролетерски бригади"; 6) локалитет на улица "Ѓуро Ѓаковиќ"; 7) локалитет на улица "Карадачки одреди"; 8) локалитет на улица "Димитар Влахов"; 9) локалитет на улица "Максим Горки"; и 10) парцијални измени кои се наоѓаат на улиците "15 Мај", "Огњен Прица"; "Јован Поповиќ" и "Бајрам Шабани".

Во членовите 3, 4 и 5 од Одлуката е утврдено дека текстуалните делови и графичките прикази на измените и дополнувањата од членот 2 се составен дел на Одлуката и дека Одлуката по потпишувањето и по истекот на осум дена од денот на нејзиното објавување во "Службен гласник на општина Куманово" ќе влезе во сила.

4. Судот, исто така утврди дека со иницијативата се оспорува Одлука за донесување на парцијални измени и дополнувања на делови од Детални урбанистички планови во град Куманово во делот кој се однесувал за Месната заедница III Македонска ударна бригада во Куманово, број 09-512/1 од 29 јуни 1994 година.

Меѓутоа, според содржината на Одлуката број 09-512/1 од 29 јуни 1994 година објавена во "Службен гласник на општина Куманово" број 3 и 4 од 1994 година, во членот 2 во точки од 1 до 10 е определено (нема точка 5 во нумерацијата) на кои локалитети и месни заедници со оваа Одлука, се однесуваат измените и дополнувањата на Деталните урбанистички планови во град Куманово, и не е содржана Месна заедница "III Македонска ударна бригада" во Куманово.

Во точката 4 од одредбата на Одлуката, во делот кој се однесува на Месната заедница "Х. Т. Карпош" само е опишан потегот помеѓу улиците каде се извршени измени и дополнувања, меѓу кои е опфатена и улицата "III МУБ", но во иницијативата се оспоруваат измени и дополнувања за Месната заедница III Македонска ударна бригада во Куманово, што е различно од тоа што Одлуката го содржи.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што во случајов се оспорува планирањето во Месна заедница која не е посебно определена како содржина на Одлуката бр.09-512/1 од 29 јуни 1994 година, Судот оцени дека постојат процесни пречки согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија да одлучува по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното се одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.185/2004)

97.

- Јавна анкета по Детален урбанистички план за "Буњаковец 1"

- Public poll on the Detailed Urban Plan for "Bunjakovec 1"

- Не постои законска обврска граѓаните и правните лица кои учествувале во јавна анкета по нацрт на детален урбанистички план поединечно да бидат известувани за нивните неприфатени забелешки.

- There is no legal obligation that citizens and legal entities who have taken part in a public poll upon a draft detailed urban plan be individually informed about their unaccepted observations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување Детален урбанистички план за "Буњаковец 1" урбани модули М¹, М⁶, М⁷, М¹², М¹³, М¹⁴, М¹⁶, М¹⁷, М²⁰, М²² и М²³ - Скопје, бр.07-466/1 донесена од Советот на општина Центар, на седницата одржана на ден 18 февруари 2005 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.2/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за поведување постапка за оценување на согласноста на одлуката означена во точката 1 од ова решение со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003) и со Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистички планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

3. Јоана Ристоска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука не била во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, со Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистички планови, како и со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот.

Како причини за оспорување на согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање и со означените правилници подносителот во иницијативата наведува дека на парцелата бр.22.9, нејзина сопственост, со измените и

дополнувањата на Деталниот урбанистички план се предвидувала изградба на станбен објект во висина од 5,5 метри, додека сите други објекти во околината биле предвидени со висина од 13,2 до 16,2 метри. Ваквото урбанистичко решение според подносителот на иницијативата било неиздржано, затоа што ниту во Законот, ни во означените правилници не било предвидено во централното градско подрачје висината на еден објект да изнесува само 5,5 метри, а на сите околни објекти таа да изнесува од 13,2 до 16,2 метри. Ова дотолку повеќе што во стариот детален урбанистички план висината на објектот на парцелата бр.22.9 била предвидена да изнесува 9 метри, со намена станбено-деловен објект и дека единствено на овој објект со измените и дополнувањата на планот била извршена промена на висината и намената, додека во однос на околните објекти не било ништо променето.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека во текот на јавната анкета, која се организирила во два наврати, подносителот на иницијативата доставила писмени забелешки до организаторот на јавната анкета. Со оглед на тоа што не била известена за причините поради кои не се прифатени нејзините забелешки за да може да се обрати до повисок орган, ниту пак извештајот од јавната анкета и бил презентираан, таа смета дека со тоа е повредена постапката за донесување на деталниот урбанистички план од аспект на членот 18 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Со оспорената одлука освен член 18 од Законот бил повреден и член 11 од Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот, затоа што доколку овој член правилно бил применет според подносителот на иницијативата, висината на објектот што се предвидувал да се изгради на нејзината парцела можела да изнесува 18 метри, а не "смешни" 5,5 метри.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 1 став 1 од оспорената одлука е предвидено дека со оваа одлука се вршат изменувања и дополнувања на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за "Буњаковец 1" урбани модули М¹, М⁶, М⁷, М¹², М¹³, М¹⁴, М¹⁶, М¹⁷, М²⁰, М²² и М²³ - Скопје, ("Службен гласник на град Скопје" бр.9/2002). Во ставот 2 на овој член е утврдено дека Одлуката за измени и дополнувања ги почитува определбите на Генералниот урбанистички план на Град Скопје ("Службен гласник на Град Скопје" бр.8/2002), Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996), Правилникот за поблиска содржина и начин на графичка обработка на плановите

("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

Во членот 2 од Одлуката се утврдува површината и границите на просторот за кој се донесуваат измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план.

Според членот 3 од Одлуката, измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план содржат Текстуален дел и Графички прилози кои заедно со Параметрите за уредување на просторот и Извештајот од јавната анкета со Освртот на Стручната консултација, се составен дел на Одлуката.

Во членот 4 е предвидено дека Одлуката се заверува со печат на Советот на општината Центар и потпис на претседателот на Советот на општината.

Во членот 5 од Одлуката се определува рокот во кој ќе се обезбеди комплетна документација за остварување на планскиот документ, а во членот 6 се определува органот кој ќе ја чува и ќе се грижи за реализација на Одлуката.

Во членот 7 од Одлуката е определно дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на град Скопје".

Судот на седницата, врз основа на документацијата доставена од Советот на општината Центар - Скопје, во однос на постапката во која е донесена оспорената одлука ја утврди следната фактичка состојба:

Одделението за урбанизам на општина Центар, со Заклучок бр.18-318/13 од 22 септември 2004 година го утврдил Нацртот на измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план за локалитет "Буњаковец" - Скопје.

По Нацртот на деталниот урбанистички план била организирана јавна анкета согласно одлуката донесена од градоначалникот на општина Центар бр.08-318/14 од 23 септември 2004 година.

Соопштението за организирање на јавната анкета било објавено во весникот "Дневник" од 23 септември 2004 година, во кое

граѓаните и правните лица се известуваат дека Нацртот на планот ќе биде изложен во просториите на Месната заедница "Васил Антевски-Дрен" и дека во рок од 10 дена, сметано од 23 септември 2004 година можат да поднесуваат писмени забелешки на анкетни листови.

Извештајот од јавната анкета по Нацртот на планот, со образложение за прифатените и неприфатените забелешки е изготвен под бр.18-318 од 21 декември 2004 година.

Од извештајот на Комисијата може да се констатира дека во текот на јавната анкета биле доставени вкупно 31 анкетни листови со забелешки и барања од заинтересирани граѓани и правни лица. Анкетните листови содржеле една или повеќе забелешки по кои се дадени и соодветни одговори, односно стручно образложение за нивно прифаќање или неприфаќање. Забелешката на подносителот на иницијативата во однос на висината и намената на објектот, како и коефициентот на искористеноста на парцелата не е прифатена со образложение дека сите овие параметри се утврдени согласно законската регулатива и просторните услови на теренот.

Понатаму, од доставената документација Судот утврди дека по Нацртот на планот стручно мислење под бр.13-2204 од 25 март 2004 година доставило Министерството за транспорт и врски, а, исто така, стручно мислење доставил и Главниот архитект на градот Скопје со бр.18 а-448/1 од 19 мај 2004 година.

Стручната ревизија на Нацртот на планот била изготвена од Друштвото за планирање, проектирање и инженеринг "Простор" ДОО - Куманово од февруари 2004, а одговорот на стручната ревизија од изготвувачот на планот е од февруари 2004 година.

Известувањето за постапување по Извештајот од јавната анкета е изготвено под бр.18-318/16 од 22 декември 2004 година.

Предлогот на планот е изготвен од "ИН-ПУМА" - Скопје, со тех.бр.79/2003 од декември 2004 година.

Министерството за транспорт и врски, по разгледување на доставеното барање и приложената документација, согласно членот 22 од Законот за просторно и урбанистичко планирање издало согласност на Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план под бр.13-17811 од 4 февруари 2005 година.

5. Во член 8 став 1, алинеите 3 и 10 од Уставот како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеешето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Видовите на плановите, содржината, изработувањето, како и постапката за донесување на плановите се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

Согласно членот 17 став 1 од Законот, плановите се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според ставот 3 и 5 на овој член од Законот, по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета, која ја организира општината. Одлуката за спроведување на јавната анкета согласно ставот 7 на овој член ја донесува градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација.

Според членот 18 став 1 од Законот, јавната анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од подрачјето опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови, до организаторот на анкетата. Според ставот 2 на овој член, за времето и местото каде ќе биде изложен планот, задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. По завршувањето на јавната анкета, согласно ставот 4 на овој член општината изработува извештај за јавната анкета со образложение за неприфатените забелешки.

Согласно член 19 од Законот, пред организирањето на јавната анкета, на нацртот на деталниот урбанистички план се врши стручна ревизија од страна на правно лице што има добиено овластување од членот 16 став 1 на овој закон, што го определува градоначалникот. Изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по стручната ревизија.

Според членот 22 став 6 од Законот, општината деталниот урбанистички план го донесува по издавањето согласност на предлогот на планот од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот.

На крајот, во членот 20 став 1 од Законот, е утврдено дека измените и дополнувањата на плановите од членот 7 на овој закон

меѓу кои се и деталните урбанистички планови, се вршат во иста постапка пропишана за нивно донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби, како и фактот дека во конкретниот случај по нацртот на изменувањата и дополнувањата на Деталниот урбанистички план е организирана јавна анкета во траење од 10 дена, дека е изготвен извештај за спроведената јавна анкета со образложение за неприфатените забелешки, дека има извештај за извршена стручна ревизија и дека надлежното министерство дало согласност на Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план, Судот утврди дека оспорената одлука со која се извршени изменувањата и дополнувањата на Деталниот урбанистички план за локалитетот "Буњаковец 1" е донесена согласно постапката утврдена во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Со оглед на тоа што во членот 18, а ниту во кој било друг член од Законот за просторно и урбанистичко планирање, не е предвидена обврска граѓаните и правните лица кои учествувале во јавната анкета да бидат поединечно известувани за нивните неприфатени забелешки, Судот смета дека наводите во иницијативата според кои постапката за донесување на оспорената одлука е повредена затоа што подносителот на иницијативата не била посебно известена за неприфаќање на нејзината забелешка, се ирелевантни, односно не можат да претставуваат основ за изразување на сомневање за согласноста на оспорената одлука со членот 18 од Законот, во однос на кој посебно се оспорува нејзината законитост.

Поради наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање и одлучи како во точката 1 на ова решение.

6. Во однос на наводите во иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност и со членот 11 од Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот, за кој се наведува дека не бил правилно применет во случај на планирање на објектот на парцелата сопственост на подносителот на иницијативата, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорената одлука со тој правилник. Ова од причини што согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува само за согласноста на законите со Уставот и за

согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, а не и за меѓусебната согласност на прописи со иста правна сила.

Со оглед на тоа што оспорената одлука и означениот правилник по своето правно дејство се прописи со иста правна сила за чија меѓусебна согласност не е надлежен да одлучува, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот Судот одлучи иницијативата во делот за оценување на оспорената одлука со тој правилник да ја отфрли. Од истите причини Судот одлучи да ја отфрли иницијативата и во делот со кој се бара оценување на согласноста на оспорената одлука со Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичката обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистички планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.72/2005)

98.

- Мислење од надлежен орган за заштита на природни реткости (поведување на постапка)

- Opinion by a body competent for the protection of natural rarities (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27, 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Урбан блок 9 - Урбан модул 1 - Струга бр.07-154/17, донесена од Советот на општина Струга на 9 февруари 2005 година.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот на барањето за поведување постапка за оценување на меѓусебната согласност на оспорената одлука со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003).

4. Дилавер Латифовски од с.Лабуништа, Таир Јонузи и Сали Умери од с.Радолишта - Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативите оспорената одлука не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 10, член 30 и член 51 од Уставот, со членовите 17, 18, 21а и 21б од Законот за просторното и урбанистичко планирање, како и со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, затоа што предвидените урбанистички решенија во Предлог планот не биле идентични со урбанистичките решенија во Нацрт планот, што со усвојување на планот се ограничувала можноста од нормално и редовно користење на објектите на подносителите на иницијативата на кој начин се нарушувала сопственоста и основните просторни услови.

Имено, подносителите на иницијативите наведуваат дека тие се сопственици на објектите означени во Урбанистичкиот план како 1.6.10 и 1.6.13, при што, со предвидувањето, односно проширувањето на објектите означени со 1.6.11 и 1.5. тие не можеле своите објекти нормално да ги користат.

Воедно, со иницијативата се бара Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на оспорената Одлука.

5. Судот на седницата утврди дека во член 1 од оспорената одлука е предвидено дека со оваа одлука се донесува измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбан блок 9 и Урбан модул 1 - Струга.

Во членот 2 од Одлуката е предвидено дека Деталниот урбанистички план содржи: графички дел, текстуален дел, стручна ревизија, одговор на стручна ревизија и извештај од стручната ревизија. Извештајот од стручната ревизија е составен дел на Одлуката.

Во член 4 е предвидено дека Планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски - Подрачна единица - Струга врз основа на согласноста на Предлог-планот бр.13.997 од 4 февруари 2005 година издадена од Министерството за транспорт и врски - Скопје.

Во членот 5 е определено дека Деталниот урбанистички план се заверува со печат и потпис од градоначалникот на општина Струга со назначување на број и дата на седницата на кој е донесен.

Во членот 6 од Одлуката е определено дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Струга".

6. Судот понатаму од доставената документација утврди дека измените на Планот се извршени по донесување односно преземање на дејствија од страна на органите надлежни за водење на постапката за донесување на урбанистички планови и тоа:

- Програма за изработка, измена и дополнување на урбанистички планови и урбанистичка документација за 2004 година, донесена од Советот на општина Струга на 19 март 2004 година на предлог на Главниот архитект на градот.

- Извештај за извршена стручна ревизија на Деталниот урбанистички план за дел од Урбан блок 9 - Урбан модул 1.

- Одговор на ревизијата на Деталниот урбанистички план - дел од Урбан блок 9 - Урбан модул 1 од Струга од јули 2004 година од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија "ИН-ПУМА" - Скопје.

- Записник од стручната консултација за измена на Деталниот урбанистички план Урбан блок 9 - Урбан модул 1 Струга бр.23-1593/1 од 13 октомври 2004 година.

- Заклучок за утврдување на текстот на Нацрт за донесување на измени и дополнување на Деталниот урбанистички план бр.23-1545/1 од 7 октомври 2004 година од главниот архитект на град Струга.

- Одлука за организирање на Јавна анкета по Нацрт-планот бр.08-1547/1 од 7 октомври 2004 година донесен од градоначалникот на општина Струга.

- Соопштение за спроведување на јавна анкета за утврдување на Нацрт-измена бр.23-1548/1 донесен од главниот архитект на 7 октомври 2004 година, кое соопштение било доставено до ДИ - ЦЕЈ Радио Струга и било емитувано од 2 јули до 17 јули 2004 година.

- Стручно мислење по нацрт-планот бр.23-1546/1 донесен од главниот архитект на град Струга на 7 октомври 2004 година.

- Стручно мислење од Министерството за транспорт и врски бр.13-10873 од 7 септември 2004 година.

- Записник од стручната консултација за измена на Деталниот урбанистички план Урбан блок 9 - Урбан модул 1 Струга бр.23-1593/1 од 13 октомври 2004 година.

- Извештај од спроведената јавна анкета со осврт за стручната консултација по нацрт Деталниот урбанистички план и Извештај од Комисијата за разгледување на забелешките од анкетните листови за Деталниот урбанистички план бр.23-11/1 од 10 јануари 2005 година.

- Барање согласност на Советот на општина Охрид од Министерството за транспорт и врски бр.23-83/1 од 24 јануари 2005 година.

- Извештај за постапување по забелешките од јавната анкета и Стручната расправа бр.23-11/2 од 25 јануари 2005 година.

- Графички приказ на Нацрт-планот - копие.

- Графички приказ на Предлог - планот - копие.

- Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план за Урбан блок 9 - Урбан модул 1 Струга, донесена од Советот на општина Струга, на 9 февруари 2005 година.

Воедно, Судот утврди дека Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука не побарал претходно мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости.

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и уредувањето и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера

Оттука, развојот на економијата и индустријата не може да се одвива неконтролирано без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, според мислењето на Судот, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува во средината во која живееме. Заштитата на природата всушност е во интерес на заштитата на животната средина и бара почитување на законските прописи.

При оценување на законитоста на оспорената одлука беа земени предвид одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), како и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и "Службен весник на РМ" бр.62/1993).

Според членот 2 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, просторното и урбанистичко планирање е континуиран процес што се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат. Според членот 3 од Законот, изработувањето и донесувањето на просторните и урбанистичките планови се работи од јавен интерес. Постапката за донесување на плановите, вклучително и на урбанистичките планови е уредена со самиот закон.

Според член 7 од Законот во зависност од просторот кој е предмет на планирање се донесува, покрај другите, и детелен урбанистички план.

Според член 17 став 7 и член 18 од Законот, градоначалникот на општината по утврдување на нацрт-планот од општинската администрација донесува одлука за организирање на јавна анкета по

нацрт детален урбанистички план, а јавната анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата.

За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила, а извештајот со образложение за неприфатените забелешки го изработува општината.

Членот 19 став 1 и став 2 од Законот предвидува дека пред организирањето на стручната расправа и јавната анкета се врши стручна ревизија, која што ја врши стручно научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите на уредување на просторот.

Според член 22 став 6 од Законот, општината го донесува деталниот урбанистички план по издавање согласност на предлог планот од страна на министерството надлежно за работите на уредување на просторот.

Имајќи ја предвид изнесената фактичка и правна состојба како и приложената документација во постапката, Судот утврди дека оспорената одлука е донесена согласно Законот за просторното и урбанистичкото планирање, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност со одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

Меѓутоа, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законските прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, Судот оцени дека во постапката за донесување на урбанистички планови, општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера, како добра од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, нивните води, крајбрежија, извори

и водотоци, поради карактеристичките одлики и природна убавина, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробилошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставени под посебна заштита.

За заштитата на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи го во вид фактот што Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука, не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. При донесување на решението за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука Судот оцени дека оправдано е да се очекува дека со извршување на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на одлуката може да настанат тешко отстранливи последици и дека поради тоа се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

9. Според член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на Законот со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува.

Тргувајќи од содржината на член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот, а по однос на наводите од иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот, Судот оцени дека Судот не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на тие прописи.

Имено, според содржината на означената одредба од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, но не и за меѓусебната согласност на прописите од ист правен ранг.

Имајќи го во вид фактот дека по својот правен карактер, оспорената одлука и наведениот во иницијативата Правилник се прописи од ист правен ранг, Судот одлучи како во точката 3 на ова решение.

10. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.66/2005, У.бр.81/2005)

99.

- Мислење од надлежен орган за заштита на природни реткости

- Opinion by a body competent for the protection of natural rarities

- Урбанистичките планови донесени од советите на општината Охрид, Струга, Ресен и Дојран, за кои пред нивното донесување не е прибавено мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости, не се во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

- The urban plans adopted by the councils of the municipalities of Ohrid, Struga, Resen and Dojran, for which prior to being adopted no opinion has been obtained by the body competent for the protection of natural rarities, are not in concordance with the Constitution and the Law on the Protection of Lakes Ohrid, Prespa and Dojran.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членот 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Урбан блок 9 - Урбан модул 1 - Струга бр.07-154/17, донесена од Советот на општина Струга на 9 февруари 2005 година.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање од извршување на подинечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.66/2005 и У.бр.81/2005 од 15 јуни 2005 година по иницијатива на Дилавер Латифовски од с.Лабуништа, Таир Јонузи и Сали Умери од с.Радолишта - Струга поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

5. Судот на седницата утврди дека во член 1 од оспорената одлука е предвидено дека со оваа одлука се донесува измена и дополна на Деталниот урбанистички план за Урбан блок 9 Урбан модул 1 - Струга.

Во членот 2 од Одлуката е предвидено дека Деталниот урбанистички план содржи: графички дел, текстуален дел, стручна ревизија, одговор на стручна ревизија и извештај од стручната ревизија. Извештајот од стручната ревизија е составен дел на Одлуката.

Во член 4 е предвидено дека Планот ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски - Подрачна единица - Струга врз основа на согласноста на Предлог-планот бр.13.997 од 4 февруари 2005 година издадена од Министерството за транспорт и врски - Скопје.

Во членот 5 е определено дека Деталниот урбанистички план се заверува со печат и потпис од градоначалникот на општина Струга со назначување на број и дата на седницата на кој е донесен.

Во членот 6 од Одлуката е определено дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Струга".

6. Судот понатаму од доставената документација утврди дека измените на Планот се извршени по донесување односно преземање на дејствија од страна на органите надлежни за водење на постапката за донесување на урбанистички планови и тоа:

- Програма за изработка, измена и дополнување на урбанистички планови и урбанистичка документација за 2004 година, донесена од Советот на општина Струга на 19 март 2004 година на предлог на Главниот архитект на градот.

- Извештај за извршена стручна ревизија на Деталниот урбанистички план за дел од Урбан блок 9 - Урбан модул 1.

- Одговор на ревизијата на Деталниот урбанистички план - дел од Урбан блок 9 - Урбан модул 1 од Струга од јули 2004 година од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија "ИН-ПУМА" - Скопје.

- Записник од стручната консултација за измена на Деталниот урбанистички план Урбан блок 9 - Урбан модул 1 Струга бр.23-1593/1 од 13 октомври 2004 година.

- Заклучок за утврдување на текстот на Нацрт за донесување на измени и дополнување на Деталниот урбанистички план бр.23-1545/1 од 7 октомври 2004 година од главниот архитект на град Струга.

- Одлука за организирање на јавна анкета по Нацрт-планот бр.08-1547/1 од 7 октомври 2004 година донесен од градоначалникот на општина Струга.

- Соопштение за спроведување на јавна анкета за утврдување на Нацрт-измена бр.23-1548/1 донесено од главниот архитект на 7 октомври 2004 година, кое било доставено до ДИ - ЦЕЈ Радио Струга и било емитувано од 2 јули до 17 јули 2004 година.

- Стручно мислење по нацрт-планот бр.23-1546/1 донесено од главниот архитект на град Струга на 7 октомври 2004 година.

- Стручно мислење од Министерството за транспорт и врски бр.13-10873 од 7 септември 2004 година.

- Записник од стручната консултација за измена на Деталниот урбанистички план Урбан блок 9 - Урбан модул 1 Струга бр.23-1593/1 од 13 октомври 2004 година.

- Извештај од спроведената јавна анкета со осврт за стручната консултација по нацрт Деталниот урбанистички план и Извештај од Комисијата за разгледување на забелешките од анкетните листови за Деталниот урбанистички план бр.23-11/1 од 10 јануари 2005 година.

- Барање согласност на Советот на општина Струга од Министерството за транспорт и врски бр.23-83/1 од 24 јануари 2005 година.

- Извештај за постапување по забелешките од јавната анкета и Стручната расправа бр.23-11/2 од 25 јануари 2005 година.

- Графички приказ на Нацрт-планот - копие.

- Графички приказ на Предлог - планот - копие.

- Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план за Урбан блок 9 - Урбан модул 1 Струга, донесена од Советот на општина Струга, на 9 февруари 2005 година.

Воедно, Судот утврди дека Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука не побарал претходно мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости.

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и уредувањето и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека основна задача на државата е воспоставување рамнотежа меѓу човекот и природата, меѓу економската и еколошката сфера

Оттука, економијата и индустријата можат да се развијат неконтролирано без да се води сметка за последиците што од тоа произлегуваат за животната средина и природата. Имено, според

мислењето на Судот, станува збор за темелна вредност која има универзален карактер и како таква треба да биде заштитена и да се негува во средината во која живееме. Заштитата на природата всушност е во интерес на заштитата на животната средина и бара почитување на законските прописи.

При оценување на законитоста на оспорената одлука беа земени предвид одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), кој бил во примена во време на донесување на оспорената одлука, како и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на СРМ" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и "Службен весник на РМ" бр.62/1993).

Според членот 2 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, просторното и урбанистичко планирање е континуиран процес што се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторните и урбанистичките планови кои меѓусебно се усогласуваат. Според членот 3 од Законот, изработувањето и донесувањето на просторните и урбанистичките планови се работи од јавен интерес. Постапката за донесување на плановите, вклучително и на урбанистичките планови е уредена со самиот закон.

Според член 7 од Законот во зависност од просторот кој е предмет на планирање се донесува, покрај другите, и детален урбанистички план.

Според член 17 став 7 и член 18 од Законот, градоначалникот на општината по утврдување на нацрт-планот од општинската администрација донесува одлука за организирање на јавна анкета по нацрт детален урбанистички план, а јавната анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата.

За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила, а извештајот со образложение за неприфатените забелешки го изработува општината.

Членот 19 став 1 и став 2 од Законот предвидува дека пред организирањето на стручната расправа и јавната анкета се врши стручна ревизија, која што ја врши стручно научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите на уредување на просторот.

Според член 22 став 6 од Законот, општината го донесува деталниот урбанистички план по издавање согласност на предлог планот од страна на министерството надлежно за работите на уредување на просторот.

Имајќи ја предвид изнесената фактичка и правна состојба како и приложената документација во постапката, Судот утврди дека оспорената одлука е донесена согласно Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

Меѓутоа, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законските прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, Судот оцени дека во постапката за донесување на урбанистички планови, општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера, како добра од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, нивните води, крајбрежија, извори и водотоци, поради карактеристичките одлики и природна убавина, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробилошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставени под посебна заштита.

За заштитата на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриски објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи го во вид фактот што Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука, не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека тоа не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.66/2005, У.бр.81/2005)

100.

- Согласност од надлежен орган за заштита на природни реткости (поведување на постапка)

*- Agreement by a body competent for the protection of natural rarities
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за урбаната единица 4 - исток, општина Струга бр.07-377/8, донесена од Советот на општина Струга на 14 март 2003 година ("Службен гласник на општина Струга" бр.20/2003).

2. Ќемаил Османоски од Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата. Согласно став 2 на член 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости. Имајќи предвид дека во конкретниот случај Советот на општина Струга, во постапка која претходела на донесувањето на оспорената одлука, не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, истата не била во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

3. Судот на седницата утврди дека Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.142/2003 од 4 февруари 2004 година не поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за урбаната единица 4 - исток, општина Струга, донесена од Советот на општина Струга под број 07-377/8 од 14 март 2003 година, поради тоа што Судот оцени дека постапката за измени и

дополнувања на овој урбанистички план била целосно спроведена согласно одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

4. Уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот.

Со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и 62/1993), Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро - нивните води, крајбрежија, извори и водотеци се прогласени за споменици на природата од особено значење за заедницата и се ставени под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел редица превентивни и други мерки.

Со членот 9 од овој закон кој што е во делот што предвидува мерки за заштита, е утврдено дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Според ставот 2 на овој член од Законот, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од наведената законска одредба произлегува дека при донесувањето на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата, а кои се под посебна заштита, мора претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Со оглед на тоа што при донесувањето на Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички

план за урбаната единица 4 исток - општина Струга, не е ниту побарана ни добиена согласност од органот надлежен за заштита на природните реткости, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот акт со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и со членот 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.109/2005)

101.

- Согласност од органот за заштита на природните реткости

- Consent by the body for the protection of natural rarities

- Деталните урбанистички планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран мора да имаат согласност од органот надлежен за заштита на природните реткости.

- Detailed urban plans for the municipalities of Ohrid, Struga, Resen and Dojran must have the consent of the body competent for the protection of natural rarities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 октомври 2005 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за урбаната единица 4 - исток, општина Струга бр.07-377/8, донесена од Советот на општина Струга на 14 март 2003 година ("Службен гласник на општина Струга" бр.20/2003).

2. Оваа Одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.109/2005 од 7 септември 2005 година по иницијатива на Кемаил Османоски од Струга поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.142/2003 од 4 февруари 2004 година не поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за урбаната единица 4 - исток, општина Струга, донесена од Советот на општина Струга под број 07-377/8 од 14 март 2003 година, поради тоа што Судот оцени дека постапката за изменување и дополнување на овој урбанистички план била целосно спроведена согласно одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

5. Уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот.

Со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ("Службен весник на Република Македонија" бр.45/1977, 8/1980, 51/1988, 10/1990 и 62/1993), Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро - нивните води, крајбрежија, извори и водотеци се прогласени за споменици на природата од особено значење за заедницата и се ставени под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел редица превентивни и други мерки.

Со членот 9 од овој закон поместен во делот од законот што предвидува мерки за заштита, е утврдено дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Според ставот 2 на овој член од Законот, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од наведената законска одредба произлегува дека при донесувањето на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата, а кои се под посебна заштита, мора претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Со оглед на тоа што при донесувањето на Одлуката за донесување на измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за урбаната единица 4 исток - општина Струга, не е ниту побарана ни добиена согласност од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот оцени дека оспорениот акт не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и со членот 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.109/2005)

102.

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план за населба "Тасино Чешмиче" 1 - Скопје

- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan for the settlement of "Tasino Češmiče" 1 - Skopje

- Организирана е јавна анкета, изготвен е извештај за спроведената јавна анкета со образложение на неприфатените забелешки и е извршена стручна ревизија, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

- There has been a public poll organised, a report about the public poll conducted has been prepared with an explanation of the unaccepted observations, and an expert revisin has been made, as a reuslt of which no question may be raised as to the agreement fo the challenged decision with the Law on Space and Urban Planning ("Official Gazette of the Republic of Macedonia" nos.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 and 45/2002).

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Населба "Тасино Чешмиче" И - Скопје бр.08-396/2 донесена од Советот на општина Центар на 14 февруари 2005 година ("Службен гласник на општина Центар"бр.2/2005).

2. Иван Дуковски и Илија Карагошев од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителите на иницијативата во првиот допис до Судот како акт што се оспорува го наведуваат Деталниот урбанистички план "Тасино Чешмиче" 1 КО Центар 2 Скопје и Урбанистичко решение за двојна куќа на Ул. "Салвадор Аљенде" бр.29 КП. 1945, КП. 1946, КП. 1947 и КП. 1944 КО Центар 2 Скопје.

Во образложението се наведува дека урбанистичкото решение на предметните катастарски парцели не било во согласност со членовите 11, 13, 17 и 33 од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) и се предлага Уставниот суд да донесе решение за запирање на извршувањето на наведеното урбанистичко решение.

На барање на Судот, подносителите на иницијативата прецизираа дека го оспоруваат Деталниот урбанистички план за населба "Тасино Чешмиче" 1 - Скопје донесен од Советот на општина Центар бр.07-396/1 од 14 февруари 2005 година.

Од образложението на појаснувањето произлегува дека постапката при донесувањето на планот не била во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи не биле применети урбанистичките нормативи и стандарди за планирање на просторот и утврдените параметри за заштита на животната средина и јавните патишта без конкретно наведување во што се состои повредата. Понатаму се наведува дека постапката не била во согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко

планирање кои се однесувале на одлуката за организирање на стручна расправа, на јавната анкета и доставувањето на писмени забелешки на извештајот за стручната расправа, јавната анкета и образложението за неприфатените забелешки.

3. Судот на седницата утврди дека по повод поднесената иницијатива, Советот на општина Центар ја достави следната документација: Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за населба "Тасино Чешмиче И" - Скопје донесена од Советот на општина Центар на 12 февруари 2005 година; Стручна ревизија на Нацрт планот изготвена од Друштво за планирање, проектирање и инженеринг "Простор" д.о.о. Куманово; Одговор на стручна ревизија од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија; Одлука за организирање јавна анкета во траење од 20 до 30 декември 2004 година; Соопштение за јавна анкета објавено во весниците "Дневник" и "Утрински весник"; Извештај од јавната анкета за Нацрт планот од кој може да се согледа дека биле доставени 15 анкетни листови со забелешки од граѓани и правни лица. Анкетен лист доставиле и подносителите на иницијативата и нивната забелешка била делумно прифатена; Известување за постапување по извештајот од јавната анкета според кое од доставените забелешки, прифатените забелешки се имплементирани во Планот, а за забелешките кои не се прифатени дадено е стручно образложение и согласност од Министерството за транспорт и врски.

4. Според членовите 17 и 18 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој важел во време на донесување на оспорениот акт, по нацрт на детален урбанистички план се спроведува јавна анкета. Јавната анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот, задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. По завршувањето на јавната анкета, општината изработува извештај со образложение за неприфатените забелешки.

Согласно членот 17 на овој закон, по нацртот на просторниот план на Републиката, просторните планови на регион, национален парк, град Скопје и на општина, како и на генералниот урбанистички план, се организира стручна расправа со учество на

претставници на органите и организациите од подрачјето опфатено со планот.

Согласно член 19 став 1 од Законот, на нацртот на плановите, пред организирањето на јавна анкета се врши стручна ревизија.

Од изнесените законски одредби произлегува дека општината е овластена по нацртот на деталниот урбанистички план да спроведе јавна анкета во траење од најмалку 10 дена, дека заинтересираните субјекти преку анектни листови можат да даваат свои забелешки по планот, дека по завршувањето на јавната анкета општината изготвува извештај со образложение за неприфатените забелешки и дека на нацртот на планот се врши стручна ревизија.

Во конкретниот случај, според доставената документација што претходела на донесувањето на оспорената одлука е евидентно дека јавната анкета по Нацртот на Деталниот урбанистички план за населба "Тасино Чешмиче" И - Скопје траела 10 дена (од 20 до 30 декември 2004 година) за што заинтересираните субјекти биле известени преку средствата за јавно информирање и тоа "Дневник" и "Утрински весник". По завршувањето на јавната анкета Комисијата за изготвување на извештај за спроведената јавна анкета разгледала 15 доставени анкетни листови и изготвила записник со образложенија за сите неприфатени забелешки. Подносителите на иницијативата пред Уставниот суд доставиле анкетни листови од кои се гледа дека нивните забелешки биле делумно прифатени со конкретно образложение содржано во извештајот од спроведената јавна анкета. На Нацртот на Деталниот урбанистички план е извршена стручна ревизија.

Со оглед на тоа што по Нацртот на Деталниот урбанистички план е организирана јавна анкета во траење од 10 дена, е изготвен извештај за спроведената јавна анкета со образложение на неприфатените забелешки, и е извршена стручна ревизија, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во однос на наводите од иницијативата дека оспорениот акт не бил во согласност со одредбите од Законот кои се однесуваат на стручната расправа, Судот оцени дека според Законот при

донесување на детални урбанистички планови стручна расправа не се спроведува.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.123/2005)

103.

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a detailed urban plan

- Надлежните органи ги спровеле сите фази на постапката за донесување на деталниот урбанистички план и не направиле пропусти во текот на неговото донесување, поради што наводите во иницијативата не можат да ја доведат во прашање законитоста на оспорената одлука.

- The competent bodies have conducted all the stages of the procedure for the adoption of the detailed urban plan and have not made failures in the course of its adoption, as a result of which the statements in the initiative may not question the legality of the challenged decision.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од Источната индустриска зона Агросервис-Скопје, донесена од Советот на општина Гази Баба - Скопје, број 07-459/12 од 30 јуни 2005 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.8/2005).

2. Друштвото за продажба, одржување и поправка на моторни возила "Автоцентар" АД - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената Одлука била донесена врз основа на неправилно спроведена постапка спротивно на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање кој важел во времето на донесувањето на планот. Ова поради тоа што со планот била предвидена изградба на новопланирана сообраќајница 3-3, без да се водело сметка за постојната инфраструктура и со тоа се загрозувало нормалното функционирање на објектите во тоа подрачје, бидејќи пристапот до објектите се блокирал. Подносителот на иницијативата во јавната анкета по Нацрт-планот, доставил писмена забелешка со образложение и докази за неподобноста на новопланираната сообраќајница, а исто така и Здружението на возачите на градот Скопје кои имаат во тој дел станица за технички преглед, поднеле забелешки за проблемите што би се појавиле во однос на нормалното функционирање на нивните објекти доколку би се реализирала така предвидената сообраќајница.

Според иницијативата со оглед на тоа што по забелешките не било одговорено и за нив не било расправано од страна на организаторот на јавната анкета, потоа во постапката немало соопштение во јавните гласила за местото на излагање на нацрт-

планот и времетраењето на увидот на изложениот план ниту тој бил објавен во законскиот рок од 15 дена, како и поради тоа што Советот на општината формално не го усвоил нацрт-планот и предлог-планот произлегувало дека целокупната постапка на донесувањето на предметниот план со оспорената одлука, била незаконита. Оспорената одлука била донесена на 30 јуни 2005 година, а новиот Закон за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005) влегол во сила еден ден потоа, односно на 1 јули 2005 година, поради што недвосмислено во случајов, итно се водела постапката и била донесена Одлуката на штета на интересите на граѓаните.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Гази Баба - Скопје, ја донел Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од Источна индустриска зона Агросервис - Скопје, број 07-459/12 од 30 јуни 2005 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.8/2005), која во членот 1 го утврдува донесувањето на планот, а во членот 2 ги дефинира границите на опфатот на планот.

Во членот 3 од Одлуката се определени содржините на предметниот план, кои го сочинуваат: планираниот развој, документационата основа, графичкиот дел со планираниот развој и прилози кон планот (извод од Генералниот урбанистички план на град Скопје 2002 - 2020 година, извод од постоен план, инвентаризација на објекти со постојна состојба и инфраструктура). Графичките прилози, текстуалниот дел и параметрите за уредување на просторот се составен дел на планот, направен според Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

Според одредбите од член 4, член 5 и член 6 од Одлуката, планот се заверува со печат на Советот на општината Гази Баба потоа, Одделението за урбанизам, уредување на градежно земјиште, станбени работи и заштита на животната средина на општина Гази Баба во рок од 60 дена од донесувањето на оваа одлука ќе обезбедело документација за реализирање на планот, а документацијата од донесувањето и за реализација на планот соодветно се чувала во општината.

Со членот 7 од Одлуката е утврдено дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на град Скопје".

4. Согласно членот 8 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), кој важел во време на донесување на Одлуката за Деталниот урбанистички план за дел од Источната индустриска зона Агросервис - Скопје, број 07-459/12 од 30 јуни 2005 година, предвидувал во членот 1 дека со овој закон меѓу другото се уредува планирањето на просторот, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите и утврдувањето на условите за градба.

Со иницијативата се оспорува наведената одлука донесена од Советот на општина Гази Баба - Скопје поради тоа што постапката за планирање на просторот била водена спротивно на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, па оттука Судот се впушти во преиспитување на законитоста на оспорената одлука од аспект на постапката за нејзино донесување, во која всушност се остварува заштитата на правата и интересите на заинтересираните страни.

Од доказите кои по повод иницијативата беа прибавени од страна на Судот, се констатира следново:

Врз основа на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), односно пред влегувањето во сила на новиот Закон за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005), е водена постапката и донесена оспорената одлука.

Елаборатот на Нацрт-планот, изготвен од ИН-ПУМА - Скопје, бил предмет на стручна ревизија извршена од Јавното претпријатие "Штип-проект" - Штип, под тех. број 59/2003 во декември 2003 година и изготвувачот на планот дал одговор дека ги прифаќа забелешките и сугестиите констатирани во извештајот од стручната ревизија.

Министерството за транспорт и врски дало стручно мислење за Нацртот на планот под број 13-3461 од 6 април 2004

година, по кое изготвувачот на планот постапувал во оваа фаза на утврдување на нацртот.

Со Заклучок број 10-855/1 од 7 октомври 2004 година, донесен од општината Гази Баба - одделение за урбанизам, уредување на градежно земјиште, станбени работи и заштита на животната средина, е утврден текстот на Нацртот за донесување на Детален урбанистички план за дел од Источна индустриска зона "Агросервис" - Скопје и заклучокот бил доставен до Градоначалникот на општината Гази Баба, кој донел Одлука број 08-856/1 од 7 октомври 2004 година за организирање на јавна анкета.

Соопштение за местото и времето на одржување на јавна анкета по нацрт-планот било објавено во весникот "Време".

Воедно, според извештајот број 10-1100/1 од 27 декември 2004 година по Нацрт-планот на 30 ноември 2004 година произлегува дека биле одржани стручни консултации (со Министерството за транспорт и врски, Ј.П. "Водовод и канализација", ЕСМ - подружница "Електродистрибуција" - Скопје, АД "Макпетрол" - дирекција за гасификација, "ИН-ПУМА" - Скопје и други), во врска со планираната инфраструктура.

Од Извештајот број 10-1099/1 од 27 декември 2004 година изготвен за спроведената јавна анкета по Нацрт-планот која траела во периодот од 20 октомври 2004 година до 2 ноември 2004 година во просториите на општината, произлегува дека биле поднесени 11 анкетни листови со забелешки, меѓу кои и анкетниот лист со приговорот на подносителот на иницијативата во кој го изнесува своето незадоволство од предвидената сервисна улица што претставувала профил на магистралната улица, меѓутоа забелешката не била прифатена бидејќи тој урбан зафат бил дефиниран со Генералниот план на град Скопје.

Министерството за транспорт и врски дало согласност број 13-17758 од 4 февруари 2005 година на Предлогот на Деталниот урбанистички план за дел од Источната индустриска зона "Агросервис" во општина Гази Баба.

Советот на општината Гази Баба - Скопје, ја донел оспорената Одлука под број 07-459/12 од 30 јуни 2005 година која е објавена во "Службен гласник на град Скопје" бр.8/2005 на 20 јули 2005 година.

Според Судот, имајќи ја предвид документацијата од постапката што претходеа на донесувањето на оспорената одлука, евидентно е дека покрај извршената стручна ревизија и стручни консултации и формално со Заклучок број 10-855/1 од 7 октомври 2004 година од страна на општинската администрација бил утврден Нацрт-планот. Предлогот на планот бил потврден со добиената согласност од Министерството за транспорт и врски, а организираната јавна анкета на Нацрт планот траела 10 дена и на записник биле констатирани приговорите и забелешките на граѓаните изнесени на анкетни листови што исто така биле разгледувани. Притоа, треба да се има предвид дека не постои законска обврска на подносителите на анкетните листови по писмен пат посебно да им биде одговарано на забелешките од анкетните листови.

Согласно одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање кој важел во време на постапката за донесувањето на оспорената одлука, плановите се изработувале како нацрт и предлог план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведувала јавна анкета. Одлуката за јавна анкета ја донесувал градоначалникот на општината по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација (член 17 став 1 и 7).

Според членот 18 од тој закон, јавната анкета по деталниот урбанистички план се организирила од општината и се спроведувала со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, можеле да доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото на изложување на планот задолжително се објавувало соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработувала општината.

Според членот 19 од тој закон, на нацртот на планот пред организирањето на стручната расправа, односно јавна анкета, се вршела стручна ревизија. Согласно членот 22 став 6 и 7 и членот 23 од овој закон, урбанистичките планови се донесувале по издавањето на согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Оценувајќи ја оспорената одлука по однос на нејзината согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко

планирање кои ја уредувале постапката за донесување на предметниот план, Судот оцени дека законски определените органи ги спровеле сите фази на постапката за донесување на деталниот урбанистички план и не направиле пропусти во постапката за негово донесување, на што всушност и се однесуваат наводите во иницијативата пред овој Суд, па поради тоа Судот утврди дека наводите во иницијативата се неосновани и не може да ја доведат во прашање законитоста на оспорената одлука.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.129/2005)

104.

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a detailed urban plan

- Надлежните органи ги запазиле сите фази на постапката за донесување на деталниот урбанистички план согласно со одредбите од Законот, па поради тоа не може да се доведе во прашање законитоста на оспорената одлука за донесување на планот.

- The competent bodies have observed all the stages of the procedure for the adoption of the detailed urban plan pursuant to the provisions of the Law, as a result of which there may not be question in respect of the legality of the challenged decision for the adoption of the plan.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од Урбан блок 26 -базен, донесена од Советот на општина Радовиш, број 07-251/1 од 3 март 2005 година ("Службен гласник на општина Радовиш" бр.1/2005).

2. Филе Гигов од Радовиш на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорената одлука била донесена во неправилно спроведена постапка спротивно на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Ова поради тоа што во нацрт планот била предвидена улица која зафаќала дел од парцелата на подносителот на иницијативата и дел од парцелата на соседот (главен архитект во општината) и за ова урбанистичко решение подносителот на иницијативата немал приговор во јавната анкета. Меѓутоа Советот на општината го донел планот со оспорената одлука, кој имал изменета урбанистичка состојба од претходната во нацрт-планот, односно ја предвидел улицата да зафаќа само од парцелата на подносителот на иницијативата и на тој начин на штета на неговите имотни интереси му се "поништувале" трите планирани градежни парцели кои биле предвидени во Нацрт-планот. Оваа измена во фазите на донесување на планот била незаконито извршена од страна на соседот кој како главен архитект во општината бил инволвиран во спроведување на постапката.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Радовиш донел Одлука за донесување на Детален урбанистички план за дел од Урбан блок 26 - базен, број 07-251/1 од 3 март 2005 година,

која е објавена во "Службен гласник на општина Радовиш" број 1/2005.

Во членот 1 од Одлуката е утврдено дека се донесува предметниот план кој го опфаќа делот помеѓу: кеј "8 Септември", продолжение на улица "Плачковички одреди", улица "Гоце Делчев" и крај на урбан опфат по Генерален урбанистички план.

Во членот 2 е определено дека составен дел на Одлуката е Деталниот урбанистички план за дел од Урбан блок 26 - базен кој се состои од текстуален дел и Параметри за спроведување на Графички прилози.

Во одредбите од членот 3 и членот 4 од Одлуката е утврдено дека овој Детален план и параметрите во него ги спроведува подрачната единица на Министерството за транспорт и врски, согласно утврдената постапка, а Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на донесувањето и ќе се објави во "Службен гласник на општина Радовиш".

4.Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005) влегол во сила и се применува од 1 јули 2005 година кога престанал да важи Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

Постапката за донесување на оспорената Одлука започнала и се водела а Одлуката била донесена во време на важењето на претходниот Закон за просторно и урбанистичко планирање.

Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/ 2002), просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Според член 7 од Законот, во зависност од просторот што е предмет на планирање се донесува, покрај другите и детален урбанистички план.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот, се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според став 2 од истата одредба, опфатот на урбаниот блок за кој се изработува детален урбанистички план може да изнесува максимум 30 хектари, а минималниот опфат зависи од големината на урбаниот модул определен со сообраќајници, водотеци и слично, со максимално почитување на постојната состојба, доколку е во согласност со Генералниот урбанистички план. Според содржината на став 3 од оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4, е определено дека документацијата на Деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот, која заедно со нацрт планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој Закон.

Од содржината на член 17 став 1 од Законот произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета. Одлука за јавна анкета по нацрт деталниот урбанистички план во општината донесува градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација (член 17 став 7).

Според член 18 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработува општината (став 4).

Според член 19 од Законот, на нацртот на плановите од член 7 од овој закон, пред организирањето на стручната расправа односно јавната анкета, се врши стручна ревизија. Стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја опреде-

лува односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Според член 22 став 6 и 7 и член 23 од овој Закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Согласно цитираните законски одредби, и од доказите во постапката на донесувањето на Деталниот урбанистички план за дел од Урбан блок 26 - базен во Радовиш, Судот утврди дека бил изработен Нацрт-план тех. број 2000 од страна на овластеното правно лице "Дизајн центар инженеринг" ДООЕЛ Кавадарци и била извршена стручна ревизија на Нацрт-планот во август 2004 година од страна на лиценцирани лица од "Пологпроект-про" ДОО Гостивар, како и Министерството за транспорт и врски се произнело со мислење број 13-12879 од октомври 2004 година во однос на Нацрт-планот. Градоначалникот на општината Радовиш донел одлука број 08-867/2 од 8 ноември 2004 година за организирање стручна расправа, односно јавна анкета по нацртот на планот и дал соопштение објавено во весникот "Дневник" на 25 декември 2004 година во кое се известувале граѓаните за траењето на јавната анкета по Нацрт-планот во текот на 10 дена од денот на објавувањето на соопштенито и можноста да извршат увид во изложениот план во општината и да достават писмени забелешки на анкетни листови. Соопштението било доставено и до локалните радио и телевизиски станици во општината Радовиш.

Од Извештајот за јавната анкета по Нацрт-планот, број 20-58/1 од 28 јануари 2005 година, произлегува дека биле доставени дванаесет анкетни листови со забелешки за содржините на Нацрт-планот, меѓу кои не се доставени анкетни листови од подносителот на иницијативата Филе Гигов ниту од неговиот сосед на земјиштето од КП.број 767/1 и 765.

Воедно на 2 февруари 2005 година била одржана стручна расправа по Нацрт-планот (на која учествувале претставници од Министерството за транспорт и врски, Електродистрибуција, ЈП "Прогрес", Државениот завод за геодетски работи и Електростопанство).

Министерството за транспорт и врски дало согласност број 13-1400 од 17 февруари 2005 година на Предлог Деталниот

урбанистички план за дел од Урбан блок 26 - базен, во Радовиш, по што била донесена оспорената одлука за донесување на планот.

Во текот на увидот во документацијата од постапката за донесување на планот, Судот изврши увид и во графичките прилози со текстуални делови на Нацрт-планот и Предлог-планот, од кои произлегува дека во Нацрт-планот на предметното урбано подрачје, на земјиштето од катастарската парцела на подносителот на иницијативата се предвидени три градежни парцели за изградба на станбени објекти означени како А5, А6 и А7, потоа е предвидена улица а спротивно од неа се предвидени градежни парцели на соседот посочен во иницијативата. Во Предлог-планот нема промени во однос на предвидената улица во тој дел и во однос на новопредвидените градежни парцели од она што било во Нацрт-планот. Имено, и во Предлог-планот се предвидени три градежни парцели за изградба на станбени објекти на земјиштето на подносителот на иницијативата, кои се означени како Б30, Б31 и Б32, па оттука неоснован е наводот во иницијативата дека намената на земјиштето на подносителот на иницијативата била суштински променета. Притоа, се имаше во предвид фактот дека површината на едната градежна парцела на подносителот на иницијативата има извесно намалување на површината која била планирана во Нацрт-планот, меѓутоа со оглед на тоа што пошироко во тој урбан реон, по јавната анкета, не продолжила предвидената улица во правец како во Нацрт-планот, а наспроти тоа предметните градежни парцели со нивната намена за изградба на станбени објекти и улицата во тој дел се задржале со планот, значи дека во фазите на планирањето на просторот содржините на планот не биле менувани на штета на интересите на подносителот на иницијативата, како што се изнесува во иницијативата.

Оценувајќи ја оспорената одлука по однос на нејзината согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање кои ја уредувале постапката за донесување на предметниот план, Судот оцени дека надлежните органи ги запазиле сите фази на постапката за донесување на деталниот урбанистички план и не направиле пропусти во постапката за донесување на Планот, на што се однесуваат и наводите во иницијативата пред овој Суд, при што треба да се има предвид дека Судот не е надлежен да ја оценува целисходноста на планираните содржини во урбанистичките планови, и не се впушта во оценка на обемот и потребата од нивното планирање.

Врз основа на изнесената правна и фактичка состојба Судот оцени дека не може да се доведе во прашање законитоста на оспорената одлука.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.115/2005)

105.

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a detailed urban plan

- Не е повредена постапката за донесување на детален урбанистички план утврдена со закон ако, пред организирање на јавната анкета, по нацртот на деталниот урбанистички план главниот архитект на градот дал позитивно мислење.

- There has been no violation of the procedure for the adoption of a detailed urban plan defined by law if, prior to the organisation of the public poll, the principal architect of the city has given a positive opinion of the draft of the detailed urban plan.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на Детален урбанистички план (ДУП) за дел од Урбан блок 74 во Тетово бр.07-1421/10 од 14 октомври 2004 година на Советот на општина Тетово.

2. Ибраимурат Рустеми од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била незаконита затоа што согласно член 17 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 29/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/ 2002), кој што важел во време на донесување на оваа одлука, пред да се организира јавната анкета по нацртот на Деталниот урбанистички план истиот требало да се утврди од страна на општинската администрација, а во конкретниот случај тоа не било сторено.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука има три члена. Во член 1 е утврдено дека со оваа одлука се усвојува Деталниот урбанистички план (ДУП) за дел од Урбан блок 74, ограничен со улицата "Б. Миладинови" и Булеварот "Б.Тоска".

Според член 2, составен дел на оваа одлука е техничката документација бр.4/2004, изработена од ДОО "Урбан план" Тетово, која не се објавува, а два примероци се чуваат во Министерството за транспорт и врски ПЕ Тетово и два примероци во канцеларијата на главниот архитект.

Според членот 3, оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово".

Во однос на постапката во која е донесена оспорената одлука, Судот, меѓу другото, утврди дека градоначалникот на општина Тетово донел "Одлука за покренување на постапка за изработка на ДУП на урбанистички блок 74-Тетово, ограничен со улиците: "Б. Тоска", "В.С. Бато", "Б. Миладинови" под бр.08-1599/1 од 22 декември 2003 година. Оваа одлука градоначалникот ја донел по иницијатива

на главниот архитект на град Тетово за изработка на детален урбанистички план.

Пред организирање на јавната анкета по Нацртот на Деталниот урбанистички план, главниот архитект на град Тетово дал мислење под бр.20-355/1 од 22 март 2004 година, а самата јавна анкета е организирана и траела од 21 мај до 4 јуни 2004 година.

4. Новиот Закон за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005) влезе во сила со денот на неговото објавување во "Службен весник на Република Македонија", а се применува од 1 јули 2005 година.

Во членот 84 од овој закон е утврдено дека со денот на влегувањето на примената во сила на истиот престанува да важи Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002).

Со оглед на тоа што постапката за донесување на оспорената одлука започнала и се водела во време на важењето на претходниот закон за просторно и урбанистичко планирање, Судот ги имаше предвид одредбите на тој закон, во однос на кои и се оспорува законитоста на оваа одлука.

Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Според член 7 од Законот, во зависност од просторот што е предмет на планирање се донесува, покрај другите и детален урбанистички план.

Од содржината на член 17 од Законот, на кој се повикува и подносителот на иницијативата, произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета. Одлука за јавна анкета по нацрт деталниот урбанистички план во општината донесува градоначалникот на општината, по утврдување

на нацртот на планот од страна на општинската администрација (член 17 став 7).

Обврската за утврдување на нацрт планот од страна на општинската администрација е утврдена со Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/2001), кој што важел во времето на донесувањето на оспорената одлука.

Според членот 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), како органи на општината се предвидени советот и градоначалникот на општината.

Согласно член 57 од истиот закон, за извршување на работите од надлежност на органите на општината се организира општинска администрација чија организација, делокруг и начинот на извршување на задачите ги утврдува советот, врз основа на предлог на градоначалникот.

Во преодните и завршни одредби на Законот за локална самоуправа (член 95) е утврдено дека главните архитекти на градовите именувани согласно со одредбите на членот 53 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1995) продолжуваат да ги вршат работите и да ја примат платата која ја примале до завршување на мандатот за кој се избрани, односно именувани.

Од наведените одредби на Законот за локалната самоуправа произлегува дека се до завршување на мандатот за кој се избрани, односно именувани, главните архитекти на градовите по влегувањето во сила на овој закон продолжуваат со работа и се дел од општинската администрација.

Оттука, имајќи го предвид и фактот дека главниот архитект на град Тетово во постапката за донесување на деталниот урбанистички план кој е донесен со оспорената одлука, меѓу актите кои ги донел, односно изготвил, дал и свое мислење по нацртот на планот, во кое се констатира дека истиот во основа е изработен согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање и дека со одредени пропусти кои пред јавната анкета ќе треба да ги отстрани изготвувачот на планот и како таков може да оди во натамошна постапка согласно позитивната законска регулатива, Судот утврди

дека во конкретниот случај не е повреден член 17 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, поради што и не го постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со овој член од Законот, а во однос на кој и единствено се оспорува нејзината законитост.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.186/2005)

106.

- Меѓусебна согласност на Генералниот со Деталниот урбанистички план

- Mutual agreement of the General and Detailed Urban Plans

- Деталниот урбанистички план кој е усогласен со генералниот урбанистички план не е во несогласност со член 11 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

- The Detailed Urban Plan that is harmonised with the General Urban Plan is not in disagreement with Article 11 of the Law on Space and Urban Planning.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Населба "Тасино Чешмиче" I бр.07-396/1, донесена од Советот на општина Центар на 14 февруари 2005 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.2/2005).

2. Драган Стефковски и Стојна Радојкова од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Подносителите на иницијативата наведуваат дека во Нацртот на Деталниот урбанистички план за Населба "Тасино Чешмиче" I било предвидено изградба на седум објекти шифрирани како 9.38, 9.39, 9.40, 9.41, 9.42, 9.43, 9.44 со висина од 8,5 м. На Нацрт-планот група граѓани и Еколошкото друштво поднеле забелешки затоа што со предвидените измени се вршела пренамена на просторот кој од секогаш бил предвиден како зелен појас - Парк шума Водно што било спротивно на Генералниот урбанистички план. Тоа впрочем можело да се утврди и од споредбата од претходниот и сегашниот Детален урбанистички план.

Една од основните забелешки на предлогот за изградба на предвидените објекти била тоа што истите требало да се изградат на терен кој бил од чакалет и глинест материјал на тесен простор на ивицата на провалијата која постојано се свлекувала и одронувала што претставувало опасност како за самите објекти така и за околината.

Ова посебно ако се имало предвид дека за време на земјотресот на овој простор се појавила пукнатина.

Оттука, според подносителите на иницијативата измените на Деталниот урбанистички план се направени надвор од постапката предвидена со Законот за просторно и урбанистичко планирање, затоа што на граѓаните не им било дадена можност да се изјаснат по повод јавната анкета и не биле направени дополнителни пресметки од страна на овластени органи и служби за примена на техничките

нормативи и стандардите при планирање на просторот, а воедно не била дадена согласност од Министерството за транспорт и врски.

Воедно, подносителите на иницијативата му предлагаат на Уставниот суд по службена должност да побара мислење од Институтот за инженерство и инженерска сеизмологија и од Градежниот институт на Македонија, а по потреба да изврши увид на лице мсто.

Според подносителите на иницијативата оспорениот план не бил во согласност со Уставот, затоа што во Службениот гласник на град Скопје бил објавен само текстуалниот дел од Одлуката, а не и графичкиот приказ.

Со оглед на наведеното, подносителите на иницијативите бараат Судот да ги запре од извршување поединечните акти и дејствија, донесени односно преземени врз основа на оспорениот план.

3. Судот на седницата утврди дека Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.123/2005 од 19 септември 2005 година не повел постапка за оценување на законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план за Населба "Тасино Чешмиче" I донесен од Советот на општина Центар на 14 февруари 2005 година, затоа што измените на планот биле извршени согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во натамошната постапка, а со цел да се утврди дали оспорената Одлука за измена на Деталниот урбанистички план за Населба "Тасино Чешмиче" I е во согласност со Генералниот урбанистички план на град Скопје, односно дали е во согласност со член 11 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, Судот изврши увид во Основниот урбанистички план на град Скопје односно Генералниот урбанистички план на град Скопје.

Од увидот во Основниот урбанистички план на град Скопје како и од изводот кој беше прибавен е констатирано дека според овој план спорниот простор е во границите на градежниот реон и овој простор е предвиден како заштитна зона - зеленило, односно тоа се падините на Водно.

Од увидот извршен во Графичкиот приказ на Изводот на Деталниот урбанистички план "Тасино Чешмиче" I Скопје донесен од Советот на општина Центар бр.07-204/1 од 5 февруари 2003 година согласно Основниот план во Деталниот урбанистички план спорниот простор претставува заштитна зона - зеленило.

Од увидот извршен во Генералниот урбанистички план на град Скопје од 26 јуни 2002 година, односно од Изводот на Генералниот урбанистички план, кој се однесува на планирање на просторот за Населба "Тасино Чешмиче" И е утврдено дека е означен како зона за домување.

4. Според член 11 став 1 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој важел во време на донесувањето на оспорениот детален урбанистички план, урбанистичкиот план се донесува за одделни делови на населени места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според став 3 на овој член од Законот, деталниот урбанистички план содржи синтезен, графички приказ на плановите донесени во понатамошното урбанистичкото планирање со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата.

Во овој став исто така е утврдено дека Деталниот урбанистички план како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план.

Имајќи ја предвид наведената законска одредба, како и утврдената фактичка состојба, Судот утврди дека Деталниот урбанистички план е во согласност со Генералниот урбанистички план, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со член 11 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

5. По однос на наводите во иницијативата дека пред донесување на Деталниот урбанистички план не било побарано мислење и не биле направени стручни пресметки од надлежните органи и институции за можноста за планирање на спорниот простор Судот смета дека тоа се фактички прашања за кои Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

6. Во врска со наводите од иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност со Уставот со оглед на тоа

што била објавена само Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план, а не и нејзиниот графички приказ кој преставува нејзин составен дел, Судот смета дека во постапката за донесување на урбанистичките планови графичкиот приказ од планот се објавува и пред да биде донесена одлуката со ставање на јавен увид на нацрт-планот, па на граѓаните не им е оневозможено и по донесување на соодветниот план да извршат увид во документацијата.

Имено, со објавувањето на оспорената одлука во "Службен гласник на град Скопје" се смета дека е објавена и документацијата затоа што таа претставува нејзин составен дел.

Од влегувањето во сила на одлуката целокупната документација е достапна за сите граѓани, односно заинтересирани субјекти и тие можат да вршат увид во документацијата која е составен дел на планот. Ваквиот начин на објавување е условен од техничката неможност целокупната документација за донесување на урбанистички план да се објави во службеното гласило, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со одредбата од член 52 од Уставот.

7. Имајќи ја предвид изнесената фактичка состојба од која произлегува дека нема основи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука, не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, односно нема основи Судот да го запре од извршување на поединечните акти и дејствија, донесени односно преземени врз основа на оспорената одлука.

8. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.198/2005)

10. Образование и култура

10. *Education and culture*

107.

- Автономија на универзитет

- *Autonomy of a university*

- Законската одредба која претставува декларирање на самостојноста на универзитетот во управувањето и располагањето со имотот заради вршење на високообразовната дејност не претставува основ за стекнување на правото на сопственост.

- Автономијата на универзитетот нужно ја подразбира и самостојноста во управувањето и располагањето со средствата потребни за вршење на дејноста како основ на академската независност особено во однос на државата како основач на високообразовните установи.

- *The legal provision which is declaration of the autonomy of the university in the management and disposal with the assets for the purposes of performing high educational activity is not a ground for acquiring the right to property..*

- *The autonomy of the university necessarily implies the independence in the management and disposal with the assets necessary to perform the activity as a ground for academic independence in particular in respect of the state as the founder of high educational institutions.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 90 од Законот за високото образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.64/2000 и 49/2003).

2. Игнат Панчевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот член 90 од Законот не бил во согласност со член 30 и член 46 од Уставот на Република Македонија. Имено, во иницијативата како причини за постоење на ваквата несогласност на Законот со Уставот се наведуваат основите за стекнување на сопственост, кои се регулираат само со Законот за сопственост и други стварни права. Подносителот на иницијативата наведува дека стекнувањето право на сопственост според закон подразбирало создавање нова ствар, мешање и спојување, градење на земјиште, одржување, со одвојување на плодовите со стекнување сопственост од несопственик и друго, што значи дека Универзитетот "Кирил и Методиј" не можел да ја стекне сопственоста по овој основ, ниту по било кој друг основ предвиден во член 112 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права. Со стекнување право на сопственост на Универзитетот согласно член 90 на КП.бр.2399 за КО Карпош со Имотен лист бр.4990, според подносителот на иницијативата, всушност се предвидувал нов основ за стекнување на право на сопственост. Подносителот на иницијативата, исто така, смета дека основите за стекнување на право на сопственост не можеле да се уредуваат со Законот за високото образование.

Подносителот на иницијативата понатаму наведува дека неусогласеноста на Законот за високото образование, поточно на членот 90 со член 46 од Уставот, се состоел во фактот што Уставот

точно предвидел кои основи ќе се уредуваат со Законот за високото образование. Имено, ниту во Уставот, се наведува во иницијативата, ниту во членот 1 од Законот било наведено дека со него ќе се определува нов основ за стекнување на право на сопственост. Поточно, според подносителот на иницијативата, видно од член 46 од Уставот, правото на сопственост, односно основите за стекнување на право на сопственост неможеле да се уредуваат со Закон за високо образование.

Во иницијативата се предлага и донесување на решение за запирање од извршување на сите дејствија и поединечени акти што се преземени врз основа на член 90 од Законот за високото образование.

Врз основа на наведените аргументи се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорениот член и донесе одлука со која истиот ќе биде поништен.

3. Судот на седницата утврди дека според став 1 на членот 90 од Законот за високото образование недвижниот имот и другите средства на државните универзитети и високообразовните установи во неговиот состав, освен средствата стекнати од легати, наменски прилози, подароци и завештанија, се имот на универзитетот.

Според ставот 2 на оспорениот член, државните високообразовни установи самостојно управуваат и располагаат со имотот и ги користат предметите, паричните средства и другите материјални права заради вршење на високообразовна дејност, под услови определени со закон.

4. Темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е правната заштита на сопственоста.

Во член 30 од Уставот е предвидено дека се гарантира правото на сопственост и наследување.

Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Од анализата на наведената одредба произлегува дека Уставот го гарантира правото на сопственост и дозволува нејзино ограничување само кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во член 46 од Уставот е предвидено дека на Универзитетот му се гарантира автономија.

Условите за основање, вршење и престанок на дејноста на Универзитетот, се уредуваат со закон.

Од содржината на цитираната уставна норма, Судот утврди дека Универзитетот е самостоен автономен високообразовен субјект со своја академска слобода, академско управување и неприкосновеност на автономијата при што уставотворецот упатува овие услови за основање, вршење и престанок на дејноста да се уредат со закон.

Врз основа на оваа одредба е донесен Законот за високото образование, во кој со членот 1 е предвидено дека со него се уредуваат условите и постапката за основање, финансирање и престанок на високообразовните установи и се утврдуваат основите за организација, управување, развој и за вршење на високообразовната дејност.

Според член 10 став 1 од Законот, високообразовните установи ја вршат својата дејност врз принципите на академската автономија, а според став 3 од овој член, автономијата на универзитетот вклучува академска слобода на високообразовните установи, автономија на управувањето со високообразовните установи и неприкосновеност на автономијата.

Автономијата на високообразовната установа, како вредносен принцип утврден со Уставот, е изразена посебно во член 12 став 1 алинеја 7 од Законот за високото образование, каде е предвидено дека автономијата во управувањето со високообразовните установи се изразува во управувањето и користењето на имотот.

Така, според членот 90 од овој закон, недвижниот имот и другите средства на државните универзитети и високообразовните установи во неговиот состав, освен средствата стекнати од легати, наменски прилози, подароци и завештанија, се имот на Универзитетот. Државните високообразовни установи самостојно

управуваат и располагаат со имотот и ги користат предметите, паричните средства и другите материјални права заради вршење на високообразовна дејност, под услови определени со Закон.

Оспорената законска одредба е поместена во Глава VIII (осма) со која се уредува развојот, финансирањето и имотот на високообразовните установи. Имено, решенијата дадени во неа обезбедуваат развој на високото образование и негова финансиска автономија, и притоа не се нарушува единствениот државен буџет. Во членот 90 е утврден автономниот начин на користење и располагање со недвижниот имот и други средства на јавните високообразовни установи.

Од анализата на оспорената законска одредба, Судот утврди дека со неа не се утврдува правото на сопственост на државните универзитети и високообразовните установи, ниту, пак, се определуваат облиците, односно правните основи за стекнување на право на сопственост на истите со недвижен имот и други средства, туку со истата само се констатира дека недвижниот имот и другите средства се имот на универзитетот. Оттука, оспорената законска одредба не претставува основ за стекнување на правото на сопственост, туку декларирање на самостојноста на универзитетот во управувањето и располагањето со имотот заради вршење на високообразовната дејност.

Судот, притоа, оцени дека со ваквото законско решение во оспорениот член се дава право на државниот универзитет на управување и располагање со имотот, со кој тој се стекнал било во моментот на основање, било на друг начин допуштен со закон.

Во тој контекст оспорената законска одредба не го доведува во прашање Законот за сопственост и други стварни права со кој во нашиот правен систем се предвидени правните основи и облиците на стекнување на правото на сопственост, ниту засега во суштината на уставната гаранција на правото на сопственост утврдена во член 30 од Уставот.

Според Судот, со оспорената законска одредба не се повредува ниту член 46 од Уставот. Оспорената законска одредба, поточно ставот 2 од истата, е во функција на вршење на дејноста, односно во истиот се дадени границите, како и целта на располагањето со имотот во високообразовните установи. Имено, овластувањата определени во оспорената законска одредба државните

високообразовни установи самостојно да управуваат и располагаат со имотот и ги користат предметите, паричните средства и другите материјални права, е со цел само за вршење на високообразовната дејност, што, според мислењето на Судот целосно произлегува од суштината на член 46 од Уставот. Имено, неспорен и, речиси, природен елемент на вршењето на високообразовната дејност е имотот и средствата неопходни за таа дејност, а автономијата на универзитетот нужно ја подразбира и самостојноста во управувањето и располагањето со средствата потребни за вршење на дејноста како основ на академската независност особено во однос на државата како основач на високообразовните установи. Оттука, регулирањето на имотните аспекти на автономијата на универзитетот со оспорената одредба од Законот, не излегува надвор од овластувањето од член 46 од Уставот со закон да се уредат, помеѓу другото, и условите за вршење на дејноста на универзитетот.

Оттука, Судот оцени дека не се доведува под сомнение оспорената законска одредба ниту со членот 46 од Уставот, на што укажува подносителот во иницијативата.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" со решение на Државниот завод за геодетски работи - Одделение за премер и катастар - Скопје, по извршена трансформација се стекнал со право на сопственост на корисна изградена површина и право на користење на земјиштето на КП.бр.2399 КО Карпош, Судот оцени дека, тоа се прашања кои се однесуваат на примена на Законот, за кои Судот согласно член 110 од Уставот не е надлежен да одлучува.

Судот, исто така, оцени дека во конкретниов случај не се исполнети претпоставките од членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се донесени односно преземени врз основа на оспорената одредба.

5. Врз основа на изнесеното се одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.102/2004)

108.

- Организации регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата

- Organisations registered for the performance of an activity of special social interest in the field of culture

- Владата на Република Македонија е овластена да определи кои организации што се регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус и да ги презема основачките права до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал.

- The Government of the Republic of Macedonia is authorised to decide which organisations that are registered for the performance of an activity of special social interest in the field of culture continue to work as national institutions until the definition of their status and to take over the founding rights until the conclusion of the procedure for transformation of socially-owned capital.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување на мрежата на националните установи од областа на културата бр.23-5574/1 донесена на седница на Владата на Република Македонија одржана на 22 декември 2003 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.84/2003).

2. Градоначалникот на Општина Тетово д-р Муртезан Исмаили на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката на Владата на Република Македонија означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата членот 2 од оспорената одлука во делот што се однесува за општина Тетово која се однесувала за преземање на основачките права на установите и утврдување како национални установи како што се: Домот на културата "Иљо Антески Смок", Матичната библиотека "Кочо Рацин" и "Музејот на тетовскиот крај" - Тетово, била несогласна со членовите 94 и 95-а од Законот за култура.

Според поставените критериуми на Владата, била одредена мрежата на националните установи, односно домовите на културата за целата Република Македонија, а во оспорената одлука според истите тие критериуми, некои домови на културата во источна Македонија останале во надлежност на локалната власт, а во некои други делови биле прогласени како национални културни установи.

Конкретно во Тетово постоеле само три објекти за култура, се наведува понатаму во иницијативата, така што ако за тие објекти веќе одлучувала Владата не останувале други објекти каде можело да се оствари локалниот интерес на културата, односно членот 96 од Законот за култура останувал безпредметен така што советот на општината не можело и немал каде да одлучува за културни објекти со локален интерес согласно член 7 од Законот за култура, а надлежностите во областа на културата предвидени со членот 22 точки 5 од Законот за локална самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) не можеле да се имплементираат.

Оспорената одлука, исто така, била во спротивност и со уставните начела на културата од член 47, 48 и 115 став 1 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека со член 1 од оспорената одлука се утврдува на кои организации со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1990 година, основани согласно закон од страна на општествено-политичка заедница, самоуправана интересна заедница на културата или општествено-политичка организација Владата на Република Македонија им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Во член 2 од Одлуката во делот што се однесува за општина Тетово е предвидено дека се преземаат основачките права на установите и се утврдуваат како национални установи за културата и тоа:

- Домот на културата "Иљо Антески Смок", продолжува со работа како Национална установа - Центар за култура "Иљо Антески Смок"- Тетово;

- Матичната библиотека "Кочо Рацин" продолжува со работа како Национална установа - Библиотека "Кочо Рацин" - Тетово;

- "Музеј на тетовскиот крај" - продолжува со работа како Национална установа - "Музеј на тетовскиот крај" - Тетово.

4. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на прописите со Уставот и со законите.

Согласно член 47 од Уставот на Република Македонија се гарантира слободата на научното, уметничкото и на другите видови творештво.

Се гарантираат правата што произлегуваат од научното, уметничкото или друг вид интелектуално творештво.

Републиката го поттикнува, помага и штити развојот на науката, уметноста и културата.

Републиката го поттикнува и помага научниот и технолошкиот развој.

Според последниот став од овој член од Уставот конечно, Републиката ги поттикнува и помага техничката култура и спортот.

Согласно Амандман XVII точка 1 со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Со Законот за културата ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998 и 49/2003) се утврдуваат основите на културата како темелна вредност на Република Македонија, облиците на остварување на културата, начинот и условите на нејзиното финансирање како и други прашања од интерес за културата (член 1 став 1).

Според член 2 став 2 од наведениот закон Републиката го гарантира остварувањето на културата преку утврдување на националниот интерес на Републиката во културата и обезбедување услови за негово остварување.

Согласно член 7 став 1 од Законот локален интерес во културата, во смисла на овој закон, е културата што е јавен интерес од локално значење за граѓаните во единиците на локалната самоуправа.

Во членот 8 став 1 од Законот е утврдено дека националниот интерес во културата во смисла на овој закон, е културата што е од јавен интерес за сите граѓани на Републиката и е неопходно нејзино континуирано вршење, како и достапноста на сите граѓаните под еднакви услови, а согласно ставот 3 од истиот член националниот интерес во културата го остваруваат националните установи и други субјекти согласно со овој закон.

Од наведените законски одредби произлегува дека Републиката го гарантира остварувањето на културата како темелна вредност на Република Македонија, го гарантира нејзиното остварување преку утврдување на националниот интерес на Републиката како и обезбедувањето услови за нејзино остварување преку утврдување на национални установи.

Во насока на остварување на националниот интерес кој е заеднички интерес на граѓаните на Републиката, како и остварување на локалниот интерес кој е од интерес за граѓаните на единицата на локалната самоуправа законодавецот во преодниот период до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал во организациите од областа на културата го уредил прашањето за тоа кој е надлежен и кој ги презема основачките права на установите од овие области во зависност од тоа дали тие се од национален или локален интерес.

Согласно членот 94 од Законот за културата организациите со општествен капитал што се регистрирани за вршење дејност од посебен општествен интерес во областа на културата, во периодот пред донесувањето на амандманите на Уставот на СРМ од 1990 година, основани согласно закон од страна на општествено-политичка заедница, самоуправна интересна заедница на културата или општествено-политичка организација продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус, согласно овој закон, односно до завршувањето на постапката за трансформација согласно прописите за трансформација на општествениот капитал.

Според член 95 од Законот Владата на Република Македонија со одлука определува на кои организации од членот 94 на овој закон им ги презема основачките права и ги утврдува како национални установи.

Согласно член 96 став 1 од Законот за културата, советот на единицата за локална самоуправа може со своја одлука доколку на територијата на општината има и други културни установи кои не се опфатени со одлука на Владата на Република Македонија, за тие установи да ги преземе основачките права и да ги утврди како општински-градски установи.

Со наведените законски одредби Владата на Република Македонија е овластена да определи кои организации што се

регистрирани за вршење на дејност од посебен општествен интерес во областа на културата продолжуваат да работат како национални установи до утврдување на нивниот статус и да ги презема основачките права до завршување на постапката за трансформација на општествениот капитал.

Доколку на територијата на единицата на локалната самоуправа има и други установи од областа на културата кои Владата не ги прогласила како установи од национален интерес, советот на единицата на локалната самоуправа е овластен да ги утврди како општински - градски установи и да ги презема основачките права.

Тргувајќи од наведените законски одредби, како и од содржината на оспорената одлука, а посебно и од членот 2 од Одлуката во делот за општина Тетово со која одредени установи од областа на културата се прогласени како установи од национален интерес, поради изнесените причини, Судот утврди дека не може да се постави прашањето на согласноста на оспорената одлука а посебно членот 2 од оспорената одлука со Уставот и со законите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.84/2004)

109.

- **Државна матура, училишна матура и завршен испит (поведување на постапка)**

- *State examination, graduation examination and final examination (initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2004).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 29 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005) и

- Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005).

4. СЕ ЗАПИРА извршувањето на актите и дејствијата донесени односно преземени врз основа на членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2004) и врз основа на оспорените правилници означени во точката 3 од ова решение.

5. Ова решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

6. Слаѓана Ананиевска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување

постапка за оценување на уставноста на членовите 29 и 55 од законот означен во точката 1 од ова решение и за оценување на уставноста и законитоста на правилниците означени во точката 3 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со оспорениот член 29 од Законот се уредувал начинот на полагање и оценување на резултатите на учениците на испитите во државната матура, училишната матура и завршниот испит во средните училишта и дека тоа се уредувало со Концепција за матура и завршен испит што ја донесувал министерот на предлог на Државниот матурски одбор и со посебен пропис што го донесувал министерот. Ваква концепција до моментот на поднесување на иницијативата не била донесена, ниту пак бил формиран државен матурски одбор. Поради тоа, овој член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Понатаму во член 55 од истиот закон било утврдено дека одредбите што се однесуваат на полагање на државна матура, училишна матура и завршен испит ќе се применуваат по влегувањето во сила на новите планови и програми. Нови планови и програми согласно овој закон се уште не биле донесени, поради што и овој член бил спротивен на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Двата оспорени члена од Законот не биле во согласност и со член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, каде било забрането ретроактивно дејство на законите.

Оспорените правилници не биле во согласност со член 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, бидејќи биле донесени без претходно да бидат влезени во сила новите планови и програми. Правилниците не биле во согласност и со членовите 26 и 27 од истиот закон, бидејќи создавале облигација за полагање на училишна матура во гимназиското образование, односно завршен испит во средното стручно образование, а наведените членови од Законот утврдувале право на учениците на избор: државна матура или училишна матура во гимназиско образование, односно државна матура или завршен испит во средните стручни училишта.

Според подносителот на иницијативата, доколку се дозводело матурантите од учебната 2004/2005 година да полагаат матура по наведените прописи, тоа кај учениците ќе создадело страшна психолошка бариера. Тие за полагањето матурски испит по новиот закон дознале 3 месеци пред матурирањето, постапката се уште не им била јасна, а термините за полагање на матурата биле утврдени во периодот кога тие требало да поднесуваат документи за упис на факултет и да подготвуваат приемни испити.

7. Судот на седницата утврди дека со членот 29 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, членот 38 се менува и гласи:

"Испитните програми за полагање на испитите во државна матура, училишна матура, завршен испит и меѓународна матура ги донесува министерот, на предлог на Бирото за развој на образованието.

Начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во државната матура, училишната матура и завршниот испит од ставот 1 на овој член се уредуваат со Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование и со посебен пропис што го донесува министерот.

Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование, на предлог на Државниот матурски одбор, ја донесува министерот.

Државниот матурски одбор кој се состои од 15 члена го формира министерот од редот на стручни и компетентни лица.

Мандатот на Државниот матурски одбор е четири години".

Со членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, членот 114 се менува и гласи:

"Одредбите од членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2 на овој закон, кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит ќе се применуваат од влегувањето во сила на новите планови и програми".

8. Судот исто така утврди дека врз основа на член 38 став 2 од Законот за средното образование, министерот за образование ги донел оспорените правилници, со кои се уредува начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование односно начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование во траење од четири, односно од три години.

9. Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеештето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Со Законот за средното образование се уредува организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование, како дел од системот на воспитанието и образованието.

Во делот IV од овој закон, се одредбите од членовите 33, 35, 37, 38 и 39 кои се однесуваат на државна матура, училишна матура, завршен испит и меѓународна матура.

Според членот 33 од овој закон, во гимназиското образование се запишуваат редовни ученици кои завршиле основно образование. Во гимназиско образование, во втора, трета и четврта година на образование, може да се запише и вонреден ученик од оправдани причини утврдени во статутот на училиштето. Учениците во гимназиското образование полагаат државна матура или училишна матура. Во гимназиското образование може да се реализира и програма за меѓународна матура за што согласност дава министерот. Програмата за меѓународна матура е со иста важност како и гимназиското образование.

Согласно членот 35 од овој закон, по завршувањето на последната година на јавното стручно образование се полага државна матура или завршен испит. По завршувањето на јавното стручно образование со четиригодишно траење учениците полагаат државна матура или завршен испит. По завршувањето на јавното стручно образование со тригодишно траење учениците полагаат завршен испит.

Членот 37 од овој закон утврдува дека учениците кои ја завршиле последната година во јавното уметничко образование полагаат училишна матура според утврдени програми.

Согласно членот 39 од овој закон, во средното образование за ученици со посебни образовни потреби се образуваат ученици според сообразени програми за соодветни занимања односно образовни профили или за работно оспособување. Во зависност од следењето на сообразените програми за соодветни занимања, односно образовни профили учениците со посебни

образовни потреби можат да полагаат државна матура или завршен испит.

Од наведените законски одредби произлегува дека учениците во гимназиското образование полагаат државна матура или училишна матура, учениците во јавното стручно образование со четиригодишно траење полагаат државна матура или завршен испит, а учениците во јавното стручно образование со тригодишно траење полагаат завршен испит.

Со членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, членот 114 се менува и гласи: "Одредбите од членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2 на овој закон, кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит ќе се применуваат од влегувањето во сила на новите планови и програми".

Членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2 на кои се однесува оспорениот член се одредби од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование со кои всушност во членот 33 се додава нов став 2, а постојниот став 2 се менува; членот 35 се менува во целина; во членот 37 пред зборот "матура" се додава зборот "училишна"; членот 38 се менува во целина; во членот 39 по зборот "занимања" се додаваат зборовите "односно образовни профили" и се додава нов став 2.

Очигледно е дека од правно технички аспект, оспорениот член е нејасен и создава дилеми за кои одредби од Законот всушност станува збор што создава правна несигурност спротивно на уставниот принцип за владеење на правото.

Исто така, оспорениот член ја условува примената на одредбите кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит од влегувањето во сила на новите планови и програми, што значи дека нивното донесување зависи од волјата на министерот, така што и примената на законот во овој дел зависи од волјата на извршната власт. Со други зборови ова би значело дека времето на почетокот на примената на Законот зависи од волјата на извршната власт односно од кога таа ќе донесе нови планови и програми.

Притоа, според Судот останува нејасно што подразбира законодавецот под поимот "нови планови и програми", односно дали

под поимот нови планови и програми се мисли на наставни планови и програми по кои учениците ќе ја започнат и ќе ја следат наставата во средното образование или пак се мисли на планови и програми за полагање на завршниот испит (матура), дотолку повеќе што Законот употребува термини: наставни планови, наставни предмети, програми, испитни програми и слично.

Имајќи ја предвид содржината на оспорениот член и дилемите што произлегуваат од нејзината непрецизност, Судот оцени дека целиот член создава правна несигурност и дека основано може да се постави прашањето за неговата согласност со уставниот принцип за владеење на правото, како и со уставниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

10. Според членот 38 од Законот за средното образование (оспорен член 29 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование "Службен весник на Република Македонија" бр.67/2004), испитните програми за полагање на испитите во државна матура, училишна матура, завршен испит и меѓународна матура ги донесува министерот, на предлог на Бирото за развој на образованието. Начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во државната матура, училишната матура и завршниот испит од ставот 1 на овој член се уредува со Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование и со посебен пропис што го донесува министерот. Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование, на предлог на Државниот матурски одбор, ја донесува министерот. Државниот матурски одбор кој се состои од 15 члена го формира министерот од редот на стручни и компетентни лица. Мандатот на Државниот матурски одбор е четири години.

Тргувајќи од содржината на овој член од Законот очигледно е дека тој е упатувачка норма според која испитните програми за полагање на испитите во државна матура, училишна матура, завршен испит и меѓународна матура ги донесува министерот на предлог на Бирото за развој на образованието, а начинот на полагањето и оценувањето на учениците се уредува со концепција за матура и завршен испит што ја донесува министерот на предлог на Државниот матурски одбор, како и со посебен пропис што го донесува министерот.

Оттука, Судот оцени дека со овој оспорен член од Законот како упатувачка норма не се доведува во прашање уставниот принцип

за владеење на правото, поради што не може основано да се постави прашањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

11. По однос на оспорените правилници Судот оцени дека тие се донесени пред донесувањето на новите планови и програми, пред донесувањето на испитните програми и пред донесувањето на новата Концепција за матура и завршен испит во јавното средно образование.

Исто така, оспорените правилници се однесуваат само на училишна матура односно завршен испит, а Законот предвидува полагање на државна матура или училишна матура, односно државна матура или завршен испит. Тоа значи дека акт со кој ќе се уреди начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во државната матура воопшто не постои, иако согласно законот учениците можат да избираат дали ќе полагаат државна матура или училишна матура, односно државна матура или завршен испит.

Оттука Судот оцени дека оспорените правилници се донесени пред да влезат во сила новите планови и програми, дека се однесуваат на матурскиот испит на учениците од учебната 2004/2005 година кои ја следеле наставата според други планови и програми и дека нема одредби за полагање на државна матура со што на учениците им се ускратува законски даденото право на избор, поради што основано може да се постави прашањето за нивната согласност со Законот за средното образование.

Понатаму, според оспорените правилници, училишната матура во гимназиското образование се состои од три дела и тоа: писмена работа од јазикот и литературата на кој ученикот ја следел наставата, устен испит по еден задолжителен или изборен наставен предмет за кој ученикот се определил и индивидуална матурска работа.

Завршниот испит во средното стручно образование во траење од четири години се состои од три дела и тоа: писмена работа од јазикот и литературата на кој ученикот ја следел наставата, устен испит по еден наставен предмет од посебно стручните предмети односно од предметите карактеристични за образовниот профил и практична работа.

Завршниот испит во средното стручно образование во траење од три години се состои од писмена работа од јазикот и литературата на кој ученикот ја следел наставата и практична работа.

Овие факти според мислењето на Судот се битни со оглед на тоа што според Правилникот кој престанал да важи со оспорените правилници, завршниот испит во стручното образование се состои од писмена работа по македонски јазик и литература, односно јазик на кој ученикот ја следел наставата и литературата и практична работа, а завршниот испит во гимназиското образование се состои од писмена работа по македонски јазик и литература, односно јазикот на кој ученикот ја следел наставата и литературата и усни испити по два општообразовни или изборни предмети за кои ученикот се определил.

Од изнесеното произлегува дека со оспорените правилници за учениците во средното стручно образование во траење од четири години покрај другото се воведува и устен испит по еден наставен предмет, а за учениците во гимназиското образование покрај другото се воведува индивидуална матурска работа.

Имајќи ја предвид содржината на оспорените правилници, како и фактот што тие се донесени во февруари 2005 година, така што учениците спротивно на нивните легитимни очекувања дознале за промените три месеци пред полагањето на матурските испити, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за нивната согласност со Уставот во однос на правната сигурност како елемент на принципот на владеење на правото, како и во однос на уставната забрана за повратното дејство на законите и другите прописи.

12. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

13. Со оглед на тоа што со реализирање на оспорените акти можат да настанат тешко отстранливи последици, Судот одлучи како во точката 4 од ова решение.

14. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.31/2005)

110.

- Повреда на правната сигурност како елемент на принципот на владеењето на правото

- Violation of the legal safety as an element of the principle of the rule of law

- Условувањето на примената на одредбите од Законот кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит од влегувањето во сила на новите планови и програми, како и нејасноста на членот од правно технички аспект не е во согласност со уставните принципи за владеење на правото и за поделба на власта на законодавна, извршна и судска. Постои повреда на правната сигурност како елемент на принципот на владеење на правото бидејќи од подзаконските акти учениците спротивно на нивните легитимни очекувања дознале за промените три месеци пред полагањето на матурските испити.

- The conditioning of the implementation of the provisions of the Law relating to the state baccalaureate, high school graduation and final examination from the entry into force of the new plans and programmes, as well as the ambiguity of the article from a legal-technical point of view is not in concordance with the constitutional principles for the rule of law and for the division of powers into legislative, executive and judicial.

There is a violation of the legal safety as an element of the principle of the rule of law since the students learned about the changes from the sub-legal acts three months prior to the taking of the final examinations contrary to their legitimate expectations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2004).

2. СЕ УКИНУВААТ:

- Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005) и

- Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005).

3. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на актите и дејствијата донесени односно преземени врз основа на членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2004) и врз основа на оспорените правилници означени во точката 2 од оваа одлука.

4. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

5. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Слаѓана Ананиевска од Скопје со Решение У.бр.31/2005 од 27 април 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 55 од законот означен во точката 1 од оваа одлука и за оценување на уставноста и законитоста на правилниците означени во точката 2 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот и со закон.

6. Судот на седницата утврди дека со членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, членот 114 се менува и гласи:

"Одредбите од членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2 на овој закон, кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит ќе се применуваат од влегувањето во сила на новите планови и програми".

7. Судот исто така утврди дека врз основа на член 38 став 2 од Законот за средното образование, министерот за образование ги донел оспорените правилници, со кои се уредува начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование, односно начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование во траење од четири, односно три години.

8. Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Со Законот за средното образование се уредува организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование, како дел од системот на воспитанието и образованието.

Во делот ИВ од овој закон се одредбите од членовите 33, 35, 37, 38 и 39 кои се однесуваат на државна матура, училишна матура, завршен испит и меѓународна матура.

Според членот 33 од овој закон, во гимназиското образование се запишуваат редовни ученици кои завршиле основно образование. Во гимназиско образование, во втора, трета и четврта година на образование, може да се запише и вонреден ученик од

оправдани причини утврдени во статутот на училиштето. Учениците во гимназиското образование полагаат државна матура или училишна матура. Во гимназиското образование може да се реализира и програма за меѓународна матура за што согласност дава министерот. Програмата за меѓународна матура е со иста важност како и гимназиското образование.

Согласно членот 35 од овој закон, по завршувањето на последната година на јавното стручно образование се полага државна матура или завршен испит. По завршувањето на јавното стручно образование со четиригодишно траење учениците полагаат државна матура или завршен испит. По завршувањето на јавното стручно образование со тригодишно траење учениците полагаат завршен испит.

Членот 37 од овој закон утврдува дека учениците кои ја завршиле последната година во јавното уметничко образование полагаат училишна матура според утврдени програми.

Согласно членот 39 од овој закон, во средното образование за ученици со посебни образовни потреби се образуваат ученици според сообразени програми за соодветни занимања односно образовни профили или за работно оспособување. Во зависност од следењето на сообразените програми за соодветни занимања, односно образовни профили учениците со посебни образовни потреби можат да полагаат државна матура или завршен испит.

Од наведените законски одредби произлегува дека учениците во гимназиското образование полагаат државна матура или училишна матура, учениците во јавното стручно образование со четиригодишно траење полагаат државна матура или завршен испит, а учениците во јавното стручно образование со тригодишно траење полагаат завршен испит.

Со членот 55 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, членот 114 се менува и гласи: "Одредбите од членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2 на овој закон, кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит ќе се применуваат од влегувањето во сила на новите планови и програми".

Членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2, на кои се однесува оспорениот член, се одредби од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование со кои всушност во членот 33 се додава нов став 2, а постојниот став 2 се менува; членот 35 се менува во целина; во членот 37 пред зборот "матура" се додава зборот "училишна"; членот 38 се менува во целина; во членот 39 по зборот "занимања" се додаваат зборовите "односно образовни профили" и се додава нов став 2.

Очигледно е дека од правнотехнички аспект, оспорениот член е нејасен и создава дилеми за кои одредби од Законот всушност станува збор што создава правна несигурност спротивно на уставниот принцип за владеење на правото.

Исто така, оспорениот член ја условува примената на одредбите кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит од влегувањето во сила на новите планови и програми, што значи дека нивното донесување зависи од волјата на министерот, така што и примената на законот во овој дел зависи од волјата на извршната власт. Со други зборови ова значи дека времето на почетокот на примената на Законот би зависело од волјата на извршната власт односно од кога таа ќе донесе нови планови и програми.

Притоа, според Судот останува нејасно што подразбира законодавецот под поимот "нови планови и програми", односно дали под поимот нови планови и програми се мисли на наставни планови и програми по кои учениците ќе ја започнат и ќе ја следат наставата во средното образование или пак се мисли на планови и програми за полагање на завршниот испит (матура), дотолку повеќе што Законот употребува термини: наставни планови, наставни предмети, програми, испитни програми и слично.

Имајќи ја предвид содржината на оспорениот член и дилемите што произлегуваат од нејзината непрецизност, Судот оцени дека целиот член создава правна несигурност поради што не во согласност со уставниот принцип на владеење на правото, како и со уставниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

9. По однос на оспорените правилници Судот оцени дека тие се донесени пред донесувањето на новите планови и програми, пред донесувањето на испитните програми и пред донесувањето на

новата Концепција за матура и завршен испит во јавното средно образование.

Исто така, оспорените правилници се однесуваат само на училишна матура односно завршен испит, а Законот предвидува полагање на државна матура или училишна матура, односно државна матура или завршен испит. Тоа значи дека акт со кој ќе се уреди начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во државната матура воопшто не постои, иако согласно законот учениците можат да избираат дали ќе полагаат државна матура или училишна матура, односно државна матура или завршен испит.

Оттука, Судот оцени дека оспорените правилници се донесени пред да влезат во сила новите планови и програми, дека се однесуваат на матурскиот испит на учениците од учебната 2004/2005 година кои ја следеле наставата според други планови и програми и дека нема одредби за полагање на државна матура со што на учениците им се ускратува законски даденото право на избор, поради што правилниците не се во согласност со Законот за средното образование.

Понатаму, според оспорените правилници, училишната матура во гимназиското образование се состои од три дела и тоа: писмена работа од јазикот и литературата на кој ученикот ја следел наставата, устен испит по еден задолжителен или изборен наставен предмет за кој ученикот се определил и индивидуална матурска работа.

Завршниот испит во средното стручно образование во траење од четири години се состои од три дела и тоа: писмена работа од јазикот и литературата на кој ученикот ја следел наставата, устен испит по еден наставен предмет од посебно стручните предмети односно од предметите карактеристични за образовниот профил и практична работа.

Завршниот испит во средното стручно образование во траење од три години се состои од писмена работа од јазикот и литературата на кој ученикот ја следел наставата и практична работа.

Овие факти според мислењето на Судот се битни со оглед на тоа што според Правилникот кој престанал да важи со оспорените правилници, завршниот испит во стручното образование

се состои од писмена работа по македонски јазик и литература, односно јазик на кој ученикот ја следел наставата и литературата и практична работа, а завршниот испит во гимназиското образование се состои од писмена работа по македонски јазик и литература, односно јазикот на кој ученикот ја следел наставата и литературата и усни испити по два општообразовни или изборни предмети за кои ученикот се определил.

Од изнесеното произлегува дека со оспорените правилници за учениците во средното стручно образование во траење од четири години покрај другото се воведува и устен испит по еден наставен предмет, а за учениците во гимназиското образование покрај другото се воведува индивидуална матурска работа.

Имајќи ја предвид содржината на оспорените правилници, како и фактот што тие се донесени во февруари 2005 година, така што учениците спротивно на нивните легитимни очекувања дознале за промените три месеци пред полагањето на матурските испити, Судот оцени дека правилниците не се во согласност со Уставот во однос на правната сигурност како елемент на принципот на владеење на правото, како и во однос на уставната забрана за повратното дејство на законите и другите прописи.

10. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

11. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.31/2005)

111.

- Право на настава на свој јазик во високото образование
- Учество на државата во финансирањето на правните високообразовни установи
- Дополнителни квоти за запишување на студенти припадници на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија
- Разлика меѓу службената употреба на јазикот и писмото на заедниците и правото за образование на свој јазик

- *Right to instruction in one's own language in university education*
- *Participation of the state in the financing of the legal university institutions*
- *Additional quotas for enrollment of students-members of the communities that are not the majority in the Republic of Macedonia*
- *Difference between the official use of the language and alphabet of the communities and the right to education in one's own language*

- Уставот не предвидел задолжителност за средното и високото образование, но предвидел уставна рамка за правото на основање на приватни среднообразовни и високообразовни установи од страна на граѓаните. Меѓутоа, отсуството на уставна одредба за правото на настава во високото образование на свој јазик за припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија не значи забрана истите да имаат такво право под услови утврдени со закон, бидејќи во Република Македонија слободно е се што со Уставот и закон не е забрането.
- Учевството на државата во финансирањето на приватните високообразовни установи во зависност од интересот и потребите на Владата на Република Македонија за стручни кадри кои се

образуваат на приватните високообразовни установи не е спротивно на Уставот.

- Правото на Владата на Република Македонија да донесе одлука за дополнителни квоти за запишување на студенти припадници на заедниците кои не се во мнозинство во Република Македонија не претставува повреда на уставниот принцип на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, ниту пак повреда на принципот за достапност на образованието за секого под еднакви услови. Условите за запишување во општата и во дополнителната квота се идентични, со запишувањето на припадниците на заедниците во дополнителната квота не се намалува бројот на студенти што можат да се запишат во општата квота, а преку вака предвидената квота се обезбедува соодветен и правичен пристап на граѓаните кои припаѓаат на заедниците што не се во мнозинство во Република Македонија.

- Не се повредува Амандманот V од Уставот со предвиеното право на припадниците на заедниците за образование на својот јазик, бидејќи службената употреба на јазикот и писмото на заедниците е посебно и издвоено од право за образование на свој јазик.

- The Constitution has not envisaged an obligation for high school and university education, but has envisaged a constitutional framework for the right to establish private high school and university institutions by citizens. However, the absence of a constitutional provision for the right to instruction in university education in one's own language for the members of the communities in the Republic of Macedonia which are not majority does not mean prohibition for the same to have such right under conditions defined by law, since in the Republic of Macedonia everything that is not prohibited by law is allowed.

- The participation of the state in the financing of private universities depending on the interest and needs of the Government of the Republic of Macedonia for

professional cadres who are educated at private universities is not in contradiction with the Constitution.

- The right of the Government of the Republic of Macedonia to adopt a decision on additional quotas for enrollment of students members of the communities which are not the majority in the Republic of Macedonia is not a violation of the constitutional principle of equality of the citizens before the Constitution and laws, nor is it violation of the principle of availability fo education for every person under equal conditions. The conditions for enrollment in the general and additional quotas are identical, with the enrollment of the members of the communities in the additional quota the number of students that may enrol in the general quota is not decreased, while through this quota envisaged in such a way what is ensured is an appropriate and equitable access of citizens belonging to the communities that are not the majority in the Republic of Macedonia.

- The envisaged right of the members of the communities to an education in tgeir own language does not violate Amendment V of the Constitution, since the official use of the language and alphabet of the communities is special and is separated from the right to education in one's own language.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 13 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 83 став 2 и став 4 во делот "односно програмите на приватните високообразовни установи", членот 95 став 2 во делот: "Финансирање од страна на државата ќе се обезбеди за високото образование и на јазикот на којшто зборуваат најмалку 20 % од населението во Република Македонија" и став 9 и членот 102 став 5

од Законот за високото образование ("Службен весник на Република Македонија" бр. 64/2000 и 49/2003).

2. Политичката партија ВМРО-ДПМНЕ на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означени во точката 1 од ова решение.

Имено, подносителот на иницијативата по цитирање на содржината на оспорените член 83 став 2 и став 4 во оспорениот дел и член 95 став 2 и 9 од Законот, наведува дека овие одредби не биле во согласност со Амандманот V и Амандманот VIII од Уставот. Ова од причина што посочените амандмански одредби не предвидувале право на настава на јазикот на заедниците во високото образование, туку такво право заедниците имале само во основното и средното образование, а исто така смета дека финансирањето на приватните образовни институции била должност на основачот.

За оспорениот член 102 став 5 од Законот се наведува дека не бил во согласност со членовите: 9, 44 став 2 и 54 став 1 и 3 од Уставот. Притоа, се цитираат споменатите уставни одредби, но не се содржани посебни причини за оспорување на оваа одредба по однос на уставните одредби.

Зеднички навод за несогласноста на оспорениот член 95 став 9 и член 102 став 5 од Законот е дека не биле во согласност со Уставот од причина што одредбите овозможувале при уписот на државната високообразовна установа да се врши дискриминација спрема граѓаните кои се во мнозинство во Република Македонија.

Од сумарната анализата на наводите од иницијативата произлегува дека подносителот на иницијативата ги смета како спротивни на Уставот законските решенија за:

- правото на припадниците на заедниците за образование на свој јазик во високообразовните установи,

- учеството од страна на државата во финансирање на приватните високообразовни установи,

- обезбедувањето на финансирање од страна на државата на високото образование и на јазикот на кој зборуваат најмалку 20% од населението на Република Македонија и

- можноста за запишување на студенти преку дополнителни квоти одредени од страна на Владата на Република Македонија за припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Врз основа на изнесените наводи се предлага Уставниот суд да ги поништи оспорените одредби од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 83 став 1 од Законот, средствата за финансирање на државните универзитети се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и од други извори определени со закон.

Во оспорениот член 83 став 2 од Законот е предвидено дека во рамките на средствата од ставот 1 на овој член се обезбедуваат и средства за учество во финансирањето на приватните високообразовни установи доколку, во согласност со овој закон е предвидено финансирање на високообразовната дејност, како и за студиски програми за кои Владата на Република Македонија утврдила дека има интерес за задоволување на одредени потреби во остварувањето на високообразовната дејност што ја вршат приватните високообразовни установи.

Според ставот 4 на членот 83 од Законот, појдовна основа за финансирање на државните универзитети се нивните годишни финансиски планови, односно програмите на приватните високообразовни установи, согласно со членот 85 став 2 од овој закон.

Со членот 95 став 1 од Законот се уредува дека наставата во високообразовните установи се изведува на македонски јазик, а со првата реченица од ставот 2 од овој член се уредува дека припадниците на заедниците заради изразување, негување и развивање на својот идентитет и другите особености, имаат право наставата на државните високообразовни установи, по соодветни студиски програми и содржини да ја изведуваат на јазикот на заедницата различен од македонскиот јазик, во согласност со овој закон и статутот на високообразовната установа.

Оспорениот дел на членот 95 став 2 гласи: "Финансирање од страна на државата ќе се обезбеди за високото образование и на јазикот на којшто зборуваат најмалку 20% од населението во Република Македонија".

Во оспорениот член 95 став 9 од Законот е предвидено дека, на државните висообразовни установи, универзитетите во рамките на утврдувањето на конкурсните услови за запишување студенти во прва година на студии, обезбедуваат соодветен и правичен пристап на граѓаните кои припаѓаат на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, преку дополнителна квота утврдена од Владата на Република Македонија.

Според член 102 став 5 од Законот, Владата на Република Македонија донесува одлука и за дополнителните квоти за запишување на студенти припадници на заедниците кои не се во мнозинство во Република Македонија.

4. Според член 8 став 2 од Уставот, во Република Македонија слободно е сè што со Уставот и закон не е забрането.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во член 44 од Уставот е предвидено дека секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Во член 45 од Уставот е предвидено право на граѓаните, под услови определени со закон, да основаат приватни образовни установи во сите степени на образованието, освен во основното образование, кое е задолжително и бесплатно според содржината на членот 44 став 3 од Уставот.

Во член 46 од Уставот е утврдено дека на универзитетот му се гарантира автономија. Условите за основање, вршење и престанок на универзитетот се уредуваат со закон.

Според Амандманот VIII од Уставот, припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особеностите на своите заедници и да ги употребуваат симболите на својата заедница.

Републиката им ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници.

Припадниците на заедниците имаат право да основаат културни, уметнички, образовни институции, како и научни и други здруженија заради изразување, негување и развивање на својот идентитет.

Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основното и средното образование на начин утврден со закон. Во училиштата во кои образованието се одвива на друг јазик се изучува и македонскиот јазик.

Со овој Амандман се заменува членот 48 од Уставот на Република Македонија.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат во случаите утврдени со закон. Во ставот 3 од истата одредба е определено дека, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално и социјално потекло, имотна или општествена положба.

Согласно член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Според член 12 точка 3 од Рамковната конвенцијата за заштита на националните малцинства, ратификувана од страна на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на ден 27 февруари 1997 година ("Службен весник на Република Македонија" бр. 11/1997 година), странките се обврзуваат да ја унапредуваат еднаквоста на можностите за пристап до образованието во сите степени за припадниците на националните малцинства.

Во членот 14 точка 2 од истата Конвенција е предвидено дека, во подрачјата населени со припадници на националните малцинства по традиција или во значителен број, доколку постои доволно големо барање, Страните ќе вложуваат напори да обезбедат, во рамките на можното и во рамките на нивниот образовен систем, на припадниците на тие малцинства да им овозможи да го изучуваат малцинскиот јазик или да посетуваат настава на тој јазик. Цитираната одредба ќе се применува без оглед на изучувањето на официјалниот

јазик или наставата на тој јазик, според содржината на точката 3 на членот 14 од Конвенцијата.

Конвенцијата против дискриминацијата во образованието, усвоена на Општата конференција на УНЕСКО на 14 декември 1960 е преземена во правниот поредок на Република Македонија согласно член 4 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1991). Во членот 1 став 2 од Конвенцијата е дефиниран поимот "образование" за целите на Конвенцијата, и овој поим се однесува на сите видови и степени на образование и го опфаќа пристапот кон образованието, неговото ниво и квалитет, како и условите под кои тоа се стекнува.

Според воведната реченица на членот 4, државите членки се обврзуваат покрај другото да спроведуваат национална политика чија цел е еднаквост во поглед на можностите и пристапувањата во областа на образованието.

5. Како причини за оспорувањето на ставот 2 и делот на ставот 4 од членот 83 од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека во Уставот не постоело утврдено право на настава на јазикот на заедниците во високото образование, како и тоа дека обезбедувањето на средства за учество во финансирањето на приватните високообразовни установи е должност на основачот, но не и на државата.

Меѓутоа, од содржината на оспорените член 83 став 2 и посебно оспорениот дел на ставот 4 од Законот, произлегува дека истите не го регулираат правото на настава на јазикот на заедниците во високото образование, туку со оваа одредба се регулира само прашањето за финансирање на високообразовните установи, без оглед на околноста дали на нив се школуваат припадниците на заедниците.

Тргувајќи од содржината на членовите 44, 45 и 46 од Уставот, произлегува дека во Република Македонија само основното образование е задолжително и бесплатно и во овој степен на образование постои забрана за основање на приватни образовни установи. Што се однесува на другите степени на образование (средно и високо), Уставот не предвидел задолжителност за овие степени на образование, но предвидел уставна рамка за правото на

основање на приватни среднообразовни и високообразовни установи од страна на граѓаните.

Во Уставот отсуствува изречна, прецизна уставна норма по однос на проблематиката за финансирањето на среднообразовните и високообразовните установи, без оглед дали се приватни или државни.

Меѓутоа, од анализата на содржината на членот 46 став 2 од Уставот, Судот утврди дека проблематиката за финансирањето на универзитетите е законска материја притоа имајќи предвид дека услов за основање на универзитет секако се и планираните финансиски средства за работење на универзитетот.

Од друга страна, непостоењето на конкретна, директна уставна регулатива за оваа проблематика, не значи само по себе и забрана таа проблематика да биде уредена со закон. Притоа, дали во законот државата ќе се определи за финансирање само на јавните државни образовни установи или според економската моќ и посебниот интерес, во целост или во дел ќе се определи и за финансирање на приватното образование зависи од политиката што ја спроведува државата во процесот на образованието.

Тргувајќи од анализата на содржината на наведените уставни одредби, Судот оцени дека во конкретниот случај со одредбите од Законот за високото образование во кои се уредуваат прашањата, меѓу другото и за средствата за финансирање на високото образование законодавецот направил операционализација на уставните одредби.

Имено, според содржината на ставот 1 од членот 83 од Законот, средствата за финансирање на државните универзитети се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и од други извори определени со закон. Според оспорениот став 2 во рамките на тие средства се обезбедуваат средства за учество во финансирањето на приватните високообразовни установи, а учеството во финансирањето е во зависност од интересот и потребите на Владата на Република Македонија за стручни кадри кои се образуваат на приватните високообразовни установи. Појдовната основа за финансирање на државните универзитети се нивните годишни финансиски планови, а за финансирање на приватните високообразовни установи, појдовна основа се програмите, според ставот 4 на истата одредба од Законот.

Од изнесената содржина на членот 83 од Законот, јасно произлегува дека оваа одредба не се занимава со правото на припадниците на заедниците да се образуваат на својот јазик во високообразовните установи, па од овој аспект неосновани се наводите во иницијативата за повреда на Амандманот V од Уставот, а законодавецот во уредувањето на конкретната проблематика се движел во рамките на уставните овластувања.

Посебно оспорениот став 4 во делот "односно програмите на приватните високообразовни установи" од членот 83 од Законот, според Судот не би можел да се проблематизира по однос на ниту една од уставните одредби на кои се засноваат наводите во иницијативата. Имено, ставот 4 во целина и во оспорениот дел го определува појдовниот основ за финансирање на високообразовните установи. Кај државните високообразовни установи тоа е годишниот финансиски план, а кај приватните високообразовни установи тоа е програмата на установата. Преку програмата на установата, државата однапред би можела да согледа за кои профили на високообразовни кадри ќе пројави посебен интерес за учество во финансирањето.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорениот член 83 став 2 и став 4 во оспорениот дел од Законот со одредбите од Уставот наведени во иницијативата.

6. Според содржината на членот 95 став 1 од Законот, наставата на високообразовните установи се изведува на македонски јазик, а во воведната реченица на став 2 од истата одредба е уредено дека, припадниците на заедниците заради изразување, негување и развивање на својот идентитет и другите особености имаат право наставата на државните високообразовни установи, по соодветни студиски програми и содржини да ја изведуваат на јазикот на заедницата различен од македонскиот јазик, во согласност со овој закон и статутот на високообразовната установа.

Според содржината на оспорениот дел на членот 95 став 2 од Законот, финансирање од страна на државата ќе се обезбеди за високото образование и на јазикот на којшто зборуваат најмалку 20% од населението во Република Македонија.

Натамошните ставови на истата одредба го уредуваат прашањето за јазикот на којшто ќе се изведува наставата на педагошките високообразовни установи, потоа ги уредува случаите во

кои наставата може да се одвива и на странски јазик, како и прашањето за јазикот на којшто ќе се изведува наставата во зависност од фактот дали станува збор за државна или приватна високообразовна установа. Посебно се предвидува обврска за изучување на македонскиот јазик како посебен наставен предмет и настава на македонски јазик за најмалку уште два наставни предмети, во случаите кога наставата се изведува на јазиците на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија (став 7).

Тргувајќи од анализата на уставните одредби, произлегува дека правото на настава на јазикот на припадниците на националностите, според Уставот, е основно право на човекот и граѓанинот и припаѓа во сферата на културни права. Со Амандманот VIII од Уставот е предвидено дека припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и националните особености, како и право на настава на својот јазик во основното и средното образование, на начин утврден со закон. Во училиштата во кои образованието се одвива на јазикот на националноста се изучува и македонскиот јазик. Во ставот 3 од Амандманот VIII од Уставот е утврдено правото на настава на својот јазик на припадниците на заедниците во основното и средното образование, на начин утврден со закон.

Од вака изнесената уставна регулатива произлегува дека Уставот изречно не предвидел настава на својот јазик за припадниците на заедниците во високото образование.

Оттука, имајќи ја предвид содржината на член 8 став 2 од Уставот и фактот што Уставот не содржи изречна забрана за правото на заедниците за настава на својот јазик во високото образование, Судот оцени дека е неосновано тврдењето на подносителот на иницијативата за повреда на ставот 3 од Амандманот VIII од Уставот.

Имено, од наведените уставни одредби произлегува дека за постоењето на некоја слобода или некое право на човекот и граѓанинот, потребно е тие да се утврдени со Уставот, или Уставот да упатува на нивно уредување со закон, или тие да не се забранети со Уставот и со закон, како и ако се признати во меѓународното право. За припадниците на заедниците тоа е право на поединецот на образование на својот јазик на територијата на целата Република и како такво ова право е посебно издвоено.

Од друга страна заради остварување на правото на припадниците на зедниците да се образуваат на својот јазик на сите степени на образование, државата е должна да обезбеди реални претпоставки за остварување на тоа право преку обезбедување на материјални средства, а начинот на кој тоа ќе се направи е уреден со оспорената одредба.

Оттука, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот дел на членот 95 став 2 од Законот со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

7. Оспорените став 9 од членот 95 и став 5 од членот 102 од Законот го регулираат правото на Владата на Република Македонија да донесе одлука за дополнителни квоти за запишување на студенти припадници на зедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, а заради обезбедување на соодветен и правичен пристап на овие граѓани до државните високообразовни установи.

Вака поставеното законско решение во иницијативата се оспорува од аспект на согласноста со членот 9 од Уставот, бидејќи подносителот на иницијативата смета дека одредбите овозможувале при уписот на државната високообразовна установа да се врши дискриминација спрема граѓаните кои се мнозинство во Република Македонија.

Според Судот, утврдувањето на дополнителната квота за запишување на припадниците на заедниците на државните високообразовни установи, не претставува повреда на уставниот принцип на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, ниту пак повреда на принципот за достапност на образованието за секого под еднакви услови, затоа што условите за запишување во општата и во дополнителната квота се идентични. Со запишувањето на припадниците на заедниците во дополнителната квота не се намалува бројот на студенти кои можат да се запишат во општата квота, а преку вака предвидената квота се обезбедува соодветен и правичен пристап на граѓаните кои припаѓаат на заедниците што не се мнозинство во Република Македонија. Од друга страна со примена на дополнителната квота не се намалуваат средствата за студирање на студентите припадници на мнозинското население, ниту пак на некој друг начин се отежнуваат условите за нивното студирање.

Воедно, Судот имаше предвид дека според содржината на целината на членот 102 од Законот, вкупниот број на запишани студенти по сите основи (видови на квоти) не може да биде поголем или да го надмине бројот на студенти за кои високите државни и приватни установи се акредитирани. Оттука, Владата на Република Македонија, при донесувањето на одлуката за утврдување на дополнителната квота е лимитирана со вкупниот број на студенти определен во самата акредитација на високообразовната установа.

Со оглед на фактот што членовите 95 став 9 и 102 став 5 од Законот, утврдуваат еднакви услови за упис на студентите на високообразовните установи како по однос на оние кои се запишуваат според општата квота, така и по однос на оние кои се запишуваат според дополнителната квота, Судот оцени дека не може да се прифати наводот за повреда на уставното начело за достапност на образованието секому под еднакви услови кое е утврдено во членот 44 став 2 од Уставот.

Во контекст на изнесеното, исто така, пред Судот не се постави и прашањето за согласност на оспорените член 95 став 9 и член 102 став 5 од Законот со членот 54 став 1 и 3 од Уставот, со оглед на тоа што во случајот не станува збор за ограничување на правото на образование на мнозинското население.

8. Според Амандманот V од Уставот, на целата територија на Република Македонија и во нејзините меѓународни односи службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така, е службен јазик и неговото писмо, како што е определено со овој член.

Личните документи на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, се издаваат на македонски јазик и неговото писмо, како и на тој јазик и неговото писмо во согласност со закон.

Кој било граѓанин кој живее во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, во комуникацијата со подрачните единици на министерствата, може да употреби кој било од службените јазици и неговото писмо. Подрачните единици надлежни за тие единици на локална самоуправа одговараат на македонски

јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот. Секој граѓанин во комуникацијата со министерствата може да употребува еден од службените јазици и неговото писмо, а министерствата одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот.

Во органите на државната власт во Република Македонија службен јазик различен од македонскиот јазик, може да се користи во согласност со закон.

Во единиците на локалната самоуправа јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од граѓаните е службен јазик, покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо. За употреба на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во единиците на локалната самоуправа, одлучуваат органите на единицата на локалната самоуправа.

Со овој Амандман се заменува членот 7 од Уставот на Република Македонија.

Ценејќи ги оспорените одредби од Законот од аспект на нивната согласност со цитираниот амандман Судот смета дека истите не можат да се стават под сомнение по однос на нивната уставност од причина што Амандманот V го регулира прашањето за употреба на службениот јазик, како и употребата на јазикот на заедниците во локалната самоуправа, како посебно и издвоено право од правото на образование на јазикот на заедниците.

Имено, имајќи го предвид фактот што оспорените одредби од Законот не го уредуваат прашања за службената употреба на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо и јазикот и писмото на припадниците на заедниците, туку уредуваат одделни прашања од комплексот на образованието на припадниците на заедниците, како и фактот што службената употреба на јазикот и писмото на заедниците е посебно и издвоено право од правото на припадниците на заедниците за образование на својот јазик, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорените одредби со Амандманот V од Уставот.

9. На крај, ценејќи ги оспорените одредби од Законот, Судот утврди дека во нив се имплементирани нормите од ратификуваните меѓународните акти што се однесуваат на правата на

припадниците на националностите на образование и на забраната за дискриминација, кои се составен дел на правниот поредок на Република Македонија според членот 118 од Уставот.

10. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

Решението за неповедување постапка за оценување на уставноста на членот 83 став 2 и делот на членот 95 став 2, Судот го донесе со мнозинство гласови. (У. бр.171/2003)

112.

- Принцип на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија

- The principle of the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia

- Одредби од закон кои не се јасно и прецизно формулирани и се неконзистентни и противречни со концепцијата на законот, не се во согласност со принципот на владеењето на правото, утврден во членот 8 од Уставот, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- Provisions of a law that are not clearly and precisely formulated and are inconsistent with the concept of the law, are not in concordance with the principle of the rule of law, defined in Article 8 of the Constitution, as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и член 112 од Уставот на Република Македонија, како и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 4 став 1 и член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за спорт ("Службен весник на Република Македонија" бр.66/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Сојузот на спортските федерации на Македонија со Решение У.бр.196/2004 од 6 јули 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 4 став 1 и член 19 од законот означен во точката 1 од оваа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека со оспорениот став 1 на член 4 од Законот всушност се врши додавање на нов став 4 по ставот 3 на членот 14 од изворниот текст на Законот за спорт.

Според оспорениот став 1 на член 4, односно новиот став 4 на членот 14 од Законот, спортските дисциплини кои произлегуваат од ист вид на спорт и кои меѓу себе се разликуваат според правилата и системот на натпреварување, можат да основаат државна спортска федерација во соодветната спортска дисциплина.

Според оспорениот член 19 од Законот, во членот 9 ставови 4 и 5, членот 12, членот 14 став 2, членот 42 став 4, членот 44 ставови 2 и 4, членот 46 ставови 1 и 3, членот 47 став 2, членот 49 став 1, членот 50 ставови 2 и 3, членот 51 став 3, членот 55 став 3, членот 60 став 1 и членот 79 став 1 зборот "Национална" се заменува со зборот "Државна".

Во членот 11 став 6, членот 18 став 1, членот 28 ставови 1 и 2, членот 41, членот 57 став 1 и членот 70 зборот "националните" се заменува со зборот "државните".

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружувањето заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, а во ставот 2 на овој член се утврдува дека граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 47 став 5 од Уставот, Републиката освен техничката култура го поттикнува и помага и спортот.

Уставно утврдената улога на Републиката да го поттикнува и помага спортот ја изразува комплементарноста, односно заемниот интерес на граѓанинот, како поединец и на државата во задоволување и остварување на правата и интересите од областа на спортот.

Така, во интерес и на државата и на граѓанинот, со Законот за спорт ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/2002 и 66/2004) се уредуваат условите и начинот на вршењето на дејноста спорт, остварувањето на јавниот интерес во спортот, стопанисувањето со објекти за спорт во сопственост на Република Македонија, општините и градот Скопје, како и други прашања од значење за спортот (член 1).

Дефинирајќи го спортот во членот 2 од Законот како дејност која ги опфаќа сите форми на спортски активности на спортистите од сите возрасти, како и спортско-рекреативните активности на граѓаните, законодавецот во членот 3 од овој закон, како организациони облици што ја вршат дејноста спорт ги утврдува спортските здруженија на граѓаните и другите правни лица од областа на спортот.

Она што е суштествено за конкретниот предмет е тоа што во членот 5 од овој закон е утврдено дека заради остварување на потребите од занимавање со активности и заштита на правата и интересите од областа на спортот, граѓаните можат слободно и доброволно да се здружуваат и да основаат спортски здруженија, под услови и на начин утврдени со закон, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Во однос на здружувањето на спортските клубови, Законот содржи неколку решенија и тоа:

Во членот 13 од Законот е утврдено дека спортските клубови од различни спортови, заради остварување на јавниот интерес на општината и градот Скопје во областа на спортот и заради планирање и реализација на програмските активности, можат да се здружуваат во општински и градски спортски сојуз од различни спортови (став 1), а спортските клубови од ист спорт на ниво на општината, односно градот Скопје, заради остварување и реализација на заеднички програмски активности, можат да се здружуваат во општински, односно градски сојузи од ист спорт.

Според членот 14 став 1 од Законот, спортските клубови од ист спорт, како и од училишниот, студентскиот и спортот на инвалидизирани лица, можат да се здружуваат во соодветна национална (во овој став зборот "национална" со членот 19 не е заменет со зборот "Државна") спортска федерација на Република Македонија заради:

- поттикнување и унапредување на соодветниот спорт;
- реализирање на утврдената програма за развој на спортот;
- усогласување и координирање на програмските активности на здружените членки.

Според ставот 2 на член 14 од Законот, Државната (по измените извршени со оспорениот член 19 став 1 од Законот, а пред тоа "националната") спортска федерација на Република Македонија, покрај работите од став 1 на овој член, ги составува и се грижи за државните репрезентации.

Според ставот 3 на член 14 од Законот, во еден спорт може да се основа само една национална (државна) спортска федерација.

Во ставот 4 на член 14 од Законот (овој став како што е веќе наведено е додаден со оспорениот став 1 на член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за спорт) е утврдено дека спортските дисциплини кои произлегуваат од ист вид на спорт и кои меѓу себе се разликуваат според правилата и системот на натпреварување можат да основаат државна спортска федерација во соодветната спортска дисциплина.

Понатаму, во ставот 6 на членот 14 од Законот е утврдено дека државна спортска федерација е онаа федерација во која се здружени повеќе од половината спортски клубови во Република Македонија кои имаат решенија за вршење дејност од ист вид на спорт.

Според членот 15 од Законот, спортските здруженија од членот 13 и националните (и во овој член зборот "националните" изречно не е заменет со зборот "државните") спортски федерации на Република Македонија, заради остварување на заеднички интерес за развој на спортот, можат да се здружуваат во сојуз на спортските федерации на Република Македонија.

Согласно членот 16 став 1 од Законот, во меѓународните асоцијации од областа на спортот можат да се зачленуваат само националните (државните) спортски федерации од соодветниот спорт и ги претставуваат и застапуваат спортските клубови од соодветниот спорт кои имаат решение за вршење дејност спорт.

Од анализата на наведените и другите законски одредби произлегува дека меѓу прашањата што на специфичен начин се уредени со Законот за спорт, како специјален закон во однос на Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998) се и облиците во кои можат да се здружуваат спортските клубови на општинско, односно на ниво на град Скопје (општински односно градски спортски сојузи од ист или различни спортови) и на ниво на Републиката (во државна спортска федерација и во сојуз на спортските федерации на Република Македонија).

Од членовите 13, 14 и 15 од Законот за спорт, во кои се утврдени посебните облици на здружување на спортските клубови, може да се констатира дека тие заедно со Законот за здруженија на граѓаните и фондациите, всушност претставуваат операционализација на членот 20 од Уставот и се во функција на создавање правни претпоставки за доследно и ефикасно остварување на уставно гарантираното право на граѓаните слободно да се здружуваат во здруженија. Оттука, во оваа функција треба да се толкува целта и суштината и на оспорената одредба на членот 4 став 1 од Законот, поради што од овој аспект не е спорна нејзината согласност со Уставот, затоа што согласно Уставот законодавецот има право со закон да го регулира начинот и условите за остварување на слободо-

дите и правата утврдени со Уставот и признати во меѓународното право.

Меѓутоа, разгледувајќи го оспорениот член 4 став 1 од Законот во корелација со членот 13 и членот 14 во целина, Судот констатира дека неговата формулација е специфична и се разликува по тоа што оспорената одредба е насочена и се однесува на "спортските дисциплини" кои согласно оваа одредба можат да основаат државна спортска федерација, наспроти членот 13 и 14 во целина, кои се однесуваат на "спортските клубови" како субјекти кои можат да се здружуваат во соодветни сојузи и државни спортски федерации на Република Македонија од соодветниот спорт.

Со оглед на тоа што во член 4 став 1 од Законот се утврдува право на здружување во државна спортска федерација, а притоа конкретно не се прецизирани субјектите кои можат да бидат носители на ова право, бидејќи очигледно е дека "спортските дисциплини" не се тоа, Судот оцени дека одредбата на овој член според начинот на кој е формулирана сама за себе е нејасна и неприменлива, што е доволен аргумент за нејзината несогласност со Уставот и тоа од аспект на принципот на владеењето на правото, според кој одредбите треба да бидат јасни, прецизни и применливи.

Освен во однос на формулацијата на субјектите кои согласно оспорениот член 4 став 1 од Законот можат да ја основаат државната спортска федерација од соодветната спортска дисциплина, законодавецот има различен и недоволно јасен пристап во однос и на определувањето на статусот, местото и улогата, односно значењето на овие државни спортски федерации во системот на вршењето на дејноста спорт согласно Законот, а не прави ни јасна дистинкција во тој поглед меѓу нив и државните спортски федерации од ист вид спорт. Ова произлегува доколку оспорената одредба се анализира во однос и на другите членови од Законот.

Така, имајќи предвид дека согласно членот 14 став 3 од Законот во еден спорт може да се основа само една национална (односно државна) спортска федерација, дека согласно став 6 на истиот член државна спортска федерација е онаа во која се здружени повеќе од половината спортски клубови во Република Македонија кои имаат решение за вршење дејност од ист вид на спорт и дека согласно член 16 став 1 од Законот во меѓународните асоцијации можат да се зачленуваат само државните спортски федерации од соодветниот спорт, произлегува дека оспорената одредба е

неконзистентна и противречна со наведените одредби од Законот, а особено со ставот 3 на член 14 според кој се исклучува можноста во еден спорт да се основа повеќе од една државна спортска федерација наспроти оспорениот член кој предвидува токму таква можност.

Исто така, тргнувајќи од тоа дека Законот за спорт во целиот текст оперира со термините "Државна спортска федерација" или "државни спортски федерации", додека термините "Државна спортска федерација во соодветната спортска дисциплина", освен во оспорениот член 4 став 1 од Законот не се сретнуват во ниен друг член, од целината на Законот (и тоа после неговите изменувања и дополнувања извршени со Законот чии одредби се оспоруваат со иницијативата) произлегува дека не е сосема јасно дали одредбите од соодветните членови како на пример членот 41, членот 42 став 4, членот 44, членот 46, членот 47, членот 49, членот 50 и друго, (во кои се утврдени работи кои со Законот и се пренесени на државните спортски федерации како вршење на еден вид јавни овластувања) се однесуваат само на државната спортска федерација основана за ист вид спорт или сите тие одредби или само некои од нив се однесуваат и на државната спортска федерација во соодветната спортска дисциплина предвидена во оспорениот член 4 став 1 од Законот.

Поради наведеното Судот смета дека се доведува во прашање и легитимната цел која воопшто сакала да се постигне со инкорпорирање на членот 4 став 1 во Законот, па затоа може да се каже дека со овој член е извршено нарушување на конзистентноста на концепцијата на Законот, која пред да се внесе овој член беше поставена на доволно јасни основи.

Со оглед на тоа што одредбата на членот 4 став 1 од Законот поради наведените причини не дава доволно гаранција за остварување на принципот на владеењето на правото, Судот оцени дека оваа одредба не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, во кој овој принцип е утврден како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

6. Во врска со оспорениот член 19 од Законот, Судот утврди дека именувањето на спортските федерации како државни не соодветствува на нивниот статус на невладини организации кој што произлегува од основот и начинот на нивното основање, функционирање и финансирање. Имено, анализата на одредбите на Законот за спорт упатува на заклучок дека спортските федерации не се основаат

по сила на Законот, туку врз основа на принципот на слободно здружување, и тоа од страна на спортските клубови како здруженија на граѓани што вршат дејност спорт во смисла на овој закон кои доброволно можат да се здружуваат во спортски федерации, под услови и на начин утврдени со овој закон. Согласно Законот, исто така, спортските федерации, како здруженија на спортските клубови се независни од државата и во поглед на нивното финансирање, така што и од тој аспект тие не би можело да се третираат како државни.

Според мислењето на Судот, извршената измена во именувањето на спортските федерации од национални во државни не може да се оправда ниту со намерата на законодавецот што сакал да ја постигне со тоа, а според образложението на Предлогот на законот со оваа измена се сакало да се истакне дека спортските федерации од сите видови спортови се во Република Македонија, како држава која се грижи за остварување на јавниот интерес во спортот, без оглед дали е во надлежност на општините и градот Скопје или на ниво на Република Македонија. Ваквата намера според Судот требало да се искаже на друг начин, а не на начин што го доведува во прашање карактерот на овие организации како нелвадини, односно недржавни, што впрочем го имале и пред измените извршени со овој член од Законот.

Тргувајќи од тоа дека именувањето на спортските федерации, како и на секој друг субјект во правото, треба да биде одраз, односно да соодветствува на нивниот вистински статус и карактер, затоа што тоа е суштествен елемент за нивно препознавање и е од влијание за воспоставувањето на односи со други субјекти во земјата или пошироко, а именувањето на спортските организации како државни не го одразува нивниот статус на невладини организации, каков што го имаат согласно законот, туку упатува дека тие се државни, Судот оцени дека член 19 од Законот не е во согласност со Уставот, а пред се со членот 8 став 1 алинеја 3.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.196/2004)

113.

- Закон за изменување и дополнување на Законот за средно образование (завршниот испит во средното образование) (поведување на постапка)

- Law on Changing and Supplementing the Law on Secondary Education (final examination in secondary education) initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 14 став 2, 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на:

- Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1992 и 18/1993).

- Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994 и 66/1994).

3. Велко Наумоски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актите означени во точката 2 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорените правилници биле донесени според Законот за насоченото образование кој престанал да важи со донесувањето на Законот за средно образование. Според подносителот на иницијативата, Судот требало да го запре извршувањето на оспорените правилници бидејќи им престанала важноста, а не биле усогласени со Законот за средно образование, а Министерството за образование и наука да ги ослободи сите ученици од обврската да полагаат завршен испит. Понатаму во иницијативата се наведува дека по укинувањето од страна на Уставниот суд на Република Македонија на Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005) и Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005) Министерството за образование и наука наместо да најде решение во корист на сите ученици, доставило информација до средните училишта според која завршниот испит ќе се спроведува според старата практика по која учениците со континуиран одличен успех се ослободуваат од полагање на завршниот испит односно според правилник кој престанал да важи. Според подносителот на иницијативата ако одличните ученици се ослободувале од полагање на завршен испит и оваа година, бидејќи не биле навреме информирани дека законот всушност и нив ги обврзува на полагање на завршен испит, нужно требало да се ослободат од истиот и останатите ученици, за да не се загрози нивното право на еднаквост, стекнато со Уставот и со Законот за средно образование.

Постапувајќи по поднесената иницијатива, а согласно член 14 став 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот по сопствена иницијатива поведе постапка за оценување на уставноста на членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2005), затоа што пред Судот основано се постави прашањето дали со оваа законска одредба не се доведува во прашање уставниот принцип на владеењето на правото и правната сигурност.

4. Судот на седницата утврди:

а) Врз основа на член 66 став 5 од Законот за насоченото образование ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.16/1985, 29/1986, 7/1988, 18/1989, 29/1989, 12/1990,

29/1990, 11/1991 и 40/1991) Републичкиот педагошки совет на 27 декември 1991 година донел Правилник за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1992).

Републичкиот педагошки совет на 2 февруари 1993 година донел Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/1993).

Според членот 3 од овој правилник, по членот 5 се додава нов член 5-а кој гласи: "Учениците кои покажале одличен успех во текот на сите години на образованието во средните училишта, се ослободуваат од обврската за полагање на завршниот испит во делот на писмената работа по македонски јазик и литература, односно јазикот на кој ученикот ја следел наставата и литературата.

Учениците кои покажале одличен успех во текот на сите години на средното образование подготвуваат практична работа, односно изработуваат индивидуална писмена работа.

Учениците кои покажале одличен успех во текот на четирите години на гимназиското образование се ослободуваат од обврската за одбрана на индивидуалната писмена работа и од усниот испит.

Учениците кои покажале одличен успех во текот на сите години на средното стручно образование се ослободуваат од извршување на практичната задача и од усното образложение на практичната задача".

б) Врз основа на член 66 став 5 од Законот за насоченото образование, министерот за образование и физичка култура на 24 октомври 1994 година, донел Правилник за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994).

Според членот 46 на овој правилник, со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1992 и 18/1993).

Министерот за образование и физичка култура на 5 декември 1994 година, донел Правилник за изменување на

Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.66/1994).

Според членот 1 од овој правилник во Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994), членот 46 се менува и гласи: "Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1992, 18/1993 и 26/1993), престанува да важи со денот на почетокот на примената на овој правилник".

Според членот 2, овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува за учениците кои ќе се запишат во училиштата за средно образование во учебната 1995/96 година.

в) Врз основа на член 38 став 2 од Законот за средно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 20/2002, 40/2003, 42/2004 и 67/2004) министерот за образование и наука на 27 јануари 2005 година, донесе Правилник за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование и Правилник за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005).

Според членот 44 од Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование, со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за содржината и организацијата на завршнит испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994 и 66/1994).

г) Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.31/2005 од 15 јуни 2005 година ги укина Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во училишната матура во гимназиското образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005) и Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на

учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005).

5. Судот, исто така утврди дека Собранието на Република Македонија на 5 јули 2005 година донесе Закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2005).

Со членот 6 од овој закон, членот 115 се менува и гласи: "Учениците кои гимназиското образование, уметничкото образование, тригодишното и четиригодишното стручно образование го завршуваат во учебната 2005/2006 година, полагаат завршен испит според одредбите од Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994 и 66/1994).

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Имајќи предвид дека со членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование се воспоставува важење на Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994 и 66/1994) кој неспорно престанал да важи во целина и не е повеќе дел од правниот поредок на државата, пред Судот основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот во однос на правната сигурност како елемент на принципот на владеењето на правото.

7. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи предвид дека оспорените правилници престанале да важат и не се повеќе дел од правниот поредок на Република Македонија, Судот ја отфрли иницијативата поради постоење на процесни пречки за одлучување.

8. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.102/2005)

114.

- Важење, односно неважење на подзаконски акт

- Validity, that is, invalidity of sub-legal act

- Со закон не може да се воспостави важење на подзаконски акт кој престанал да важи во целина и не е повеќе дел од правниот поредок на државата, бидејќи тоа не е во согласност со Уставот во однос на правната сигурност како елемент на принципот на владеењето на правото.

- There may not be established, by law, a validity of sub-legal act that ceased to be valid in its entirety and is not longer part of the constitutional order of the state, since that is not in agreement with the Constitution in view of the legal safety as an element of the principle of the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членовите 14 став 2 и 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива на Велко Наумоски од Скопје, а согласно член 14 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.102/2005 од 26 октомври 2005 година, поведе постапка за оценување на уставноста на член 6 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето дали со оваа законска одредба не се доведува во прашање уставниот принцип на владеењето на правото и правната сигурност.

4. Судот, на седницата утврди дека Собранието на Република Македонија на 5 јули 2005 година донесе Закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2005).

Со членот 6 од овој закон, членот 115 од Законот за средното образование се менува и гласи: "Учениците кои гимназиското образование, уметничкото образование, тригодишното и четиригодишното стручно образование го завршуваат во учебната 2005/2006 година, полагаат завршен испит според одредбите од Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994 и 66/1994).

Судот, исто така утврди дека Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование од 1994 година, престанал да важи и е надвор од правниот поредок на Република Македонија со донесување на Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.44/1995), бидејќи со овој закон Правилникот го изгубил основот за неговото донесување.

Освен тоа, овој Правилник престанал да важи и согласно членот 44 од Правилникот за начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во завршниот испит во средното стручно образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2005) кој што Уставниот суд на Република Македонија го укина со Одлука У.бр.31/2005 од 15 јуни 2005 година.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Имајќи предвид дека со членот 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование се воспоставува важење на Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/1994 и 66/1994) кој неспорно престанал да важи во целина и не е повеќе дел од правниот поредок на државата, Судот оцени дека членот 6 не е во согласност со Уставот во однос на правната сигурност како елемент на принципот на владеењето на правото.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.102/2005)

11. Кривично право

11. *Criminal law*

115.

- Уверение за неизречена мерка на безбедност

- *Certificate for non-pronounced security measure*

- Доставувањето на уверение дека со правосилна пресуда на понудувачот не му е изречена мерка на безбедност - забрана на вршење на дејност е во непосредна врска со неговата способност успешно да ја изврши бараната услуга или работа на која се однесува понудата.

- *The communication of a certificate that the bidder has not been pronounced, by an effective judgment, a security measure – prohibition to perform an activity is in direct connection with his ability to successfully carry out the service or work requested to which the bid refers.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 40 став 1 алинеја 6 од Законот за јавните набавки ("Службен весник на Република Македонија" бр.19/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба не била во согласност со Уставот на Република Македонија затоа што правните последици од осудата настапувале по сила на закон, а не како конкретна санкција што ја изрекува суд со правосилна судска одлука.

Исто така, по однос на оспорената одредба се наведува дека законодавецот не се придржувал кон принципот за забрана на барање на докази од граѓаните за нивната осудуваност или неосудуваност определен во членот 106 став 5 од Крвичниот законик, што не било во согласност со владеењето на правото како темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Оттаму, смета дека одредбата не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 51 став 1 и член 98 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 40 став 1 алинеја 6 од Законот за јавните набавки за својата финансиска и економска способност, понудувачот обезбедува и доставува со понудата соодветни документи, меѓу кои и уверение дека со правосилна пресуда не му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на дејност.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 2 точка 4 од Законот за јавните набавки, понудувач е домашно или странско правно или физичко лице-снабдувач или обезбедувач на стоки, услуги или работи, кое поднесува понуда.

Тргувајќи од содржината на оспорената одредба, меѓу другите документи за утврдување на финансиската и економската способност, понудувачот треба да достави и уверение дека со правосилна пресуда не му е изречена мерка на безбедност - забрана на вршење на дејност, а како составен дел на целокупната документација што е потребно да се достави заедно со понудата.

Оттаму, според мислење на Судот доставувањето на бараното уверение е во непосредна врска со способноста на понудувачот успешно да ја изврши бараната услуга или работа на која се однесува понудата.

Впрочем на овој начин и се оживотворува, реализира правното дејство на изречената мерка на безбедност забрана на вршење на дејност, должност или професија. Во спротивно изречената мерка во правосилната пресуда би останала без правен ефект.

Оттука, определувањето во Законот за јавните набавки, исполнување на условот спрема понудувачот да не е изречена мерка забрана на вршење на дејност, според Судот, не може да се смета за несогласно со одредбите од Уставот на Република Македонија на кои се темели иницијативата.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со член 8 став 1 алинеа 3 и 4, член 9, член 13 став 1 член 14 став 1, член 51 став 1 и член 98 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 93/2004)

116.

- Присилно доведување лице во органот на Министерството за внатрешни работи

- Forced bringing of a person in the body of the Ministry of Interior

- Не може да се постави прашањето за уставноста на законската одредба според која присилното доведување на лицето во органот на Министерството за внатрешни работи е условено со постоење на судска одлука и постоење на определени случаи и постапка утврдени во закон.

- There may not be a question about the constitutionality of the legal provision under which forced bringing of a person in the body of the Ministry of the Interior is conditioned by the existence of a court decision and the existence of certain cases and procedure defined in law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 49 став 7 и 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.74/2004).

2. Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, застапуван од претседателот Мирјана Најчевска на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби од Законот не биле согласни со член 12 став 2 од Уставот на Република Македонија, затоа што со нив се правела генерална повреда на неприкосновеноста на личната слобода.

Имено, подносителот на иницијативата смета дека лицето кое е повикано или присилно доведено во органот на Министерството за внатрешни работи, независно од тоа што ќе биде известно дека не е лишено од слобода, сепак лишувањето од слобода не значело само држење на лицето со сила во одредена просторија, туку и самиот факт дека лицето или не може да напушти одредено место или е обврзано да дојде на некое друго место, претставувало вид на лишување од слобода, односно ограничување на слободата.

За подносителот на иницијативата е ирелевантен фактот што во оспорените одредби од Законот за приведувањето на лицето кумулативно се исполнети двата услови: постоење на судска одлука и очигледно избегнување на лицето да се јави на уредно доставена покана во која било предупредено за можноста од присилно доведување, затоа што смета дека присилното доведување е оправдано само за изведување на лицето пред надлежните судски органи - кога се работи за осомничено лице.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 49 став 7 од Законот повиканото лице може присилно да се доведе само со судска одлука и само тогаш кога очигледно избегнува да се јави на уредно доставена покана во која било предупредено на можноста од присилно доведување и тогаш кога своето недоаѓање нема да го оправда. Лицето кое се јавило на поканата или било присилно

доведено, а одбило да даде известување не може повторно да се повикува од исти причини.

Во членот 49 став 8 од Законот е предвидено дека лицето кое е повикано или присилно доведено ќе се поучи за правата од членот 3 на овој закон, како и за околноста дека истото не е лишено од слобода и дека откако ќе даде или одбие да даде известување може да си оди.

4. Согласно член 12 став 2 од Уставот на Република Македонија никој не може да му биде ограничена слободата освен со одлука на Судот и во случаи и во постапка утврдена со закон.

Од оваа одредба произлегува дека Уставот предвидува можност за ограничување на слободата само кога кумулативно се исполнети два услова: 1. да постои одлука на судот и 2. случаите и постапката на тоа ограничување на слободата да бидат утврдени со закон.

Со други зборови, според Уставот законодавецот е овластен да ги определи случаите и постапката кога слободата на човекот може да биде ограничена.

Врз основа на оваа одредба е донесен Законот за кривичната постапка според кој пред да се донесе правосилна пресуда, слободите и правата на обвинетиот и другите лица можат да бидат ограничени само во мера која е нужна и под услови што ги предвидува Законот.

Според Законот ако постојат основи за сомневање дека е извршено кривично дело за кое се гони по службена должност, Министерството за внатрешни работи е должно да ги преземе потребните мерки да се пронајде сторителот на кривичното дело, соучесникот да не се скрие или не побегне, да се откријат или обезбедат трагите на кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ, како и да се соберат сите известувања што би можеле да бидат од корист за успешното водење на кривичната постапка.

Во оваа констелација во ставот 6 на овој член од Законот (кој не е оспорен и чија содржина подносителот на иницијативата не ја зема предвид) е предвидено дека заради собирање на потребни известувања, Министерството за внатрешни работи со писмена

покана може да повикува граѓани, а во поканата мора да се наведат причините за повикувањето и правата од членот 3 на овој закон (лицето да биде известно на јазик што го разбира, да му се соопштат причините за повикување, да се поучи за правото да молчи, и сл.).

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека оспорените одредби од ставот 7 и 8 на овој член од Законот кои предвидуваат поканетото лице да може да биде присилно приведено доколку постои судска одлука и кога очигледно избегнува да се јави на уредно доставена покана во која било предупредено на можноста од присилно доведување и кога своето недоаѓање нема да го оправда, како и обврската од страна на надлежниот орган да го поучи за неговите законски права и за околноста дека истото не е лишено од слобода, односно дека откако ќе даде или одбие да даде известување, може да си оди, се согласни со член 12 став 2 од Уставот на Република Македонија.

Според мислењето на Судот оспорените одредби од ставот 7 и 8 од член 49 од Законот за изменување и дополнување на Законот за кривичната постапка, кој присилното доведување на лицето во органот на Министерството за внатрешни работи го условуваат со кумулативно исполнување на двата услови: постоење на судска одлука и постоење на определени случаи и утврдена постапка, всушност го доразработуваат став 6 од истиот член според кој заради собирање на потребни известувања, Министерството за внатрешни работи може со писмена покана да повикува граѓани.

Во овој контекст, Судот имаше предвид и дека оспорената одредба од Законот е сместена во главата А - претходна постапка што укажува дека не станува збор за лишување од слобода, туку за приведување на лице на кое претходно му била уредно доставена покана и во која било предупредено за можноста од присилно доведување, а своето недоаѓање нема да го оправда.

Имајќи предвид дека Законот за кривичната постапка ги утврдува правилата со кои се осигурува никој невин да не биде осуден, а на виновникот да му се изрече кривична санкција, тогаш е несомнено дека законодавецот мора да предвиди претходна постапка, во која спаѓаат и оспорените одредби од Законот кои всушност претставуваат баланс помеѓу заштитата на човековите права и слободи и овластувањето на Министерството за внатрешни работи, во откривањето на сторителите на кривичните дела.

Од тие причини, Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на оспорените одредби од Законот за кривичната постапка.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.211/2004)

117.

- Одобрение од министерот за правда за гонење за сторено кривично дело

- Approval by the Minister of Justice for prosecution for a committed criminal offence

- Барањето за одобрение од министерот за правда за гонење за сторено кривично дело од членовите 181 и 182 од Кривичниот законик не е спротивно на уставно утврдената самостојност на јавното обвинителство и има за цел да се обезбеди непречено извршување на важни функции на државата и нејзините органи што тие ги имаат на меѓународен план со странски држави или меѓународни организации.

- The request for approval by the Minister of Justice for prosecution for a committed criminal offence under Articles 181 and 182 of the Criminal Code is not contrary to the constitutionally defined autonomy of the public prosecutor's office and is aimed at ensuring unobstructed execution of important functions of the state and its bodies which they have internationally with foreign states or international organisations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 183 во делот: "и по одобрение на министерот за правда" од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр. 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003 и 19/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 183 во делот: "и по одобрение на министерот за правда" од Кривичниот законик.

Според наводите во иницијативата со оспорениот дел од одредбата се ограничувало, односно условувало јавното обвинителство да бара одобрение од министерот за правда да може да преземе гонење за сторено кривично дело од членовите 181 и 182 од Кривичниот законик, иако овој орган, согласно член 106 став 1 од Уставот бил предвиден како единствен и самостоен орган што ги гони сторителите на кривичните дела и другите со закон утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со закон.

Имено, во наведената уставна одредба или во која било друга уставна одредба не постоело ограничување за јавното обвинителство во насока да мора претходно да бара одобрение од министерот за правда за да преземе гонење за било кое кривично дело. Оттаму, подносителот на иницијативата цени дека со оспорениот дел од одредбата се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 96 и член 106 став 1 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 181 од Кривичниот законик, тој што со намера за исмејување јавно ќе изложи на подбив странска држава, нејзиното знаме, грб или химна или шеф на странска држава или дипломатски претставник на странска држава во Република Македонија, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години (Повреда на угледот на странска држава).

Според член 182 од истиот Законик, тој што со намера за исмејување јавно ќе изложи на подбив меѓународна организација или нејзини преставници, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години (Повреда на угледот на меѓународна организација).

Според член 183 од истиот Законик, насловен како Гонење за кривични дела против честа и угледот на странска држава и меѓународна организација, гонењето за кривичните дела од членовите 181 и 182 се презема на барање на странската држава, односно меѓународната организација и по одобрение на министерот за правда. Одредбата се оспорува во делот: "и по одобрение на министерот за правда".

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 91 алинеја 8, 9,10 и 11 од Уставот, Владата на Република Македонија, меѓу другото одлучува за признавање на држави и влади, воспоставува дипломатски и конзуларни односи со други држави, донесува одлуки за отварање на дипломатско-конзуларни претставништва во странство, предлага именување амбасадори и пратеници на Република Македонија во странство и именува шефови на конзуларни претставништва.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 106 од Уставот, јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган кој ги гони сторителите на кривичните дела и на други со закон утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со закон (став 1). Јавното обвинителство ги врши своите функции врз основа и во рамките на Уставот и закон (став 2).

Според член 2 од Законот за јавното обвинителство ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2004), јавното обвинителство е единствен и самостоен орган кој ги гони сторителите на кривичните и други со закон утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со закон. Според став 3 од истата одредба, јавното обвинителство своите функции ги врши врз основа и во рамките на

Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Македонија.

Според член 132 став 2 од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр. 15/1997, 44/2002 и 74/ 2004), кога со закон е определено дека за гонење на одделни кривични дела е потребно претходно одобрение од надлежен државен орган, јавниот обвинител не може да бара спроведување на истрага, ниту да подигне непосредно обвинителен акт, односно обвинителен предлог ако не поднесе доказ дека е дадено одобрение.

Според член 355 став 1 точка 5 од истиот Закон, суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка постои, ако судот ги повредил прописите на кривичната постапка по прашањето дали постои обвинение од овластениот тужител или предлог од оштетениот односно одобрение од надлежниот орган. Според член 367 став 1 точка 1, второстепениот суд мора секогаш по службена должност да испита дали постои повреда на членот 355 став 1 точка 5 и во случај да утврди постоење на таква повреда доаѓа до укинување на првостепената пресуда.

5. Уставот на Република Македонија, како и одредбите од Законот за јавното обвинителство го определуваат јавното обвинителство како единствен и самостоен орган кој ги гони сторителите на кривичните дела и на други со закон утврдени казниви дела, при што јавното обвинителство своите функции ги врши врз основа и во рамките на Уставот и закон. На кој начин и под кои услови јавното обвинителство како единствен и самостоен орган ќе ја извршува својата функција не е прашање што се уредува со Устав, туку извршувањето на функцијата се уредува со закон.

Во таа смисла за одредено лице да биде гонето за кривичното дело "Поведа на угледот на странска држава" од член 181 и кривичното дело "Поведа на угледот на меѓународна организација" од член 182 од Кривичниот законик предвидено е исполнување на одредени процесни претпоставки. Во конкретниот случај за наведените кривични дела со оспорниот дел од одредбата се предвидува постоење на одобрение од надлежен државен орган, или во случајот се бара одобрение од министерот за правда. На одобрението пак му претходи барање од странска држава или меѓународна организација, чиј углед е повреден, што значи дека во отсуство на конкретно барање министерот за правда не се впушта во

оцена на целесообразноста за водење на постапка спрема конкретен сторител.

Процесната претпоставка во форма на одобрение од надлежен државен орган е предвидена и во членот 132 став 2 од Законот за кривичната постапка. Притоа, исполнувањето на позитивна процесна претпоставка е услов што се предвидува со пропис што мора да биде исполнет за судот да може да одлучува по конкретен кривичен предмет и истиот има за цел пред поведувањето на постапката да се утврди дали во конкретниот случај е целесообразно (опортуно) против одреден сторител на кривично дело да отпочне кривична постапка.

Дали за конкретниот случај постои одобрение на надлежен орган судот внимава по службена должност во сите фази на постапката, а во случај да е донесена пресуда без потребното одобрение, судот прави суштествена повреда на одредбите на постапката од членот 355 став 1 точка 5 од Законот за кривичната постапка, која неминовно доведува до укинување на пресудата.

Значи, од процесно правен аспект исполнувањето на одредени процесни претпоставки, меѓу кои и постоењето на одобрение од надлежен орган претставува одредено ограничување во самостојноста на вршењето на јавнообвинителската функција, кое е определено во закон, во случајот Законот за кривичната постапка.

Меѓутоа, уставно утврдената самостојност на јавното обвинителство не значи дека тој е изолиран орган со неограничени и неопределени функции што би биле цел сами за себе, туку како самостоен државен орган тој има определени права и должности што не го исклучуваат уставниот механизам за вршење на неговата функција врз основа и во рамките на Уставот и закон.

Имено, тргнувајќи од содржината на членот 91 алинеја 8, 9, 10 и 11 од Уставот, јасно произлегуваат овластувањата на Владата на Република Македонија што таа ги има на меѓународен план. Оттаму, потребата од постоењето на одобрение од министерот за правда за гонење за сторено кривично дело од членовите 181 и 182 од Кривичниот законик, разгледувана од уставно правен аспект, нема за цел да ја наруши самостојноста на јавниот обвинител во извршувањето на неговата функција, туку да се обезбеди непречено извршување на важни функции на државата и нејзините органи што

тие ги имаат на меѓународен план со странски држави или меѓународни организации.

Според тоа барањето на одобрение од министерот за правда не претставува мешање во вршењето на јавно обвинителските функции, ниту нарушување на самостојноста на овој орган и барањето на така предвиденото одобрение е во функција на извршување на одделни работи на јавното обвинителство и Владата на Република Македонија, врз основа и во рамките на Уставот и закон.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот дел од одредбата од Кривичниот законик со членот 106 став 1 и 2 од Уставот.

Од истите причини Судот оцени дека оспорениот дел од одредбата е во согласност и со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 96 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 106/2005)

12. Пензиско и инвалидско осигурување

12. *Pension and disability insurance*

118.

- Остварување на правото на надомест без доказ за престанок на правното лице

- Realisation of the right to compensation without a proof for termination of the legal entity

- Со оспорената статутарна одредба се разработува начинот на остварување на правото на паричен надоместок и во неа не се утврдува какви последици ќе настапат во случај работникот да не достави доказ за престанок на правното лице и дали во таков случај ќе оствари право на некој од законски предвидените парични надоместоци.

- The challenged statutory provision works out the manner of realisation of the right to pecuniary compensation and it defines which consequences shall occur in case the worker fails to provide a proof for the termination of the legal entity and whether in such a case he/she shall realise the right to some of the legally envisaged pecuniary compensations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 50 од Статутот на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/1994, 34/1995, 46/1999, 10/2002, 5/2004, 23/2004 и 88/2004).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за поведување постапка за оценување на согласноста на одредбата од Статутот означен во точката 1 од ова решение со членот 429 став 1 точка 6 и членот 430 од Закон за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/1996, 7/1997, 21/1998, 37/1998, 63/1998, 39/1999, 81/ 1999, 37/2000, 31/ 2001, 50/2001, 6/2002, 61/2002, 4/2003, и 51/2003).

3. Виолета Коцевска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбата од Статутот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата и прецизирањето на иницијативата, врз основа на оспорената одредба, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија го условувал осигуреникот да приложи доказ за престанок на правното лице и ја прекинувал постапката за решавање на правата врз основа на преостаната работна способност се до конечното решавање во стечајната постапка. Во тој период осигуреникот бил спречен од Фондот да го обезбеди паричниот надоместок по основ на невработеност.

Со оспорената одредба се вршело ограничување на правата гарантирани во членот 32 и 34 од Уставот, а тие не можеле да се ограничуваат со закон или подзаконски акт.

Од друга страна членот 61 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување уредувал дека Фондот обезбедувал средства за исплата на паричните надоместоци за инвалид на трудот со преостаната работна способност кога ќе му престанел работниот однос поради престанок на правното лице поради стечај или ликвидација и тоа до неговото вработување.

Во членот 429 став 1 точка 6 од Законот за трговските друштва било предвидено дека акционерското друштво престанува со спроведување на стечајната постапка, а според членот 430 од истиот закон, ако одлуката за престанок ја донесува судот, таквата одлука судот ја запишува по службена должност.

Оттаму, се поставувало прашање дали со Статутот на Фондот може да се уредува прашање што се однесува на решавање по сила на закон, во случајот Законот за трговските друштва.

И покрај направеното прецизирање на иницијативата, Судот не можеше да согледа сосема јасни причини поради кои се бара поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одредба, а мотив за поднесување на иницијативата е се уште неосвоените права на паричен надоместок за инвалидите на трудот кои биле вработени во АД “Хемтекс“ од Скопје. Од наведената хронологијата на преземените дејствија во врска со спроведување на стечајна постапка над наведеното правно лице произлегува дека вработените треба да ги остварат правата од член 61 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување со донесување на решението за заклучување на стечајната постапка и со бришење на должникот од трговскиот регистар. Во меѓувреме вработените остваруваат паричен надоместок според одредбите од Законот за вработување и осигурување по основ на невработеност.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на членот 50 од Статутот на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија, кога правата врз основа на преостаната работна способност од ставот 3 на член 61 од Законот се остваруваат во Фондот, кон барањето се прилага доказ за престанок на правното лице.

5. Согласно член 32 од Уставот на Република Македонија, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на невработеност. Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според содржината на член 61 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994-исправка, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 5/2001-укинат, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005), правото на паричен надоместок од член 54 точка 4 и 5 на овој закон осигуреникот ги остварува во Фондот. Во членот 54 точка 4 и 5 е определено дека осигуреникот кај кого постои преостаната работна способност има право на надоместок на плата поради работа со скратено работно време (точка 4) и поради помала плата на друго работно место (точка 5).

Според член 429 став 1 точка 6 од Закон за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/1996, 7/1997, 21/ 1998, 37/1998,63/1998,39/1999,81/1999, 37/2000, 31/2001, 50/2001, 6/2002, 61/2002, 4/2003, и 51/2003), акционерско друштво престанува, меѓу другото, со спроведување на стечајна постапка.

Од содржината на член 430 од истиот закон, меѓу другото произлегува дека во случај кога одлуката за престанок на друштвото ја донесува судот, таквата одлука судот ја запишува во трговскиот регистар по службена должност. Одлуката за престанок на друштвото се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Согласно член 616 од Законот за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2004), означениот закон, како и Законот за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија" бр. 58/2002, 98/2002, 42/2003 и 85/2003) престанаа да важат. Законот што сега е во примена влезе во сила на 8 мај 2004 година. Иницијативата и прецизирањето на иницијативата се поднесени во Судот пред да влезе во сила Законот за трговските друштва што сега е во примена.

Од цитираните уставни одредби произлегува дека Република Македонија е социјална држава во која Уставот го прокламирал и утврдил право на материјална обезбеденост за време на привремена невработеност, како начин за обезбедување на социјалната правда, а правото на социјална сигурност и социјално осигурување се утврдуваат со закон и со колективен договор. Меѓутоа, под кои услови, во кој обем, за кое времетраење и на кој начин ќе се остварува ова право не е домен на уставната регулатива. Тоа е препуштено на уредувањето со закон и со колективните договори.

Членот 61 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување уредува дека Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија е субјектот, односно органот пред кој се остварува правото на паричен надоместок.

Од анализата на содржината на оспорената одредба произлегува дека во неа не е содржано условување или пак ограничување на правата врз основа на преостаната работна способност со конечно решавање на започната стечајна постапка. Во оспорената одредбата не се доведува во прашање остварувањето на правата во Фондот или утврдување на нови права надвор од закон, туку само се утврдува начинот на остварување на тие права, односно техниката на остварувањето на тие права и не може да се прифати наводот од иницијативата дека со акт на Фондот се уредуваат прашања на остварување на права што можат да бидат предмет на уредување единствено со закон и со колективен договор.

Какви последици ќе настапат во случај работникот да не достави доказ за престанок на правното лице и дали во таков случај ќе оствари право на некој од законски предвидените парични надоместоци не се утврдува со оспорената статутарна одредба, ниту пак со членот 61 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

Оттука, анализата на оспорената статутарна одредба и наведената законска одредба, според Судот укажува на фактот дека со оспорената одредба само се разработува начинот на остварување на правото на паричен надоместок во постапката пред Фондот. Тоа значи дека оспорената одредба не содржи нова изворна регулатива што е во несогласност со членот 61 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

Имајќи предвид дека оспорената одредба не содржи ограничување ниту пак условување на предвиденото право на паричен надоместок и со истата се разработува начинот на остварување на правото на паричен надоместок во постапката пред Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија, според Судот не може да се постави прашањето за нејзината согласност со член 32 и 34 од Уставот на Република Македонија, како и со член 61 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

6. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од содржината на цитираните одредби, а по однос на наводот за несогласност на оспорената одредба со член 429 став 1 точка 6 и член 430 од Законот за трговските друштва што престана да важи, Судот утврди дека не се исполнети претпоставките за оцена на законитоста од овој аспект на иницијативата од причина што престанокот на важење на законот по однос на кој се бара оцена на согласност преставува процесна пречка за одлучување по иницијативата.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положан, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.30/2004)

119.

- Усогласување на пензиите со општествено економските услови во Републиката

- Harmonisation of the pensions with the social-economic conditions in the Republic

- Законодавецот е овластен да ги определува правата од пензиското и инвалидското осигурување и нивниот обем, условувајќи го усогласувањето на пензиите со општествено економските услови во Републиката.

- The legislator is authorised to determine the rights of the pension and disability insurance and their scope, conditioning the harmonisation of the pensions with the social-economic conditions in the Republic.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 23 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.85/2003).

2. Извршниот одбор на Собранието на Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија, претставувано од претседателот на истото, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со предвидувањето усогласувањето на пензиите да се врши со 40% наместо со 80% според индексот на движењето на трошоците на животот, се менувал досегашниот износ на индексација на усогласување што ќе влијаело на висината на пензијата, затоа што така се признавал само 50% од порастот на трошоците на живот, поради што требало да се очекува и намалување на износот на пензиите, а со тоа и намалување на постигнатото ниво на стандардот што било спротивно на членот 34 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 23 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување усогласувањето на старосната пензија се врши за половина од 80% од движењето на индексот на трошоците на животот и за 20% од движењето на просечно исплатената нето плата на сите вработени во Републиката.

4. Согласно член 34 од Уставот на Република Македонија граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Од содржината на оваа одредба, произлегува дека Уставот ги предвидува социјалната сигурност и социјалното осигурување како права со тоа што упатува истите да се утврдат со закон.

Врз основа на ова овластување е донесен Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Во Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.24/2000) беше пропишано усогласувањето на пензиите да се врши според комбинираниот систем и тоа: според индексот на движењето на трошоците на живот во висина од 80% и од движењето на просечно исплатените плати на сите вработени во Република Македонија во висина од 20%.

Со новиот Закон за измена и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.85/2003) е предвидено (член 23) дека усогласувањето на пензиите ќе се врши за половина од 80% од движењето на индексот на трошоците за живот и за 20% од движењето на просечно исплатените плати на сите вработени во Републиката.

Од изнесеното произлегува дека законодавецот користејќи го институтот "преодно решение", а раководен од економските услови во Републиката и финансиската солвентност на Фондот за обезбедување на долгорочна и редовна исплата на пензиите, се одлучил за примена на комбинација на различни параметри при усогласувањето на пензиите.

На таков начин, законодавецот се определил да ја одржува вредноста на пензијата во рамките на можните средства и да обезбедува нејзино унапредување во одржлив и стабилен пензиски систем, што според него е единствено можно решение кое е компатибилно на пензискиот систем.

Според тоа, Судот оцени дека законодавецот е овластен да ги определува правата од пензиското и инвалидското осигурување и нивниот обем условувајќи го усогласувањето на пензиите со општествено економските услови во Републиката, поради што оцени дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на член 23 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување со Уставот на Република Македонија.

Што се однесува до прашањето за повреда на стекнатите права на што се повикува подносителот на иницијативата, Судот оцени дека стекнатото право на корисниците на старосна пензија е правото на користењето на пензијата, а осцилациите во смисла на нејзино смалување и зголемување е всушност политика на државата во зависност од економските состојби во неа.

Според тоа, правото на социјалното осигурување, а во тие рамки и на пензиското осигурување е едно од основните уставни права на граѓаните, поради што овластувањето на државата со закон да го уреди ова право има за цел да се создадат правни услови за негово остварување.

Во таа смисла со Законот за пензиското и инвалидското осигурување е определено задолжително пензиско и инвалидско осигурување, а стекнувањето и остварувањето на правата од овој вид на осигурување се врши во зависност од должината и обемот на вложувањето на средствата за пензиското и инвалидското осигурување под условите утврдени со закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.194/2004)

120.

- Стаж на осигурување со зголемено траење

- *Period of insurance with an expanded duration*

- Овластувањето на фондот со општ акт да ја утврди постапката и степенот на зголемувањето на стажот на осигурување на тие работни места има уставна основа поради тоа што во Законот се утврдени критериумите кои поблиску се разработуваат со општ акт на фондот, со што всушност фондот е во функција на остварувањето на законските права, а не произлегува овластување фондот да пропишува права кои не се предвидени со закон.

- *The authorisation of the fund to determine, with a general act, the procedure and the scope of increase of the period of insurance at these jobs has a constitutional basis since the Law defines the criteria which are closely worked out by a general act of the fund, with which the fund is in the function of realisation of the legal rights, and there is no authorisation for the fund to prescribe rights that are not envisaged by law.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 127 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993,

31/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 127 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата прашањето за стаж на осигурување што се смета со зголемено траење морало да се уредува со закон и со колективен договор, а не со општ акт на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување.

Согласно член 34 од Уставот на Република Македонија, граѓаните имале право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во иницијативата понатаму се наведува дека со Законот за пензиското и инвалидското осигурување се уредувало задолжителното пензиско и инвалидско осигурување на работниците во работен однос и на физичките лица кои вршеле дејност, основите на капитално финансирано пензиско осигурување, како и посебните услови под кои одделни категории на осигуреници ги остварувале правата од пензиското и инвалидското осигурување.

Според член 4 од овој закон, правата од пензиското и инвалидското осигурување се стекнувале и остварувале во зависност од начинот, должината и обемот на вложувањето на средства за пензиско и инвалидско осигурување под услови кои биле утврдени со овој закон.

Поради изнесеното според подносителот на иницијативата оспорената законска одредба била во несогласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 34 и 51 од Уставот на Република Македонија, поради што бара да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 127 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 127 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 31/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005).работните места на кои стажот на осигурување се

смета со зголемено траење, постапката за нивното утврдување и степенот на зголемувањето на стажот на осигурувањето на тие работни места ги утврдува Фондот со општ акт.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење се утврдуваат по претходно прибавено мислење од соодветни стручни и научни организации, на иницијатива на работодавците.

Според ставот 3 работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење подлежат на ревизија што ја врши Фондот на начинот и според постапката утврдени со општ акт на Фондот.

Според ставот 4 ревизијата се врши најдоцна во рок од пет години од денот на утврдување на тие работни места.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 3, 4 и 7 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се и владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 34 од Уставот на Република Македонија граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 став 1 од Уставот Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Од наведените уставни одредби, покрај другото, произлегува дека Уставот го прокламира и утврдува правото на граѓаните на социјална сигурност и социјално осигурување кое е препуштено на уредување со закон и колективен договор. Уставот, исто така ја прокламира грижата на Републиката за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните, која се остварува врз основа на начелото на социјална праведност. Според тоа, прокламацијата на тие уставни принципи произлегува од социјалниот карактер на државата, а видовите на правата од социјалното осигурување, начинот, постапката и условите за остварувањето на овие права на граѓаните се резервирани за законодавната власт која

ги уредува релевантните односи од значење за остварување на социјалната сигурност на граѓаните.

Пензиското и инвалидското осигурување како елемент на правото на социјалното осигурување е предмет на уредување со Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Според член 1 од овој закон се уредува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување на работниците во работен однос и на физичките лица кои вршат дејност, основите на капитално финасирано пензиско осигурување, како и посебните услови под кои одделни категории на осигуреници ги остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување.

Според одредбите од овој закон, правата од пензиското и инвалидското осигурување се остваруваат во Фондот на пензиско и инвалидско осигурување на Македонија кој има својство на правно лице.

Во членот 9 од овој закон е определено дека дејноста на Фондот е од јавен интерес.

Во делот на одредбите од Законот кои се однесуваат на остварувањето, користењето и губењето на правата од пензиското и инвалидското осигурување, меѓу другото е пропишана постапката за остварување на овие права, од што произлегува дека се применуваат прописите за општата управна постапка, а за правата кои се остваруваат кај работодавец се применуваат прописите од работните односи, ако со овој закон поинаку не е определено.

Според член 163 точка 1 од Законот, Управниот одбор на Фондот донесува статут и други општи акти на Фондот, а според членот 169 став 1 точка 2 од Законот со Статутот на Фондот покрај другото особено се уредува и начинот на остварување на правата од пензиското и инвалидското осигурување во согласност со законот.

Со оглед на тоа што Фондот има својство на правно лице и врши дејност од јавен интерес, Судот утврди дека не е во несогласност со Уставот надлежните органи на Фондот да донесуваат статут и други општи акти со кои ќе се уредат во согласност со Законот одредени организациони и други технички прашања за начинот на остварување на правата од пензиското и инвалидското осигурување.

Со Законот за пензиското и инвалидското осигурување односно со членовите 125 - 130 се утврдени критериумите за прашањата кои се однесуваат на стажот на осигурување со зголемено траење, а овластувањето на Фондот со општ акт да ја утврди постапката и степенот на зголемувањето на стажот на осигурување на тие работни места има уставна основа поради тоа што во Законот се утврдени критериумите кои поблиску се разработуваат со општ акт на Фондот, со што всушност Фондот е во функција на остварувањето на законските права, а не произлегува овластување Фондот да пропушта права кои не се предвидени во законот.

Со оглед на изнесеното Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.11/2005)

13. Социјално-здравствени односи

13. *Social-health relations*

121.

- Дополнителна дејност на лекарите специјалисти
- Плаќање на здравствените услуги во примарната стоматолошка здравствена заштита

- *Additional activity of specialist doctors*
- *Payment for health services in the primary dental medicine health care*

- Поаѓајќи од јавниот интерес на здравствената дејност право е на законодавецот да предвиди специјалистите вработени во специјалистичко-консултативни установи и болница да можат да вршат дополнителна дејност под одредени услови имајќи ги предвид видот и квалитетот на услугите што се даваат во овие установи.

- Одредбата од Правилникот која има преоден режим и со која е предвиден посебен начин на финансирање на приватните стоматолошки ординации кои произлегле како резултат на процесот на трансформација на јавните во приватни стоматолошки ординации не претставува извор на трајна нееднаквост меѓу вработените во овие здравствени ординации и вработените во здравствените установи кои по сопствена волја основале и работат во приватни стоматолошки ординации.

- *Given the public interest of health activity it the right of the legislator to envisage for the specialists employed in the specialist-consulting institutions and hospitals to be able to perform an additional activity under certain*

conditions taking into consideration the type and quality of the services provided in these institutions.

- The provision from the Rulebook which has a transition regime and which envisages a special way of financing private dental medicine offices which emerged as a result of the process of transformation of public dental medicine offices into private ones, is not the source of permanent inequality between the employees in these health institutions and the employees in the health institutions who have, upon their free will, established and work in private dental medicine institutions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на член 115-а од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1991, 46/1993, 55/1995 и 10/2004) и

б) уставноста и законитоста на член 9 од Правилникот за начинот на плаќањето на здравствените услуги во примарната стоматолошка здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/2004).

2. Здружението на приватните доктори по стоматологија на Република Македонија, Благоја Николовски од Скопје и Приватната здравствена организација Ординација по општа стоматологија со заботехничка лабораторија "Блек" од Кавадарци на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на член 115-а од Законот

означен во точката 1-а од ова решение и уставноста и законитоста на член 9 од Правилникот означен во точката 1-б од ова решение.

Според наводите во иницијативата на Здружението на приватните доктори по стоматологија оспорениот член од Законот не бил во согласност со член 9, 32 и 55 од Уставот, затоа што со него се давало можност здравствени услуги како дополнителна дејност да укажуваат само одредени здравствени работници - специјалисти вработени во здравствени установи што вршат специјалистичко-консултативна и болничка заштита со над 7 години работно искуство.

Понатаму во иницијативата се наведува дека од одредбите на членот 144 од Законот за здравствена заштита произлегувало дека сите здравствени работници што ги исполнувале предвидените услови можат да укажуваат здравствена заштита и тоа право на укажување на здравствена заштита не било условено со претходно работно искуство.

Воедно, подносителот на иницијативата ги наведува и членовите 153-а до 153-б од Законот за здравствена заштита во кои се предвидени условите за стекнување на основна лиценца и лиценца за вршење на определена здравствена дејност, при што се предвидени еднакви услови за сите независно од искуството што го имаат здравствените работници.

Оттаму, подносителот заклучува дека ако законодавецот дал можност сите здравствени работници со добивање на лиценца за работа да можат да укажуваат здравствена заштита, се поставува прашањето од кои причини дополнителните здравствени услуги да можат да ги укажуваат само здравствени работници специјалисти со над 7 години работно искуство.

Оспорениот член од Законот за здравствена заштита бил во спротивност и со Законот за работните односи во кој не е предвидена категоријата дополнителна работа.

Правото на дополнителна дејност под формата "Договор за дело" за сите работоспособни граѓани е регулирано со Законот за облигациони односи (619-646).

Оспорениот член 9 од Правилникот не бил во согласност со член 9 и член 55 од Уставот, затоа што со него се предвидени посебни поповолни услови за начинот на финансирање на приватните

стоматолошки ординации основани врз основа на трансформацијата на јавните во приватни стоматолошки ординации.

Според наводите во иницијативата на Благоја Николовски одредбата од член 115-а од Законот за здравствена заштита не била во согласност со член 9 став 2, член 32 став 2 и член 54 став 1 и 3 од Уставот, затоа што со неа се фаворизирала само една група на здравствени работници - специјалисти со над 7 години работно искуство во специјалноста и тоа само оние кои се вработени во здравствени установи што вршат специјалистичко консултативна и болничка заштита. Оттука, од правото на дополнителна работа се лишени сите здравствени работници со вишо и средно образование, доктори по медицина и стоматологија, сите специјалисти по медицина на трудот, педијатрите, гинекологите, училишна медицина како и сите доктори специјалисти кои имаат помалку од 7 години стаж во специјалноста.

Наводите во иницијативата на приватната здравствена ординација "Блек" речиси се идентични со наводите изнесени во претходните иницијативи, а кои се однесуваат на член 115-а од Законот за здравствена заштита.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 115-а од Законот за здравствена заштита е предвидено:

"Здравствените работници специјалисти вработени во здравствена установа што вршат специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита со над седум години работно искуство во специјалноста можат да укажуваат здравствени услуги како дополнителна дејност согласно со лиценцата за работа во установата каде што е вработен или во друга здравствена установа која е регистрирана за истата дејност, најмногу осум часа неделно.

Критериумите по однос на исполнување на обврските на работното место на здравствените работници од став 1 на овој член и начинот на вршење на дополнителната дејност ги пропишува министерот за здравство.

Односите меѓу лицето од став 1 на овој член и здравствената установа во која се укажуваат здравствените услуги како дополнителна дејност се уредуваат со договор".

4. Според член 39 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Граѓаните имаат право и должност да го чуваат и унапредуваат сопственото здравје и здравјето на другите.

Имајќи го предвид член 39 од Уставот, со кој на секој граѓанин му се гарантира право на здравствена заштита, Судот смета дека право е на државата односно законодавецот да ги определи условите, начинот и средствата за задоволување на здравствените потреби на граѓаните, односно да ја вреднува општествената целисходност на едно или друго решение и да создаде нормативни претпоставки за остварување на уставно загарантираните права на здравствена заштита, па во таа смисла да го регулира и дополнителното вршење на здравствената дејност.

Ова особено ако се има предвид што се работи за дејност од јавен интерес која има своја специфичност и за чие остварување имаат интерес не само граѓаните, туку и заедницата во целина.

Оттука, според мислењето на Судот со определбата на законодавецот здравствената дејност да може да се врши и како дополнителна дејност не се ограничуваат уставните права од областа на вработувањето имајќи предвид дека дополнителната работа е само сегмент на работното и професионалното ангажирање на граѓаните кое не влијае на остварувањето на правото на работа.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Од наведените уставни одредби произлегува дека здравствената заштита на граѓаните се обезбедува преку систем на здравствено осигурување како дел од социјалното осигурување во поширока смисла и дека правата што произлегуваат од тоа се уредуваат со закон и со колективен договор.

Со Законот за здравствено осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002 и 31/2003) покрај другото, е определен кругот на правата од здравствено осигурување, односно основните здравствени услуги кои осигуреното лице може да ги оствари на товар на средствата на здравственото осигурување. Имено, според член 9 од наведениот

закон основните здравствени услуги осигуреното лице може да ги остварува во:

а) Во примарната здравствена заштита која опфаќа здравствени услуги заради утврдување, следење и проверување на здравствената состојба, преземање на стручно медицински мерки и постапки за унапредување на здравствената состојба, спречување, сузбивање и рано откривање на болести и други нарушувања на здравјето, укажување на медицинска помош вклучувајќи и превоз со санитетско возило, лекување во ординација, односно домот на корисникот, здравствена заштита во врска со бременост и породување, спроведување на превентивни, терапевтски и рехабилитациони мерки, превентција, лекување и санирање на болести на устата и заби и лекови според листа;

б) во специјалистичка консултативна заштита осигурено лице може да врши испитување и утврдување на заболување, повредите и здравствената состојба, спроведување на специјализирани дијагностички терапевтски и рехабилитациони постапки, протези, ортопедски и други помалгала, помошни и санитетски справи и др.

в) во болничката здравствена заштита осигурено лице може да врши испитувања и утврдување на здравствената состојба, лекување, рехабилитација, нега, сместување и исхрана во болнички услови, добивање лекови според листата на лекови, сместување и исхрана на придружба при неопходно придружување на дете до 3 годишна возраст најмногу до 30 дена, како и обдукција на умрени по барање.

Основните здравствени услуги осигуреното лице согласно Законот за здравствена заштита ги остварува во соодветни установи на здравствена заштита.

Според член 95 од Законот за здравствена заштита во зависност од природата на здравствената дејност што ја вршат и видот на здравствените услуги што ја даваат, здравствените установи се основани односно организирани како: 1. ординација, 2. поликлиника, 3. дијагностичка лабораторија, 4. заботехничка лабораторија, 5. центар за итна медицинска помош, 6. клиничка болница, 7. здравствена станица, 8. здравствен дом, 9. болница (општа и специјална), 10. завод, 11. институт, 12. клиника, 13. универзитетски клинички центар и 14. аптека.

Од анализата на одредбите од член 95, 95-б, в, г, д и ё, 96, 97, 98, 101, 106, 107, 108 и 109 од Законот, а кои се однесуваат на тоа кои здравствени услуги во кој организационен облик осигуреното лице може да ги оствари произлегува дека специјалистичко консултативна и болничка здравствена услуга се остварува во болница, клиника, универзитетски клинички центар, поликлиника и клиничка болница.

Во специјалистичко консултативните здравствени установи осигуреното лице има право на специјалистички прегледи заради испитување и утврдување на заболувањето, повредите и здравствената состојба и спроведување на специјалистички, дијагностички и терапевтски и рехабилитациони мерки кои се остваруваат врз основа на упат од избран лекар.

Во болница како организационен облик осигуреното лице добива услуги кои се однесуваат на испитување и утврдување на здравствената состојба, лекување, рехабилитација и нега во болнички услови, лекови и други помошни материјали потребни за лекување како и сместување и исхрана во болнички услови.

5. Имајќи ги предвид одредбите од Законот за здравствено осигурување и Законот за здравствена заштита произлегува дека во специјалистичко консултативните установи и во болница на осигурените лица можат да им се пружаат здравствени услуги кои по вид, обем и квалитет се сосема различни од оние кои што осигуреното лице може да ги оствари во примарната здравствена заштита. Воедно, во специјалистичко консултативните установи и болници здравствените работници-специјалисти и по завршувањето на соодветната специјалност континуирано стручно се усовршуваат преку следење на светските достигнувања во медицината што гарантира давање на квалитетни здравствени услуги.

Тргувајќи токму од видот и квалитетот на услугите што можат да се добијат во специјалистичко консултативните установи и во болница, законодавецот се определил вработените специјалисти во овие установи да можат да вршат дополнителна дејност и да даваат здравствени услуги на граѓаните без оглед на тоа дали тие се осигуреници или не. Вршењето на дополнителната дејност е условено со одредено искуство на здравствениот работник во специјалноста во која се докажал и тоа најмногу 8 часа неделно.

Оттука, Судот смета дека со предвидувањето на одредени услови за вршење на дополнителна дејност не се задира во уставно

загарантираните права од работен однос утврдени во член 32 во Уставот.

Воедно, Судот смета дека определбата на законодавецот за вакво решение произлегува и од интересите на граѓаните кои доколку сакаат здравствените услуги може да ги добијат во врвните здравствени установи од врвни специјалисти надвор од работното време и за истите да учествуваат со сопствени средства каде се вработени специјалисти од одредени области.

Имајќи го предвид наведеното, како и фактот што дополнителната работа претставува само еден сегмент од работното ангажирање на специјалистите што се уредува со договор врз основа на посебни критериуми, Судот оцени дека право е на законодавецот да утврди каде, кој и под кои услови ќе се врши дополнителната дејност, поради што оспорената одредба не може да се подведе под сомнение со уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

6. По однос на наводите од иницијативите според кои со утврдување на можноста од вршење на дополнителна дејност само на специјалисти од медицината и стоматологијата, а не и на другите здравствени работници со понизок степен на образование, се повредува уставното начело на еднаквост, Судот смета дека се неосновани имајќи предвид дека принципот на еднаквоста значи еднаква правна положба на субјектите во вршењето на својата дејност.

Имено здравствените работници со понизок степен на образование не се наоѓаат во еднаква правна положба во однос на нивниот статус, права, должности и одговорности во однос на здравствените работници специјалисти.

7. Судот, понатаму утврди дека во член 9 од Правилникот за начинот на плаќањето на здравствените услуги во примарната стоматолошка здравствена заштита кој е поместен во преодни и завршни одредби, е предвидено дека:

"Начинот на финансирање предвиден со одредбите на овој правилник, а кој се однесува за приватните стоматолошки ординации основани врз основа на трансформацијата на јавните во приватни стоматолошки ординации (согласно член 200-к од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита

("Службен весник на Република Македонија" бр.10/2004), ќе се применува по истекот на десет месеци од денот на добивањето на дозволата за работа од Министерството за здравство.

До истекот на рокот од став 1 на овој член надоместокот се утврдува од износот од остварената капитација по осигурено лице и преодниот надоместок до висина на износот од кој се пресметува капитацијата според член 5 и 6 од овој правилник и тоа првиот месец надоместокот е 100%, вториот 90% за да во десетиот месец надоместокот во процент е 10%.

Вкупниот надоместок остварен врз основа на капитацијата и износот на надоместокот од став 2 на овој член не можат да го надминат износот од кој се пресметува капитацијата според член 5, 6 и 7 од овој правилник.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор, а според став 1 на член 35 Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Од наведеното произлегува дека Уставот ја прокламира грижата на Републиката за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 53 од Законот за здравствено осигурување за спроведување на правата и обврските од задолжително здравствено осигурување се основа Фонд за здравствено осигурување. Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со наведениот закон.

Во членот 54 од наведениот закон е определен делокругот на работата на Фондот во кој, меѓу другото, е предвидено дека Фондот ги плаќа здравствените услуги за осигурените лица на здравствените установи кои ги обезбедуваат здравствените услуги.

Во членот 69, пак, е предвидено дека Фондот со општ акт, утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за начинот на плаќањето на здравствени услуги и тоа според бројот на осигурените лица во примарната здравствена заштита, утврдените цени на здравствени услуги, програмите за одделни видови здравствена заштита односно услуги и други критериуми.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби, како и содржината на член 9 од Правилникот, Судот смета дека посебниот начин на финансирање на приватните стоматолшки здравствени ординации кои прилеголе како резултат на процесот на трансформација на јавните во приватни стоматолшки ординации кои биле должни по сила на законот да се трансформираат е одраз на определен степен на социјална сигурност на вработените во овие установи.

Имено, Судот смета дека оспорената одредба која има преоден карактер не претставува извор на трајна нееднаквост меѓу вработените во здравствени установи кои по сопствена волја основале и работат во приватни стоматолшки ординации и вработените во здравствените приватни стоматолшки ординации основани врз основа на трансформацијата на јавните во приватни стоматолшки ординации, туку облик на заштита на одредени работници во определен период да можат да се прилагодат на новиот режим и услови за работа.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не може да се подведе под сомнение оспорената одредба од Правилникот со уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1-а и 1-б од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.206/2004)

122.

- Овластување на министерот да донесува акти во функција на операционализација на законот

- Authorisation of the Minister to adopt acts in the function of operationalisation of the law

- Не е во несогласност со Уставот законската одредба со која министерот е овластен да донесува акти за нивно извршување кога за таквото негово овластување со пропишани посебни рамки во кои тој може да се движи, со тоа што со актите за чие донесување е овластен со закон може само да се разработуваат одделни законски одредби за нивно извршување, да се пропишува начинот на постапувањето во извршувањето на одделни одредби од законите и слично.

- The legal provision with which the Minister is authorised to adopt acts for their execution when for such authorisation special frameworks have been prescribed within which he/she can move, with that that the acts for the adoption of which he/she is authorised by law may only work out separate legal provisions for their enforcement, prescribe the manner of acting in the enforcement of certain provisions of the law, and the like, is not in disagreement with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 104-s став 3 од Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992 и 38/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 104-с став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената законска одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, со членовите 51, 91 алинеи 1 и 5, како и со член 96 од Уставот на Република Македонија.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, министерот, меѓу другото, донесувал и правилници за извршување на законите и други прописи, кога за тоа бил овластен со закон.

Според член 56 став 1 од овој Закон, со правилник се утврдувале и разработувале одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а спорд член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесувал министерот не можело за граѓаните да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишуваат надлежности на другите органи.

Подносителот на иницијативта смета дека овластувањето на министерот за труд и социјална политика со акт да ги пропишува поблиските услови и критериуми за избор на посвоители, немало уставна основа и отстапувало од општиот принцип на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска и не претставувало разработка на конкретна законска норма во функција на нејзино извршување, а во примената на таквиот пропис постоела можност од арбитражност на извршната власт во однос на законодавната власт и можност од нееднаков третман кон посвоителите.

Во иницијативата исто така се наведува дека фактот што Министерството за труд и социјална политика ги врши работите што се однесувале на односите меѓу родителите и децата, старателството и посвојувањето (член 24 став 1 алинеја 9 од Законот за организација и работа на органите на државната управа), не можело да биде основ за навлегување во закондоавната власт.

Поради изнесеното подносителот на иницијативата бара од Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 104-с од Законот за семејството.

3. Судот на седницата утврди дека според член 104-s став 1 Центарот за социјална работа по приемот на работите од член 104-з на овој закон предлага најсоодветни посвоители и предметот со предлог за сместување на детето во семејството на можните посвоители го доставува до Комисијата.

Според ставот 2 комисијата може да изврши проверка на основаноста на предлогот од ставот 1 на овој член и врз основа на податоците кои ги има во регистарот на можни посвоители и документите, може да одлучи детето да го смести во друго семејство.

Според ставот 3 министерот за труд и социјална политика со акт ги пропишува поблиските услови и критериуми за избор на посвоители.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се и владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и други прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Согласно член 96 од Уставот на Република Македонија органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување.

Според член 61 став 1 од Законот со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Според член 24 став 1 алинеја 9 од Законот, Министерството за труд и социјална политика ги врши работите што се однесуваат меѓу другото, и на односите меѓу родителите и децата, старателството и посвојувањето.

Со Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004) се уредуваат: бракот и семејството, односите во бракот и семејството, одредени облици на посебна заштита на семејството, нарушените односи и насилството во бракот и семејството, посвојувањето, старателството, издржувањето, како и постапката пред Судот во брачните и семејните спорови (член 1 од Законот).

Институтот посвојување, како посебен облик на заштита на децата, а особено на децата без родители и без родителска грижа, е уреден во четвртиот дел на овој закон, засновање на посвојување кој ги опфаќа членовите од 95 до 123.

Во оделот 2 од Четвртиот дел од овој Закон се утврдени условите за посвојување, а во оделот 3 од овој дел од Законот е помесетена оспорената одредба од член 104-s од Законот.

Имено, согласно член 100-а од Законот посвоител може да биде лице кое е деловно способно, кое има лични својства за успешно вршење на родителските права и да не е постаро од 45 години. Во ставот 2 од овој член е утврдено дека посвоител може да биде лице нејмалку 18 години постаро од посвоеникот. Во ставот 3 е

утврдено дека по исклучок од ставот 1 на овој член како посвоител може да се јави и лице кое е постаро од 45 години, но старосната граница меѓу посвоителот и посвоеникот не смее да биде поголема од 45 години. Според ставот 4 од овој член брачни другари можат да се јават како посвоители ако еден од нив не ја надминува горната старосна граница.

Согласно член 100-б од Законот кога детето го посвојува брачниот другар на родителот на детето, детето може да биде посвоено без разлика на старосните граници утврдени во членот 100-а на овој закон.

Согласно член 100-в од Законот по исклучок од членот 100-а ставови 1 и 4 на овој Закон како посвоител може да се јави и лице или брачни другари кои ја надминуваат горната граница на старост, доколку се посвојува брат или сестра на детето кое е веќе посвоено.

Согласно членот 101 од Законот не може да се посвои сродник во права линија ниту брат ниту сестра.

Во членот 102 од Законот е утврдено дека посвоител не може да биде лице: а) на кое му е одземено или ограничено родителското право, како и лице на кое му е изречена казна за сторено кривично дело со ефективна казна затвор во траење од шест месеци; б) на кое му е ограничена или одземена деловната способност; в) за кое постои основано сомневање дека положбата на посвоител ќе ја употреби на штета на посвоеникот; г) кое е душевно болно или лице со пречки во интелектуалниот развој, како и лице кое боледува од болест што може да го доведе во опасност здравјето и животот на посвоеникот; д) чија физичка попреченост е од таков степен што може оправдано да се сомнева во можноста да се грижи за детето; е) ако е постаро од 45 години; е) зависник од дрога или други психотропни супстанции или алкохол; ж) кое има тешко хронично заболување или е болно од неизлечива заразна болест и з) ако мислењето на стручниот тим на центарот за социјална работа е негативно во однос на можноста тие лица да бидат родители.

Според членот 103 став 1 од Законот за посвојување е потребна согласност на обата родители на посвоеникот, односно на неговиот старател, како и на посвоеникот ако е постар од 12 години.

Во ставот 2 од овој член е утврдено дека доколку родителот е малолетен, покрај неговата согласност се зема и согласноста на законскиот застапник, а во ставот 3 е утврдено дека не е потребна согласност на родител на кој му е одземена деловната способност или му е одземено вршењето на родителското право или на родител на кој повеќе од една година не му се знае престојувалиштето. Согласно ставот 4 од овој член не е потребна согласност ниту од родител на дете сместено во институција или во друго семејство кој не пројавил интерес за детето повеќе од шест месеци од рокот во кој бил должен да го земе детето. Според ставот 5 од овој член не е потребна согласност ниту од посвоеникот кој до посвојувањето живеел во семејството на посвоителот пред наполнувањето на дванаесетгодишна возраст, а според ставот 6 од овој член не е потребна согласност од лицето кое мајката го посочила како родител на детето родено надвор од брак кој во рок од три месеци по раѓањето на детето не покренал постапка за признавање на тоа дете или за утврдување на татковство во однос на тоа дете.

Имајќи го предвид изнесеното, како и фактот дека условите и критериумите за избор на посвоители се утврдени во самиот Закон за семејството, Судот оцени дека утврденото овластување на министерот за труд и социјална политика со акт да ги пропишува поблиските услови и критериуми за избор на посвоители, е во согласност со уставно утврдената положба на органите на државната управа, како дел од извршната власт, чија организација и работа се уредува со закон.

Од наведените законски одредби произлегува дека министерот може со закон да биде овластен да донесува акти за нивно извршување и дека за таквото негово овластување се пропишани посебни рамки во кои тој може да се движи, со тоа што со актите за чие донесување е овластен со закон може само да се разработуваат одделни законски одредби за нивно извршување, да се пропишува начинот на постапувањето во извршувањето на одделни одредби од законите и слично.

Со оглед на тоа што Законот ги содржи основите за уредување на прашањата што се предмет на подзаконско уредување, како и рамките на овластувањето на органот на државната управа, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со наведените уставни одредби.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.51/2005)

123.

- Обновување, времено или трајно одземање на лиценците за работа

- Renewal, interim or permanent taking away of working licenses

- Ограничувањето на важњето на лиценците за работа, со можност за обновување, како и нивното времено или трајно одземање се однесува за сите здравствени работници со високо образование подеднакво и под исти услови утврдени со закон.

- The limitation of the duration of working licenses, with the possibility for their renewal, as well as their interim or permanent taking away refers to all health officers with university educations equally and under the same conditions defined by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 30 во врска со членовите 153-б став 3, 153-ѓ, 153-е, 153-ж, 153-з, 153-с и 153-ј и членот 45 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.10/2004).

2. Драгослав Станковиќ и Велимир Јовановски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека до донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.10/2004), здравствените работници со високо образование поседувале лиценци за работа стекнати на три начини: според членот 143 став 3 положениот стручен испит се смета како лиценца за работа, според членот 203 докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти кои се во работен однос на денот на влегувањето во сила на овој закон се смета дека имаат лиценца за работа и согласно членот 155 став 4 лиценца издадена од лекарската, фармацевтската и стоматолошката комора.

За да се добијат овие лиценци лицата морале да завршат медицински, стоматолошки или фармацевтски факултет, да завршат приправнички стаж и да положат стручен испит.

Притоа добиените лиценци немале однапред ограничен рок на важење ниту пак било предвидено издавање на дополнителна лиценца за работа на здравствен работник со високо образование по завршување на одредена специјализација.

Меѓутоа, со донесувањето на измените и дополнувањата на Законот во 2004 година, лекарската, стоматолошката и фармацевтската комора добиле огромни овластувања врз здравствените работници со високо образование кои дотогаш биле во надлежност на Министерството за здравство, така што коморите станале центар на моќ во здравствениот систем.

Понатаму, со овој закон била воведена т.н. основна лиценца за работа со која им се оневозможувало на здравствените работници со високо образование самостојно вршење на здравствена заштита и лиценца за работа со која ќе можеле самостојно да укажуваат здравствена заштита, но откако ќе завршеле специјализација односно субспецијализација. Рокот на лиценцата за работа се ограничувал на 7 години.

Подносителите на иницијативата сметаат дека со оспорениот член 45 од Законот требало да се наведе дека лиценците за работа стекнати согласно Законот од 1991 година се валидни, а не да уредува дека положениот стручен испит до денот на влегувањето во сила на овој закон е елемент врз основа на кој на здравствените работници со високо образование ќе им се сметало дека имаат лиценца за работа која подлежи на обновување. Според нив, стекнатите лиценци за работа согласно Законот за здравствена заштита од 1991 година кои биле со неограничен рок на важење не можеле да се трансформираат во лиценци со ограничен рок на важење од 7 години со можност за нивно продолжување по тој рок.

Подносителите на иницијативата сметаат дека оспорениот член 45 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита не бил во согласност со членот 52 став 4 од Уставот, поради тоа што не бил поповолен за здравствените работници.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека оспорените членови 153-б став 3, 153-ѓ, 153-е, 153-ж, 153-з, 153-с и 153-ј од Законот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 32 став 1 од Уставот.

Имено, лиценцата за работа била императив здравствените работници да можат самостојно да укажуваат здравствена заштита, така што со нејзиното одземање - времено или трајно - на здравствениот работник кој вложил многу труд во текот на своето образование му се одземало правото на вршење на дејноста за која се остручувал, а се доведувала во прашање и неговата егзистенција и егзистенцијата на неговото семејство.

Според подносителите на иницијативата, определувањето на рок на важење на лиценцата за работа и нивното продолжување било со цел здравствените работници да се направат зависни од коморите, кои пак имале и материјален мотив, бидејќи тие ја утврду-

вале висината на трошоците за издавање, продолжување и одземање на лиценците за работа.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита се додаваат 14 нови члена меѓу кои се и оспорените членови 153-б став 3, 153-ѓ, 153-е, 153-ж, 153-з, 153-с и 153-ј.

Според членот 153-б став 3 од овој закон лиценцата за работа се издава за време од седум години и може да се обнови согласно со условите од членот 153-е на овој закон. Членот 153-ѓ определува дека програмата за дополнителна обука и проверка на стручните знаења и способностите, составот на испитната комисија и начинот на спроведувањето на проверката ги утврдува Лекарската, Стоматолошката односно Фармацевтската комора со акт на кој министерот за здравство дава согласност. Проверката од ставот 1 на овој член ја вршат Лекарската, Стоматолошката односно Фармацевтската комора. Согласно членот 153-е на здравствен работник со високо образование може да му се обнови лиценцата за работа ако во периодот на важност на лиценцата со континуирано стручно усовршување преку следење на новините во медицината, стоматологијата или фармацијата и унапредување на сопственото знаење се стекнал со соодветен број бодови и најмалку 60% од времето на важноста на лиценцата за работа работел во дејноста за која има лиценца за работа. По исклучок од ставот 1 на овој член на здравствен работник со високо образование избран или именуван на јавна функција времето поминато во вршење на функцијата не се засметува во времето на важноста на лиценцата за работа утврдено со членот 153-б став 3 на овој закон. Облиците на стручното усовршување, критериумите за распоредување на облиците и бодовите од ставот 1 на овој член за обновување на лиценцата за работа ги утврдува Лекарската, Стоматолошката односно Фармацевтската комора со акт на кој министерот за здравство дава согласност. Според член 153-ж на здравствен работник со високо образование кој не ги исполнил условите од членот 153-е на овој закон може времено да му се продолжи лиценцата за работа за наредните шест месеци, под услов во овој период да ги исполни условите од членот 153-е на овој закон. На здравствен работник со високо образование кој не ги исполнил условите од членот 153-е на овој закон во рокот утврден во ставот 1 на овој член времено му се одзема лиценцата за работа". Членот 153-з определува дека здравствен работник со високо образование на кој му е времено одземена лиценцата за работа може повторно да се стекне со лиценца за работа ако во текот на годината што следи по истекот на роковите на важ-

ност утврдени со овој закон помине дополнителна обука согласно со програмата од членот 153-ѓ на овој закон и успешно ја заврши дополнителната проверка на стручните знаења и способности пред испитна комисија на соодветната комора". Согласно член 153-с Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комора може времено или трајно да ја одземе лиценцата за работа на здравствен работник со високо образование.

Времено одземање на лиценцата за работа може да се изврши најмногу за период од седум години, ако здравствениот работник со високо образование:

- 1) не ја продолжи лиценцата за работа во роковите утврдени со овој закон;
- 2) не ја заврши дополнителната обука во утврдениот рок;
- 3) со успех не ја заврши дополнителната проверка на стручните знаења и способности;
- 4) со судско правосилно решение привремено му е забрането вршење на дејност или професија;
- 5) по доделувањето на лиценцата за работа се утврди дека доказите за исполнување на условите пропишани со овој закон ги прибавило спротивно на закон;
- 6) работи надвор од лиценцата за работа што ја поседува или работи во услови за кои нема одобрение за работа издадено согласно со овој закон и
- 7) ако Судот на честа при соодветната комора утврди дека сторил повреда на Кодескот на медицинската етика.

Во решението за времено одземање на лиценцата за работа треба да се определи дополнителната обука која здравствениот работник со високо образование треба да ја изврши за да може повторно да му се издаде лиценца за работа.

Трајно одземање на лиценцата за работа се врши ако со правосилна судска одлука се утврди дека здравствениот работник со високо образование сторил стручен пропуст или грешка при работата со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот. Според членот 153-ј здравствен работник со високо образование од членот 153-ж став 2 на овој закон може повторно да се стекне со лиценца за работа ако во текот на две години по истекот на роковите на важност утврдени со овој закон помине дополнителна обука и успешно ја заврши дополнителната проверка на стручните знаења и способности согласно со програмата од членот 153-ѓ на овој закон пред испитна комисија на соодветната комора.

Ако здравствен работник со високо образование не се стекне со лиценца за работа во рокот од ставот 1 на овој член може повторно да се стекне со лиценца за работа ако помине дополнителна обука и успешно ја заврши дополнителната посебна проверка на стручните знаења и способности согласно со програмата од членот 153-ѓ на овој закон пред испитна комисија на соодветната комора.

Согласно членот 45 од Законот здравствените работници со високо образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон имаат положено стручен испит се смета дека имаат лиценца за работа и рокот на важноста на лиценците за работа започнува да тече од тој ден.

Здравствените работници од ставот 1 на овој член должни се да поднесат барање за обновување на лиценците за работа шест месеца пред истекот на рокот на важноста на лиценцата до соодветната комора.

4. Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога е тоа поповолно за граѓаните.

Законот за здравствена заштита од 1991 година, во членот 143 став 1 и 3 утврдува дека по завршувањето на приправничкиот стаж здравствените работници полагаат стручен испит, а положениот стручен испит се смета како лиценца за работа.

Согласно членот 203 од овој закон, за докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти кои се во работен однос на денот на влегувањето во сила на овој закон се смета дека имаат лиценца за работа.

Притоа, овие лиценци за работа беа со неопределен рок на важење.

Со членот 153-б став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита од 2004 година, лиценцата за работа се издава за време од седум години и може да се обнови согласно со условите определени со членот 153-е од овој закон.

Ограничувањето на важењето на лиценцата за работа и можноста за нејзино обновување важи за сите здравствени работници со високо образование кои лиценци за работа ќе стекнат под услови што ги пропишува Законот.

Меѓутоа, оспорениот член 45 од Законот претставува преодна одредба со која се уредува дека на здравствените работници со високо образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон веќе имаат лиценца за работа стекната со положен стручен испит, рокот на важењето на лиценцата за работа започнува да тече од тој ден па во наредните седум години со можност за нејзино обновување.

Имајќи предвид дека стекнатите лиценци за работа со измените и дополнувањата на законот подлежат на ограничување на времето на нивното важење од моментот на влегување во сила на законот и се однесува за во иднина, Судот оцени дека оспорениот член 45 од законот нема повратно дејство поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со членот 52 став 4 од Уставот. Судот, исто така, оцени дека оваа преодна одредба, сите здравствени работници кои сакаат да вршат здравствена дејност самостојно ги става во еднаква правна положба пред Законот, затоа што лиценците за работа ќе ги стекнуваат под еднакви услови и за ист временски рок на важење, согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита кој е во правниот поредок.

Според членот 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, а според членот 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Оттука произлегува дека правото на здравствена заштита како дел од социјалното осигурување во поширока смисла се уредува со закон и со колективен договор и дека законодавецот има право да создава нормативни претпотавки за остварување на уставно гарантираното право на граѓаните на здравствена заштита.

Тргувајќи од чувствителноста на дејноста што ја извршуваат здравствените работници, а во функција на заштита на здравјето и животот на граѓаните, Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита од 2004 година утврдува дека Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комора може вре-

мено или трајно да ја одземе лиценцата за работа на здравствен работник со високо образование.

Временото одземање на лиценцата за работа може да се изврши најмногу за период од седум години под услови утврдени со Законот, додека трајно одземање на лиценцата за работа се врши ако со правосилна судска одлука се утврди дека здравствениот работник со високо образование сторил стручен пропуст или грешка при работата со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот.

За обележување е дека и во Законот од 1991 година беше предвидено дека соодветните комори можат да ги одземаат лиценците за работа, меѓутоа тој не ги утврдуваше условите и случаите кога се одзема лиценцата.

Со уредувањето на прашањата околу обновувањето на лиценците за работа па и за нивното времено или трајно одземање, законодавецот воспоставил норми за контрола на здравствените работници како вршители на самостојна дејност при укажувањето на здравствените услуги, со цел да се унапреди квалитетот на здравствената заштита на пациентите, заштитата на пациентите од здравствените работници кои лошо ја извршуваат својата должност, но, исто така, и за стимулирање на здравствените работници кои покажуваат висок степен на квалитет во својата работа.

Имајќи предвид дека ограничувањето на важењето на лиценците за работа, со можност за обновување, како и нивното времено или трајно одземање се однесува за сите здравствени работници со високо образование подеднакво и под исти услови утврдени со закон, Судот смета дека оспорените одредби од Законот не создаваат нееднаквост меѓу здравствените работници ниту пак го ограничуваат нивното право на работа и слободниот избор на вработување, поради што Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на оспорените членовите 153-б став 3, 153-ѓ, 153-е, 153-ж, 153-з, 153-с и 153-ј од Законот со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 32 став 1 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов, освен за членот 153-s за кој решението е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.73/2005)

124.

- Здравствено осигурување со подзаконски пропис

- Health insurance by a sub-legal regulation

- Законското овластување Фондот за здравствено осигурување со подзаконски пропис да ја уреди висината на учеството на осигурените лица во цените на здравствените услуги не ги надминува уставните гаранции.

- The legal authorisation of the Fund for Health Insurance to regulate, with a sub-legal regulation, the amount of the participation of the insured in the costs of the health services does not exceed the constitutional guarantees.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 71 и член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 34 став 2 од Законот за здравствено осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.25/2000, 34/2000-исправка, 50/2000, 11/2002, 31/2003 и 84/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 32 став 3 од Законот за здравствено осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.25/2000, 34/2000-исправка, 50/2000, 11/2002, 31/2003 и 84/2005), и

б) уставноста и законитоста на Одлуката за висината на учеството на осигуренилица во цените на здравствените услуги, донесена од Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.1/2001).

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точка 1 и точка 2 под а) од ова решение, како и постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 2 под б) од ова решение.

Според подносителот на иницијативата законското овластување со подзаконски пропис да се уреди висината на учеството на осигурените лица во цените на здравствените услуги, ги надминувало уставните гаранции за такво овластување, поради што и оспорените законски одредби не биле во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 32 став 5, член 34, член 51 и член 96 од Уставот.

Имено, подносителот на иницијативата смета дека бидејќи здравствената заштита на граѓаните, согласно Уставот на Република Македонија, се обезбедувала преку систем на здравствено осигурување, како дел од социјалното осигурување во поширока смисла, правата што од тоа произлегуваат можеле да се уредуваат само со закон и со колективен договор, а не и со подзаконски прописи.

Подносителот на иницијативата, исто така, смета дека оспорената одлука не била во согласност со членовите 32 став 3 и член 34 став 2 од Законот за здравствено осигурување, како и со членот 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

При одлучувањето по иницијативата, подносителот укажува Уставниот суд на Република Македонија да ги има во вид и одлуките на Судот У.бр.207/1999 од 7 јуни 2000 година и У.бр.173/2000 од 4 април 2001 година.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 32 од Законот за здравственото осигурување е предвидено дека осигурените лица учествуваат со лични средства при користењето на здравствените услуги и лекови, но најмногу до 20% од просечниот износ на вкупните трошоци на здравствената услуга, односно лековите.

За здравствените услуги за одобрено лекување во странство, осигуреното лице учествува со 20% од вкупните трошоци.

Висината на учеството од став 1 на овој член во фиксен износ, обратно-пропорционално од цените на услугите ја утврдува Фондот со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност.

Според член 34 од Законот од учеството утврдено во член 32 на овој закон се ослободуваат:

- осигурените лица за лекарски преглед кај избраниот лекар и итна медицинска помош на повик;
- децата со посебни потреби, според прописите за социјална заштита;
- корисници на постојана парична помош, лицата сместени во установи за социјална заштита и во друго семејство, според прописите за социјална заштита, освен за лековите од листата на лекови издадени на рецепт во примарната здравствена заштита и за лекувањето во странство;
- душевно болни лица сместени во психијатриски болници и ментално ретардирани лица без родителска грижа и
- осигурените лица кои во текот на една календарска година платиле учество во специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита, освен за лековите од листата на лекови издадени на рецепт во примарната здравствена заштита и за лекува-

њето во странство, во износ повисок од 70% од просечната остварена месечна нето плата во Републиката во претходната година.

За осигурените лица кои остваруваат месечен нето приход во семејството помал од просечната нето плата во Републиката во претходната година, како и за одредени возрасни групи, Фондот со општ акт, на кој министерот за здравство дава согласност, ќе определи понизок износ за ослободување од плаќање на партиципација од износот утврден во став 1 алинеја 5 на овој член.

Оспорената одлука за висината на учеството на осигурените лица во цените на здравствените услуги, донесена од Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување бр.01/5-2 од 25 декември 2000 година, објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.1/2001, содржи вкупно 8 (осум) члена. Во членот 1 се предвидува дека со оваа одлука се утврдува висината на учеството на осигурените лица со лични средства при користењето на здравствените услуги и лековите. Членот 2 од Одлуката го уредува учеството при користењето на здравствените услуги и лековите, а членот 3 се однесува на учеството на цената на здравствените услуги.

5. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 8 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во членот 39 од Уставот е утврдено дека на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Согласно наведените уставни одредби, здравственото осигурување, како дел од социјалното осигурување, кое во Уставот е утврдено како едно од основните права на човекот и граѓанинот е уредено со Законот за здравствено осигурување, чии одредби се оспоруваат со оваа иницијатива.

Според членот 2 од овој Закон, здравственото осигурување се востановува како задолжително и доброволно. Задолжителното здравствено осигурување се востановува за сите граѓани заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци. Со здравствените услуги кои се обезбедуваат согласно овој закон, истовремено се обезбедува и здравствената заштита, односно заштита на здравјето на граѓаните, како право што е посебно гарантирано со Уставот.

Согласно член 8 од Законот, со задолжителното здравствено осигурување на осигурените лица им се обезбедува право на основни здравствени услуги, кои осигуреното лице може да ги остварува на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување доколку истите ги користи под услови утврдени во Законот.

Видот и обемот на основните здравствени услуги што произлегуваат од задолжителното здравствено осигурување се утврдени во членот 9 од Законот, со позитивно набројување на здравствените услуги на сите нивоа на здравствена заштита.

Во Главата V од Законот со наслов "Учество на осигурените лица" е содржан оспорениот член 34 кој е поместен во поднаслвоот "Ослободување од учество". Имено, според членот 34 од овој закон, чиј став 2 со иницијативата е оспорен, законодавецот дава можност за ослободување од партиципација во зависност од социјалната положба на осигурениците. Со ова законско решение, всушност се предвидува ослободување од партиципација на сите осигурени лица во примарната здравствена заштита, кај избраниот лекар за да се овозможи непречен контакт на осигуреникот со својот избран лекар и итна медицинска помош. Во оспорената законска одредба, исто така, се содржани правата за ослободување од партиципација и на оние осигуреници кои ќе го достигнат лимитот на партиципација, односно кои во текот на една година вкупно ќе платат партиципација за специјалистичка и болничка здравствена заштита до износот од 70% од просечната месечна плата во стопанството на Република Македонија, како и определувањето на понизок износ за ослободување од плаќање на партиципација од износот од 70% од просечната

месечна плата за чие определување е задолжен Фондот тоа да го стори со општ акт, а со согласност на министерот за здравство. Имено, од наведената законска одредба произлегува дека правото на ослободување од учество при користењето на здравствените услуги и лекови е право утврдено со Законот за здравствено осигурување, а определувањето на понизок износ за ослободување од плаќање на партиципација од страна на Фондот е само операционализација, односно во функција на извршување на законот, и е во делокругот на работа на Фондот кои се децидно определени во член 54 од Законот за здравствено осигурување.

Имено, во спроведувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување, Фондот кој се основа како правно лице, врши определени работи и задачи утврдени во членот 54 од Законот, меѓу кои со општи акти ги уредува прашањата за кои е овластен со закон.

Општите акти кои ги донесува Фондот секако треба да содржат одредби за спроведување односно операционализација на обврските утврдени со Законот, а не и предвидување на нови права и обврски, кои можат да се утврдат само со закон.

Овој систем претставува операционализација на законските права и обврски уреден со општите акти на Фондот. Значи, извршувањето на правата и обврските утврдени со Законот за здравствено осигурување е во непосредна врска со одредбите на општите акти на Фондот.

Од изнесената анализа, произлегува овластувањето на Фондот поблиску да ги разработи правата утврдени со Законот, а не да ги пропишува. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека законското овластување со подзаконски пропис да се уреди висината на учеството на осигурените лица во цените на здравствените услуги ги надминува уставните гаранции.

6. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр. 37/2001 од 25 април 2001 година, не поведе постапка за оценување на уставноста на член 32 став 3 од Законот за здравствено

осигурување, од што произлегува дека оваа оспорена одредба од Законот била предмет на оценување по однос на нејзината согласност со Уставот. Притоа, Судот оценил дека "... овластувањата за Фондот поблиску да ги разработи правата утврдени со Законот и тоа да го направи во рамките определени со Законот, со што всушност Фондот е во функција на остварувањето на законските права, а не произлегува овластување на Фондот да пропишува права кои не се предвидени во Законот". Оттука, законската одредба не е во несогласност со член 34 од Уставот ..., поради што и не поведе постапка.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр. 74/2001 од 21 ноември 2001 година, ја отфрлил иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за висината на учеството на осигурените лица во цените на здравствените услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.1/2001), од причина што истата не била повеќе во правниот поредок, бидејќи со донесување на друга Одлука, објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.48/2001 истата престанала да важи.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.14/2001 од 26 декември 2001 година, одлучувајќи по иницијативите на истиот и други подносителите по однос на истата одредба од Законот и Одлуката, ги отфрлил, наоѓајќи дека нема основи за поинакво одлучување.

По повод сега поднесената иницијатива, Судот оцени дека не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесување на цитираните решенија, поради што и одлучи во овој дел иницијативата да ја отфрли, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.178/2005)

125.

- Лиценца за работа

- *Working license*

- Со непредвидувањето фармацевтите да се стекнуваат со основна лиценца за работа и со давањето можност да специјализираат само со завршен факултет и приправнички стаж, законодавецот се раководел од видот и карактерот на професијата во однос на лекарите и стоматолозите, поради што не може да се постави прашањето за повреда на начелото на еднаквоста загарантирано со Уставот.

- *The lack of envisaging that pharmacists acquire with a basic working license and the provision of the possibility for them to specialise only by completed faculty and training period, the legislator was led by the type and character of the profession in respect of doctors and stomatologists, as result of which there may not be raised the question of a violation of the principle of equality guaranteed by the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 140 став 2 и став 3, член 143 став 3, член 144 став 3, член 149 став 2 во делот "основна лиценца", член 153-а, член 153-б став 1 и став 2, член 153-к став 1 во делот "основна лиценца" од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004 и 84/2005) и член

46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.84/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на меѓусебната согласност на член 140 став 5 од Законот за здравствена заштита со член 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита.

3. Велимир Јовановски и Драгослав Станковиќ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорените законски одредби лекарите и стоматолозите биле ставени во нееднаква положба во однос на дипломираните фармацевти и во однос на сите други работници со високо образование, затоа што за нив се воведувало задолжително стекнување на основна лиценца со која можеле да укажуваат здравствена заштита само под надзор на здравствен работник кој поседувал лиценца за работа. За разлика од нив, здравствените работници со високо образование од областа на фармацевцијата биле ставени во привилегирана положба, затоа што законодавецот за нив не пропишал добивање на основна лиценца за работа ниту задолжителна специјализација за стекнување на лиценца за работа.

Во дополнителната иницијатива, одредбата од ставот 5 на член 140 од Законот (која по исклучок дозволувала здравствените работници од областа на медицината и стоматологијата да можат со основна лиценца самостојно да укажуваат здравствена заштита доколку при пополнувањето на работното место не се јавеле здравствени работници со лиценца за работа) била во колизија со одредбата од член 46 од Законот која предвидувала во рок од седум години од денот на влегувањето во сила на овој закон примарна здравствена заштита да можат да укажуваат самостојно и здравствените работници со високо образование кои се стекнале со основна лиценца согласно со одредбите на овој закон.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 140 став 2 од Законот здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат да укажуваат здравствена заштита под надзор на здравствен работник со лиценца за

работа по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на основна лиценца.

Според став 3 на овој член од Законот здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит, завршувањето на специјализација, односно субспецијализација и соодветна лиценца за работа.

Во членот 143 став 3 од Законот е предвидено дека здравствените работници со високо образование стручниот испит го полагаат пред испитни комисии кои ги образува Лекарската, Стоматолошката односно Фармацевтската комора од редот на лицата определени согласно член 142 став 2 на овој закон.

Членот 144 став 3 од Законот предвидува дека составот на испитната комисија, начинот на полагање на испитот, начинот на проверката на стекнатите знаења и вештини и обрасците на уверението за положен стручен испит и основната лиценца ги утврдува Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комора со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност.

Според членот 149 став 2 од Законот здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат да специјализираат ако имаат завршен приправнички стаж, положен стручен испит и основна лиценца.

Во членот 153-а од Законот е предвидено дека здравствен работник со високо образование од областа на медицината и стоматологијата може да се стекне со основна лиценца ако има: диплома за завршено соодветно високо образование; доказ за завршен приправнички стаж и доказ за положен стручен испит.

Според ставот 2 на овој член од Законот здравствен работник со завршено соодветно високо образование од областа на медицината или стоматологијата или со поминат приправнички стаж и положен стручен испит во странство може да се стекне со основна лиценца ако има: нострифицирана диплома за завршено соодветно високо образование и доказ за признаен приправнички стаж и положен стручен испит.

Согласно член 153-б став 1 од Законот здравствен работник со високо образование од областа на медицината или

стоматологијата може да се стекне со лиценца за работа ако, покрај условите од член 153-а став 1 на овој закон има и основна лиценца и соодветна специјализација или соодветна субспецијализација.

Ставот 2 на овој член од Законот предвидува дека здравствен работник со високо образование од областа на медицината или стоматологијата кој се стекнал со лиценца за работа во странство може да се стекне со лиценца за работа ако, покрај условите од членот 153-а став 2 на овој закон има и доказ за признаена соодветна специјализација или субспецијализација, препорака од комората во која членувал и доказ за претходно работно искуство во дејноста за која бара лиценца за работа.

Според членот 153-к од Законот начинот на издавањето на основната лиценца, како и начинот на издавањето и продолжувањето, обновувањето и одземањето на лиценцата за работа и формата и содржината на обрасците на лиценците за здравствен работник со високо образование од областа на медицината и стоматологијата поблиску ги утврдува Лекарската односно Стоматолошката комора со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност.

Членот 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита предвидува дека во рок од седум години од денот на влегувањето во сила на овој закон примарна здравствена заштита можат да укажуваат самостојно и здравствените работници со високо образование кои се стекнале со основна лиценца согласно со одредбите на овој закон.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Републиката е владеењето на правото.

Согласно член 9 став 2 од Уставот граѓаните се еднакви пред Уставот и законите.

Во членот 32 став 1 од Уставот е предвидено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност.

Од наведените уставни одредби (на кои се повикуваат подносителите на иницијативата) произлегува заштита на правото на вработување и слободен избор на истото, заштита при работењето и

слично што, според Судот, нема допирна точка со спорното прашање наведено во иницијативата.

Што се однесува до прашањето за владеење на правото во Република Македонија и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, Судот оцени дека со оспорените одредби тие начела не се повредени. Притоа, ја има предвид одредбата од член 34 од Уставот на Република Македонија според која граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Тоа значи дека Уставот со упатна норма го овластува законодавецот да ги уреди прашањата во врска со воведувањето, здобивањето и начинот на издавањето на основната лиценца за работа за здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на овие одредби од Законот за здравствената заштита, како и на одредбата од член 153-б став 2 од Законот која ги утврдува условите што треба да ги исполнува здравствениот работник со високо образование од областа на медицината или стоматологијата кој се стекнал со лиценца за работа во странство.

Судот оцени дека со членовите 144 став 3, 149 став 2 и 153-к од Законот се уредуваат прашања од техничка природа кои се однесуваат на составот на испитните комисии за полагање на стручниот испит, условите што кандидатите треба да ги исполнуваат за полагање на специјалистичкиот испит, определувањето на формата на обрасците на лиценците и слично за што, според Судот, не е спорно дека законодавецот е овластен за нивно уредување.

Во врска со оспорената одредба од член 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита која предвидува рок од седум години од денот на влегувањето на овој закон во сила во кој примарна здравствена заштита можат да укажуваат самостојно и здравствените работници со високо образование кои се стекнале со основна лиценца за работа согласно со одредбите на овој закон, Судот оцени дека оваа одредба има карактер на преодна одредба која што на овој вид работници всушност во предвидениот рок им дава можност да завршат специјализација и да положат испит за здобивање на лиценца за работа.

Имајќи го предвид изнесеното, во контекст на видовите на професиите (фармацевти и лекари), Судот оцени дека законодавецот со тоа што не предвидел фармацевтите да се стекнуваат со основна лиценца за работа и со тоа што им дава можност да специјализираат само со завршен факултет и приправнички стаж, не го повредил начелото на еднаквост, односно дека фармацевтите не се доведени во привилегирана положба во однос на здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата.

6. Согласно член 39 од Уставот на Република Македонија, на секој граѓанин му се гарантира здравствена заштита.

Имајќи ја предвид оваа уставна одредба во контекст на прашањето во врска со давањето можност здравствените работници од областа на медицината и стоматологијата во определен рок да можат со основна лиценца самостојно да укажуваат здравствена заштита, Судот оцени дека оваа одредба е согласна со Уставот од причина што ваквото укажување на здравствена заштита е предвидено не како правило туку како исклучок во случаи кога постои дефицитарност од овој вид стручни кадри, (кога при пополнувањето на определеното работно место не се јавил здравствен работник со лиценца за работа), а со цел да се обезбеди здравствена заштита на граѓаните што им е загарантирано со член 39 од Уставот на Република Македонија.

Што се однесува до прашањето за меѓусебната несогласност на членот 140 став 5 од Законот за здравствената заштита со членот 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита, Судот оцени дека согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на законските одредби, поради што иницијативата, во тој дел, ја отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.71/2005)

14. Колективни договори

14. *Collective agreements*

126.

- Отказ поради економски, технолошки, структурални и слични промени

- *Notice for economic, technological, structural and similar changes*

- Утврдувањето на критериумите и мерилата врз основа на кои се утврдува структурата и бројот на работниците на кои ќе им престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални и слични промени со колективен договор на ниво на работодавец е во согласност со Уставот и со Законот за работните односи.

- *The establishment of the criteria and measures on the basis of which it is established the structure and number of workers who shall have their employment terminated with a notice as a result of economic, technological, structural and similar changes with a collective agreement at the level of an employer is in accordance with the Constitution and the Law on Labour.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 18 и 19 од Договорот за изменување и дополнување на Колективниот договор на Стопанска банка АД - Скопје, склучен меѓу Управниот одбор на Стопанска банка АД - Скопје и Конференцијата на синдикалните организации на Стопанска банка АД - Скопје под У.О.бр.716 од 31 октомври 2003 година.

2. Мирјана Деспотова од Делчево на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 18 и 19 од Договорот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата и во нејзиното дополнување, односно допрецизирање, се наведува дека оспорените членови по својата содржина биле нејасни и конфузни бидејќи од нив не произлегувало дали критериумите и бодовите за вреднување при утврдување на приоритет за задржување на работното место, во случај на прогласување на работниците за технолошки вишок се однесувале на оние работни места кои се укинуваат или за работни места на кои се намалува бројот на извршители.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека со примената на критериумите утврдени во оспорените одредби поради големите овластувања на извршните директори дадени особено во однос на точките 1, 4 и 5 на членот 18 доаѓало до субјективност при бодирањето на работниците, со што тие се доведувале во нерамноправна положба и тоа поради нивното различно политичко уверување од она на директорот, потоа поради одмазда, уцена и сл.

На крајот, во иницијативата се наведува дека со оспорените одредби се повредувале членовите 9 и 32 од Уставот, поради што се предлага Судот да поведе постапка за оценување на нивната уставност и законитост, иако во иницијативата не се посочува со кој закон и член од закон овие одредби се спротивни.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 18 од Договорот, всушност се менува членот 161 и тој гласи:

"При определувањето на бројот и структурата на работниците на кои им престанува работниот однос поради економски, технолошки, структурални или слични промени, се утврдуваат следните критериуми и нивно вреднување со бодови при утврдувањето на приоритетот за задржување на работното место на работниците:

I. Потреба за ефикасно функционирање на работата на Стопанска Банка

- нема потреба	0 бод
- незначителна потреба	5 бода
- има потреба	10 бода
- неопходна потреба	30 бода

II. Стручна подготовка и квалификација

- Основно образование, неквалификуван и полуквалификуван работник	1 бод.
- Средна стручна подготовка, средна стручна подготовка на одредено занимање и квалификуван работник	3 бода.
- Виша стручна подготовка и високо квалификуван работник	5 бода.
- Висока стручна подготовка која е ирелевантна за работното место	8 бода.
- Висока стручна подготовка која е релевантна за работното место	10 бода.

III. Работно искуство

- нема работно искуство	0 бод
- има незначително работно искуство	2 бода
- го има бараното работно искуство	5 бода

IV. Успешност во работењето

- значително подпросечни резултати	0 бод
- незначително потпросечни резултати	2 бода
- просечни резултати	7 бода
- понекогаш натпросечни резултати	10 бода
- постојано натпросечни резултати	15 бода

- постојано натпросечни резултати
и понекогаш одлични резултати 20 бода
- постојано одлични резултати 25 бода

V. Вид и значење на работно место

- работно место со незначителна
сложеност и одговорност 1 бод
- работно место со средна сложеност
и одговорност 4 бода
- работно место со значителна сложе-
ност и одговорност 10 бода

VI. Работен стаж во Стопанска банка

- до 1 година 0 бод
- повеќе од 1 година до 4 години 1 бод
- повеќе од 4 години до 8 години 2 бода
- повеќе од 8 години до 12 години 3 бода
- повеќе од 12 години до 16 години 4 бода
- повеќе од 16 години до 20 години 5 бода
- повеќе од 20 години до 24 години 6 бода
- повеќе 24 години до 28 години 7 бода
- повеќе од 28 години до 32 години 8 бода
- повеќе од 32 години до 36 години 9 бода
- повеќе од 36 години до 40 години 10 бода.

VII. Возраст

- од 18 до 19 години 0 бод
- повеќе од 19 до 29 години 1 бод
- повеќе од 29 до 39 години 2 бода
- повеќе од 39 до 49 години 3 бода
- повеќе од 49 до 59 години 4 бода
- над 59 години 5 бода

VIII. Здравствена состојба

- нормална здравствена состојба 0 бод

- работник кој бил отсутен од работа повеќе од 3 месеци последните 2 години поради нарушено здравје, а неговата/нејзината здравствена состојба не се подобрила и истата е утврдена официјално од јавна здравствена институција 5 бода

IX. Економско социјална состојба

- работник кој е единствено вработен во семејството и кој издржува едно лице 2 бода
- работник кој е единствено вработен во семејството и кој издржува 2 лица 3 бода
- работник кој е единствено вработен во семејството и кој издржува повеќе од 2 лица 5 бода
- самохран родител кој издржува едно или повеќе од едно лице 5 бода"

Судот, исто така, утврди дека со оспорениот член 19 од Договорот, всушност се менува членот 162 и тој гласи:

"За примена на критериумите утврдени во член 161 од овој Колективен договор писмено се искажува директорот на соодветниот сектор, извршниот директор на соодветната филијала или непосредниот раководител на работникот".

4. Според членот 9 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Според ставот 2 на овој член од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 32 ставот 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно изречното уставно овластување содржано во наведениот член од Уставот, правата, обврските и одговорностите на работникот и работодавецот од работен однос се утврдени во Законот за работните односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994-исправка, 14/1995, 53/1997, 59/1997-исправка, 21/1998, 25/2000, 34/2000-исправка, 50/2001, 25/2003 и 40/2003), а определени права, обврски и одговорности, со оглед на специфичностите во одделни области се утврдени со други специјални закони и со колективни договори.

Од аспект на прашањата што се уредуваат со оспорените одредби на Колективниот договор од посебно значење е членот 129 од Законот за работните односи. Според овој член од Законот структурата на работниците на кои ќе им престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални или слични промени се утврдува врз основа на критериумите утврдени со колективен договор на ниво на работодавец, односно со колективен договор на ниво на гранка, доколку работодавецот има потпишано таков договор.

Судот утврди дека наведената одредба од Законот за работните односи на идентичен начин е преземена и во членот 68 од Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/1994, 30/1994-исправка, 87/2001 и Спогодбите за продолжување на важноста на овој договор објавени во "Службен весник на Република Македонија" бр.67/1999, 45/2000, 47/2003, 85/2003 и 20/2004). Според последната спогодба, важноста на овој договор е продолжена заклучно со 30 јуни 2004 година.

Согласно член 21 од гранскиот Колективен договор за финансиските организации во Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1994, 8/1997 и Спогодбата за продолжување на важноста на овој договор објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.14/2000, според која важноста на овој договор се продолжува за две години сметано од 23 декември 1998 година, а тоа значи до 23 декември 2000 година), при определување на бројот и структурата на работниците на кои им престанува работниот однос поради економски, технолошки, структурални или слични промени, а во согласност со Општиот колективен договор, со колективен договор на ниво на работодавец може да се утврдат следните рамковни критериуми и нивно

вреднување со бодови при утврдувањето приоритет за задржување на работното место на работниците:

- потреба за ефикасно функционирање на работата на работодавецот	до	30 бода
- стручна подготовка и квалификација	до	10 бода
- работно искуство во организацијата	до	10 бода
- успешност во работењето	до	25 бода
- видот и значењето на работното место	до	10 бода
- работниот стаж	до	5 бода
- возраст	до	5 бода
- здравствена состојба	до	5 бода
- економско социјална состојба	до	5 бода"

Имајќи ја предвид содржината на оспорениот член 18 од Договорот за изменување и дополнување на Колективниот договор на Стопанска банка АД - Скопје, членот 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, како и членот 129 од Законот за работните односи кој што директно упатува дека структурата на работниците на кои ќе им престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални или слични промени се утврдува врз основа на критериумите утврдени со колективен договор на ниво на работодавец, каков што е и овој договор, Судот оцени дека оспорениот член 18 е во согласност со напред наведените уставни и законски определби. Ова пред се од причина што во овој член на Договорот се утврдени конкретни критериуми и мерила во рамките на секои од тие критериуми врз основа на кои се врши вреднување, односно бодирање на работниците при определувањето на бројот и структурата на работниците на кои им престанува работниот однос поради економски, технолошки, структурални или слични промени.

Со оглед на наведеното, како и на тоа што критериумите и нивното бодирање во членот 18 од Колективниот договор се утврдени на начин што тие еднакво се однесуваат на сите работни места и на сите вработени во Стопанска банка АД - Скопје, според Судот со овој член од Колективниот договор не се повредува ниту уставното начело на еднаквост на граѓаните утврдено во членот 9 став 2 од Уставот во однос на кој, исто така се оспорува неговата уставност. Ова е уште една причина поради која не може да се постави прашањето за согласност на овој член од Колективниот договор со Уставот и со Законот за работните односи.

Од истите причини, прашањето за согласноста со Уставот и со Законот за работните односи не може да се постави ниту за оспорениот член 19 од Колективниот договор, во кој е утврдено дека за примената на критериумите писмено се искажува директорот на соодветниот сектор, извршниот директор на соодветната филијала или непосредниот раководител на работникот. Имено, кој орган, односно овластено лице во име на работодавецот ќе го врши бодирањето на работниците во постапката за прогласување на технолошки вишок е прашање кое се утврдува во самиот колективен договор на ниво на работодавец, а во конкретниот случај страните меѓу кои е склучен Колективниот договор на АД "Стопанска банка" се определиле за лицата за кои се смета дека се најкомпетентни и најдобро запознаени со стручноста, работното искуство, успешноста во работењето на секој работник, видот и значењето на работното место, потребата за ефикасно функционирање и сл.

Наводите во иницијативата дека примената на критериумите, односно бодирањето на работниците се вршело пристрасно и субјективно поради што работниците се доведувале во нерамноправна положба не може да претставуваат основ за изразување на сомневање во уставноста и законитоста на оспорените одредби затоа што примената на овие критериуми е фактичко прашање за кое Судот не е надлежен да одлучува. Заштитата од ваквото постапување работниците можат да ја остварат во постапка пред другите судови.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.188/2004)

15. Останато

15. *Miscellaneous*

127.

- Право на азил

- *Right to asylum*

- Правото на азил е субјективно уставно право и тоа право се ужива под услови утврдени со Устав, закон и меѓународни договори.

Во член 29 од Уставот е содржано легитимното право на државата да ги испитува основите како за давање, така и за исклучување на правото на азил во рамките дадени во Устав, закон и меѓународен акт, што воедно преставува исполнување на обврските на државата што се преземени, врз основа на овој член од Уставот на меѓународен план како израз на почитување на нормите на меѓународното право што не се спротивни на нејзиниот уставен поредок.

Основите за исклучување на правото на азил не може да се третираат од аспект на уставно гарантираното начело за презумпција на невиност и утврдувањето на кривичните дела и вината од член 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а предвидувањето на сериозни сомневања за дејствувањето на барателите на азил, како основ за исклучување од правото на азил е несомнено право и обврска на државата при одлучувањето за вакви прашања да ги заштитува безбедноста на државата, нејзините граѓани, како и меѓународниот правен поредок.

- The right to asylum is a subjective constitutional right and that right is enjoyed under conditions defined by the Constitution, law and international treaties.

Article 29 of the Constitution contains the legitimate right of the state to examine the bases for both granting and excluding the right to asylum within the frameworks given in the Constitution, law and international treaty, which is at the same time fulfilment of the commitments of the state that have been undertaken, on the basis of this Article of the Constitution internationally as an expression of observing the norms of the international law which are not against its constitutional order.

The bases for excluding the right of asylum may not be treated from the aspect of the constitutionally guaranteed principle of presumption of innocence and the establishment of criminal offences and guilt under Article 13 paragraph 1 and Article 14 paragraph 1 of the Constitution, and the envisaging of serious doubts about the activity of the asylum seekers, as a ground for excluding the right to asylum is an undoubted right and obligation of the state, when deciding on such issues, to protect the security of the state, its citizens, as well as the international legal order.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на насловот: "Причини за исклучување" и членот 6 од Законот за азил и привремена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.49/ 2003).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за

оценување на уставноста на насловот и одредбата од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата оспорената одредба била во директна спротивност со членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот на Република Македонија, како и со членовите 6 став 2 и 7 од Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи. Имено, странец не можел да се исклучи од правото на азил само затоа што постоело основано сомневање дека тој е извршител на кривично дело предвидено во алинеите 2 и 3 од оспорениот член 6 од Законот, а основаното сомневање не можело да ја замени правосилната судска пресуда со која сторителот на кривичното дело се огласува за виновен.

По однос на алинејата 3 од оспорениот член 6 од Законот се наведува дека била непотполна, непрецизна и од истата не можело да се утврди кои се тие дејствија што се спротивни на целите и принципите на ООН и каде истите се предвидени. Оспорената алинеја не можела да се примени во практиката или пак можела неправилно да се примени и оставала можност за нејзина злоупотреба од страна на службените лица кои го применуваат Законот.

Поради наведеното подносителот на иницијативата смета дека постои несогласност со Уставот во целина и посебно со член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 11, член 13 став 1, член 14 став 1, член 29 став 1 и 2, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија и член 6 став 2, член 7 и член 14 од Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи.

3. Судот на седницата утврди дека според член 6 од Законот за азил и привремена заштита, странец не може да ужива право на азил во Република Македонија доколку постои основано сомневање дека тој:

- извршил кривично дело против мирот, човечноста или воено злосторство, согласно со меѓународните акти со кои се предвидени овие кривични дела;

- извршил тешко кривично дело (неполитичко) надвор од територијата на Република Македонија пред да биде прифатен во неа како бегалец и

- е виновен за дејствија спротивни на целите и принципите на Организацијата на Обединетите нации.

4. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 11 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 29 од Уставот, странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународните договори. Републиката им гарантира право на азил на странците и лицата без државјанство, прогонети заради демократско политичко уверување и дејствување.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи е ратификувана со Закон објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.11/1997.

Согласно член 6 став 2 од Конвенцијата, секој обвинет за кривично дело се смета за невин се додека неговата вина не се докаже по законски пат.

Согласно член 7 став 1 од Конвенцијата, никој не може да биде осуден за дело сторено со чинење или нечинење кое, според внатрешното или меѓународното право, во моментот на извршување, не преставувало кривично дело. Исто така, изречената казна не може да биде потешка од онаа што се применувала во моментот на извршувањето на кривичното дело. Според став 2 од истата одредба,

овој член не влијае на пресудата или казната за лицето кое е виновно за чинење или нечинење, ако тоа дело во моментот на извршувањето преставувало кривично дело според општите правни начела признати од цивилизираните народи.

Согласно член 14 од Конвенцијата, уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или кое е да е друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или кој и да е друг статус.

Конвенцијата за правната положба на бегалците е усвоена во 1951 година и влегла во сила на 22 април 1954 година. Протоколот 1 кон Конвенцијата влегол во сила на 4 октомври 1967 година.

Согласно член 3 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1991), Република Македонија како суверена и самостојна држава својата меѓународна положба и односите со другите држави и меѓународните органи, организации и заедници ги остварува според општоприфатените начела на меѓународното право. Република Македонија како рамноправен правен наследник на СФРЈ со другите републики го презема членството на СФРЈ во меѓународните органи, организации и заедници.

Со Резолуција A/RES/47/225 од 28 април 1993 година, Генералното Собрание на ООН одлучи да ја прими Република Македонија како член на Обединетите нации.

Одлуката за пристапување на Република Македонија кон меѓународно-правните документи за основните човекови права и слободи донесени од ООН, меѓу кои е и Конвенцијата за правната положба на бегалците, е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 57/1993 од 23 септември 1993 година.

Согласно член 1Ф од Конвенцијата, одредбите од оваа конвенција нема да се применуваат врз лица за кои постојат сериозни причини да се смета:

- дека извршиле злосторство против мирот, воено злосторство против човечноста, во смисла на меѓународните инструменти изработени да предвидат одредби за тие злосторства;

- дека извршиле тешко злосторство спрема меѓународното право надвор од земјата што ги прифатила пред да бидат примени во неа како бегалци;

- дека се виновни за постапки што се во спротивност со целите и начелата на Обединетите нации.

5. Уставот на Република Македонија, слободите и правата на човекот и граѓанинот ги уредува во посебен дел насловен како "Основни слободи и права на човекот и граѓанинот".

Од аспект на наводите во иницијативата, посебно значење има член 29 став 1 и 2 од Уставот, кој е и последен член од одделот за граѓанските и политичките слободи и права на човекот и граѓанинот. Во оваа одредба се уредува положбата на странците во Република Македонија во смисла што тие ги уживаат слободите и правата гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори (став 1), како и тоа што Републиката им гарантира право на азил на странците и лицата без државјанство, прогонети заради демократско политичко уверување и дејствување (став 2).

Од цитираната одредба произлегува дека во Уставот на Република Македонија правото на азил е позиционирано како субјективно уставно право и тоа право се ужива под услови утврдени со Устав, закон и меѓународни договори.

Притоа, во оваа уставна одредба е содржано легитимното право на државата да ги испитува основите како за давање, така и за исклучување на правото на азил во рамките дадени во Устав, закон и меѓународен акт, што воедно преставува исполнување на обврските на државата што се преземени врз основа на овој член од Уставот на меѓународен план, како израз на почитување на нормите на меѓународното право што не се спротивни на нејзиниот уставен поредок.

Оттука, со оспорената одредба од Законот, преку целосната рецепција на членот 1Ф од Конвенцијата за правната положба на бегалците, дополнително се зајакнува исполнувањето на обврските на Република Македонија што ги презела на меѓународен план. Според тоа, меѓународниот стандард за ваков вид основи за исклучување од правото на азил е имплицитна содржина на член 29

од Уставот, поради што Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорената законска одредба со овој член од Уставот.

Во овој контекст основите за исклучување на правото на азил не може да се третираат од аспект на уставно гарантираното начело за презумпција на невиност и утврдувањето на кривичните дела и вината од член 13 став 1 и член 14 став 1 од Уставот. Пропишувањето на сериозни сомневања за извршени тешки кривични дела како основи за исклучување на правото на азил во оспорената одредба од Законот не се оправдува само со исполнување на меѓународните обврски, туку и со тоа што државата, која еднострано одлучува за правото на азил како облик за воспоставување на односи со странци, во тој контекст нужно има помалку строги граници за утврдување на условите за остварување на тоа право од оние што важат при остварувањето на правата на граѓаните во внатрешниот правен поредок.

Во таа смисла предвидувањето на сериозни сомневања за дејствувањето на барателите на азил, како основ за исклучување од правото на азил од оспорената одредба, не може да се смета за повреда членот 13 став 1 и членот 14 став 1 од Уставот, затоа што несомнено право и обврска на државата е при одлучувањето за вакви прашања да ги заштитува безбедноста на државата, нејзините граѓани, како и меѓународниот правен поредок.

Исто така, според Судот повикувањето на несогласноста на оспорената законска одредба со одредбите од Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи во конкретниот случај е ирелевантно, не само поради тоа што Уставниот суд не е надлежен да ја оценува согласноста на законите со меѓународните договори, туку и од причини што одредбите од Конвенцијата во овој дел не можат да се употребат ни како дополнителна аргументација во контекст на правото на азил со кое тие воопшто не се занимаваат.

По однос на наводите од иницијативата за можноста од неправилна примена или пак злоупотреба при примената на алинејата 3 од оспорената одредба, Судот оцени дека се ирелевантни со оглед на тоа што примената или пак можната злоупотреба на било која законска одредба не спаѓа во надлежност на Уставниот суд на Република Македонија согласно член 110 од Уставот.

Од анализата на цитираните одредби, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот наслов и одредба од Законот со член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 11, член 13 став 1, член 14 став 1, член 29 став 1 и 2, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.159/2004)

128.

- Закон за брак и семејство

- *Law on Matrimony and Family*

- Со начинот на кој со оспорената одредба е уредено прашањето на заштита на бракот и семејството и е утврден статусот на вонбрачната заедница не се доведува во прашање уставната одредба од член 40 од Уставот.

Не може да се постави прашањето за согласноста на одредбата од Законот за семејство со која се основа Комисија за посвојување со цел за вршење на работи кои се во надлежност на Министерството за труд и социјална политика.

Со предвидените овластувања за спроведување на решенијата на Центарот за социјална работа од страна на овластени лица не се доведува во прашање заштитата на приватноста на личниот и семејниот живот на граѓанинот, правото на родителите да се грижат за детето, ниту правото

на жалба на лицето кое не е задоволно од решението на Центарот.

Одредбата од законот според која родителите имаат право и должност за издржување и воспитување на децата зависно од условите на семејството, не значи лимитирање на таа грижа и од државата, туку нејзино вклучување во исполнување на нејзината социјална функција.

Оспорената одредба според која детето има право на лични односи и контакти и со родителот со кого не живее е во интерес на заштита на интересите на детето и остварување на функцијата на државата да ги штити интересите на децата и малолетните лица.

Не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба според која детето има право да биде застапувано од своите родители и старатели до наполнување на 18 години возраст кога детето се стекнува со деловна способност.

Признавањето на татковството и без согласност на мајката која е исчезната или и е одземена или ограничена деловната способност е во интерес на заштитата на детето и тоа не е пречка во судска постапка да се утврдат одредени факти и да се утврди дека мајката е исчезната или и е одземена или ограничена деловната способност. Овластувањето на Центарот за социјална работа да донесува решенија со кои презема мерки против родителот вклучувајќи го и ограничувањето на лични односи и контакти со детето е резултат на следење на состојбите во вршењето на родителското право и со тоа овластување не се задира во правото на едниот или другиот родител во постапка пред суд да ги оспорува решенијата за издршка за доверување на децата и одземање на вршење на родителското право.

Мерките и активностите што ги презема Центарот за социјална работа во случај на семејно насилство се во интерес на заштита на бракот и семејството односно заштита на жртвата на семејното насилство и тие мерки во никој случај

не значат ограничување на правото на судска заштита.

Со предвидувањето на правото на граѓаните предлогот за изрекување на привремена мерка од страна на судот да го достават до надлежниот центар за социјални работи кој го доставува до Судот не произлегува можност Центарот за социјални работи дискреционо да одлучи дали тој ќе го достави предлогот до Судот или не, Центарот е должен истиот да го достави до судот.

Комисијата за посвојување при Министерството за труд и социјална политика е легален и легитимен орган со јасно утврдени задачи и со нејзиното овластување утврдени со закон не се повредува Уставот.

Со предвидување на можноста посвојувањето на дете без родители и родителска грижа без согласност на лицата предвидени во законот само во исклучителни случаи е во насока на изнаоѓање на можни решенија за заштита на интересите на детето.

Овластувањето на Центарот за социјална работа да спроведува проверки со цел да се утврди подобноста на посвоителите и мотивите на загрозување на приватноста на личниот и семејниот живот на достоинството и угледот на граѓанинот.

Водењето на посебен регистар на можни посвоеници и упис во тој регистар на малолетни лица без родители и родителска грижа е со цел надлежниот орган со постојано следење на овие лица во смисла на тоа како се развиваат да овозможат нивно посвојување.

Предвидувањето на адаптивниот период во кој детето ќе се прилагоди или не на условите во семејството во кое ќе биде посвоено е со цел да се заштитат интересите на детето со што не се повредуваат слободите и правата на човекот и граѓанинот, како и правото на приватност на личниот и семејниот живот.

Предвидувањето на прекршочни санкции во Законот за семејство во сверата на семејното

насилство не може да биде основ Судот да изрази сомнение за оправданост од ваквиот начин на уредување на овие односи.

- The manner in which the challenged provision regulates the issue of protection of matrimony and family and defines the status of an out of wedlock state does not question the constitutional provision of Article 40 of the Constitution.

There may not be a question of agreement of the provision from the Law on the Family with which a Commission for Adoption is set up with a view to carrying out tasks that are in the competence of the Ministry of Labour and Social Policy.

The envisaged authorisations for the enforcement of the resolutions of the Centre for Social Work by authorised persons does not question the protection of privacy of personal and family life of the citizen, the right of parents to look after the child, or the right to appeal by the person who is dissatisfied by the resolution of the Centre.

The provision of the law under which parents have the right and duty to support and upbringing children depending on the conditions of the family, does not mean limitation of that care by the state also, but its involvement in the fulfilment of its social function.

The challenged provision under which the child has a right to personal relations and contacts also with the parent with whom he/she is not living is in the interest of the protection of child's interests and realisation of the function of the state to protect children's interests and the interests of minors.

There may not be a question of concordance of the disputed provision under which a child has the right to be represented by his/her parents and guardians until the age of 18 when he/she acquires working capacity.

The recognition of paternity even without the consent of the mother who has been missing or who has had her working capability taken away or limited is in the interest of protecting the child and is not an obstacle in a court procedure to determine certain facts and to establish that the mother is missing or her working capability has been taken away or limited.

The authorisation of the Centre for Social Work to adopt resolutions with which it undertakes measures against the parent including the limitation of personal relations and contacts with the child is the result of the following of the conditions in the exercise of the parent's right and that authorisation does not infringe upon the right of one or the other parent in a procedure before a court to dispute the resolutions for support for trusting the children and taking away the exercise of the parent's right.

The measures and activities being undertaken by the Centre for Social Work in case of family violence are in the interest of protecting matrimony and family that is protecting the victim of family violence and those measures are in no way limitation of the right to court protection.

The envisaging of the right of citizens to communicate the proposal for pronouncement of an interim measure by the court to the competent centre for social works which submits it to the Court does not provide an opportunity for the Centre for Social Works to decide by discretion whether it shall communicate the proposal to the Court or not, the Centre is obliged to communicate the same to the court.

The Commission for Adoption at the Ministry of Labour and Social Policy is a legal and legitimate body with clearly defined tasks and its authorisations defined by law do not violate the Constitution.

The foreseeing of the possibility to adopt a parentless child without parental care without the consent of the persons envisaged in the law only in exceptional cases is in the direction of finding out possible solutions for the protection of the interests of the child.

The authorisation of the Centre for Social Work to make checks with a view to establishing the suitability of adoptive parents and the motives for endangering privacy of personal and family life of dignity and reputation of the citizen.

The keeping of a separate registry of possible adoptive children and an entry into that registry of minors without parents and parental care is aimed at continuous following of these persons by the competent body in the

sense of their development in order to enable their adoption.

The foreseeing of the period of adaptation in which the child shall adjust or not to the conditions in the family which shall adopt him/her is with a view to protecting the interests of the child, which does not violate the freedoms and rights of the individual and citizen, as well as the right to privacy of personal and family life.

The envisaging of administrative sanctions in the Law on Family in the sphere of family violence may not be a ground for the Court to express doubts as to the justification for this way of regulation of these relations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите: 4 став 2; 14 став 2; 14-а; 33-а; 46 став 2; 47 став 3; 48 став 2; 56 став 3; 87 став 2, 3, 4, 5 и 6; член 94-г став 4 точка 6, 7, 8, 9 и 10 и став 5; 94-д; 94-ѓ, 94-е став 1; 94-ж став 3; 99 став 4 и 5; 103 став 4; 104-б; 104-ѓ став 1; 104-и став 3, 4 и 5; 104-ј став 2 и 279-з од Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004).

2. Милица Панева и Јасминка Фришчиќ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот за семејството означени во точката 1 од ова решение.

3. Според наводите во иницијативата оспорените членови не биле во согласност со Уставот и со меѓународните акти кои Република Македонија ги ратификувала и кои претставуваат дел од внатрешниот правен поредок.

4. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 4 став 2 од Законот е уредено дека Републиката обезбедува заштита на бракот и семејството од нарушени односи и насилство во бракот и семејството, а со оспорениот член 33-а од Законот се забранува секаков вид на насилство во бракот и семејството.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби не биле во согласност со член 40 став 2 од Уставот и член 16 од Универзалната декларација за човековите права на ООН, затоа што законодавецот предвидел заштита само на бракот, а не и на вонбрачната заедница и притоа не изградил решенија како ќе се остварува заштитата на бракот.

Според член 40 став 1 од Уставот, Републиката обезбедува посебна грижа и заштита на семејството.

Според став 2 на овој член од Уставот правните односи во бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон.

Според член 6 од Законот за семејството, бракот е со закон уредена заедница на живот на маж и жена во која се остваруваат интересите на брачните другари, семејството и општеството.

Односите на брачните другари се засноваат врз слободна одлука на мажот и жената да склучат брак, врз нивната рамноправност, меѓусебно почитување и заемно помагање.

Во членот 13 од наведениот закон заедницата на живот на маж и жена која не е заснована во согласност со одредбите на овој закон (вонбрачна заедница) и која траела најмалку една година е изедначена со брачната заедница во поглед на правото на меѓусебно издржување и имот стекнат за време на траење на таа заедница.

Понатаму, во делот од одредбите на Законот, со кои се уредуваат прашањата на семејното насилство, законодавецот не испуштил од вид дека семејното насилство, жртва на семејно насилство и извршител на семејно насилство може да биде и лице кое живее или живеело во вонбрачна заедница (членовите 94-б и 94-в од Законот).

Од анализата на наведените уставни и законски одредби како и од содржината на оспорените одредби јасно произлегува дека

наводите во иницијативата се неосновани имајќи предвид дека законодавецот ја изедначува вонбрачната заедница со брачната заедница до одреден степен ако таа траела најмалку 1 година во поглед на издржувањето и во поглед на остварување на правото на имот стекнат за време на таа заедница, а во поглед на заштита од семејно насилство законодавецот воопшто не прави разлика дали во семејството маж и жена живеат во брачна или вонбрачна заедница.

Оттука, според мислењето на Судот не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби на член 4 став 1 и член 33-а од Законот со Уставот, бидејќи Законот ги уредил прашањата за заштита на бракот и семејството, како и статусот на вонбрачната заедница, а со начинот на кој тоа го уредил не се повредуваат одредбите на член 40 од Уставот.

5. Во оспорениот член 14 став 2 од Законот е предвидено дека за работите кои се однесуваат на посвојувањето одлучува Комисија за засновање на посвојувањето при Министерството за труд и социјална политика.

Според наводите во иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со член 91 став 1 алинеја 1, 5 и 6 од Уставот, затоа што Владата на Република Македонија ги утврдувала начелата на внатрешна организација и за работата на министерствата и другите органи. Со уредба на Владата на Република Македонија не била утврдена можност за основање на комисија која ќе ја именува министерот како што било во конкретниот случај.

Според член 95 став 1 од Уставот државната управа ја сочинуваат министерствата и други органи на управата и организации утврдени со закон.

Според член 5 точка 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, органите на државната управа можат да се основаат како министерства, други органи на државната управа и управни организации.

Според точката 3 на овој член други органи на државната управа според видот на организацијата и степенот на самостојноста можат да се основаат како самостојни органи или како органи во состав на министерството.

Според точка 4 од членот 5 од Законот, органи во состав на министерство можат да се основаат за вршење на определени управни, стручни и други работи од надлежност на министерството.

Имајќи ја предвид уставната одредба од член 95 од Уставот, како и одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа произлегува дека со закон може да се основаат и други органи на управата како самостојни органи или како органи во состав на министерство.

Според тоа, Судот смета дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со наведените уставни одредби имајќи предвид дека Комисијата за посвојување при Министерството за труд и социјална политика е основана со закон, а со цел за вршење на работи кои се во надлежност на наведеното министерство.

Оттука, ирелевантни се наводите во иницијативата дека оваа комисија не била утврдена со уредба на Владата и дека со тоа се повредувал Уставот. Напротив, Комисијата што е предмет на оспорената одредба, се основа врз овластување содржано во самиот Закон.

6. Судот утврди дека во членот 14-а од Законот е предвидено дека овластувањето за спроведување на извршување на решенијата на Центарот за социјална работа, службеното лице го докажува со легитимација.

Легитимацијата на службеното лице ја издава министерот за труд и социјална политика. Образецот на легитимацијата на службеното лице и начинот на нејзиното издавање го пропишува министерот за труд и социјална политика.

Подносителите на иницијативата сметаат дека со наведената одредба се повредувале членовите 15, 25, 40 став 3 и 51 од Уставот, затоа што со овластувањето за спроведување на извршување на решението се повредувал приватниот, личниот и семејниот живот, правото на родителите да се грижат и го воспитуваат детето и правото на жалба кога родителот не е задоволен од донесеното решение на Центарот.

Според член 40 став 3 од Уставот, Републиката обезбедува посебна заштита на децата без родители и деца без родителска грижа.

Според член 42 став 1 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Според член 3 од Конвенцијата на правата на детето на ООН во активностите кои се однесуваат на децата од примарно значење се интересите на децата без оглед на тоа дали тоа го спроведуваат јавни или приватни институции на социјална заштита, судовите, административен орган или законодавните тела.

Според член 84 од Законот за семејството, Центарот за социјална работа врши надзор над вршењето на родителското право.

Центарот за социјална работа е должен да презема мерки заради заштита на личноста, правата и интересите на детето.

Центарот за социјална работа ако тоа го бараат интересите на детето може да донесе решение за постојан надзор над вршење на родителско право, решение со кое ќе го одземе детето од едниот и ќе го довери на чување на другиот родител, решение за ставање под старателство и други видови решенија.

Со цел за брзо и адекватно спроведување на донесените решенија, а во интерес на заштита на интересот на детето законодавецот го определил начинот на извршување на донесените решенија од страна на овластени лица. Според тоа спроведувањето на решението е обврска на родителите поради што законодавецот предвидел жалбена постапка во случајот кога еден од нив не е задоволен со решението. Неспроведувањето на решение подлежи на судска постапка.

Оттука, според Судот формалното донесување на одредени решенија без предвидување на начинот за нивно спроведување ја губи самата цел од донесување на таквите решенија, а со тоа се минимизира и улогата на Центарот за социјална работа во заштита на интересот на детето.

Тргувајќи од наведеното, според мислењето на Судот, со предвиденото овластување за спроведување на решенијата на Центарот за социјална работа од страна на овластени лица не се

доведува во прашање правото на личниот и семејниот живот, правото на родителот да се грижи за детето, ниту се доведува во прашање правото на жалба на лицето кое не е задоволно од решението на Центарот, поради што оспорената одредба не може да се подведе под сомнение во однос на уставните определби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

7. Понатаму, Судот утврди дека во оспорениот член 46 став 2 од Законот е уредено дека детето има право да биде издржувано од своите родители, да биде згрижено, да биде заштитен неговиот живот и здравје, да биде оспособено за самостоен живот и работа, да му се обезбедат оптимални услови за негово воспитување, школување и стручно оспособување, зависно од условите на семејството.

Оспорената одредба, според подносителите на иницијативата, не била во согласност со член 40 став 3 од Уставот затоа што правото и должноста на родителот да се грижи за своето дете не можело да биде условено од материјалната положба и условите на родителите во семејството.

Според член 40 став 3 од Уставот родителите имаат право и должност да се грижат за издржување и воспитување на децата.

Во член 27 од Конвенцијата за правата на детето на ООН државите членки на секое дете му го признаваат правото на животен стандард, адекватен со физичкиот, менталниот, духовниот, моралниот и општествениот развој на детето. Понатаму, родителите (и) или други лица одговорни за детето првенствено се одговорни во рамките на своите способности и финансиска можност да обезбедат животни услови потребни за развој на детето. Државата членка во согласност со националните услови и со своите можности презема мерки за помош на родителите заради остварувањето на ова право.

Од наведеното произлегува дека родителите имаат право и должност за издржување и воспитување на децата, односно да обезбедат оптимални услови за воспитување, школување и осамостојување на своите деца во рамките на материјалните можности.

Поаѓајќи од фактот дека материјалните можности на сите родители објективно не се на такво ниво кое ќе овозможи сите деца да ги уживаат сите благодети што ги дава заедницата, државата според своите материјални можности дава помош и ги помага

родителите и во случај на потреба преку програми и други инструменти обезбедува помош во поглед на исхраната, облеката и живеењето на детето.

Оттука, според мислењето на Судот, наводот во иницијативата според кој оспорената одредба не е во согласност со Уставот, затоа што обврската на родителите да се грижат за издржување на децата е условена од материјалните можности на семејството е неоснована, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

Одредницата за зависноста на грижата за детето од условите на семејството, не значи лимитирање на таа грижа и од државата, туку содејство на државата во исполнувањето на нејзините социјални функции.

8. Судот, исто така, утврди дека во оспорениот член 47 став 3 од Законот е предвидено дека детето има право да одржува лични односи и непосредни контакти со родителот со кого не живее.

Според подносителите на иницијативата, оспорениот член не бил во согласност со член 22, 40 став 1 и 2 и 42 став 1 од Уставот, затоа што утврдивајќи го правото на детето на лични и непосредни контакти со родителот со кого не живее, законодавецот не давал можност за корекција на правото. Според нив, со утврдувањето на едно вакво право, фиктивно се задоволува дигнитетот на државата во обезбедување на ратификуваните и меѓународни документи, но во посебната заштита на детето не е постигнато обезбедување на правото на детето да одржува контакти со двајцата родители, а тоа особено кога родителите имаат непријателски односи.

Според член 40 став 1 и 2 од Уставот Републиката обезбедува посебна грижа и заштита на семејството, а правните односи во бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон.

Согласно член 42 став 1 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби според кои правните односи во бракот и семејството се уредуваат со закон, како и дека Републиката посебно ги заштитува децата, Судот оцени дека законодавецот во интерес на заштита на најдобрите интереси на

детето предвидел право детето да одржува лични односи и непосредни контакти и со родителот со кого не живее.

Притоа, дали во практиката ова право се остварува на соодветен начин особено кога двајцата родители имаат непријателски односи е фактичко прашање за кое Судот не е надлежен да одлучува.

Не е јасен и наводот од иницијативата зошто оспорениот член не е во согласност со член 22 од Уставот, кој го уредува избирачкото право на граѓанинот.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека правото на лични односи и контакти на детето со родителот со кого не живее, содржано во оспорената одредба е во интерес на детето, како и на државата во остварувањето на заштитата на децата и со тоа не се повредува ни еден уставен принцип, поради што не го постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со Уставот.

9. Во натамошната постапка Судот утврди дека во член 48 став 1 од Законот е предвидено дека родителите имаат право и должност да ги застапуваат своите малолетни деца.

Во оспорениот член 48 став 2, пак, од Законот е предвидено дека детето има право да биде застапувано од своите родители и старатели.

Според наводите во иницијативата, оспорениот член не бил во согласност со член 22 и 40 став 3 од Уставот, затоа што утврдувањето на правото на детето да биде застапувано од своите родители или старатели не обезбедувало директно остварување на ова право од страна на малолетното дете, туку тоа се остварувало како што било утврдено во член 48 став 1 од Законот за семејството.

Согласно член 40 став 2 од Уставот, според кој правните односи во бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон, во член 10 од Законот за семејството е предвидено дека родителското право престанува со полнолетството на детето или на друг начин предвиден со овој закон.

Полнолетството се стекнува со наполнување на 18 години живот кога полнолетното дете се здобива со деловна способност.

Својството на човекот да биде носител на права и обврски ја определува неговата правна способност што значи секој човек е носител на право и обврски и таа способност не е условена со возраста. Меѓутоа, за разлика од правната способност, кај деловната способност на физичкото лице, се бара од лицето способност да изрази правна релевантна волја да учествува во правниот промет, односно да биде способно самостојно да се грижи за себе, за своите права и обврски.

Оттука, деловна способност може да има лице кое е свесно, кое може да ги сфати своите постапки, да има развиена волја за да може да се однесува по неа. За таквата способност се бараат одредени услови, односно лицето да е здраво и да има одредена возраст.

Имајќи го предвид наведеното, според Законот за семејството деловната способност е дефинирана како способност лицето да изразува правно релевантна волја да учествува во правниот промет се здобива со исполнување на 18 годишна возраст. До исполнување на 18 годишна возраст лицето нема целосна деловна способност, па оттука, со одредбите од член 48 став 1 и 2 е предвидено право и обврска на родителот, од една страна и право на детето, од друга страна, во правниот промет до полнолетство, да биде застапувано од родителите.

Според тоа, Судот оцени дека оспорената одредба не може да се подведе под сомнение во однос на уставната одредба од член 40 став 3 и член 22 од Уставот, на кои подносителите се повикуваат.

10. Судот утврди дека според член 56 од Законот признавањето на татковството произведува правно дејство и се запишува во матичните книги на родените само ако со тоа се согласува мајката на детето која за тоа матичарот ја известува. Во оспорениот став 3 од овој член, е предвидено дека кога мајката не е жива или е исчезната, со непозната адреса или со ограничена или одземена деловна способност изјава дава старателот на детето со одобрение на Центарот за социјална работа.

Според подносителите на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со членовите 9, 25, 98 став 1 и 2 и член 40 став 3 од Уставот, затоа што непознатата адреса на мајката и ограничената деловна способност на лицето не смеело да биде можност за

признавање на таковството. Во интерес на обезбедување на најдобрите интереси на детето требало да се поведе постапка за пронаоѓање на родителот и докажување на неспорните факти.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување.

Според член 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на правото на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 98 став 1 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, а според ставот 2 на овој член, судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби наспроти оспорената одредба, според Судот, интенцијата на законодавецот е да ги заштити интересите на детето кое останало без родителска грижа и е ставено под старателство поради фактот што неговата мајка е исчезната, со непозната адреса или е со ограничена или одземена деловна способност, а притоа, за ова лице постои интерес да биде признато од страна на таткото.

Со цел да не дојде до изигрување и злоупотреба на оваа законска одредба, во членот 59 став 2 од Законот за семејството е предвидено дека лицето кое дало изјава за признавање на таковството, односно изјава за согласност за признавање на татковството може да бара поништување на изјавата, ако е тоа предизвикано со присилба или е дадено поради измама или во заблуда.

Оттука, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со наведените уставни одредби, имајќи предвид дека со неа не се оневозможува во судска постапка да се утврдат одредени факти, односно да се утврди дали на мајката ќе и биде одземена или и е одземена деловната способност или мајката е исчезната.

11. Судот, исто така, утврди дека според член 87 став 2 од Законот, Центарот за социјална работа може да донесе решение, со

кое на родителот кој подолго од три месеци не давал издржување на детето, ќе му го ограничи правото да одржува лични односи и непосредни контакти со детето, се додека не ги изврши обврските спрема детето. Според ставот 3 од овој член, Центарот за социјална работа ќе донесе решение со кое на родителот кај кого детето не е доверено на чување и воспитување, ќе му го ограничи правото на одржување на лични односи и контакти со детето, доколку неоправдано повеќе од три пати непрекинато, не го почитувал решението на Центарот за социјална работа.

Центарот за социјална работа согласно став 4 од член 87 од Законот, може да донесе решение со кое ќе го даде детето на престој кај родителот на кого детето не му е доверено на чување и воспитување, одреден временски период, но не подолго од 15 дена, доколку повеќе од два пати едно по друго другиот родител неоправдано не го почитувал решението на Центарот за социјална работа. Според ставот 5 од овој член, Центарот за социјална работа ќе донесе решение со кое на родителот ќе му го ограничи правото на одржување на лични односи и контакти со детето или истите ќе му ги забрани за одреден временски период, но не подолго од шест месеци, доколку во рокот определен со решението не го вратил детето или го задржал подолго од времето определено во решението или го однел во непознат правец.

Согласно став 6 од член 87 од Законот, Центарот за социјална работа ќе донесе решение со кое времено ќе го довери детето на другиот родител, трето лице или ќе го смести во друго семејство или во соодветна установа, како последен избор, доколку има сознанија дека личните односи и непосредните контакти на детето се прекинати подолго од два месеци поради непостапување по решение на Центарот за социјална работа од страна на родителот кај кого детето е доверено или поради нарушени партнерски односи, кои штетно се одразуваат врз развојот на детето.

Според подносителите на иницијативата, оспорените одредби од член 87 од Законот не биле во согласност со член 40 став 3, член 42 став 1, член 54 став 1 и член 98 став 1 и 2 од Уставот, затоа што со даденото законско овластување на Центарот за социјална работа да презема мерки против родителот вклучувајќи го ограничувањето на личните односи и контакти, Законот го казнувал детето и му го одземал веќе даденото право. Воедно, тие сметаат дека законодавецот донесувајќи едно вакво решение наспроти инструментите на судовите во делот на постапките, се определил за

апсолутно право на одлучување на Центарот за социјална работа со што се повредувале слободите на човекот, личноста, правото на двата родители и правото на детето.

Во согласност со член 40 став 3 од Уставот, родителите имаат право и должност да се грижат за издржување и воспитување на децата. Децата се должни да се грижат за старите и изнемоштени родители.

Според член 42 став 1 од Уставот, Републиката посебно го заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Имајќи ја предвид обврската на државата да обезбеди посебна заштита на децата, како и тоа дека двајцата родители согласно законот имаат еднакви права и должности спрема своите деца, законодавецот со Законот за социјална заштита на Центарот за социјална работа му доверил вршење на одредени јавни овластувања (член 62) кои се однесуваат на решавање на работите утврдени со семејноправните прописи.

Според член 7 од Европската конвенција за правата на детето ("Службен весник на Република Македонија" бр.12/2002) во постапките во кои е засегнато дете, судскиот орган (во член 2 од Конвенцијата под терминот "судски орган" се подразбира "суд" или "административен орган" кој има исти овластувања) постапува итно за да се избегне секое непотребно одолговлекување, а исто така се применуваат процедури со кои се обезбедува брзо извршување на донесените одлуки. Во итни случаи судскиот орган има право доколку тоа е потребно да донесува одлуки кои се извршуваат веднаш.

Според член 8 од оваа конвенција, во постапките во кои е засегнато детето, судскиот орган има право да постапува по службена должност во случаи определени со домашното право кога благосостојбата на детето е во сериозна опасност.

Врз основа на наведеното може да се заклучи дека Центарот за социјална работа, како со домашното така и меѓународното право, има нагласено место во остварувањето на грижата на државата за развојот и посебната заштита на децата. Во таа смисла Центарот за социјална работа е овластен да донесува решенија согласно со утврдената надлежност и обврските во вршењето на надзорот над вршењето на родителското право, а во интерес на заштита на детето.

Притоа, со дадената можност на Центарот за социјална работа да донесува решенија кои се резултат на следење на состојбите во вршењето на родителското право не се задира во правото на едниот или другиот родител во постапката пред суд да ги оспорува решенијата за издршка, за доверување на децата и за одземање на родителското право.

Овластувањата содржани во одредбите на член 87 од Законот, според мислењето на Судот, не значат ограничување на слободите и правата на човекот и граѓанинот, ограничување на родителските права, ниту, пак, ограничување на правата на детето, туку напротив со таквите овластувања се влијае на редовно и целосно остварување на обврските на родителот спрема детето, поради што не се постави прашањето за согласноста на оспорените законски одредби со Уставот.

12. Во натамошната постапка Судот утврди дека во членот 94 г став 1 од Законот за семејството е предвидено дека Центарот за социјална работа секогаш кога има сознанија дека во семејството се нарушени семејните односи или има семејно насилство сам или по барање на член на семејството презема мерки за заштита на семејството и лицата кои се жртва на семејното насилство.

Во оспорениот член 94 г став 4 точките 6 до 10 е предвидено дека Центарот за социјална работа секогаш кога има сознанија дека во семејството постои семејно насилство покрај другите ги презема и следните мерки: го известува органот за прогон; дава секаков вид на правна помош и застапување; поведува постапка пред надлежниот суд; по потреба поднесува барање до судот за изречување на привремена мерка за заштита и презема други мерки за кои ќе оцени дека се неопходни за решавање на проблемот.

Во оспорениот став 5 на овој член е предвидено дека Центарот за социјална работа ги презема мерките од став 4 на овој член кога извршител на семејното насилство е некое од лицата утврдени во членот 94-в на овој закон.

Во оспорениот член 94-д став 1 од Законот за семејството е предвидено дека Центарот за социјална работа ќе поднесе барање за изрекување на привремена мерка за заштита на семејното насилство до судот за малолетници и деловно неспособни лица секогаш кога родителот, старателот или законскиот застапник тоа

нема да го сторат. Според ставот 2 на овој член, Центарот за социјална работа барањето од став 1 на овој член за полнолетни и деловно способни лица ќе го достави до судот само во согласност со жртвата на семејното насилство.

Во оспорениот член 94-ѓ од Законот е уредено дека Центарот за социјална работа кон барањето од член 94-д на овој закон доставува записник и извештај за преземените дејствија во кој може да даде и предлог за изрекување на привремена мерка со предлог на мерка.

Во оспорениот член 94-е став 1 од Законот е предвидено дека Центарот за социјална работа, доколку има сознанија дека се извршени дејствија од член 94-б на овој закон, поднесува барање до надлежниот суд за изречување на соодветна привремена мерка.

Во член 94-ж став 1 од Законот е предвидено дека предлог за изрекување на привремена мерка може да поднесе брачниот другар, родителите или децата или други лица кои живеат во брачна или вонбрачна заедница или заедничко домаќинство, поранешен брачен другар или лица кои се наоѓаат во блиски лични односи кон кои се преземени дејствија на семејно насилство без оглед на тоа дали е поднесена тужба во кривична постапка.

Во ставот 2 на овој член од Законот е предвидено дека родител, старател или законски застапник може да поднесе предлог во име на малолетно дете и лице со ограничена или одземена деловна способност, како и за лице над кое е продолжено родителското право. Во оспорениот став 3 на овој член е уредено дека предлогот од ставовите 1 и 2 на овој член лицата го доставуваат до Центарот за социјална работа определен според местото на живеење на жртвата на семејното насилство.

Според подносителите на иницијативата, оспорените одредби од Законот, не биле во согласност со членовите 25, 35, 40 став 1, 50 став 1, 54 став 1 и 98 став 1 и 2 од Уставот, затоа што било повредено правото на граѓанинот сам да се повика во заштита на слободите и правата пред судовите во постапка заснована врз начелото на приоритет и итност, со тоа што ова право со Законот било одредено граѓанинот да го остварува исклучиво преку Центарот за социјална работа.

Од анализа на одредбите од Законот за семејството кои се поместени во Главата VI-а "Нарушени односи и насилство во бракот и семејството" произлегува дека законодавецот со цел да го заштити бракот и семејството од една појава која се повеќе се манифестира во општествената заедница предвидел низа мерки што може да ги презема Центарот за социјална работа и судот со цел да се спречи истото.

Имено, законодавецот предвидел дека Центарот секогаш кога има сознанија, било тоа да се негови лични или во соработка со граѓаните, правните лица и организации може сам или по барање на член на семејството да презема мерки за заштита на семејството и лицата кои се жртва на семејното насилство.

Воедно, законодавецот го овластил Центарот да поднесе барање за изрекување на привремена мерка до судот за малолетни и деловно неспособни лица ако тоа не го сторат родителот, старетелот или законскиот застапник, а доколку се работи за полнелтни и деловно способни лица, само со согласност на жртвата на семејното насилство.

Предлог за изрекување на привремена мерка од страна на судот можат да поднесат брачниот другар, родителите или децата или други лица кои живеат во брачна или вонбрачна заедница или заедничко домаќинство и други лица кои се наоѓаат во блиски лични односи кон кои се преземени дејствија на семејно насилство без оглед дали е поднесена тужба во кривична постапка. Притоа, предлогот за изрекување на привремена мерка лицата го доставуваат до надлежниот центар, кој го доставува истиот до судот.

Тргувајќи од наведеното, според мислењето на Судот, во конкретниов случај мерките и активностите што со оспорените одредби се утврдени да ги презема Центарот за социјална работа се во интерес на детето, како и во спречување на семејно насилство и тие мерки во никој случај не значат ограничување на правото на судска заштита утврдено со одредбата од член 50 од Уставот, според која секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија во постапка заснована врз начелото на приоритет и итност.

Кон таквото гледиште се наведува и фактот што од содржината на одредбата (94-ѓ став 3) не произлегува можност

Центарот за социјална работа дискреционо да одлучи дали тој ќе го достави предлогот до судот или не. Тој секогаш е должен кога ќе добие предлог од засегнатата странка истиот да го достави до судот.

Според мислењето на Судот, интенцијата на законодавецот не била во насока да го ограничи правото на странката да поднесува предлози до судот во случај на семејно насилство, туку во насока Центарот секогаш да биде запознат за насилството во семејството и да презема соодветни превентивни и други мерки. Со таквите мерки кои се во интерес на заштита на детето и на спречување на семејно насилство, не се ограничуваат ничии права, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од членовите 94-г, 94-д, 94-ѓ, 94-е и 94-ж од Законот со одредбите на Уставот.

13. Судот, исто така, утврди дека во член 99 од Законот за семејството е предвидено дека посвоител, по правило, може да биде државјанин на Република Македонија.

По исклучок од став 1 на овој член, како посвоител може да се јави и лице кое е странски државјанин.

Во случаите од став 2 на овој член потребно е да се прибават извадоци од законот што се однесуваат на посвојувањето на земјата на посвоителите и други информации и докази за да се обезбедат најмалку еднакви или подобри услови за живот и развој на детето.

Посвојувањето на лицето од став 2 на овој член се заснова со согласност на Комисијата, а по предлог на Центарот за социјална работа.

Согласноста од став 4 на овој член од Законот ќе се издаде само ако детето не може да биде посвоено на територијата на Република Македонија.

Според подносителите на иницијативата, со давањето на можност детето да биде посвоено од странски државјанин се повредувало правото на детето да биде згрижено во државата чиј државјанин е, односно правото на државјанство заради тоа што не можело да биде посвоено на територијата на Република Македонија. Ова дотолку повеќе што за овој вид на посвојување не одлучувал орган на државната власт, туку тело формирано од страна на

министерот. Според подносителите на иницијативата, овие одредби не биле во согласност со член 91 став 1 алинеја 1, 5 и 6 и член 118 од Уставот, како и со член 21 од Конвенцијата за правата на детето во ООН.

Според член 40 став 2 од Уставот правните односи во бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон.

Во член 40 став 3 од Уставот, е утврдено дека Републиката им обезбедува посебна заштита на децата без родители и децата без родителска грижа.

Според член 42 став 1, пак, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните деца.

Според член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и донесува прописи за извршување на законите.

Согласно член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Врз основа на уставното овластување, законодавецот со Законот за семејството го утврдил институтот посвојување како посебен облик на заштита на децата, а особено на децата без родители и без родителска грижа, при што утврдил дека посвоител може да биде и странски државјанин и тоа само по исклучок.

Според член 4 од Европската конвенција за посвојување на деца ("Службен весник на Република Македонија" бр.12/2002) посвојувањето ќе биде валидно единствено ако е одобрено од страна на судски или управен орган.

Според член 11 точка 2 од наведената конвенција губењето на државјанство кое би можело да резултира од посвојувањето треба да биде условено врз основа на поседување или стекнување на друго државјанство.

Според член 7 од Европската конвенција за државјанство ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2002) земјите потписнички не смеат да предвидат во своето внатрешно законодавство губење на нејзино државјанство по закон или на

иницијатива на земјата потписничка освен во случаи на посвојување на дете ако детето стекнува или поседува странско државјанство на еден или двајца родители што го посвоиле.

Според член 8 од Конвенцијата за правата на детето државата членка се обврзува да го почитува правото на детето на зачувување на својот идентитет вклучувајќи го, покрај другото, и државјанството.

Во член 21 од наведената конвенција е предвидено дека државите членки кои го признаваат или дозволуваат системот на посвојување обезбедуваат најдобрите интереси на детето да бидат решавачки и обезбедуваат посвојувањето на детето да го одобрува само надлежен орган во согласност со односниот закон и процедурите и врз основа на сите релевантни и сигурни информации дека посвојувањето се дозволува со оглед на положбата на детето во врска со родителите, роднините и законските старатели и по потреба дека заинтересираните лица свесно дале согласност за посвојување врз основа на таков совет кој може да биде потребен. Понатаму во овој член е предвидено дека државите: признаваат дека меѓудржавното посвојување може да се смета како алтернативна можност за грижа на детето ако детето не може да се смести во друго семејство или да биде посвоено или само за него не може да се води грижа на адекватен начин во земјата на неговото потекло; дека обезбедуваат детето на кое се однесува меѓудржавното посвојување да ужива заштита и стандарди еднакви на оние што постојат во случај на посвојување во рамките на една држава; дека ги преземаат сите соодветни мерки сместувањето да нема во случај на меѓудржавно посвојување за последица неоправдана финансиска корист за оние кои учествуваат во тоа.

Од анализата на наведените уставни одредби, меѓународните договори кои Република Македонија ги ратификувала и кои претставуваат дел од внатрешниот правен поредок, како и од содржината на оспорената одредба произлегува дека во насока на остварување на најдобрите интереси на детето кое не е посвоено на територијата на Република Македонија е дадена алтернативна можност детето да биде посвоено од странски државјани и тоа посвојување го врши надлежен орган.

Притоа, според мислењето на Судот, со прибавување на извадоци од законите од државите чии државјани се појавуваат како посвоители и прибирањето на информации за посвоителот од страна

на надлежен орган е со цел детето кое е посвоено да ужива заштита и стандарди ако не повисоки барем еднакви на оние кои би ги уживало кога посвојувањето би било на територијата на Републиката.

Покрај тоа, според Судот не стои ниту наводот од иницијативата дека поради тоа што не одлучувал државен орган, туку комисија се повредувал Уставот. Имено, Комисијата е легален и легитимен орган со јасно утврдени задачи во оваа сфера и со нејзините овластувања не се повредува Уставот.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од член 99 од Законот со наведените одредби од Уставот.

14. Понатаму, Судот утврди дека во член 103 од Законот за семејството е предвидено дека за посвојување е потребно согласност на двата родители, како и на посвоителот ако е постар од 12 години. Понатаму, во овој член се предвидени случаите кога не е потребна согласност на родителите во случај на посвојување. Меѓу другото, во оспорениот став 4 на овој член е уредено дека не е потребна согласност на родител на дете сместено во институција или во друго семејство, кој не пројавил интерес за детето повеќе од шест месеци од рокот во кој бил должен да го земе детето.

Според подносителите на иницијативата кои се повикуваат на член 40 став 1 и 3 и член 42 од Уставот, наведените уставни одредби барале почитување на личниот и семејниот живот и поведување постапка за пронаоѓање на родителите, докажување на негрижа за детето и преку судска постапка одземање на родителското право.

Имајќи ги предвид уставните одредби според кои Републиката ги заштитува децата и малолетните лица и уставното овластување според кое со закон се уредуваат прашања на посебна заштита на семејството, како и посвојувањето, а во насока на остварување најдобриот интерес на детето, со законот по правило за посвојување на дете е потребна согласност на родителите.

Обврска за согласност на родителите во случај на посвојување е утврдена и во член 5 од Европската конвенција за посвојување на децата при што надлежниот орган не смее да ја изостави согласноста на кое било од лицата предвидени во став 1 на овој член, освен во исклучителни случаи предвидени со закон.

Имајќи го предвид наведеното произлегува дека посвојувањето може да биде извршено и без согласност на лицата предвидени со закон и во исклучителни случаи.

Повикувањето на начелото на заштита на приватноста на личниот и семејниот живот во случај кога детето е оставено без родителска грижа и сместено во институција или друго семејство, а родителот за тоа во определен рок воопшто да не е заинтересиран за детето со цел да се овозможи посвојување на тоа дете не е во согласност со концептот на законодавецот, кој се огледа во тоа државата со сите свои активности да ги заштитува интересите на детето.

Оттука, според мислењето на Судот оспорената одредба не може да се подведе под сомнение во однос на наведените уставни одредби и меѓународни документи, туку напротив таа е токму во насока на нивно реализирање, односно во изнаоѓање на можни решенија за заштита на интересите на детето, поради што Судот не го постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

15. Судот, исто така, утврди дека во делот на одредбите со кои е уредена постапката на засновање на посвојувањето (член 104 - 112 од Законот) помеѓу другото во оспорениот член 104-б е предвидено дека Центарот за социјална работа до кого е препратено барањето врши процена за подобноста на посвоителите и за мотивите на посвојувањето, преку континуирано следење на потенцијалните посвоители најмалку шест месеци, но не повеќе од една година и врз основа на наодот и мислењето на стручниот тим изготвува предлог за упис во регистарот на можни посвоители.

Според наводите во иницијативата оспорениот член не бил во согласност со членовите 25 и 26 од Уставот, затоа што се повредувало правото на приватност, личниот и семејниот живот, како и неповредливоста на домот поради должината на континуираното следење на потенцијалните посвоители иако претходно доставиле соодветна документација врз основа на која го засноваат барањето за посвојување, што впрочем е услов за упис во регистарот на посвоители. Притоа, тоа не значело дека состојбата во семејството материјално и финансиски не можела да се промени до време на засновање на посвојувањето.

Според член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот, а според член 26 став 1 од Уставот, се гарантира неповредливоста на домот.

Од анализата на одредбите од член 40, 41 и 42 од Уставот произлегува дека право е на законодавецот уредувајќи ги со закон односите во семејството, да ги утврди и прашањата што се однесуваат на потребните документи и дејствија кои се однесуваат на постапката за посвојување на деца, што ги презема надлежниот орган. Притоа, преку преземањето на тие мерки и активности не смее да биде загрозна приватноста, достоинството и угледот на личноста.

На наведената констатација упатува и член 8 од Конвенцијата за посвојување на децата според која надлежниот орган не смее да одобри посвојување доколку не се увери дека посвојувањето ќе биде во интерес на детето. Во секој случај надлежниот орган треба да посвети особено внимание посвојувачот да му обезбеди на детето стабилен и хармоничен дом.

Според член 9 од наведената Конвенција надлежниот орган не смее да одобри посвојување се додека не бидат извршени соодветни испрашувања во врска со посвојувачот на детето, на детето и неговото семејство, кое испрашување се однесува на личноста, здравјето и средствата на посвојувачот, податоци за неговиот дом и домаќинство и неговата способност да го одгледува детето, како и зошто посвојувачот сака да го посвои детето и др.

Притоа, овие испрашувања треба да се доверат на лица или орган кој што е признат за таа намена според законот од страна на судски или управен орган.

Во точка 4, пак, на овој член од Конвенцијата е предвидено дека одредбите од претходниот член не смеат да влијаат врз можноста или должноста на надлежниот орган да прибавува податоци или докази без разлика дали тие спаѓаат или не спаѓаат во прашањата кои надлежниот орган смета дека можат да бидат од корист.

Од наведеното според мислењето на Судот произлегува дека оспорената одредба не е во несогласност со Уставот и таа во суштина значи имплементирање на меѓународните документи кои Република Македонија ги ратификувала.

Со оглед на изнесеното Судот оцени дека не се основани наводите во иницијативата дека со оспорената одредба се повредувале правата на личниот и семејниот живот, домот како и должноста на Републиката да се грижи за социјалната заштита и сугурност на граѓаните. Имено, проверките што Центарот ги спроведува, а се со цел да се утврди подобноста на посвоителите и мотивите на посвојувањето, се спроведуваат во утврдена постапка и со строго определена намена, тие всушност зависат од лицето што е подложено на таквите проверки т.е. посвоителот и според тоа, таквите овластувања не се и не може да претставуваат негирање и загрозување на приватноста на личниот и семејниот живот, на достоинството и угледот на граѓанинот, како посвоител, дотолку повеќе што тие мерки се сведуваат во делот на заштита на интересот како на детето, така и на посвоителите.

Врз основа на наведеното, Судот не го постави прашањето за согласност на член 104-б од Законот со напред наведените одредби од Уставот.

16. Судот утврди дека во оспорениот член 104-ѓ став 1 од Законот е предвидено дека Центарот за социјална работа ги следи малолетните лица без родители и родителска грижа и дава предлог за упис во регистарот на можни посвоеници кој го доставува до Комисијата.

Според подносителите на иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со член 40 став 1, 3 и 4 и член 42 од Уставот, затоа што се повредувало правото и должноста на родителите да се грижат за своите деца, правата на социјална заштита и правата на посебна заштита на децата без родители и родителска грижа.

Од анализата на одредбата од член 104-ѓ, како и од другите одредби од Законот кои се однесуваат на постапката за посвојување произлегува дека како за посвоителите, така и за посвоениците се води посебен регистар.

Уписот на децата како можни посвоеници е предмет на посебна постапка пред надлежен орган со докажување на негрижа на детето и преку постапка за одземање на родителското право заради обезбедување на најдобриот интерес на детето.

Уписот на потенцијалните посвоители и посвоеници се врши врз основа на наод и мислење од страна на стручен тим, поединци и лица во Центарот за социјална работа, кој се доставува до Комисијата.

Притоа, во регистарот на посвоеници се запишуваат малолетни лица без родители и родителска грижа за кои државата обезбедува посебна заштита.

Оттука, според мислењето на Судот, неосновани се наводите во иницијативата според кои со оспорениот член се повредувале правата на родителите и на децата, имајќи предвид дека уписот во регистарот на можни посвоеници се однесува на малолетни лица без родители и родителска грижа од страна на надлежен орган и врз основа на постојано следење на овие лица во смисла на тоа како тие се развиваат, поради што не го постави прашањето за согласноста на член 104-ѓ од Законот со одредбите на Уставот.

17. Судот, исто така, утврди дека во член 104-и од Законот е предвидено дека Комисијата по извршените работи од член 104-с на овој закон донесува решение за сместување на детето во семејството на посвоителите и копии од списите на можните посвоители и посвоеникот, веднаш доставува до Центарот за социјална работа, надлежен според местото на живеење на можните посвоители.

Во оспорениот став 3 на овој член е предвидено дека сместувањето на детето од став 1 на овој член не може да биде пократко од шест месеци ни подолго од девет месеци.

Во оспорениот став 4 е предвидено дека Центарот за социјална работа е должен континуирано да го следи сместувањето на детето и секои три месеци да доставува извештај до Комисијата.

Во оспорениот став 5 на овој член, пак, е предвидено дека Комисијата може во рокот утврден во ставот 3 на овој член, секогаш кога ќе оцени за потребно да изврши проверка на семејството каде што е сместено детето.

Во оспорениот член 104-ј став 2 е предвидено дека Комисијата доколку од увидот во списите оцени дека предлогот на Центарот за социјална работа не е во интерес на детето, истиот може да го одбие или предметот да го врати на дополнување на постапката или да предложи други посвоители.

Според подносителите на иницијативата, со оспорените одредби од Законот се повредувале слободите и правата на човекот, правото на приватноста, личниот и семејниот живот на семејството на посвоителите кои во спроведување на постапката за посвојување се под постојан надзор.

Воедно, според нив се повредувале и основните права и слободи на децата со фактот што не се респектирала возраста и зрелоста на децата во случај на посвојување, како и последиците за психичкиот развој на децата и личноста со одбивањето на посвојувањето.

Имајќи ги предвид одредби од член 40, 41 и 42 од Уставот како што веќе претходно е наведено, произлегува дека право на законодавецот е да ги утврди сите дејствија што посвоителот на детето ги преземе во заштита на интересите на детето, а предвидувањето на адаптивниот период во кој детето треба со решение на Центарот да се смести во семејството на можни идни посвоители, е токму во насока на заштита на интересите на детето, кое треба да се прилагоди на условите во семејството, во кое ќе биде посвоено. Всушност, на таквата потреба во постапката за посвојување законот упатува и член 17 од Европската конвенција за посвојување на деца, според кој посвојувањето не смее да се одобри се додека детето не биде згрижено кај посвоителот за период кој што е доволно долг за да овозможи разумна процена од страна на надлежниот орган за нивните натамошни односи по одобрување на посвојувањето.

Притоа, со оваа Конвенција не е утврдена должината на периодот во кој детето треба, пред да биде посвоено, треба да биде згрижено во семејството на посвојување, ниту, пак, е предвидено дека секогаш кога детето ќе биде згрижено во семејството на посвоителот, мора да биде посвоено од тоа семејство.

Оттука, според мислењето на Судот, право е на законодавецот да го утврди адаптивниот период односно периодот во кој детето ќе се прилагоди на условите во семејството, па врз основа на сите релевантни факти и околности да одлучи дали ќе дојде до посвојување или не. Според тоа, со вака утврдената постапка за посвојување, Судот оцени дека не се повредени слободите и правата на човекот и граѓанинот, правото на приватноста, личниот и семејниот живот, поради што не го постави прашањето за согласноста на

оспорените одредби на членовите 104-и и 104-ј од Законот со Уставот.

18. Судот утврди дека во оспорениот член 279-з од Законот за семејството е уредено дека со парична казна од 5.000 до 10.000 денари ќе се казни за сторен прекршок тој што нема да постапи согласно со обврската од член 94-г став 3 од Законот.

Со парична казна од 100.000 до 200.000 денари ќе се казни за сторен прекршок и правно лице што нема да постапи согласно со обврските од член 94-г став 3 на овој член од Законот.

Со парична казна од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и одговорно лице во правното лице од став 2 на овој член од Законот.

Според подносителите на иницијативата, со оспорените одредби се повредувал член 40 став 2 од Уставот, затоа што утврдувањето на казнени мерки во законот кој ги уредувал само правните односи, било излишно.

Со Законот за прекршоците е определно дека прекршок е против правно дело што со закон е определено како прекршок и чии обележја се определени со закон.

Од наведената одредба со која се дефинира поимот на прекршок произлегува дека прекршокот е поведење на сторителот со кое се извршува противправно дело, дека таквото поведење е противправно поведење кое со закон е прогласено за прекршок, дека е тоа виновно поведење на сторителот и дека тоа е казниво поведење.

Имајќи ги предвид наведените елементи на прекршокот како противправно дело, со оспорената одредба од Законот се санкционира одредено поведење на физичко и правно лице и одговорно лице во правното лице кое било должно без одлагање да го извести Центарот за социјална работа за семејно насилство или дека се нарушени семејните односи, а притоа лицето не го сторило тоа.

Поаѓајќи од фактот што со Законот за семејството се уредуваат прашања кои се однесуваат на семејното насилство и нарушени семејни односи, како и фактот што Републиката е должна

да го заштити семејството како основна клетка на општествената заедница, Судот оцени дека со предвидувањето на прекршочни казни за одредени лица не е повреден член 40 став 2 од Уставот.

Друго е прашањето дали семејното насилство требало да биде уредено со Законот за семејството или со посебен закон.

Оттука, определбата на законодавецот во Законот за семејството да го уреди семејното насилство, како и да предвиди прекршочни санкции во оваа сфера не може да биде основ Судот да изрази сомнение за оправданоста од ваквиот начин на уредување на овие односи, па оттука и за оправданоста или неоправданоста на оспорената одредба.

Со оглед на наведеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на член 279-з од Законот со одредбите на Уставот.

19. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

20. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.133/2004)

129.

- Изрекување на управни мерки од државен инспектор

- Pronouncing administrative measures by a state inspector

- Со законско утврдено овластување на инспекторот да изрекува управни мерки не се навлегува во делокругот на судската власт, односно не се нарушува владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

- The legally defined authorisation of the inspector to pronounce administrative measures does not infringe upon the sphere of work of the judicial branch, that is, does not violate the rule of law and the division of the state powers into legislative, executive and judicial.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 15 од Законот за девизната инспекција ("Службен весник на Република Македонија" бр.89/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената законска одредба се повредувале членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, 51 и 98 ставови 1, 2 и 5 од Уставот на Република Македонија. Ова од причина што со оваа законска одредба на Државниот девизен инспекторат му била дадена судска власт, што било спротивно на Уставот. Имено, според подносителот на иницијативата привремената забрана на вршење дејност можел да ја изрече само надлежен суд, а не инспекторот, како што предвидувал ставот 3 на оспорениот член 15. Со ваквото решение, подносителот на иницијативата смета дека, се засегнувало непосредно во извршната судска постапка, што не е во согласност со член 98 став 5 од Уставот според кој уредувањето и на извршната постапка како една од видовите на судските постапки е предвидено да биде регулирана со закон. Оспорената одредба, исто така, отстапувала и од општиот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

3. Судот на седницата утврди дека членот 15 од Законот за девизната инспекција предвидува:

"Решението на инспекторот кое се однесува на парични обврски се доставува на извршување до носителот на платниот промет на субјектот".

Носителот на платниот промет на субјектот кој го извршува решението е должен за преземените мерки да го извести инспекторатот.

Решението на инспекторот кое се однесува на непарични обврски - привремена забрана на вршење дејност, се доставува на извршување до Управата за јавни приходи.

Управата за јавни приходи која го извршува решението е должна за преземените мерки да го извести Инспекторатот.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, покрај другите се и владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 98 став 1 и 2 од Уставот, судската власт ја вршат судовите кои се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Според ставот 5 на член 98 од Уставот, видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со Законот за девизната инспекција се уредуваат прашањата за надлежноста, овластувањата и организацијата на вршење на работите на девизната инспекција. Со членовите од 9 до 21 од Законот се уредуваат прашањата за надлежност и овластувања

на инспекторот. Имено, според член 10 од овој закон инспекторот врши надзор во деловните простории на субјектот над чие работење се врши надзорот или кај лице овластено за водење на неговите деловни книги.

Согласно член 13 од Законот инспекторот за извршениот инспекциски надзор е должен да состави записник, кој содржи податоци за субјектот, предметот на инспекцискиот надзор и констатираната состојба. Примерок од записникот за извршениот инспекциски надзор му се доставува на субјектот. На записникот може да се вложи приговор до Инспекторатот од страна на субјектот и одговорното лице на субјектот во рок од осум дена од приемот на записникот. За одлуката по приговорот, Инспекторатот во рок од 15 дена од денот на приемот на приговорот, писмено го известува подносителот.

Согласно член 14 од Законот, против решението на инспекторот со кое се определува управна мерка може да се изјави жалба до министерот за финансии, во рок од осум дена од денот на приемот на решението. Жалбата изјавена против решението од ставот 1 на овој член не го одлага извршувањето.

Согласно член 15 од Законот (оспорен член) решението на инспекторот кое се однесува на парични обврски се доставува на извршување до носителот на платниот промет на субјектот. Носителот на платниот промет на субјектот кој го извршува решението е должен за преземените мерки да го извести Инспекторатот. Решението на Инспекторатот кое се однесува на непарични обврски - привремена забрана на вршење дејност, се доставува на извршување до Управата за јавни приходи. Управата за јавни приходи која го извршува решението е должна за преземените мерки да го извести Инспекторатот.

Во членот 16 од овој закон е предвидено дека ако при инспекцискиот надзор инспекторот утврди сторување на прекршок или има основано сомнение за сторено кривично дело, должен е без одлагање да поднесе барање за поведување прекршочна постапка, односно пријава за сторено кривично дело.

Во членот 59 од Законот за прекршоците ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997 и 35/1997 - исправка), меѓу другото е предвидено дека овластените службени лица во органите на управата можат на сторителот на прекршокот

привремено да му ги одземат предметите кои се предмет на прекршокот.

Во член 61 од Законот за прекршоците е предвидено дека со закон овластените службени лица во органите на управата можат на сторителот на прекршокот да му забранат вршење на дејност и должност се до поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка веднаш, а најдоцна во рок од 8 дена. Доколку барањето не е поднесено во рокот од став 1 се смета дека привремената забрана престанала да важи.

Тргувајќи од анализата на содржината на напред наведените уставни и законски одредби јасно произлегува дека дадените надлежности и овластувања на инспекторот не се во функција на нарушување на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, односно со нив не се нарушува владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, бидејќи управните мерки кои ги преземаат, односно извршуваат инспекторите во точно утврдени случаи се од времен карактер. Оттука, јасно произлегува дека со надлежностите на инспекторот да изрекува управни мерки, воопшто не се навлегува во ингеренциите на судската власт, туку напротив, со законската можност инспекторот да изрекува управни мерки се спречуваат потешките последици кои можат да настанат во девизното работење Судот утврди дека со определените овластувања на инспекторот во оспорената одредба не се навлегува во доменот на судската власт, ниту, пак, со неа се повредува самостојноста и независноста на судовите.

Имено, целта на изрекувањето на ваквата мерка е да се забрза судската постапка и до завршувањето на судската постапка да биде заштитена одредена вредност во системот која со определено дејствие на одреден субјект била загрозна.

Преземањето на оваа управна мерка, според Судот има смисла само ако тоа се остварува веднаш во моментот кога со непосреден надзор на инспекторот кој има овластување за тоа е откриено незаконито работење во деловните простории на субјектот.

Судот оцени дека законското овластување на инспекторот да донесе решение за забрана на вршење на дејност не може да се подведе под сомнение со одредбите од Уставот на кои се повикува

подносителот во иницијативата, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.13/2005)

130.

- Вршење на туристичка дејност со лиценци

- Performing a tourist activity with licenses

- Не е во несогласност со Уставот кога Законот предвидел туристичката дејност да се врши со лиценци поделени во три категории кои туристичките агенции можеле да ги добијат под определени услови

- It is not in disagreement with the Constitution when the Law envisaged for the tourist activity to be performed with licenses divided into three categories that the tourist agencies could have obtained under certain conditions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 25 став 2, член 31, член 32 и член 33 од Законот за туристичката дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2004).

2. Весна Цветкова од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорените одредби од Законот се предвидувале различни лиценци и различни услови за нивно стекнување под кои агенциите можеле да ја вршат туристичката дејност, не заради подобрување на квалитетот на дејноста, туку заради елиминирање на дел од субјектите во стопанството во вршењето на туристичката дејност и добивање на монополски статус на други субјекти кои под привилегирани услови би ја вршеле туристичката дејност.

Од овие причини во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби од Законот, како спротивни на членот 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, кој се однесува на слободата на пазарот и претприемништвото и на членот 55 од Уставот во кој се утврдени основите на економските односи во Република Македонија.

Воедно, со иницијативата се бара Судот да донесе временна мерка односно решение за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија врз основа на оспорените одредби, согласно членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за туристичката дејност со одредбата од членот 25 став 1 предвидел дека туристичките агенции за вршење на дејноста мораат да имаат лиценца за вршење на туристичката дејност, а со оспорената одредба од ставот 2 предвидел дека лиценцата може да биде: лиценца "А", лиценца "Б" и лиценца "В".

Според членот 31 од Законот, за добивање лиценца "А" туристичката агенција мора да ги исполнува следниве услови:

1) да склучи годишен договор со осигурително друштво за осигурување за одговорност од вршење на дејноста во износ од 50.000 евра во денарска противвредност;

2) да има позитивен бонитет за последните шест месеци пред поднесувањето на барањето, а за ново основаните агенции по истекот на шест месеци од денот на добивањето на лиценцата;

3) да има најмалку четири вработени лица, од кои две лица со доказ дека активно познаваат еден од светските јазици и еден од вработените да има положен ИАТА курс за продажба на авионски билети и

4) да има туристички водич и туристички придружник при секоја реализација на патувањето во земјата или странство за најмалку 15 лица.

Со членот 32 од Законот е уредено дека за добивање лиценца "Б" туристичката агенција мора да ги исполнува следниве услови:

1) да склучи годишен договор со осигурително друштво за осигурување за одговорност од вршење на дејноста во износ од 15.000 евра во денарска противвредност;

2) да има позитивен бонитет за последните шест месеци пред поднесувањето на барањето, а за ново основаните агенции по истекот на шест месеци од денот на добивањето на лиценцата;

3) да има најмалку две вработени лица, од кои едно лице со доказ дека активно познава еден од светските јазици и еден од вработените да има положен ИАТА курс за продажба на авионски билети и

4) да има туристички водич и туристички придружник при секоја реализација на патувањето во земјата или странство за најмалку 15 лица.

Согласно членот 33 од Законот, за добивање лиценца "В" туристичката агенција мора да ги исполнува следниве услови:

1) да има вработено лице со положен ИАТА курс за продажба на авионски билети и

2) да има туристички водич и туристички придружник при секоја реализација на патувањето во земјата или странство за најмалку 15 лица.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 7 од Уставот на Република Македонија темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е слободата на пазарот и претприемништвото.

Во делот на уставните норми кои се однесуваат на основите на економските односи, со членот 55 од Уставот е предвидено дека се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Законот за туристичката дејност во членот 1 определил дека предмет на уредување со овој закон се условите и начинот на вршење на туристичката дејност. Според одредбите од овој закон, туристичката дејност можат да ја вршат трговски друштва и трговци поединци регистрирани во трговскиот регистар под услови и начин утврдени со овој закон. Тие во зависност од видот на услугата што ја даваат може да основаат туристичка агенција или туристичко биро кои според законот имаат различна класификација на услови и начин на вршење на туристичката дејност.

Според членот 12 од Законот, туристичките агенции ги вршат следниве услуги: организирање, продажба и реализација на туристички пакет аранжмани; продажба и посредување на продажба на угостителските и други туристички услуги; посредување и давање на услуги на патувања и престој и други услуги врзани со нив; организирање продажба на билети и спроведување на излетнички програми; прифаќање и превоз на патници и продажба на билети за сите видови превозни средства; резервирање на сместување и други услуги во угостителски објекти; застапување на домашни и странски туристички агенции; давање информации и туристички промотивни материјали; посредување во добивање на визи потребни за аранжмани во странство, дозволи за лов, риболов, нуркање и други дозволи за организирање и спроведување на различни видови туризам; организирање на служба на туристички придружници, прифаќање на гостите при доаѓање и заминување од местото во туристичката дестинација; давање на услуги од страна на туристички

водичи и осигурување на патниците и предметите во случај на репатријација, несреќа и болест.

Туристичката агенција, согласно членот 13 од овој закон, може да врши комерцијални туристички информативно-советодавни и промотивни активности, а според членот 15, може да организира и дава услуги во врска со чековни картички и патни чекови, дава менувачки услуги, изнајмува и посредува во изнајмување на возила (рент-а-кар, пловни објекти, летала, чување и одржување на пловните објекти), потоа може да организира културни и спортски манифестации, продава сувенири, туристичка литература, весници, домашни ракотворби и друга стока, потоа продава влезници за културни, спортски и други приредби, среќки на лотарија и врши уплатување на лото и спортска прогноза.

Во рамките на правата и обврските за вршење на туристичката дејност утврдени во членот 15 од Законот, меѓу другото е предвидено дека туристичката агенција склучува договор со корисникот на услугата во кој треба да бидат јасно определени условите и начинот на давање на услугите.

Со одредбите од Законот се уредени и други прашања кои се однесуваат на издавањето на туристички ваучер и туристичка брошура со вистински и разбирливи информации, како и за реализацијата на пакет - аранжмани и на патувања и престој во странство, кои создаваат односи на определени права и обврски во трансферот на услугите како за вршителите на туристичката дејност, така и за корисниците.

Според членот 25 став 1 од Законот, туристичките агенции за вршење на дејноста мора да имаат лиценца за вршење на туристичката дејност, а според одредбата од ставот 2, која е оспорена со иницијативата, лиценцата може да биде: лиценца "А", лиценца "Б" и лиценца "В".

Со Законот е определено дека лиценцата ја издава органот на државната управа надлежен за работите од областа на туризмот или институција овластена од Владата на Република Македонија на предлог на министерот на наведениот орган. Лиценцата се издава во постапка пропишана со Законот, има важност од три години и лиценцата се запишува во регистарот на туристичките агенции кој го води давателот на лиценцата. Условите за давање на

лиценците посебно се уредени со членовите 31, 32 и 33 од Законот, кои се оспорени со иницијативата пред овој Суд.

Имено, законодавецот со оспорените одредби од Законот предвидел туристичката дејност да се врши со лиценци поделени во три категории кои туристичките агенции можеле да ги добијат под определени услови во зависност од лиценцата.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби и наводите во иницијативата Судот утврди дека целисходноста на законските решенија во оспорените одредби и нивната примена не може да биде предмет на уставносудска оценка, меѓутоа, од аспект на нивната уставност во однос на определбите во членот 8 став 1 алинеја 7 и членот 55 од Уставот, врз основа на уставносудската анализа произлегува дека за оспорените одредби не може да се постави прашањето за несогласност со Уставот.

Имено, според Судот, уставно гарантираната слобода на пазарот и претприемништвото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Републиката која создава услови за реализација на стопанството и приватната иницијатива во сите области на стопанскиот систем како што е во случајов и во сферата на туристичката дејност. Меѓутоа, слободата на пазарот и претприемништвото не претставуваат исклучиво право на делување на субјектите на пазарот бидејќи и државата како гарант на оваа слобода има значајна улога во регулирањето на економските текови во стопанството. Државата, исто така, е должна да презема определени мерки со цел да се спречи монополската положба и монополското однесување на пазарот, овозможување на конкуренцијата и обезбедување на еднакви можности за сите субјекти да вршат определена дејност.

Имајќи го предвид уставниот основ за законско уредување на правата и обврските во сферата на дејностите во стопанството според Судот произлегува и основот за уредување на условите и начинот на вршењето на туристичката дејност како дел од стопанството. Во тие рамки со Законот за туристичката дејност е уреден правниот режим на вршењето на предметната дејност. Оттука, утврдувањето на лиценците, категоризацијата и начинот на нивното добивање согласно оспорените законски одредби, претставуваат елементи востановени во правниот режим на вршењето на туристичката дејност кој подеднакво важи и се однесува на сите

субјекти кои ја вршат дејноста, а од друга страна го определува односот во оваа сфера и на корисниците на туристичките услуги.

Со оглед на тоа што Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот за туристичката дејност со Уставот, произлегува дека не се исполнети условите согласно членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување на решение за запирање од извршување на оспорените одредби од Законот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.223/2004)

131.

- Средства на солидарноста на СРМакедонија, отстранување на последиците од елементарни непогоди и воведување "Недела на солидарноста"

- Funds of solidarity of SRMacedonia, removal of the consequences from natural distasters and introduction of a "Solidarity Week"

- Со оглед на тоа што концепцијата на Законот за формирање на средства на солидарноста на Социјалистичка Република Македонија за отстранување на последиците од елементарни непогоди и за воведување "Недела на солидарноста" ("Службен весник на СРМ" бр.30/1974, 36/1974-исправка, 10/1976, 44/1977, 22/1978, 19/1980 и 16/1985) се заснова врз основите на социјалистичкото-самоуправно

општествено уредување од претходниот уставен поредок на Република Македонија, кога таа не беше самостојна и суверена држава, туку во состав на поранешната СФРЈ, овој закон во целост не соодветствува на уставниот поредок на Република Македонија, односно не е во согласност со Уставот на Република Македонија.

- Given that the concept of the Law on the establishment of funds for solidarity of the Socialist Republic of Macedonia for removal of the consequences from natural disasters and for introduction of a »Solidarity Week« ("Official Gazette of SRM" nos.30/1974, 36/1974-correction, 10/1976, 44/1977, 22/1978, 19/1980 and 16/1985) is based on the grounds of socialist self-managing social structure from the previous constitutional order of the Republic of Macedonia, when it was not an independent and sovereign state, but in the composition of former SFRY, this law does not correspond completely with the constitutional order of the Republic of Macedonia, that is, is not in agreement with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 4 мај 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Законот за формирање на средства на солидарноста на Социјалистичка Република Македонија за отстранување на последиците од елементарни непогоди и за воведување "Недела на солидарноста" ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.30/1974, 36/1974-исправка, 10/1976, 44/1977, 22/1978, 19/1980 и 16/1985).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.156/2004 од 16 и 17 март 2005 по повод иницијатива на Стамен Филипов од Скопје поведе постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од оваа одлука затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека оспорениот Закон е донесен врз основа на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1974 година, од страна на Собранието на Социјалистичка Република Македонија.

Според членот 1 на овој закон, заради остварување на уставното начело за заштита и солидарност во отстранување на општи опасности од елементарни непогоди, се формираат средства на солидарноста на Социјалистичка Република Македонија (средства на солидарноста).

Во членот 2 од Законот е утврдено дека средствата на солидарноста служат за отстранување на последиците од елементарни непогоди што во Републиката ги претрпеле граѓаните, организациите на здружениот труд, самоуправните интересни заедници, општествено политичките заедници, како и за давање на меѓусебни помошти на републиките и автономните покраини во кои настанале штети од елементарни непогоди од поголеми размери под услови и на начин утврдени со договор меѓу републиките и покраините. Според ставот 2 на овој член, видовите на елементарни непогоди за кои ќе се користат средствата на солидарноста во Републиката, како и условите и начинот на користење на тие средства ќе се регулираат со одделен закон.

Во членот 3 од Законот е утврдено дека заради обезбедување средства на солидарноста се воведува "Недела на солидарноста" која трае од 1 до 7 јуни секоја година.

Во членот 4 од Законот се утврдени изворите од кои се формираат средствата на солидарноста на Републиката, а тоа се следните:

- од продажба на маркички на солидарноста од единствената емисија за време на "Неделата на солидарноста";

- со издвојување на средства од доходот на организациите на здружениот труд наменет за лични доходи и од доходот на работните луѓе кои самостојно вршат стопанска, нестопанска и земјоделска дејност, како и од средствата наменети за пензии на корисниците на пензиско и инвалидско осигурување;

- од прилози, помошти и подароци што ќе ги дадат работниците, работните луѓе и граѓаните, општествените правни лица, граѓанските правни лица, странските држави, меѓународните организации и други странски правни и физички лица;

- од средствата од ануитети по досега дадените кредити од Федерацијата за отстранување на последиците од елементарни непогоди; и

- од други извори.

Според членот 5 од Законот, средствата на солидарноста од членот 4 став 1, алинеја 2 на овој закон се издвојуваат секоја година и тоа:

- организациите на здружениот труд и другите корисници на општествени средства издвојуваат средства од доходот наменет за лични доходи во висина што одговара на просечниот еднодневен нето личен доход остварен во првото полугодие од годината во која се издвојуваат средствата;

Средствата од претходниот став се издвојуваат при исплатата на личните доходи за месец јуни.

- самоуправните интересни заедници за инвалидско и пензиско осигурување издвојуваат средства за солидарност од средствата наменети за пензии, во висина на еднодневен износ на пензијата за месец јуни;

- работните луѓе кои самостојно вршат стопанска и нестопанска дејност, што се обложуваат според стварниот доход, плаќаат еднодневна заработувачка од утврдената основица за плаќање на данок на доход остварен во претходната година; и

- работните луѓе што вршат земјоделска дејност издвојуваат 0,5% од катастарскиот приход, што служи како основица за облогот со данок.

Средствата од точките 3 и 4 на овој член се издвојуваат во месец јуни.

Пресметувањето на износот од став 1, точка 3 и 4 на овој член го врши органот за приходи на општината.

Според ставот 4 на членот 5 од Законот, републичкиот секретар за финансии се овластува да донесе поблиски прописи за начинот и постапката за пресметување и плаќање на средствата на солидарноста од овој член.

Согласно членот 6 од Законот, на средствата што се издвојуваат според член 5 став 1 точка 1 од овој закон не се плаќа данок и придонес од доходот. Исто така, согласно овој член, не се плаќа данок и придонес и на личниот доход на работниците остварен со работа за солидарност.

Во членот 7 од Законот е утврдено дека за време на "Неделата на солидарноста" се продаваат "маркички на солидарноста". Вредноста на "маркичките на солидарноста" за сите поштенски пратки, возните билети во внатрешниот сообраќај (освен во градскиот сообраќај) и на секој влезен билет за културни, забавни, спортски и други приредби изнесува 50% од номиналната вредност на поштенската марка на пратките до 20 грама во редовниот сообраќај.

Според членот 8 од Законот, средствата на солидарноста од член 4 на овој закон се уплатуваат и водат на посебна сметка на Републиката - "Средства на солидарноста на Републиката за отстранување на последиците од елементарни непогоди".

По исклучок, средствата на солидарноста што се издвојуваат во организациите на здружениот труд од областа на стопанството се евидентираат и се водат на посебна сметка кај тие организации на здружениот труд.

Во случај на елементарна непогода, за која со одделен закон и меѓурепублички договор е предвидено користење на средствата на солидарноста, средствата од став 2 на овој член ќе се уплатат на сметката од став 1 на овој член, по наредба што ја издава републичкиот секретар за финансии.

Според членот 9 од Законот, средствата на солидарноста не можат трајно да се употребуваат за други намени, освен за намените предвидени со закон.

Средствата на солидарноста можат да се користат за краткорочни пласмани, со рок на враќање до 3 месеци.

По исклучок средствата на солидарноста формирани во организациите на здружениот труд од областа на стопанството можат да се користат како краткорочни извори на обртни средства на тие организации.

Во членот 10 од Законот е утврдено дека помошта во материјалните добра адресирана на Републиката се отстапува на Црвениот крст на Македонија заради давање помош на загрозените подрачја.

Контролата на издвојувањето и уплатувањето на средствата на солидарноста од членот 5 став 1 точка 1 и 2 и член 7 на овој закон, според членот 10-а од Законот ја врши Службата на општествено книговодство на Социјалистичка Република Македонија.

Според членот 10-б од Законот, во поглед на враќањето, застареноста и наплатата на средствата на солидарноста од членот 5 став 1 точка 3 и 4 на овој закон, се применуваат соодветните прописи за даноците на граѓаните.

Конечно, во членот 11 од овој закон е утврдено дека овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Социјалистичка Република Македонија".

5. Според член 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Во членот 8 алинеите 3 и 8 од Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени принципите на владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи во согласност со Уставот и со закон. Според ставот 2 на овој член од Уставот, секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во членот 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, е утврдено дека законите што не се во согласност со одредбите на Уставот ќе се усогласат во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, како и од фактот дека оспорениот закон е донесен во периодот на федеративно уредена заедница, во чиј состав била и Социјалистичка Република Македонија, чиј уставен поредок се засновал врз сосема поинакви политички и економски основи од утврдените во Уставот на Република Македонија, а при тоа имајќи ја предвид содржината на оспорениот закон, Судот утврди дека овој закон не соодветствува, односно не кореспондира со уставниот поредок воспоставен со Уставот на Република Македонија.

Ова од причина што, иако целта и функцијата на оспорениот закон е да се обезбеди начелото на солидарноста и хуманизмот, кои се прифатени и утврдени и во Уставот на Република Македонија, од подробната анализа на неговите решенија сепак произлегува дека концепцијата на овој закон во основа се заснова врз основите на социјалистичкото самоуправно општествено уредување од претходниот уставен поредок на Република Македонија. Ова особено се согледува од одредбите на членот 2 став 1, членот 4, членот 5 и членот 8 став 2 и 3, во кои всушност се утврдени субјектите за кои се наменети средствата на солидарноста на Републиката формирани согласно овој закон, како и субјектите од чии средства се формираат, односно издвојуваат овие средства, кои во поголем случај беа корисници на општествени средства, односно на средства во општествена сопственост, која е напуштена со Уставот на Република Македонија.

Оттука, многу од субјектите на кои се однесува Законот, како на пример организациите на здружениот труд, самоуправните интересни заедници, општествено-политичките заедници, федерацијата, републиките и автономните покраини и др., поради крупните промени на општествено политичките и економските односи направени со Уставот на Република Македонија, според кој Републиката, помеѓу другото е самостојна и суверена држава, повеќе не егзистираат, а ниту има основ во Уставот за нивно постоење. Ова се однесува и за Службата на општествено книговодство на Република Македонија утврдена во членот 10-а од Законот која е задолжена за контрола на издвојувањето и уплатувањето на средствата на солидарноста од членот 5 од Законот.

Поради наведеното овие, а и другите одредби од Законот, според начинот како се формулирани не само што го прават Законот неусогласен со Уставот и неприменлив во одделни делови, туку истовремено оставаат простор во новите услови и односи утврдени со

Уставот и за арбитражност во спроведувањето и примената на Законот, поради што и од овој аспект се доведува во прашање обезбедувањето на принципот на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Освен тоа, ако се има предвид дека оспорениот закон, токму поради наведените негови недоследности, односно неусогласености со Уставот на Република Македонија, според мислењето на Министерството за финансии, од периодот на осамостојувањето на Република Македонија не се применува, односно спроведува секоја година како што е утврдено во Законот, тогаш, според Судот, очигледно е дека овој закон ја изгубил и основната функција, односно цел за која е донесен, а тоа е континуирано собирање на солидарни средства кои ќе се користат за отстранување и санирање на последиците од елементарни непогоди.

6. Врз основа на изнесеното Судот оцени дека оспорениот закон не е во согласност со Уставот на Република Македонија, поради што одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.156/2004)

132.

- Определување бројот на регистри и контролни точки во министерствата и другите органи на државната управа

- Determination of the number of registries and check points in the ministries and other bodies of state administration

- Донесувањето Одлука за определување на бројот на регистри и контролни точки во министерствата, другите органи на државната управа и други државни органи е законско

овластување на Владата на Република Македонија и не претставува повреда на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија за поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

- The adoption of a Decision on determining the number of registries and check points in the ministries, other bodies of state administration and other state bodies is legal authorisation of the Government of the Republic of Macedonia and is not a violation of the fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia for division of powers into legislative, executive and judicial.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за определување на бројот на регистри и контролни точки во министерствата, другите органи на државната управа и други државни органи бр.23-2894/1 од 16 ноември 2004 година, донесена од Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.82/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата Владата на Република Македонија го донела оспорениот акт без предвидениот предлог на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации, со што постапила спротивно на член 63 став 4 од Законот за класифицирани

информации ("Службен весник на Република Македонија" бр.9/2004). Подносителот смета дека донесената Одлука не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51 и 88 од Уставот на Република Македонија, бидејќи и Владата на Република Македонија своите права и должности може да ги врши само врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Подносителот, исто така, смета дека Генералштабот на Армијата на Република Македонија не е државен орган согласно член 95 од Уставот и согласно Законот за организација и работа на органите на државната управа, туку и Постојаната мисија на Република Македонија при Европската Унија во Брисел, Постојаната мисија на Република Македонија при НАТО во Брисел (воен и политички дел) и Канцеларијата за врски на Република Македонија при Координативната ќелија на Партнерство за мир при Врховната команда на сојузничките сили во Европа во Монс, немаат карактер на државен орган, бидејќи истите не биле основани со закон, туку со подзаконски пропис со што се повредувал член 7 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Со оглед на наведените аргументи, според подносителот на иницијативата со оспорената Одлука се повредувал член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 88 и член 95 став 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, како и член 63 став 4 од Законот за класифицирани информации, член 25 став 1 од Законот за одбрана и членовите 7, 11 и 12 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Врз основа на тоа, предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорената одлука се предвидува дека со оваа одлука се определува бројот на регистрите и контролните точки во министерствата, другите органи на државната управа и другите државни органи за заштита на класифицирани информации разменети помеѓу Република Македонија и странска држава или меѓународна организација.

Според членот 2 став 1 од оваа одлука по еден регистар на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации се определува во следните државни органи:

- Претседател на Република Македонија;
- Влада на Република Македонија;

- Министерство за одбрана;
- Министерство за внатрешни работи;
- Министерство за надворешни работи;
- Агенција за разузнавање;
- Генералштабот на Армијата на Република Македонија;
- Постојана мисија на Република Македонија при НАТО во Брисел, Белгија (воен дел);
- Канцеларија за врски на Република Македонија при Координативната ќелија на Партнерство за мир при Врховната команда на сојузничките сили во Европа во Монс, Белгија;

Според ставот 2 на членот 2 од Одлуката, по една контролна точка на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации се определува во следните државни органи:

- Министерство за правда;
- Министерство за финансии;
- Министерство за економија;
- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- Министерство за здравство;
- Министерство за образование и наука;
- Министерство за транспорт и врски;
- Министерство за животна средина и просторно планирање;
- Државен завод за статистика; и
- Постојана мисија на Република Македонија при НАТО во Брисел, Белгија (политички дел).

Согласно член 3 од Одлуката со денот на нејзиното влегување во сила, подрегистрите и контролните точки на Националниот безбедносен авторитет на Република Македонија во НАТО контекст востановени пред денот на влегувањето во сила на оваа одлука, продолжуваат да работат како регистри и контролни точки на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации согласно оваа одлука.

Според член 4, оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Оваа одлука на Владата на Република Македонија под бр.23-2894/1 од 16 ноември 2004 година е објавена во "Службен

весник на Република Македонија" бр.82/2004 од 19 ноември 2004 година.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува уставот и законите.

Според член 88 од Уставот, кој е поместен во ИИИ глава со наслов "Организација на државната власт", Владата на Република Македонија е носител на извршната власт. Своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон. Во ставот 3 од истиот член е предвидено дека организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 1, со Законот за класифицирани информации се уредува класификацијата на информациите, условите, критериумите, мерките и активностите што се преземаат за нивна заштита, правата, обврските и одговорностите на создавачите и корисниците на класифицирани информации, меѓународната размена, како и други прашања во врска со користењето на класифицирани информации.

Согласно член 2 од Законот, цел на овој закон е обезбедување на законито користење на класифицирани информации и оневозможување на секаков вид незаконски пристап до информациите.

Според член 3, пак, од истиот закон, овој закон се применува и за заштита на класифицирани информации примени од странски држави и меѓународни организации или создадени во меѓусебна соработка, доколку со ратификуваните меѓународни договори или со меѓународните договори на кои им пристапила Република Македонија поинаку не е уредено.

Во членот 4 од Законот, е предвидено дека за спроведување на утврдената политика за заштита на класифицираните информации и меѓународните стандарди, за реализирање на размената на класифицирани информации согласно со меѓународните договори, како и за вршење на други работи утврдени со овој закон, се основа Дирекција за безбедност на класифицирани информации.

Според член 62 став 1 од Законот Дирекцијата е самостоен орган на државната управа со својство на правно лице.

Според член 63 став 1 од овој Закон за вршење на работи од надлежност на Дирекцијата со странски класифицирани информации се воспоставуваат централен регистар, регистри и контролни точки. Според став 2 од истиот член централниот регистар на странски класифицирани информации се води во Дирекцијата, а регистри и контролни точки се водат во министерствата и други органи надржавната управа и други државни органи во кои што континуирано се внесуваат и евидентираат странски класифицирани информации.

Во став 3 од член 63 од Законот се предвидува дека од регистрите и контролните точки од ставот 1 на овој член се доставуваат информации потребни за извршување на работите на Дирекцијата и се врши размена на класифицирани информации со странство.

Според став 4 од член 63 од Законот, бројот на регистрите и контролните точки, на предлог на Дирекцијата, со одлука го определува Владата.

Тргувајќи од изнесената уставна и законска регулатива произлегува дека Владата како носител на извршната власт, своите права и должности ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите. Имено, основна функција на Владата е извршување на законите и другите акти на Собранието. Токму во таа насока, Владата на Република Македонија ја донела оспорената одлука.

Од фактичката состојба утврдена во текот на претходната постапка, Судот утврди дека не може да се доведе под сомнение согласноста на оспорената одлука со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51 и член 88 од Уставот на кои се укажува во иницијативата, од причина што со сигурност се утврди фактот дека Владата на Република Македонија ја донела оспорената одлука по претходно

доставен Предлог - одлука од Дирекцијата за класифицирани информации, како што и предвидува законската одредба. Оттука, Владата на Република Македонија во целост почитувајќи ја законската одредба, а во насока на извршување односно операционализација на истата, ја донела оспорената одлука. Според Судот со овој подзаконски акт не се повредени темелните вредности за поделба на власта на законодавна, извршна и судска, ниту нормите од Уставот со кои е утврдена положбата на органите на државната власт, поради што оваа одлука не е во несогласност со Уставот.

Оттука, во рамките на утврдените овластувања во член 63 став 4 од Законот, Владата на Република Македонија со оспорената одлука децидно го определила бројот на регистрите и контролните точки во државните органи кои се точно наведени во одлуката. Според Судот, наведувањето на Генералштабот на Армијата на Република Македонија, Постојаната мисија на Република Македонија при Европската Унија, Постојаната мисија на Република Македонија при НАТО во Брисел, Канцеларијата за врски на Република Македонија при координативната комисија на Партнерството за мир при Врховната команда на сојузничките сили во Европа во Монс-Белгија, како органи на кои им се определуваат регистри, односно контролни точки не е во спротивност со членот 7 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Имено наведените органи по својот карактер не претставуваат посебни институции надвор од државните органи. Тие се дел од одредени државни органи и функционираат во рамките и за потребите на соодветните министерства како нивни посебни организациони облици. Така, Генералштабот на Армијата на Република Македонија функционира во рамките на Министерството за одбрана, а останатите наведени организациони облици, делуваат во рамките на Министерството за надворешни работи. Потребата за нивно конкретно наведување во оспорената одлука се јавува како последица на спецификите кои се вршат во тие организациони облици, односно нивниот специфичен карактер на работење.

Имајќи го во вид наведеното, Судот оцени дека со оспорената одлука не се повредуваат член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 88 и член 95 став 1 и 3 од Уставот, во однос на кои се оспорува уставноста на оваа одлука, ниту пак се повредува членот 63 став 4 од Законот за класифицирани информации, членот 25 од Законот за одбрана, ниту Законот за организација и работа на

органи на државната управа, поради што и не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и законите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.215/2004)

133.

- Посебни права што произлегуваат од функцијата - претседател на Републиката

- Special rights deriving from the function – President of the Republic

- Законското уредување на посебните права кои произлегуваат од функцијата претседател на Република Македонија и се остваруваат по престанокот на функцијата под услови пропишани со закон, има уставен основ и не го доведува во прашање принципот на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите.

- The legal regulation of special rights deriving from the office of President of the Republic of Macedonia and are realised after the termination of the office under conditions prescribed by law, has a constitutional basis and does not question the principle of equality of citizens before the Constitution and laws.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.46/2004) во целина.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 4, 5, 10, 12, 13, 14, 15, 16 и 18 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот закон немал уставен основ за неговото донесување и тој не бил во согласност со темелните вредности на уставниот поредок предвидени во член 8 став 1 алинеја 1 и 3, како и со членовите 9, 34 и 51 од Уставот.

Имено, со оспорениот закон се создавала груба нееднаквост меѓу граѓаните со тоа што се предвидени посебни привилегии само за претседателот на Република Македонија и неговото семејство и тоа по престанување на неговата функција од една страна и сите други граѓани на Република Македонија од друга страна кои не ги уживаат тие привилегии што е уставно недопуштено.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека со предвидувањето на одредени права по престанок на функцијата на претседател на Република Македонија, а особено на неговото семејство овие права стануваат привилегии само поради фактот што одредено лице во определен временски период бил носител на јавна

функција (член 23 од Уставот) со што се доведувало во прашање начелото на еднаквост и начелото на владеење на правото.

4. Судот на седницата утврди дека со Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.46/2004) во Оддел I. "Основните одредби" е предвидено дека со овој закон се уредуваат правата на претседателот и на неговото семејство по престанување на функцијата, а под семејство во смисла на овој закон се подразбира брачниот другар на претседателот и неговите деца (член 1).

Претседателот на Република Македонија стекнува права утврдени со овој закон по престанок на мандатот за кој е избран.

Претседателот на Република Македонија стекнува права утврдени со овој закон и поради трајна спреченост да ја извршува функцијата за времетраење на мандатот.

Семејството на претседателот на Република Македонија стекнува права утврдени со овој закон во случај на смрт на претседателот (член 2).

Во Оддел II од Законот "Право на претседателот на Република Македонија по престанување на функцијата" на претседателот на Република Македонија по престанок на функцијата му се определуваат: право на пензија во висина на платата што ја прима претседателот на Република Македонија (член 3); право на канцелариски простор и стручна служба (член 4); право на лично обезбедување, користење на службено возило и возило и протоколарен статус (член 5 и 6).

По барање на претседателот на Република Македонија на кого му престанала функцијата може да му мируваат правата утврдени со овој закон (член 7).

Во случај на смрт, претседателот на Република Македонија се погребува на државен трошок (член 8).

Финансиските и административно техничките работи за потребите на претседателот на Република Македонија на кого му престанала функцијата ги врши надлежната служба на Владата на Република Македонија (член 9).

Претседателот на Република Македонија на кого му престанала функцијата има право на материјални трошоци во висина од 8% од средствата утврдени во Буџетот на Република Македонија за остварување на неговите активности (член 10).

Во Оддел III од Законот "Права на семејството на претседателот на Република Македонија по престанување на функцијата" е предвидено дека во случај на смрт на претседателот на Република Македонија на семејството му се определуваат: право на пензија од член 3 на овој закон намален за 30% за неговиот брачен другар и неговите малолетни деца до завршување на редовно школување односно до наполнување на 26 годишна возраст (член 11); право на месечен паричен надоместок кој е еднаков на износот на платата што ја прима претседателот на Република Македонија, кој надоместок го прима брачниот другар трајно. Ако, пак, починатиот претседател во моментот на настапување на смртта имал малолетни деца правото на месечен паричен надоместок го користат малолетните деца до завршување на редовното школување, односно до наполнување на 26 годишна возраст (член 12); право на стипендија за школување во земјата или во странство до наполнување на 26 годишна возраст (член 13); право на еднократен паричен надоместок по основ на нематеријална штета (член 14); право на станбено обезбедување (член 15) и други права (член 16).

Во член 17 од наведениот закон е предвидено дека во случај на смрт на претседателот на Република Македонија за времетраење на мандатот, правата на семејството на претседателот не го опфаќа и правото од член 11 од овој закон.

Во Оддел IV "Финансиски средства" е предвидено дека средствата потребни за остварување на правата утврдени со овој закон се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија (член 18).

Во Оддел V "Преодни и завршни одредби" е утврдено дека правата утврдени во член 12, 13, 14, 15 и 16 од овој закон им припаѓаат на семејството на претседателот на Република Македонија на кој му престанала функцијата претседател пред денот на влегувањето во сила на овој закон (член 19).

Во членот 20 од Законот е предвидено дека претседателот на Република Македонија кој по престанок на функцијата претседател на Република Македонија со истекот на мандатот за кој бил избран и стекнал право согласно со Законот за правата на

претседателот на Република Македонија по престанок на функцијата, продолжува да ги остварува правата утврдени со овој закон.

Со денот на влегување во сила на овој закон престанува да важи Законот за правата на претседателот на Република Македонија по престанување на функцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.79/1999).

Во член 21 од Законот е предвидено дека Законот влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

5. Според член 68 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони. Во Глава III дел 2 од Уставот во кој се уредуваат функциите и положбата на претседателот на Републиката не постојат одредби со кои изречно се пропишува донесување на Закон за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата или непосредно би се уредувале прашањата опфатени со тој Закон.

Имајќи ја предвид структурата на Уставот на Република Македонија во поглед на остварување на законодавната власт произлегува дека Собранието има генерално уставно овластување да донесува закони заради уредување на односи во сите области на општествениот живот. Оттука, отсуството на изречно уставно овластување Собранието на Република Македонија да донесува закони за уредување на определени прашања не претставува пречка согласно член 68 од Уставот, Собранието да донесува закони во области и за прашања за кои ќе оцени дека е нужно.

Според тоа, оцената на Собранието на Република Македонија со закон да ја уреди положбата и правата на претседателот на Републиката по престанокот на функцијата и да утврди посебни права на членовите на неговото семејство е негово уставно право, поради што Судот смета дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот закон со Уставот од аспект на постоењето на уставен основ за негово донесување.

Според членот 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната

и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Разгледувајќи ја содржината на одредбите од Законот од аспект на наводите во иницијативата неспорно е дека со Законот, на претседателот на Република Македонија и неговото семејство, по престанокот на функцијата му се утврдуваат права и положба кои се различни од положбата и правата на другите граѓани. Меѓутоа, за оценување на одредбите на овој Закон од аспект на принципот на еднаквоста, нужно е да се согледа нивната функција и цели и да се има предвид дека принципот на еднаквост функционира во еднакви услови.

Имено, претседателот на Република Македонија стекнува права утврдени со овој закон по престанок на мандатот за кој е избран и стекнува права утврдени со овој закон во случај на трајна спреченост да ја извршува функцијата за времетраење на мандатот.

Семејството на претседателот на Република Македонија, односно брачниот другар и децата на претседателот, стекнуваат права утврдени со овој закон, во случај на смрт на претседателот по престанокот на мандатот или за времетраење на мандатот, кои се однесуваат на нивните егзистенцијални и социјални потреби.

Оттука, посебните права утврдени со Законот произлегуваат од функцијата претседател на Република Македонија, кои всушност се остваруваат по престанокот на функцијата под услови пропишани со Законот.

Поради тоа, право на законодавецот е да ги утврди и димензионира овие права, бидејќи основот за сите нив произлегува од функцијата претседател на Република Македонија утврдена со Уставот, а се остваруваат по престанокот на функцијата.

Според тоа, интенцијата на одредбите од Законот не е во привилегирањето на одредено лице или лица по престанувањето на функцијата претседател на Република Македонија, туку во уредувањето на статусот и дигнитетот на самата функција, кои се изразуваат преку гарантирање на определена положба на личностите што ја извршувале.

Вршењето на функцијата шеф на државата, заедно со практичните последици поврзани со државничкото искуство е основ,

кој во случајов на оспорениот Закон, го надминува прашањето на еднаквоста помеѓу граѓаните и го поставува односот на државата кон една државничка функција.

Со оглед на изнесеното, Судот смета дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот закон со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

6. Судот, исто така утврди дека членовите 4, 5, 10, 12, 13, 14, 15, 16 и 18 од оспорениот закон биле предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија и Судот со Решение У.бр.145/2004 од 29 декември 2004 година не повел постапка за оценување на нивната уставност.

Имено, во наведеното решение Судот тргнувајќи од член 68 од Уставот како и од Глава III дел 2 од Уставот кој се однесува на функцијата и положбата на претседателот на Република Македонија во организацијата на државната власт изразил став дека отсуството на изречно уставно овластување за законско уредување на правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата не е пречка Собранието да донесе закон со кој ќе бидат уредени овие прашања поради што Судот оценил дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот закон со Уставот од аспект на постоењето на уставен основ за неговото донесување.

Воедно, Судот изразил став дека оспорените одредби не можат да бидат доведени во корелација со член 9 од Уставот имајќи предвид дека интенцијата на Законот не е привилегирање на одредено лице или лица по престанок на функцијата на претседателот на Република Македонија, туку во уредување на статусот и дигнитетот на самата функција кои се изразуваат преку гарантирање на определена положба на личностите што ја извршувале.

7. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на изнесеното, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата кои во основа се идентични со наводите од иниција-

тивата по предметот У.бр.145/2004, Судот смета дека нема основи за поинакво одлучување и одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.75/2005)

134.

- Утврдување на висината и начинот на плаќање на надоместокот на реалните трошоци при посвојување (поведување на постапка)

- Determination of the amount and manner of payment of the compensation of real costs when adopting (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 97-в од Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 97-в од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, 33, 51 и 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, како и со членовите 55 став 1 и 56 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, затоа што Законот не содржел никакви критериуми според кои министерот за труд и социјална политика ќе ја утврди висината и начинот на плаќање на надомесокот на реалните трошоци направени во постапката за посвојување. Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека со ваквото законско овластување се отстапувало од општиот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска и актот што би бил донесен од страна на министерот не би претставувал разработка на конкретна законска норма во функција на нејзино извршување. Оттука, во примената на таквиот пропис се давало можност за арбитражност на извршната власт во однос на законодавната власт и можност за нееднаков третман кон посвоителите.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 97-в од Законот за семејството е предвидено дека министерот за труд и социјална политика со акт ги утврдува висината и начинот на плаќање на надоместок на реалните трошоци направени во постапката за посвојување.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со член 33 од Уставот се уредува дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон, а според член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на

законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а според член 64 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби наспрема содржината на оспорената одредба, Судот оцени дека овластувањето на министерот за труд и социјална политика со акт да ја утврдува висината и начинот на плаќање на реалните трошоци направени во постапката за посвојување, нема уставна основа. Ова од причини што во Законот за семејството не се содржани никакви критериуми кои се тие реални трошоци што ги прави Комисијата за посвојување и центарот за социјална заштита. Утврдувањето на реалните трошоци со акт на министерот, а не со закон, според мислењето на Судот е спорно, имајќи предвид дека се работи за трошоци во управната постапка во која граѓаните ги остваруваат и заштитуваат со Уставот загаранираните слободи и права, поради што тие трошоци треба да бидат утврдени со закон. Исто така, под трошоци на постапката не би можело да се вклучат услугите што се вршат во областа на социјалната заштита, вклучувајќи го и посвојувањето.

Врз основа на наведеното пред Судот основано се постави прашањето дали со даденото законско овластување министерот да ја утврдува висината и начинот на плаќање на надоместокот на реалните трошоци при посвојување не се отстапува од принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Покрај тоа, според мислењето на Судот овластувањето утврдено во оспорената одредба од Законот не претставува извршување на одредба од законот, туку истата би можело да значи арбитрерност и можност од нееднаков третман кон субјектите односно посвоителите.

5. Врз основа на изнесеното, пред Судот се постави прашањето за согласноста на член 97-в од Законот за семејството со напред наведените одредби од Уставот, поради што Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.50/2005)

135.

- Употреба на јазиците во работата и функционирањето на Собранието на Република Македонија

- Use of languages in the work and functioning of the Assembly of the Republic of Macedonia

- Уредувањето на прашањата за употребата на јазиците во работата и функционирањето на Собранието, и тоа само за него, со Деловник кој го донесува законодавниот орган со апсолутно мнозинство гласови на пратениците не ја повредува суштината на Амандманот V точка 5 од Уставот на Република Македонија во поглед на нивото и легитимноста за уредување на ова прашање.

- The regulation of the issues about the use of languages in the work and functioning of the Assembly, and only about it, with a Book of Procedures which is adopted by the legislative body by absolute majority vote of the deputies does not violate the essence of Amendment V item 5 of the Constitution of the Republic of Macedonia in respect of the level and legitimacy for regulation of this issue.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово, бр.07-430/3 од 16 април 2003 година ("Службен гласник на град Тетово" бр.3/2003), донесена од Советот на општина Тетово на седницата одржана на 16 април 2003 година.

2. Фаузи Касами од Тетово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била спротивна на Законот за денационализација од причини што за време траење на постапката во смисла на членот 72 од овој закон генералниот урбанистички план не можел да се менува со оглед на тоа што на овој начин се оневозможувала неговата примена, а барателите за денационализација на имот се доведувале во нерамноправна положба, бидејќи на некои ќе им се уважувале барањата, а на други поради измени на планот ќе им биле одбиени.

Во контекст на наведеното, подносителот на иницијативата се повикува и на одредбата од членот 10 на Законот за денационализација која што според неговото мислење се однесува на случаи во моментот кога овој закон влегол во сила, па и од тие причини урбанистичките планови не можеле да се менуваат по влегувањето во сила на овој закон.

Инаку, непосреден повод и причина за поднесување на иницијативата е тоа што нејзиниот подносител до надлежниот орган поднел барање за денационализација на земјиштето на КП.бр.5777 на КО-Тетово. Додека постапката била во тек, Советот на општина Тетово ја донел оспорената одлука со која го изменил Генералниот

урбанистички план така што на оваа парцела се предвидувала изградба на објект за основно училиште што е од јавен интерес, поради што означената парцела не можела да биде предмет на денационализација, односно се оневозможувало нејзиното враќање во сопственост на предлагачот.

3. Судот на седницата утврди дека под бројот и датата наведени во иницијативата е донесена Одлука за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово, а не Одлука за изменување на овој план, како што се наведува во иницијативата. Од тие причини како оспорен акт Судот ја сметаше Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Од увидот во оспорената одлука Судот утврди дека таа има само 3 члена, од кои во членот 1 се утврдува дека се усвојува Генералниот урбанистички план на град Тетово.

Според членот 2 од Одлуката, составен дел на оваа одлука е техничката документација изработена од јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови Скопје со тех. бр.01/03 од 1 јануари 2003 година и техничката документација со тех. бр.24/94, изработена од страна на АД "Комунапроект" - Тетово, кои не се објавуваат. Две копии остануваат во општината, а едно копие се доставува до Министерството за транспорт и врски ПЕ - Тетово.

Според членот 3, оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово".

Од текстуалниот дел на Генералниот урбанистички план за град Тетово е видно дека за идните потреби на образованието се предвидени три нови основни училишта од кои едно во блок се презема од претходниот Основен урбанистички план, додека за другите две се предвидени две нови локации и тоа: едното на локација на поранешниот сточен пазар во Мала Речица, а другото на локација во непосредна близина на новиот градски стадион. Исто така, и во Графичкиот дел од Генералниот план во кој е планирана намената на земјиштето, е предвидена зона за јавни објекти во чии рамки се и објектите за основно образование. Оваа зона зафаќа вкупно 95,21 ха.

4. Судот на седницата, исто така, утврди дека сега оспорената одлука е оценувана во предметот У.бр.205/2004. Во постапката по наведениот предмет оваа одлука е оценувана од

аспект на нејзината согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање и притоа Судот со Решение У.бр.205/2004 од 16 и 17 март 2005 година не поведе постапка за оценување на нејзината согласност со овој закон од причини што утврди дека истата е донесена согласно постапката за донесување на генерален урбанистички план пропишана со Законот за просторно и урбанистичко планирање. Имено, Судот во таа постапка утврди дека по Нацртот на Генералниот урбанистички план на град Тетово е спроведена стручна расправа и извршена стручна ревизија, а на Предлогот на планот е дадена согласност од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот.

5. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Со оглед на тоа што во конкретниот предмет подносителот на иницијативата законитоста на оспорената одлука ја доведува под сомнение од аспект на членовите 10 и 72 од пречистениот текст на Законот за денационализација, а поврзано со овој закон и со начелото на еднаквост на граѓаните, Судот во постапката по овој предмет ги имаше предвид означените одредби од овој закон.

Во членот 9 од Законот, односно член 10 од пречистениот текст на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000), на кој се повикува подносителот на иницијативата, е утврдено дека не се враќа во сопственост поради постоење на јавен интерес, а се дава надомест, меѓу другото, и за неизградено градежно земјиште на кое според урбанистичкиот план е предвидена изградба на објекти од точките 1 и 2 на овој член и на други објекти од јавен интерес.

Во членот 64 став 1 од Законот, кој соодветствува на членот 72 од пречистениот текст на Законот, на кој, исто така, се повикува подносителот на иницијативата, е утврдено дека со денот на влегувањето во сила на овој закон не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски на барателот. Според ставот 2 на овој член од Законот, правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.

Од содржината на членовите 9 и 64, односно 10 и 72 од пречистениот текст на Законот, според Судот не произлегува забрана за просторно и урбанистичко планирање, односно за донесување или измена на урбанистички планови по влегувањето во сила на овој закон, како што смета подносителот на иницијативата. Ова од причина што генералниот урбанистички план, како и другите планови утврдени во Законот за просторно и урбанистичко планирање, по својот карактер и содржина не претставува акт, односно правно дело во смисла на членот 64 од Законот за денационализација со кој се врши располагање со градежното земјиште, што според овој член од Законот по неговото влегување во сила не е дозволено. Исто така, постапката за донесување и изменување на урбанистичките планови и постапката за враќање на имотот кој е предмет на денационализација согласно Законот за денационализација се две суштински различни постапки и една со друга не се исклучуваат, ниту пак Законот упатува на тоа.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, како и фактот дека Законот за денационализација воопшто не уредува прашања во врска со постапката за донесување на просторни и урбанистички планови со кои се врши планирање на просторот во смисла на обезбедување порамномерен просторен развој, рационално уредување и користење на просторот, како и услови за хумано живеење и работа на граѓаните, Судот утврди дека овој закон е ирелевантен за оценување на законитоста на оспорената одлука од аспект на постапката во која таа е донесена, па од тие причини и не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Законот за денационализација, во однос на кој се оспорува со оваа иницијатива.

Меѓутоа, со оглед на тоа што Судот веќе ја оценувал законитоста на оспорената одлука во однос на Законот за просторно и урбанистичко планирање и со Решение У.бр.205/2004 од 16 и 17 март 2005 година не повел постапка за оценување на нејзината согласност со тој закон, а не наоѓајќи основи за поинакво одлучување по оваа иницијатива, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.25/2005)

136.

- Користење на средства на солидарноста

- Use of funds of solidarity

- Законот што е донесен во поранешниот уставн систем и ги изгубил целите и функциите поради кои бил донесен не кореспондира со уставниот поредок воспоставен со Уставот на Република Македонија и принципот на владеење на правото кој е негова темелна вредност.

- The law that was adopted in the former constitutional system and has lost the objectives and functions for which it was adopted does not correspond with the constitutional order established by the Constitution of the Republic of Macedonia and the principle of the rule of law that is its fundamental value.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Законот за условите и начинот на користење на средствата на солидарноста за отстранување на последиците од елементарни непогоди во Социјалистичка Република Македонија ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.18/1976 и 30/1977).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.101/2005 од 28 септември 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за условите и начинот на користење на средствата на солидарноста за отстранување на последиците од елементарни непогоди во Социјалистичка Република Македонија.

Постапката беше поведена затоа што пред ССудот основано сее постави прашањето за согласноста на оспорениот закон со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека оспорениот закон е донесен врз основа на Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1974 година од Собранието на Социјалистичка Република Македонија.

Во членот 1 од овој закон е определено дека предмет на уредување на овој закон се условите и начинот на користење на средствата на солидарноста на Социјалистичка Република Македонија за отстранување на последиците од елементарни непогоди.

Според членот 2, како елементарни непогоди, во смисла на овој закон, се сметаат земјотресите, поплавите, лизгањата и одронувањата на земјиште, снежните нанеси и лавини, сушите и бурите, а со кои е загрозен животот и здравјето на поголем број луѓе, односно е предизвикана штета од поголем обем на организациите на здружениот труд и другите организации и заедници и на граѓаните.

Во членот 3 од овој закон е определено за каков обем на штета изразен во проценти од износот на општествениот производ на општината остварен во претходната година, се доделуваат средства од солидарноста на Републиката за отстранување на последиците од штетата од елементарни непогоди на општината.

Со одредбите од членот 4 и членот 5 од Законот е определено дека за делот од штетата за кој се обезбедени средства по друг основ, не се дава учество од средствата на солидарноста на Републиката, а за користењето и за висината на средствата на солидарноста одлучува Извршниот совет на Собранието на Социјалистичка Република Македонија по предлог на Републиката комисија за утврдување на штети од елементарни непогоди,

формирана со Законот за заштита од елементарни непогоди и други општи опасности ("Службен весник на СРМ" бр.5/1972). Извршниот совет му поднесува на Собранието на Социјалистичка Република Македонија извештај за секое доделување на средства, како и годишен извештај за користење на средствата на солидарноста во претходната година.

Со одредбите од членовите 6, 7 и 8 од овој закон, е определено дека собранието на општината ги распределува доделените средства според критериумите што ќе ги усвои, потоа средствата на солидарноста не можат да се доделуваат доколку штетата настанала поради неспроведување, односно неправилно спроведување на важечките прописи, а службата за општествено книговодство врши контрола на наменското користење на средствата според одредбите на овој закон.

5. Уставот на Република Македонија во членот 1 определил дека Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Во членот 8 алинеи 3 и 8 од Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени принципите на владеење на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи во согласност со Уставот и со закон, и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во членот 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1991 и 4/1992) е утврдено дека законите што не се во согласност со одредбите на Уставот ќе се усогласат во рок од една година од денот на прогласување на Уставот.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, како и од фактот дека оспорениот закон е донесен во период на федеративно уредена заедница во чиј состав била и Социјалистичка Република Македонија, чиј уставен поредок се засновал врз сосема поинакви општествено-економски и политички основи од утврдените во Уставот на Република Македонија, а притоа имајќи ја предвид содржината на оспорениот закон кој ја изгубил целта и функцијата на предметот на

уредување, бидејќи со Одлука на Судот У.бр.156/2004 е укинат Законот за формирање на средства на солидарноста на Социјалистичка Република Македонија за отстранување на последиците од елементарни непогоди и за воведување "Недела на солидарноста" ("Службен весник на СРМ" бр.30/1974, 10/1976, 44/1977, 22/1978, 19/1980 и 16/1985), Судот утврди дека оспорениот закон не кореспондира со уставниот поредок воспоставен со Уставот на Република Македонија и принципот на владеење на правото како негова темелна вредност.

Имено, од анализата на одредбите на оспорениот закон произлегува дека со нив се регулираат услови и начин на користење на средства на солидарноста кои биле формирани со закон во Социјалистичка Република Македонија, меѓутоа тие средства веќе престанале да се формираат, а субјектите на кои биле наменети средствата на солидарноста како организации, заедници и служби определени во законот повеќе не егзистираат ниту имаат основ за нивно постоење во Уставот на Република Македонија, па оттука оспорениот закон ја изгубил основната функција односно цел за која е донесен, поради што Судот оцени дека оспорениот закон не е во согласност со наведените уставни одредби.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.101/2005)

137.

- Прием во државјанство на Република Македонија

- *Granting citizenship of the Republic of Macedonia*

- Преку личното поднесување на барањето за прием во државјанство на Република Македонија со природување, како и за престанување на државјанството со отпуст се добива јасно сознание за конкретна и слободно изразена волја на поединецот.

Со законската норма која не уредува односи туку појаснува што се подразбира под поимот исселеник не се повредуваат уставно утврдените права на човекот и граѓанинот.

Одредба која ги регулира односите за во иднина нема повратно дејство.

- Through the personal filing of the application for being granted citizenship of the Republic of Macedonia with naturalisation, as well as for termination of citizenship by dismissal one obtains clear knowledge about a concrete and freely expressed will of the individual.

The legal norm that does not regulate relations but clarifies what is implied under the notion of emigrant does not violate the constitutionally defined rights of the individual and citizen.

A provision that regulates the relations for the future does not have a retroactive effect.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 7 став 1, член 8 став 2, член 17 став 1 и член 27-б од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/1992 и 8/2004).

2. Ова решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Емил Османов од Скопје и Небојша Милошевски од Гостивар, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Емил Османов во својата иницијатива наведува дека со оспорените членови од Законот за државјанството на Република Македонија биле повредени начелото на еднаквост предвидено со членот 9 став 1 и 2 од Уставот, правната заштита предвидена со член 12 став 3 од Уставот и начелото на забрана на ретроактивна примена на законите предвидено со член 52 став 4 од Уставот.

Имено, со Законот за измена и дополнување на Законот за државјанство во членот 7 став 1 и член 17 став 1 било предвидено дека лицето кое поднесува барање за прием или отпуст од државјанство треба барањето да го поднесе лично.

Вака условеното поднесување на барање било во спротивност со правото на правна помош на граѓаните, кое било предвидено со Законот за општа управна постапка (член 57).

Од друга страна, пак, доколку Уставот гарантирал право на бранител на лице кое е повикано, приведено или лишено од слобода (член 12 став 3), се поставувало прашање зошто таквото право да го нема лице кое ќе се обрати до надлежен државен орган во постапка за прием или отпуст од државјанство на Република Македонија.

Со ваквата законска одредба било повредено и начелото на еднаквост на граѓаните, бидејќи во ситуација кога Уставот обезбедувал правна заштита и помош од страна на адвокатурата за сите граѓани подеднакво, не било јасно зошто овие граѓани кои поднесуваат барања за регулирање на државјанство до органот да го немаат правото барањето да го поднесат преку полномошник - адвокат (освен за дејствијата кои странката мора лично да ги стори - познавање на македонски јазик, давање заклетва и сл.) и полномошник да ги застапува во жалбената постапка и постапката пред судот кој ја води постапката по управен спор.

Оттука подносителот на иницијативата смета дека цитираните членови треба да се поништат во делот каде што е предвидено лично поднесување на барањата за прием и отпуст од државјанство на Република Македонија.

Одредбата од членот 8 став 2 со која се утврдувало што се подразбира под поимот иселеник според овој закон било во спротивност со меѓународните норми и Уставот на Република Македонија.

Имено, според меѓународното право иселеник (емигрант) било лице кое што се иселило од земјата каде што претходно имало државјанство и на кој било начин (со отпуст, со откажување или по сила на закон) го изгубило тоа државјанство.

Одредбата од членот 27-б претставувала флагрантно кршење на основното уставно начело на забрана за повратно дејство на законите.

Имено, овој закон бил понеповолен за оние лица кои поднеле барање за прием во државјанство на Република Македонија по член 8 и постапката им била во тек. Само поради примената на сегашниот текст од законот постапките ќе им завршеле со одбивање на барањето бидејќи во моментот кога тие го поднеле барањето законот не предвидел што е иселеник и иселувањето не го ограничил во матичната земја, а сега законот предвидувал нешто што е за нив понеповолно.

Во иницијативата на Небојша Милошевски се наведува дека во членот 17 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија било предвидено лично барање за отпуст што значело дека лицето морало целата постапка да ја води лично. Оваа одредба не била во согласност со членот 53 од Уставот, со Законот за адвокатура на Република Македонија и со Глава II точка 5 од Законот за општа управна постапка, бидејќи му се оневозможувало на адвокатот како стручно лице во име на странката да застапува и да дава правна помош.

Законското решение за лично настапување на барателите без право да бидат застапувани од адвокат можело да доведе до злоупотреба од страна на службените лица особено поради фактот што барателите не го познавале правото, односно во овој случај одредбите од Законот за државјанството.

4. Судот на седницата утврди дека според член 7 став 1 од Законот за државјанството, државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец кој лично поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија ако ги исполнува условите определени со овој член.

Според член 8 став 1 од овој закон, иселеник од Република Македонија, како и негов потомок до прво колено, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2 и 10 на овој закон.

Според оспорениот член 8 став 2 од овој закон, иселеник, во смисла на овој закон, се смета граѓанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија во друга држава, освен во матичната земја, без оглед на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Согласно член 17 став 1 од овој закон државјанството на Република Македонија престанува со отпуст ако лицето кое поднесе лично барање за отпуст ги исполнува условите утврдени во Законот.

Членот 27-б од овој закон уредува дека со денот на почетокот на примената на овој закон, постапките за стекнување или престанување на државјанство на Република Македонија кои се започнати по Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/1992) ќе продолжат според одредбите на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија.

5. Согласно член 4 од Уставот, граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија. На државјанин на Република Македонија не може да му биде одземено државјанството, ниту да биде протеран или предаден на друга држава. Државјанството на Република Македонија се уредува со закон.

Уставот, препуштајќи државјанство да се уреди со закон, оставил широки можности за законодавецот за уредување на прашањата сврзани со државјанството. Уставот, единствено прецизира дека на државјанин на Република Македонија не може да

му биде одземено државјанството, дека не може да биде протеран или предаден на друга држава.

Со Европската конвенција за државјанство, ратификувана од Собранието на Република Македонија на 18 февруари 2002 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2002), се утврдуваат начелата и правилата во врска со државјанството на физичките лица и правилата во врска со регулирањето на воената обврска во случаите на повеќедржавјанство, со кои треба да се усогласи внатрешното законодавство на земјите потписнички.

Според членот 3 од оваа Конвенција, секоја држава во својот закон ќе одреди кои се нејзини државјани. Ваквиот закон ќе биде прифатен од страна на другите држави доколку истиот е конзистентен со важечките меѓународни конвенции, обичајното меѓународно право и општо прифатените правни начела во однос на државјанството.

Согласно членот 4 од Уставот, донесен е Закон за државјанството на Република Македонија со кој според членот 1 став 1 се уредуваат начинот и условите за стекнување и престанување на државјанството на Република Македонија, утврдување на државјанството, надлежниот државен орган за решавање во овие случаи, докажување на државјанството и водење на евиденција на државјаните на Република Македонија. Според членот 1 став 2 од овој закон, државјанството е правна врска меѓу лицата и државата и не го означува етничкото потекло на лицата.

Според членот 3 на овој закон, државјанството на Република Македонија се стекнува со потекло, раѓање на територијата на Република Македонија, природување и меѓународни договори.

За разлика од стекнувањето на државјанство со потекло односно со раѓање на територијата на Република Македонија, Законот предвидува и можност одредено лице дополнително да стекне државјанство на Република Македонија (природување) врз основа на лично поднесено барање. Притоа не е битно дали лицето до тогаш било државјанин на некоја друга држава или било лице без државјанство. Во секој случај станува збор за лице кое има статус на странец, а кое живее на територијата на Република Македонија.

Според оспорениот член 7 став 1 од Законот, државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец кој лично поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија ако ги исполнува условите утврдени со законот.

Барањето на државјанство со природување е израз на лична волја на лицето кое е странец, а кое живее на територијата на Република Македонија. Тоа значи дека државата не може да му наметне државјанство на странец кој подолго живее на нејзина територија.

Оттука, според Судот, странец кој живее на територијата на Република Македонија треба лично да го поднесе барањето за стекнување на државјанство по пат на природување за да се види јасно неговата волја да стекне државјанство на Република Македонија. Во натамошната постапка, Министерството за внатрешни работи утврдува дали лицето што бара државјанство со природување ги исполнува законските услови, а кога е потребно непосредно утврдување на некој од условите (на пример: лицето да го владее македонскиот јазик до тој степен да може лесно да се разбере со околината), лицето лично се повикува пред посебна комисија формирана од Владата на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното произлегува дека за да се добие државјанство на Република Македонија со природување треба: лицето да е странец, лично да го поднело барањето за прием во државјанство на Република Македонија и да ги исполнува условите утврдени со закон.

Тргувајќи од фактот дека странец кој бара прием во државјанство на Република Македонија со природување всушност доброволно ја искажува својата волја да биде државјанин на Република Македонија, неспорно е дека тој треба лично да го поднесе барањето согласно Законот за државјанството на Република Македонија.

Антипод на природувањето е престанувањето на државјанството со отпуст.

При отпустот од државјанството повторно доаѓа до израз принципот на слободната волја на поединецот која се изразува со

посебно поднесено лично барање, покрај потребата од исполнување на законски утврдените услови.

Во овој случај, станува збор за поединец кој е државјанин на Република Македонија, кој живее и работи во друга држава и поради тоа сака да стекне државјанство на таа држава.

Значи, поединецот по своја слободно изразена волја бара отпуст од државјанството на Република Македонија, со цел да добие државјанство на друга држава.

Со оглед на тоа што со отпустот од државјанството се губат многу важни права за поединецот, преку личното поднесување на барањето за отпуст од државјанство, надлежниот орган добива јасно сознание за конкретна и слободно изразена волја на поединецот, односно сознание дека поединецот е свесен за последиците што ќе настанат со отпустот од државјанството.

Оттука, Судот оцени дека со законското решение за лично поднесување на барањето за стекнување на државјанство со природување и за престанување на државјанството со отпуст, на поединецот не му се ограничува уставната неприкосновеност на слободата, ниту, пак, уставниот принцип за еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на член 7 став 1 и член 17 став 1 од Законот со Уставот.

Со членот 8 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија се определени привилегирани услови за стекнување на државјанство на Република Македонија за иселениците од Република Македонија, како и на нивните потомци до прво колено, при што не е потребно да ги исполнуваат условите од член 7 точките 2 и 10 кои се однесуваат на законскиот престој на територијата на Република Македонија и на отпустот од државјанството на странската држава.

Привилегираните услови за стекнување со државјанство на иселеници од Република Македонија се дел од сувереното право на државата која има голем одлив на населението, да се грижи за иселениците кои и покрај тоа што го изгубиле државјанството на Република Македонија по нивното заминување во друга држава, ја задржале ефективната поврзаност со Република Македонија како нивна матична држава.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија во членот 8 се додава нов став 2 со кој се појаснува што се подразбира под поимот иселеник, односно се дефинира дека иселеник од Република Македонија е граѓанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија во друга држава, освен во матичната земја, без оглед на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Клучен критериум некое лице да се смета за иселеник е лицето да заминало од Република Македонија како државјанин на Република Македонија, што значи подоцна да го изгубило државјанството и лицето да заминало во друга држава освен во матичната земја.

Тоа подразбира дека на лицето кое ја напуштило државата не му престанало државјанството на Република Македонија (не е странец) согласно законски утврдените начини за престанување на државјанството и тоа непосредно пред и за време на иселувањето од Република Македонија.

Според член 49 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за положбата и правата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселениците од Република Македонија, го помага нивниот културен развој и ги унапредува врските со нив.

Со Амандманот II на Уставот, се дополнува ставот 1 на членот 49 со определба дека Републиката притоа нема да се меша во суверените права на други држави и во нивните внатрешни работи.

Оттука, доколку Република Македонија, покрај за правата и положбата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселениците, се грижи и за правата и положбата на лицата на кои со чинот на напуштање на земјата им престанало македонското државјанство (странци) и се населиле во својата матична земја, тогаш Република Македонија ќе постапи спротивно на Амандманот II од Уставот.

Имајќи предвид дека суверено право на секоја држава е да го регулира прашањето за државјанство и самостојно да определи кои се нејзини државјани, а тргнувајќи од фактот дека оспорениот член 8 став 2 од Законот не уредува односи туку само појаснува што

се подразбира под поимот иселеник, Судот оцени дека со оваа одредба не се повредуваат уставно утврдените слободи и права на човекот и граѓанинот, ниту пак се врши дискриминација по било кој основ, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

Согласно оспорениот член 27-б од Законот за државјанството, со денот на почетокот на примената на овој закон, постапките за стекнување или престанување на државјанство на Република Македонија кои се започнати по Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/1992) ќе продолжат според одредбите на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија..

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според ставот на Уставниот суд изграден по повод други предмети, повратно дејство постои ако една норма се однесува на односи кои се завршени пред влегувањето во сила на нормата, меѓутоа нема повратно дејство ако нормата регулира незавршени односи или односи кои се во тек.

Оспорениот член 27-б од Законот, е во преодните и завршните одредби од Законот.

Овој член не се однесува на постапките за стекнување или престанување на државјанството што завршиле до донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството, туку овој член ги уредува правилата на постапувањето за започнатите постапки што не биле завршени во времето на донесувањето на оваа законска одредба.

Бидејќи оспорениот член од Законот се однесува на започнатите, а незавршени постапки за стекнување или престанување на државјанството, односно ги регулира односите за во иднина, Судот оцени дека членот нема повратно дејство и не е во несогласност со членот 52 став 4 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

Во однос на членот 8 став 2 од Законот, Судот го донесе решението со мнозинство гласови. (У.бр.42/2004)

Согласно член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), по моето гласање против решението за неповедување постапка за оценување на уставноста, писмено го образложувам своето

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

на Решението У.бр.42/2004 од 23.11.2005 година, со кое Судот не поведе постапка за оценување на уставноста член 5 во делот "освен во матичната земја" од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен Весник на Република Македонија" бр.8/2004) со кој се врши измена на член 8 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен Весник на Република Македонија" бр. 67/1992)

1. Уставниот суд на Република Македонија постапувајќи по иницијативите поднесени од Емил Османов од Скопје и Небојша Милошевски од Гостивар за поведување постапка за оценување на уставноста, меѓу другото, на член 8 став 2 од Законот за државјанството, на Седницата одржана на 23.11.2005 година, со мнозинство гласови донесе Решение за неповедување постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот, бидејќи оцени дека таа одредба по сите основи е во согласност со Уставот. Изразувајќи несогласност со таквото решение гласав против и го издвојувам своето мислење, зашто сметам дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со Уставот, поради што требаше да се поведе постапка за оценување на нејзината уставност и врз основа на изведување на правно издржани аргументи да се донесе правилна одлука.

2. Собранието на Република Македонија донесе Закон за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија кој е објавен во "Службен Весник на Република Македонија" бр. 8/2004. Со член 5 од наведениот Закон, е извршена измена на член 8 од основниот Закон за државјанството на Република Македонија ("Службен Весник на Република Македонија " бр.67/1992). Согласно промените од член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија, член 8 од Законот за државјанство гласи:

"Иселеник од Република Македонија, како и негов потомок до прво колено може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од членот 7 став 1 точки 2 и 10 на овој закон.

Иселеник, во смисла на овој закон, се смета граѓанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија во друга држава, освен во матичната земја, без оглед на полот, расата, бојата на кожата, на националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба."

Со наведената измена во правниот поредок на Република Македонија е внесена одредба која е спротивна на Уставот на Република Македонија. Попрецизно, сметам дека член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанство на Република Македонија, односно сегашната позитивноправна **одредба од член 8 став 2** од Законот за државјанството, во делот **"освен во матичната земја"** е во спротивност: а) **со самата себеси**, б) **со член 51 став 1 од Уставот**, в) **со член 9 од Уставот**, и г) **со член 8 став 1 алинеја 2 и 3 од Уставот** - темелни вредности на уставниот поредок: слободно изразување на националната припадност и владеењето на правото.

3. Легалната дефиниција на поимот иселеник од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија е конфузна, контрадикторна, произволна и оттаму неприфатлива во правниот поредок на Република Македонија. Имено, непостојат какви и да е разумни причини поимот иселеник да се врзува за лица кои се иселуваат од Република Македонија во која и да е држава, "освен во матичната земја." Од поимот иселеник не може да бидат ислучени граѓаните што се иселиле во одредена држава ("земја") само затоа што таа држава ("земја") некој, во случајов законодавецот, сосема произволно и без каква и да е здраворазумска причина ја нарекува "матична земја." Ваквото определување на поимот иселеник нема никакво оправдување, зашто трг-

нува од невозможна околност во реалниот живот - за иселеник да се смета **лице кое од својата матична земја** се иселува **во својата матична земја**. Познато е (а во нашиот правен систем и дозволено) едно лице да има две државјанства, меѓутоа, верувам и лаик во правото ќе се согласи дека е апсурдно (бесмислено) и парадокасално (нешто што не му соодветствува на вистинитите претстави) тврдењето дека едно лице може да има две или повеќе матични земји, како што, впрочем, неможе да има ниту две мајки и оттаму два мајчини јазици и сл. Еден човек може да се иселува многупати, но може да има само една матична држава, а тоа е **државата по потекло**, односно државата каде што е роден (родната татковина).

Меѓутоа, сето ова не му пречеше на Уставниот суд на Република Македонија во Решението У. бр. 42/2004, наместо за право да се залага за парадокси. Имено, во тоа решение Судот најпрво вели: "Привилегираните услови за стекнување со државјанство на иселеници од Република Македонија се дел од сувереното право на државата која има голем одлив на населението, да се грижи за иселениците кои и покрај тоа што го изгубиле државјанството на Република Македонија по нивното заминување **во друга држава**, ја задржале ефективната поврзаност со **Република Македонија како нивна матична држава**." По оваа констатација, Судот се откажува од стварноста за нешто подолу целосно да го изврти претходно кажаното со тврдење дека наводно постоело и некакво иселување на "лицата кои... **се населиле во својата матична земја**."

Притоа, за однапред да се избегнат какви и да е забуни, овде би сакал посебно да истакнам дека поимот **со потекло** од Законот за државјанството отсекогаш се однесувал на државјанството на родителите на иселеникот, а не на националноста на родителите (а уште помалку на предците) на иселеникот. Така според, принципот *ius sanguinis* (начелото на крвна врска, по потекло, односно врз основа на државјанството на родителите) од член 4 и 5 од Законот за државјанството, детето го стекнува државјанството на своите родители, не поради нивната националност, туку поради нивното државјанство, без оглед на тоа каде е родено и каде тоа, односно неговите родители живеат. Доволно е да се докаже дека детето е од родители државјани на Република Македонија и тоа по автоматизам добива македонско државјанство. Напросто, важно е дека државјанството не смее да се меша со националноста на граѓанинот. Во спротивно, во уверенијата за државјанство на нашите граѓани немаше да пишува - државјанин на Република Македонија, туку државјанин на одредена "матичната земја." Изразувањето на националната припадност, не е врзано со државјанството и оттаму што државјанин може да биде и човек кој не ја изразил својата национална припадност.

Ако пак, националната припадност (односно, националната определба или неопределба) не се земаат (и не смее да се земаат) при одредувањето на нечие државјанство, тоа дотолку повеќе не треба да се прави со определувањето на поимот "матична земја" (држава), зашто се работи за поим кој неразделно е поврзан со државата и државјанството, а не со нацијата и националното. Со други зборови, поимот матична држава е логичен и можеен само ако се поврзе со државата од која граѓанинот потекнува, а не ако се поврзе со чија било националност и оттаму со секоја држава во која живаат граѓани со иста таква националност каква што е онаа и на граѓанинот кој се иселува во таа држава. Според тоа, едвај дека има каква и да е разумна потреба натаму да се докажува дека член 8 од Законот исклучиво се однесува на граѓани по потекло од Република Македонија кои се иселиле од неа.

Меѓутоа, дали законодавецот со внесувањето на оспорената одредба навистина сметал дека **иселеник не е само оној кој од својата "матична земја" (држава) се иселува во својата "матична земја" (држава)?** Оттаму што, како што видовме, *conradictio in adjecto* е матична земја на граѓанинот да не му биде онаа во која го стекнал своето прво државјанство и од која се иселува, законодавецот очигледно со поимот матична земја не ја определил Република Македонија, туку некоја друга "земја," но воопшто не кажува која. Според тоа, може да се заклучи дека законодавецот ни нуди игра на асоцијации - квиз во кој граѓанинот треба да погоди која е наговата матична земја. Законодавецот го одредува поимот иселеник со поимот "матична земја," но не го определува и самиот поим "матична земја" и притоа не упатува ниту на еден пропис каде што е објаснет овој поим, ни наговестува дека тоа евентуално ќе биде сторено со подзаконски акт. Едноставно остава некој државен орган: Министерството за внатрешни работи, Второстепената Комисија на Владата на Република Македонија и судот, секогаш кога пред нив ќе се постави потреба од примена на оваа одредба, тоа самите самоволно и арбитрерно да го прават. Според тоа, пред нас имаме една нејасна одредба со која не само на граѓаните, туку и на секој од наведените органи поединечно им е оставена целосна слобода сосема произволно да оценуваат што сакал да каже законодавецот.

4. Притоа, заради правно оправдување на нелогичниот став дека **"само определен иселеник не е иселеник"** во член 8 став 2 од Законот се користат два неопределени поими: 4.1. "матична" и, 4.2. "земја."

4.1. Како што видовме, поимот **"матична (земја)"** во Зако-

нот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија воопшто не е определен. За овој поим во Законот буквално нема ништо. Нема никакви одредби со кои најпрво се објаснува што значи поимот "матична земја," кои се елементите за неговото одредување и конечно, според кои критериуми едно лице треба да се смета или може да се смета за лице кое "има" или "и припаѓа" на одредена "матична земја." Во поглед на ова прашање, исто така, нема одговор било во Уставот, било во некој друг закон или во кој и да е од меѓународните документи.

Според тоа, единствениот издржан правнологички заклучок кој оттаму може да се извлече е дека одговорот на ова прашање законодавецот и го препуштил на доктрината. Притоа, факт е дека во нашата научна теорија се среќава (користи) поимот "матична држава," а не поимот "матична земја," и тоа со точно определено значење. Имено, во настојување да се изнајдат разликите меѓу "нација, национално малцинство и етничка група" (поими кои, патем речено, постојниот Устав не ги познава), од видни теоретичари по уставно право се тврди дека на "националностите" од Република Македонија, Република Македонија не им е матична држава, туку некоја друга држава, а етничките групи од Република Македонија дека воопшто и немаат матична држава.

Од наведеното лесно е да се констатира дека поимот "матична земја" во одредбата од член 8 од Законот, е употребен во оваа, а не во некоја друга смисла. Оттаму, не случајно член 8 став 2 од Законот, токму од овој аспект и се оспорува. Така, во наводите од иницијативата на Емил Османов (кои, патем речено, во Решението толку се скратени што ниту натпросечно интелегентен човек, дури и со вложување посебно внимание и усилби, не може да го сфати нивниот контекст, односно **што** и **зошто** со нив се оспорува!) се вели: "Одредбата од членот 5 (член 8 став 2 од Законот, м.з.) со која се утврдува што е поимот иселеник според овој закон е во спротивност со меѓународните норми и Уставот на Република Македонија. Имено, според меѓународното право иселеник е лице кое што се иселило од земјата каде што претходно имало државјанство и на кој било начин (со отпуст, со откажување или по сила на закон) го изгубило тоа државјанство." И, ако само тоа се пренесе, на начин како што е сторено во Решението, произлегува дека поднесителот на иницијативата го негира она што, напротив го тврди, а тоа е дека "според меѓународното право иселеник е лице кое што се иселило од земјата каде што претходно имало државјанство и на кој било начин (со отпуст, со откажување или по сила на закон) го изгубило тоа државјанство," и дека тоа негирање е основата поради која тој ја оспорува уставноста на член 8 став 2 од Законот. Тој привид меѓутоа веднаш се губи ако се

прочита она што од наводите на подносителот на иницијативата, во Решението е испуштено. Имено, подносителот на иницијативата натаму вели: "Меѓународните норми **никаде** не предвидуваат норми со кои едни иселеници имаат помалку права од другите иселеници само поради фактот дека едните се населиле во матичната земја, а другите во која било друга земја. Од друга страна, вака определената дефиниција на иселеник флагрантно го крши **правото на еднаквост** на граѓаните, бидејќи Албанец по националност што ќе се исели од Македонија и ќе се насели во Бугарија нема да има пречки повторно да бара прием во државјанство на Република Македонија, а Албанец, што ќе се исели во Албанија (матичната земја) нема да може да бара повторен прием во државјанство на Република Македонија. Ова значи дека доколку двајца браќа Албанци по националност добијат отпуст од македонско државјанство и едниот се исели во Албанија, а другиот во Бугарија, тој што се иселил во Бугарија повторно ќе може да добие македонско државјанство, а тој што се иселил (од иск причини) во Албанија ќе го нема истото право. Одредбата од член 5 од Законот самата по себе е контрадикторна, бидејќи од една страна го ограничува правото на иселениците во матичната земја, а од друга страна дава право без оглед на **националното потекло**. **Доколку националното потекло е синоним за припадноста на некоја нација (држава), тогаш какво е тоа голо право (без оглед на националното потекло), доколку истото е ограничено со населување во националната држава.**" Накратко, подносителот уште на почетокот на својата иницијатива јасно и недвосмислено го оспорува член 8 став 2 од Законот, поради делот "освен во матичната земја," а тоа, за жал во Решението не може да се види.

Со други зборови, со таа одредба законодавецот имал за цел со нечија национална припадност да ја определува неговата "матична земја." Доколку на поимот "матична земја" сакал да му одреди некое друго значење, законодавецот немал никаква пречка тоа да го каже. Факт е, меѓутоа, дека тоа не го сторил, ниту, пак, посочил на какви и да е елементи за поинакво толкување.

Во оваа смисла сметам дека е доволно да се наведат ставовите на Проф. д-р Светомир Шкарик и Проф.д-р Ѓорѓи Цаца, како и становиштето на Уставниот суд на Република Македонија изразено во една од неговите одлуки.

а) Така според проф.д-р Светомир Шкарик: "Правото на национална припадност значи право на граѓанинот да припаѓа кон одредена нација, национално малцинство или етничка група.

- Под поимот **нација** се подразбира *мнозински народ конституиран во сопствена држава како **матична држава**.*

- Под поимот **национално малцинство** се подразбира *дел*

од нацијата кој живее надвор од **матичната држава** на нацијата.

Под поимот **етничка група** се подразбира *национална група чии припадници немаат конституирано сопствена **матична држава**.*¹

"Статусот на националното малцинство не зависи од големината на бројот на неговите припадници, туку исклучиво зависи од фактот што тоа е дел од нацијата која има своја **матична држава**."²

б) Според Проф.д-р Ѓорѓи Цаца: "Уставната обврска на Републиката да им ја гарантира на националностите заштитата на етничкиот, културниот, јазичкиот и верскиот идентитет е повеќеструка и повеќестрана. Таа треба да се остварува во нормативна, функционална, организациона и финансиска насока. Севкупноста на овие насоки треба да биде обезбедување на остварувањето на овој идентитет..."

Оваа заштита едновременно се однесува и на спречување на злоупотребата на уставните права на националностите од страна на нивните припадници во вид на создавање здруженија и институции чија дејност, отворена или прикриена, е насочена кон разгорување на националната омраза или нетрпеливост. Најпосле, активноста на државата треба да се изразува и со нејзината меѓународна политика и односи **со матичната држава на националностите, заради остварување на делотворни врски и односи на националностите со нивните матични народи.** При ова односите мора да се остваруваат во сообразност со меѓународните норми и без секако мешање **на матичните држави** во сувереноста и внатрешните односи и работа на Републиката."³

"... Значењето на ова разликување меѓу нацијата и националностите во една држава, без оглед на јазиното устројство и со полно почитување на нејзиното карактер на граѓанска држава, се состои во тоа што националностите кои живеат надвор од нивната матична држава како "национални, етнички, културни, верски и јазични малцинства (член 1 од Декларацијата за правата на лицата кои припаѓаат на национални или етнички, верски и јазични малцинства - под 2) немаат право да создаваат своја држава во државата во која живеат или да се одделат од неа и да создадат

¹ [kari], S. Ustavno pravo, vtora kniga, Union Trade, Skopje, 1995, str. 198 i Sporedbeno i makedonsko ustavno pravo, Matica, Skopje, 2004, str. 396.

² [kari], S. Ustavno pravo, vtora kniga, Union Trade, Skopje, 1995, str. 209.

³ Caca, \. Slobodite i pravata na ~ovekot i grajaninot vo Republika Makedonija, Studentski zbor, Skopje, 1994, str. 240-241 i Caca, \. Polo`bata i pravata na nacionalnostite vo Republika Makedonija, Pet godini od Ustavot na Republika Makedonija, Zdru`enie za ustavno pravo na Makedonija, Skopje, mart, 1998, str. 47.

посебна своја држава или да се приклучат кон матичната национална држава.

Националностите во кој и да е вид и по кој и да е основ кои, како малцинства (покрај светски утврдената и усвоената терминологија), живеат во држава надвор од својата матична држава, го немаат правото на самоопределување прокламирано кон крајот на Првата светска војна од тогашниот претседател на Соединетите Американски Држави Вудро Вилсон и утврдено и усвоено во документите на светските организации. Тие, во државата во која живеат имаат и користат полни права како граѓани, но го немаат правото на создавање своја држава надвор од нивната матична држава.

... Изложеното за националностите кои беа, според поранешната терминологија означувани како народности, еднакво се однесува и на овој дел од националностите, порано означувани како етнички групи - Роми, Власи, иако тие немаат свои матични држави надвор од државата во која живеат и чии државјани се..."⁴
ИТН, ИТН.

в) Зад ваквата определба на поимот матична држава, застанал и Уставниот суд на Република Македонија. Тоа е случај во предметот У.бр.146/1997 од 18.11.1998, каде се вели: "Согласно член 5 од Уставот на Република Македонија државни симболи на Републиката се: грб, знаме и химна, кои се утврдуваат со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници... Ваквата формулација на одредбата, според Судот, не остава простор ниту можност за постоење на закони со кои **припадниците на националностите, кои живеат на територијата на Република Македонија, а чии матични делови, по правило, живеат во други земји ќе го изразуваат својот суверенитет со државни симболи (знамиња) на матичната земја.**" И понатаму: "... Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека одредбите од членот 48 од Уставот гарантирајќи им го правото на припадниците на националностите да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и национални особености се однесува на негување, изразување и развивање на нивните обичаи, култура, јазик и традиции, преку културни и уметнички институции, научни и други здруженија, што не значи дека во оваа група можат да се подведат **правата на државни симболи на матичните земји** како што се грбот, знамето и химната."

4.2. Вториот дел од кованицата "(матична) земја" создава дополнителна конфузија во одредувањето на целината која се изразува со неа. Ако се знае дека самиот Закон за изменување и

⁴ Caca, \. Slobodite i pravata na ~ovekot... str. 242-243 i Caca, G. Polo`bata i pravata na nacionalnostite..., str. 49-50.

дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија, во член 8, најпрво зборува за држава ("Иселеник, во смисла на овој закон се смета граѓанин на Република Македонија во друга **држава...**"), а веднаш потоа за земја ("... освен во матичната **земја,**"), нормално се поставува прашањето - **каква разлика законодавецот прави меѓу држава и земја и според кои критериуми ја оправдува таа разлика?** Законодавецот тоа не го објаснува, ниту пак тоа го прави доктрината. Овој проблем се мултиплицира со фактот дека Уставот на Република Македонија не го познава и воопшто не го употребува поимот "земја." Оттаму, произлегува и прашањето дали според буквата на законот иселеници се само оние лица што се иселуваат во "друга држава," а не и оние кои се иселуваат во "друга земја."

Мој став е дека начелото на законитоста (кое, меѓу другото, значи и постоење на цврсти, јасни и прецизни нормативни описи) во нашиот правен поредок не дозволува поимот "држава," како политички и правен поим, да се доведува во каква и да е правна релација со лаичкиот поим "земја."

Оттаму, произлегува дополнителен аргумент според кој **член 8 став 2 од Законот за државјанство на Република Македонија не е во согласност со начелото на законитоста определено во член 51 став 1 и со начелото на владеењето на правото од член 8 став 1 ал. 3 од Уставот на Република Македонија.**

5. Во поткрепа на ставот дека поимот "матична земја" во член 8 став 2 од Законот за државјанството е употребен исклучиво во национална конотација, односно за определување на дополнителна (втора или трета) "матична земја" само за малцинските заедници во Република Македонија, а не и како поим кој може да се однесува на етничките Македонци, зборува и судската практика на Врховниот суд на Република Македонија кој во таа смисла се изјасни на Седница на Одделот за управни спорови на 1.03.2005 година, а потоа своето становиште го преточи во сите свои пресуди од оваа материја донесени по тој датум.

На таквото толкување од страна на Врховниот суд на Република Македонија во повеќе наврати од моја страна беше укажано на седниците на Уставниот суд по овој предмет, но и покрај сè, без да изрази каква и да е спремност тоа да се провери во Врховниот суд, Уставниот суд заклучи дека поимот "матична земја" од член 8 став 2. од Законот го немал тоа, туку наводно имал некое друго значење. Притоа, особено е симптоматично што Уставниот суд никогаш не се ни обиде (ниту на повеќето седници по овој и друг предмет, ни во Решението) да го утврди тоа друго значење.

Фактичката состојба, меѓутоа го покажува следново. До донесувањето на измената на наведениот член, Врховниот суд секогаш ги уважуваше како основани индивидуалните тужби на граѓаните кои барале македонско државјанство, а кое им било одбивано со решение од страна на Министерството за внатрешни работи - како првостепен орган (во натамошниот текст Првостепениот орган) и Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на внатрешните работи, судството, државната управа, локалната самоуправа и работите од верски карактер - како второстепен орган (во натамошниот текст Комисијата). Така, на пример, кога се работело за иселеници од Република Македонија кои добиле турско државјанство, а потоа, согласно член 8 став 2 од Законот, побарале прием во македонско државјанство, **Првостепениот орган** во своите решенија барањето за прием во државјанство секогаш го одбивал како неосновано со образложение: "Именованите не ги исполнуваат условите предвидени во член 8 од Законот за државјанството на Република Македонија."

Комисијата, пак од своја страна, жалбата на првостепеното решение ја одбивала со следново образложение: "Жалителите не се иселиле од Република Македонија како државјани на Република Македонија, туку како турски државјани, односно претходно се стекнале со државјанство на Република Турција и добиле отпуст од државјанството на Република Македонија уште пред да заминат во Република Турција, значи тужителите немаат својство на иселеници од Република Македонија. Тужениот орган под поимот иселеник не го смета само лицето кое по националност е Македонец, туку за иселеник го смета она лице поранешен жител, односно државјанин на Република Македонија на кој Македонија му е матична држава или родна татковина, без оглед на националноста, верската припадност и другите разлики, а кој трајно се иселил од неа и се стекнал со државјанство на друга држава, притоа повикувајќи се на член 49 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија. Тужениот орган образложил дека иселеник е лице - Македонец по род, кој од која било причина се иселило од Македонија, а притоа не може надлежен орган да констатира или да утврди дека по потекло или на друг начин утврден со закон е државјанин на Република Македонија ако ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 1, 3, 4, 5 и 7 може да побара да стекне македонско државјанство." (од образложението на Пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1708/2003 од 14.09.2004).

Таквите решенија на Комисијата, **Врховниот суд** редовно ги поништуваше со образложение: "Фактот што едно лице примило странско државјанство и се иселило како странски државјанин не

може да биде пречка таквото лице да се смета за иселеник од Република Македонија, имајќи притоа предвид дека само таквото лице (странски државјанин) има интерес и можност од член 8 од Законот за државјанството на Република Македонија да бара прием во државјанство на Република Македонија. Според мислењето на судот, отпустот од државјанство на Република Македонија, приемот во странско државјанство, односно иселувањето како странски државјанин се само некои од елементите кои имаат значење за статусот иселеник. Потребно е тужениот орган да утврди и други факти и тоа, каде е роден тужителот, односно неговите родители, во кој период живееле на територијата на Република Македонија, по кој основ и од чие државјанство добиле отпуст, по кој основ биле државјани на Република Македонија или СРМ, од кои причини барале отпуст од државјанството на Република Македонија, за да може да се извлече заклучок за правилна примена на член 8 од Законот за државјанството на Република Македонија." (од образложението на Пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1708/2003 од 14.09.2004).

По донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен Весник на Република Македонија" бр.8/2004) со кој се изврши измената на член 8 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, пресудите на Врховниот суд на Република Македонија, согласно толкувањето на буквата на дел од одредбата "освен во матичната земја" добија дијаметрално поинаква содржина. Оттогаш, тужбите изјавени против решенијата на Комисијата, кои Врховниот суд редовно ги прифаќаше **за основани** и со пресуда го поништуваше решението на Комисијата, започна редовно да ги одбива **како неосновани**. Во оваа смисла го наведувам образложението од Пресудата на Врховниот суд У.бр.1687/2004 од 20.04.2005 година каде се вели: "Тужениот орган (Комисијата, м.з.) со оспореното решение жалбата ја одбил како неоснована со образложение дека жалителите не ги исполнуваат условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени во член 8 од Законот за државјанството на Република Македонија. Комисијата, иселеник од Република Македонија го смета секој граѓанин државјанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија, а жалителите не се иселиле од Република Македонија како државјани на Република Македонија, туку како турски државјани, односно претходно се стекнале со државјанство на Република Турција и **добиле отпуст од Република Македонија уште пред да заминат во Република Турција, поради што жалителите немаат својство на иселеници од Република Македонија**. Оттука, тужениот орган утврдил дека жалителите не припаѓаат на горенаведената кате-

горија граѓани. Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, судот најде дека со истото не е повреден законот на штета на тужителите." И натаму: "Во конкретниот случај од списите на предметот се гледа дека **тужителите се иселиле од Република Македонија во Република Турција во 1997 година како матична земја**, поради што не го исполнуваат условот предвиден во член 8 став 1 и 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, поради што судот не најде да овој случај го подведе под став 1 од член 8 од цитираниот закон." Еднакво образложение е поместено и во пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.713/2004 (патем речено, наполно еднакви се образложенијата и во сите други пресуди по вакви предмети) каде се вели: "Во конкретниот случај од списите на предметот се гледа дека **тужителите се иселиле од Република Македонија во Република Турција во 1991 година како матична земја**, поради што не го исполнуваат условот предвиден во член 8 став 1 и 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, поради што судот не најде да овој случај го подведе под став 1 од член 8 од цитираниот закон."

6. Имајќи го предвид наведеното, **член 8 став 2 од Законот за државјанство на Република Македонија е во спротивност и со член 9 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, со член 4 став 1 (втора реченица) од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства, како и со член 1 став 2 од Законот за државјанството.**

Согласно член 9 од Уставот, *Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.*"

Според наведениот член од Рамковната конвенција пак: **"... се забранува секаква дискриминација заснована врз припадноста кон национално малцинство."**

Според член 1 став 2 од Законот (дополнување внесено со член 1 од Законот за измени и дополнувања на Законот за државјанството на Република Македонија), **"Државјанството е правна врска меѓу лицата и државата и не го означува етничкото потекло на лицата."**

Наспроти наведените одредби, во член 8 став 2 од Законот се вели: "Иселеник, во смисла на овој закон, се смета граѓанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија во друга држава, **освен во матичната земја, без оглед ... на националното потекло...**"

Од една, дури и површна анализа на законската одредба од член 8 став 2, несомнено може да се согледа дека: поимот "матична земја" веќе сам по себе претставува дискриминаторна околност, зашто несоодветно е поврзан со **граѓаните кои живеат во границите на Република Македонија, а не се дел од Македонскиот, туку дел од некој друг народ.** Така определениот поим, во себе ги вклучува лицата кои им припаѓаат на определени малцински заедници ("националности") за кои исклучиво се претпоставува дека "имаат" некоја друга "матична земја" надвор од Република Македонија.

Оттаму, ако поимот "матична земја" се однесува само на лицата одредени зедници (а тоа кај нас според Амандман IV на Уставот се **граѓаните кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите**), делот од одредбата "без оглед на полот, расата, бојата на кожата, на **националното** и социјалното **потекло**, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба," има само декларативен карактер, па дури и чист демагошки призив.

Од наведеното недвосмислено произлегува дека одредбата од член 8 став 2 од наведениот закон, исклучиво се однесува на припадниците на определени заедници (малцинства). Тоа значи дека тие надвор од Република Македонија имаат своја "матична земја," и дека тоа е "земјата" (државата) со која тие на некој начин се поврзани и покрај околноста што во неа воопшто не се родиле, ниту некогаш живееле, а згора на тоа многумина во неа најчесто дури никогаш и не престојувале. Со други зборови оспорената одредба "освен во матичната земја" се однесува само на припадниците на зедниците кои се иселиле во некоја таканаречена нивна "матична земја," а не и за оние кои се иселиле во некоја нивна "нематична земја."

7. Со оглед на наведеното, **член 8 став 2 од Законот за државјанство на Република Македонија, не е во согласност ниту со одредбата од член 8 став 1 точка 2 од Уставот на Република Македонија** според која една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е "**слободното изразување на националната припадност**"

Таквата констатација произлегува оттаму што секој човек има право слободно да ја изрази својата национална припадност, така што секако априорно определување на поимот "матична земја" со националната припадност, претставува нарушување на таа слобода.

Слободата на изразување на националната припадност е слобода која не зависи од тоа во која држава се наоѓа лицето кое ја

поседува таа слобода. Тоа, впрочем, може да се види и од меѓународните документи од оваа област. Од тие документи произлегува дека самата околност што некое лице се иселило во одредена држава не претставува никакво ограничување на неговата слобода и натаму самостојно да ја декларира својата националната припадност.

Во овој контекст во прв ред треба да се посочи член 32 од **Документот на ОБСЕ од Копенхаген од 29. 06. 1990** во кој се вели: *"припадоста на националното малцинство е право на личен избор."*

Речиси идентична одредба со претходната е поместена и во **Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства**, усвоена од Комитетот на министрите на Советот на Европа од 10.10.1994 (ратификувана со Закон, "Службен Весник на Република Македонија" 11/1997, а влезе во сила на 19.03.1997). Во оваа конвенција во член 3 став 1 стои: *"Секој припадник на национално малцинство има право слободно да избере да биде или да не биде третиран како таков, а никаква штета не смее да произлезе од таквиот избор или од вршењето на правата поврзани со тој избор."*

Од наведените одредби произлегува дека не се потребни никакви објективни околности, како на пример: мајчиниот јазик, културните врски, традицијата, верата, бојата на кожата итн., односно дека тие околности не се релевантни за утврдување на националниот идентитет на лицето воопшто, а тоа значи, ниту тогаш кога тоа се појавува во својство на иселеник. Во оваа смисла не е потребно ниту какво и да е признавање од страна на државата врз основа на што би се засновала декларираната национална или етничка припадност.

Во овој контекст, наведениот член 8 став 2 од Законот создава дополнителни проблеми што реално може да се очекуваат од неговата примена во ситуации кога се работи за лица - иселеници од мешани бракови. Имено, законодавецот воопшто не дава одговор на прашањето: која "земја" ќе се смета за "матична" кога се работи за иселеник кој потекнува од родители од кој едниот, на пример, е Турчин, а другиот Србин итн. Во такви случаи се поставува прашањето дали овие лица имаат две (Турција и Србија) плус една (Република Македонија) или и уште некоја друга "матична земја." Или, на пример, што станува со оние лица чиј еден од родителите е припадник на малцинскиот народ (Албанец, Србин), а другиот на мнозинскиот народ (Македонец). Во последниве случаи прашањето се усложнува, оттаму што нужно се појавува потребата од конструкција на дополнителен поим - поимот **полуматична земја (!?)**

Трет вид проблеми се појавуваат кога повеќе крвни сродници би се иселиле во различни земји од кои само некои во тн. матични земји. Проблеми се појавуваат и во врска со нивните деца ако родителите се од различно национално потекло.

Освен тоа законодавецот го остава отворено и прашањето која е "матичната земја," на пример, на Србите кои се иселиле од Република Македонија (дали е тоа само Србија и Црна Гора или и Република Српска), или на Албанците (дали тоа е само Албанија како држава, или, со оглед на тоа што се зборува за "земја" и протекторатот Косово), или да кажеме, на Турците (дали е тоа само Турција или Кипар и Ерменија и секоја друга држава во која живее побројно турско население).

8. Наспроти "клучниот" став содржан во Решението на Уставниот суд, тврдам дека **член 8 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, не е во никаква врска со одредбата од член 49 и Амандман II од Уставот на Република Македонија.** Оттаму, мој став е дека наведеното мислење во Решението У.бр.42/2004, не е, ниту може да биде *ratio legis* на оспорената одредба.

Прво, нема никаква разумна причина да се претпоставува дека државите што го извршила примањето на македонски иселеници во нејзино државјанство ќе прават каква и да е разлика меѓу нив во зависност од нивното национално потекло. Кога странската држава веќе примила наши иселеници како свои државјанин, пореална е претпоставката дека нема да ги дискриминира според националното потекло. Впрочем, таква обврска за државите произлегува од член 5 став 2 од Европската конвенција за државјанство, усвоена во Стразбур ("Службен Весник на Република Македонија " бр.13/2002), според која: *"Секоја држава пристапничка ќе се раководи од начелото на недискриминација на нејзините државјани по раѓање, или за лица кои подоцна се стекнале со нејзино државјанство."* Оттаму, законодавецот нема основа да претпоставува дека која било странска држава по приемот во државјанство на иселеници по потекло од Република Македонија на различен начин ќе ги третира Македонците, од една, и Турците, Албанците и Србите, од друга страна, а оттаму ниту нормативно да определува за кои од нив ќе се грижи или таквата грижа ќе им ја препушта на другите држави. Ова од причини што законот оперира со факти, а не со апроксимации. Притоа, нема никакво правно, политичко, ниту какво и да е друго оправдување за мислењето според кое во првиот случај грижата за нашите иселеници претставува, а во вториот случај не претставува мешање во суверенитетот на странската држава.

Второ, согласно стипулацијата член 49 став 1 од Уставот, и Амандманот II, каде се вели дека Републиката нема да се меша во суверените права на други држави и во нивните внатрешни работи,

нема никаква врска со националната припадност на иселениците, туку со целосната власт на странската држава врз нејзина територија и врз сите нејзини државјани. Поинаку кажано, мешањето во суверенитетот на друга држава не е условено со грижата или негрижата за различни категории иселеници од Македонија според нивната национална припадност, туку тоа значи дека при својата грижа за нив, Република Македонија треба апсолутно да исклучи какви и да е претензии и да не ја повредува определбата на соседетната држава за непроменливоста на нејзините граници.

9. Пред да се впуштам во подробно оспорување на аргументацијата употребена во Решението У.бр.42/2004, сакам уште да истакнам, неспорно е дека во Законот за државјанството се пропишани **условите за привилегирано стекнување со државјанство** и тоа: 1⁰ за **странци** (член 9 и 11), и 2⁰ за **иселеници** - кои, исто така, станале странци, но така што се родиле во, па се иселиле од Република Македонија (член 8). Тоа е прифатено и од научната теорија и од уставносудската практика (така и У.бр.69/1993 и У.бр.233/1997).

Спорно е, меѓутоа, што во наведеното решение се тврди дека **условот "матична земја" се однесува исклучиво на странците, а не и на иселениците**, зашто наводно, ако на лицето пред да ја напушти државата или за време на иселувањето, му престанало државјанството на Република Македонија, тоа лице не било иселеник, туку автоматски и тоа уште пред да го добие државјанство на државата во која сака да се исели, станувало неиселеник ("овој иселеник, не е иселеник"), односно странец. Притоа, ниту Уставниот суд, ни Врховниот суд ни кој и да е друг не може да објасни, зошто тоа, на пример, важи само за Турчинот кој се иселува во Турција, а не и за Македонец кој се иселува во Германија. Имено, за стекнување државјанство на Турција, еднакво како и за стекнување државјанство на Германија, од секое лице се бара претходно да добило отпуст од државјанството на Република Македонија. Тогаш која е правната логика на "клучното" тврдење во Решението од кое произлегува дека неиселеник (странец) е само Турчинот, а не и Македонците. На тоа прашање не добив никаков одговор на седниците на Уставниот суд, како впрочем, ниту на прашањето - зошто оспорената одредба "освен во матичната земја" е помесена во член 8 (кој исклучиво се однесува на наши иселеници во странство), а не во член 9 и 11 од Законот (кои се однесуваат на сите странци без разлика од каде се иселиле)?

Членот 8 во Законот за државјанството е поместен со определена цел. Таа цел е да се создадат околности за привилегирано стекнување со државјанство за наши иселеници. Со оглед на тоа што Република Македонија е емигрантска држава, на тој начин се

овозможува остварување на интересот за нивно полесно враќање во државата. Во таа смисла се вели:

"Иселеник од Република Македонија, (како и негов потомок до прво колено), може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2 (до поднесувањето на барањето законски и постојано да живее на територијата на Република Македонија најмалку осум години) и 10 (да има отпуст од дотогашното државјанство или да докаже дека ќе го добие ако биде примен во државјанство на Република Македонија) на овој закон."

Проблеми не произлегуваат од оваа одредба, ниту со внесениот дел на одредбата од член 8 став 2 во Законот, со која се определува легалната дефиниција на иселеник, иако остануваат нејасни причините зошто тоа се прави кога, и без таа дефиниција, секому му е јасно дека иселеник е граѓанин на Република Македонија кому таа му е родна татковина и се иселил од неа во друга држава.

Проблеми настануваат со внесувањето на додаваката: **"освен во матичната земја."** Оттаму што тешко може, или попрецизно воопшто не е можно да се утврди вистинската цел на законодавецот во однос на значењето на оваа додавка, зашто за таа ништо не се кажува во Образложението на Предлогот за донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија со Предлог на Закон, тоа не се обидува да го стори ниту Уставниот суд. Наместо оттаму да почне во решавањето на спорното правно прашање, Уставниот суд се обидува таа цел аподиктично да ја извлече од дописот на предлагачот на Законот - Министерството за внатрешни работи бр. 162-20104 од 8.04.2004, упатен до Уставниот суд по овој предмет. Според произволното мислење искажано во тој допис, законодавецот сакал да постигне две цели, односно:

1⁰ **да ги предвиди привилегирачките околности за стекнување државајанство со природување,**

2⁰ **и наводно, да се заштити Република Македонија од произволно мешање во суверенитетот на другите држави, тогаш кога се грижи за иселениците од Македонија, го помага нивниот културен развој и ги унапредува врските со нив.**

Притоа, се поставува прашањето - дали со посредство на интерпретативното правило *Lex dixit minus quam voluit* од формулацијата "освен во матичната земја," навистина може да се извлече наведената втора цел или овде се работи за недозволено телеолошко толкување со кое на законодавецот му се импутира цел која што тој воопшто ја немал предвид.

Мој став е дека ваквото толкување е фингирано и оттаму недопуштено, зашто со член 8 од Законот за државјанството регулира едан точно определена материја - стекнување на државјанство со природување. Тоа е материја која исклучиво се однесува на определување на условите за природување под поповолни услови (под олеснети околности) за наши иселеници. Притоа, дури и да прифатиме дека тој член се однесува и за природувањето на точно определена категорија странци (иако тоа не е точно, зашто како што спомнав условите за нивното олесното природување се предвидени со посебни одредби од Законот), целта на овој член е само една – регулирање на условите за природување под олеснети околности. Оттаму, нема никаква правна издржаност во тврдењето дека член 8 од Законот содржи и друга цел, односно дека со него се регулира грижата и негрижата на Република Македонија за нашите иселеници и странците во странство.

Или поедноставно. Граѓаните се повикуваат на член 8 од Законот, заради стекнување со државјанство по пат на олеснета натурализација. Граѓаните не се повикуваат (ниту можат да се повикаат) на овој член, заради грижата или негрижата на Република Македонија кон нив додека имаат статус на иселеници во странство. Налогот на таа одредба е упатен кон граѓаните иселеници кои сакат повторно да се стекнат со македонското државјанство, а не кон државата - Република Македонија, заради одредување на нејзината грижа или негрижа за иселениците.

Со мислењето на Министерството за внатрешни работи, кое некритички и неаргументирани се прифаќа од страна на Уставниот суд, се навлегува во проблематика што се однесува на сосема друга материја - на грижата за нашите иселеници која е регулирана со член 49 од Уставот (грижата за нашите иселеници во странство) и Амандман II (немешањето во суверенитетот на друга држава) од Уставот. Згора на тоа, несфатливо е зошто со едно такво толкување Судот си дозволува да врши искривување на суштината на наведениот член 49 и Амандман II од Уставот.

10. На ова прашање ќе се вратам подоцна. Овде е значајно да се наведе дека еден од главните аргументи за неповедување постапка за оценување на уставноста на оспорениот член 8 став 2 од Законот, беше токму тоа дека **условот "матична земја" се однесува само за одредена категорија странци**, односно само за странец кој од определена држава се доселил во Република Македонија и стекнал македонско државјанство (пример: Германец, со германско државјанство, од Германија), потоа се "иселил" од Република Македонија во истата држава (Германија), и сега повторно поднел барање за

прием во државјанство на Република Македонија по член 8 од Законот за државјанство - со природување (натурализација).

Во Решението, исто така, се тврди дека согласно член 49 од Уставот, тоа наводно значело, **ако Република Македонија се грижи за таква категорија странци, тоа значело мешање во суверенитетот на државата во која тие странци се вратиле.**

Така, од наведениот пример, **ако Република Македонија се грижи за Германецот** кој дошол во Република Македонија и откако добил македонско државјанство повторно заминал во Германија и си го повратил германското државјанство, тоа значело дека таа **се меша** во суверенитетот на Германија. Аргумент: на тоа лице Германија му е "матична земја."

Притоа, се превидува апсурдноста која произлегува од можните ситуации поврзани со барањето за природување.

Имено, во практиката е сосема можно и лице кое не е Германец, на пример Норвежанин, но државјанин на Германија, да се доселил во Република Македонија, а потоа да се иселил од Македонија во истата држава од која што дошол (Германија), по што повторно поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија со природување.

Од овој пример, согласно претходното, мора да произлезе следниов заклучок-**ако Република Македонија се грижи за Норвежанинот** кој откако добил македонско државјанство не заминал во Норвешка, туку се вратил во Германија и повторно го примил германското државјанство, значи дека таа **не се меша** во суверенитетот на Германија. Аргумент: на Норвежанецот Германија не му е "матична земја."

Од друга страна, можна е ситуацијата странец кој од определена "земја" се доселил во Република Македонија (на пример Индиец, со индиско државјанство, од Индија), потоа да се иселил од Република Македонија, но не во истата "земја" (Индија) од која што дошол, туку во трета "земја," (на пример, Германија) и повторно поднел барање за прием во државјанство со природување на Република Македонија.

Од овој пример, сакале или не, еднакво како и погоре, мора да се прifatи - **ако Република Македонија се грижи за Индиецот** кој откако добил македонско државјанство, не се вратил во Индија, туку заминал во Германија и примил германското државјанство, тоа значи дека таа **не се меша** во суверенитетот на Германија. Аргумент: Индиецот Германија не му е "матична земја."

Оттаму, логично се поставува прашањето: која е правната основа за различната грижа на Република Македонија спрема Германците, од една и Норвежаните и Индијците, од друга страна, **иако сите**

тие лица од Република Македонија заминале во една иста "земја" - Германија. Или попрецизно, во што се состои оправдувањето на Република Македонија за:

- **негрижата** спрема едни странци - Германците, кои законодавецот ги определил за **неиселеници**, зашто Германија им е "матична земја," и

- **грижата** спрема други странци - Норвежаните и Индијците, кои законодавецот ги определил како **иселеници**, зашто нив Германија не им е "матична земја."

Апсурдноста на наведеното уште попластично може да се долови ако се пренесе на можните ситуации кои можат да се однесуваат исклучиво на етнички Македонци.

Така, можно е Македонец од Грција ("Егејска Македонија") но државјанин на Грција, да се доселил во Република Македонија, а потоа да се иселил од Македонија во истата држава од која што дошол (Грција), по што повторно поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија со природување.

Во овој случај според наведената "логика" што се брани во Решението У.бр.42/3004, **ако Република Македонија се грижи за Македонецот** кој дошол од Грција во Република Македонија и откако добил македонско државјанство повторно заминал во Грција и си го повратил грчкото државјанство, тоа значи дека таа **се меша** во суверенитетот на Грција. Аргумент: на тоа лице Грција му е "матична земја."

Наспроти тоа, **ако Република Македонија се грижи за Македонецот** во Грција кој никогаш не дошол во Република Македонија, тоа значи дека таа **не се меша** во суверенитетот на Грција. Аргумент: на тоа лице Грција не му е "матична земја."

Згора на тоа и овде е можен случај според кој **ако Република Македонија се грижи за Македонецот** кој откако добил македонско државјанство, не се вратил во Грција, туку заминал во Германија и примил германското државјанство, тоа значи дека таа **не се меша** во суверенитетот на Германија. Аргумент: на Македонецот Германија не му е "матична земја."

11. Ако условот "матична земја" навистина се однесува само на определена категорија странци, како што се тврди во Решението, тогаш нужно се отвораат и други прашања. Едно од нив е дали законодавецот, навистина имал намера да не се грижи само за определена специфична и многу ретка категорија странци (се разбира заради наводното немешање во суверенитетот на определени "земји"), или се работи за грешка, зашто не предвидел дека под условот "освен во матичната земја," можат да се супсумираат бројни комбинации кои упатуваат на потребата од немешање во суверенитетот на

туѓа "земја." Спомнав, *ретка категорија странци*, зашто нереално е очекувањето дека постојат толку голем број токму на така определените странци кои од својата "матична земја" постојано ќе се преселуваат во Република Македонија, и по заминувањето од неа многу често и брзо ќе се предомислуваат така што повторно ќе бараат македонско државјанство со олеснето природување. Моја слободна проценка е дека тоа ќе се случува, да кажеме, неколкупати на десет, а можеби и на сто години. Во оваа смисла чинам дека е доволно ако укажам на неколку римски максими кои и денес не згубиле ништо од своето значење: Според првата: "Iura constitui oportet in his quae praeumque accidunt, non quae praeer expectationem (Pomponius) - Правото треба да се изградува врз она што најчесто се случува, а не врз она што би можело да се очекува. Правото би требало да биде одраз на стварните општествени односи, а не на претпоставки и надежи. Во втората, која речиси е еднаква на претходната, се вели: "Lex statuit de eo quod plerumque fit (Celsus) - Законот го има во вид она што најчесто се случува. Блиска до нив е и максимата според која: "Quod enim semel aut bis existit, praetereunt legislatores (Celsus)" - Законодавците не водат сметка за она што еднаш или двапати се случило.

Ако, пак, не се работи за гршка, тогаш се поставуваат и редица нови прашања - дали условот "освен во матичната земја," покрај за сите странци од член 9 и 11, треба да се однесува и за апатридите и бегалците од член 7-а од Законот за државјанството, и дали при нивното иселување и повторно барање да се стекнат со македонско државјанство со природување најнапред мора да се определува нивната "матична земја."

12. Од досега изнесеното може да се согледа дека со одредбата од член 8 став 2, покрај оние десет услови од член 7 став 1 од Законот, законодавецот внел дополнителен единаесетти услов за стекнување македонско државјанство, но не го поместил во член 7 став 1 од Законот, кој се однесува на природување по редовен пат (тој услов не се однесува и на редовниот вид на природување), туку кај природувањето под поповолни, олеснети услови). Оттаму, со внесувањето на овој услов, Законот создава нова парадоксална ситуација, зашто поради исклучителниот карактер на овој услов, за одредени граѓани ("оние со две и повеќе матични земји") веќе нема олеснетото, туку **отежнато природување**. Тоа се гледа оттаму што сега имаме ситуација според која иселеникот од Република Македонија (како и негов потомок до прво колено) може да се стекне со државјанство според "олеснетиот вид на природување," ако да ги исполнува следните услови:

1⁰ да не се "иселил во матичната држава," и наводно

2⁰ сите услови од член 7 став 1 од Законот освен оние од

- точка 2 - до поднесувањето на барањето законски и постојано да живее на територијата на Република Македонија најмалку осум години, и

- точка 10 - да има отпуст од дотогашното државјанство или да докаже дека ќе го добие ако биде примен во државјанство на Република Македонија.

Оттаму, произлегува дека неисполнувањето на условот "освен во матичната земја," всушност, автоматски ја исклучува важноста и на сите останати услови од член 7 став 1 од Законот. На тој начин овој услов станува ексклузивен услов, надуслов, или суперуслов без чие исполнување воопшто не може да се смета на стекнување државјанство на Република Македонија со кој и да е начин на природување.

13. Конечно, на толкувањето на условот "матична земја" од страна на Министерството за внатрешни работи што некритички целосно е преземено и подржано од страна на Судот, мора да му се посвети дополнително внимание.

Според тоа толкување за да се работи за иселеник било потребно исполнување на четири предуслови. Имено, иселеник е:

1⁰ - само граѓанин на Република Македонија кој има македонско државјанство.

2⁰ - кој ... ја напуштил територијата на Република Македонија, со намера привремено или трајно да се насели во друга земја, заради економски, политички или други причини.

Меѓутоа, наместо тука да се запре натаму се тврди дека постоел трет, па дури и четврти предуслов. Притоа, како трет, повторно се наведува првиот, но сега како наводно нов предуслов:

3⁰ - кој **при напуштањето на територијата на државата** е државјанин на Република Македонија...

Потоа следува двократно објаснување кое нема никаква нормативна поткрепа ниту во Законот за државјанството, ни воопшто во нашиот правен систем:

а) - ...односно **да не ја напушти државата** како странец,

б) - со други зборови, **на лицето кое ја напуштило државата да не му престанало државјанството на Република Македонија** (согласно законско уредените начини на државјанство, односно со отказ или според меѓународен договор **непосредно пред и за време на иселувањето од нашата земја**).

Патем речено, во поглед на ова толкување, пред донесувањето на измените и дополнувањата на Законот за државјанството, Врховниот суд сосема исправно цврсто стоеше на веќе цитираното спротивно становиште, кое токму затоа и овде морам да го повторам. Според чл 8 од Законот, иселеник од Република Македонија, како и

негов потомок до прво колено, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2 на овој закон - "фактот што едно лице пришло странско државјанство и се иселило како странски државјанин не може да биде пречка таквото лице да се смета како иселеник од Република Македонија имајќи притоа предвид дека **само таквото лице - странски државјанин има интерес и можност од член 8 од Законот за државјанството на Република Македонија да бара прием во државјанство на Република Македонија.**

На крајот, во наведеното толкување на Министерството за внатрешни работи, се употребува една условна реченица, која нема никаква врска со материјата за државјанство, но која очигледно некому му е потребна за добивање поинакво толкување на член 49 од Уставот. Имено,

4⁰ - **Доколку Република Македонија се грижи покрај за правата и положбата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселениците, како и за правата и положбата на лицата на кои со чинот на напуштањето на замјата им престанало македонското државјанство (странец) и се населиле во својата матична земја,**

- *постапува спротивно на Уставниот Амандман II, според кој Републиката нема да се меша во суверените права на други држави во нивните внатрешни работи.*

Овде е значајно да се подвлече дека со наведеното толкување на третиот и четвртиот предуслов на поимот иселеник, самото Министерство не тврди дека согласно член 49 од Уставот, Република Македонија **покрај за нашите граѓани иселеници во странство се грижи и за странците што од нашата се иселиле во својата матична земја во странство**, туку изречно вели: **доколку е тоа случај** (што значи доколку некој друг тоа го каже), Република Македонија постапува спротивно на Уставниот Амандман II, според кој Републиката нема да се меша во суверените права на други држави во нивните внатрешни работи. Притоа, очигледно е дека Министерството за внатрешни работи, мошне претпазливо остава тоа да го каже Уставниот суд. Со други зборови, Министерството за внатрешни работи го наведува Уставниот суд да даде поинакво толкување на содржината на одредбата од член 49 од Уставот, односно такво толкување кое наводно може да послужи за оправдување на оспорената одредба член 8 став 2 од Законот за државјанството. Оттаму, толкувањето на Министерството на внатрешни работи во однос на условот "матична земја" всушност и не претставува какво и да е толкување, туку едноставно барање за такво толкување кое треба да се извлече од наполно погрешна и недозволена споредба на

член 8 став 2 од Законот со член 49 и Амандман II од Уставот.

И тука се случува тоа што се случи. Уставниот суд, не придавајќи им значење ниту на еден од наведените аргументи изнесени и на седниците на Судот по овој предмет, речиси буквално го препишува тоа "толкување" и вели: Со оглед на содржината на член 49 став 1 и Амандманот II од Уставот **"доколку(!)** Република Македонија, покрај за правата и положбата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселениците, се грижи и за правата и положбата на лицата на кои со чинот на напуштање на земјата им престанало македонското државјанство (странци) и се населиле во својата матична земја, тогаш Република Македонија ќе постапи спротивно на Амандманот II од Уставот. Имајќи предвид дека суверено право на секоја држава е да го регулира прашањето за државјанство и самостојно да определи кои се нејзини државјани, а тргнувајќи од фактот дека оспорениот член 8 став 2 од Законот не уредува односи, туку само појаснува што се подразбира под поимот иселеник, Судот оцени дека со ова одредба не се повредуваат уставно утврдените слободи и права на човекот и граѓанинот, ниту пак се врши дискриминација по кој било основ, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот."

Пред ова, Судот најде за згодно само да истакне: "Клучен критериум некое лице да се смета за иселеник е лицето да заминало од Република Македонија како македонски државјанин, што значи подоцна да го изгубило државјанството и лицето да заминало во друга држава освен во матичната земја. Тоа подразбира дека на лицето кое ја напуштило државата не му престанало државјанството на Република Македонија (не е странец) согласно законски утврдените начини за престанување на државјанството и тоа непосредно пред и за време на иселувањето од Република Македонија." И точка.

Факт е меѓутоа дека, заради оправдување на оспорениот дел од одредбата на член 8 став 2 од Законот за државјанството, одредбата од член 49 од Уставот не може да се толкува со менување на нејзините цели. За тоа, покрај веќе кажаното: дека член 49 од Уставот не се однесува на правото на стекнување на државјанство, доволно говори и околноста дека тој член не се однесува на странци. За странците се зборува исклучиво во член 29 од Уставот.

Во прилог на негирањето на ставот на Министерството за внатрешни работи прифатен во Решението У.бр.42/2004, зборува и Решението У.бр.88/2004 на Уставниот суд (донесено на истата Седница на која е донесено и Решението У.бр.42/2004 и во кое, меѓу другото, исто така, се работи за оспорениот член 8 став 2 од Законот!) во кое самиот Суд застапува дијаметрално спротивно стојалиште. Имено, во тоа решение изречно се тврди дека членот 49 од Уставот

не содржи право на државјанство и оттаму не може да се доведе во согласност со член 8 од Законот за државјанство.

Овде мора посебно да се истакне дека чудно и загрижувачко е тоа што самиот Уставен суд најпрвин на Седницата од 9. 03. 2005 година по предметот У.бр.88/2004, се произнесе дека член 8 став 2 од Законот за државјанството нема никаква врска со член 49 и Амандман II од Уставот на Република Македонија, а во исто време по предметот У.бр.42/2004, тому во член 49 и Амандман II од Уставот на Република Македонија да најде таква врска. Имено, од стенографските белешки од таа седница може да се види следново становиште: "...Контекстот на член 49 од Уставот е сосема друг. Неговата функција е во одржувањето, пред сè, на културните врски во најопшта смисла, културните врски на државата со граѓаните што потекнуваат од Република Македонија, а кои се наоѓаат било во соседните земји, било во прекуокеанските земји и таа одредба не содржи статусни обележја, не утврдува статус на поединци ниту објективни права на кои подоцна некој може да се повикува... Законот за државјанството врз основа на член 4 од Уставот е самостоен акт со кој државата ги утврдува условите за стекнување на државјанството. Во член 49 од Уставот не постои уставна обврска на Законот за државјанството да го употреби поимот иселеник во контекст на член 49, на ист начин да го употребува во контекст на услови за стекнување право на државјанство, или со други зборови иселеник од Македонија во член 49 си има една функција и не го спречува законодавецот заради стекнување државјанство да употреби термин иселеник, но во некој друг контекст како основ за стекнување на субјективни права. Според тоа, ние сметаме дека ставот 1 од овие делови од Законот на член 8 не противречи на член 49 од Уставот, напосто не е во негов контекст и нема никаква релација врз основа на која што ние би можеле да тврдиме дека Законот за државјанството е должен на иселениците од Македонија да им обезбеди право на државјанство без какви било услови. Право на законодавецот е да ги утврдува условите за стекнување на државјанството и во тој контекст мислиме дека не може да се поставува прашањето за согласноста на овој дел од член 8 со чл 49 од Уставот. Истото образложение се однесува и на целината од ставот 2 на член 8." Во стенографските белешки може да се најде и следново: "Јас го делаам изнесеното во рефератот дека член 49 од Уставот се однесува на сосема друга проблематика. Негрижата на државата за иселениците во другите држави е сосема друга материја."

Таквиот став Уставниот суд го преточи и во образложението на наведеното решение У.бр.88/2004 година од 23.11.2005 година. Имено, во тоа решение, во поглед на оправдувањето на уставноста на оспорениот член 8 став 2 од Законот за државјанст-

вото, се вели: "Прашање, според тоа, е дали член 49 од Уставот, кој несомнено оперира со "иселеници од Македонија" може да биде основ и обврска за законодавецот оваа категорија лица задолжително да ги третира како лица со апсолутно право на државјанство, или пак, членот 49 и употребата на поимите во него, треба да се ограничи на функцијата на тој член, која воопшто не се занимава со прашањето на стекнување државјанство на Република Македонија од кого било. Имајќи ја предвид оваа уставна одредба, Судот оцени дека контекстот на член 49 од Уставот е културолошки, а не статусен, и не воспоставува субјективни права, туку јавни, државни обврски кои Република Македонија би требало да ги остварува во рамките на меѓународните односи. Оттука, и ако се прифати терминот од член 49 "иселеници од Македонија" како иселеници по род, тоа воопшто не создава обврска за Законот предвиден во член 4 од Уставот да доделува државјанство на овие лица на автоматски начин, односно, со други зборови, член 49 од Уставот не содржи право на државјанство. **Поради тоа, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 8 од Законот со член 49 од Уставот.**"

Ваквиот различен став на Уставниот суд за иста материја можеби би можел евентуално да се разбере (но никако и да се оправда) со заборавност или превид на Судот, заради временската дистанца во кои биле решавани два предмети. Меѓутоа, во услови кога и двата предмети се решаваат истовремено и тоа на исти седници и за нив истовремено се донесуваат решенија и се обнародуваат пред јавноста во ист број на "Службен весник на Република Македонија," не гледам ама баш никаква смисла уставноста на еден ист член од закон да се оправдува со две целосно противречни толкувања на ист член од Уставот.

14. Конечно, мора безброј пати да се подвлече фактот дека поимот "матична земја," иако е најсуштествениот елемент за решавањето по овој предмет, од моментот на донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија (23.02.2004), до денес не е определен во кој и да е закон или пропис. Неспорен е и фактот дека тој поим не е определен ниту во Образложението на Предлогот за донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија со Предлог на Закон, ни од страна на Собранието на Република Македонија, ни од страна на Министерството за внатрешни работи упатено до Уставниот суд (бр.162-20104/1 од 8.04.2004), ни во Мислењето на Владата на Република Македонија упатено до Уставниот суд на Република Македонија (бр.23-2794/1 од 30.08.2004), ни од страна на првостепениот орган на Министерството за внатрешни работи за одлучување по барања за прием во

државјанство, ни од страна на Комисијата за решавање во управна постапка во втор степен на Владата на Република Македонија, ниту експлицитно од страна на Врховниот суд на Република Македонија и, што е најзначајно, ниту од страна на Уставниот суд кој во овој предмет се определи за претпоставки (доколку...), со кои еднаш суштински се менува значењето на член 49 и Амандманот II од Уставот, а другпат во друг предмет (Решение У.бр. 88/2004), се дава целосно поинакво толкување на значењето на член 49 и Амандманот II од Уставот.

На крајот и неколку забелешки во врска со тоа што во Решението се употребува како поената на образложението: **"...факт (е) дека оспорениот член 8 став 2 од Законот не уредува односи, туку само појаснува што се подразбира под поимот иселеник...."** Со наведеното тврдење, Уставниот суд очигледно сака да докаже дека одредбата на Законот според која иселеник од Република Македонија е секој, освен оној кој се иселува во својата "матична земја," е само интерпретативна одредба која нема никаков одраз во стварноста, односно врз стекнувањето државјанство со олеснет начин на природување. Ако е така, тогаш мора да се вратиме на самиот почеток и да си го поставиме прашањето: зошто луѓето ја чувствуваат, кога таа одредба не уредува никакви односи. Ако поимот "освен во матичната земја" е само флоскула во Законот, која наводно за определени припадници на заедниците во Република Македонија не создава никакви проблеми, не им се повредуваат уставно утврдените слободи и права, ниту пак се врши нивна дискриминација, Уставниот суд морал да знае барем зошто служи таа флоскула. Во спротивно целокупната аргументација во предметот се сведува на рекреативна дискусија. Со други зборови, Уставниот суд без да направи ниту елементарен обид да ги разјасни поимите, како неопходен предуслов за каква било расправа, не сака да го прифати ниту тоа дека со тие поими поместени во Законот се создаваат правни односи. Стварноста, меѓутоа очигледно го демантира тоа стојалиште, оттаму што додавката во легалната дефиниција "освен во матичната земја" претставува главен услов за стекнување државјанство со природување. Оттаму, Уставниот суд длабоко навлезе во теоретските води на правниот позитивизам според кој, сето она што е поместено во законот се однесува само на законот, односно дека неговите одредби треба да се посматраат само апстрактно, односно надвор од какви и да е општествени односи, вредности и интереси што со него се заштитуваат.

Ставот "оспорениот член 8 став 2 од Законот не уредува односи, туку само појаснува што се подразбира под поимот иселеник," безмалку е чуден и од друг аспект. Ако Судот макар и малку држел до

тоа што го тврди, морал да води сметка дека на секој разумен човек ќе му остане нејасно зошто тој ист Суд, во претходните пет пасуси од Решението (иако неуспешно) се труди да разјасни некои односи кога такви односи воопшто не се создавале со "клучниот критериум некое лице да се смета за иселеник." А ова веќе не е контрадикторност, туку конфузија.

Мој конечен став е дека, ако ништо друго, и само поради нејасноста на оспорениот поим "матична земја" кој, во недостиг на официелно правно толкување и критериуми поместени во самиот Закон, секој го интерпретира на свој начин, Уставниот суд имал основа да поведе постапка и во оспорениот дел "освен во матичната земја" да ја поништи одредбата од член 8 став 2 од Законот за државјанство. Тоа особено оттаму што со таква одлука на Уставниот суд оспорената одредбата од член 8 став 2 од Законот ќе ја доведеше во согласност со темелните вредности на уставниот поредок. Впрочем, не е залудно речено: "*Legis gieicit superflua, pagnantia, incongrua*" ("Законот го отфрла сето она што е одвишно, контрадикторно и нескладно").

12. 12. 2005 година
Скопје

Судија на Уставниот суд на
Република Македонија,

Проф. д-р Зоран Сулејманов

138.

- Прием во државјанство

- *Granting citizenship*

- Употреба на терминот "иселеници од Македонија", уставотворецот ја врши во културолошки, а не статусен контекст, и не воспоставува субјективни права, туку јавни, државни обврски кои Република Македонија би требало да ги остварува во меѓународните односи. Употребата на терминот "иселеници од Македонија", во член 49 од Уставот како иселеници по род, не создава обврска за законодавецот да им доделува државјанство на овие лица на автоматски начин.

- Владата може да ги утврдува критериумите за определување на национален интерес за стекнување на државјанство кога тој услов е предвиден со закон.

- Уставниот закон за спроведување на Уставот е критериум за оцена на уставноста на законите.

- *The framer of the constitution uses the notion "emigrants from Macedonia", in a cultural, not status context, and does not establish subjective rights, but public, state obligations that the Republic of Macedonia should realise in international relations. The use of the term "emigrants from Macedonia", in Article 49 of the Constitution as emigrants by nation, does not oblige the legislator to grant citizenship to these persons automatically.*

- *The Government may define the criteria for determination of a national interest for acquiring a citizenship when that condition is envisaged by law.*

- *The constitutional law for the implementation of the Constitution is a criterion for the assessment of constitutionality of the laws.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

а) член 8 став 1 во деловите "Република", "став 1 точка 2 и 10" и став 2 и член 11 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/1992 и 8/2004) и

б) член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2004).

2. Ова решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Тодор Петров од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите на законите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот закон бил несогласен со член 49 од Уставот, затоа што уставниот термин "иселеник од Македонија" во законот бил променет во "иселеник од Република Македонија" што ги спречувало Македонците по род да се стекнат со државјанство под посебни услови.

Подносителот на иницијативата смета дека законодавецот го редуцирал и менувал значењето на уставната категорија "иселеник од Македонија" како "етнички Македонец" од целата територија на етноисториските граници на Македонија во "иселеник од Република Македонија" како "граѓанин на Република Македонија" кој се иселил

од Република Македонија во друга држава, освен во матичната земја, со што се потврдувала дилемата во примената на членот 8 од Законот за државјанството на Република Македонија.

Со други зборови, подносителот на иницијативата го оспорува Законот за државјанството на Република Македонија затоа што наместо формулацијата "за сите Македонци по потекло кои живеат надвор од границите на Република Македонија", ја употребува формулацијата "за сите граѓани на Република Македонија кои живеат надвор од границите на Република Македонија" што подразбирало само државјани на Република Македонија независно од нивното етничко потекло кои се родиле во Македонија и сега живеат некаде надвор од границите на Република Македонија, изедначувајќи ги "Македонците по потекло кои живеат надвор од границите на Република Македонија" со останатите странци кои по условите од членот 7 или по исклучок, под условите од член 11 од Законот за државјанството на Република Македонија, можат да бидат примени во македонско државјанство.

Всушност, Законот се оспорува затоа што не содржел формулација каква што подносителот на иницијативата смета дека треба да биде содржана, а тоа значи формулацијата "сите граѓани на Република Македонија" да биде заменета со формулацијата "за сите Македонци по потекло".

Член 11 став 2 се оспорува од аспект на член 4 од Уставот во смисла дека државјанството се уредува со закон, а не со акт на Владата како што е сторено во случајов.

Член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанството се оспорува од аспект на член 9 во врска со член 7 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, затоа што, прво, лицата од СФРЈ што можат да стекнат македонско државјство се определени (само тие што живеат во Република Македонија на 17 ноември 1991 година) и второ, затоа што законот на кој што упатува член 9 од Уставниот закон го исцрпил своето дејство (Законот од 1992 година), па смета дека дополнителното продолжување на роковите за поднесување барање за стекнување државјанство е спротивно на Уставниот закон и Законот за државјанството од 1992 година земени како целина.

4. Судот на седницата утврди дека согласно ставот 1 на член 8 од Законот, иселеник од Република Македонија, како и негов

потомок до прво колено, може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2 и 10 на овој закон, (односно до поднесување на барањето законски и постојано да живее на територијата на Република Македонија најмалку 8 години и да има отпуст од досегашното државјанство или да докаже дека ќе го добие ако биде примен во државјанство на Република Македонија).

Согласно ставот 2 на овој член иселеник во смисла на овој закон, се смета граѓанин на Република Македонија кој се иселил од Република Македонија во друга држава, освен во матичната земја, без оглед на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Согласно член 11 став 1 од Законот странец кој ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 1 и 8 (да наполнил 18 години и неговиот прием во државјанство на Република Македонија да не ја загрозува безбедноста и одбраната на Република Македонија) на овој закон може со природување да стекне државјанство на Република Македонија ако тоа претставува особен научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес.

Во оспорениот став 2 на овој член е предвидено дека Владата на Република Македонија со уредба ќе ги утврди критериумите за особен научен, економски, културен, спортски или друг национален интерес за стекнување на државјанство во смисла на став 1 од овој член.

Според ставот 3 на овој член покрај странецот од став 1 на овој член со природување може да стекне државјанство на Република Македонија и неговиот брачен другар под услови од член 9 на овој закон (ако е во брак со државјанин на Република Македонија и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку една година непрекинато на територијата на Република Македонија).

Во членот 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанство е предвидено дека државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ кои на 8 септември 1991 година имале пријавено живеалиште, до поднесување на барањето постојано живеат на територијата на Република Македонија и имаат вистинска и ефективна врска со Република Македонија можат да стекнат

државјанство на Република Македонија ако во рок од две години по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, доколку против нив не се води кривична постапка во Република Македонија за кривични дела со кои се загрозува безбедноста и одбраната на Република Македонија и ги исполнуваат условите од член 7 став 1 точки 1 и 6 на овој закон (да наполнил 18 години живот и да го владее македонскиот јазик до тој степен да може лесно да се разбере со околината).

5. Согласно член 4 став 3 од Уставот, државјанството на Република Македонија се уредува со закон.

Од оваа одредба произлегува дека уставотворецот со овластувачка норма предвидува прашањето за државјанството на Република Македонија да се уреди со закон, при што му препуштил на законодавецот да го уреди ова прашање.

Врз основа на ова овластување, законодавецот во членот 8 од Законот за државјанство предвидел иселеник од Република Македонија, како и негов потомок до прво колено да може да стекне државјанство иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2 и 10, односно иако до поднесувањето на барањето законски не престојувал на територијата на Република Македонија најмалку 8 години и нема отпуст од досегашното државјанство или не може да докаже дека ќе добие ако биде примен во државјанство на Република Македонија.

Како што се гледа од изнесеното, законодавецот, во рамките на уставното овластување, ги предвидел условите кога иселеникот од Република Македонија, како и неговиот потомок можат со природување да стекнат државјанство на Република Македонија.

Согласно член 49 од Уставот на Република Македонија, Републиката се грижи за положбата и правата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселениците од Македонија, го помага нивниот културен развој и ги унапредува врските со нив.

Според ставот 2 на овој член од Уставот, Републиката се грижи за културните, економските и социјалните права на граѓаните на Републиката во странство.

Прашање, според тоа, е дали член 49 од Уставот, кој несомнено оперира со "иселеници од Македонија" може да биде основ и обврска за законодавецот оваа категорија лица задолжително да ги третира како лица со апсолутно право на државјанство, или пак, членот 49 и употребата на поимите во него, треба да се ограничи на функцијата на тој член, која воопшто не се занимава со прашањето на стекнување државјанство на Република Македонија од кого било.

Имајќи ја предвид оваа уставна одредба, Судот оцени дека контекстот на член 49 од Уставот е културолошки, а не статусен, и не воспоставува субјективни права, туку јавни, државни обврски кои Република Македонија би требало да ги остварува во рамките на меѓународните односи. Оттука, и ако се прифати терминот од член 49 "иселеници од Македонија" како иселеници по род, тоа воопшто не создава обврска за законот предвиден во член 4 од Уставот да доделува државјанство на овие лица на автоматски начин, односно, со други зборови, член 49 од Уставот не содржи право на државјанство.

Поради тоа, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 8 од Законот со член 49 од Уставот.

Што се однесува до наводите во иницијативата дека оспорените законски одредби се несогласни со членот 9 од Европската конвенција за државјанство која предвидува право, а не обврска на државата да ги утврди случаите и условите за повторно стекнување на државјанство, Судот оцени дека тој не е надлежен да одлучува за согласноста на законите со меѓународните договори.

Независно од тоа, Судот утврди дека согласно член 9 од оваа конвенција секоја држава потписничка ќе овозможи, во случаите и според условите предвидени во внатрешното право, повторно стекнување на државјанство од страна на поранешни државјани со законски и постојан престој на нејзината територија.

Според тоа секоја држава може (не мора) да ги предвиди случаите и условите за повторно стекнување на државјанство и доколку државата се определи да ја користи таа можност, должна е при предвидувањето на случаите и условите да се придржува и да го почитува внатрешното право.

Оваа одредба, според Судот, би можела да се толкува и како овластување на државата со закон да ги определи случаите и условите за повторно стекнување на државјанство од страна на поранешни државјани со законски и постојан престој на нејзината територија, а едновременно и обврска при утврдувањето на случаите и условите да го почитува внатрешното право.

Што се однесува до прашањето за надлежноста на Владата од член 11 став 2 од Законот, со уредба да ги утврдува критериумите за особен научен, економски, културен, спортски и друг национален интерес како основ за стекнување државјанство, Судот оцени дека Владата има такво овластување.

Ова од причина што Владата оригинално не предвидува дека државјанство на Република Македонија може да се стекне со природување ако тоа претставува особен научен, економски и друг национален интерес, затоа што тоа право е веќе предвидено во Законот, туку таа, во функција на негова операционализација со уредба ги утврдува само критериумите според кои ќе се утврдува овој вид интерес.

Од тие причини Судот смета дека не може да се постави прашањето за уставноста на ставот 2 од член 11 од Законот за државјанство.

Член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за државјанство се оспорува во однос на член 7 став 1 алинеја 6 и член 9 од Уставниот закон за спроведување на Уставот според кој најдоцна во рок од шест месеци од денот на прогласувањето на Уставот ќе се донесе Закон за државјанство на Република Македонија.

Уставот е прогласен на 17 ноември 1991 година, а Законот за државјанство влегол во сила на 13 ноември 1992 година.

Понатаму, согласно членот 9 од Уставниот закон за спроведување на Уставот државјаните на другите републики на СФРЈ кои на денот на влегување во сила на овој уставен закон имале пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија, а немаат државјанство на Република Македонија ќе можат да стекнат државјанство на Република Македонија во согласност со Законот за државјанство на Република Македонија.

Од оваа одредба се гледа дека Уставниот закон упатува овие државјани да можат да стекнат државјанство на Република Македонија согласно со Законот за државјанство. Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста и на овој член од Законот, затоа што со него не се утврдува подоцнежн датум на пријавување на живеалиште за државјаните на поранешна СФРЈ од датумот утврден во член 9 од Уставниот закон, а определувањето на рокот за поднесување на барање за државјанство е прашање што законодавецот е слободен да го уредува во согласност со оцената на состојбите во дадената област.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

Решението во однос на член 8 став 1 во делот "Република" и член 8 став 2 Судот го донесе со мнозинство гласови. (У.бр.88/2004)

139.

- Надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија не може да се менува со закон

- The competence of the Constitutional Court of the Republic of Macedonia may not be changed by law

- Уставно утврдените надлежности на Уставниот суд на Република Македонија можат да се менуваат само со Уставот.

- The constitutionally defined competences of the Constitutional Court of the Republic of Macedonia may be changed only by the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 67 став 3 и став 4 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните ("Службен весник на Република Македонија" бр.81/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У. бр. 195/2005 од 9 ноември 2005 година по сопствена иницијатива поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 67 став 1 и 2 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните, е предвидено дека предлогот за покренување на граѓанска иницијатива на државно ниво се доставува до претседателот на Собранието и кога тој ќе утврди дека иницијативата е во согласност со членот 66 од овој закон, во рок од три дена за тоа ќе го извести овластениот предлагач.

Според ставот 3 од овој член од Законот, претседателот на Собранието по добивањето на предлогот за покренување на граѓанска иницијатива може да побара од Уставниот суд на Република

Македонија, во рок од 15 дена, да се изјасни дали граѓанската иницијатива е во согласност со Уставот и со закон.

Според ставот 4 од овој член од Законот, ако претседателот на Собранието добие писмено известување од Уставниот суд на Република Македонија во рок од 15 дена, за тоа ќе го извести овластениот предлагач на граѓанската иницијатива.

5. Уставот на Република Македонија според својата концепција поаѓа од институционализација на власта, што значи функциите на власта ги вршат со Уставот предвидените органи на власт. Нивната организација се темели на уставното начело на поделба на власта, врз основа на кое Собранието на Република Македонија е законодавен и претставнички орган на граѓаните кој го афирмира парламентаризмот, претседателот на Република Македонија ја претставува Републиката, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт, а Уставот воспоставува и самостојно и независно судство со Врховниот суд на Република Македонија како највисок суд.

Уставот на Република Македонија во членот 108, утврдил дека Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Надлежностите на овие институции се утврдени со Уставот на Република Македонија и произлегуваат од него.

Според членот 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија:

- одлучува за согласноста на законите со Уставот;
- одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите;
- ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност;
- решава за судирот на надлежностите меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт;
- решава за судирот на надлежностите меѓу органите на Републиката и единиците на локалната самоуправа;

- одлучува за одговорноста на претседателот на Републиката;
- одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните и
- одлучува и за други прашања утврдени со Уставот.

Според членот 112 од Уставот, Уставниот суд ќе укине или поништи закон ако утврди дека не е во согласност со Уставот, и ќе укине или поништи друг пропис или општ акт, колективен договор, статут или програма на политичка партија или здружение, ако утврди дека тие не се во согласност со Уставот или со закон.

Одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

Според членот 113 од Уставот, начинот на работа и постапката пред Уставниот суд се уредуваат со акт на Судот.

Врз основа на изнесените одредби од Уставот произлегува дека надлежностите на Уставниот суд на Република Македонија се детално определени со самиот Устав, и неговата структура и функции се директно разработени со Уставот.

Имено, со Уставот се препушта само начинот на работата и постапката пред Уставниот суд да се уредуваат со акт на Судот. Со Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) по тој основ се врши уредување на овие прашања.

Судот утврди дека Собранието на Република Македонија како уставотворен дом го донел Уставот во кој јасно и прецизно се конципирани надлежностите на Уставниот суд. Со тоа е создадена уставна гаранција за ослободување од секој облик на мешање и уредување на уставносудските надлежности од страна на носителите на власта. Тоа значи со Уставот утврдените надлежности на Уставниот суд на Република Македонија можат да се менуваат само со Уставот.

Имајќи ги предвид изнесените уставни определби Судот утврди дека не може да се прифати како уставно основано пропишувањето на видовите на обврски, дејствија и надлежности на Уставниот суд на Република Македонија со закони или други прописи кои се донесуваат од органите во Републиката. Оттука, Судот утврди дека оспорените одредби од членот 67 став 3 и став 4 од Законот за

референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните, не се во согласност со Уставот. Ова поради тоа што со наведените законски одредби законодавецот презел овластување без постоење на уставен основ за тоа поаѓајќи од Уставот на Република Македонија и утврдил нови обврски и надлежности на овој Суд со што законодавецот регулирал уставна материја која не може да биде предмет на уредување надвор од самиот Устав.

Од овие причини Судот утврди дека оспорените одредби од Законот не се во согласност со Уставот на Република Македонија, особено со членот 8 став 1 алинеја 3 кој се однесува на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, потоа со членот 51 според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и секој е должен да ги почитува Уставот и законите, со членот 108 според кој Уставниот суд е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста и со членот 110 во кој се определени надлежностите на Уставниот суд на Република Македонија, а не се содржани оние кои со оспорените законски одредби се пропишани.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.195/2005)

140.

- Прогонувани лица за самобитноста на македонскиот народ и неговата државност

- Persecuted persons for the originality of the Macedonian people and its statehood

- За прогонувано лице се смета само она лице кое во посебна постапка пред комисијата за утврдување својство на лице прогонувано и затворано за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност добие таков статус.

Овластувањето на министерот за финансии со посебен акт да ја пропишува само документацијата потребна за утврдување на својството на прогонувано лице и за остварување на неговите права, не излегува од уставните рамки.

- A persecuted person is considered to be only a person who, in a special procedure before the commission for establishing capacity of a person persecuted and imprisoned for the ideas of originality of the Macedonian people and its statehood, shall gain such a status.

The authorisation of the Minister of Finances to prescribe, with a special act, only the documentation needed for establishing the capacity of a persecuted person and for realisation of his/her rights, does not exceed the constitutional frames.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 71 и 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за правата на прогонуваните и затвораните лица за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност и на членовите на нивните семејства ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2005) во целина и посебно членовите 1-а, 1-б, 1-в, 2 и 5 од истиот Закон.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот кој се однесува на оценување на уставноста на називот на Законот во делот: "и на членовите на нивните семејства" и членот 1 во делот: "и на членовите на нивните семејства".

3. Републичкиот одбор на Сојузот на борците од Народноослободителната и антифашистичка војна на Македонија 1941 - 1945, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означен во точката 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата деловите од називот на Законот и членот 1 од истиот закон, кои гласат: "и членовите на нивните семејства", не биле во согласност со членот 36 став 1 од Уставот на Република Македонија, бидејќи тој дел од Уставот гласи: "и на членовите на нивните семејства кои немаат можности за материјална и социјална егзистенција".

Според подносителот на иницијативата, исто така, содржината на членот 1-а од Законот била нејасна, недоволно дефинирана и определлива од причина што со истата се опфаќале лица кои не можеле да се третираат како прогонувани и затворани лица за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност, кое било во спротивност и ги надминувало рамките и ингеренциите на членот 36 од Уставот.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека во периодот од 1945 до 1991 година против државјанин на Република Македонија не била преземана мерка на прогонство од територијата на Република Македонија. Потврда на наведеново, според подносителот на иницијативата, се наоѓала во член 200 и член 249 од Уставот на СФРЈ од 1974 година, а согласно член 200 став 2 од овој Устав, државјанинот на СФРЈ-СРМ не можел да биде лишен од државјанството, отстранет од земјата, ниту екстрадиран. Членот 210 став 4 од Уставот на СРМ од 1974 година, била забранета и присилна работа.

Интернирани лица во Македонија и од Македонија, според подносителот на иницијативата, во периодот од 1945 - 1991 година не постоеле, од причина што овој термин (принуден престој или интернирање) се употребувал во военото право и се применувал на следните категории лица: на државјаните на една завојувана страна

кои се наоѓаат на територија на непријателска држава; на воените заробеници; на единиците на завојуваните страни во случај на премин преку територија на неутрална држава и на воените бродови и нивната посада од страна на неутрална сила.

Подносителот смета дека прогонувани и затворани лица за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност во периодот од 1945 - 1991 година не постоеле, бидејќи уште со одлуките на АСНОМ, самобитноста на македонскиот народ и неговата државност биле остварени.

Одредбите на оспорениот Закон, според наводите во иницијативата, термилошки не биле усогласени со Уставот, бидејќи во уставниот поредок на Република Македонија немало протерувани лица државјани на Република Македонија (член 4 став 2 од Уставот), не постоеле лица осудени на смртна казна (член 10 став 2 од Уставот), ниту пак имало лица испраќани на поправителна или присилна работа (член 11 став 3 од Уставот).

Подносителот смета дека со оспорениот Закон постоела можност како прогонувано или затворано лице за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност да биде прогласено и лице кое пројавувало активности со кои се негирала самобитноста на македонскиот народ и неговата државност и затоа било осудувано, а со што се повредувал членот 36 од Уставот. Сето ова ја чинело оспорената одредба спротивна и на Преамбулата на Уставот на Република Македонија.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека особено биле спорни и неодржливи од уставно-правен аспект деловите на член 1-б став 1 и 3 од Законот кои гласеле: "или на друг начин без спроведување на судска постапка било упатувано на издржување и издржувало казна затвор"; "или на друг начин без спроведување на судска постапка било испратено на поправителна или принудна работа при што било присилено да работи на одредени работи и под одреден режим, поради пројавените идеи и активности за создавање на независна, обединета и демократска држава Македонија". Од причина што за овие дејствија не постоеле релевантни и валидни докази, според подносителот, овие одредби не можеле да бидат спроведени. Ниту оспорениот член 1-б став 2 од Законот не бил спроведлив, од причина што кривичните дела за кои зборува овој став од членот 1-б никогаш не постоеле.

Оспорениот член 1-в од Законот, според наводите во иницијативата, исто така, не е одржлив од уставно - правен аспект, затоа што секое лишување од живот или слобода не може да се третира како прогонувано и затворано лице за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност (член 10 и член 12 став 2 од Уставот; член 35 од Законот за внатрешни работи и член 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи).

Со овластувањето содржано во членот 2 од Законот министерот за финансии со посебен акт да ја пропише потребната документација за утврдување на својство на прогонувано лице, според подносителот на иницијативата, се излегувало надвор од уставните рамки и темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, дотолку повеќе што Законот не ги утврдил основните критериуми. Од овие причини оваа одредба не била во согласност ниту со членот 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, како и со член 24 став 1 алинеја 15 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Овие причини, според подносителот на иницијативата, биле од влијание и членот 5 од овој Закон да не биде во согласност со Уставот.

На крајот, подносителот на иницијативата укажува дека Судот при одлучувањето по оваа иницијатива треба да ја има во вид Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.144/2002 од 18 декември 2002 година, со која бил укинат член 2, член 4 став 2 и членовите 9 и 11 од Законот за правата на прогонуваните и затвораните лица за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност и на членовите на нивните семејства од причина што истите не биле во согласност со Уставот на Република Македонија.

Со повторното донесување на сега оспорениот Закон, според подносителот, законодавецот го повредил и членот 112 став 3 од Уставот, според кој одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

Согласно член 27 и член 71 алинеја 4 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, се предлага и донесување решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорениот Закон, бидејќи

со неговото извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици во Република Македонија и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите.

4. Судот на седницата утврди дека Законот за изменување и дополнување на Законот за правата на прогонуваните и затвораните лица за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност и на членовите на нивните семејства ("Службен весник на Република Македонија" бр.61/2002), во членот 1 предвидел дека во овој закон по членот 1 се додаваат три нови члена 1-а, 1-б и 1-в, кои гласат:

Во членот 1-а од овој закон се предвидува дека за прогонувано и затворано лице за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност (во натамошниот текст: прогонувано лице), во смисла на овој закон, се смета лице кое во периодот од 1945 до 1991 година, на политичка и идеолошка основа, а поради пројавените идеи и активности за создавање на независна, обединета и демократска држава Македонија било: затворано; осудено на смртна казна или на казна затвор; испратено на поправителна работа; испратено на принудна работа и интернирано.

Согласно член 1-б од овој Закон за затворано лице во смисла на членот 1-а точка 1 од овој закон се смета лице кое врз основа на правосилна судска одлука издржувало казна затвор или на друг начин без спроведување на судска постапка било упатено на издржување и издржувало казна затвор, поради пројавените идеи и активности за создавање на независна, обединета и демократска држава Македонија.

За осудувано лице на смртна казна или на казна затвор во смисла на членот 1-а точка 2 од овој закон се смета лице кое со правосилна судска пресуда е осудено на смртна казна или на казна затвор за кривични дела за пројавените идеи и активности за создавање на независна, обединета и демократска држава Македонија.

За лице кое е испратено на поправна или на принудна работа во смисла на членот 1-а точка 3 и 4 од овој закон се смета лице кое врз основа на правосилна судска одлука или на друг начин без спроведување на судска постапка било испратено на поправна или на принудна работа при што било присилено да работи на одредена работа и под одреден режим, поради пројавените идеи и

активности за создавање на независна, обединета и демократска држава Македонија.

За интернирано лице во смисла на членот 1-а точка 5 од овој закон се смета лице на кое државата му одредила принудно место на престојување при што лицето било принудено да го напушти својот дом, поради пројавените идеи и активности за создавање на независна, обединета и демократска држава Македонија.

Според членот 1-в од овој Закон за прогонувано и затворано лице во смисла на овој закон се смета и лице кое е лишено од живот или од слобода без правосилна судска одлука".

Во член 2 од истиот Закон се предвидува дека во членот 4 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

"Документацијата потребна за утврдување на својството на прогонувано лице од членовите 1-а и 1-б од овој закон, како и за остварување на правата утврдени со овој закон со посебен акт ги пропишува министерот за финансии, во согласност со министерот за труд и социјална политика и министерот за внатрешни работи".

Согласно членот 3 од овој Закон во членот 5 став 1 точката 2 се брише, а точките 3, 4 и 5 стануваат точки 2, 3 и 4.

Согласно член 4 во членот 10 по зборовите: "освен правата за материјално обезбедување" се става запирка, а зборовите: "и еднократен паричен надоместок" се бришат.

Согласно член 5 министерот за финансии во согласност со министерот за труд и социјална политика и министерот за внатрешни работи актот од членот 2 на овој закон ќе го донесе во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Според членот 6 овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

5. Според преамбулата на Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија, Македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите, преземајќи ја

одговорноста за сегашноста и иднината на нивната татковина, свесни и благодарни на своите претци за жртвите и посветеноста во нивните заложби и борба за создавање самостојна и суверена држава Македонија и одговорни пред идните генерации за зачувување и развој на се што е вредно од богатото културно наследство и соживот во Македонија, еднакви во своите права и обврски кон заедничкото добро - Република Македонија во согласност со традицијата на Крушевската Република и одлуките на АСНОМ и на Референдумот од 8 септември 1991 година, одлучија да ја конституираат Република Македонија како самостојна, суверена држава со намера да се воспостави и зацврсти владеењето на правото, да се гарантираат човековите права и граѓанските слободи, да се обезбеди мир и соживот, социјална правда, економска благосостојба и напредок на личниот и заедничкиот живот, преку своите претставници во Собранието на Република Македонија, избрани на слободни и демократски избори го донесуваат Уставот на Република Македонија.

Согласно член 4 став 2 од Уставот, на државјанин на Република Македонија не може да му биде одземено државјанството, ниту да биде протеран или предаден на друга држава.

Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно член 10 од Уставот, животот на човекот е неприкосновен и во Република Македонија не може да се изрече смртна казна по ниту еден основ.

Согласно член 11 став 3 од Уставот се забранува присилна работа.

Во членот 12 став 2 од Уставот се предвидува дека никому не може да му биде ограничена слободата, освен со одлука на судот и во случаи и во постапка утврдени со закон.

Согласно член 13 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука. Лицето незаконито лишено од слобода, притворено или незаконито осудено има право на надомест на штета и други права утврдени со закон.

Според членот 36 став 1 од Уставот, Републиката им гарантира посебни социјални права на борците од Антифашистичката војна и од сите националноослободителни војни на Македонија, на воените инвалиди, на прогонуваните и затвораните за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност, како и на членовите на нивните семејства кои немаат можност за материјална и социјална егзистенција. Според ставот 2 на овој член од Уставот, посебните права се уредуваат со закон.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, а според алинејата 5 од истата уставна норма, донесува и уредби и други прописи за извршување на законите.

Според членот 95 став 3 од Уставот организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 112 став 3 од Уставот, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

Понатаму, Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 5/2001, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005 и 84/2005) во Главата В ги содржи одредбите со кои се регулираат прашањата за стекнување и остварување на правата на лицата прогонувани и затворани за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност.

Така, членот 110 од Законот предвидува дека права од пензиско и инвалидско осигурување под посебни услови има и лице

прогонувано и затворано за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност.

Во членот 111 од овој Закон е предвидено дека својството на лице прогонувано и затворано за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност со решение го утврдува посебна комисија на Владата на Република Македонија, врз основа на одлука на надлежен орган. Против ова решение може да се изјави жалба до Владата на Република Македонија.

Според членот 112 од овој закон, на лицето од член 111 на овој закон времето кога е прогонувано, односно времето поминато на издржување казна затвор му се признава во пензиски стаж во ефективно траење.

Според член 113, лицето од член 111 на овој Закон и членовите на неговото семејство правата од пензиското и инвалидското осигурување ги остваруваат под истите услови како и другите осигуреници, ако со овој закон не е поинаку определено.

Според член 115, пак, од истиот закон, лицето од член 111 од овој закон, барањето за признавање во пензиски стаж на времето кога е прогонувано и времето поминато на издржување казна затвор го поднесува до Стручната служба на Фондот.

Согласно член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002) со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Согласно член 55 став 1 од овој закон, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Од наведените уставни и законски одредби во контекст на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.144/2002 од 18 декември 2002 година, Судот оцени дека не може да се доведе под сомнение уставноста на одредбите од Законот за изменување и дополнување на Законот за правата на прогонуваните и затвораните

лица за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност и на членовите на нивните семејства.

Имено, според Судот интенцијата на законодавецот била да се отстранат недостатоците на кои што укажал Уставниот суд во својата Одлука У.бр.144/2002 од 18 декември 2002 година, односно да се измени содржината на членот 2 од Законот, според која се утврдувал опфатот на лицата кои можат да се сметаат за прогонувани и осудувани за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност, и која според Уставниот суд била нејасна и недоволно дефинирана и определлива. Според Судот, со додавањето на членот 1-б од Законот, во кој јасно е формулирано и дефинирано значењето на изразите, односно термините определени во членот 1-а во точките 1), 2), 3), 4) и 5) од оспорениот Закон, отстранета е несогласноста на оспорениот член со членот 36 од Уставот на Република Македонија. Со конкретното дефинирање на значењето на определена категорија на лица точно се определува опсегот, односно кругот на лицата кои влегуваат во таа категорија на лица, поради што Судот оцени дека се неосновани наводите во иницијативата според кои со оспорената одредба се опфаќале и лица кои немаат статус на прогонувани лица.

Од членот 4 на Законот, произлегува дека ова својство не се стекнува по автоматизам, туку по спроведена управна постапка и според посебни критериуми, што значи дека за прогонувано лице ќе се смета само она лице кое во посебна постапка пред Комисијата за утврдување својството на лице прогонувано и затворано за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност го добие овој статус.

Со оглед на фактот што министерот за финансии со посебен акт ги пропишува само документацијата потребна за утврдување на својството на прогонувано лице од членовите 1-а и 1-б, како и за остварување на правата утврдени со овој закон (член 2), Судот утврди дека не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оваа законска одредба овластувањето на министерот излегува од уставните рамки. Ова од причина што со посебниот акт од членот 2 од Законот за кој е овластен министерот, истиот ја пропишува документацијата потребна за утврдување на својството на прогонувано лице, а кое е веќе предвидено и утврдено во членовите 1-а и 1-б од Законот. Оттука, донесувањето на овој посебен акт од министерот е во функција на операционализација на

Законот, поради што не може да се доведе под сомнение оваа законска одредба со членот 95 од Уставот на Република Македонија.

По однос на наводите во иницијативата кои се однесуваат на деловите од називот на Законот и членот 1 со кои се опфаќаат и членовите на семејствата на прогонуваните и затвораните лица во смисла дека не биле во согласност со член 36 од Уставот, затоа што ги опфаќале сите лица, а не само тие кои немале можност за материјална и социјална егзистенција, Судот во тој дел иницијативата ја отфрли.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што Судот не повел постапка за оценување на уставноста на називот на Законот во делот "и на членовите на нивните семејства" и членот 1 во делот "и на членовите на нивните семејства", а нема основа за поинакво одлучување, Судот иницијативата во овој дел ја отфрли.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.135/2005)

141.

- Слобода на здружување како демократско и политичко право

- Freedom of association as a democratic and political right

- Не може да се постави прашањето за согласноста на Програмата и Статутот на Здружението на ветераниите на ОНА со Уставот имајќи предвид дека наведените акти не содржат норми според кои ова Здружение своите цели ќе ги остварува по насилен пат, ниту со нив се поттикнува или повикува на воена агресија или разгорување на национална, расна и верска омраза.

-There may not be a question of agreement of the Programme and Statute of the Association of Veterans of NLA with the Constitution given that the acts noted do not contain norms under which this Association shall realise its objectives by violent means, nor do they intice or call upon military aggression or stir up national, racial and religious hatred.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 и 22 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

а) Програма за работа на Здружението на ветераните од борбата на ОНА, донесена во мај 2002 година, и

б) Статутот на Здружението на ветераните од борбата на ОНА, донесен од Собранието на здружението на 5 мај 2002 година.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за

оценување на уставноста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените акти не биле во согласност со членовите 1, 3, 8 став 1 алинеја 3, 20 став 3 и 4, 28 став 1, 36, 48 став 3, 51, 79 став 2 и 122 став 1 од Уставот на Република Македонија затоа што не се во рамките на уставниот поредок на Република Македонија.

Имено, програмата и статутот биле насочени кон разгорување на национална и верска омраза и нетрпеливост особено меѓу граѓаните припадници на македонскиот народ на кои им се убиени и најмилите и тоа токму од ОНА во 2001 година од една страна и граѓаните што живеат во Република Македонија кои се дел од албанскиот народ од друга страна, што било во спротивност со членот 20 став 3 од Уставот на Република Македонија.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека т.н. Ослободителна народна армија (ОНА) била вооружена екстремистичка и паравоена групација која не се борела за заштита на територијалниот интегритет и независност на Република Македонија како што тоа го пишува во нејзината програма и статут, туку напротив жестоко се борела против територијалниот интегритет и независноста на Република Македонија.

Воедно, подносителот на иницијативата наведува дека во името на Здружението на ветераните од борбата на ОНА било ставено и името на Државата Македонија со што бил повреден членот 11 од Законот за здруженијата на граѓани и фондациите со што грубо е злоупотребено името на државата Република Македонија, затоа што ОНА не е творба на државата Македонија за да може да се служи со тоа име, туку творба на надворешни структури кои не и мислат добро на Македонија и на нејзините граѓани со што се повредувала Преамбулата на Уставот и член 1 и 3 од Уставот.

Понатаму, според подносителот на иницијативата Здружението на ветераните од борбата на ОНА било полувоено здружение што не му припаѓало и не му припаѓа на вооружените сили на Република Македонија и како такво тоа е забрането според член 8 став 2 и член 20 став 4 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека Основниот суд во Тетово со Решение Рег.згф.бр.37/2002 година од 29 мај 2002 година

извршил упис на Здружението на граѓани како "Здружение на ветераните од борбата на ОНА во Македонија". Подоцна по барање на здружението, Основниот суд во Тетово со Решение од 17 јули 2003 година извршил промена на името на здружението со бришење на додавката "во Македонија" така што ова здружение егзистира како "Здружение на ветераните од борбата на ОНА".

Во натамошната постапка Судот утврди дека во Програмата на Здружението во делот I "Карактерот, целите и принципот на здружението" покрај другото, се утврдени целите и основните принципи врз кои се заснова работата на ова здружение, а тоа се: реинтегрирање на учесниците на бившата ОНА во општеството; заштита и чување на постигањата од борбата на ОНА на територијалните интегритет и независноста на Македонија; издигање на нивото и заштита на статусот на ветераните на ОНА, како основни носители на борбата; негување на традициите на борбата на ОНА, како и борбите и востанијата од историјата на албанскиот и македонскиот народ: уредување на материјалната состојба и на социјална сигурност на борците, инвалидите на војната и на семејството на паднатите борци; соработка со асоцијациите во Македонија и тие меѓународните на ветераните на борбата и на борците, како и со други соодветни организации во други земји.

Целите и задачите на ова здружение се реализираат преку непосредното ангажирање на организациите и на органите на здружението и на соработката со органите и организациите на власта со научните, просветните, културните, спортските институции како и со организациите и другите здруженија на граѓаните.

Во делот II од Програмата на здружението "Просперитет и стабилност на Македонија" е предвидено дека Здружението на ветерани на борбата на ОНА во Македонија ќе работи и ќе се ангажира: за стабилноста и просперитетот на Македонија, чување на достоинството, остварување на правата на човекот, слободите на граѓаните и индивидуалната и колективната рамноправност на сите; непрекидно унапредување на меѓунационалните односи и верска толеранција како и за рамноправност на граѓаните; траен мир како основен услов за развој на општеството, учесниците во борбата ги помнат стравите на борбата и прогоните, тероризмот и слично и ќе се борат против секоја закана на борбата, за свет без војни и вооружени судири за систем на колективна сигурност за ограничување на вооружувањето, здружението ја подржува политиката на мирот и неупотребувањето на насилство како начело за развој на државите, за дијалог и

меѓусебно разбирање меѓу државите; социјална правда и просперитет на личниот и заедничкиот живот и за зачувување и уредување на средината.

Здружението кон сите политички партии и општествени субјекти ќе се однесува како независна и непартиска организација на ветерани на борбата за што ќе развива односи како резултат на посебните програми и ќе негува отворена соработка.

Во делот III од Програмата "Создавање и зачувување на статусот на ветераните на Здружението" е предвидено дека основните права на статусот на учесниците во борбата на ОНА и нивното подобрување како и статусот на здружението се области за правно регулирање од страна на државата. Нивната рамка е одредена со Уставот.

Здружението ќе инсистира статусот на ветераните што произлегува од нивното учество во борбата, како и статусот на здружението да се развива непрестано и да претставува постојана грижа на државата Македонија.

Во IV дел од Програмата "Материјалната и социјалната сигурност на инвалидите на борбата и на борците како и на семејствата на борците паднати во оваа борба" е предвидено дека Здружението ќе се ангажира во Уставот на Република Македонија да се гарантираат посебните права на воените инвалиди, на борците и на семејствата на паднатите борци.

Во делот V од Програмата: "Негување на традициите од војната како и на борците за ослободување низ историјата на Албанскиот народ" покрај другото е предвидено Здружението во соработка со органите на власта и другите органи и организации: ќе се ангажира за негување и развој на традициите од борбата за достоинство, за права и слободи на граѓаните без разлика на раса, вера и народност и за афирмација на вредностите кои ја карактеризираат оваа борба, слободата и патриотизмот, херојството и солидарноста, хуманоста и социјалното право.

4. Во натамошната постапка Судот утврди дека во оспорениот статут на Здружението е предвидено дека Здружението на ветераните на борба на ОНА е граѓанска, независна, доброволна, патриотска, непартиска и единствена организација на учесници во

борбата на ОНА заснована на демократски принципи што дејствуваат на целата територија на Македонија.

Во Статутот на здружението се утврдени начините и формите на организацијата и на делување на здружението, правата и обврските на членовите како и тоа дека здружението се организира на територијален принцип и делува во една или повеќе месни самоуправи и општини во Република Македонија.

Со Статутот се уредени и прашањата што се однесуваат на: формирањето, составот и надлежноста на органите на здружението, Собранието на здружението на градот Скопје, Централното собрание, Централниот одбор, претседателот на Централниот одбор и Надзорната комисија, материјалната и финансиска работа на здружението и иметото на здружението, седиштето, печатот и ознаката, знамето, амблемот и празникот на здружението.

5. Владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Во рамките на граѓанските и политичките слободи и права утврдени во Уставот е поместен и членот 20 според кој на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повикување на воена агресија или разгорување на национална, расна и верска омраза или нетрпеливост.

Забранети се воени и полувоени здруженија што не им припаѓаат на вооружените сили на Република Македонија.

Слободата на здружувањето е едно од основните права на граѓаните гарантирани со Уставот.

Гарантирајќи ја слободата на здружување Уставот во член 20 став 1 ги определил целите на здружувањето кои можат да бидат

за остварување и заштита на политичките, економските, социјалните, културните и други права и уверувања на граѓаните.

Во став 2 на наведениот член се утврдени организационите облици на здружувањето на граѓаните со јасно разграничување на целите за кои се здружуваат граѓаните.

Гарантирајќи ја слободата на здружувањето како едно демократско и широко политичко право со кое се овозможува активно учество во севкупниот општествен живот Уставот не ја прокламира како неприкосновена и недопирлива, односно не ја гарантира како апсолутна слобода без никакво ограничување.

Имено, Уставот не допушта слободата на здружување да се користи за забранети цели, односно утврдува граници на нејзиното остварување поаѓајќи од интересите на заедницата како целина.

Во таа смисла слободата на здружување се исклучува односно не е дозволено образување и дејствување на здруженија на граѓани и политички партии чии програми се насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката, поттикнување или повикување на воена агресија, или разгорување на национална, расна и верска омраза или нетрпеливост.

Воедно, Уставот не дозволува и организирање или формирање на воени или полувоени здруженија кои се надвор од системот на одбраната на Републиката, односно кои не претставуваат дел од вооружените сили на Републиката.

Имајќи го предвид наведеното, Судот смета дека оспорените акти на здружението не содржат норми според кои ова здружение своите цели ќе ги остварува по насилен пат, ниту со нив се поттикнува или повикува на воена агресија или разгорување на национална, расна и верска омраза. Имено, од содржината на оспорените акти во кои се утврдени целите и задачите на здружението произлегува дека тие се во насока на реинтеграција на учесниците на бившата ОНА во општеството како и зачувување на територијалниот интегритет и независноста на Република Македонија, поради што тие не се во несогласност со одредбите на Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Во однос на наводите во иницијативата дека ова здружение е полувоено здружение што не им припаѓало и не им припаѓа на

вооружените сили на Република Македонија, Судот смета дека се неосновани имајќи ја предвид содржината на Статутот и Програмата на ова здружение. Имено, од содржината на овие акти може да се заклучи дека ова здружение нема посебно воено организациска структура, нема воени формации и не располага со посебни униформи и вооружување, ниту, пак, неговото декларирање и дејствување е насочено кон поттикнување или повикување на воена агресија или разгорување на национална, расна и верска омраза или нетрпеливост.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.75/2004)

**II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИ И ПРАВА
НА ЧОВЕКОТ И ГРАЃАНИНОТ**

**II. REQUESTS FOR THE PROTECTION OF FREEDOMS
AND RIGHTS OF THE INDIVIDUAL AND CITIZEN**

142.

- **Право на азил**

- *Right to asylum*

- При уредување на правото на азил доаѓа до израз сувереното право на државата од која се бара азил да ги определи условите и постапката за остварување заштита кога таквото право е повредено.

- Исклучувањето на правото на водење на управен спор против решение со кое се одбива очигледно неосновано барање за право на азил во итната постапка е законски исклучок, бидејќи Уставот оставил со закон да се уреди под кои услови и во каква постапка странец може да оствари право на азил и право на привремена заштита.

- Барателот на правото на азил е странец кој не е еднаков во слободите и правата со граѓаните на Република Македонија и гарантираната судска заштита се однесува само по однос на граѓаните на Република Македонија, но не и по однос на странците.

- *When regulating the right to asylum what becomes apparent is the sovereign right of the state from which an asylum is requested to determine the conditions and the procedure for the realisation of protection when such right has been violated.*

- The exclusion of the right to conduct an administrative dispute against a resolution rejecting the apparently unfounded request for a right to asylum in an emergency procedure is a legal exception, since the Constitution permits to regulate, by law, under which conditions and in what procedure a foreigner may realise the right to asylum and the right to interim protection.

- The right to asylum seeker is a foreigner who is not equal in the freedoms and rights with the citizens of the Republic of Macedonia and the guaranteed court protection refers only in respect of the citizens of the Republic of Macedonia, but no in respect of foreigners.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 37 став 4 од Законот за азил и привремена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр. 49/2003).

2. Ова Решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одредба се повредувал член 50 став 2 од Уставот на Република Македонија кој гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Имено, според подносителот на иницијативата кога одредена одлука ќе биде донесена од управната власт морало да постои можност истата да се оспори пред суд, што било во согласност со членот 6 од Европската конвенција за заштита на правата на човекот и основните слободи. Исто така, подносителот на иницијативата во одбрана на дадените аргументи предлага да се има предвид и членот 16 од Конвенцијата за правната положба на бегалците.

Со споредување на содржината на оспорената одредба и членот 32 став 4 и 5 од истиот закон, подносителот на иницијативата доаѓа до заклучок дека барателите на азил не се третирале на еднаков начин со државјаните на Република Македонија, со што се повредувале и член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 11, член 9, член 29 став 1 и 2 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 37 став 1 од Законот за азил и привремена заштита, против решението со кое се одбива барањето за признавање право на азил во итната постапка барателот на право на азил има право на жалба во рок од три дена од денот на доставувањето на решението.

Според став 2 од истата одредба жалбата од став 1 на овој член го одлага извршувањето на решението, а според став 3 по жалбата од став 1 на овој член одлучува надлежна комисија на Владата во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Во оспорениот член 37 став 4 од Законот е предвидено дека против решението на надлежната комисија на Владата не може да се води управен спор.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 11 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, поли-

тичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 29 став 1 и 2 од Уставот, странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори. Републиката им гарантира право на азил на странците и лицата без државјанство, прогонети заради демократско политичко уверување и дејствување.

Според член 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

6. Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи на Советот на Европа е ратификувана со Закон објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.11/1997.

Според член 3 од Конвенцијата, никој не може да биде подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

Конвенцијата за правната положба на бегалците е усвоена во 1951 година и влегла во сила на 22 април 1954 година. Протоколот 1 кон Конвенцијата влегол во сила на 4 октомври 1967 година.

Согласно член 3 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1991), Република Македонија како суверена и самостојна држава својата меѓународна положба и односите со другите држави и меѓународните органи, организации и заедници ги остварува според општоприфатените начела на меѓународното право. Република Македонија како рамноправен правен наследник на СФРЈ со другите републики го презема членството на СФРЈ во меѓународните органи, организации и заедници.

Со Резолуција A/RES/47/225 од 28 април 1993 година, Генералното Собрание на ООН одлучи да ја прими Република Македонија како член на Организацијата на обединетите нации.

Одлуката за пристапување на Република Македонија кон меѓународноправните документи за основните човекови права и слободи донесени од ООН, меѓу кои е и Конвенцијата за правната положба на бегалците, е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 57/1993 од 23 септември 1993 година.

7. Тргувајќи од содржината на член 29 став 2 од Уставот произлегува дека Република Македонија го позиционира правото на азил како субјективно уставно право на странец, а условите под кои странците ги уживаат слободите и правата гарантирани со Уставот се утврдуваат со закон и меѓународни договори, според содржината на став 1 од истата одредба. Оттаму, правото на азил не е само субјективно уставно право, туку е и меѓународно признато право кое сите земји потписнички на меѓународните договори се должни максимално да го почитуваат во согласност со националното законодавство.

Имено, во Уставот на Република Македонија не е уредено прашањето за тоа како и со колку закони ќе се уредат условите и постапката за добивање и престанок на правото на азил на странец и лице без државјанство, како и начинот на обезбедувањето на судска заштита на правото на азил. Влегувањето на странци во друга држава и остварувањето на право на азил и привремена заштита е право на секоја држава таа слободно да го уреди со националното законодавство, зависно од нејзината политика, притоа се разбира почитувајќи ги општоприфатените меѓународни стандарди и принципи.

Условите и постапката за добивање и престанок на правото на азил и правото на привремена заштита се регулирани во Законот за азил и привремена заштита, во кој поаѓајќи од социјалниот и хуманитарниот карактер на проблемот на бегалците, се имплементирани меѓународните стандарди, но и компаративните искуства за почитување на процедуралните гаранции во постапката за остварување на ова право во Република Македонија, усогласени со интересите и економските можности на државата, нејзиниот правен и политички систем.

Содржински Законот за азил и привремена заштита е поделен во 9 тематски целини (глави): општи одредби, постапка за

признавање право на азил, престанок на правото на азил, исправи, правна положба, право на привремена заштита, обработка и заштита на личните податоци, казнени одредби и преодни и завршни одредби.

Во членот 2 од Законот за азил и привремена заштита е определено кои лица можат да остварат право на азил и според оваа одредба, право на азил е заштита што Република Македонија ја дава под услови и постапка предвидени со овој закон на точно дефинирани категории лица и тоа: признаен бегалец (бегалец по Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година) и лице под хуманитарна заштита (согласно член 3 од Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи од 1950 година и член 3 од Конвенцијата против мачење и други облици на сурово, нехумано и понижувачко постапување или казнување од 1984 година).

Главата II "Постапка за признавање на правото на азил" е поделена во три целини: заеднички одредби, редовна постапка и итна постапка.

Во делот "Заеднички одредби" се предвидува супсидијарна примена на законот за општата управна постапка. Во овој дел се дефинира местото и улогата на поднесување на барање за признавање на правото на азил, пропишувајќи дека при преминувањето на државната граница барањето се искажува на полицијата која е должна да го спроведе барателот до Одделението за азил (Централен орган во Министерството за внатрешни работи кој решава во прв степен по барањето за признавање на правото на азил).

Во овој дел од Законот се содржани одредбите за начинот на поднесување на барањето за признавање на правото на азил, фотографирање на барателот на правото на азил и земањето на отпечатоци од прстите (член 18), обврска за поднесување на исправи што барателот на правото на азил ги поседува (член 20), правото на толкувач (член 21), јавност во постапката (член 22) при што општата јавност е исклучена, не сметајќи ги под јавност лицето кое дава правна помош, овластено од барателот, толкувачот и преставникот на Високиот комесаријат за бегалци на Организацијата на обединетите нации - UNHCR.

Во редовната постапка, според член 32 став 4 од Законот е предвидена можност за поведување на управен спор против

решението на надлежната комисија со која во жалбената постапка го одбила барањето за признавање на азил. За разлика од наведеното законско решение, во итната постапка со оспорениот член 37 став 4 од Законот изречно е определено дека незадоволното лице не може да води управен спор.

Во делот итна постапка ("accelerated procedure"), а посебно член 34 од Законот ваква постапка се спроведува кога барањето за признавање на право на азил е очигледно неосновано, освен кога барањето е поднесено од малолетно лице без придружба или лице со пречки во психичкиот развој.

Според член 35 став 1 од овој Закон, барањето за признавање на право на азил се смета дека е очигледно неосновано ако:

- нема основа за тврдење за страв од прогон, бидејќи барањето не е поднесено поради причините утврдени со овој закон, туку поради можност за вработување и подобри услови за живот или кога барателот не дава никакви податоци дека бил изложен на прогон или кога неговите тврдења се невозможни или противречни;

- барањето се заснова на смислена измама или злоупотреба на постапката за признавање право на азил;

- лицето пристигнало од безбедна земја на потекло, освен ако докаже дека земјата на потекло не е безбедна за него;

- лицето пристигнало од трета безбедна земја, каде што можело да бара признавање право на азил, освен ако докаже дека третата земја не е безбедна за него.

Според став 2 на овој член, барателот на право на азил извршува смислено дело на измама и злоупотреба на постапката за признавање право на азил согласно став 1 алинеја 2 на овој член во случај ако:

- без разумно објаснување, смислено дава неистинити изјави во неговото барање за признавање право на азил, усно или во писмена форма, а тие изјави се од суштествена природа и значење за определување на неговиот стаус на признаен бегалец;

- без разумно објаснување, го засновал своето барање врз лажен идентитет или врз фалсификувани исправи, за кои тврди дека се автентични;

- намерно уништува, оштетува или крие патна исправа, друг документ или доказ од значење за постапката, со цел да го попречи текот на постапката и да ги доведе во заблуда органите за признавање право на азил во врска со неговиот идентитет;

- барањето за признавање право на азил е поднесено со цел да се спречи извршувањето на одлуката за протерување од територијата на Република Македонија, а барателот имал доволно можност претходно да бара признавање право на азил;

- барањето за признавање право на азил на лицето му било одбиено во друга земја, по испитување на суштината на барањето, во постапка што содржела соодветни процедурални гаранции, во согласност со Конвенцијата од член 2 алинеја 1 на овој закон и

- има добиено право на азил во друга земја и продолжува да ја ужива заштитата на таа земја.

Причините кога барањето се смета за очигледно неосновано, односно кога се смета дека барателот врши смислена измама и злоупотреба на постапката за признавање на право на азил соодветствуваат со Лондонската резолција за очигледно неосновани барања за азил на министрите на земјите членки на Европската унија од 1 декември 1992 година.

Според Судот од значење е и содржината на членот 15 од Законот, според кој во постапката за признавање право на азил соодветно ќе се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, ако со овој закон не е поинаку определено. Во членот 9 став 1 точка 2 од Законот за општата управна постапка ("Службен лист на СФРЈ" бр.4/1977 и "Службен весник на Република Македонија" бр.44/2002) е определено дека управен спор не може да се води против акти донесени за работите за кои според изречна одредба на закон не може да се води управен спор. Оттаму, имајќи ги предвид цитираните одредби, Судот заклучи дека во конкретниот случај станува збор за законски исклучок.

Имено, правото на азил е субјективно уставно човеково право, но во исто време е и политичко право во чие уредување доаѓа до израз сувереното право на државата од која се бара азил да се определи дали ова право во случај на повреда ќе го заштити само со предвидување на жалбена постапка или пак ќе дозволи и судска заштита кога таквото право е повредено. Со определбата во итната постапка од Законот незадоволниот барател да поднесе жалба до надлежната комисија на Владата на Република Македонија и предвиденото суспензивно дејство на жалбата се исполнува уставната обврска од членот 15 од Уставот.

Притоа потребата од постоење итна постапка кај очигледно неоснованите барања и исклучувањето на правото на судска заштита се согледува потребата од брзо, итно, економично решавање по барања кои не се поднесени од лица што се прогонети заради демократско политичко уверување или дејствување. Итната постапка, според Судот наоѓа оправдување и во превентивната улога на државата да ги селектира барањата за право на азил кои во себе содржат злоупотреба на ова право со цел преку остварување на истото да се оствари алиби за одбегнување на одговорност во матичната земја, или да се одбегне друг вид на одговорност.

Ценејќи ги одредбите од Законот за азил и привремена заштита генерално, според Судот, Законот ги задоволува стандардите по однос на правото на жалба и правото на судска заштита, со тоа што исклучокот или немањето можност за судска заштита во итната постапка, не може да ја доведе под сомнение согласноста на оспорената одредба со Уставот.

Тргувајќи од анализа на уставните и законските одредби и околноста што странците уживаат слободи и права под услови утврдени со закон и меѓународни договори, а Законот за азил и привремена заштита не определил право да се води управен спор во случај на одбиено очигледно неосновано барање, Судот оцени дека не би можело да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со членот 29 став 1 и 2 од Уставот. Имено, Уставот оставил со закон да се уреди под кои услови и во каква постапка странец може да оствари право на азил и право на привремена заштита. Во секој случај лицето на кое не му е уважно барањето за азил има можност да бара остварување на права како странец во Република Македонија или пак во друга држава да побара право на азил.

Според Судот, оспорената одредба не може да се проблематизира ни по однос на нејзината согласност со членот 50 став 2 од Уставот. Имено, барателот на правото на азил е странец и тој не ужива исти права и слободи како граѓаните на Република Македонија, а цитираната одредба се однесува на гарантирана судска заштита само по однос на граѓаните на Република Македонија, но не и по однос на странците.

Исто така, оспорената одредба не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со членот 9 од Уставот кој гарантира еднаквост на граѓаните во слободите и правата, бидејќи оваа уставна одредба, не се однесува на странците или во случајот барателите на правото на азил, туку се однесува исклучиво на граѓаните на Република Македонија.

Од друга страна, не постои меѓународен правнообврзувачки акт, составен дел на правниот поредок на Република Македонија, што поблиску ја уредува постапката за остварување или губење на правото на азил, поради што не може да се прифати наводот од иницијативата за ставање под сомнение на оспорената одредба по однос на член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 11 од Уставот.

Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, што значи дека Судот не е надлежен да одлучува за согласноста на законите со меѓународните договори, поради што и не се впушти во оцена на основаноста на наводите за повреда на член 6 од Европската конвенција за заштита на правата на човекот и основните слободи и член 16 од Конвенцијата за статусот на бегалците.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.2/2004)

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.70/92) по моето гласање против Решението У.бр.2/2004, го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

на Решението У.бр.2/2004 од 16 февруари 2005

Со означеното решение Судот, со мнозинство гласови на судиите, одлучи да не поведе постапка за оценување на уставноста на член 37 став 4 од Законот за азил и привремена заштита ("Службен весник на РМ" бр.49/2003).

Со оспорената одредба од Законот е предвидено дека против решението на надлежната комисија на Владата која одлучувала во втор степен по жалба на барател на азил чие барање во прв степен било одбиено во итна постапка, не може да се води управен спор.

Според моето мислење, оспорената одредба од Законот го повредува уставното право на судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања, **гарантирано** со член 50 став 2 од Уставот на Република Македонија, поради следните разлози:

Прво, во член 29 став 1 од Уставот е предвидено дека странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

Според членот 29 став 2 од Уставот, Републиката им **гарантира право на азил** на странците и на лицата без државјанство, прогонети заради демократско политичко уверување и дејствување.

Од овие уставни одредби произлегува дека правото на азил не е само некаква можност што странците или лицата без државјанство ќе ја остварат во зависност од еностраната волја на државата, туку постои како гарантирано **субјективно уставно право**

за кое таа е должна да одлучува секогаш кога постои барање за негово остварување, во согласност со условите утврдени со Уставот, закон и меѓународни договори. Ова дефинирање на правото на азил како субјективно уставно право на странците и лицата без државјанство е неспорно и за Уставниот суд и е изразено во Решението У.бр 159/2004 од 19 јануари 2005 година, како и во ова решение.

Второ, Уставот во член 50 став 2 ја гарантира судската заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Оваа уставна одредба има општ карактер односно се однесува на секого што смета дека со акт на управата не е почитуван законот во неговиот случај. Таа одредба не содржи никакви рестрикции или резерви ни во поглед на карактерот на правата за кои е одлучено со управниот акт, ниту во поглед на обликот и процедурата на одлучувањето, ни во поглед на статусот на субјектот за чии права и интереси е одлучено со поединечниот управен акт. Исто така, оваа уставна одредба не содржи овластување со закон да се предвидат какви било исклучоци. Ова се совпаѓа со теориската основа и развиената пракса на судска контрола на законитоста на работата на администрацијата во европските земји како неодминливо средство за заштита на човековите права. Впрочем, не е случајно што оваа одредба е формулирана во делот од Уставот кој се однесува на гаранциите на основните слободи и права.

Оттука, ако странец односно лице без државјанство има право на азил гарантирано со Уставот и ако за тоа право одлучува орган на државата со поединечен управен акт, тогаш тоа лице во смисла на членот 50 став 2 од Уставот мора да има право на судска заштита на законитоста на тој акт. Основ за исклучување на примената на членот 50 став 2 од Уставот може да биде само ако поединечниот акт не се однесува на остварување уставни или законски права или ако актот не го донесува орган на државната управа или институција што врши јавни овластувања.

Законот за азил и привремена заштита не ја исклучува судската заштита на законитоста на поединечниот акт со кој се одбива барањето за азил за кое е одлучувано во редовна постапка, туку само во случаи кога барањето е одбиено во итна постапка како што е опишана. Со оглед на тоа што и во двете постапки се работи за исто прашање - барање азил како уставно право за кое се одлучува

со управен акт, нужно е да се објасни кои се основите и за вклучување и за исклучување на судската контрола на законитоста на поединечниот акт со кој барањето е одбиено.

Образложението на решението на Судот се темели на пет аргументи како основ за оправдување на исклучувањето на правото на судска заштита во итната постапка за признавање право на азил. Првиот е дека Законот за општата управна постапка, кој соодветно се применува во постапката за признавање право на азил, дозволува да се направи законски исклучок од правото на водење управен спор. Вториот е дека е суверено право на државата да се определи дали правото на азил во случај на негова повреда ќе го заштитува само со правото на жалба или пак ќе дозволи и судска заштита. Третиот е дека итната постапка и исклучувањето на судската заштита на законитоста е резултат на потребата од брзо, итно, економично решавање по барања што не се поднесени од лица што се прогонети заради демократско политичко уверување или дејствување, како и дека итната постапка наоѓа свое оправдување во превентивната улога на државата да ги селектира барањата кои содржат злоупотреба на правото на азил заради избегнување на евентуална одговорност. Четвртиот е дека во смисла на член 29 од Уставот е оставено со закон да се уреди под кои услови и во каква постапка странец може да оствари право на азил. Конечно, петтиот е дека барателот на правото на азил е странец и тој не ужива исти права и слободи како и граѓаните на Република Македонија, а член 50 став 2 од Уставот се однесува на гарантирана судска заштита само по однос на граѓаните на РМ, но не и по однос на странците.

Јас не можам да се согласам со ниеден од овие пет аргументи на мнозинството судии.

1. Фактот што во Законот за општата управна постапка постои одредба која пропишува дека со изречна одредба на закон може да се исклучи управен спор за определени акти, не зборува ништо за тоа дали Уставот дозволува исклучок од гаранцијата на судската заштита на законитоста на поединечните акти. Во принцип, со законска одредба не може да се образложи или интерпретира една уставна одредба. Од член 50 став 2 од Уставот е јасно и недвосмислено дека од гаранцијата на судската заштита на законитоста на поединечните акти на управата не е можен исклучок, ниту постои овластување таков исклучок да се направи со закон. Инаку, споменатата одредба од Законот за општа управна постапка имаше свој основ во член 216 став 2 Уставот на

СФРЈ од 1974, под чиј режим тој закон и беше донесен, но нема денес.

2. Вториот аргумент води кон тоа дека законодавецот е слободен да утврди дали барателите на азил ќе имаат само право на жалба или право и на судска заштита односно управен спор. Притоа, Судот смета дека со предвидувањето на правото на жалба и во итната постапка се исполнува уставната обврска од член 15 од Уставот. Со овој аргумент всушност се оправдува претходниот аргумент, имено, ако законодавецот е слободен да процени дали ќе го ускрати правото на судска заштита, тогаш е дозволено со закон да се пропише можност да се исклучи управниот спор. Но ако е така, тогаш законодавецот можел да го исклучи и правото на жалба кое има ист статус на гарантирано право со Уставот како и правото на судска заштита на законитоста. Оттука не е јасно зошто законодавецот има обврска да го обезбеди уставното право на жалба, а нема обврска да го обезбеди уставното право на судска заштита на законитоста на управните акти, кога се работи за две еднакво гарантирани права со Уставот.

Според моето мислење, законодавецот е слободен да пропишува права и обврски само до границата која му е утврдена со Уставот и никако не е слободен да ги ограничува правата на субјектите кои извираат од Уставот непосредно или на кој било начин да ги селектира. Во случајов имаме право на странец што извира непосредно од Уставот, а не од закон, (што не би ја променило ситуацијата) како и право на жалба и право на судска заштита кои исто така извираат од Уставот и служат за остварување на тоа уставно право (на азил). Според моето мислење, противречно е да се тврди дека законодавецот е обврзан да го респектира правото на жалба во постапката за признавање право на азил, а не е обврзан да го респектира правото на судска заштита, затоа што и двете се еднакво гарантирани со Уставот. Се плашам дека линијата на тезата за слобода на законодавецот во обезбедувањето на процедуралните уставни гаранции води кон симнување на нивната уставна вредност и непосакувана правна несигурност.

3. Се согласувам дека постојат сериозни и опшоприфатени основи и причини за пропишување на итна односно забрзана постапка за барањата за азил и во тој поглед нашиот закон ги следи европските стандарди. Меѓутоа, итната постапка не исклучува и незаконита постапка и, следствено, не ја исклучува ни гаранцијата за оценување на законитоста и на таа постапка. Природата на односот помеѓу барателот на азил и државниот орган, како и

супстратот на одлучувањето воопшто не е променет со тоа што органот постапува во пократки рокови. Дури, токму поради забрзаната постапка, во овие случаи пропустите се многу поверојатни отколку во редовната, темелна и долготрајна процедура. Не би можел да се согласам дека очигледно (на прв поглед) неоснованите барања за азил, како и превентивната улога на државата за остварување на одговорноста на овие лица, би можело да има некаква врска и да биде оправдување за ускратување на правото на судска заштита гарантирано со Уставот. Оправдувањето на постоењето на итна односно забрзана постапка не може истовремено да биде оправдување за отстапување од процедуралните гаранции во таа постапка. Епилогот и на итната постапка е одлука за правото на азил која може да биде спорна од аспект на нејзината законитост. Во овој контекст, Резолуцијата за очигледно неоснованите барања за азил, донесена од Советот на министрите на ЕУ во Лондон на 30 ноември и 1 декември 1992, на која се осврнува Решението, ги определува основите за приоѓање кон забрзана постапка и отвора можност, во земјите на Унијата кои ја прифаќаат таквата постапка, да не се врши целосно испитување на сите нивоа на постапката и да се одлучува многу брзо, а во точката 3 упатува на тоа дека жалбената односно постапката за контрола на законитоста (*ревиен процедура*) може да бидат поедноставни од оние што генерално се применуваат во случај на одбивање на барањата за азил. Без оглед на тоа што оваа резолуција не влегува во номенклатурата на правно обврзувачки акти на ЕУ, таа на ниеден начин не советува исклучување на судската контрола на законитоста на административните акти со кои се одлучува за правото на азил, туку советува забрзување и поедноставување на целокупната процедура. Во времето кога е донесена оваа резолуција, процедуралните аспекти на правото на азил се регулираа со националните законодавства на земјите членки и без меѓународно правна регулатива, со оглед на тоа што Конвенцијата за статусот на бегалците со нејзиниот протокол ги уредува само материјалноправните аспекти, а Унијата односно Европската заедница сеуште на го регулираше азилот во рамките на првиот столб. Во такви околности некои земји, како Грција, Холандија, СР Германија ја имаа регулирано забрзаната постапка, но поради карактерот на правото на азил и управното одлучување за него ја гарантираат судската контрола на законитоста на актите на управата со кои се одбиваат барањата, што произлегува од нивните уставни. Во меѓувреме, во средината на 2004, ЕУ стаса до завршната фаза на регулирање на процедуралните аспекти на

правото на азил со правно обврзувачки акт на ниво на Унијата, имено, конечен предлог на Директива за минималните стандарди за процедурата на земјите членки за признавање и повлекување на статусот на бегалец. Во основите на Директивата, во точката 27, се вели дека Директивата го одразува темелниот принцип на правото на Заедницата дека одлуките донесени по барањата за азил и во случаи на повлекување на статусот на бегалец мора да бидат подложни на ефективен правен лек пред суд или трибунал во смисла на член 234 од Договорот за основање на Европската заедница. Потоа, во нормативниот дел, во членот 38 се пропишува дека земјите членки ќе обезбедат подносителите на барањата за азил да имаат право на ефективен правен лек пред суд или трибунал против одлука донесена во врска со нивното барање за азил во сите случаи, вклучително и за неприфатливи барања според член 25, како и за други состојби поврзани со одлучувањето.

Оттука, јас не можам да се согласам и со тоа дека ограничувањето на правото на судска заштита на законитоста на актите за одбивање на барањата за азил во итна постапка се совпаѓа со правото на ЕУ, ако употребата на Резолуцијата во решението имало и таква цел.

4. Точно е дека Уставот со член 29 оставил со закон да се уреди под кои услови и во каква постапка странец може да оствари право на азил. Меѓутоа, во овој предмет прашањето не е каква ќе биде постапката, пред кои органи ќе се води, колку ќе трае и слично, туку дали во таа постапка, во случајов управна, важи уставната гаранција за судска заштита на законитоста на управниот акт. Според тоа ова не можам да го прифатам како аргумент по тоа прашање, затоа што се сведува на претходниот став дека државата односно законодавецот е слободен да дава или да не дава процедурални гаранции утврдени со Уставот, што го руши принципот на уставноста.
5. Конечно, никако не можам да се согласам со крунскиот аргумент на мнозинството судии дека членот 50 став 2 од Уставот се однесува само на граѓаните на Република Македонија, а не и на странците, што би значело дека во принцип странците немаат право на судска заштита на законитоста на управните акти иако со нив се одлучува за нивните права, освен ако законодавецот по своја оценка не им го даде и тоа право. Како што се обидов да објаснам претходно, а и на седницата на Судот, гаранциите и на правото на жалба и на правото на судска контрола на законитоста актите на управата не

се врзани за статусот на субјектите на кои тие акти се однесуваат. Овои процедурални гаранции ги имаат и правните и физичките лица, и домашните граѓани и кое било друго лице доколку се одлучува за негови права што му ги дава нашиот правен систем. Јас не сакам да замислам дека правото на жалба против судска одлука може да се ускрати на лице затоа што е странец, или да се ускрати право на судска заштита на законитоста на управен акт со кој на странец кој веќе добил азил во Република Македонија му се ускратува некое социјално давање што произлегува од Законот за азил и привремена заштита, на пример. Релацијата на членот 50 став 2 е во однос на управниот акт, или принципиелно, неговата функција е судската контрола на законитоста на работата на управата, заради заштита на правата на кој било субјект што тие права ги остварува пред управата. Во контекст на принципите на владеење на правото или правната држава, не е можно да се воспостави тврдење дека на државата која се потпира на овие принципи и е важно управата да постапува законито само во случај на третирање на своите државјани, но не и кога законите треба да се применуваат врз странци. Впрочем, барањата за признавање на правото на азил, како и некои други права што националните правни поредоци им ги признаваат на странците, практично низ подолг период го развиваа административното односно управното судење во европските земји, не само во земјите со специјализирани управни судови, туки и земји како Велика Британија. Со други зборови, административното судство и судење се развиваат токму благодарение на одлучувањето за правата на странците.

Во контекст на правото на азил, како уставно право на странец и лице без државјанство, влечењето на паралела со државјаните на Република Македонија е контрадикторно по себе, затоа што право на азил има само странец. Вистинската релација во овој контекст е постоењето на право за кое одлучува управата и правото на судската заштита на актот со кој управата одлучила за тоа право. Според тоа прашањето е дали гаранцијата на заштитата на законитоста на поединечните акти на управата важи или не важи. Според моето мислење таа гаранција важи и мора да важи како уставна гаранција, а Законот во оспорената одредба противуставно ја исклучува.

Судија
на Уставниот суд на Република Македонија
Игор Спировски

143.

- Непостоење на конечен или правосилен акт или дејствие

- Non-existence of a final or effective act or action

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3, член 51 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Славољуб Арсиќ од Пробиштип за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на забрана на дискриминација по основ на расна, национална и социјална припадност.

2. Славољуб Арсиќ од Пробиштип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 од Уставот, а кои му биле повредени со акти и дејствија на службени лица на Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија Подрачна единица Штип.

Според наводите во барањето подносителот смета дека поради фактот што тој е црно обоен, што по националност е ром со православна вероисповест, а е роден во Србија, Јавното претпријатие во подрачната единица во Штип не го прифатила неговото барање за проценка на станот кој го имал под закуп со што не му било овозможено истиот да го купи.

Подносителот на барањето, исто така, наведува дека Јавното претпријатие не му го простила долгот на име заостаната закупнина иако на други лица долгот им бил простен.

Оттука, според подносителот на барањето Јавното претпријатие во зависност од верската, расната и социјалната припадност имало различен пристап во постапката за наплата на долг за неплатена закупнина и постапката за проценка на стан.

3. Судот на седницата од увидот извршен во списите како и дејствијата што ги презело Јавното претпријатие по повод барањето на подносителот за бришење на долгот и проценка на станот утврди дека лицето Славољуб Арсиќ врз основа на договор за доделување на стан од страна на Р.О. "Рудници за олово и цинк" Злетово склучил договор за користење на стан со општинската самоуправа интересната заедница за становање Пробиштип бр.606 од 8 јули 1988 година и истиот е носител на станарско право.

Согласно Законот за продажба на станови во општествена сопственост ("Службен весник на Република Македонија" бр.36/1990 и 62/1992) носителот на станарско право кој нема да го купи станот го задржува правото да го користи станот под услови и на начин утврден со закон, за подоцна овој однос меѓу давателот на станот на користење односно државата и корисникот на станот да се трансформира во закупен однос.

Подносителот на барањето Славољуб Арсиќ на 13 јануари 2005 година поднел барање до Министерството за транспорт и врски бр.19-7/1, за склучување договор за купопродажба на државен стан.

Во натамошната постапка Судот утврди дека подносителот на барањето на 14 февруари 2005 година, поднел барање до Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор за одложено плаќање на заостанатиот долг, бришење на каматната стапка на заостанатиот долг и барање Јавното претпријатие да изврши проценка на вредноста на станот за да му се одобри купување на станот.

На 16 февруари 2005 година, Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор во врска со поднесените барања на лицето Славољуб Арсиќ му доставило одговор. Во одговорот се наведува дека согласно член 2 од Одлуката на Управниот одбор на Јавното претпријатие од 29 јуни 2004 година, закупците кои се тужени ќе бидат ослободени од плаќање на затезна камата заклучно со 31 декември 2004 година под услов да го платат основниот долг (закупнина и судски трошоци) во целост или на рати, но не повеќе од 12 месечни рати со склучување на спогодба со

извршна клаузула кај нотар. Понатаму, во писмениот одговор ЈП го известило подносителот дека долгот може да го плати на 12 месечни рати со претходно склучување на спогодба.

По однос на барањето за издавање на проценка на стан подносителот е известен дека Јавното претпријатие издава проценка само по добиено барање од Министерството за транспорт и врски поради што тој бил упатен такво барање да поднесе до Министерството со кое и се склучува договорот за купување на стан. Меѓутоа, пред издавање на проценката барателот треба да го има регулирано прашањето за долгот.

Од увидот извршен во Аналитичката картица што се води во ЈП за регулирање закуподавен однос исто така е констатирано дека лицето Слабољуб Арсиќ, со одредени исклучоци, од 1994 година на име закупнина должи 231.050,00 денари.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Во членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија е предвидено дека секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејствие му е повредено некое право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејствие со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Имајќи ја предвид утврдената фактичка состојба која покажува дека постапката за остварување на правото за купување на стан се уште е во тек, Судот утврди дека во конкретниов случај не постои конечен или правосилен акт или дејствие со кои на подносителот на барањето би можело да му биде повредено правото на недискриминација утврдено во член 110 алинеја 3 од Уставот, поради што не се исполнети процесните услови од член 51 од Деловникот, Судот да одлучува за барањето, и одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.32/2005)

144.

- Висина на пензија

- Amount of pension

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Стојан Чундев од Скопје за заштита на слободите и правата, утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

2. Стојан Чундев од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата по основ на дискриминација и појаснување на барањето во кое наведува дека бил дискриминиран од страна на Фондот за ПИОМ, на начин што Фондот му исплатувал "најниската од трите можни највисоки пензии".

Имено, подносителот на барањето наведува дека му е познат фактот за исплата на пензија во висина според временскиот период кога е стекнато правото на пензија и дека Фондот ваквата исплата ја оправдувал со повременото донесување на измени во

соодветниот Закон, но смета дека треба да биде изедначен со оние пензионери кои оствариле право на највисок износ на пензија. Бидејќи Фондот кон него грешел по однос на исплатата на пензијата и тоа сметано од 1 ноември 1997 година (ден на негово пензионирање) до денес, тој бил изложен на дискриминација, од кои причини бара Судот не само да ја прекине дискриминацијата, туку и да му наложи на Фондот да ја изврши потребната компензација за наведениот период.

Во барањето и појаснувањето, исто така, се предлага Судот да му наложи на Фондот не само нему, туку и на сите пензионирани лица пред 1 јануари 1997 година да им ја исплати разликата до највисокиот износ на пензија на кој начин ќе дошло до изедначување и ќе се елиминирала дискриминацијата.

2. Од дописот бр.10-5676/2 од 26 ноември 2003 година на Фондот за ПИОМ доставен до подносителот на барањето, како и од наводите во барањето за заштита на слободите и правата и поднесокот за појаснување на барањето, Судот на седницата го утврди следното:

Стојан Чундев од Скопје, остварил право на старосна пензија врз основа на Решението С.бр.105434 од 28 ноември 1997 година во висина од 23.563,50 денари, сметано од 1 ноември 1997 година. Со решението е предвидено доколку износот на старосната пензија е над износот на највисоката пензија, ќе се исплатува највисоката пензија.

Со допис од 8 јули 2003 година Стојан Чундев се обратил до Фондот со барање да му биде направена корекција на висината на старосна пензија што ја остварил и да му се исплати соодветна разлика.

По повод неговиот допис Фондот, во писмото од 26 ноември 2003 година му појаснил на Стојан Чундев дека во Фондот се исплаќаат три различни износи на највисока пензија, во зависност од датумот кога било остварено правото на пензија, според важечката регулатива од Законот за пензиско и инвалидско осигурување и измените и дополнувањата на овој Закон по конкретната проблематика. Поради овие околности Фондот констатирал дека тој не може да се споредува со другите корисници кои примале највисока пензија.

4. Според член 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се

однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Во смисла на член 51 од Деловникот на Уставниот суд, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејствие му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечниот или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземеното дејствие со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во член 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од членот 51, е потребно да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучување на Уставниот суд.

Тргувајќи од надлежноста на Уставниот суд утврдена во цитираниот член 110 алинеја 3 од Уставот, како и од содржината на цитираните деловнички одредби, произлегува дека за остарување на заштита на слободите и правата пред Уставниот суд не е доволно само да се означат повредените слободи и права, туку во барањето треба да се наведат и причините поради кои се бара заштитата, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, а ако станува збор за заштита од дискриминација потребно е да се наведе и појасни и основот на дискриминацијата.

Во конкретниот случај со наводите од барањето, изнесените факти и доставениот доказ (писмото од Фондот), подносителот на барањето не означува за кој основ на дискриминација станува збор. Дали тоа е дискриминација по основ на: пол, раса, верска, национална, социјална или политичка припадност?

Исто така, поднесеното барање по својата суштина не е барање за заштита на слободите и правата, туку само начелно повикување на сторена повреда на слободите и правата, кое содржи конкретно барање Уставниот суд да му наложи на Фондот да му исплаќа не само на подносителот на барањето, туку и на поголем неопределен број граѓани највисок износ на пензија, што не спаѓа во надлежност на Уставниот суд.

Имено, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да ги заштити слободите и правата во случај кога истите се повредени со поединечни акти или дејствие, по основ на дискриминација, согласно член 110 алинеја 3 од Уставот и член 51 од Деловникот на Судот. Според содржината на неведените одредби Уставниот суд не е надлежен да врши контролата на законитоста на работењето на органите и институциите, вклучувајќи го и Фондот за ПИОМ, што претставува цел на подносителот на барањето.

На крај поднесеното барањето во најголем дел, според изнесените наводи, има карактеристика на тужба за остварување на право на разлика од висината на исплатуваната старосна пензија до висината на старосна пензија што подносителот на барањето смета дека треба да ја оствари, за што не е надлежен да постапува Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 141/2005)

145.

- Барање за заштита на правото на вработување

- Request for the protection of the right to employment

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1, 52 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Владо Симонов од Пробиштип за заштита на правото на вработување.

2. Владо Симонов од Пробиштип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на правото на вработување кое му било повредено со тоа што не бил вработен како стручен соработник во Основниот суд Кратово.

Подносителот на барањето наведува дека бил вработен на наведеното работно место со договор за работа во траење од 24 месеци, но по истекот на договорот престанал да работи.

По спроведената постапка за пополнување на истото работно место бил примен друг кандидат при што не се водело сметка дека подносителот на барањето веќе имал работно искуство на тоа работно место, дека бил без работа со невработена сопруга и 18 месечна ќерка и без социјална помош, додека пак примениот кандидат бил вработен и бил близок роднина на судија во Основниот суд Кратово.

Подносителот на барањето сметка дека се што му се случувало се должело на тоа што иако немал партиска книшка бил симпатизер и гласач на ВМРО-Демократска партија за македонско национално единство така што неговиот глас даден за опозицијата била пречка да биде вработен на работното место на кое претходно работел две години. Поради тоа му била направена политичка дискриминација.

3. Судот на седницата утврди дека Владо Симонов од Пробиштип и Основниот суд Кратово склучиле договор за работа за работно место стручен соработник во траење од 24 месеци.

По истекот на времето за кое бил склучен договорот, на Владо Симонов му престанал работниот однос во Основниот суд Кратово.

Подоцна, подносителот на барањето, врз основа на објавениот оглас во дневните весници "Утрински весник" и "Факти" се

пријавил за вработување во Основниот суд Кратово на работно место стручен соработник.

По спроведената постапка, претседателот на судот, писмено го известила барателот дека со Одлука Су.бр.157/2005-2 за државен службеник на работното место соработник-стручен соработник во Основниот суд Кратово е избран друг кандидат кој бил прв на листата предложена од Комисијата за вработување на државни службеници.

Владо Симонов, против Одлуката на судот поднел жалба до Агенцијата за државни службеници. Комисијата на Агенцијата за решавање во втор степен по жалби и приговори со одлука ја одбила жалбата како неоснована, а одлуката на Судот ја потврдила поради тоа што целата постапка за вработување на државен службеник-стручен соработник била спроведена во согласност со Законот за државните службеници, со Правилникот за начинот, постапката и критериумите за спроведување на стручниот и приправничкиот испит, како и со актот за систематизација на работните места во Основниот суд Кратово.

4. Според член 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Во смисла на член 51 од Деловникот на Уставниот суд ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејствие му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечниот или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземеното дејствие со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во член 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од член 51, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучување на Уставниот суд.

Тргувајќи од надлежноста на Уставниот суд утврдена во членот 110 алинеја 3 од Уставот, како и од содржината на цитираните деловнички одредби, произлегува дека за остварување на заштита на слободите и правата пред Уставниот суд не е доволно само да се означат повредените слободи и права, туку треба да се наведат и причините поради кои се бара заштитата, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, а ако станува збор за заштита од дискриминација потребно е да се наведе и појасни и основот на дискриминацијата.

Во конкретниот случај, очигледно е дека поднесеното барање по својата суштина не е барање за заштита на слободите и правата. Имено, од содржината на барањето јасно произлегува дека со него се бара заштита на правото на вработување и поништување на одлуката за вработување на кандидатот кое пак право не спаѓа во корпусот на слободите и правата на човекот и граѓанинот што ги штити Уставниот суд на Република Македонија согласно член 110 алинеја 3 од Уставот. Подносителот на барањето поплатно спомнува дека тој не бил примен на работното место поради тоа што бил симпатизер и гласач на ВМРО-Демократска партија за македонско национално единство без да изнесе факти и докази врз кои се заснова неговото тврдење. Напротив, иако подносителот на барањето тврди дека е дискриминиран по основ на неговата политичка припадност на партијата ВМРО-Демократска партија за македонско национално единство тој, самиот наведува дека не бил член на оваа партија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.189/2005)

III. РЕШЕНИЈА ЗА ЗАПИРАЊЕ НА ПОСТАПКАТА

III. RESOLUTION TO STOP THE PROCEDURE

146.

- Закон за личната карта

- *Law on Identity Card*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување на уставноста на член 5 став 6 од Законот за личната карта ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/1995, 38/2002 и 16/2004).

2. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.70/2004 од 26 јануари 2005 година, по поднесена иницијатива од Мирјана Јовановска од Скопје, поведе постапка за оценување на уставноста на законската одредба означена во точката 1 од ова решение, бидејќи основано се постави прашањето за нејзината согласност со Амандманот V точка 1 став 3 на Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека на 17 февруари 2005 година, Собранието на Република Македонија го донесе Законот за изменување на Законот за личната карта кој е објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.12/2005 од 22 февруари 2005 година.

Согласно членот 1 од овој закон во Законот за личната карта ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/1995, 38/2002 и 16/2004), во членот 5 ставот 6 се менува и гласи:

"На граѓаните кои зборуваат јазик различен од службениот јазик, на нивно лично барање, податоците за личното име што се внесуваат во личната карта се запишуваат на македонски јазик и неговото кирилско писмо и писмото што го употребува граѓанинот".

Согласно членот 2, овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Согласно член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја запре постапката ако во текот на постапката законот, другиот пропис или општ акт престанале да важат, а не наоѓа основи за оценување на нивната уставност односно уставност и законитост во време на важењето.

Со оглед на тоа што оспорената законска одредба од членот 5 став 6 на Законот за личната карта ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/1995, 38/2002 и 16/2004) е суштински изменета, односно истата како таква престанала да постои, а спорното прашање е поинаку уредено со новата измена на Законот, Судот оцени дека не постојат основи за натамошно водење на постапката, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.70/2004)

147.

- Закон за општа управна постапка

- *Law on General Administrative Procedure*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување на уставноста на Законот за општата управна постапка ("Службен лист на ФНРЈ" бр.52/1956 и "Службен лист на СФРЈ" бр. 10/1965, 4/1977, 11/1978, 9/1986 и 16/1986).

2. Уставниот суд на Република Македонија, постапувајќи по иницијативата на Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.18/1998 од 3 јули 2002 година поведе постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека на 3 јуни 2005 година влегол во сила новиот Закон за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2005).

Согласно член 301 од овој закон, со денот на неговото влегување во сила престанува да се применува Законот за општата управна постапка ("Службен лист на ФНРЈ" бр.52/1956 и "Службен лист на СФРЈ" бр.10/1965, 4/1977, 11/1978, 9/1986 и 16/1986) и престанува да важи Законот за изменување и дополнување на Законот за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.44/2002).

4. Согласно член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја запре постапката ако во текот на истата законот, другиот пропис или општ акт престанале да важат, а не наоѓа основи за оценување на нивната уставност, односно уставност и законитост во време на важењето.

Имајќи предвид дека со влегувањето во сила на Законот за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/2005) престанал да се применува Законот за општата управна постапка ("Службен лист на ФНРЈ" бр.52/1956 и "Службен лист на СФРЈ" бр.10/1965, 4/1977, 11/1978 и 9/1986) и дека престанал да важи Законот за изменување и дополнување на Законот за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.42/2002), Судот оцени дека е исполнет условот од член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на постапката за оценување на уставноста на оспорениот закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.18/1998)

IV. РЕШЕНИЈА ЗА ОТФРЛАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВИТЕ

IV. RESOLUTIONS FOR DISMISSING INITIATIVES

1. Акти кои немаат карактер на пропис или општ акт во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија

1. Acta that do not have the character of a regulation or general act in the sense of Article 110 of the Constitution of the Republic of Macedonia

148.

- Известување од Комисијата за полагање на стручен испит на Агенцијата за Државни службеници

- Notification by the Commission of the Agency for Civil Servants for taking an expert examination

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 71 и 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата на Елизабета Туџарова од Битола за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Известувањето од Комисијата за полагање на стручен испит на Агенцијата за Државни службеници бр. 07-1677/2 од 4 јуни 2004 година.

2. Елизабета Туџарова од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Известувањето означено во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата "Одлуката" на Агенцијата за Државни службеници со која било утврдено дека при конкурирање покрај другите услови, било предвидено да се достават и лекарско уверение и уверение за неосудуваност, била неуставна и незаконита бидејќи со доставување на споменатите докази се кршело уставно загарантираното право на секого на еднаков пристап до слободните работни места (член 32 став 2 од Уставот) во врска со член 9 од Уставот, каде било утврдено дека граѓаните се еднакви во слободите и правата, независно покрај другото и од имотната и општествената положба.

Вака како што се дефинирани условите за конкурирање, подносителот на иницијативата смета дека кандидатите или се знаат од напред (што имплицирало непотизам) или пак, се прави со цел за нивно селектирање уште на самиот почеток, бидејќи многумина нема да се пријават по огласот знаејќи дека треба да се изложат на високи трошоци.

Во иницијативата понатаму се наведува дека овие два услова требало да се остават по селектирање на поттесниот круг од пријавените кандидати и посебно по спроведеното интервју со секој од нив, и овој принцип бил еден од принципите на кои инсистирала Европската Унија при усогласувањето на нашето законодавство со она на Европската Унија.

Со иницијативата и дополнувањето на иницијативата се бара од Уставниот суд и да толкува, дали работниот стаж е исто што и пензискиот стаж и како вкупен стаж да се исполни одреден услов за конкурирање, бидејќи Агенцијата за Државни службеници сметала дека стажот од технолошки вишок се зема во предвид само при пресметување на пензијата, а не и како работен стаж.

3. Судот на седницата утврди дека во известувањето се наведува: "Во врска со објавениот оглас на 12 јуни 2004 година во дневните весници "Факти" и "Утрински весник" за вработување на државни службеници во Народниот правобранител на Република Македонија за работно место во звање државен советник за

стручноаналитички работи во канцеларијата во Битола на кој се пријавивте и Вие: Ве известуваме дека Комисијата за полагање на стручен испит на Агенцијата за државни службеници ја разгледа вашата пријава на одржаната седница на 2 јуни 2004 година и констатира дека е некомплетна бидејќи немате доставено доказ за компјутерски апликации, лекарско уверение и уверение за неосудуваност а немате доволно работно искуство како што е предвидено во јавниот оглас. Воедно Ви ги враќаме документите кои ги доставивте со Вашата пријава".

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од поднесената иницијатива и дополнувањето на иницијативата не произлегува дека подносителот го оспорува Законот за државни службеници со кој се утврдени условите за вработување, туку само се наведува дека "извесна одлука" на Агенцијата за државни службеници била спротивна на Уставот и законот.

Оспореното Известување се однесува на подносителот на иницијативата - Елизабета Туџарова, со кое се известува дека во врска со објавениот оглас на 12 јуни 2004 година во дневните весници "Факти" и "Утрински весник" за вработување на државни службеници во Народниот правобранител на Република Македонија за работно место во звање државен советник за стручно-аналитички работи во канцеларијата во Битола, Комисијата за полагање на стручен испит на Агенцијата за државни службеници ја разгледа пријавата и констатирала дека е некомплетна како што е предвидено во јавниот оглас.

Оттука, Судот оцени дека оспореното известување на Комисијата за полагање на стручен испит на Агенцијата за Државни службеници се однесува на лице-кандидат пријавено на јавниот оглас и не утврдува права и обврски за неограничен број на субјекти, поради што известувањето нема карактер на пропис и не е подобно за уставно судска оцена.

Поаѓајќи од тоа дека оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, а согласно член 28 од Деловникот на Уставниот суд, според кој Судот ќе ја отфли иницијативата ако утврди дека не е надлежен да одлучува по барањето во иницијативата, Судот утврди дека во случајов се исполнети процесните претпоставки за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.108/2004)

149.

- Програма и Оперативен план за реализација во областа на образованието и науката

- Programme and Operational Plan for realisation in the field of education and science

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Програмата и Оперативниот план за рационализација во областа на образованието и науката бр.04-2803/4 од 2 јуни 2004 година.

2. Сашо Цветановски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата Министерството за образование и наука врз основа на одлука на Владата на Република Македонија која била донесена на 10 февруари 2003 година за рационализација на јавната администрација преку прогласување на технолошки вишок од 4% во јавните институции и претпријатија подготвила Програма и Оперативен план за рационализација во образованието и науката.

Според наводите во иницијативата наведената Одлука на Владата на Република Македонија не била објавена во "Службен весник на Република Македонија", иако според член 52 став 2 од Уставот на Република Македонија, законите и другите прописи се објавувале пред да влезат во сила, а според ставот 2 од членот 52 од Уставот, законите и другите прописи се објавувале во "Службен весник на Република Македонија" најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Бидејќи Програмата и Оперативниот план за рационализација во образованието и науката својот правен основ го црпеле од Одлука на Владата на Република Македонија која не била објавена во "Службен весник на Република Македонија", подносителот на иницијативата покренува иницијатива за поведување постапка за оценување на нивната уставност.

3. Судот на седница утврди дека со Програмата за рационализација во областа на образованието и науката се утврдуваат кадровски, структурни и организациони промени во сите јавни институции од областа на образованието и науката. Носител на оваа програма е Министерството за образование и наука.

Оперативниот план за реализација на Програмата за рационализација во образованието и науката во 2003 година е составен дел на оваа Програма.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето во иницијативата.

Подносителот на иницијативата ја оспорува уставноста на Програмата и Оперативниот план за реализација на програмата за рационализација во образованието и науката во 2003 година од причини што својот правен основ го црпеле од Одлука на Владата на Република Македонија која не била објавена во "Службен весник на Република Македонија".

Владата на Република Македонија на седницата одржана на 10 февруари 2003 година донела заклучок да изврши рационализација на јавната администрација врз основа на кој Министерството за образование и наука ги дало и насоките за постапување по Одлука на Владата за рационализација на јавната администрација бр.07-1242/3 од 30 март 2004 година, кои насоки подносителот на иницијативата ги приложил кон иницијативата иако не ги оспорува.

Министерството за образование и наука оспорената Програма и Оперативниот план ги изготвиле согласно заклучоците на Владата на Република Македонија за рационализација на јавната администрација бр. 23-2490/1 од 4 јуни 2003 година и бр. 23-203/1 од 27 јануари 2004 година, а не како што се наведува во иницијативата согласно Одлука на Владата на Република Македонија од 10 февруари 2003 година.

Од содржината на Програмата и оперативниот план може да се заклучи дека истите претставуваат интерни акти и се во функција на реализација на заклучокот на Владата на Република Македонија за рационализација на јавната администрација во областа на образованието и науката.

Поаѓајќи од правните елементи кои го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, да утврдува права и обврски на неопределен круг на субјектите во правото, Судот утврди дека во конкретниот случај оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија и не е подобен за уставно судска оценка.

Имајќи го предвид изнесеното Судот оцени дека оспорената програма и оперативниот план немаат нормативна содржина, односно нивната цел не е да се уредуваат некакви односи, ниту да се утврдуваат нови обврски кои не се утврдени со закон, туку имаат за цел единствена примена на постојните прописи, поради што не подлежат на уставно судска оценка.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.198/2004)

150.

- Закон за прекршоци

- *Law on Minor Offences*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 36 од Законот за прекршоците ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997 и 35/1997-исправка),

б) уставноста на член 38 од Законот за адвокатурата ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/2002),

в) уставноста и законитоста на

- Решението П.бр.10392/97 од 9 јули 1998 година донесено од Основниот суд Скопје I - Скопје.

- Решението П.бр.10392/97 од 2 септември 1998 година донесено од Основниот суд Скопје I - Скопје,

- Решението ПРК.бр.1174/99 од 9 мај 2000 година донесено од Основниот суд Скопје II - Скопје, и

- Изјава на Жарко Бошковски - адвокат од Скопје.

2. Драган Петрушевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 36 од Законот за прекршоците и член 38 од Законот за адвокатурата и уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 в) од ова решение.

Според наводите во иницијативата во член 36 од Законот за прекршоците и членот 38 од Законот за адвокатурата не било предвидено дека адвокатот прекршочно ќе се гони и казнува иако со делата што ги прави им нанесува штета на граѓаните.

Со непредвидувањето на прекршочна одговорност на адвокатите се повредува член 9 и член 53 од Уставот.

Според подносителот на иницијативата решенијата донесени од Основниот суд Скопје I - Скопје, решението на Основниот суд Скопје II - Скопје и изјавата на Жарко Бошковски - адвокат од Скопје не биле во согласност со Уставот и законите.

3. Судот на седницата утврди дека членот 36 од Законот за прекршоците кој е поместен во Глава VII од Законот "Значење на изразите на овој закон" содржи објаснување на законското значење на употребените поими во Законот за прекршоците.

Имено, покрај другото, во оспорениот член од Законот е предвидено дека под поимот физичко лице кое е прекршочно

одговорно се опфатени и физичките лица кои вршат самостојна дејност без притоа посебно да нагласи дека адвокатот како физичко лице е прекршочно одговорен.

Имајќи ја предвид содржината на оспорениот член, како и наводите во иницијативата произлегува дека подносителот на иницијативата во суштина бара Судот да ја оцени уставноста на член 36 од Законот за прекршоците не затоа што содржи норма која е несогласна со Уставот, туку затоа што не содржи норма за која тој смета дека треба да биде содржана.

Оттука, тргнувајќи од надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија, Судот оцени дека барањето во иницијативата излегува надвор од рамките на неговата надлежност, па согласно член 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија утврди дека постојат процесни пречки за постапување по барањето и одлучи како во точката 1 а) од ова решение.

4. Судот, понатаму утврди дека по предметот У.бр.134/2002 со Одлука од 22 јануари, покрај другите, го укинал член 38 од Законот за адвокатурата.

Со оглед на тоа што оспорениот член 38 од Законот за адвокатурата е укинат со одлука на Уставниот суд и тој не е во правниот поредок, Судот согласно член 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија утврди дека постојат процесни пречки за постапување по барањето и одлучи како во точката 1 б) од ова решение.

5. По однос на наводите во иницијативата со која се бара Судот да ја оцени уставноста и законитоста на решенијата на Основниот суд Скопје I - Скопје, решението на Основниот суд Скопје II - Скопје и изјавата на адвокатот Жарко Бошковски од Скопје, Судот утврди дека тие се поединечни акти и дека тие не се оспоруваат од аспект на заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот за што е надлежен Уставниот суд на Република Македонија.

Со оглед на наведеното, а имајќи во вид дека овие акти не се прописани во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, како и фактот дека Уставниот суд не е инстанционен суд кој ги преиспитува пресудите на судовите донесени во судска постапка, Судот одлучи како во точката 1 в) од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.31/2003)

151.

- Решение за дозвола за остварување на колективно авторско право

- Resolution for permit to realise collective copyright

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на Решението за дозвола за колективно остварување на авторското право на несценски музички дела бр.07-1733/19 од 26 ноември 1998 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.78/1999), донесено од Министерот за култура на Република Македонија.

2. Славе Димитров од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспореното решение било несогласно со Уставот затоа што Министерството за култура го издало на здружение кое немало правен субјективитет.

3. Судот на седницата утврди дека со Решението се дозволува колективно остварување на авторското право на несценски музички дела како: а) облигаторно и б) факултативно и начинот и условите на остварување на овие права, при што упатува на примена на Законот за авторското право и сродните права и други прописи.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија Судот, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот, исто така, ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Со оглед на тоа дека оспореното решение не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот, Судот оцени дека не е надлежен за одлучува, па одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.202/2004)

152.

- Договор за работа од дома

- Job contract for work at home

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Договорот за работа од дома бр.04-6516/1, склучен меѓу работодавецот Македонска радио телевизија претставуван од Генералниот директор Гордана Стошиќ и работникот Јован Булески од Тетово на 16 декември 2003 година.

2. Јован Булески од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот договор за работа од дома не бил во согласност со член 32 од Уставот и членовите 27 и 28 од Законот за работните односи, а кои се однесуваат за условите и начинот за работа од дома.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 14,а согласно членовите 24-а и 24-б од Законот за работните односи и член 18 од Колективниот договор на ЈП Македонска радио телевизија, а согласно Одлуката на Управниот одбор на ЈП Македонска радио телевизија, работодавецот Македонска радио телевизија претставуван од директорот Гордана Стошиќ и работникот Јован Булески е склучен договор за работа од дома.

Со овој договор се уредуваат правата и обврските кои произлегуваат од работниот однос заснован помеѓу работодавецот МРТВ и работникот.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од правните елементи кои го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ

начин и да утврдува права и обврски на неопределен круг на субјекти во правото, Судот утврди дека во конкретниов случај оспорениот акт има карактер на поединечен акт, односно нема карактер на пропис, поради што не може да биде предмет на уставно судска оцена.

Со оглед на тоа што оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот, туку е поединечен акт со кој се уредуваат права и обврски на подносителот на барањето и Македонска радио-телевизија, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.42/2005)

153.

- Правилник за утврдување критериуми, мерила и постапка за доделување на користење на службени станови на воени старешини и цивилни лица во АРМ

- Rulebook for the establishment of criteria, measures and procedure to award for use of official apartments to military officers and civilians in the ARM

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 11, 13 став 2, 16 и 19 од Правилникот за утврдување на критериумите, мерилата и постапката за доделување на користење службени станови на воени старешини и цивилни лица на служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.76/2004, 87/2004 и 19/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 11, 13 став 2, 16 и 19 од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член 11 од Правилникот не бил во согласност со начелото на владеење на правото, со член 51 и со начелото на еднаквост на граѓаните утврдено во Уставот, затоа што структурата на службениот стан што му се доделува на користење на лицето се определувала само според чинот на воениот старешина, односно видот на образованието, а не и врз основа на други дополнителни критериуми.

Со оспорениот член 13 став 2 од Правилникот се повредувале наведените уставни одредби како и одредби од член 136 став 3, а во врска со член 2 и 3 од Законот за општата управна постапка, затоа што со предвидената обврска заинтересираното лице да достави потврда од кога е во служба во Армијата, наместо тој доказ да се прибави по службена должност заинтересираното лице се малтретирало и шиканирало.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека и член 16 од Правилникот не бил во согласност со наведените уставни одредби, со член 183 став 5 од Законот за служба во Армијата и со членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, затоа што со подзаконски прописи не можело да се пропишува приговор како правно средство по кој одлучува комисијата која составува предлог листа на редот на првенство за доделување на користење на службен стан.

Воедно, подносителот смета дека и со оспорениот член 19 од Правилникот се повредувале означените уставни и законски одредби со оглед на тоа што министерот за одбрана без спроведување постапка доделувал стан на користење на командантите на гарнизоните и на воените старешини со генералски чин.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот правилник е донесен врз основа на член 183 став 5 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија во кој се утврдени основни и дополнителни критериуми врз основа на кои се определува редоследот на доделување на користење на службен стан.

Во оспорениот член 11 од Правилникот е утврдена структурата односно големината на станот што може да го добие на користење воениот старешина според чинот односно видот на образованието и должноста што ја извршува цивилното лице.

Во оспорениот член 13 став 2 од Правилникот се предвидени потребните документи што треба да ги достави заинтересираното лице, а кои се однесуваат на тоа од кога е лицето на служба во Армијата, станбениот статус, семејниот статус, материјалната положба и друго.

Понатаму, во Правилникот е утврдено дека по барањата за доделување на станови на користење одлучува Комисијата за доделување на користење на службени станови која изготвува предлог листа.

Според оспорениот член 16 кандидатот поднесува приговор до комисијата во рок од 15 дена од денот на објавувањето на предлог листата, која одлучува по приговорот во рок од 15 дена.

По разгледување на приговорите комисијата утврдува листа на редот на превенство за доделување на станови која се објавува на огласна табла во Министерството за одбрана и во командите на единиците на Армијата во гарнизоните во кои се доделуваат службените станови.

Во оспорениот член 19, пак, од Правилникот е предвидено дека решение за доделување на користење на службен стан на командантите на гарнизоните и на воените старешини со генералски чин, донесува министерот за одбрана без спроведување постапка.

Во натамошната постапка Судот утврди дека со Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за утврдување на критериумите, мерилата и постапката за доделување на користење службени станови на воени старешини и цивилни лица на служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.19/2005) се извршени измени и дополнувања на оспорените членови. Единствено непроменет е оспорениот член 19 од Правилникот.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Според член 32 став 5 од Уставот, правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Со Законот за служба во Армијата на Република Македонија се уредува статусот, правата, должностите и одговорностите на лицата на служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2002, 98/2002 и 25/2003).

Служба во Армијата вршат воени и цивилни лица кои службата ја вршат со засновање на работен однос со Министерството за одбрана, односно тие имаат статус на вработени во Министерството.

Во членот 183 од наведениот закон во главата "Станбено обезбедување" е предвидено дека воен старешина за време на вршење на служба во Армијата има право на користење на службен стан во местото на вршење на службата за што плаќа закупнина.

Имајќи ги предвид наведените одредби наспрема содржината на оспорените одредби од Правилникот, произлегува дека правото на добивање на службен стан и плаќање на закупнина за стан е уредено со закон, а министерот за одбрана како

работодавец на воените старешини и цивилните лица во служба на Армијата ги утврдува критериумите, мерилата и постапката за доделување на користење на службен стан.

Оттука, според мислењето на Судот оспорениот Правилник не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот, со кој се уредуваат прашања од сферата на вршењето на јавната власт, туку е интерен акт со кој во рамките на законот се овозможува спроведување на постапка за доделување на службен стан во сферата на работните односи.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.10/2005)

154.

- Решение за ставање во примена на воспоставениот катастар на недвижности на катастарската општина Кисела Вода I

- Resolution to put into practice the established cadastre of immovable property of the cadastre municipality of Kisela Voda I

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението бр.09-1187/1 за ставање во примена на востановениот катастар на недвижностите на катастарската општина Кисела Вода I - општина Кисела Вода, донесено од Републичката геодетска управа на 18 март 1999 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.17/1999).

2. Општината Сопиште на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението означено во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата со оспореното решение бил повреден членот 30 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.34/1972 и 13/1978), на начин што Републичката геодетска управа сама ги утврдила границите меѓу општината Сопиште и општината Кисела Вода наместо, согласно наведената одредба, тоа да го направи со формирана заедничка комисија од двете општини. Поради ваквиот пропуст дел од КО Сопиште припаднал на КО Кисела Вода. Воедно се појаснува дека општината Сопиште била формирана согласно Законот за територијалната поделба на Република Македонија и определувањето на подрачјата на единиците на локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.49/1996 и 56/1996-исправка). Формирање на мешовита заедничка комисија било предвидено и во членот 27 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр. 27/1986 и 17/1991).

Како втора причина за оспорување на решението се наведува дека законодавецот при донесувањето на Законот за градот Скопје ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2004) ја утврдил границата меѓу двете општини врз основа на оспореното решение, па дел од општината Сопиште означен како КО Кисела Вода И и припаднал на општината Кисела Вода.

Со повикување на содржината на член 17 и 18 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) се наведува дека со донесување на оспореното решение

дошло до промена и нарушување на природната и географска целина на општината Сопиште.

Од наводите содржани во иницијативата и дополнувањето на иницијативата, произлегува дека оспореното решение, посебно се оспорува поради: нарушување на основните права на граѓаните од аспект на избирачкото право, нарушување на правата на граѓаните од територијата на општината Сопиште од областа на комуналните дејности, одземање на дел од територијата на општината Сопиште и одземање на дел од вкупното население и избирачите, економско ослабување на општината и нарушување на уставната положба и правата на општината утврдени со Уставот и закон.

3. Судот на седницата утврди дека Републичката геодетска управа, врз основа на член 80 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, донела Решение за ставање во примена на востановениот катастар на недвижностите на катастарската општина Кисела Вода I – општина Кисела Вода. Во решението е определено дека катастарот на недвижностите ќе се применува од денот на објавувањето на решението во "Службен весник на Република Македонија". Понатаму е определено дека со денот на примената на катастарот на недвижностите престанува да се применува катастарот на земјиштето, востановен според Законот за премер и катастар на земјиштето.

Републичката геодетска управа е претходник на сегашниот Државен завод за геодетски работи.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Согласно член 3 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, катастарот преставува збир на податоци од премерот, бонирањето и катастарското класирање на земјиштето и на утврдените права на недвижностите.

Согласно член 80 од Законот, Државниот завод за геодетски работи донесува решение за примена на востановениот катастар на недвижностите, а решението се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Тргувајќи од содржината на оспореното Решение и содржината на цитираните законски норми, Судот утврди дека истото нема карактер на пропис подобен за уставносудска оцена. Ова од причина што со оспореното Решение тогашната Републичката геодетска управа, исполнувајќи ја законската обрска од членот 80 од Законот обнародува, односно објавува дека обезбедениот збир на податоци за катастарската општина Кисела Вода I – општина Кисела Вода се става во примена. Објавувањето на прописите претставува чин на обнародување на тие акти и нивно ставање на увид на јавноста.

Бидејќи целта на оспорениот акт е да се објави, да се декларира дека е спроведена постапката за премер, катастар и запишување на недвижностите на територијата на катастарската општина Кисела Вода - И, а не да уреди права и обврски за субјектите во правото, по оцена на Судот оспорениот акт нема карактер на пропис.

Од друга страна, оспореното решение ниту со еден негов елемент не упатува дека се однесува на утврдување на границите на општината Сопиште, ниту пак може да се утврди во каква постапка е донесено и дали во постапката што претходела на неговото донесување била почитувана законската процедура за утврдување на спорните меѓуопштински граници.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 27/2005)

155.

- **Ценовник за телекомуникациски услуги**
- **Правилник за претплатнички однос**

- *Pricelist for telecommunications services*
- *Rulebook for subscriber's relation*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Ценовникот за телекомуникациски услуги на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје во делот во кој е утврдена цената на месечната претплата за телефонски приклучок, односно точката 1.3. од Ценовникот донесен во септември 2004 година (пречистен текст).

б) Правилникот за претплатнички однос, донесен од Управниот одбор АД "Македонски телекомуникации" - Скопје на 31 октомври 2000 година, во делот кој се однесува на месечната претплата за телефонски приклучок, односно точката VII-1-в од овој Правилник.

в) Општите услови за засновање претплатнички однос и користење на услугите на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, кои се составен дел на Одлуката бр.30552/1 донесена од Менаџмент колегиумот на АД "Македонски телекомуникации" на 12 јуни 2003 година, во делот кој се однесува на месечната претплата за телефонски приклучок.

2. Велимир Јовановски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата наплатата на месечната претплата по телефонски приклучок, која била предвидена во оспорените акти како самостоен основ за плаќање на телефонските услуги не била во согласност со одредбите на членовите 7 и 8 од Законот за облигационите односи и со членот 56 став 2 од Уставот на Република Македонија. Ова од причини што во конкретниот случај за месечната претплата што се наплатувала како надоместок од секој претплатник корисниците на фиксната телефонија од давателот на услугите не добивале никаква услуга, па оттука таа не претставувала цена на услуга, туку АД "Македонски телекомуникации" истата ја вовело користејќи ја монополската положба на пазарот.

Поради ова, во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените делови од наведените акти и истите да ги укине или поништи.

3. Судот на седницата утврди дека со Решение У.бр.120/2003, У.бр.145/2003 и У.бр.179/2003 од 30 март 2005 ги отфрли иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр. 20692/1 од 24 април 2003 година на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, во делот во кој е утврдена висината на цената на месечната претплата по телефонски приклучок, односно член 1 точка 2 од оваа одлука и

Ценовникот за телекомуникациски услуги на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје во делот во кој е утврдена цената на посебното евидентирање и пресметка на дополнително фактурирање на телекомуникациските услуги во внатрешен и меѓународен телекомуникациски сообраќај во процентуален износ од 2% од износот на дополнително фактурирање, односно точката 1.4.7.7. од овој Ценовник.

Во ова решение, кое е објавено во "Службен весник на Република Македонија" бр.27/2005, Судот изрази став дека означените акти кои се оспоруваа со тие иницијативи ниту според доносителот, ни според нивната содржина и форма не претставуваат прописи во смисла на членот 110 од Уставот на Република Македонија, туку се акти на работење поради што Судот не е надлежен за оценување на нивната согласност со Уставот и со законите.

Судот, исто така, утврди дека со Решение У.бр.204/2004 од 20 април 2005 година ја отфрли иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на точката VII-1-в од Правилникот за претплатнички однос, донесен од Управниот одбор на АД "Македонски телекомуникации" Скопје на 31 октомври 2000 година, затоа што оспорениот акт престанал да важи, поради што постоеле процесни пречки за одлучување по иницијативата. Имено, Судот во постапката по овој предмет утврди дека Правилникот за претплатнички однос престанал да важи со донесување на Одлуката за одобрување на воведување општи услови за засновање претплатнички однос и користење на услуги на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје бр.30552/1 од 12 јуни 2003 година.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето, а според алинеја 2 од истиот член на Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и фактот што Правилникот за претплатнички однос престанал да важи и поради тоа Судот со Решение У.бр.204/2004 од 20 април 2004 година ја отфрлил иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на точката VII-1-в од овој правилник, а не наоѓајќи основи за поинакво одлучување по оваа иницијатива во делот со кој се оспорува оваа точка од Правилникот, Судот утврди дека иницијативата во тој дел треба да се отфрли согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд.

Што се однесува до Ценовникот и Општите услови за засновање претплатнички однос и користење на услугите на АД "Македонски телекомуникации" кои за прв пат се оспоруваат со оваа иницијатива во деловите кои се однесуваат за месечната претплата по телефонски приклучок, Судот утврди дека овие акти, како и Правилникот за претплатнички однос во времето на неговото важење, не претставуваат прописи во смисла на членот 110 од Уставот на Република Македонија ниту според доносителот, ни според нивната содржина. Впрочем, за ваквиот карактер на Ценовникот, Судот се произнесе и во наведеното решение.

Имено, според мислењето на Судот, овие акти не се прописи затоа што не се донесени од орган на државната власт, ниту од организација или институција во вршење на јавни овластувања доверени со закон, туку се донесени од акционерско друштво, конкретно од АД "Македонски телекомуникации". Овие акти не се прописи ниту според нивната содржина затоа што со нив не се уредуваат на општ начин никакви односи, туку АД "Македонски телекомуникации", како што произлегува и од нивниот наслов, ги утврдува цените на своите услуги и општите услови за засновање на претплатнички однос, односно склучување на договор помеѓу АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, како давател на јавни телекомуникациски услуги и претплатниците, како корисници на јавните телекомуникациски услуги што ги дава ова акционерско друштво во рамките на својата дејност која ја врши согласно закон и договорот за концесија склучен меѓу надлежниот орган на државната управа и АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, во кој помеѓу другото е регулирана и месечната претплата, како и начинот на менувањето на нејзината цена.

Оттука, со оглед на тоа што ниту Ценовникот, ни Општите услови за засновање претплатнички однос и користење на услугите на АД "Македонски телекомуникации" не се прописи, туку се акти на работење на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, Судот утврди дека според членот 110 од Уставот не е надлежен да ја оценува согласноста на овие акти во оспорените делови со Уставот и со Законот за облигационите односи, па од тие причини одлучи иницијативата и во делот со кој се оспоруваат овие акти да ја отфрли согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.7/2005)

156.

- Одлука за издвојување сектор за маркетинг на Македонската радио телевизија
- Одлука за издвојување дел од Македонската радио телевизија во кој не се врши основна дејност

- *Decision to separate a marketing sector fo the Macedonian radio and television*
- *Decision to separate a section of the Macedonian radio and television in which no basic activity is performed*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Одлуката за издвојување на Секторот за маркетинг на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија, донесена од Собранието на Република Македонија, а објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.74/2004;

- Одлуката за издвојување на дел од Македонската радио-телевизија во кој не се врши основна дејност, донесена од Управниот одбор на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија на 22 јули 2004 година, а заведена под бр.02-4660/4 од 23 јули 2004 година и

- Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места, донесен од Управниот одбор на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија на 16 ноември 2004 година, а заведен под бр.01-20/6 од 17 ноември 2004 година.

2. Соња Јоксимовиќ-Кораќ и други од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека спротивно на членот 6 од Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска-радио-телевизија ("Службен весник на Република Македонија" бр.6/1998), на членот 3 став 1 точка а) од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, како и на членот 4-а став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" бр.6/2002) со оспорените акти било извршено издвојување на секторот Маркетинг од Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија и негово организирање како посебно правно лице (ДООЕЛ), односно со Правилникот овој сектор бил укинат заедно со сите работни места во него.

Според подносителите на оваа иницијатива согласно наведените законски одредби издвојувањето на дел од ова јавно претпријатие во посебен правен субјект можело да се изврши само за делот што не ја врши основната дејност на јавното претпријатие, а тоа не било случај со ново основаното друштво чија дејност била иста како и на јавното претпријатие.

Освен со наведените законски одредби, оспорените акти биле во спротивност и со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 51 и членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот и затоа во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на нивната уставност и законитост, а потоа и да ги укине.

3. Судот на седницата утврди дека Одлуката за издвојување на Секторот за маркетинг на Јавното претпријатие Македонска радио -телевизија Собранието на Република Македонија ја донело врз основа на член 4-а став 2 од Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1996, 6/2002 и 4/2003).

Според членот 1 од оваа одлука, од Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија се издвојува постојниот организационен дел утврден во членот 2 оддел Б - Заеднички функции на Македонска радио-телевизија точка 8 од Правилникот за организација и систематизација на работните места - Сектор за маркетинг и се организира како друштво со ограничена одговорност.

Според членот 2 од Одлуката, издвоениот дел - Сектор за маркетинг ќе се приватизира преку Агенцијата за приватизација, во согласност со одредбите на Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Според членот 3, оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Во однос на второ оспорената одлука Судот утврди дека Управниот одбор на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија на седницата одржана на 16 ноември 2004 година оваа одлука ја преформулирал како "Предлог за донесување одлука за издвојување на дел од Македонската радио-телевизија во кој не се врши основната дејност", кој што предлог се доставува до основачот - Собранието на Република Македонија. На овој начин според Судот самиот доносител на второ оспорената одлука истата ја ставил вон сила така што таа повеќе и не постои.

4. Според членот 110 алинеите 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, а притоа имајќи ја предвид содржината, односно прашањата на кои се

однесуваат оспорените акти, Судот утврди дека тие не претставуваат прописи во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија и поради тоа Уставниот суд не е надлежен за оценување на нивната согласност со Уставот и со законите во однос на кои се оспоруваат.

Имено, според Судот прво оспорената одлука иако е донесена од Собранието на Република Македонија не претставува пропис со оглед на тоа што не содржи никакви правни норми со кои на општ начин се регулираат определени прашања или односи за неопределен број субјекти, туку со неа Собранието на Република Македонија, во име на Републиката како основач на Јавното претпријатие Македонска радио телевизија, одлучило за идниот статус на одделен дел од ова јавно претпријатие, поради што оваа одлука има карактер на поединечен, односно конкретен, а не на општ акт.

Според Судот, исто така, ниту другите два оспорени акти, а од кои едниот како што е веќе наведено престанал да важи, односно повеќе не постои, не претставуваат прописи, туку се интерни акти, со кои се уредуваат внатрешни прашања во врска со организацијата и работата на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија.

5. Оттука, со оглед на тоа тоа што оспорените акти не се прописи и Судот не е надлежен за оценување на нивната согласност со Уставот и со законите, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.24/2005)

157.

- Правилник за систематизација на работни места

- *Rulebook for systematisation of jobs*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за систематизација на работните места во Министерството за правда бр.01-300/4 од 5 февруари 2001 година.

2. Владо Мицковски од Кичево на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот Правилник бил донесен спротивно на член 7 став 2 алинеја 2 од Законот за државните службеници, бидејќи потребното мислење од Агенцијата за државни службеници било дадено после два дена од донесувањето на Правилникот, а не пред да биде донесен. Ова значело дека Правилникот е ништавон и не можел да произведува правно дејство.

Со вака донесениот Правилник, воедно биле повредени член 8 став 1 алинеја 3 и член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, бидејќи актот произведувал правно дејство пред да биде донесен во законита постапка и без да влезе во правна сила.

Потоа во иницијативата се наведува конкретен пример за престанок на работен однос на лице вработено во Министерството за

правда, кој престанок се заснова на одредбите од оспорениот Правилник и се предлага поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот и негово поништување.

3. Судот на седницата утврди дека Правилникот за систематизација на работните места во Министерството за правда е донесен врз основа на член 49 став 1, член 55 став 1 и член 58 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000) и Уредбата за описот на звањата и соодветноста на работните места со групите и звањата утврдени во Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.93/2000).

Правилникот содржи 34 одредби поделени во следниве тематски целини: основни одредби, раководење со министерството, раководни државни службеници, организациони облици и работни места во министерството по одделни сектори и преодни и завршни одредби. Во одредбите на Правилникот за секое одделно работно место е определен видот на работните обврски што се извршуваат, како и потребниот степен на образование како посебен услов за вработување.

Во членот 34 од Правилникот е определено дека истиот влегува во сила со денот на објавувањето на огласната табла на Министерството за правда и огласната табла на органите во состав, а ќе се објави по добивањето на мислењето од Агенцијата за државни службеници. Правилникот е заведен под бр.01-300/4 од 5 февруари 2001 година.

Агенцијата за државни службеници, согласно член 7 став 2 алинеја 2 од Законот за државните службеници, дала мислење бр.10-112/2 од 2 февруари 2001 година дека оспорениот Правилник е во согласност со одредбите од Законот за државните службеници.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и да утврдува права и обврски на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека во случајот оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба и не е подобен за уставносудска оценка. Имајќи го предвид основот за донесување на оспорениот Правилник и неговата содржина, Судот оцени дека станува збор за интересен акт со кој се систематизираат, односно се определуваат работните места во Министерството за правда.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 4/2005)

158.

**- Одлука за избор на кандидат по објавен оглас
- Јавен оглас за вработување на неопределено време**

- Decision on selection of a candidate upon an announced notice

- Public notice for employment to indefinite time

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Одлука за избор на кандидат по објавен оглас бр.0104-37/5 од 27 април 2005 година донесена од директорот на Затвор Штип со отворено одделение во Струмица - Штип.

б) Јавен оглас за вработување на неопределено време на командир во Службата за обезбедување - 1 извршител, објавен во дневниот весник "Утрински весник" на 4 мај 2005 година.

2. Методија Ѓорѓиев од Штип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорените акти биле повредени членовите 9, 12 и 15 од Законот за работни односи, како и одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа, без да се наведат децидно членовите од Законот. Имено, подносителот смета дека со огласот не било предвидено, ниту е постапено кон извршување на проверка на кандидатите за избор, со цел да се стекне целосен увид во способноста и квалитетот на кандидатите за вршење на работните задачи, како и за да се изврши увид во нивната материјално-финансиска состојба со цел да се почитува начелото на социјална праведност на граѓаните пред Уставот - член 1 и член 35 од Уставот. Подносителот на иницијативата, исто така, наведува дека оспорените акти биле во спротивност и со членовите 9 и 32 од Уставот, без да наведе во што се состои нивната несогласност.

3. Судот на седницата утврди дека Одлуката за избор на кандидат по објавен оглас бр.0104/37/2 од 27 април 2005 година, донесена од директорот на Затвор Штип со отворено одделение во Струмица - Штип, во членот 1 предвидува дека за работно место под реден број 1 "Командир во службата за обезбедување" е избран кандидатот: Дејан Стојан Герасимов од Штип, со адреса на живеење на Ул. "Широк Дол" бр.3г 5/8, роден на 24 октомври 1972 година. Во членот 2 се предвидува дека по конечноста на одлуката избраниот

кандидат ќе добие решение за распоредување и ќе склучи договор за работа. На крајот од Одлуката дадена е правна поука дека незадоволните кандидати, согласно член 144 од Законот за работни односи и член 2 од Општиот колективен договор за нестопанството, како и член 23 од Законот за Владата на Република Македонија, можат да поднесат жалба преку Затворот Штип до Комисијата за решавање во втор степен при Владата на Република Македонија од областа на работните односи во рок од 15 дена од денот на известувањето. Одлуката е доставена до кандидатите и архивата.

Јавниот оглас за вработување на неопределено време на: еден командир во Службата за обезбедување и еден благајник - магационер во Извршно - управна финансиска служба, објавен на 4 мај 2005 година во дневниот весник "Утрински весник" ги содржи податоците за тоа кои општи и посебни услови пријавените кандидати треба да ги исполнуваат, како и тоа кои потребни документи треба да ги достават.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со уставот и законите.

Поаѓајќи од правните елементи кои го определуваат прописот, тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и да утврдува права и обврски на неопределен круг на субјекти во правото. Во случајов оспорената одлука нема карактер на пропис во смисла на уставната одредба и не може да биде предмет на уставносудска оцена.

Имено, од содржината на оспорената одлука произлегува дека со неа се врши избор на кандидат по објавен оглас, кој е поименично наведен во членот 1 од Одлуката. Оспорената одлука по својот карактер и содржина претставува конкретен - поединечен акт, истиот не е пропис и нема основа за мериторна оцена на оспорениот акт.

Оттука, Судот не може да се впушти во анализа на основаноста на наводите истакнати во иницијативата.

Според наведената уставна норма Уставниот суд не е надлежен да одлучува ниту за примената на законите и другите

прописи и да ги оценува активностите и дејствијата на субјектите во правото за начинот на извршувањето и примената на законите и другите прописи.

Имено, од наводите во иницијативата јасно произлегува дека подносителот бара Уставниот суд да ја преиспита примената на прописите со кои се уредува изборот на кандидати за определени работни места во државните органи и органите на државната управа, конкретно во случајов преку оценка на активностите и дејствијата на Затвор Штип со отворено одделение во Струмица - Штип во спроведувањето на постапката за избор на кандидати за определени работни места по објавениот оглас од 4 мај 2005 година, за што Судот не е надлежен да одлучува.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од оценката дека оспорената одлука нема карактер на пропис, а истовремено Судот не е надлежен да ја преиспитува примената на прописите од страна на државните органи, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.93/2005)

159.

- Правилник за внатрешна организација и систематизација на Водостопанското претпријатие "Брегалница"- Кочани и
- Одлука за засновање на работен однос на неопределено време на Драгица Петрова од Кочани.

- *Rulebook for internal organisation and systematisation of the water supply enterprise "Bregalnica"- Kočani and*
 - *Decision on employment to indefinite time for Dragica Petrova from Kočani.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Правилникот за внатрешна организација и систематизација во Водостопанското претпријатие "Брегалница" - Кочани, донесен од Одборот на корисници на вода на 14 април 2005 година и

б) Одлуката за засновање на работен однос на неопределено време на Драгица Петрова на работно место - референт за кадровски работи и човечки ресурси во Водостопанското претпријатие "Брегалница" - Кочани од 30 април 2005 година.

2. Тања Ефимова од Кочани на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста и законитоста на актите означени под а) и б) во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот правилник за систематизација не бил согласен со закон и бил спротивен на Уставот, затоа што работното место референт за кадровски работи и

човечки ресурси го условувал со виша, а не висока стручна спрема, како последица на што со оспорената одлука на ова работно место била примена кандидатката Драгица Петрова, а не подносителката на иницијативата.

3. Судот на седницата утврди дека со Правилникот за организација и систематизација во Водостопанското претпријатие "Брегалница" - Кочани се уредуваат и систематизираат работите и задачите кои се вршат во организационите единици на претпријатието и се уредуваат посебните услови потребни за вршење на работите и работните задачи на работните места.

Судот, исто така, утврди дека со оспорената одлука Одборот за корисници на вода, од пријавените кандидати на огласот за пополнување на работно место: референт за кадровски работи и човечки ресурси во Водостопанското претпријатие "Брегалница" - Кочани ја примил Драгица Петрова од Кочани.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Со оглед на тоа што Правилникот за систематизација на Водостопанското претпријатие "Брегалница" - Кочани, не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот, односно претставува интересен акт на внатрешна организација за работењето на Претпријатието, а оспорената одлука за прием во работен однос на неопределено време е поединечен акт, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува за нивната уставност и законитост.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.196/2005)

**2. Акти кои еднаш биле пред оценка на Судот
(res iudicata)**

**2. Acts that have already been assessed by the Court
(res iudicata)**

160.

- Закон за парнична постапка

- *Law on Legal Procedure*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста на член 141 став 2 од Законот за парничната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1998 и 44/2002).

2. Пано Димитровски и Борислав Петровски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на член 141 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативите оспорениот член не бил во согласност со Уставот, Законот за судовите и Законот за судските такси.

Со Уставот и наведените закони, а и со самиот Закон за парничната постапка, судовите биле определени како единствени вршители на судската власт кои врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, како самостојни и независни државни органи ја обезбедуваат примената на правото и заштита на човековите слободи и права и тоа со непристрасно применување на правото без оглед на положбата и својството на странките (чл. 1, 2 и 3 од Законот за судовите).

На граѓаните, според членовите 5, 6 и 7 од Законот за судовите им се гарантирала судска заштита и притоа секој имал право на еднаков пристап пред судовите во заштита на неговите права и правно засновани интереси и никому не можело да му биде ограничен пристапот пред судовите поради недостаток на материјални средства.

Законот за судски такси бил уште попрецизен и уште повеќе им ја доближувал и ја овозможувал судската заштита одредувајќи дека недоволно платената или неплатената такса не го задржува текот на судската постапка.

Со опстојување на одредбата од член 141 став 2 од Законот за парничната постапка се оневозможувало и спречувало судовите да ги штитат слободите и правата на човекот и граѓанинот и правото на другите правни субјекти и покрај тоа што на сите нив им се гарантирала судска заштита. Со оваа одредба, исто така, се ограничувало правото на граѓаните на еднаков пристап пред судовите во заштита на нивните права и тоа токму поради недостаток на материјални средства.

3. Судот на седницата утврди дека во член 141 став 2 од Законот за парничната постапка е предвидено дека: "Судот нема да постапува по тужба, ниту да преземе друго дејствие за кое не е платена судска такса".

4. Судот, исто така, утврди дека ја оценувал уставноста на оспорената одредба и по предметот У.бр.221/1998 и У.бр.10/1999 со Решение од 24 февруари 1999 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 141 став 2 од Законот за парничната постапка, а по предметите У.бр.52/1999, У.бр.110/1999, У.бр.118/2001 и У.бр.63/2003 ги отфрлил иницијативите за оценување на уставноста на оспорениот член со образложение дека Судот ја

оценувал уставноста на наведениот член и притоа не наоѓа основ за поинакво одлучување.

Имено, во ова решение Судот изрази став дека со оглед на фактот што обврската за плаќање на судски такси е востановена со Законот за судски такси, со оспорената одредба не се создава нееднаквост на граѓаните по основ на нивната имотна состојба при остварувањето и заштитата на со Устав утврдените слободи и права пред судовите, затоа што оваа одредба според својата формулација и нормативна содржина е единствена за сите граѓани и односот на судот спрема сите граѓани кои не ја платиле судската такса за тужба или друго дејствие што треба да го презема судот, без оглед на нивната имотна состојба.

Судот, притоа, ги имаше предвид и условите и начинот на ослободување од плаќање на судски такси во случај кога странката не е во состојба да ги плати, со што се обезбедува достапноста на судската заштита независно од материјалната состојба на граѓаните, поради што оценил дека членот 141 став 2 од Законот за парнична постапка не е во несогласност со Уставот.

Судот, исто така, ги имаше предвид и решенијата по предметите У.бр.52/1999, 110/1999 У.бр.118/2001 и У.бр.63/2003 со кои ги отфрлил иницијативите, за поведување постапка за оценување уставноста на оспорениот член.

5. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата, помеѓу другото, и ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

6. Со оглед на тоа што Судот веќе одлучувал за уставноста на оспорениот член, а по повод поднесените иницијативи не наоѓа основ за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумовски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.20/2004)

161.

- Закон за градот Скопје

- *Law on the City of Skopje*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за градот Скопје ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2004).

2. Ефтим Манев пратеник во Собранието на Република Македонија на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорениот закон не бил во согласност со член 117 од Уставот. Членовите 115 и 117 од Уставот на Република Македонија локалната самоуправа ја регулирале на начин што градот Скопје се третираше како целина на единица на локална самоуправа, а останатата територија на Република Македонија се организираше во општини во чии граници припаѓале градови и некои населени места - села или предградија на поголеми градови. Смеслата на Уставот за градот Скопје била организирање на локална самоуправа на градот Скопје, а не како што било наведено во Законот градот Скопје да го сочинуваат десет општини во чии граници влегувале и повеќе од педесет села. Уставот, градот Скопје го дефинираше како посебна единица на локалната самоуправа како град Скопје, а не како единица на локална самоуправа со села, полиња, планини, пасишта и друго. Ваквата

правна регулатива отстапувала од Уставот и повеќе личела на здружени општини и така како што била поставена имало двостепеност на локална самоуправа на градот Скопје, а според уставната регулатива локалната самоуправа била едностепена.

3. Судот на седницата утврди дека Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.195/2004 од 29 декември 2004 година не поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за градот Скопје.

Судот утврди дека Законот за градот Скопје е донесен врз основа на член 117 став 1 од Уставот, според кој градот Скопје е посебна единица на локална самоуправа чија организација се уредува со закон. Притоа, Судот оцени дека Уставот не се впушта во регулирањето на прашањата во врска со организацијата на градот Скопје, туку недвосмислено упатува овие прашања да се уредат со закон, со што препуштил регулирањето на сите прашања од оваа област да биде во исклучива надлежност на Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Републиката.

4. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што Уставниот суд ја оценуваше уставноста на Законот за градот Скопје и не поведе постапка, а нема основи за поинакво одлучување Судот одлучи да ја отфрли иницијативата.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.218/2004)

162.

- Правилник за плати, надоместоци и други лични примања во АД за осигурување и реосигурување "Кјуби Македонија"

- Bookrule on salaries, compensations and other personal incomes in the stock company for insurance and re-insurance "Qbe Macedonia"

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 71 и 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 16, 17 и 18 од Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за плати, надоместоци и други лични примања на Акционерското друштво за осигурување и реосигурување "Кјуби Македонија" - Скопје, донесен од Управниот одбор под бр.0202-2027/1-1 од 30 април 2003 година.

2. Митко Вампирџиев, Снежана Раванска, Ристо Стојков и Ѓорѓе Тодоров, сите од Струмица, преку нивниот полномошник Тања Дедејска, адвокат од Струмица, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата со одредбите од оспорениот Правилник се утврдувале помалку права од оние кои на работниците им биле загарантирани со Законот за работните односи, Општиот колективен договор за стопанство на Република Македонија, Колективниот договор на финансиските организации во Република Македонија и Колективниот договор на АД за осигурување и

реосигурување "Кјуби Македонија" - Скопје. Имено, остварувањето на правата на вработените и нивната положба согласно член 32 од Уставот се уредуваат со закон и колективен договор и според Законот за работните односи, работникот правото на плата го остварува во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и колективен договор.

Со оспорениот акт, според наводите во иницијативата, не можеле да се утврдуваат помалку права од оние кои им се загарантирани со Колективниот договор на ниво на работодавец, Колективниот договор за финансиски организации во Република Македонија и Општиот колективен договор на стопанството. Имено, со оспорениот акт на агентите им се одредува фиксна основна плата од 7000,00 денари, а согласно Колективниот договор на АДОР "Кјуби Македонија" - Скопје, а во врска со објавените податоци од Републичкиот завод за статистика основната плата се движи околу 20.000 денари која, пак, има можност да се менува со порастот на трошоците за живот. Согласно колективните договори му е загарантирана основната плата на работникот на ниво на гранка. Со овластувањето од оспорените одредби работодавецот им исплаќал многу помалку основна плата на работниците отколку што со Колективните договори бил обврзан со што се зголемувал капиталот на фирмата.

Поради изнесените аргументи, подносителите на иницијативата предлагаат Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените одредби од Правилникот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 16 од оспорениот акт платата на агентот се утврдува и исплаќа месечно. Платата на агентот се утврдува согласно земената провизија од наплатената премија во текот на месецот за која се врши исплата на платата, а од полисите кои ги продал агентот. Провизијата се пресметува со примена на утврдените провизиски стапки и врз основа на елементи за дефинирање на примена на истите, а кои се донесуваат од страна на Управниот одбор и се составен дел на овој Правилник.

Според член 17 од Правилникот, доколку агентот во месецот за кој се пресметува платата оствари заработка во износ помал од 7.000,00 денари, а притоа отсутува од работното место по било кој основ, за тој месец му се утврдува минимална основна плата во износ од 7.000,00 денари.

Во член 18 е предвидено кога агентот не бил на работа во дел од работните денови во месецот, основната плата од 7.000,00 денари се утврдува сразмерно само за деновите во кои тој бил на работа. Доколку заработката за тој месец му е помала од вака утврдената плата, му се исплатува вака пресметаната основна плата.

4. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основа за поинакво одлучување.

Целината на сега оспорениот правилник заедно со сега оспорените одредби била предмет на оценување, од Уставниот суд по иницијатива од друг подносител и со решение У.бр.102/2003 од 11 февруари 2004 година Уставниот суд ја отфрлил иницијативата бидејќи утврдил дека оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на членот 110 алинеја 2 од Уставот, односно истиот е од интересен карактер, поради што и Уставниот суд не е надлежен за оценување на неговата согласност со Уставот и законите.

Оттука, бидејќи оспорениот акт веќе бил предмет на оценување пред Уставниот суд, а во конкретниот случај нема основи за поинакво одлучување, Судот одлучи поднесената иницијатива врз основа на наведената деловничка одредба, да ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумовски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.222/2004)

163.

- Закон за облигационите односи

- *Law on Obligations*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 449 став 2 од Законот за облигационите односи ("Службен весник на Република Македонија" бр. 18/2001, 4/2002 и 5/2003).

2. Владимир Стефановски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, преку цитирање и интерперетација на повеќе одредби од Законот за облигационите односи, во иницијативата најпрво се укажува на почитување на принципот на слободна волја на страните учесници во поименично наведени видови договори, што не било случај со оспорената одредба којашто содржела ограничување на слободната волја на страните при определувањето на висината на надоместокот за направена адвокатска услуга.

Во иницијативата, исто така, се цитираат и интерпретираат одредби од Законот за адвокатурата и Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите со цел да се укаже дека и во овие одредби е почитувана слободната волја на страните при договарањето на висината на наградата и трошоците,

како и начинот и средствата за плаќање, што не било случај со оспорената одредба.

Според подносителот на иницијативата, преку ограничувањето на адвокатот - налогопримачот за себе да договори учество во поделбата на износот, досуден на неговиот клиент, адвокатите, според нивната општествена положба предвидена во Уставот, се ставале во нерамноправна положба по однос на останатите граѓани, што било во директна спротивност со член 9 од Уставот.

Понатаму се наведува дека сега оспорената одредба потекнувала од социјалистички политички систем и истата била идентична со одредбата од Законот за облигационите односи што престанал да важи, и како таква повеќе не можела да егзистира во услови на пазарно стопанство.

Членот 55 став 2 од Уставот ја утврдувал еднаквата правна положба на сите субјекти на пазарот, а ставот 3 од истата одредба содржел децидни причини поради кои можело да дојде до ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото, меѓутоа оспорената одредба ги ставала адвокатите во нерамноправна положба и немало основ за ограничување на нивните права заради одбраната на Република Македонија, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Преку анализа на Договорот за застапување, за кој се посочува дека е прифатен во сите земји каде што има пазарно стопанство и прифатена "модерна европска адвокатура", се образлагаат предностите на ваквиот вид на договори за договорните страни, како и можните начини за слободно договарање на висината и начинот на надоместокот за дадената адвокатска услуга.

Подносителот на иницијативата врз основа на наведените причини предлага Судот да ја укине или поништи оспорената одредба, како спротивна на закон, односно Устав.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на членот 449 став 1 од Законот за облигационите односи, спорно право може да биде предмет на договор за продажба.

Според содржината на оспорениот став 2 од член 449 од Законот, ништовен е договорот со кој адвокат или некој друг

налогопримач би купил спорно право чиешто остварување му е доверено, или би договорил за себе учество во поделбата на износот досуден на неговиот налогодавец.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Во конкретниот случај Судот утврди дека по повод иницијатива на Димитрија Атанасовски од Скопје, која содржи слични наводи како предметната иницијатива, донел Решение У.бр.53/2003 од 30 април 2003 година, со кое не повел постапка за оценување на уставноста на член 449 став 2 од Законот за облигациони односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/2001, 4/2002 и 5/2003).

Според Судот, определбата на законската одредба за ништовност на договор за купување на спорно право, се однесува на адвокатите или други налогопримачи, во случај кога на истите им е доверено остварувањето на спорно право. Имено, својството и улогата на наведените лица при вршењето на адвокатската дејност и вршењето на правото, признато во правниот поредок, во рамките на нивната професија мора да се движи во нормирани рамки. Според Судот, нормирање од страна на законодавецот на конкретниот облигационен однос со оспорената законска одредба, на начин што не се дозволува продажба на спорно право и за таквата продажба се пропишува ништовност на договорот за купување, преставува директно ставање во функција на начелото на совесност и чесност пропишано во членот 5 од Законот, според кое во засновањето на облигационите односи и остварувањето на правата и обврските од тие односи учесниците се должни да се придржуваат кон начелото на совесност и чесност.

Имено, спорното право е она право за кое се води судски спор или за кое постои оспорување на неговиот обем, или вистинитост и таквото право изразува спротиставени интереси на повеќе учесници во еден правен однос. Заинтересираните лица за

решавање на спорното право можат да го доверат остварувањето на тоа право на адвокати или други налогопримачи. Доколку овластените лица на кои им е доверено остварувањето на спорното право излезат од рамките на вршењето на правната помош и со правна работа за себе земаат лично учество за работите внатре во односот на спорното право, преку договор за купување или во поделбата на износот досуден на нивниот налогодавец, се доведува во прашање заштитата од недозволено користење на правната положба на адвокатите или други налогопримачи и постои можност од злоупотреба на правото.

Оттаму, Судот заклучил дека со оспорената законска одредба адвокатите и другите налогопримачи не се ставаат во нееднаква положба со останатите граѓани поради тоа што не им се дозволува купување на спорно право и со оспорената одредба не им се ограничува слободата на пазарот и претприемништвото. Ова особено поради тоа што токму со содржината на оспорената одредба од Законот се афирмира владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Врз основа на изнесената аргументација, Судот во постапката по предметот У.бр.53/2003 утврдил дека за оспорената одредба од Законот не може основано да се постави прашањето за несогласност со членот 9 и членот 55 од Уставот.

5. Бидејќи оспорениот член веќе бил предмет на оценување пред Уставниот суд на Република Македонија, а во конкретниот случај нема основи за поинакво одлучување, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумовски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.221/2004)

164.

- Општ колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност

- General collective agreement for public services, public enterprises, state bodies, bodies of local self-government and other legal entities performing a non-economic activity

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 56 став 5 алинеја 3 од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.39/1994, 30/1996, 47/2000 и 73/2001).

2. Ферит Фејзулаху и Камил Кита, двајцата од Гостивар и Енвер Мурати и Ајдари Селман, двајцата од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата оспорената одредба од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност, била во спротивност со член 9 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

Имено, оспорениот член создавал нееднаквост, односно дискриминација меѓу работниците на работа во Скопје, кои живееле во Скопје каде имало локален сообраќај над 2 км. и на кои им биле

надоместени патните трошоци во целост во однос на работниците кои доаѓале на работа во Скопје од другите градови на Република Македонија, а кои правеле поголеми патни трошоци од утврдениот износ од 900 денари. Со ненадоместувањето на реалните патни трошоци на вработените кои користат јавен сообраќај над 2 км., како што предвидува оспорениот член од колективниот договор подносителите на иницијативата сметаат дека истиот член од Општиот колективен договор е противуставен, односно спротивен конкретно на членот 9 од Уставот.

Поради наведеното, во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на член 56 став 5 алинеја 3 од Општиот колективен договор, а потоа и да го поништи.

3. Судот на седницата утврди дека во член 56 став 5 алинеја 3 од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност е предвидено дека: "Покрај другите примања од ставот 3 на овој член на работникот му се исплатува и надоместок за трошоци за превоз во локалниот јавен сообраќај до и од работа над 2 км., или во случај кога нема организиран превоз".

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд меѓу другото одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на прописите и колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување.

Оспорената одредба од колективниот договор од страна на Уставниот суд на Република Македонија, била предмет на оценување по однос на нејзината согласност со одредбите на Уставот и Судот донесе решение У.бр.29/2000 од 5 април 2000 година, со кое неповеде постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 56 став 5 алинеја 3 од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и други правни лица кои вршат нестопанска дејност.

Судот утврди дека, предвидувањето на определени односи со колективен договор како и обемот на правата зависи од вољата на учесниците во колективното договарање, при што колективниот договор не може да пропише помали права, ниту пак, да ги менува односите утврдени со закон, туку може да разработува односи точно определени со закон како и да уредува права што воопшто не се предмет на законско регулирање.

Според тоа поаѓајќи од фактот што со колективниот договор регулирањето на определени односи зависи од волјата на учесниците во договарањето за подолг временски период при што со колективниот договор може да се предвидат и поголеми права од оние утврдени со закон, Судот смета дека оспорената одредба со која е предвидено дека надоместок за превоз до и од работа се исплатува во висина на стварните трошоци и за оддалеченост од над 2 км. може да опстојува доколку се создадат материјални можности за исплата. Ова оттаму што законското ограничување на износот на трошоците за превоз во висина од 900,00 денари и над 2,5 км. има свој основ во материјалните можности на државата. Судот оценил дека фактот што во овој период не може да дојде до примена на одредбата од колективниот договор која е поповолна за работникот истата не ја прави несогласна со законот.

Со Решение У.бр.94/2000 од 1 ноември 2000 година, по однос на истата одредба, иницијативата е отфрлена. Во споменатите постапки оспорената одредба била оценувана од аспект на членовите 9 и 32 од Уставот.

Во иницијативата по овој предмет повторно се оспорува согласноста на одредбата од општиот колективен договор по однос на членот 9 од Уставот на Република Македонија.

Имајќи предвид дека оспорената одредба веќе била предмет на оценување пред Уставниот суд на Република Македонија, а не постојат основи за поинакво одлучување, Судот одлучи да ја отфрли иницијативата.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.184/2004)

165.

- Уредба за начинот и постапката за отуѓување на градежното земјиште сопственост на Република Македонија

- Bylaw about the manner and procedure for the transfer of construction land owned by the Republic of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на членовите 2 и 6 од Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежното изградено земјиште сопственост на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2003, 59/2003, 84/ 2003, 20/2004, 43/2004 и 69/2004).

2. Владимир Грековски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одредбите од Уредбата означени во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата најпрво бараше Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 1, член 3 алинеја 1 и член 7 од Уредбата, за со дополнителен поднесок да прецизира дека бара поведување постапка за оценување на законитоста на членовите 2 и 6 од Уредбата.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените одредби биле спротивни на член 13 став 1 и 4 од Законот за градежното земјиште, бидејќи оваа законска одредба се

однесувала само на неизграденото градежно земјиште, а не и на изграденото градежно земјиште.

Инаку, несогласноста на оспорениот член 2 од Уредбата со наведената законска одредба, подносителот на иницијативата ја гледа во повеќекратно наплатување на купопродажна цена за градежното изградено земјиште.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на членот 2 од Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежното изградено земјиште сопственост на Република Македонија, под градежно изградено земјиште во смисла на член 1 од оваа уредба се смета земјиштето кое претставува градежна парцела врз која е изграден - стекнат објект од траен карактер со правен основ, на кое право на користење и неспорно фактичко владение имаат физички и правни лица од член 1 од оваа уредба.

Според содржината на член 6 од Уредбата, градежното неизградено земјиште од член 1 на оваа уредба се отуѓува по пат на непосредно спогодување помеѓу Република Македонија и корисниците на земјиштето-сопственици на објектите изградени врз тоа земјиште.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфли иницијативата ако веќе одлучувал за истата работа, а нема основи за поинакво одлучување.

Според член 13 став 1 од Законот за градежното земјиште, градежното земјиште во сопственост на Република Македонија може да се отуѓи, да се даде под концесија и под закуп. Во став 4 од истата одредба е определено дека начинот и постапката за отуѓување на земјиштето од став 1 на овој член преку јавно наддавање и со непосредна спогодба, давањето под закуп, висината на посебните трошоци на постапките за отуѓување и давањето под закуп, како и висината на надоместокот ги пропишува Владата на Република Македонија.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр. 125/2003 од 8 и 9 октомври 2003 по повод иницијативата на Стојан Стојчевски од Скопје, не поведе постапка за оценување на законитоста на означената уредба. Според подносителот на иницијативата, оспорената уредба не била во согласност со Законот за градежното земјиште, бидејќи била донесена врз основа на член 13 од наведениот закон, а овој член не се однесувал за продажба на државното земјиште што е изградено и доделено на трајно користење. Одредбите од овој член како и членовите 11 до 41 од Законот се однесувале само на градежното земјиште во сопственост на Република Македонија што не е изградено и е во општа употреба.

По повод поднесената иницијатива, Судот заклучил дека по влегување во сила на Законот за градежното земјиште ("Службен весник на Република Македонија" бр. 53/2001 и 97/2001), градежното земјиште од општествена сопственост поминало во сопственост на Република Македонија. Со влегувањето во сила на споменатиот Закон повеќе не се предвидува право на користење на градежно изградено земјиште и во истиот се утврдуваат условите и начинот на трансформација на правото на користење во право на сопственост или во право на долготраен закуп врз градежното земјиште, со тоа што, Уставниот суд со Одлука У.бр.172/2001 од 10 јули 2002 година ги укина членовите 51, 52, 53, 55, 66 став 1 во делот "и условите" и член 67 од Законот.

Во постапката по споменатата иницијатива за Судот не беше спорно дека Република Македонија, како сопственик и на ова земјиште, е слободна да ги определува условите и начинот на отуѓување од државна во приватна или друг вид сопственост. Тоа, пак, под кои услови и на кој начин и во каков вид постапка државата, како сопственик на ова земјиште, ќе го отуѓува е, исто така, нејзино право. Во рамките на ова нејзино право државата, со Законот за градежното земјиште се одлучила градежното земјиште на кое постои право на користење да го отуѓува под услови и постапка на т.н. трансформација на правото на користење во право на сопственост. Притоа, по донесувањето на интервентната Одлука на Уставниот суд како единствен член во кој се утврдени условите, начинот и постапката за отуѓување на градежното земјиште сопственост на Република Македонија остана членот 13 од Законот (со исклучок на членот 50 кој се однесува за отуѓување, односно трансформацијата на правото на користење на поранешните сопственици). По однос на споменатата одредба, Судот сметал дека нема никакви пречки овој член од Законот да важи и да се применува и на отуѓувањето на

изграденото градежно земјиште во сопственост на Република Македонија на кое физичките и правните лица стекнале право на користење, како затечена состојба.

Имајќи го предвид посебното овластување утврдено во членот 13 став 4 од Законот за градежното земјиште, Судот сметаше дека Владата на Република Македонија има право со свој пропис, каков што во конкретниот случај била оспорената уредба, да го уреди начинот, постапката и цената на отуѓувањето и на градежното изградено земјиште на кое физичките и правните лица се стекнале со право на користење, а за кое не беше спорно дека е земјиште во сопственост на Република Македонија.

Судот утврдил дека според оспорената уредба предмет на отуѓување може да биде само градежно изградено земјиште во сопственост на Република Македонија на кое физичките и домашните правни лица стекнале право на користење и дека отуѓувањето на ова земјиште се однесува само на сопствениците на објекти од траен карактер стекнати со правен основ - корисници на градежното изградено земјиште кои за правото на користење на земјиштето не платиле надомест, а не за оние кои платиле надомест. Притоа, самата Уредба не го третира прашањето во врска со основот по кој овие корисници го стекнале правото на користење на градежното изградено земјиште и дали тие своевременно имале или немале обврска за плаќање на надомест за стекнување на ова право. Во овој поглед единствено е битно дека според Уредбата сите корисници - сопственици на објекти кои сметаат дека имаат обврска за плаќање на овој надомест, а не го платиле, можат да поднесат барање до надлежниот орган (Министерството за финансии - Управа за имотно-правни работи) за отуѓување (купување) на градежното изградено земјиште на кое е изграден нивниот објект. Ова значи дека отуѓувањето на градежното изградено земјиште во сопственост на Републиката се заснова врз принципот на доброволност и идејата на Уредбата во крајна линија е да овозможи секој корисник по сопствено наоѓање да процени, односно да се определи дали ќе го купи или не ова земјиште. Судот заклучил дека Владата на Република Македонија, пропишувајќи дека градежното изградено земјиште во сопственост на Република Македонија на кое физичките и правните лица стекнале право на користење, а за кое не платиле надомест, се отуѓува врз основа на договор склучен по пат на непосредна спогодба и по цена утврдена во Прегледот кој е составен дел на Уредбата, не го надминала овластувањето утврдено во член 13 став 4 од Законот и дека со оспорената уредба, всушност, се врши разработување на

наведените законски одредби, а во функција на нивно извршување што е, пак, во согласност и со членот 36 став 2 од Законот за Владата на Република Македонија.

5. Со оглед на тоа што веќе е одлучувано за согласноста на Уредбата во целина со член 13 став 1 и 4 од Законот за градежното земјиште, а со тоа и за согласноста на сега оспорените член 2 и член 6 од Уредбата, а нема основи за поинакво одлучување, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.54/2004)

166.

- Посебни правила од јавно правен карактер за државните службеници во однос на вработените во стопанството

- Special rules of public legal character for civil servants in respect of the employees in the economy

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 и 3 од Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 85/2003, 17/2004 и 69/2004).

2. Раде Настоски од Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата одредбата од член 35 став 3 не била во согласност со член 9, 32 и 51 од Уставот, затоа што како основа за пресметување на работното искуство не преставува целокупната плата на државниот службеник, туку како основица се земал само делот од платата, односно само степенот на образованието.

Со таквиот начин на пресметување односно на вреднување на работното искуство само во зависност од степенот на образованието според подносителот на иницијативата се создавала ситуација на урамниловка без притоа да се води сметка за работните задачи кои ги врши државниот службеник, на кој начин се создавала нееднаквост меѓу граѓаните државни службеници и другите вработени во Републиката.

По однос на член 35 став 1 од Законот подносителот не наведува од кој причини истиот го оспорува.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 35 став 1 од Законот за државните службеници е предвидено дека со основната плата која се исплатува на државниот службеник се обезбедува вреднување на соодветниот степен на образование утврден со актот за систематизација за работните места, а за работното место на кое тој е распореден и работно искуство.

Во ставот 2 на овој член е предвидено дека степенот на образование утврден за соодветната група во согласност со член 6 став 6 на овој закон се вреднува и тоа за I група високо образование 200 бодови, II група високо образование 200 бодови, III група вишо образование 150 бодови и средно образование 100 бода.

Во оспорениот став 3 е предвидено дека работното искуство на државниот службеник се вреднува во износ од 0,5% од делот на основната плата со кој се вреднува степенот на образованието за соодветната група, за секоја започната година работен стаж, а најмногу до 20%.

4. Судот, исто така, утврди дека оспорениот член 35 став 3 бил предмет на оцена пред Уставниот суд и со Решение У.бр.121/2004 од 15 декември 2004 година не повел постапка за оценување на неговата уставност.

Имено, во наведеното решение Судот изразил став дека Законот за државните службеници предвидел посебни правила од јавно правен карактер кои се разликуваат од оние што важат за вработените во стопанството на кои се применува Законот за работните односи.

5. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај Уставниот суд го оценувал оспорениот член 35 став 3 кој бил оспорен од истите причини како и во оваа иницијатива, а при тоа не наоѓа основ за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

Воедно Судот оцени дека треба да се отфрли иницијативата и во однос на член 35 став 1 од Законот со оглед на тоа што подносителот на иницијативата не ги навел причините за неговото оспорување.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.165/2004)

167.

- Детален урбанистички план за дел од МЗ III-та МУБ (УЕ 18, 19) и дел од МЗ Бајрам Шабани (дел од УЕ 11) во град Куманово

- Detailed urban plan for a section of the local community III-ta MUB (UE 18, 19) and a section of the local community Bajram Šabani (section of UE 11) in the city of Kumanovo

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од МЗ III-та МУБ (УЕ 18, 19) и дел од МЗ Бајрам Шабани (дел од УЕ 11) во град Куманово бр.02-12296 донесена од Собранието на општина Куманово на 7 декември 1990 година ("Службен гласник на општина Куманово" бр.9/1990).

2. Душко Ристовски и група граѓани од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука не била во согласност со Законот за системот на просторното и урбанистичкото планирање, затоа што пред изработка на планот за овој простор не била извршена инвентаризација на лице место, не била извршена анкета меѓу жителите на улицата "Ангел Мицковски - Дуцо"; еден од проектантите кој бил изработувач на планот, а живеел на истата улица ја злоупотребил својата положба и извршил одземање на просторот кој бил предвиден за улица и го припоил кон сопствениот двор и не е извршена ревизија на планот согласно член 20 од Законот.

Оттаму, подносителите на иницијативата сметаат дека со самото донесување на Законот и неизвршување на ревизија донесената одлука е ништовна и по неа не може да се врши реализација на донесен детален урбанистички план.

Подносителите на иницијативата, исто така, сметаат дека оспорената одлука не била во согласност и со член 36 од Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

Со оглед на наведеното, подносителите на иницијативата сметаат дека Судот треба да издаде временна мерка за запирање на реализација на Деталниот урбанистички план на Ул. "Ангел Мицковски - Дуцо" III МУБ и да не дозволи никакво проширување на дворни места за сметка на уличен простор.

3. Судот на седницата утврди дека во член 1 од оспорената одлука е предвидено дека се донесува Детален урбанистички план за дел од МЗ III МУБ (УЕ 18, 19) и дел од МЗ "Бајрам Шабани" (дел од УЕ 11) во град Куманово.

Во член 2 од одлуката е предвидено дека планот содржи: наменски план, катен план - хоризонтална проекција (парцелација, катност, максимални проценти на изграденост на парцели; сообраќајно решение со план на хоризонтална и вертикална сигнализација на уличната мрежа, хортикулурен план, одредби за примена на планот, техничко образложение на планот, детален нивелмански план на уличната мрежа со вклопување на белези, елаборат за заштита, документација на планот (извод од Основниот урбанистички план, ажуриран геодетски ситуационен план) инвентаризација на опфатот, како и информација на Нацрт-Деталниот урбанистички план.

Во член 3 од Одлуката е предвидено кој го потпишува планот и дека тој се чува во Секретаријатот за урбанизам, комунално станбени работи и заштита на човековата околина при Собранието на општина Куманово.

Во член 4 од Одлуката е регулирано прашањето на нејзиното влегување во сила и објавувањето.

4. Во натамошната постапка Судот утврди дека со Решение У.бр.191/1991 од 29 јануари 1992 година Уставниот суд на Република Македонија не повел постапка за оценување на законитоста на Деталниот урбанистички план за дел од III-та МУБ (УЕ 18 и

19) и дел од Месната заедница "Бајрам Шабани" (дел од УЕ 11) во град Куманово, донесен од Собранието на општина Куманово на 7 декември 1990 година.

Во врска со оспорениот Детален урбанистички план Судот утврдил дека нацртот на Деталниот урбанистички план бил ставен на јавен увид и по него била одржана јавна расправа на која граѓаните дале забелешки.

5. Според член 28 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај Уставниот суд ја оценувал оспорената одлука за донесување на детален урбанистички план во однос на тоа дали нацрт планот бил ставен на јавен увид и по него била одржана јавна расправа што е еден од наводите и во оваа иницијатива, а притоа не наоѓа основ за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Што се однесува до наводите во иницијативата дека еден од проектантите при проектирање на планот ја злоупотребил својата положба и извршил припојување на дел од улицата кон своето дворно место; пред изработка на планот не е извршена инвентаризација на лице место; планот по истекот на 5 години не е ревидиран и дека при неговото донесување не биле почитувани стандардите и нормативите за планирање на просторот, Судот утврди дека тоа се прашања за кои Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува, поради што оцени дека и по однос на овој дел од наводите истата треба да се отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2003)

168.

- Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежното изградено земјиште сопственост на Република Македонија

- Bylaw on the manner and procedure for transfer of construction land built owned by the Republic of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежното изградено земјиште сопственост на Република Македонија во целина и посебно оспорените член 1, 3 и 7 од Уредбата ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2003, 59/2003, 84/ 2003, 20/2004, 43/2004 и 69/2004).

2. Мирослав Грчев од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Уредбата во целина и посебно оспорените одредби означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Владата на Република Македонија врз основа на членот 13 став 1 и 4 од Законот за градежното земјиште можела да го пропише само начинот и постапката за отуѓување на земјиштето сопственост на Република Македонија, но не и да дефинира кои физички и правни лица се стекнуваат со право да го отуѓат земјиштето во сопственост на Република Македонија.

Од друга страна членот 49 од Законот за градежното земјиште определувал трансформација на правото на користење во право на сопственост, поради што во оспорените одредби од Уредбата немале законски основ за отуѓување на градежното изградено земјиште.

По однос на оспорениот член 3 од Уредбата се наведува дека определувал кои граѓани можат, а кои не можат да го откупат од Република Македонија градежното земјиште што го користат, што можело да преставува само законска материја. Имено, оваа материја била уредена со членовите 50,51,52 и 55 од Законот за градежното земјиште по однос на кои одредби Уставниот суд донел интервентна одлука, но сега со оспорениот член 3, исто како и во укинатите одредби од Законот се вршело определување на граѓани што можат и граѓани што не можат да го откупат земјиштето, во зависност од тоа дали за земјиштето бил платен или не бил платен надоместок за правото на користење.

Одредбата ги делела граѓаните на оние што платиле и оние што не платиле надоместок за правото на користење, меѓутоа во правниот систем на Република Македонија не постоела можност да се добие одобрение за градба и изградениот имот да се запише во катастарските книги без да се докаже дека за земјиштето е платен надоместок за користење. Оттаму, оспорената одредба ги делела граѓаните на оние на кои Владата на Република Македонија им издала потврда за платен надоместок и граѓани на кои не им издала таква потврда, односно на граѓани кои ги купиле објектите и не биле во состојба да се здобијат со таква потврда.

Членот 7 од Уредбата се оспорува од причина што, според подносителот на иницијативата со него се вршела евазија на правниот систем на Република Македонија од причини што условите за стекнување на право на сопственост и обврската за плаќање на надоместок за користење на земјиштето според Уставот се уредуваат со закон, а оспорената одредба тоа прашање го оставала на арбитражната проценка на граѓаните.

3. Судот на седницата утврди дека со Решение У.бр.125/2003 од 8 и 9 октомври 2003 година не поведе постапка за оценување на законитоста на Уредбата означена во точката 1 од ова решение. Судот, исто така, утврди дека причините за оспорување на Уредбата во наведената постапка се идентични со причините од предметната иницијатива, како и дека во постапката по предметот

Судот дал одговор на сите прашања што се покренуваат во иницијативата предмет на оцена во оваа постапка.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфли иницијативата ако веќе одлучувал за истата работа, а нема основи за поинакво одлучување.

5. Со оглед на тоа што Судот веќе одлучувал за согласноста на Уредбата во целина и членовите 1, 3 и 7 со член 13 став 1 и 4 од Законот за градежното земјиште, а не наоѓа основи за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.109/2004)

169.

- Програма за дополнување на Програмата за изградба, продажба и одржување на становите во сопственост на Република Македонија

- Programme for supplementing the Programme for Construction, Sale and Maintenance of flats owned by the Republic of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Програмата за дополнување на Програмата за изградба, продажба и одржување на становите во сопственост на Република Македонија за 2002 година ("Службен весник на РМ" бр.73/2002).

2. Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената програма не била согласна со Уставот и со закон, затоа што со неа се правела дискриминација меѓу функционерите што користат стан под закуп во сопственост на Република Македонија во однос на другите корисници на овој вид станови и дека со предвидувањето можност функционерите да ги откупуваат службените станови всушност исчезнувала категоријата на службени станови.

3. Судот на седницата утврди дека со Решение У.бр.47/2003 од 5 март 2003 година повел постапка за оценување на уставноста и законитоста на Програмата за дополнување на Програмата за изградба, продажба и одржување на становите во сопственост на Република Македонија за 2002 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.73/2002) и ги запрел од извршување поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената програма.

Подоцна, со Решение У.бр.47/2003 од 14 мај 2003 година, Судот ја запрел постапката за оценување на уставноста и законитоста на Програмата за дополнување на Програмата за изградба, продажба и одржување на становите во сопственост на Република Македонија за 2002 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.73/2002), затоа што оваа програма се однесувала за 2002 година, односно престанала да важи, а Судот оценил дека нема основи за оценување на нејзината уставност и законитост во време на важењето.

4. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што Судот веќе одлучувал за истата, а нема основи за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.133/2003)

170.

- Одлука за измени и дополнувања на ДУП за втора станбена единица во Тетово

- Decision on changes and supplements to DUP for second housing unit in Tetovo

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 и 17 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на измени и дополнувања на дел од Деталниот урбанистички план за втора станбена заедница во Тетово, бр.07-838/6 од 7 август 2002 година

("Службен гласник на општина Тетово" бр.5/2002), донесена од Советот на општина Тетово.

2. Минир Реџа, Вјолца Реџа, Бафти Реџа, Сулејман Реџа, Ракип Реџа, Сабрије Реџа, Агрон Реџа, Абдурахман Реџа, Абдурахим Реџа и Шурафет Реџа, сите од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, постапката за донесување на измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план за втората станбена заедница во Тетово, била водена незаконито и спротивно на Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистичките планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002). Ова поради тоа што во постапката не биле земени во предвид забелешките на подносителите на иницијативата кои ги поднеле на јавната анкета по нацрт планот, а кои се однесувале на неправилно испланираниот простор на дел од нивното дворно место кое во површина од 70 м² било предвидено за соседната градежна парцела изградена со бесправен објект, со цел негова легализација и остварување на имотните интереси на други лица. Поради тоа, со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената Одлука и да донесе привремена мерка со која ќе се забрани примената на урбанистичкиот план.

3. Судот на седницата утврди дека со Решение на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.159/2002 од 2 април 2003 година постапувајќи по поднесена иницијатива на Минир Реџа и Бафти Реџа од Тетово, кои и сега се едни од подносителите на иницијативата, било одлучено да не се поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на измени и дополнувања на дел од Деталниот урбанистички план за втора станбена заедница во Тетово, бр.07-838/6 од 7 август 2002 година ("Службен гласник на општина Тетово" бр.5/2002). При одлучувањето по овој предмет Судот ја оценувал законитоста на оспорената Одлука од аспект на постапката за нејзино донесување согласно одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање и утврдил дека истата била спроведена согласно со закон, а во однос на оспорувањето на нејзината согласност со Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за

донесување на урбанистичките планови, утврдил дека не е надлежен да одлучува за нивната меѓусебна согласност.

4. Врз основа на наводите изнесени во иницијативата, Судот утврди дека оспорената Одлука донесена од Советот на општина Тетово, веќе била предмет на уставно судска оцена и со Решение на Судот У.бр.159/2002 од 2 април 2002 година не била поведена постапка за оценување на нејзината законитост, а во случајов се оспорува од истите причини за кои Судот го донесол наведеното решение.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата во случај ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорената одлука била предмет на одлучување пред овој Суд, согласно наведената деловничка одредба се одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.35/2005)

171.

- Одлука за услови и постапка за прием во членство на Сојузот на здруженија на пензионерите на Македонија

- Decision on the conditions and procedure for membership in the Union of associations of retired people of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 2

и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 4 од Одлуката за условите и постапката за прием во членство на Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија на ново основани здруженија на пензионери, бр.48/2004, донесена од Собранието на Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија на седницата одржана на 1 март 2004 година.

2. Здружението на граѓани пензионери "Вардар" - Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 4 од одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот член од Одлуката бил во спротивност со одредбите на Статутот на Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија, затоа што во Статутот не било предвидено ограничување на здруженијата на пензионери да се здружуваат во Сојузот на пензионерите на Македонија, а такво ограничување се предвидувало со оспорениот член од Одлуката.

Освен тоа, овој член од Одлуката не бил во согласност ниту со членот 72 од Законот за здруженијата на граѓани и фондацииите, во кој, исто така, не било предвидено никакво ограничување на правото на здруженијата да се здружуваат во сојузи.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека со овој член од Одлуката се правела дискриминација меѓу граѓаните по основ на социјално потекло и политичко и верско уверување што било во спротивност со членот 9 од Уставот.

Подносителот на иницијативата се повикува и на членот 20 од Уставот во кој на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, како и

слободно да основаат здруженија и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Поради наведеното, во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот член од Одлуката.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 4 од Одлуката во Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија не може да биде примено ново основано здружение на старосни и семејни пензионери доколку такво постои на подрачјето на единицата на локалната самоуправа (општина).

Судот на седницата, исто така, утврди дека оспорениот член на Одлуката веќе бил предмет на оценување по повод иницијатива поднесена од граѓанин од Гостивар. Судот со Решение У.бр.212/2004 од 16 февруари 2005 година ја отфрлил оваа иницијатива затоа што утврдил дека не е надлежен да одлучува по барањето, со оглед на тоа што согласно член 110 алинеја 7 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија ја оценува само уставноста (а не и законитоста) на програмите и статутите на здруженијата на граѓаните, а не и на одлуките и на другите акти на овие здруженија.

4. Согласно член 110 алинеја 7 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните.

Според член 28 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и тоа дека во конкретниот случај се бара оценување на уставноста и законитоста на членот 4 од Одлуката за условите и постапката за прием во членство на Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија на ново основани здруженија на пензионери за кој што Судот веќе еднаш одлучувал, а ненаоѓајќи основ за поинакво одлучување по оваа иницијатива, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.1/2005)

172.

- Закон за парнична постапка

- *Law on Legal Procedure*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 141 став 2 од Законот за парничната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1998 и 44/2002).

2. Миливој Мицевски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 141 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од Законот за парнична постапка не била во согласност со Уставот, Законот за судовите, Законот за судските такси и со одредби од самиот Закон за парничната постапка. Имено, со оспорената законска одредба било предвидено дека судот нема да постапува по тужба,

ниту да преземе друго дејствие за кои не е платена судска такса, меѓутоа со тоа се ограничувале слободите и правата на човекот и граѓанинот кои можеле да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот и ограничувањето не можело да биде дискриминаторско по основ на имотната положба, согласно членот 54 став 1 и 3 од Уставот. Потоа, со законите било определено дека секој имал право на законито, непристрасно, чесно и во разумен рок судење и никому не можело да му биде ограничен пристапот пред судовите поради недостиг на материјални средства, а недоволно платената или неплатена такса не го задржувала текот на судската постапка. Исто така, со членот 1 од Законот за парничната постапка како предмет на уредување со овој закон биле определени само правилата на постапката врз основа на кои судот расправал и одлучувал во споровите, а не било предвидено уредување на прашање за плаќање на судските такси, кое е уредено со друг закон, па оттука оспорената одредба била во спротивност со наведените закони и со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во член 141 став 2 од Законот за парничната постапка е предвидено дека судот нема да постапува по тужба, ниту да преземе друго дејствие за кои не е платена судска такса.

4. Судот, исто така утврди дека ја оценувал уставноста на оспорената одредба и со Решение У.бр.221/1998 и У.бр.10/1999 од 24 февруари 1999 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 141 став 2 од Законот за парничната постапка, а по предметите У.бр.52/1999, У.бр.110/1999, У.бр.118/2001, У.бр.63/2003 и У.бр.20/2004, ги отфрлил иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста на оспорениот член со образложение дека Судот ја оценувал неговата уставност и притоа не нашол основ за поинакво одлучување.

Со решението за неповедување на постапка Судот изразил став дека со оглед на фактот што обврската за плаќање на судски такси е востановена со Законот за судски такси, со оспорената одредба не се создавала нееднаквост на граѓаните по основ на нивната имотна состојба при остварувањето и заштитата на со Устав утврдените слободи и права пред судовите, затоа што оваа одредба според својата формулација и нормативна содржина е единствена за сите граѓани како и односот на судот кон сите граѓани кои не ја платиле судската такса за тужба или друго дејствие што треба да го презема судот, без оглед на нивната имотна положба.

Судот, исто така ги имал предвид и условите и начинот на ослободување од плаќање на судски такси во случај кога странката не е во состојба да ги плати, со што се обезбедувала достапноста на судската заштита независно од материјалната состојба на граѓаните, поради што оценил дека членот 141 став 2 од Законот за парничната постапка не е во несогласност со Уставот.

5. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

6. Со оглед на тоа што Судот веќе одлучувал за уставноста на оспорениот член, а по повод поднесената иницијатива не наоѓа основ за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.6/2005)

173.

- Одлука за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово

- Decision on adopting a General Urban Plan of the city of Tetovo

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово, бр.07-430/3 од 16 април 2003 година ("Службен гласник на град Тетово" бр.3/2003), донесена од Советот на општина Тетово на седницата одржана на 16 април 2003 година.

2. Фаузи Касами од Тетово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била спротивна на Законот за денационализација од причини што за време траење на постапката во смисла на членот 72 од овој закон генералниот урбанистички план не можел да се менува со оглед на тоа што на овој начин се оневозможувала неговата примена, а барателите за денационализација на имот се доведувале во нерамноправна положба, бидејќи на некои ќе им се уважувале барањата, а на други поради измени на планот ќе им биле одбиени.

Во контекст на наведеното, подносителот на иницијативата се повикува и на одредбата од членот 10 на Законот за денационализација која што според неговото мислење се однесува на случаи во моментот кога овој закон влегол во сила, па и од тие причини урбанистичките планови не можеле да се менуваат по влегувањето во сила на овој закон.

Инаку, непосреден повод и причина за поднесување на иницијативата е тоа што нејзиниот подносител до надлежниот орган поднел барање за денационализација на земјиштето на КП.бр.5777 на КО-Тетово. Додека постапката била во тек, Советот на општина Тетово ја донел оспорената одлука со која го изменил Генералниот урбанистички план така што на оваа парцела се предвидувала изградба на објект за основно училиште што е од јавен интерес, поради што означената парцела не можела да биде предмет на денационализација, односно се оневозможувало нејзиното враќање во сопственост на предлагачот.

3. Судот на седницата утврди дека под бројот и датата наведени во иницијативата е донесена Одлука за усвојување на Генерален урбанистички план на град Тетово, а не Одлука за изменување на овој план, како што се наведува во иницијативата. Од тие причини како оспорен акт Судот ја сметаше Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Од увидот во оспорената одлука Судот утврди дека таа има само 3 члена, од кои во членот 1 се утврдува дека се усвојува Генералниот урбанистички план на град Тетово.

Според членот 2 од Одлуката, составен дел на оваа одлука е техничката документација изработена од јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови Скопје со тех. бр.01/03 од 1 јануари 2003 година и техничката документација со тех. бр.24/94, изработена од страна на АД "Комунапроект" - Тетово, кои не се објавуваат. Две копии остануваат во општината, а едно копие се доставува до Министерството за транспорт и врски ПЕ - Тетово.

Според членот 3, оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово".

Од текстуалниот дел на Генералниот урбанистички план за град Тетово е видно дека за идните потреби на образованието се предвидени три нови основни училишта од кои едно во блок се презема од претходниот Основен урбанистички план, додека за другите две се предвидени две нови локации и тоа: едното на локација на поранешниот сточен пазар во Мала Речица, а другото на локација во непосредна близина на новиот градски стадион. Исто така, и во Графичкиот дел од Генералниот план во кој е планирана намената на земјиштето, е предвидена зона за јавни објекти во чии рамки се и објектите за основно образование. Оваа зона зафаќа вкупно 95,21 ха.

4. Судот на седницата, исто така, утврди дека сега оспорената одлука е оценувана во предметот У.бр.205/2004. Во постапката по наведениот предмет оваа одлука е оценувана од аспект на нејзината согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање и притоа Судот со Решение У.бр.205/2004 од 16 и 17 март 2005 година не поведе постапка за оценување на нејзината согласност со овој закон од причини што утврди дека истата е донесена согласно постапката за донесување на генерален урбанистички план пропишана со Законот за просторно и

урбанистичко планирање. Имено, Судот во таа постапка утврди дека по Нацртот на Генералниот урбанистички план на град Тетово е спроведена стручна расправа и извршена стручна ревизија, а на Предлогот на планот е дадена согласност од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот.

5. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Со оглед на тоа што во конкретниот предмет подносителот на иницијативата законитоста на оспорената одлука ја доведува под сомнение од аспект на членовите 10 и 72 од пречистениот текст на Законот за денационализација, а поврзано со овој закон и со начелото на еднаквост на граѓаните, Судот во постапката по овој предмет ги имаше предвид означените одредби од овој закон.

Во членот 9 од Законот, односно член 10 од пречистениот текст на Законот ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2000), на кој се повикува подносителот на иницијативата, е утврдено дека не се враќа во сопственост поради постоење на јавен интерес, а се дава надомест, меѓу другото, и за неизградено градежно земјиште на кое според урбанистичкиот план е предвидена изградба на објекти од точките 1 и 2 на овој член и на други објекти од јавен интерес.

Во членот 64 став 1 од Законот, кој соодветствува на членот 72 од пречистениот текст на Законот, на кој, исто така, се повикува подносителот на иницијативата, е утврдено дека со денот на влегувањето во сила на овој закон не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски на барателот. Според ставот 2 на овој член од Законот, правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.

Од содржината на членовите 9 и 64, односно 10 и 72 од пречистениот текст на Законот, според Судот не произлегува забрана за просторно и урбанистичко планирање, односно за донесување или измена на урбанистички планови по влегувањето во сила на овој закон, како што смета подносителот на иницијативата. Ова од

причина што генералниот урбанистички план, како и другите планови утврдени во Законот за просторно и урбанистичко планирање, по својот карактер и содржина не претставува акт, односно правно дело во смисла на членот 64 од Законот за денационализација со кој се врши располагање со градежното земјиште, што според овој член од Законот по неговото влегување во сила не е дозволено. Исто така, постапката за донесување и изменување на урбанистичките планови и постапката за враќање на имотот кој е предмет на денационализација согласно Законот за денационализација се две суштински различни постапки и една со друга не се исклучуваат, ниту пак Законот упатува на тоа.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, како и фактот дека Законот за денационализација воопшто не уредува прашања во врска со постапката за донесување на просторни и урбанистички планови со кои се врши планирање на просторот во смисла на обезбедување порамномерен просторен развој, рационално уредување и користење на просторот, како и услови за хумано живеење и работа на граѓаните, Судот утврди дека овој закон е ирелевантен за оценување на законитоста на оспорената одлука од аспект на постапката во која таа е донесена, па од тие причини и не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Законот за денационализација, во однос на кој се оспорува со оваа иницијатива.

Меѓутоа, со оглед на тоа што Судот веќе ја оценувал законитоста на оспорената одлука во однос на Законот за просторно и урбанистичко планирање и со Решение У.бр.205/2004 од 16 и 17 март 2005 година не повел постапка за оценување на нејзината согласност со тој закон, а не наоѓајќи основи за поинакво одлучување по оваа иницијатива, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.25/2005)

174.

- Закон за пензиско и инвалидско осигурување (член 17)

- Law on Pension and Disability Insurance (Article 17)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеи 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2005 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005).

2. Душан Андоновски од Стар Дојран, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со предвидувањето осигуреникот да стекне старосна пензија кога ќе наполни 64 години (маж), односно 62 години (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж, осигуреникот кој немал таков стаж бил ставен во нееднаква положба во однос на другите осигуреници. Ова од причина што средствата што се уплатувале во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, се уплатувале со цел кога работникот ќе наполни одредена возраст да се стекне со право на пензија и биле сопственост на оној работник во чие име се уплатувани во Фондот. Од тие причини согласно членот 30 од Уставот на Република Македонија, сопственик на тој паричен износ бил работникот, а со нивното неисплаќање (доколку немал 15 години работен стаж) се повредувало правото на сопственост.

Исто така, со иницијативата се предлага Судот да го задолжи Собранието на Република Македонија со закон да го уреди ова прашање.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, осигуреникот кој не наполнил пензиски стаж од 20 години стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 65 години живот (маж), односно 63 години (жена) и најмалку 15 години стаж на осигурување.

Исто така, Судот утврди дека членот 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување бил предмет на оцена при што Судот не повел постапка за оценување на неговата уставност.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување.

Со оглед на тоа што членот 17 бил предмет на оцена, а не наоѓа основи за поинакво одлучување, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Што се однесува до предлогот во иницијативата, Судот да го задолжи Собранието на Република Македонија да донесе закон кој ќе содржи одредби какви што подносителот на иницијативата смета дека треба да бидат содржани, Судот оцени дека предлогот излегува ндвор од неговите уставни надлежности, што е и дополнителен основ иницијативата согласно член 28 алинеја 3 да биде отфрлена.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.224/2004)

175.

- Закон за семејство (член 94-г став 4 точка 7)

- Law on the Family (Article 94-d paragraph 4 item 7)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 94-г став 4 точка 7 од Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената законска одредба се повредувал членот 53 од Уставот на Република Македонија, затоа што согласно овој член од Уставот само адвокатурата, како специјална, професионална, самостојна и

независна јавна служба можела да обезбедува правна помош, а не и други органи и организации, а во конкретниот случај ниту центарот за социјална работа кој што со оспорената одредба во определени случаи е овластен за давање правна помош и за застапување.

Со оглед на тоа што со оспорената законска одредба на центарот за социјална работа му се давала улога како на адвокатурата, подносителот на иницијативата смета дека со неа, освен членот 53 од Уставот, се повредувал и член 8 став 1 алинеја 3, како и членот 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорената законска одредба давањето секаков вид на правна помош и застапување е една од мерките на заштита што ги презема центарот за социјална работа секогаш кога има сознанија дека во семејството постои семејно насилство.

Судот на седницата, исто така, утврди дека со Решение У.бр.133/2004 од 9 февруари 2005 година не повел постапка за оценување на уставноста на повеќе одредби од Законот за семејството, меѓу кои и на членот 94-г став 4 точка 7, која одредба се оспорува и со оваа иницијатива. Во постапката по наведениот предмет оваа законска одредба заедно со другите одредби на член 94-г, како и на други членови од Законот, била оценувана од аспект на нејзината согласност со членовите 25, 35, 40 став 1, 50 став 1 и 98 став 1 и 2 од Уставот, во однос на кои членови била оспорувана и нејзината уставност.

Имено, според подносителите на тогаш поднесената иницијатива, со оваа и со другите одредби од Законот со кои центарот за социјална работа е овластен секогаш кога има сознанија дека во семејството се нарушени семејните односи или има семејно насилство сам или по барање на член на семејството да презема определени мерки за заштита на семејството и лицата кои се жртва на семејното насилство, било повредено правото на граѓанинот сам да се повикува на заштита на слободите и правата пред судовите во постапка заснована врз начелото на приоритет и итност, со оглед на тоа што со Законот било одредено граѓанинот ова право да го остварува исклучиво преку центарот за социјална работа.

Во однос на оспорената и другите одредби од Законот, во постапката по предметот У.бр.133/2004 Судот оценил дека мерките и активностите што со овие одредби од Законот се утврдени да ги

презема центарот за социјална работа се во интерес на детето, како и во интерес на спречување на семејно насилство и тие мерки во никој случај не значат ограничување на правото на судска заштита утврдено во членот 50 од Уставот. Имено, според мислењето на Судот интенцијата на законодавецот со оспорените одредби не била да го ограничи првото на странката да поднесува предлози до судот во случај на семејно насилство, туку во насока центарот секогаш да биде запознаен со насилството во семејството и да презема соодветни превентивни и други мерки.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да ја оценува уставноста на законите со Уставот.

Според членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што во конкретниот предмет подносителот на иницијативата уставноста на оспорената законска одредба ја доведува под сомнение од аспект на членот 53 од Уставот, а поврзано со овој член и со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 51 од Уставот, Судот во постапката по овој предмет ги имаше предвид означените уставни одредби.

Така, според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени во овој член од Уставот.

Членовите 51 и 53 од Уставот, во однос на кои, исто така, се оспорува уставноста на членот 94-г став 4 точка 7 од Законот, се поместени во делот на Уставот што се однесува на гаранциите на слободите и правата на човекот и граѓанинот.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Согласно член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Имајќи предвид дека со Уставот адвокатурата е дефинирана како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон произлегува дека законодавецот има право со закон да утврди под кои услови и во кои случаи адвокатурата обезбедува правна помош, а исто така со закон да утврди под кои услови и во кои случаи правна помош може да обезбедуваат и други лица, односно субјекти.

Согласно ваквото уставно овластување, во конкретниот случај законодавецот во оспорената одредба од Законот утврдил дека центарот за социјална работа, покрај другите мерки за заштита на жртвата од семејно насилство, кога извршител на ова насилство е некое од лицата утврдени во членот 94-в од Законот (брачен или вонбрачен другар, поранешен брачен или вонбрачен другар, лицето кое живее или живеело во заедница со лицето жртва на семејното насилство и др.), може да дава секаков вид на правна помош, вклучувајќи го и застапувањето на жртвите на семејното насилство во постапките пред органите, институциите и судовите.

Меѓутоа, давањето на правна помош и застапувањето на лицата жртви на семејното насилство од страна на центарот за социјална работа што според членот 94-г став 4 од Законот е само една од мерките кои центарот ги презема во функција на заштита на овие лица, не ја исклучува можноста некои од нив правна помош и застапување да побараат и од адвокат доколку за тоа сами се определат.

Оттука, со оглед на тоа што со Уставот не е утврдено исклучиво право на адвокатурата да обезбедува правна помош, туку законодавецот може со закон да утврди под определени услови и во определени случаи правна помош да обезбедуваат и други лица, односно субјекти, Судот оцени дека со оспорената законска одредба не се загрозува положбата на адвокатурата утврдена во членот 53 од Уставот, ниту се повредува членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, па затоа и не се постави прашањето за нејзината согласност со овие членови од Уставот.

5. Имајќи го предвид наведеното, како и фактот што оспорената законска одредба веќе била предмет на уставно судска оценка и Судот со Решение У.бр.133/2004 од 9 февруари 2005 година не повел постапка за оценување на нејзината согласност со Уставот, а не наоѓајќи основи за поинакво одлучување по оваа иницијатива,

согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.58/2005)

176.

- Решение на Министерството за финансии - Управа за јавни приходи-Скопје

- Resolution of the Ministry of Finance – Public Incomes Directorate-Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Решението У.П.бр.16-0015/12828 од 13 март 1997 година, донесено од Министерството за финансии - Управа за јавни приходи - Дирекција - Одделение Скопје.

2. Љубомир Павловски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата со свој допис го известува Судот за примената на Законот за даноците на имот од страна на Управата за јавни приходи - Дирекција - Одделение Скопје и бара Уставниот суд да ја оцени постапката на Управата за јавни приходи по однос на донесувањето на оспореното решение.

Во претходната постапка со писмо Р.бр.30/2005 од 21 март 2005 година од подносителот на иницијативата е побарано да ја дополни иницијативата согласно членот 15 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Подносителот на иницијативата поднесе дополнување на иницијативата од 25 март 2005 година во кое наведува дека не се согласува и го оспорува решението на Управата за јавни приходи Уп.бр.16-0015/1282 од 13 март 1997 година, прилог број 7 на претходниот поднесок и решенијата заклучно со 2004 година.

Причините за неговото оспорување се следните:

а) Данокот на стан за 1996 година во износ од 712,80 денари и надоместокот во износ 356,40 денари се собрани и прикажани како данок во износ од 1.069,20 денари.

Уставниот суд на Република Македонија со своја одлука објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.5/1997 година, го укинал членот 37 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и надоместокот кој се плаќаше во 1996 година.

б) Вредноста на станот во износ од 1.425.600,00 денари која Управата за јавни приходи ја определил во 1994 година, по три години ја зголемил на 2.138.400,00 денари, за да одговора на износот од 1.069,20 денари, данок кој се пресметувал според даночните стапки наведени во членот 5 од Законот за даноците на имот.

Според наведениот закон, вредноста на имотот (станот) била определена во годината на настанување на даночната обврска, како даночна основа и е определен данок во износ од 713,00 денари.

Во иницијативата понатаму се наведува дека е апсурдно по три години да се зголеми вредноста на станот и даночната основа, за да се зголеми износот на данокот.

в) Во другите општини, конкретно Струга, одлуката на Уставниот суд на Република Македонија со која се укинува членот 37 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, се почитувала и надоместокот не се пресметувал.

Решенијата на општина Струга, донесени за плаќање на данокот на имот за 1995, 1996 и 1997 година подносителот на иницијативата ги приложува кон овој поднесок.

Со решението на Управата за јавни приходи Уп.бр.16-0015/12828 од 13 март 1997 година, во кое данокот и надоместокот се собрани и прикажани како данок, не се почитувала одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, а со двојно зголемената вредност на станот по три години, се повредувал Законот за даноците на имот во кој е пропишано дека пазарната вредност на недвижниот имот е вредност на имотот која може да се постигне во слободниот промет во моментот на настанување на даночната обврска, а тоа било 1994 година.

Врз основа на изнесеното од Уставниот суд се бара да ја оцени постапката на Управата за јавни приходи Скопје, затоа што не ја почитувала одлуката на Уставниот суд на Република Македонија за укинување на членот 37 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, а други општини ја почитувале и затоа што не се почитувал Законот за даноците на имот при определување на пазарната вредност на станот и даночната основа.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 28 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994, 71/1996, 54/2000 и 24/2003) Министерството за финансии - Управа за јавни приходи - Дирекција - Одделение во Скопје, донело решение со кое на даночниот обврзник Љубомир Павловски со ЕМБГ 1409939450156 од Скопје на Ул. "Народен Фронт" бр.21/4/11 се задолжува со данок на имот за 1997 година во износ од 1069,00 денари, кој се уплатува на жиро сметка 40100-846-033-133. Данокот на имот се плаќа во рок од 15 дена од доставувањето на решението или во еднакви тримесечни рати кои стасуваат за наплата во средината на секое тримесечие. На износот на данокот што нема да се плати во овој рок се пресметува камата од 0,3% дневно. Жалбата не ја одлага наплатата на утврдениот данок.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за

согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со оглед на тоа што оспореното решение не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку конкретен управен акт со кој на подносителот на иницијативата му била определена даночна обврска, Судот утврди дека иницијативата треба да се отфрли поради ненадлежност на Судот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.60/2005)

177.

- **Закон за социјална заштита**

- *Law on Social Care*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 2 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 31 став 4 и 5 од Законот за социјалната заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/1997, 16/2000 и 17/2003).

2. Сојузот на телесно инвалидизирани лица на Македонија на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата која е подржана и од Заедницата на инвалидизирани лица на Македонија со член 31 став 4 од Законот за социјалната заштита било утврдено дека: "Висината на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице не може да изнесува помалку од 20%, ниту повеќе од 30% од просечната плата, согласно со член 25 од ставовите 1 и 2 од овој закон".

Со став 5 од член 31 од Законот за социјалната заштита било утврдено дека: "Начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, критериумите за утврдување на висината и висината на износот на ова право со акт ќе ги определи министерот за труд и социјална политика".

Со овие одредби од Законот за социјалната заштита, кои влегоа во сила на 28 март 2003 година, со Законот за изменување и дополнување на Законот за социјална заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.27/2003), всушност била изменета претходната одредба од член 31 став 4 од Законот за социјалната заштита која гласеше "висината на правото на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице изнесува 30% од просечната плата согласно со член 25 ставовите 1 и 2 од овој закон.

Користејќи го ова право министерот за труд и социјална политика донел Правилник за начинот на остварување, критериумите за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице ("Службен весник на Република Македонија" бр.32 од 12 мај 2003 година), со кој корисниците на ова право ги поделил на две категории и висината на надоместокот за првата категорија ја утврдил на 29%, а за втората

категорија на 25% од просечната плата по работник во Република Македонија, остварена во последните три месеци.

Во иницијативата се наведува дека министерот за труд и социјална политика со своја одлука донел нов Правилник за содржина на образецот за издавање наод, оцена и мислење за утврдување на потребата за помош и нега од друго лице, потребната медицинска и друга документација, начинот на остварување, критериумите за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице ("Службен весник на Република Македонија" бр.88/2004), со кој го укинал претходниот правилник и висината на износот на надоместокот за помош и нега од друго лице за корисниците од првата категорија ја намалил на 26%, а за втората категорија на 23% од просечната плата по работник во Република Македонија, остварена во последните три месеци.

Според подносителот на иницијативата основано се поставувало прашањето за уставноста на член 31 став 4 и 5 од Законот за социјалната заштита со кои му било дадено право на министерот за труд и социјална политика да ги утврдува и критериумите за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице затоа што не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 4 и член 34 од Уставот на Република Македонија.

Со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија било утврдено дека една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Со член 34 од Уставот на Република Македонија било утврдено дека граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор.

Со одредбите од член 31 став 4 и 5 од Законот за социјалната заштита биле пренесени овластувања на министерот за труд и социјална политика кои припаѓале на законодавната власт, а не на извршната власт. Со тоа се нарушувал принципот на поделбата на власта. Од друга страна се работи за права од доменот на социјалната сигурност на граѓаните (во случајов граѓани кои поради својата инвалидизираност се особено социјално загроени), а кои според член 34 од Уставот на Република Македонија се регулирале со закон. Со давање право на министерот за труд и социјална политика

да ги утврдува и критериумите за утврдување на висината и висината на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице се нарушувало правото на социјална сигурност, бидејќи министерот можел кога сака и колку сака да го менува тоа право, што било потврдено и во пракса.

Поради наведеното се предлага да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 34 став 4 и 5 од Законот за социјалната заштита и, следствено, да се одлучи и за законитоста на актите на министерот донесени врз основа на тие одредби од законот.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 31 став 4 од Законот за социјална заштита било предвидено дека висината на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице не може да изнесува помалку од 20%, ниту повеќе од 30% од просечната плата, согласно со член 25 ставовите 1 и 2 од овој закон.

Во оспорениот член 31 став 5 од Законот, додека важел било предвидено дека начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, критериумите за утврдување на висината и висината на износот на ова право со акт ќе ги определи министерот за труд и социјална политика.

Судот исто така утврди дека со членот 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за социјална заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.65/2004) оспорениот член 31 став 4 станува став 5, а ставот 5 станува став 6 кој се менува и гласи: министерот ја проопишува содржината на обрасците за издавање на наодот, оцената и мислењето за утврдување на потребата за помош и нега од друго лице, потребната медицинска и друга документација која се приложува кон барањето за остварување на ова право, начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, како и поблиску ги утврдува критериумите за утврдување на висината и висината на износот на ова право согласно со овој закон.

4. Согласно член 28 алинеи 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.157/2004 од 26 јануари 2005 година ја отфрлил иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 31 став 5 (со измените од 1994 година ставот 5 се менува по содржина и станува став 6) од Законот за социјална заштита поради тоа што престанал да важи, Судот утврди дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата и во овој дел согласно членот 28 алинеи 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Имајќи го предвид фактот дека со иницијативата се оспорува и ставот 4 на член 31 од законот (кој со измените од 2004 година станува став 5), произлегува дека всушност сите наводи во иницијативата се однесуваат на ставот 5 од Законот, односно на правото на министерот да ги утврдува критериумите за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, поради што Судот оцени дека согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата се отфрла.

Во иницијативата исто така се бара Судот да одлучи и за законитоста на актите на министерот донесени врз основа на член 31 став 4 и 5 од законот.

Со оглед на тоа што подносителот на иницијативата не ги идентификува актите од министерот што ги оспорува, Судот оцени дека постојат процесни пречки да одлучува по наводите на овој дел од иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

Решението по однос на ставот 4 од член 31 од Законот Судот го донесе со мнозинство гласови. (У.бр.220/2004)

178.

- Закон за превоз во патниот сообраќај

- *Law on Transportation in Passenger's Traffic*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 8 став 1 точка 8 од Законот за превоз во патниот сообраќај ("Службен весник на Република Македонија" бр.68/2004).

2. Стамен Филипков од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 8 став 1 точка 8 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба претставувала облик на ограничување на правата и положбата на граѓаните како последица од осудуваноста за кривични дела, што било познато под поимот "правна последица на осудата". Во иницијативата, исто така, се наведува дека со оглед на тоа што ограничувањето на правото на вршење јавен превоз со оспорената одредба настапува како правна последица на осудата по сила на законот, а не како казна (забрана) што ја изрекувал суд во рамките на видовите на казни, оспорената одредба не била во согласност со член 13 и 14, во врска со член 32 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Според наводите во иницијативата, одредбите од член 13 и 14 на Уставот утврдувале два принципи на казнено-правниот однос, кој се исцрпувал во релацијата казниво дело и судски изречена казна за неговиот сторител и натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состоеле во ограничувањето на правата на граѓаните кои не се допуштени, освен ако тоа не биле изречно утврдено со Уставот (член 54 став 1).

Во прилог на овој став подносителот на иницијативата посочува одлуки на Уставниот суд на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во член 8 став 1 точка 8 од Законот за превоз во патниот сообраќај е предвидено дека лиценца може да добие домашно правно или физичко лице, ако меѓу другите, го исполнува и условот да не е во сила правосилна судска пресуда за кривично дело против имотот, стопанството или безбедноста во јавниот сообраќај.

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Судот утврди дека во конкретниов случај се работи за иницијатива со која се оспорува ист член од Законот и се покренуваат исти прашања кои веќе биле предмет на оценка на Судот кој со решение У.бр.182/2004 од 24 ноември 2004 година, не повел постапка за оценување на уставноста на оспорениот член 8 став 1 точка 8 од Законот за превоз во патниот сообраќај и во кое изразил став дека оспорената одредба не е во несогласност со членовите 13, 14, 32, 51, 54 и 98 од Уставот на Република Македонија.

Оттука, а со оглед на тоа што Судот веќе еднаш одлучувал за истата работа и утврдил отсуство на елементи за неуставност на предметната одредба, а во конкретниов случај не постојат основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети процесните претпоставки за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.70/2005)

179.

**- Закон за внатрешни работи
- Правилник за вршење на работите на Дирекцијата
за безбедност и контраразузнавање**

*- Law on Internal Affairs
- Rulebook for performing the tasks of the Directorate for
Security and Counterintelligence*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 74 став 1 точка 2 од Законот за внатрешни работи ("Службен весник на Република Македонија" бр.19/1995, 55/1997, 38/2002, 33/2003 и 19/2004) и

б) уставноста и законноста на Правилникот за вршење на работите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање ("Службен весник на Република Македонија" бр.48/1998).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законноста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека според член 74 став 1 точка 2 од Законот за внатрешни работи, министерот имал овластување да донесе подзаконски прописи за вршењето на работите на Дирекцијата. Врз основа на оваа одредба министерот за внатрешни работи го донел Правилникот за вршење на работите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање.

Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија било и владеењето на правото.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите морале да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој бил должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 5 од Уставот, Владата на Република Македонија донесувала уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 96 од Уставот било предвидено дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршеле самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа биле одговорни пред Владата.

Меѓутоа, во оспорената законска одредба не биле определени основите и рамките за овој подзаконски пропис, со што се повредувале напред наведените уставни одредби.

Според член 56 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, со правилник се утврдувале и се разработувале одделни одредби на законите и други прописи за нивно извршување.

Во иницијативата понатаму се наведува дека од оспорената законска одредба не можело да се заклучи кои одредби од Законот за внатрешни работи требало да се утврдат и разработуваат со подзаконскиот пропис, а министерот за внатрешни работи не бил овластен со Законот за внатрешни работи со подзаконски пропис да го уредува предметот и методологијата на извршувањето на работите од делокругот на надлежностите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање, како и начинот на создавање и водење на документација и евиденција во вршењето на работите, како што тоа било предвидено во општата одредба на член 1 од оспорениот Правилник.

Според подносителот на иницијативата ова произлегувало од одредбите на членовите 13-16 од Законот за внатрешни работи. Тоа, со други зборови значело, дека оспорениот Правилник не бил во согласност ниту со овие законски одредби.

Врз основа на изнесеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 74 став 1 точка 2 од Законот за внатрешни работи и уставноста и законитоста на Правилникот за вршење на работите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 74 став 1 точка 2 од Законот за внатрешни работи се овластува министерот да донесе подзаконски прописи за вршење на работите на Дирекцијата.

Со оспорениот Правилник за вршење на работите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање се уредуваат предметот и методологијата на извршувањето на работите од делокругот на надлежностите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање како и начинот на создавање и водење на документација и евиденција во вршењето на работите.

Во членот 2 од Правилникот е утврдено дека Дирекцијата во својата работа обезбедува податоци и документира разузнавачка, терористичка или друга организирана нелегална дејност, насочена кон загрозување или насилно уривање на уставното уредување на Република Македонија.

Во вториот дел од Правилникот се утврдени оперативните средства и методи во методологијата на работа на Дирекцијата .

Во третиот дел од Правилникот се утврдени оперативните модели во методологијата на работа на Дирекцијата.

Во четвртиот дел е утврдена оперативната документација и евиденција во Дирекцијата, а во петтиот дел преодните и завршните одредби.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорената одредба од член 74 од Законот била предмет на оценување во Уставниот суд на Република Македонија кој со Решение У.бр.229/1997 од 18 март 1998 година одлучил да не поведе постапка за оценување на уставноста на член 74 од Законот за внатрешни работи, Судот утврди дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Со наведеното решение Уставниот суд на Република Македонија ја оценувал и уставноста на член 15 став 1 од Законот за внатрешни работи, според кој министерот се овластува да донесува "акт за организација и работа", и изразил став дека овластувањето на министерот, во горенаведените рамки, да донесува акт за организација и работа на Дирекцијата, не излегува надвор од уставните рамки. Таквото гледиште произлегува од самиот карактер на актот што е овластен да го донесе министерот. Имено, таквиот акт е внатрешен акт на органот со кој се овозможува ефикасно остварување на работата на органот преку внатрешно организационо структурирање и распределба на работните задачи на работното место и нивно успешно извршување преку нивно групирање и организирање во рамки на соодветните единици во кои тие се извршуваат. Се разбира, таквиот акт на министерот мора да биде во согласност со организацијата и работата утврдена со законот и начелата за внатрешна организација и за работа утврдени од Владата. Актот за организација, работа и систематизација на

работните места, всушност значи конкретизација на начелата за внатрешна организација и за работата на органот.

Врз основа на изнесеното, а имајќи го предвид фактот дека подносителот на иницијативата го оспорува овластувањето на министерот за внатрешни работи, дека тој не е со закон овластен со подзаконски пропис да го уредува вршењето на работите на Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање, Судот утврди дека за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

5. Врз основа на изнесеното и согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.68/2005)

180.

- Правилник за условите, начинот и постапката за издавање на лиценци за вршење на авто-такси превоз во Скопје

- Rulebook for the conditions, manner and procedure for issuing licenses for performing auto-taxi transportation in Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 2 став 1 алинеја 3 од Правилникот за условите, начинот и постапката за издавање лиценци за вршење на авто-такси превоз во град Скопје, донесен од Советот на град Скопје на 27 мај 1999 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.10/1999 и 16/1999).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбата од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената одредба од Правилникот се вршело ограничување на слободите и правата на човекот и граѓанинот кои единствено можеле да бидат ограничени со Уставот на Република Македонија.

Имено, условот за добивање лиценца за вршење авто - такси превоз на патниците во градот Скопје кој бил предвиден во оспорената одредба од Правилникот, а кој предвидувал превозникот да не е осудуван за кривично дело загрозување на безбедноста на сообраќајот и против достоинството на личноста и моралот, немал основ во Законот за превоз во патниот сообраќај, па поради тоа со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одредба од Правилникот.

3. Судот на седницата утврди дека со Одлука У.бр.170/1999 од 19 април 2000 година го укинал членот 2 став 1 алинеја 2 и 3 и членот 9 од Правилникот за условите, начинот и постапката за издавање лиценци за вршење на авто - такси превоз во град Скопје, донесен од Советот на градот Скопје на 27 мај 1999 година, меѓутоа одредбата од членот 2 став 1 алинеја 3 од Правилникот повторно е предмет на оспорување со иницијатива пред овој Суд.

Според членот 110 став 1 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што во случајов оспорената одредба од Правилникот за условите, начинот и постапката за издавање лиценци за вршење на авто-такси превоз во град Скопје веќе била предмет на оцена на Судот и е укината поради што таа не е во правниот поредок, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

4. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.69/2005)

181.

- Одлука за Детален урбанистички план за дел од централното градско подрачје Урбан модул ЦЕ 2003-2008 Охрид

- Decision on Detailed Urban Plan for section from the central city area Urban module CE 2003-2008 Ohrid

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на детален урбанистички план за дел од централното градско подрачје Урбан модул ЦЕ 2003-2008 Охрид, бр.07-222/5 од 19 март 2004 година, донесена од Советот на општина Охрид.

2. Лилјана Чанова од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата при донесувањето на оспорената одлука не се водело сметка за законската обврска според која при измена на просторен и урбанистички план требало да се почитуваат урбанистичките нормативи и стандарди за планирање на просторот од различни релевантни области вклучени во интегралното планирање на просторот, со што бил повреден членот 21-а и 21-б од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во иницијативата се наведува дека оспорената одлука не била донесена согласно постапката утврдена со закон од причини што не било прибавено мислење од надлежните министерства како што биле: Министерството за транспорт и врски, Министерството за животна средина, Министерството за локална самоуправа и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Од овие причини подносителот на иницијативата бара Уставниот суд на Република Македонија да ја поништи оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорената одлука се утврдува дека, со неа се донесува Детален урбанистички план за дел од Централното градско подрачје Урбан модул ЦЕ 2003-2008 Охрид.

Во членот 2 од оваа одлука е утврдено дека со Деталниот урбанистички план од членот 1 се опфаќа простор со површина од 1,02 ха, и се опишуваат границите на тој простор.

Според членот 3 од Одлуката, Деталниот урбанистички план содржи: Документациона основа, План за уредување на просторот, Основни параметри за уредување на просторот и Графички прилози.

Според членот 4 од Одлуката, Деталниот урбанистички план се заверува со потпис на претседателот на Советот на општината Охрид. Во членот 5 се утврдува дека овој план се чува и следи во Секторот за урбанистичко планирање и заштита на животната средина на општината Охрид, а реализацијата е во надлежност на Министерството за транспорт и врски - Подрачна единица Охрид.

Според членот 6 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Охрид".

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.148/2004 од 10 ноември 2004 година не поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување Детален урбанистички план за дел од централното градско подрачје Урбан модул ЦЕ 2003-2008 Охрид, бр.07-222/5 од 19 март 2004 година, донесена од Општина Охрид.

Со оглед на тоа што со поднесената иницијатива се оспорува Одлуката на Советот на општина Охрид која веќе била предмет на оценување пред Уставниот суд на Република Македонија, Судот утврди дека се исполнети условите утврдени во членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.84/2005)

182.

- Член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување

- Article 5 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.71/1996).

2. Љупчо Беличев, директор на Комуналното јавно претпријатие "Водовод" - Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 5 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата согласно оспорената законска одредба, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија не ги спроведувал судските решенија на

пензионерите од И група. Оспорената одредба не била во согласност со член 33 од Уставот на Република Македонија, според кој секој бил должен да плаќа данок и други јавни давачки.

Во иницијативата се дава пример како на едно семејство со 4 члена која има една пензија од 7.000,00 денари му се извршуваат судските решенија, а на друга страна има случаи самци кои живеат со 5.000,00 денари пензија на кои не им се извршуваат судските решенија.

Оспорената одредба не била во согласност со членот 9 од Уставот на Република Македонија, бидејќи создавала нееднаквост помеѓу граѓаните на Република Македонија, како и со членот 8 став 1 од Законот за облигационите односи, според кој во засновањето на двострани договори, учесниците тргнувале од начелото на еднаква вредност на заемните давања.

Според подносителот на иницијативата во членот 92 од Законот за извршната постапка биле наведени 10 случаи кога и каде се вршело изземање на извршувањето и не било предвидено да бидат изземени од извршување корисниците на пензии од прва категорија.

Со оспорената одредба се повредувале член 8 став 1, 3 и 9, членовите 33 и 51 од Уставот на Република Македонија, член 92 од Законот за извршната постапка, како и членот 8 став 1 од Законот за облигационите односи.

Врз основа на изнесеното подносителот на иницијативата предлага да се поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.71/1996) е предвидено дека во член 158 по став 1 се додава нов став 2 кој гласи:

"Најнискиот износ на пензија и минималната старосна и семејна пензија не може да биде предмет на извршување и обезбедување, освен за побарување по основа на издржување утврдено со судска одлука и дадена согласност од корисникот на пензија и тоа најмногу до една третина од нејзиниот месечен износ".

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.7/2000 од 29 март 2000 година, не поведе постапка за оценување на уставноста на член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување. Притоа, Судот оценил дека право е на законодавецот да донесе законско решение со кое се обезбедува поголема заштита и сигурност на пензионерите со минимална старосна и семејна пензија. Притоа, треба да се има предвид дека животниот стандард на оваа категорија пензионери е на многу ниско ниво, а често пати поради нискиот износ на пензиите е доведена во прашање и нивната егзистенција.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценувал уставноста на членот 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, а нема основи за поинакво одлучување по оваа иницијатива, Судот утврди дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

Судот исто така утврди дека подносителот на иницијативата законската одредба ја оспорува и во однос на Законот за облигационите односи и Законот за извршната постапка, за што Судот утврди дека согласно член 110 од Уставот на Република Македонија Судот не е надлежен да одлучува за оценување на меѓусебната согласност на законите.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.19/2005)

183.

- **Одлука за усвојување на Детален урбанистички план за Урбан блок 54 во Тетово**
- **Меѓусебна согласност на општи акти**
- **Одлука со Правилник за стандарди и нормативи**
- *Decision on adopting a Detailed Urban Plan for Urban Section 54 in Tetovo*
- *Mutual agreement of general acts*
- *Decision with Rulebook for standards and normatives*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) законитоста на Одлуката за усвојување на Деталниот урбанистички план за Урбан блок 54 во Тетово бр.07-1673/6 донесена од Советот на општина Тетово на 24 ноември 2004 година ("Службен гласник на општина Тетово" бр.9/2004 од 26 ноември 2004 година) и

б) меѓусебната согласност на Одлуката со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003).

2. Крсте Ристовски од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одлука не била во согласност со Законот за просторното и урбанистичкото планирање, затоа што пред нејзиното донесување не била донесена нацрт одлука за измена на планот, не било донесено решение за ставање на јавен увид и јавна расправа по нацрт измените како задолжителни елементи на постапката за донесување на планот, ниту пак била прибавена согласност од Министерството за транспорт и врски.

Незаконитата постапка за усвојување на планот според подносителот на иницијативата произлегувала и од содржината на член 2 од Одлуката за усвојување на планот според кој составен дел на одлуката била и техничката документација бр.06/02 изработена од ДОО "Теплан" - Тетово која не се објавувала без притоа да бидат наведени причините за необјавување на одлуката.

Оспорената одлука според подносителот на иницијативата не била во согласност и со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/2003), затоа што со неа се допушта изграденост на локацијата на подносителот на иницијативата од 88%, а според Правилникот максималниот процент на изграденост треба да изнесува 60%.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Тетово на 24 ноември 2004 година, донел Одлука за усвојување на Деталниот урбанистички план од Урбан блок 54 во Тетово.

Со оваа одлука се усвојува Деталниот урбанистички план од Урбан блок 54 во Тетово ограничен со улиците "Јане Сандански", "Маршал Тито", "Б. Тоска" и "ЈНА".

Во членот 2 од Одлуката е предвидено дека составен дел на оваа одлука е техничката документација бр.06/02, изработена од ДОО "Теплан" - Тетово, кој не се објавува, а два примероци се чуваат во Министерството за транспорт и врски ПЕ Тетово и два примероци во Секторот за урбанизам и заштита на животната средина, сообраќај и патишта и комунални дејности.

Според член 3 од Одлуката таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Тетово".

4. Во натамошната постапка Судот утврди дека со Решение У.бр.217/2004 од 23 март 2005 година не повел постапка за оценување на законитоста на Деталниот урбанистички план од Урбан блок 54 во Тетово бр.07-1673/6 донесен од Советот на општина Тетово на 24 ноември 2004 година.

Во врска со оспорениот Детален урбанистички план, Судот по предметот У.бр.217/2004 и по повод на предметната иницијатива утврди дека измените на планот се извршени по донесување, односно преземање на дејствија од страна на органите надлежни за водење на постапката за доносителот на планот и тоа:

- Одлука за покренување постапка за измени и дополнување на Деталниот урбанистички план на дел од VI станбена заедница донесена од градоначалникот на општина Тетово на 17 април 2002 година, со која одлука се прифаќа иницијативата на главниот архитект за измена на Деталниот урбанистички план за дел од VI станбена заедница ограничена со улиците "Ј. Сандански", "М. Тито", "Б. Тоска" и "ЈНА".

- Извештај од стручната ревизија на нацрт-планот за Урбан блок 54 Тетово која ја извршила стручна комисија од Јавното претпријатие за просторно и урбанистичко планирање - Скопје на која и бил ставен на увид текстуалниот дел и графичкиот дел на планот.

- Одговор на стручната ревизија за Деталниот урбанистички план изготвен од изработувачот на планот "Теплан" - Тетово од јануари 2003 година.

- Мислење (Заклучок) за изработената техничка документација за измени и дополнувања на Деталниот урбанистички план на дел од VI станбена заедница во Тетово, изготвено од главниот архитект на 4 февруари 2003 година.

Во овој документ се наведува дека се доставени нацрт-измена и дополнување на дел од VI станбена заедница изготвен од "Теплан" - Тетово заведен под тех. бр.06/02.

Изработениот нацрт-план ги задоволува основните параметри предвидени со постојниот Закон за просторно и урбанистичко планирање и потребите за таква измена, па како таков може да оди во натамошната постапка за изработка и донесување на

измени и дополнување на Деталниот урбанистички план (јавна анкета) согласно со позитивните прописи.

- Стручно мислење на Министерството за транспорт и врски за Нацрт-Деталниот урбанистички план за дел од VI станбена заедница Урбан блок 54 помеѓу улиците "Ј. Сандански", "М. Тито", "Б. Тоска" и "ЈНА" од 18 февруари 2003 година.

- Одлука на градоначалникот на општина Тетово за организирање на јавна анкета по измените на Деталниот урбанистички план од 4 април 2003 година.

- Соопштение на градоначалникот на општина Тетово за организирање на јавна анкета по Нацрт на Деталниот урбанистички план од 4 април 2003 година.

- Барање за објавување на оглас за јавна анкета (Дневник, Факти, Кис и Коха) од 4 април 2003 година.

- Решение од градоначалникот на општина Тетово за формирање комисија за изготвување на Извештај за спроведена јавна анкета од 22 април 2003 година.

- Записник од работата на Комисијата за разгледување анкетни листови од 15 мај 2003 година.

- Извештај од работата на Комисијата за разгледување на анкетни листови од 15 мају 2003 година.

- Известување од главниот архитект на град Тетово за постапување по стручна ревизија и јавната анкета во Нацрт на Деталниот урбанистички план од 9 јули 2003 година.

- Барање од општина Тетово до Министерството за транспорт и врски за согласност за примена на планот од 9 април 2004 година.

- Согласност од Министерството за транспорт и врски на предлог Деталниот урбанистички план за Урбан блок 54 (Улица "Ј. Сандански", "М. Тито", "Б. Тоска" и "ЈНА") во Тетово од 27 април 2004 година.

Врз основа на вака спроведената постапка, а согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање Советот на општина Тетово на 24 ноември 2004 година ја донел оспорената одлука.

5. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај Уставниот суд ја оценувал оспорената одлука за донесување на Деталниот урбанистички план во однос на постапката за нејзиното донесување, а по повод на оваа иницијатива и причините за нејзиното оспорување нема основи за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 а) од ова решение.

6. По однос на наводите од иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност со Уставот односно Законот за просторното и урбанистичкото планирање, затоа што не била објавена техничката документација на планот, Судот смета дека се неосновани. Имено, во постапката за донесување на урбанистичките планови графичкиот приказ од планот се објавува и пред да биде донесена одлуката со ставање на јавен увид на нацрт-планот со што на граѓаните не им е оневозможено и по донесување на планот да извршат увид во документацијата.

Со објавувањето на оспорената одлука во службеното гласило се смета дека е објавена и документацијата што претставува нејзин составен дел.

Од влегувањето во сила на одлуката целокупната документација е достапна за сите граѓани, односно заинтересирани субјекти и тие можат да вршат увид во неа.

Ваквиот начин на објавување е условен од техничката неможност целокупната документација за донесување на определен пропис односно план да се објави во службеното гласило, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Уставот и Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

7. Што се однесува до наводите во иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност со Правилникот за

стандарди и нормативи за планирање на просторот, Уставниот суд на Република Македонија согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на тие прописи поради што, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија одлучи како во точката 1 б) од ова решение.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 а) и 1 б) од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.90/2005)

184.

- **Закон за утврдување и наплата на јавните приходи**

- *Law on Establishing and Collecting Public Incomes*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 37 до 63 од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2001, 61/2002 и 19/2004).

2. Тодор Пљаков од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Со иницијативата, се оспоруваат членовите 37 до 63 од Законот, односно сите членови кои се содржани во Дел трети точка 2 од Законот со наслов "Присилна наплата" на даночен долг, парични казни и камати на даночниот должник.

Имено, според подносителот на иницијативата, со наведените законски одредби било предвидено присилната наплата да се изврши со попис, процена и продажба по пат на јавно наддавање, меѓутоа пописот, процената и продажбата и наплатата од продадените предмети од управата за јавни приходи, се вршела еднострано, односно од овластено лице на органот за јавни приходи, даночен извршител.

Според тоа, подносителот на иницијативата смета дека оспорените законски одредби биле во спротивност со членот 8 став 1 алинеја 4 од Уставот, со која одредба била предвидена поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска. Имено, присилната наплата за парично побарување според подносителот, ја спроведува исклучиво судската власт, односно судовите согласно одредбите од Законот за извршната постапка врз основа на извршен наслов во извршна постапка.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорените членови 37 до 62 од Законот, се регулираат прашањата за присилна наплата на пристигнат даночен долг, паричните казни и каматите и јавната продажба на заплнетите предмети.

Пред да се пристапи кон присилна наплата на даночниот долг, паричната казна и каматите, органот за јавни приходи е должен да му достави писмена опомена на даночниот должник, според содржината на член 38 од Законот. Присилната наплата на даночниот долг, трошоците и каматите се врши врз основа на решение за одредување присилна наплата кое го донесува органот за јавни приходи кај кој даночниот должник е регистриран, а во член 39 став 3 од Законот се регулирани елементите на вака донесеното решение. Со член 40 од Законот се регулира висината на трошоците во постапката на присилна наплата, трошоците за секое излегување на службено лице на органот за јавни приходи во врска со пописот и

продажбата, трошоците за превоз и чување на предмети и слично, како и трошоците за проценувачи и сведоци, а сите наведени трошоци паѓаат на товар на даночниот должник.

Во член 41 од Законот, се определува имотот, приходите и побарувањата на даночниот должник, како и предмети што се во функција на деловни простории што не можат да бидат предмет на присилна наплата, односно се изземени од извршувањето, кои се таксативно наведени.

Како средства на извршување во оспорениот Закон се предвидуваат: попис со процена и продажба на имотот по пат на јавно наддавање во член 42, административна забрана од личните примања, органот за јавни приходи може, заради наплата на даночниот долг, да донесе решение за забрана на користење на средствата на даночниот должник од неговите сметки, на личните примања од работен однос и на неговите побарувања, а на носителот на платниот промет, на должникот на даночниот должник, односно на исплатителот на личните примања да им наложи средствата да ги уплатат во корист на даночниот долг. Против решението со кое се определува присилна наплата по пат на продажба или со административна забрана, односно забрана на жиро сметката, даночниот обврзник може да изјави жалба до министерот за финансии, која не го одлага извршувањето на решението како што е предвидено во членовите 44 став 1 и 3 и 57 став 2 и 3.

Во член 45 од оспорениот Закон е предвидено присилната наплата на даночниот долг, паричната казна и каматата да ја врши даночен извршител кој е овластено службено лице на органот за јавни приходи. Според член 47 од оспорениот Закон, пописот го опфаќа имотот, приходите и побарувањата на даночниот должник од кој на најлесен и најбрз начин и со најмалку трошоци за даночниот должник ќе ја обезбеди наплатата на даночниот долг.

Понатаму е предвидено при пописот даночниот извршител да направи и процена на имотот, а во случај на потреба има можност и за ангажирање на друго лице-проценител. За извршениот попис и процена се составува записник, со податоци и поединости како што е предвидено во член 50. Примерок од записникот се врачува на даночниот должник.

Присилна наплата на даночниот долг ќе се направи од недвижниот имот на должникот, само во случај ако истиот не може да

се наплати во целина од движниот имот, како што е предвидено во член 51 од оспорениот Закон. Во член 51 е предвидено овластување за даночниот извршител да ги отвори затворените деловни простории на должникот доколку истиот не сака да ги отвори сам, при што ваквото дејство се презема во присуство на двајца сведоци, а сето ова се констатира во записникот.

Оспорените членови 53 и 54, ја регулираат состојбата на појава на трето лице кое претендира како сопственик на имотот предмет на попис и процена, можноста за поднесување на излачна тужба, одлагањето на постапката до завршувањето на спорот по тужбата, чувањето на веќе напишаните предмети и обврската спрема третото лице да се поднесе кривична пријава доколку во постапката се утврди дека не е сопственик на спорниот имот.

Второто средство на извршување, административна забрана или забрана од жиро-сметка кај даночен должник правно лице е регулирано во член 57 од оспорениот Закон. За поднесена жалба од должникот на даночниот должник предвидено е суспензивно дејство на жалбата во став 3 од оваа одредба.

Постапувањето при јавна продажба по пат на јавно наддавање на запленетите предмети, со точен редослед на намиравање на обврските на должникот е регулирана во членовите 58 до 62 од оспорениот Закон.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Оспорените одредби од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, биле предмет на оценување од страна на Уставниот суд на Република Македонија по однос на нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија. Притоа, Судот донесе Решение У.бр.42/2002 од 19 јуни 2002 година за неповедување постапка за оценување на уставноста на Законот во целост, како и на посебно оспорените членови 37 до 62 од Законот.

Во оваа постапка, оспорените одредби биле оценувани од аспект на членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, 51 и 98 став 1, 2 и 5 од Уставот на Република Македонија и Судот утврди дека со оспорените одредби не се повредува принципот на владеење на правото и принципот на поделба на власта. Ова од причина што ако се има во вид дека судската извршна постапка дозволува присилна наплата на парично побарување што потекнува од управна постапка да ја спроведе друг орган кога тоа е определено со друг закон, според Судот, постои јасно разграничување на извршната и судската власт, поради што не го постави прашањето за нивната согласност со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија.

Од причина што во конкретниов случај, по повод сега поднесената иницијатива, не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесувањето на цитираното решение, Судот одлучи да ја отфрли иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.114/2005)

185.

- Член 192 од Законот за извршна постапка

- Article 192 of the Law on Enforcement

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, членот 28 алинеи 1 и 2 и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 192 од Законот за извршната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/1997, 59/2000 и 64/2003).

2. Страшо Милковски, претседател на Управниот одбор на "Гранит" АД - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 192 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од законот не била во согласност со членот 9 став 2 од Уставот на Република Македонија од причини што со нејзината примена во извршната судска постапка, на Република Македонија и на нејзините единици на локална самоуправа, во случај кога тие се јавувале како должници, им се овозможувало повластена положба во однос на останатите субјекти - физички и правни лица во случај кога истите се јавувале и како доверители и како должници.

Привилегираната положба што оспорената одредба од Законот им ја давал на Република Македонија и единиците на локалната самоуправа ги правел како должници "нееднакви" со другите должници, па чувствувајќи правна сигурност од примената на овој член, се однесувале комотно и несериозно во однос на доверителите и долгот што го имале спрема нив.

Во иницијативата понатаму се наведува дека поради зачестена примена на оспорениот член од законот доверителите доаѓаат во состојба да не можат да ги остваруваат своите права, за наплата на своите парични побарувања утврдени со правосилни и извршни судски одлуки.

Според подносителот на иницијативата оспорената законска одредба била апсурдна, недефинирана и сосема нејасна во однос на тоа што се средства неопходни за вршење на основните задачи на Република Македонија, односно единиците на локална самоуправа, па судот во секој конкретен случај проценувал и одлучувал произволно без никакви критериуми затоа што во законот не биле пропишани, со што оспорената одредба ја прави спротивна и

на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија каде било утврдено дека една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и владеењето на правото.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека при утврдување на средствата неопходни за вршење на основните задачи на Република Македонија односно единиците на локалната самоуправа, судовите најнапред тргнувале од бројот и бруто платите на вработените. Ако се имало предвид дека со Законот за платен промет платите на вработените немале приоритет пред другите обврски на правните субјекти, зошто тогаш, платите на овие вработени би биле приоритетни и би се сметале, како неопходни средства за функционирање на единиците на локалната самоуправа. Значи, на вработените во овие органи им била загарантирана платата и ги доведувало во повластена положба во однос на другите граѓани - вработени, кои можеле да не добијат плата, заради блокирана сметка на правниот субјект по основ на судско извршно решение. Во секој случај овие средства, не можеле да имаат третман на средства неопходни за вршење на основните задачи на Република Македонија и единиците на локалната самоуправа. Тоа би можеле да бидат средствата за комунални дејности - снабдување со вода за пиење, одводнување, јавна чистота, јавно осветлување и слично, а во никој случај платите на вработените.

Од примената на оспорениот член од Законот подносителот на иницијативата наведува дека директно тој трпи огромни штети и е доведен во незавидна финансиска состојба, односно во состојба на неликвидност без никакви изгледи дека истата ќе се подобри.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 192 од Законот за извршната постапка извршување врз парични средства на сметка на Република Македонија и единиците на локалната самоуправа кај носителот на платен промет, како и врз денарска на девизните средства што тие ги имаат на девизната сметка кај банката, не може да се дозволи доколку тие средства се неопходни за вршење на основните задачи на Република Македонија и на единиците на локалната самоуправа.

Одредбите на став 1 од овој член се применуваат и врз органите на Република Македонија.

Судот, по потреба, пред донесувањето на решение по предлог за извршување, ќе ги сослуша странките за околностите од кои зависи примената на ставовите 1 и 2 од овој член.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеи 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.54/1998 од 8 јули 1998 година одлучил да не поведе постапка за оценување на уставноста на членот 192 од Законот за извршната постапка.

Со оглед на тоа што Судот еднаш веќе одлучувал за уставноста на оспорената законска одредба, а предметната иницијатива не содржи елементи кои би биле основа за поинакво одлучување, Судот утврди дека согласно цитираната одредба од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата треба да се отфрли.

По однос на наводите во иницијативата дека како последица од примената на оспорената законска одредба подносителот на иницијативата трпи огромни штети и е доведен во незавидна финансиска состојба, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува за примената на законите.

При одлучувањето, Судот го имаше предвид и новиот Закон за извршување ("Службен весник на Република Македонија" бр.35/2005) кој е донесен од Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 5 мај 2005 година, а ќе отпочне да се применува по една година од денот на неговото влегување во сила (26 мај 2006 година).

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.134/2004)

186.

- Член 86 од Законот за оружје

- Article 86 of the Law on Weapons

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста на член 86 од Законот за оружје ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005).

2. Велко Николоски од Скопје и Васко Кузев од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата означена во точката 1 од ова решение.

Според првиот подносител на иницијативата оспорената законска одредба била во спротивност со владеењето на правото и правната заштита на сопственоста како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Имено, еднаш стекнато право врз основа на важечки законски услови, не можело да биде предмет на ограничување или укинување со дополнителни законски измени.

Во иницијативата се наведува дека условите за набавување на оружје утврдени во членот 9 од Законот требало да се применуваат само за потенцијалните нови баратели на дозволи за набавување на оружје, а не и на граѓаните кои такви дозволи веќе поседувале.

Поради изнесеното подносителот на иницијативата смета дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со членот 8 алинеи 3 и 6 и член 30 став 1, 2 и 3 од Уставот на Република Македонија и предлага Уставниот суд да го укине или поништи членот 86 став 2 од Законот за оружје.

Во втората иницијатива примена на 28 септември 2005 година и припоена кон овој предмет, поднесена од Васко Кузев се наведува дека со оспорената законска одредба им се налага на имателите на дозвола за поседување и носење на оружје да ја заменат во рок од 1 година од денот на влегување во сила на овој закон.

На имателите на дозволата кои се стекнале со такво право со Законот за набавување, поседување и носење на оружје, не можело со оспорената одредба од новиот Закон за оружје да им се налагаат нови обврски, бидејќи тоа значело дека оспорената одредба имала повратно дејство и било спротивно на член 52 став 4 од Уставот според кој законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Поради наведеното, овој подносител на иницијативата предлага Уставниот суд да го укине членот 86 од Законот за оружје како несогласен со наведените уставни одредби.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 86 од Законот, дозволите за поседување и носење на оружје и дозволите за поседување на оружје издадени според досегашните прописи мора да се заменат најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на подзаконскиот пропис за образецот на дозволата за оружје, дозволата за поседување на оружје и дозволата за носење на оружје.

Дозволите од ставот 1 на овој член ќе се заменат доколку физичкото лице ги исполнува условите од членот 9 став 1 точка 1, 2, 3, 4, 6 и 7 и став 2 на овој закон, односно правното лице ги исполнува условите во членот 16 од овој закон.

При поднесување на барањето за замена на дозволите од ставот 1 на овој член, физичкото лице, односно правното лице е должно до надлежниот орган според живеалиштето, односно престојувалиштето на странецот и правното лице според седиштето, да го донесе оружјето на кое се однесува дозволата, заради извршување на пробни испукувања од оружјето.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.54/2005 од 7 септември 2005 година не повел постапка за оценување на уставноста меѓу другото и на член 86 од Законот за оружје ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005) и утврдил дека оваа преодна одредба од Законот, граѓаните на Република Македонија ги става во еднаква правна положба пред законот, затоа што дозволите за поседување оружје и дозволите за носење оружје ги стекнуваат под еднакви услови и за ист временски рок на важење предвидени со Законот за оружје кој е во правниот поредок.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценил уставноста на оспорената одредба од Законот за оружје, а нема основи за поинакво одлучување, Судот утврди дека се исполнети условите согласно цитираната одредба од Деловникот за отфрлање на иницијативите.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.91/2005)

187.

- Член 51 став 2 од Законот за осигурување

- Article 51 paragraph 2 of the Law on Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 51 став 2 од Законот за осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.49/1997, 79/1999, 13/2001, 26/2001 и 4/2002).

2. Комисијата за заштита на конкуренција, претставувана од директорот Панче Бардаров, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одредба од Законот се создавал заеднички монопол на претпријатијата кои делувале на овој пазар, на начин со кој се овозможувало склучување на договори меѓу конкурентите на пазарот со кои директно или индиректно се фиксирале куповните или продажните цени или некои други услови за тргување со што се спречувала или ограничувала ефективната конкуренција што претставувало едно од најсериозните и најтешките нарушувања на конкуренцијата на одреден пазар.

3. Судот на седницата утврди дека со Решение У.бр.6/2003 од 19 март 2003 година не повел постапка за оценување

на уставноста на Дел Петти - "Задолжително осигурување" кој во себе ги опфаќа членовите од 50 до 79 од Законот.

4. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорената одредба од член 51 став 2 од Законот била предмет на оцена пред Судот кој оценил дека истата е согласна со Уставот, а нема основи за поинакво одлучување, одлучи да ја отфрли иницијативата согласно цитираната одредба од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.165/2005)

188.

- Член 17 став 1 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување

- Article 17 paragraph 1 of the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 71 и член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста на член 17 став 1 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005).

2. Лилјана Савовска, Благуна Кочева, Зорка Барутчиска Бочварска и Катица Гошева, од Скопје, како и Божна Гаговска и Мирослава Николовска, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа две посебни иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од ова решение.

3. Според наводите во првоподнесената иницијатива се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба како несогласна со членот 9 од Уставот на Република Македонија според кој граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата. Ова поради тоа што со оспорената одредба била пропишана полова нерамноправност за остварување на правата уредени со Законот за пензиско и инвалидско осигурување. Воедно, се предлага Судот да донесе временна мерка за одлагање од примена на Законот до конечното одлучување.

Со второподнесената иницијатива се оспорува одредбата од Законот, исто така од аспект на нејзина согласност со членот 9 од Уставот на Република Македонија, бидејќи регулирала дискриминација по основ на пол, односно во зависност од тоа дали се работи за маж или жена старосната пензија според Законот ќе можела да се оствари со исполнување на различен лимит на години од животот и тоа 62 години возраст за жени, а 64 години за мажи.

4. Судот на седницата утврди дека Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005) во членот 17 став 1 предвидел дека осигуреникот стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 64 години живот (маж), односно 62 години живот (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж.

5. Според членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување.

Оспорената одредба од Законот за пензиско и инвалидско осигурување била предмет на оценување на Уставниот суд на Република Македонија по однос на нејзината согласност со одредби од Уставот и од аспект на наводите во предметните иницијативи, и Судот со Решение У.бр.107/2004 од 29 септември 2004 година не повел постапка за оценување на уставноста на одредбата.

Со оглед на тоа, а имајќи ги предвид изнесените уставни и деловнички одредби, Судот утврди дека не постојат основи за поинакво одлучување и по однос на иницијативите во овој предмет.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.179/2005)

189.

- **Правилник за дополнување на Правилникот за висина на надоместокот за царински услуги**
- **Барање за распределба на царински квоти**
- *Rulebook for supplementing the Rulebook about the amount of compensation for customs services*
- *Request for distribution of customs duty quotas*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 71 и 28 алинеи 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Правилникот за дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.98/2002) и

б) Барање за распределба на царински квоти ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/2003).

2. Трговско друштво за трговија, производство и услуги "ГЕДЕКС" д.о.о. Ѓорѓи - Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените акти не биле во согласност со член 32 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нејзините земји членки ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2001) и со членовите 4 и 7 од Договорот за слободна трговија меѓу Република Македонија и Република Хрватска ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/1997) и Изменување и дополнување на овој договор ("Службен весник на Република Македонија" бр.100/2002), како и со Договорните листи на производи со квоти согласно договорите за слободна трговија.

Подносителот на иницијативата смета дека иако во членот 2-а од оспорениот правилник се вели дека истиот е во согласност со договорите и спогодбите за слободна трговија, тоа не било така затоа што во договорите и спогодбата било децидно

напишано дека не смеат да се воведуваат нови царински давачки на увозот, трошоци или мерки со ист ефект кој ќе влијаеле ограничувачки во трговијата со договорните земји. Според подносителот на иницијативата, исто така и во Барањето требало да се запишуваат онолку цифри од тарифниот број како што било предвидено во договорите и Спогодбата, наместо една тарифна ознака со десет цифри.

3. Судот на седницата утврди дека Правилникот за дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги во членот 1 предвидува дека во Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги ("Службен весник на Република Македонија" бр.102/2001, 6/2002, 37/2002, 69/2002 и 78/2002) по членот 2 се додава нов член 2-а кој гласи:

"Член 2-а

За секое поднесено барање за распределба на царински квоти за преференцијален увоз согласно договорите и спогодбите за слободна трговија, се наплаќа надоместок за направените царински услуги во висина од 100 евра по поднесено барање.

Овој Правилник влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Барањето за распределување на царински квоти ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/2003) претставува формулар во кој во одделни графи се пополнуваат податоци за: 1) увозник; 2) договор за слободна трговија (земја); 3) подносител на барањето; 4) единечна мерка; 5) количина; 6) тарифна ознака; 7) опис; 8) број на ЕЦД и датум; 9) царинска испостава на увозно царинење. Формуларот на барањето содржи и потврда за распределена царинска квота во која се наведуваат 1) број; 2) датум; 3) тарифна ознака; 4) единечна мера и 5) количина".

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија:

- одлучува за согласноста на законите со Уставот;
- одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите;
- ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и

јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност;

- решава за судирот на надлежностите меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт;

- решава за судирот на надлежностите меѓу органите на Републиката и единиците на локалната самоуправа;

- одлучува за одговорноста на претседателот на Републиката;

- одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните и

- одлучува и за други прашања утврдени со Уставот.

Согласно член 8 став 1 алинеја 11 од Уставот една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, а согласно член 118 од Уставот меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Согласно член 28 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставната норма предвидена во членот 110 од Уставот, како е погоре децидно наведено, не предвидува надлежност Уставниот суд да постапува, односно да оценува дали подзаконски акт, како што е во случајов Правилникот за дополнување на Правилникот за висината на надоместокот за царински услуги и Барањето за распределба на царински квоти, е во согласност со меѓународен акт, односно Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нејзините земји членки, Договорот за слободна трговија меѓу Република Македонија и Република Хрватска, како и со договорените листи на производи со квоти согласно договорите за слободна трговија. Имено, од јасно дефинираните надлежности на Уставниот суд во членот 110 од Уставот, произлегува дека тој е надлежен да ја оценува согласноста на подзаконскиот акт само со Уставот на Република Македонија и законите. Впрочем, Уставниот суд на Република Македонија во Решението У.бр.5/2005 од 16 ноември зазел став во оваа насока.

Со оглед на тоа што со иницијативата се бара Уставниот суд да ја оценува согласноста на оспорените подзаконски акти со одредби од меѓународни правни акти, кои се ратификувани со закон, според Судот, Уставниот суд не е надлежен да ја оценува содржината на меѓународните договори, а со тоа ниту согласноста на подзаконските акти со меѓународните договори, од причина што оцената за согласноста на меѓународните договори со Уставот ја врши Собранието на Република Македонија во постапката на ратификација на меѓународниот договор, кој по неговото ратификување станува дел од внатрешниот правен поредок, а со тоа и директно извршлив.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.156/2002 од 28 септември 2005 година ја оценувал уставноста и законитоста на сега оспорениот правилник и зазел став дека истиот е во согласност со Уставот на Република Македонија и позитивната законска регулатива.

Бидејќи во конкретниов случај не постојат основи за поинакво одлучување, Судот утврди и по овој основ иницијативата да ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.168/2004)

3. Ненадлежност

3. *Lack of authorisation*

190.

- Закон за социјална заштита

- *Law on Social Care*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 јануари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 31 став 5 од Законот за социјална заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/1997, 16/2002 и 17/2003) ии

б) уставноста и законитоста на:

Правилникот за начинот на остварување, критериумите за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице донесен од министерот за труд и социјална политика на 5 мај 2003 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 31 став 5 од Законот означен во точката 1-а од ова решение и уставноста и законитоста на правилникот означен во точката 1-б од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената законска одредба не е во согласност со членовите 1 став 1, 8 став 1 алинеја 3, 4 и 8, 35, 51, 68 став 1 алинеја 2, 91 алинеја 1 и 5 и 96 од Уставот, затоа што министерот не може со закон да биде овластен со свој акт да го определи начинот на остварување критериуми за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице.

Оваа материја единствено може да биде уредена со закон или уредба на Владата, а никако со акт на министерот.

Од друга страна, пак, министерот за труд и социјална заштита не може со еден ист закон да биде овластен да донесува подзаконски акт и истовремено да биде овластен да решава по жалба против решенијата на Центарот за социјална заштита.

Оспорениот правилник не бил во согласност и со членовите 1 и 31 од Законот за социјална заштита затоа што со него се пропишува надлежност на матичниот лекар и на Комисијата за пензиско и инвалидско осигурување што е предмет на уредување со закон и нема основа таа материја да се уредува со правилник.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 31 став 5 од Законот било предвидено дека начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и негоа од друго лице, критериумите за утврдување на висината и висината на износот на ова право со акт ќе ги определи министерот за труд и социјална политика.

Исто така, Судот утврди дека со Законот за изменување и дополнување на Законот за социјална заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2004) оспорениот член 31 став 5 е изменет и дополнет односно е изменета неговата содржина со член 31 став 6.

4. Во натамошната постапка Судот утврди дека врз основа на член 31 став 6 од Законот министерот за труд и социјална политика донел Правилник за содржината на образецот за издавање на од, оценка и мислење за утврдување на потребата за помош и нега од друго лице,

потребната документација, начинот на остварување на критериумите за утврдување на висината и висината на износот на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице ("Службен весник на Република Македонија" бр.88/2004) со кој престанал да важи оспорениот правилник.

5. Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај оспорениот член од Законот и оспорениот правилник престанале да важат, Судот утврди дека постојат процесни пречки за постапување по иницијативата и одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.157/2004)

191.

- Одлука за условите и постапката за прием во членство на Сојузот на здруженијата на Сојузот на пензионерите на Македонија

- Decision on the conditions and the procedure for accession to membership of the Union of associations of the Union of Retired Persons of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 4 од Одлуката за условите и постапката за прием во членство на Сојузот на здруженијата на пензионерите на Македонија на ново основани здруженија на пензионери, донесена од Собранието на Сојузот на 1 март 2004 година.

2. Абедин Шабани од Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 4 од Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот член не бил во согласност со член 9 и 20 од Уставот, со член 5 став 2 и 3 и член 72 од Законот за здруженија на граѓаните и фондациите и со член 1, 2 и 3 од Статутот на Сојузот на здруженијата на пензионери на Македонија, затоа што со него се ограничувало правото на новооснованите здруженија на старосни и семејни пензионери да се здружат во Сојузот на здруженијата на пензионери на Македонија доколку такво здружение постои на подрачјето на единицата на локалната самоуправа.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 4 од наведената одлука со која се пропишуваат условите и постапката за здружување на новоосновани здруженија на пензионери (старосни и семејни корисници на инвалидска пензија) е предвидено дека "Во Сојузот на здруженијата на пензионери на Македонија не може да биде примено ново основано здружение на старосни и семејни пензионери доколку такво постои на подрачјето на единицата на локалната самоуправа".

4. Според член 110 алинеја 7 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните.

Од наведената одредба произлегува дека Уставниот суд ја оценува само уставноста на програмите и статутите на здруженијата на граѓани, а не и одлуките и другите акти на здруженијата.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај е оспорена одлука на здружение за која согласно наведената уставна одредба, Уставниот суд не е надлежен да одлучува Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.212/2004)

192.

- Решение за забрана на матичните лекари да работат како специјалисти во ординациите за кои конкурирале

- Resolution for prohibition for personal doctors to work as specialists in the doctor's offices in which they applied

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението бр.13-8063/21-7 донесено од министерот за здравство на Република Македонија на 20 октомври 2004 година.

2. Бранислава Гиноска и група граѓани од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението означено во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата оспореното решение не било во согласност со Уставот затоа што со него се повредувало правото на работа, односно со него се забранувало на матичните лекари да работат како специјалисти во ординациите за кои конкурирале.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 200-р од Законот за здравствена заштита по пријава на д-р Вељо Раткушиноски и д-р Бранислава Гиноска од Охрид за основање на приватна здравствена установа - ординација по општа стоматологија по основ на закуп, а по спроведен конкурс за издавање под закуп на делови од Јавната здравствена установа Медицински центар Охрид - министерот за здравство донел Решение со кое на наведените лица им се дава под закуп просторот и опремата во ординацијата по општа стоматологија во објекти на Медицинскиот центар.

Со ова решение д-р Вељо Раткушиноски и д-р Бранислава Гиноска ќе основаат приватна здравствена установа - ординација по општа стоматологија.

Понатаму, во решението е наведено дека решението за дозвола за почнување со работа на приватната здравствена установа - ординација по општа стоматологија ќе се издаде по извршениот упис во регистарот на надлежниот суд, по исполнување на условите по однос на кадарот и по превземањето на здравствените работници вработени во ординацијата која се издава под закуп.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Имајќи ги предвид наведените одредби, како и содржината на оспореното решение Судот оцени дека во конкретниов случај се

работи за конкретен поединечен акт со кој на подносителот на иницијативата, врз основа на конкурс во процесот на приватизација на дел од стоматолошката дејност, му се дава под закуп ординација во објект на медицинскиот центар.

Со оглед на тоа што оспореното решение нема карактер на пропис, туку е поединечен акт, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.2/2005)

193.

- Процесни пречки за одлучување

- Process obstacles for decision-making

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за здравствено осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002 и 31/2003).

2. Симо Велиновски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата Законот бил несогласен со Уставот затоа што не содржел одредба со која би се предвидувало здравствената заштита на сите пензионери кои привремено престојуваат надвор од постојаното место на живеење, каде што користат и здравствени услуги, да не им се наплаќа за истите, независно што нивниот матичен лекар не се наоѓа во местото на нивното престојување.

3. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување.

Со оглед на тоа што подносителот на иницијативата го оспорува Законот затоа што не содржи одредба каква што тој смета дека треба да биде содржана, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.47/2005)

194.

- Непочитување на позитивните законски прописи и координирано функционирање на системот

- Failure to observe positive legal regulations and coordinated functioning of the system

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Стефан Рилков од Охрид за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

2. Стефан Рилков од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата што му биле повредени со: дејствија на Основниот суд Охрид преземени во постапката по предметот П.бр.2004/1994; дејствија на Апелациониот суд Битола преземени во постапките по изјавените жалби по предметите ГЖ.бр.2899/1995, ГЖ.бр.488/1997, ГЖ.бр.3068/1999, ГЖ.бр. 2347/2000 и ГЖ.бр.1356/2003, како и со нечовечко и понижувачко однесување на работодавецот ДОО "Сигурносни појаси" с. Белчишта.

Имено, според подносителот на барањето со дејствија на двата наведени судови му било повредено правото на судска заштита, а со тоа и правата од работен однос, кои не можел да ги оствари поради немање судска завршница по предметот П.бр.2004/1994, што било резултат на непочитување на позитивните законски прописи и координираното функционирање на системот.

Понатаму се наведува дека наведените судови во постапката различно ги применувале одредбите од Законот за работните односи, Колективниот договор на работодавецот склучен во 1994 година, Законот за облигационите односи, Законот за висината на стапката на затезната камата и Законот за загубарите. Посебно, за Апелациониот суд Битола се наведува дека ја сторил повредата на начин што имал законска можност да пресуди, но тоа не го сторил.

Поради наведените дејствија на подносителот на барањето не му бил заштитен моралниот и физичкиот интегритет од членот 11 од Уставот, му било повредено правото на соодветна заработувачка, правото на платен дневен, неделен и годишен одмор од членот 32 од Уставот и му било ускратено правото на судска заштита.

По однос на работодавецот единствено што се наведува е дека нечовечки и понижувачки се однесувал без при тоа да се појасни во што се состоело таквото однесување.

Поради наведеното, подносителот на барањето бара Уставниот суд да донесе одлука со која ќе се спречи понатамошната повреда на неговите права.

3. Судот на седницата од приложените докази од страна на подносителот на барањето, утврди дека Стефан Рилков од Охрид бил вработен во "Застава-ХТД" од Охрид, кое друштво во текот на работењето се трансформирало во повеќе друштва со ограничена одговорност меѓу кои и ДОО "Сигурносни појаси" од с.Белчишта. Работниот однос му престанал на 28 февруари 1995 година.

Подносителот на барањето до Основниот суд Охрид поднел тужба за исплата на побарувања од работен однос заведена под П. бр.2004/1994. Судот истовремено постапувал и по противтужбата на ДОО "Сигурносни појаси" од с.Белчишта, за исплата на повеќе исплатена испратнина.

Сметано од поднесувањето на тужбата, па сè до поднесувањето на барањето за заштита на слободите и правата, Општинскиот суд Охрид, а потоа Основниот суд Охрид во пет наврати донесувал првостепени пресуди и тоа: П.бр.2004/1994 од 18 април 1995 година, П.бр. 2004/1994 од 9 мај 1997 година, П.бр.2004/1994 од 17 декември 1998 година, П.бр. 2004/1994 од 14 февруари 2000 година и П.бр.2004/ 1994 од 10 септември 2002 година.

Постапувајќи по изјавените жалби, како на тужителот, така и на тужениот, Окружниот суд Битола, а потоа Апелациониот суд Битола, исто така во пет наврати одлучувал и ги донел решенијата: ГЖ.бр. 2899/95 од 25 октомври 1995 година, ГЖ.бр.488/99 од 19 февруари 1998 година, ГЖ. бр.3068/99 од 25 октомври 1999 година, ГЖ.бр.2374/ 2000 од 30 октомври 2000 година и ГЖ.бр.1356/2003 од 15 септември 2003 година. Уважувајќи ги поднесените жалби, судот ги укинувал првостепените пресуди и наложувал враќање на предметот на повторно судење пред првостепениот суд.

Инаку од страна на подносителот на барањето се доставува обемна документација во врска со постапката по поднесената тужба, но во конкретниот случај истата не е од влијание за утврдување на потребната фактичка состојба од страна на Уставниот суд.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејствие му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање на дејствието со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во член 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од член 51, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита на слободите и правата, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучување на Уставниот суд.

Тргувајќи од корпусот на слободи и права што врз основа на утврдената надлежност во членот 110 алинеја 3 од Уставот ги штити Уставниот суд на Република Македонија, произлегува дека Судот во постапката за заштита на слободите и правата не е

надлежен да штити право на судска заштита, право на соодветна заработувачка, право на платен дневен, неделен и годишен одмор и други слободи и права што не се опфатени во член 110 алинеја 3 од Уставот. Од друга страна, подносителот на иницијативата ниту во еден момент не наведува дека овие права му биле повредени по основ на дискриминација заради неговата полова, расна, верска, социјална и политичка припадност. Такво нешто не произлегува ниту од приложената документација.

Што се однесува до наводите за непочитување на одредбите од поголем број закони и Колективниот договор на ниво на работодавец, како и барањето за забрана на дејствување на судовите Судот тргнувајќи од надлежноста утврдена во член 110 од Уставот, утврди дека не е инстанционо повисок суд по однос на Основниот суд Охрид и Апелациониот суд Битола и не може да ја оценува работата на овие судови од аспект на наводите во барањето. Имено, од наводите во барањето се добива општ впечаток дека подносителот има за цел да издејствува судска завршница на долгогодишниот судски спор, што Уставниот суд не е наложен да наложи.

Судот не се впушти во оценување на основаноста на наводот за нечовечко и понижувачко однесување на работодавецот од причина што подносителот на барањето не наведува ниту конкретни причини, ни пак конкретни дејствија со кои му се повредени правата од страна на работодавецот, што преставува процесна пречка за одлучување по овој дел од барањето.

5. Согласно член 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 37/2005)

195.

- Заштита на слободи и права што се во надлежност на други судови

- Protection of freedoms and rights that are within the competence of other courts

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Борис Младеновски и Тодор Жабев, двајцата од Велес за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

2. Борис Младеновски и Тодор Жабев, двајцата од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа барање за заштита на слободите и правата што со дејствија на Основниот суд во Велес, а според дополнувањето на барањето од Борис Младеновски и со дејствија на Апелациониот суд во Скопје преземени во повеќе постапки што се воделе пред судовите.

Имено, според наводите содржани во барањето на двајцата подносителите, како и во дополнувањето на барањето поднесено од Борис Младеновски, како дејствија со кои им биле повредени слободите и правата се наведуваат дејствијата на Основниот суд во Велес, како и дејствија на Апелациониот суд во Скопје преземени во постапка по изјавена жалба - Ксж.бр.91/2005. Имено, со преземените дејствија од страна на судиите подносителите на барањето биле ставени во категорија на граѓани од "втор ред" и со тоа им било повредено правото на социјална припадност.

Според подносителите со таквото постапување на судовите им било повредено и правото на судска заштита, а со тоа и правата од работен однос кои права не можат да ги остварат заради незавршувањето на одредена судска постапка. Имено, истите повеле поголем број на постапки пред Основниот суд во Велес, различни по вид и кои се уште немале судска завршница.

Во барањето исто така се наведува дека Основниот суд во Велес во одредени постапки различно ја применувал позитивната законска регулатива, во зависност од својството во кое во одредена постапка се јавувале сега подносителите на барањето.

Заради наведените дејствија, подносителите биле доведени во нерамноправна положба во однос на службените лица во судските постапки кое било спротивно на членовите 9, 25, 30 и 32 од Уставот.

Поради наведеното подносителите на барањето бараат од Уставниот суд да донесе одлука со која ќе ги поништи дејствијата на Кривичниот совет на Основниот суд во Велес преземени со Решение КС.бр.25/2004 и Кс.бр.61/2004 и да го задолжи истиот да донесе законити одлуки во врска со обвинителниот акт К.бр.335/2003 - со посебните барања и со обвинителниот акт К.бр.153/2003, во согласност со одредбите на Законот за кривичната постапка.

3. Судот, од приложените докази на седницата утврди дека Борис Младеновски и Тодор Жабеv биле стечајни доверители во постапката што се води против стечајниот должник "Графичар" - АД Велес. Во врска со оваа постапка, подносителите на барањето иницирале голем број на други судски постапки кои се од различни области - кривична и граѓанска кои во поголем дел се уште немале судска завршница, а со исходот од некои од нив подносителите не биле задоволни.

Подносителите доставија документација во врска со постапките поведени пред Основниот суд во Велес, но во конкретниов случај истата не е од влијание за утврдување на потребната фактичка состојба од страна на Уставниот суд.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата,

политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија може да бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија во рок од два месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавање за преземање дејстие со кое е сторена повредата, но не подоцна од пет години од денот на неговото преземање.

Во член 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од член 51 е потребно да се наведат причините поради кои се бара заштита на слободите и правата, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Тргувајќи од корпусот на слободите и правата што ги штити Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на утврдената надлежност во членот 110 алинеја 3 од Уставот, произлегува дека Судот во постапката за заштита на слободите и правата не е надлежен да штити право на судска заштита, ниту право од работен однос. Од друга страна, пак, подносителите на барањето ниту во еден момент не наведуваат дека овие права им биле повредени по основ на дискриминација заради нивната полова, расна, верска, национална, социјална и политичка припадност. Впрочем, такво нешто не произлегува ниту од приложената документација.

Според тоа, Судот оцени дека во конкретниот случај барањето на подносителите во суштина не се однесува на заштита од дискриминација по основ на нивната социјална и политичка припадност, туку за испитување на законитоста на работата и актите (решенија и други одлуки) на судовите кои што постапувале по нивните барања, односно предлози во процесната и во кривичната постапка, за што Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува.

5. Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.53/2005)

196.

- Записници на општински изборни комисији

- *Minutes of municipal electoral commissions*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членот 28 алинеја 1 и 3 и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на записници на општинските изборни комисији кои се однесуваат на утврдување на резултатите од првиот изборен круг на локалните избори одржан на 13 март 2005 година за општините: Тетово, Гостивар, Дебар, Струга, Кичево, Осломеј, Зајас, Врапчиште, Боговиње, Желино, Брвеница, Јегуновце, Теарце, Студеничани, Чаир, Арачиново, Липково, Куманово и Долнени.

2. Илјаз Ибиши од с. Шипковица - Тетово, како овластен претставник на коалиција на Демократската Партија на Албанците и Партијата за Демократски Просперитет, на Уставниот суд на

Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата во повеќе избирачки места при гласањето на локалните избори на 13 март 2005 година е нарушена тајноста на гласањето, едно лице или повеќе лица гласале за други лица, а бројот на тие гласови влијаел на резултатите од гласовите на ниво на општина, потоа изборниот процес бил проследен и со сериозни неправилности како што се примена на сила и закани во неколку избирачки места, поткупување на гласачи, закани за отпуштање од работа итн., што придонело гласањето да се смета за неправилно и спротивно на одредбите од Уставот (член 8 став 1 алинеја 1 и 5 кои се однесуваат на основните слободи и права на човекот и граѓаникот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и на политичкиот плурализам и слободните непосредни и демократски избори; потоа член 9 кој се однесува на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите; и член 22 според кој секој граѓанин со наполнети 18 години живот стекнува избирачко право), и спротивно на закон. Неправилноста на локалните избори во одредени избирачки места биле забележани и од меѓународните организации надлежни за набљудување на изборите.

Со оглед на тоа што општинските изборни комисии и Врховниот суд на Република Македонија не ги имале предвид забелешките - приговорите, односно жалбите кои биле изјавени за изборниот процес, подносителот на иницијативата бара Уставниот суд на Република Македонија да го поништи гласањето во наведените општини од 13 март 2005 година.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" бр.46/1996, 12/2003, 35/2004, 45/2004-пречистен текст, 52/2004 и 60/2004), во членот 1 определил дека предмет на уредување на овој закон се постапката и условите за избор на членови на советите на единиците на локалната самоуправа (општини), Советот на градот Скопје и за избор на градоначалник на општините и градоначалник на градот Скопје.

Според одредбите од овој закон, органи за спроведување на изборите се: Државната изборна комисија, општинските изборни комисии и изборната комисија на град Скопје (изборни комисии) и избирачки одбори за секое избирачко место во општините.

Во текот на спроведувањето на изборите, Државната изборна комисија изборниот материјал го предава на изборните комисиии најдоцна во рок од 72 часа пред денот определен за одржување на изборите и за тоа предавање се составува записник. Изборната комисија е должна еден ден пред денот определен за одржување на изборите да го предаде изборниот материјал на избирачките одбори, кои за својата работа согласно членот 52-б од Законот составуваат записник.

Во записникот на избирачкиот одбор се внесуваат податоците за резултатите на гласањето и се внесуваат евентуалните забелешки дадени од претседателот и членовите на избирачкиот одбор. Записникот го потпишува претседателот и членовите на избирачкиот одбор. Потоа, записниците и другиот изборен материјал согласно членот 52-г од Законот, избирачкиот одбор ги доставува до изборната комисија во рок од 5 часа по завршување на гласањето. За предавањето на материјалот се составува посебен записник.

Судот утврди дека според членот 53 од Законот, изборната комисија ги пресметува вкупните резултати од гласањето во општината. Изборната комисија резултатите од гласањето ги пресметува врз основа на записниците со сумираните резултати од избирачките одбори и целокупниот материјал.

Според членот 54 од Законот, изборната комисија за утврдување на резултатите од гласањето составува записник. Во записникот се внесуваат податоци за резултатите од гласањето како што е определено во наведената одредба.

Со одредбите од членот 60 од Законот е уредено дека изборната комисија со решение ќе го поништи гласањето на гласачкото место во случаи ако е нарушена тајноста на гласањето, гласањето било прекинато подолго од три часа, ако полицијата не одговорила на барањето за интервенција од страна на избирачкиот одбор, а за тоа имало потреба и влијаело врз спроведувањето на гласањето на избирачкото место, ако бројот на гласачките ливчиња во гласачката кутија е поголем од бројот на избирачите кои гласале, а тој број влијае на резултатите на гласањето на ниво на општина и градот Скопје, итн. Против решението на изборната комисија може во рок од 24 часа да се поднесе жалба до Врховниот суд на Република Македонија преку изборната комисија кој е должен да постапи по жалбата во рок од 48 часа по нејзиниот прием.

Според членот 68 од Законот секој подносител на листа на кандидати за членови на совет и листа на кандидат за градоначалник и секој избирач во постапката за гласање, сумирање и утврдување на резултатите од гласањето има право да поднесе приговор до изборната комисија, кој се поднесува во рок од 48 часа по констатирањето на неправилностите. Изборната комисија е должна во рок од 48 часа по приемот на приговорот да донесе решение. Против решението на изборната комисија може да се поднесе жалба до Врховниот суд на Република Македонија во рок од 48 часа од приемот на решението.

4. Поаѓајќи од барањето во иницијативата кое се однесува на поништување на одлуки на општински изборни комисии за утврдување на резултати од првиот изборен круг одржан на 13 март 2005 година, и имајќи ги предвид изнесените законски одредби, произлегува дека во спроведувањето на локалните избори, изборните комисии немаат законско овластување да одлучуваат со донесување на одлуки кои конкретно се посочуваат како оспорени во иницијативата, туку изборните комисии ги констатираат на записник резултатите од гласањето и не донесуваат одлуки.

Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што записниците што изборните комисии ги составуваат согласно членот 54 од Законот за локалните избори, не претставуваат пропис или општ акт и Уставниот суд на Република Македонија нема надлежност да одлучува за нивната уставност и законитост како и поради тоа што со иницијативата се бара поништување на одлуки кои изборните комисии неможат да ги донесуваат во спроведувањето на локалните избори, Судот утврди дека иницијативата согласно цитираната деловничка одредба треба да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.61/2005)

197.

- Одлука за регулирани цени на телекомуникациски услуги

- Ценовник за телекомуникациски услуги

- Decision on regulated prices of telecommunication services

- Pricelist for telecommunication services

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр. 20692/1 од 24 април 2003 година на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, во делот во кој е утврдена висината на цената на месечната претплата по телефонски приклучок, односно член 1 точка 2 од оваа одлука и

б) Ценовникот за телекомуникациски услуги на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје во делот во кој е утврдена цената на посебното евидентирање и пресметка на дополнително

фактурирање на телекомуникациските услуги во внатрешен и меѓународен телекомуникациски сообраќај во процентуален износ од 2% од износот на дополнително фактурирање, односно точката 1.4.7.7. од овој Ценовник.

2. Ова решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Ванчо Николовски од Скопје, Здружението на пензионери од Штип, Томе Божиков и Цана Атанасова од Струмица, Младен Веселинов од Штип, група граѓани од Велес, АД "Македонија Турист" - Скопје, преку полномошникот Ана Софрониевска, адвокат од Скопје и Бошко Божиновски од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите во деловите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата поднесена од Ванчо Николовски од Скопје месечната претплата на телефонскиот приклучок до 1 мај 2003 година, имала карактер на однапред платени одреден број импулси од страна на корисникот на телефон, кои на крајот на месецот се одземале од вкупно реализираните импулси и наплата се вршела само за разликата од остварените и претплатените импулси. Меѓутоа, со оглед на тоа што според оспорената одлука бесплатните телефонски импулси се изземени од месечната претплата и наплатата се вршела на сите остварени импулси, според овој подносител, основот за нејзино натамошно наплатување повеќе не постоел. Затоа, наплатата на месечната претплата за телефонски приклучок во овие услови претставувала еден вид јавна давачка, што било во спротивност со членот 68 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Во иницијативите поднесени од Здружението на пензионерите Штип и од Младен Веселинов од Штип се наведува дека месечнаа претплата за телефонски приклучок во висина од 340,00 денари и манипулативниот трошок од 2% на вредноста од реализираниот сообраќај што се наплатуваат преку месечните сметки за телефон биле две давачки кои се неосновани и непоткрепени со никаква економска подлога, поради што тие биле очигледен пример на монополско однесување на пазарот од страна на Македонски телекомуникации, а според членот 55 став 2 од Уставот, Република Македонија преку своите органи требало да преземе мерки за ваквото однесување.

Понатаму, во овие иницијативи се наведува дека овие давачки не можеле да се подведат под ниедна јавна давачка, а од друга страна, согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, утврдувањето на јавните давачки било во надлежност на Собранието на Република Македонија.

Од овие причини се предлага Уставниот суд да ја преиспита уставноста на овие месечни давачки и да ги прогласи како неуставни.

Томе Божиков и Цана Атанасова од Струмица, во иницијативата предлагаат Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за пресметување и наплаќање "претплата/наемнина" и "манипулативен трошок", бидејќи не била во согласност со начелото на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите (член 9 став 2 од Уставот), како и со начелото на еднаква вредност во давањето (член 8 став 1 од Законот за облигационите односи).

Неусогласеноста на Одлуката со начелото на еднаква вредност на заемните давања, според овие подносителите, произлегува од самиот факт што износот од 340,00 денари не се наплатувал за реализирани импулси, туку како екстра давачка која што била измислена форма за собирање пари од народот и која како термин "претплата/наемнина" не се среќавала во Законот за телекомуникации.

Според нив, плаќањето на овој вид давачка во претходниот систем имало оправдување со оглед на тоа што се сметало дека тоа е некакво солидарно здружување на средства во јавното претпријатие заради модернизација, изградба на нови телекомуникациски системи, одржување на постојните и сл. и се имало чувство дека тие пари ги користи државата. Но, денес, кога АД "Македонски телекомуникации" во поголем дел се приватизирало, плаќањето на дополнителни давачки по тој основ било неодржливо. Ако се смета дека претплатата (наемнината) се плаќа заради одржување на телекомуникациските водови и сл., според овие подносителите, јавниот телекомуникациски оператор тој трошок требало да го вкалкулира во цената на импулсот, а не да го обезбедува преку наплата на предвидената претплата, која не претставувала цена на услуга која се темели на трошоците на неговото работење. Освен тоа, наведуваат дека давателот на услугата АД "Македонски телекомуникации" како учесник во облигациониот договор не го почитува начелото на еднаква вредност

на заемните давања, што се гледало и од неговото монополско однесување кога еднострано вршело зголемување на оваа давачка без согласност на корисниците, или поточно тие молкум тоа го прифаќале, бидејќи АД "Македонски телекомуникации" користејќи ја монополската положба вршел исклучување на корисниците од системот.

Затоа, подносителите на оваа иницијатива предлагаат Уставниот суд согласно член 55 од Уставот да преземе мерки против таквото монополското однесување на АД "Македонски телекомуникации" и да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука, а потоа да ја поништи.

Во иницијативата поднесена од група од шест граѓани од Велес се наведува дека месечната претплата за телефонски приклучок е противуставна бидејќи таа се наплатувала од страна на АД "Македонски телекомуникации" без каква било услуга да се даде за тие пари што, пак, од друга страна претставувало злоупотреба на нивната монополска положба што ја имаат на пазарот. Во оваа иницијатива, исто така, се предлага Судот да ја укине и одлуката за наплата на манипулативните трошоци во износ од 2% од реализираниот сообраќај од причини што ова не било никаква посебна услуга, туку дел од секојдневното и редовно работење на друштвото.

Со оглед на тоа што манипулативните трошоци не биле определени во фиксен износ, еднакво за сите корисници, туку се пресметувале за секој корисник поединечно во зависност од реализираниот сообраќај, во иницијативата поднесена од АД "Македонија турист" Скопје се наведува дека на овој начин АД "Македонски телекомуникации" вовел нов вид на јавна давачка, што било спротивно на член 68 од Уставот според кој утврдувањето на јавни давачки било во надлежност на Собранието на Република Македонија.

Освен со овој член од Уставот, оспорената точка 1.4.7.7. од Ценовникот била спротивна и со членот 8 од Законот за облигационите односи кој предвидува дека во засновањето на двострани договори учесниците тргнуваат од начелото на еднаква вредност на заемните давања. Бидејќи трошоците за изработка на сметките биле еднакви за сите корисници, со наплатувањето на овие трошоци во зависност од реализираниот сообраќај грубо се кршело ова начело од Законот.

Поради наведените причини, подносителот на оваа иницијатива предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на точката 1.4.7.7. од Ценовникот, а потоа да донесе и одлука за нејзино поништување.

На крајот, во иницијативата на Бошко Божиновски од Куманово, се наведува дека наплатата на месечната претплата за користење телефонски приклучок е неоснована и незаконска, бидејќи тој, како и други корисници своевремено ги платиле сите трошоци за инсталирање на телефонскиот приклучок. Овој подносител смета дека со наплатата на месечната претплата за телефонски приклучок се повредувал и Законот за данокот на додадена вредност со оглед на тоа што оваа претплата влегувала во основицата за пресметување на данокот на додадена вредност кој што, пак, се плаќал на промет на добра и услуги, а во конкретниот случај не се работело за промет на услуга.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 1 од оспорената одлука се врши измена на регулираните цени на неколку телекомуникациски услуги, меѓу кои, и на цената на месечната претплата по приклучок.

Имено, во членот 1 точка 2 од Одлуката е утврдено дека цената на месечната претплата по приклучок се менува и тоа:

Претплатник физичко лице

- за единечен приклучок, од постојните 300,00 денари на 340,00 денари; (оспорен дел)
- за двојнички приклучок, од постојните 225,00 на 255,00 денари; (оспорен дел)

Претплатник правно лице

- за единечен претплатник од постојните 600,00 денари на 680,00 денари;
- за двојнички приклучок од постојните 450,00 денари на 510,00 денари.

Бесплатните телефонски импулси се изземаат од месечната претплата.

Судот на седницата, исто така, утврди дека освен овие цени, со Одлуката се менуваат цените и на други телекомуникациски услуги (кои не се оспоруваат со овие иницијативи) и тоа: цената на надоместокот за почетно приклучување на претплатник на фиксна јавна телекомуникациска мрежа (од постојните 3.100,00 денари на 1.860,00 денари); цената на импулсот во телефонскиот сообраќај (локален, национален и меѓународен) и продажната цена на чип картичките за јавните говорници. Со оваа одлука се воведува и нов пакет на телекомуникациски услуги за претплатниците физички лица, кој ги содржи елементите и цените утврдени во членот 2 од Одлуката. За одбележување е дека месечната претплата по прилучок за претплатниците на овој пакет изнесува:

- за единечен приклучок 220,00 денари;
- за двојнички приклучок 165,00 денари.

Во членот 3 од Одлуката е утврдено: "Се задолжува Секторот за маркетинг измените на регулираните цени да ги внесе во Ценовникот за телекомуникациски услуги на АД Македонски телекомуникации и да изготви пречистен текст".

Според членот 4, оваа одлука стапува во сила со денот на нејзиното донесување, а ќе се применува од 1 мај 2003 година.

Во однос на оспорениот дел од Ценовникот за телекомуникациски услуги Судот утврди дека според точката 1.4.7.7. за посебно евидентирање и пресметка на дополнително фактурирање на телекомуникациските услуги во внатрешен и меѓународен сообраќај се пресметува 2% од износот на дополнителното фактурирање.

Судот, исто така, утврди дека во меѓувреме АД "Македонски телекомуникации" донесе нов тарифен модел за наплата на телекомуникациските услуги, со ново утврдени цени, меѓу кои е и цената, односно висината на месечната претплата по телефонски приклучок. Новите цени се утврдени со Одлуката за одобрување на методологија и сценарио за ребалансирање за 2004 година бр.33084/1 од 2 јуни 2004 година, според која новиот тарифен модел и новите цени на телекомуникациските услуги (кои се утврдени во прегледот кој е нејзин составен дел) се применуваат од 1 јули 2004 година.

АД "Македонски телекомуникации" има изготвено и нов текст на Ценовникот за телекомуникациски услуги, во септември 2004 година.

5. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и тоа дека во конкретниот случај се бара оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измени на регулирани цени на телекомуникациски услуги и Ценовникот за телекомуникациски услуги донесени од АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, Судот утврди дека овие акти ниту според доносителот, ниту според содржината и формата, не претставуваат прописи во смисла на членот 110 од Уставот на Република Македонија.

Имено, според мислењето на Судот, оспорените акти не се прописи затоа што се донесени од акционерско друштво, а актите на акционерските друштва според Судот не се прописи, туку по правило се автономни акти што овие друштва ги донесуваат во врска и во рамките на дејноста која е предмет на нивното работење. Во конкретниот случај тоа се акти на работење со кои се утврдуваат цени на телекомуникациски услуги кои ги дава, односно пружа АД "Македонски телекомуникации".

Со оглед на тоа што со оспорените акти се утврдуваат само цените на телекомуникациските услуги, а не се уредуваат на општ начин никакви односи, односно тие не содржат норми и правила на однесување, според Судот произлегува дека овие акти, исто така, не содржат елементи на пропис, па затоа тие и по својата содржина не се прописи. Ова и од причина што цената на месечната претплата за телефонскиот приклучок и за т.н. манипулативни трошоци, во кои делови се оспоруваат овие акти, според Судот, не претставуваат јавна давачка, како што се тврди во некои од иницијативите, туку се цена на услуги кои како посебна тарифа се утврдени и произлегуваат од Договорот за концесија склучен помеѓу Министерството за транспорт и врски и АД "Македонски телекомуникации", како приватно

правен субјект, согласно Законот за телекомуникациите ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1996, 17/1998, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), кој важеше во времето на склучување на овој договор и донесувањето на оспорените акти.

Имено, согласно наведениот закон, начинот на формирањето на цените на телекомуникациските услуги и тарифните ставови поконкретно се утврдуваа во конкурсот и во договорот за концесија. Оттука, во Договорот за концесија склучен меѓу Министерството за транспорт и врски и АД "Македонски телекомуникации", во Прилогот кој е насловен со "Тарифирање" и е составен дел на овој договор, месечната претплата за телефонски приклучок е утврдена како посебна тарифа (цена) за користење и вообичаено одржување на приклучок на претплатник на фиксната јавна телекомуникациска мрежа. Оваа претплата всушност се плаќа како надоместок на фиксните т.е. постојните реални трошоци за ставање на располагање, односно за редовно одржување на телефонскиот приклучок на секој корисник, заради обезбедување на негов непречен, квалитетен и ефикасен пристап до јавната телекомуникациска мрежа овозможувајќи му во секое време да повикува и да биде повикан, независно дали повиците се реализираат или не.

Исто така, според Судот ниту цената за посебното евидентирање и пресметка на дополнителното фактурирање на телекомуникациските услуги за кое според Ценовникот се пресметува и наплатува 2% од реализираниот сообраќај, не претставува јавна давачка бидејќи оваа цена телефонските претплатници ја плаќаат за покривање на трошоците за изготвување и достава на сметките за наплата за користење на телекомуникациските услуги, односно за т.н. манипулативни трошоци. Затоа, оваа цена претставува дел од облигационите договори склучени меѓу давателот и корисникот на телекомуникациски услуги. Инаку, во Ценовникот посебното евидентирање и пресметката на дополнителното фактурирање на телекомуникациските услуги е утврдена под "Останати услуги", а според Договорот за концесија се подведува под "други" телекомуникациски услуги.

Оттука, со оглед на тоа што оспорената одлука и Ценовникот ниту по доносителот, ни по нивната содржина не се прописи во смисла на членот 110 од Уставот, туку се акти на работење на АД "Македонски телекомуникации" со кои се утврдува цената на телекомуникациските услуги како елемент на облигационо-

правните односи помеѓу договорните страни на тие односи, Судот утврди дека не е надлежен да ја оценува нивната согласност со Уставот и со Законот за облигациони односи, во однос на кои се оспоруваат овие акти.

6. Врз основа на изнесеното, а со оглед и на тоа што оспорените акти во меѓувреме престанале да важат, односно да се применуваат, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.120/2003, У.бр.145/2003, У.бр.179/2003)

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), после моето гласање против отфрлање на иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на оспорените акти, го изнесувам и писмено го образложувам своето

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

на Решението У.бр.120/2003, У.бр.145/2003 и У.бр.179/2003 од 30 март 2005 година, со кое се отфрлаат иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр.20692/1 од 24 април 2003 година на АД "Македонски телекомуникации"-Скопје, во делот во кој е утврдена висината на цената на месечната претплата по телефонски приклучок, односно член 1 точка 2 од оваа одлука

Уставниот суд на Република Македонија постапувајќи по повеќе иницијативи и барања на граѓаните за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 1 точка 2 од Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги

бр.20692/1 од 24 април 2003 година на АД "Македонски телекомуникации"-Скопје, на седницата на Судот одржана на 30 март 2005 година, со мнозинство гласови донесе решение со кое се отфрлаат иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на наведената одлука во оспорениот дел, бидејќи оцени дека таа одлука не претставува пропис што подлежи на уставно-судска оценка, туку дека е интерен акт на акционерско друштво за кој не е надлежен да одлучува Уставниот суд. Изразувајќи несогласност со таквиот став на мнозинството од судиите, гласав против предложеното решение и го издвојувам своето мислење, според кое сметам дека оспорената одлука претставува пропис подобен за уставно-судска заштита и дека Уставниот суд претходно требаше да поведе постапка за оценување на нејзината уставност и законитост, а потоа, доколку оценеше дека таа во оспорениот дел не е во согласност со Уставот и со закон, да ја отстранеше од правниот поредок на Република Македонија.

При мојата определба да гласам против Решението за отфрлање на иницијативата, поаѓав од моето убедување дека членот 1 од Одлуката за измена на регуларни цени на телекомуникациски услуги бр.20692/1 од 24 април 2003 на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, во делот што се однесува на месечната претплата по приклучок на фиксната јавна телекомуникациска мрежа, со која се изземени бесплатните телефонски импулси од месечната претплата (со сите следни измени на Одлуката, или нова одлука со која се уредува месечен надоместок за користење на телефонски приклучок) не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 7, членовите 33, 55 и 68 од Уставот и член 8 од Законот за облигационите односи.

Неспорно е дека фиксната говорна телефонска услуга е јавна телекомуникациска услуга, дека нејзиното вршење е работа од јавен интерес за Републиката и дека вршењето на таа услуга преку фиксната јавна телекомуникациска мрежа со Законот за телекомуникациите е доверена, како на јавен телекомуникациски оператор, на постојниот фиксен јавен телекомуникациски оператор - АД "Македонски телекомуникации". Исто така, неспорно е дека постојниот оператор, има обезбедено монополска положба и монополско однесување на пазарот и дека вршењето на дејноста е од јавно-правен карактер, обезбеден со Договорот за концесија. Очекуваните новини во Законот за електронски комуникации и новините во фиксната телефонија можеби ќе дадат друг приод на проблемите во оваа област, но засега и во периодот на примената на

оспорените акти, тие промени немаат влијание на карактерот на вршењето на таа дејност.

Поаѓајќи од таквиот карактер на дејноста и на нејзиниот носител, јасно произлегува дека АД "Македонски телекомуникации" во вршењето на јавната телекомуникациска дејност, всушност врши и одделни јавни овластувања и актите што ги донесува во вршењето на таквите овластувања имаат јавно-правен карактер и во одредени случаи, како што е со оспорената одлука, имаат карактер на пропис. Според тоа, не би можело да се прифати ставот дека е доволно ако соодветен акт е донесен од акционерско друштво, само по себе, да се смета дека е тоа деловен или интерен акт и дека во одредени случаи не може да претставува пропис.

Поаѓајќи од тоа дека со оспорената одлука се востановува конкретна обврска за надоместок за секој корисник на телефонски

приклучок, се утврдува претплатнички однос на корисникот спрема Компанијата, се одредува висината на месечната претплата за единечен и двојнички приклучок, се ускратува односно не се признава бесплатниот телефонски импулс, како компензација на месечната претплата, што ја имале сите корисници како стекнато право и се уредуваат други прашања од аспект на цените на услугите, јасно се наметнува заклучокот дека таа одлука со таква содржина и обврски е пропис подобен за уставно-судска оценка.

Посебен уставно-правен проблем претставува карактерот и основот за плаќање на месечна телефонска претплата, како надоместок за користење на телефонски приклучок, што впрочем е покренато прашање со бројните писмени поднесоци до Уставниот суд. Според моето мислење, таквиот вид на давачка нема уставен основ, таа не претставува цена на услугата, па ниту може да биде елемент за формирањето на таа цена. Најопшт поглед на месечната телефонска сметка што ја плаќаат корисниците на фиксната телефонија, води до заклучок дека секоја услуга преку импулсно и друго мерење на корисникот му се пресметува, што значи секоја облигација е подмирена, а за таков паушален износ без соодветна услуга иако нема основ, во оспорената одлука го има. Така како што е утврдена месечната претплата во паушален износ за телефонски приклучок претставува самостоен основ за наплата, независно од тоа дали претплатникот го користел или не телефонскиот приклучок. Плаќањето на тој фиксен месечен износ кој не претставува надомест за услуга (бидејќи тоа отсутува), ниту може да преставува

самостоен елемент за цена на услугата, всушност и дава карактер на јавна давачка.

На телефонската претплата, во која корисникот ги плаќа услугите што ги врши фиксниот оператор, но во која е вклучен и месечен фиксен износ како надомест за телефонски приклучок, што го плаќа секој корисник на приклучок, без оглед на услугата, всушност АД "Македонски телекомуникации" преку оспорената одлука и дава карактер на јавна давачка, што може да ја востанови, согласно членовите 33 и 68 од Уставот, само државата со закон, а не и акционерско друштво кое има посебен статус утврден со Законот.

Понатаму, сметам дека месечниот надоместок за користење на телефонски приклучок, по својот карактер не е облигационен однос, туку однос од јавно-правен карактер. Доколку пак, би се третирил како облигационен однос, тогаш доаѓа до суштествена повреда на принципот на еднакви вредности на взаемните давања. Тоа дотолку повеќе што односот на услугата (што овде отсуствува) и цената за услугата е толку несразмерна, така што корисникот преку таа цена ја плаќа цената на говорната телефонска услуга што воопшто не ја користел.

На крајот, тргнувајќи од околноста дека во суштина се работи за: специфичен акт со специфична содржина во оспорениот дел, дека е донесен од специфичен субјект во специфични услови; дека се работи за јавна телекомуникациска услуга од општ интерес за Републиката; дека таквата услуга ја врши само една компанија со статус утврден во закон, а не за стандардно трговско друштво; дека во добар дел услугата ја врши како јавно овластување; дека компанијата што ја врши услугата во одредувањето на цената на телефонската претплата востановува фиксен месечен надоместок за користење на телефонски приклучок; дека таквиот надоместок ги има сите елементи на една јавна давачка; дека преку таквата јавна давачка на својот акт компанијата му вградува елементи на пропис; дека јавна давачка може да се воспостави само со закон и од страна на Собранието; дека со оспорениот дел од Одлуката се укинува едно стекнато право на граѓаните - корисници на телефонски услуги да имаат бесплатни телефонски импулси до износот на висината на надоместокот за телефонски приклучок; дека преку оспорената давачка граѓаните учествувале и се уште учествуваат во создавање на основната инфраструктура за статичката говорна телефонија и дека во времето на примената на оспорениот акт фактички не е обезбедена заштита на граѓаните за квалитетот и висината на цените

на услугите на овој "јавен" сервис, мојата определба при гласањето беше дека Уставниот суд можеше да изнајде елементи одлуката во оспорениот дел да ја третира како пропис и во согласност со тоа да поведеше постапка за оценување на нејзината уставност и законитост.

30 март 2005 година
Скопје

Судија
на Уставниот суд на Република
Македонија,
д-р Трендафил Ивановски

Согласно член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 70/92), по моето гласање против решението за отфрлање на иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 1 точка 2 од Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр. 20692/1 од 24 април 2003 година, и точката 1.4.7.7. од Ценовникот за телекомуникациски услуги, донесени од АД "Македонски телекомуникации" – Скопје, го издвојувам и писмено го образложувам своето

ИЗДВОЕНОМИСЛЕЊЕ

на Решението У.бр. 120/2003, У.бр. 145/2003, и У.бр. 179/2003
од 30 март 2005 година

Со Решението У.бр. 120/2003, У.бр. 145/2003, и У.бр. 179/2003 од 30 март 2005 година, Уставниот суд на Република Македонија ги отфрли иницијативите (поднесени од повеќе граѓани) за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр. 20692/1 од 24 април 2003 година на АД "Македонски телекомуникации" – Скопје, во делот во кој е утврдена висината на цената на месечната претплата по телефонски приклучок, односно

член 1 точка 2 од оваа одлука и Ценовникот за телекомуникациски услуги на АД "Македонски телекомуникации"- Скопје во делот во кој е утврдена цената на посебното евидентирање и пресметка на дополнително фактурирање на телекомуникациските услуги во внатрешен и меѓународен телекомуникациски сообраќај во процентуален износ од 2% од износот на дополнително фактурирање, односно точката 1.4.7.7. од овој Ценовник. Според мислењето на мнозинството судии, оспорените акти не се прописи, затоа што се донесени од акционерско друштво, и затоа што во конкретниот случај тоа се акти на работење со кои се утврдуваат цени на телекомуникациски услуги кои ги дава, односно пружа АД "Македонски телекомуникации".

Несогласувајќи се со мислењето на мнозинството судии, гласав против наведеното решение од следните причини:

Телекомуникациската услуга е јавна услуга од јавен интерес за Република Македонија, која со Законот за телекомуникациите ја врши постојниот оператор АД "Македонски телекомуникации" кој со Договорот за концесија обезбеди вршење на дејност од јавно-правен карактер. Имајќи ја во предвид специфичната улога и положба на оваа акционерско друштво, сметам дека со Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр. 20692/1 од 24 април 2003 година, односно член 1 точка 2 од оваа одлука, се вовеле една нова давачка во однос на граѓаните корисници на фиксната јавна телекомуникациска мрежа. Со оваа измена на одлуката, наместо дотогашната месечна претплата како однапред платена услуга во форма на одреден број на импулси, кон граѓаните се вовеле месечна претплата за која граѓаните од АД "Македонски телекомуникации" – Скопје не ја добиваат порано добиваната услуга, туку напротив, плаќаат давачка за која не добиваат противуслуга. Оваа давачка која за сите претплатници е утврдена во месечен пашален износ корисниците ја плаќаат независно дали го користеле телефонскиот приклучок или не.

Од друга страна, со точката 1.4.7.7. од Ценовникот за телекомуникациски услуги, донесен од АД "Македонски телекомуникации" – Скопје, се утврдува манипулативен трошок од 2% на вредноста од реализираниот сообраќај што се наплатува преку месечните сметки за телефон, што го наметнува прашањето на непочитување на начелото на еднаква вредност на давањето. Имено, оваа цена претплатниците ја плаќаат за покривање на трошоците за изготвување и достава на сметките за наплата за користење на

телекомуникациските услуги и таа претставувала дел од облигационите договори склучени меѓу давателот и корисникот на телекомуникациските услуги.

И за двете давачки може да се покрене прашањето за оценка на уставноста и законитоста ако прифатиме дека оспорената Одлука и Ценовник се прописи. Согласно предходниот Закон за телекомуникации, а сега согласно Законот за електронските комуникации АД “Македонски телекомуникации” е давател на јавна комуникациска услуга, односно врши јавна телекомуникациска дејност и некои од актите кои оваа акционерско друштво ги носи имаат карактер на пропис по наметнатите давачки но и по последиците кои ги предизвикуваат. Ова особено од таму што со Законот за телекомуникациите на овој оператор му беше обезбедена монополска положба на пазарот за вршење на дејност од јавно-правен интерес.

Оттука, со оглед на тоа дека од оспорениот акт произлегува месечна давачка за корисниците на телекомуникациските услуги за која тие не добиваат услуга, но за нив произлегува само обврска да плаќаат месечна претплата во паушален износ независно дали претплатникот ги користел услугите преку телефонскиот приклучок или не, не може да стане збор за облигационен однос, туку плаќање давачка како надомест кој ги има сите елементи на јавна давачка. Согласно членовите 33 и 68 од Уставот, јавните давачки се утврдуваат со закон и нив ги утврдува Собранието на Република Македонија, а не како што е случај со оваа месечна претплата востановена од акционерското друштво.

Односите поврзани со наплатување на дадените телекомуникациски услуги се дел од облигационите односи што настапуваат меѓу акционерското друштво кое дава телекомуникациски услуги, во случајот АД “Македонски телекомуникации” и граѓаните, во купопродажбата на телекомуникациската услуга како стока на пазарот. При тоа за овие односи согласно член 8 од Законот за облигационите односи, учесниците тргнуваат од начелото на еднаква вредност на заемните давања кои се протегаат не само на испорачаната услуга туку и во однос на направените трошоци на претпријатието за изготвување на сметките и цената што ја плаќаат граѓаните за изготвување и достава на тие сметки. Во конкретниот случај цената што граѓаните ја плаќаат на име манипулативен трошок се поврзува со изготвувањето и доставата на сметките и не се доведува во сооднос со стварните трошоци за изготвување на тие сметки, туку таа е одредена во зависност од цената платена за

телекомуникациските услуги, односно 2% на вредноста од реализираниот сообраќај што се наплатува преку месечните сметки за телефон. Бидејќи нема суштинска поврзаност со овој манипулативен трошок и цената што се плаќа за реализираниот телекомуникациски сообраќај, со доведувањето на овие трошоци во зависност со вредноста од реализираниот сообраќај што се наплатува преку месечните сметки за телефон, а не во зависност со стварните трошоци се постапува спротивно на членот 8 од Законот за облигационите односи. На овој начин граѓаните се доведуваат во состојба кога за изготвување на нивните сметки се прават еднакви стварни трошоци, а тие плаќаат нееднаква цена на тие трошоци во зависност од направените телекомуникациски трошоци.

Впрочем, видливо е од судската пракса дека Уставниот суд прифатил одлука со слична содржина донесена од истото акционерско друштво дека претставува пропис и ја поништил. Имено, Уставниот суд на Република Македонија со одлука У.бр.217/2001 од 17.07.2002 година, ја поништил Одлуката за определување на надоместокот за добивање на телефонски приклучок, донесена од Извршниот директор на АД “Македонски телекомуникации” на 13 јуни 2001 година. Со оваа одлука, Судот оспорениот акт го третираше како пропис со кој се воведува јавна давачка што граѓаните треба да ја платат на претпријатие кое врши дејност од јавен интерес и тоа било доволен основ Судот согласно член 73 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија да ја донесе одлуката за поништување на оваа одлука.

Оттука, имајќи ги во предвид наведените причини, сметам дека членот 1 точка 2 од Одлуката за измена на регулирани цени на телекомуникациски услуги бр. 20692/1 од 24 април 2003 година, и точката 1.4.7.7. од Ценовникот за телекомуникациски услуги, донесени од АД “Македонски телекомуникации” – Скопје, се во спротивност со член 8 став 1 алинеа 3, 6 и 7, како и со членовите 33 и 68 од Уставот на Република Македонија, како и со член 8 од Законот за облигационите односи.

30 март 2005 година Скопје

Судија на Уставниот суд на
Република Македонија
Мирјана Лазарова Трајковска

198.

- Меѓусебна усогласеност на закони

- *Mutual harmonisation of laws*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на поднасловот "Одговорност поради дела на корупција" од Законот за спречување на корупцијата ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2002, 46/2004 и 83/2004) и член 167 од Законот за облигационите односи ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/2001, 4/2002 и 5/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата содржината на поднасловот "Одговорност поради дела на корупција" од Законот за спречување на корупцијата не била согласна со содржината на членот 167 од Законот за облигационите односи, што двата закона и ги правело несогласни со Уставот.

3. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со оглед на тоа што со иницијативата се бара оценување на уставноста на поднасловот "Одговорност поради дела на корупција" од Законот за спречување на корупцијата и член 167 (кој ги уредува овие прашања) од Законот за облигационите односи, затоа што не биле меѓусебно усогласени, Судот оцени дека согласно погоре посочените одредби, не е надлежен да постапува по оваа иницијатива.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.57/2005)

199.

- Тарифен систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација-Скопје

- Tariff system of collection for services performed by AD Toplifikacija-Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 9 став 1 од Тарифниот систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација - Скопје ("Службен весник на Република Македонија" бр.57/1996).

2. Ова решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Милосија Шекутковска, Звонко Николовски, Игор Пецовски, Јован Димчевски и Јовица Николовски сите од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата со оспорената одредба од Тарифниот систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација - Скопје, граѓаните на градот Скопје биле ставени во нерамноправна положба од причина што едни плаќале со пресметка според отоплуваната површина, а други плаќале по мерач, што било спротивно на Уставот на Република Македонија и на Одлуката за мерките и начинот на заштита на потрошувачката на топлинска енергија за затоплување на објектите, која била донесена од Собранието на град Скопје на 10 февруари 1987 година и била објавена во "Службен гласник на град Скопје" бр.7/1987.

Оспорената одредба од наведениот тарифен систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација - Скопје се наведува понатаму во иницијативата, била спротивна на член 9 став 2 од Уставот на Република Македонија според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви, како и на членовите 2, 5 и 6 од Одлуката на Собранието на град Скопје.

Имено, според членот 2 од наведената одлука, заштедата на потрошувачката на топлинска енергија се обезбедува со воведување на мерно регулациона опрема (мерачи) за топлинска енергија во сите објекти во кои постои топлификационен систем.

Во членот 5 од истата одлука било определено дека сите корисници на топлинска енергија од топлификациониот систем се

должни да извршат вградување на мернорегулациони уреди за мерење на потрошувачката на топлинска енергија на главниот довод во потстаницата. Во членот 6 било утврдено дека рокот за вградување на мернорегулациони уреди (мерачи) во објектите определени со член 5 од оваа Одлука е до 31 март 1987 година. Рокот за вградување на мернорегулациони уреди (мерачи) на главниот довод на топлинска енергија (топлотни потстанции) за постојните индивидуални и колективни станбени објекти бил до крајот на 1988 година.

Подносителот на иницијативата смета дека со наведената одлука на Собранието на град Скопје не било предвидено подвојување на граѓаните на тие што живеат во колективни и на тие што живеат во индивидуални згради, поради што оспорената одредба од Тарифниот систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација - Скопје била спротивна на таа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека оспорениот тарифен систем го донел Управниот одбор на АД Топлификација - Скопје на седницата одржана на 23 септември 1996 година. Според член 9 став 1 од овој акт корисниците од првата група за станбен простор во објект со над четири станбени единици (колективен) надомест плаќаат со пресметка според отоплуваната површина, а корисниците на станбен простор во објект со четири и помалку станбени единици (индивидуален) и сите останати корисници од првата група надомест плаќаат по мерач.

Корисниците од втората и третата група надомест плаќаат по пресметка, односно според инсталирана моќност и според мерач.

5. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од содржината на Тарифниот систем за наплата на услуги што ги врши АД Топлификација - Скопје, Судот утврди дека истиот претставува автономен акт на работење со кој се уредени интерни прашања во врска со системот за наплата на услугите што ги врши ова акционерско друштво, поради што

оспорениот тарифен систем не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија.

Со оглед на наведеното, Судот не се впушти во оценување и на другите наводи во иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.26/2005)

200.

- Закон за територијална организација и локална самоуправа

- Law on Territorial Organisation and Local Self-Government

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 став 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 12 точка 9 и точка 65 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2004 и 12/2005).

2. Васил Радиноски од Вевчани на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека општина Вевчани двапати поднела иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Законот за територијална поделба на Република Македонија од 1996 година, односно на членот 8 точка 85 со кој дотогаш единствената катастарска единица (катастарска општина) Вевчани била пресечена и дел од неа (викенд населбата Горна Белица) била ставена како населено место во Струга. Двете иницијативи Уставниот суд на Република Македонија, и покрај уредно доставена документација и докази за фактичката состојба ги отфрлил со оценка дека промените сврзани со територијалната поделба на Републиката и подрачјата на општините според Уставот се исклучива надлежност на Собранието на Република Македонија. Општина Вевчани во неколкупати се обраќала до Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, Министерството за правда и Министерството за локална самоуправа со иницијативи за измени на член 8 точка 85 од Законот за територијална поделба од 1996 година. Одговорот од сите овие органи бил дека нивното барање ќе биде решено при донесувањето за новиот Закон за територијална организација на општините во Република Македонија. Во текот на расправата за донесувањето на оспорениот закон во Собранието на Република Македонија и покрај тоа што имало интервенција со посебен амандман, претставникот на Владата предлагач на законот, амандманот не го прифатил.

Понатаму во иницијативата се наведува дека во член 4 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.55/2004) и во член 18 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) децидно било кажано дека катастарските граници треба да се поклопуваат со општинските граници. Членот 12 став 1 точка 9 и член 65 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа на Република Македонија бил во спротивност со двата наведени члена бидејќи катастарските граници не требало да се сечат, а од друга страна во член 12 катастарската општина Вевчани била поделена помеѓу две општини. Овие два члена се спротивставувале еден на друг, а ист случај било помеѓу законите за територијалната организација на локалната самоуправа на Република Македонија (во

делот кој се однесува на член 12) и Законот за локалната самоуправа (член 18). Според подносителот на иницијативата, бидејќи не било можно во еден правен систем законите или делови од истите да се во спротивност, Уставниот суд бил должен со својата одлука да ја утврди уставноста и законитоста, односно неуставноста и незаконитоста на наведените закони, односно членови од тие закони. Во едниот дел од образложението подносителот на иницијативата е согласен дека Собранието е орган што ги донесува законите, што ја врши промената во делот на територијалната поделба, но не е согласен да се донесуваат незаконски и неуставни решенија. Членот 12 став 1 точка 9 и 65 од Законот за територијалната организација на локалната самоуправа и член 18 од Законот за локалната самоуправа биле очигледно во колизија и заради тоа Уставниот суд бил надлежен и требало да реши во полза на подносителот на иницијативата како би се исправил очигледен превид од страна на Владата и Собранието на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 12 од Законот, во општините од членот 10 на овој закон се утврдуваат следниве населени места:

9. Општина Вевчани - селото Вевчани;

65. Општина Струга - градот Струга и селата: Безово, Бицево, Богојци, Бороец, Брчево, Буринец, Велешта, Вишни, Враниште, Глобочица, Горна Белица, Горно Таташи, Долна Белица, Делогожди, Добовјани, Долно Таташи, Драслајца, Дренок, Заграчани, Збачди, Јабланица, Калишта, Корошишта, Лабуништа, Лакаица, Ливада, Ложани, Локов, Луково, Мали Влај, Мислешево, Мислодежда, Модрич, Моришта, Нерези, Ново Село, Окиси, Радожда, Радолишта, Франгово, Шум, Пискупштина, Подгорци, Поум, Присовјани, Ржаново, Селци, Ташмаруништа, Тоска и Џепин.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеи 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи ја предвид уставно утврдената надлежност на Судот, јасно произлегува дека Уставниот суд одлучува за согласноста

на законите со Уставот, меѓутоа нема надлежност да одлучува за меѓусебната согласност на одделни членови од ист закон, ниту пак за меѓусебната согласност на законите како акти од ист правен ранг.

Од друга страна, Уставниот суд ја оценуваше уставноста на оспорениот закон во целина и со Решение У.бр.195/2004 од 29 декември 2004 година не поведе постапка поради тоа што согласно Уставот, регулирањето на прашањата во врска со територијалната поделба на Републиката и подрачјата на општините е во исклучива надлежност на Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Републиката.

Имајќи го предвид наведеното, Судот утврди дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на одделни членови од ист закон, ниту пак за меѓусебната согласност на законите и дека Уставниот суд веќе ја оценувал уставноста на оспорениот закон во целина и не повел постапка, а нема основи за поинакво постапување по однос на наводите содржани во оваа иницијатива.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.64/2005)

201.

- **Поединечни акти на судови и управни органи**

- *Individual acts of courts and administrative bodies*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Виолета Шаклева од Штип за оценување на законитоста на поединечни акти на судови и управни органи.

2. Виолета Шаклева од Штип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за оценување на законитоста на поединечни акти донесени од надлежни судови и управни органи, бидејќи според наводите во барањето таа не можела да ги оствари своите правни интереси поради неправилното работење и одлучување на тие органи. Од овие причини се бара Уставниот суд на Република Македонија да постапува согласно членот 110 став 1 алинеја 8 од Уставот и да ги заштити правото на сопственост и правото на наследување кои се гарантирале во членот 30 од Уставот, со тоа што Судот би ги поништил и укинал конкретно наведените пресуди и решенија донесени од судови и управни органи.

3. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија меѓу другото одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Со оглед на тоа, Уставниот суд не одлучува за примената на законите и другите прописи од страна на надлежните органи, ниту има надлежност на инстанционо повисок суд да ја оценува законитоста на постапките и одлуките на судовите и другите органи по конкретни предмети на граѓаните.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од означената уставна одредба и од содржината на поднесеното барање Судот утврди дека не е надлежен да одлучува по барањето, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

4. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.80/2005)

202.

- Одлука за утврдување на работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење
- Меѓусебна согласност на одлуки

- *Decision on establishing jobs for which the insurance period is counted with an expanded duration*
- *Mutual agreement of decisions*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење, степенот на зголемувањето на стажот на осигурување на тие работни места и постапката за утврдување на фактичката состојба ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.31/ 1975), како и на сите нејзини измени и дополнувања и

б) меѓусебната согласност на Одлуката означена во точката 1 а) од ова решение со членовите 35 до 40 со Статутот на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр. 50/1994, 34/1995, 46/1999, 10/2002, 5/2004, 22/2004, 23/ 2004 и 88/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 а) од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената Одлука била донесена врз основа на член 114 став 3 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.46/1972) и членовите 146 и 203 став 1 точка 1 од Статутот на Заедницата за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр. 28/1973) од страна на тогашното Собрание на пензиско и инвалидско осигурување. Меѓутоа, во нашата Република ваква институција повеќе не постоела, а актите врз основа на кои Собранието ја донело оспорената Одлука престанале да важат со влегување во сила на Законот за пензиското и инвалидското осигурување објавен во "Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.18/1983.

Исто така се наведува дека Одлуката не била применлива од причина што била заснована на одредбите од Законот за основните права од пензиско и инвалидско осигурување ("Службен лист на СФРЈ" бр.23/1982) кој престанал да важи на први јануари 1994 година. Оттаму произлегувала и несогласноста на Одлуката со членовите 125 до 130 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, што сега е во сила и членовите 35 до 40 од Статутот на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, донесен во 1994 година. Но и покрај наведеното Одлуката и понатаму се применувала,

а од 1975 година до денес биле донесени повеќе од 60 измени и дополнувања.

Во иницијативата се наведува дека во оспорената Одлука постоеле повеќе неусогласени термини како што се: "Собрание на пензиско и инвалидско осигурување на Македонија", "Заедница на пензиско и инвалидско осигурување на Македонија", "организации на здружен труд" и други, што ја правело оспорената Одлука неприменлива. Содржан е и посебен предлог при одлучувањето да се имало предвид дека веќе биле донесени и посебни одлуки за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење и тоа за конкретни правни лица.

Бидејќи правата на социјална сигурност и социјално осигурување единствено можеле да се утврдуваат со закон и со колективен договор, а не со одлука, подносителот на иницијативата смета дека оспорената Одлука не е во согласност со член 34 од Уставот. Заради неодржливост и неприменливост во практиката, подносителот на иницијативата смета дека со Одлуката се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 34 и 51 од Уставот, членовите 125 до 130 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, како и членовите 35 до 40 од Статутот на фондот за пензиско и инвалидско осигурување, како акти што сега се во сила.

По повод вака поднесената иницијатива Судот, согласно член 16 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, со писмо У.бр.12/2005 од 28 април 2005 година од подносителот на иницијативата побара да ја дополни и појасни иницијативата во следнава насока:

- точно идентификување на Одлуката, преку наведување на нејзинот назив и бројот на службеното гласило на секоја поединечна измена и дополнување, без оглед на нивниот број; и

- за секоја поединечна измена и дополнување да се прецизираат одредбите што се оспоруваат, причините за нивно оспорување и одредбите од Уставот, Законот за пензиско и инвалидско осигурување или други акти што се повредуваат со секоја од поединечните измени и дополнувања на Одлуката.

Ова од причина што во иницијативата оспорената Одлука се идентификува преку наведување на првиот и последниот бројот на службеното гласило во кое е објавена, а воедно се наведува дека

истата претрпела повеќе од 60 измени и дополнувања, поради што не беше јасно што е предмет на оспорување.

Воедно на подносителот на иницијативата му беше укажано дека доколку бараното појаснување и дополнување не го направи во рок од десет дена по приемот на писмото, Судот ќе одлучува само по однос на уставноста и законитоста на Одлуката објавена во "Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.31/1975 и "Службен весник на Република Македонија" бр.75/2002 без да се навлегува во оцена на останатите измени и дополнувања на Одлуката.

Наведеното писмо подносителот на иницијативата го примил на 4 мај 2005 година, меѓутоа во определениот рок не достави појаснување и дополнување на иницијативата. Од тие причини во постапката пред Судот предмет на анализа беа основната Одлука и последната измена и дополнување, со податоци како што ги означува подносителот на иницијативата.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 114 став 3 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.46/1972) и членовите 146 и 203 став 1 точка 1 од Статутот на Заедницата на пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.28/1973), Собранието на тогашната Заедница на пензиско и инвалидско осигурување на 10 јули 1975 година ја донело оспорената одлука, што ја сочинуваат 11 членови.

Основниот текст на Одлуката е објавен во "Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр.31/1975 и до влегувањето во сила на Законот за пензиското и инвалидското осигурување што сега е во сила претрпела 35 измени и дополнувања, 5 исправки и едно задолжително толкување.

4. Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имено, подносителот на иницијативата и покрај барањето на Судот да ја прецизира и појасни иницијативата, во определениот рок тоа не го стори, што по оцена на Судот преставува процесна

пречка за навлегување во оцена на уставноста и законитоста на Одлуката и сите нејзини измени и дополнувања. Ова од причини што основаната Одлука во текот на нејзиното опстојување во правниот поредок неспорно претрпела поголем број на измени и дополнувања што се нејзин составен дел, меѓутоа во отсуство на барање за оцена на уставноста и законитоста на измените и дополнувањата, според Судот нема услови за впуштање во анализа дали основниот текст на Одлуката претрпел суштински и терминолошки усогласувања и воопшто дали оспорената одлука е уставна и законита.

Од друга страна, тргнувајќи од содржината на "Службениот весник на Република Македонија" бр.75/2002, што се означува од подносителот на иницијативата како број на службеното гласило во кое е објавена последната измена и дополнување на основниот текст на Одлуката, одлука со назив како оспорениот акт нема. Во овој број на службено гласило се објавени:

- Одлуката бр.02-4314/1 од 6 септември 2002 година за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење на електростопанството на Македонија, термоцентрала РЕК "Битола" и РЕК "Битола"-Рудник "Суводол"-Битола и

- Одлуката бр.02-4315/1 од 6 септември 2002 година за изменување на Одлуката за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење во АД "Макстил" и АД "Троска"-Скопје.

Двете одлуки се донесени од Управниот одбор на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија врз основа на овластувањето од член 127 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1993, 3/1994, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000 и 50/2001) и член 35 од Статутот на Фондот ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/1994, 34/1995, 53/1997, 22/1998, 46/1999 и 10/2002).

Од наведеното произлегува дека во "Службениот весник на Република Македонија" бр.75/2002 се објавени две одлуки што се однесуваат на конкретни претпријатија за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење. Овие одлуки според називот и законскиот основ врз основа на кој се донесени се разликуваат од основниот текст на Одлуката која е оспорена, од што произлегува дека не станува збор за измени и

дополнувања на Одлуката што е предмет на оспорување, туку за сосема други одлуки.

Од страна на подносителот на иницијативата одлуки со горе наведениот назив не се оспоруваат.

Оттаму, според Судот, по однос на последно означената измена од страна на подносителот на иницијативата, исто така постојат процесни пречки за одлучување.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 а) од ова решение.

6. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективни договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Тргувајќи од член 110 од Уставот, а што се однесува до наводот за постоење на несогласеност на оспорената Одлука со членовите 35 до 40 од Статутот на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Судот во постапката утврди дека не е надлежен да ја оценува меѓусебната усогласеност на наведените подзаконски акти.

Исто така, врз основа на наведената уставна одредба од Уставот Судот утврди дека не е надлежен да ја оценува примената на оспорената Одлука во практиката.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 б) од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 12/2005)

203.

- Одлука за временна забрана за плаќање на купопродажна цена на деловен простор акции што се стекнати по било кој основ од вработените во АД Градски трговски центар - Скопје
- Договор за лизинг со клаузула за откуп

- *Decision on temporary prohibition to pay purchase price of a business space stocks gained on any ground by the employees in AD Gradski trgovski centar - Skopje*
- *Leasing Agreement with a clause for repurchase*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Одлуката за временна забрана за плаќање на купопродажна цена на деловен простор со акции што се стекнати по кој било основ од вработените во А.Д. Градски трговски центар - Скопје, донесена од Одборот на директори под бр.03-162/13 од 22 јануари 2003 година, и

б) Договорот за лизинг со клаузула за откуп склучен помеѓу А.Д. Градски трговски центар-Скопје и ТД Гриншоп ДООЕЛ-Скопје под бр.09-2859/1 од 22 мај 2002 година.

2. Перо Кржевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата првооспорениот акт бил спротивен на одредбите од Законот за трговските друштва и Статутот на А.Д. ГТЦ-Скопје, бидејќи според него актот требало да биде донесен од Собранието или Управниот одбор на Друштвото, а не од Одборот на директори.

Имено, поради вака донесената одлука подносителот на иницијативата бил спречен да ги продава неговите акции, а воедно и корисниците на деловен простор не можеле да купуваат деловен простор со акции, што не било случај пред да биде донесена Одлуката, со што се повредувало начелото на еднаквост на граѓаните утврдено во Уставот.

Во поткрепа на вака изнесените наводи се укажува на содржината на членот 17 од Договорот, кој воедно во уводниот дел од иницијативата се означува како второоспорен акт.

3. Судот на седницата утврди дека Одлуката за временна забрана за плаќање на купопродажна цена на деловен простор со акции што се стекнати по кој било основ од вработените во А.Д. Градски трговски центар - Скопје, содржи две одредби. Во член 1 од Одлуката е содржана забрана за плаќање на надомест на име купопродажна цена од договорите за лизинг со клаузула за откуп, како и плаќање на рати од истите договори, плаќање на купопродажна цена од договорите за купопродажба на деловен простор склучени со Друштвото и плаќање на надомест за комунални услуги, со акции што корисниците на лизинг или купувачите на деловен простор ги стекнале преку купопродажба или по друг основ од вработените во Друштвото. Во член 2 од Одлуката е наведено дека истата има времен карактер и ќе се применува до нејзино преиначување. Одлуката е донесена од Одборот на директори и е заведена под бр.03-162/13 од 22 јануари 2003 година.

Договорот за лизинг со клаузула за откуп, според неговата содржина и елементите што го чинат е договор за издавање на деловен простор под закуп. Истиот е склучен помеѓу А.Д. Градски трговски центар - Скопје и ТД Гриншоп ДООЕЛ-Скопје под бр.09-2859/1 од 22 мај 2002 година.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за

согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и да утврдува права и обврски на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека во случајот оспорените акти немаат карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба и не се подобни за уставносудска оценка.

Имено, од содржина на првооспорениот акт произлегува дека истиот не е пропис, туку интересен акт на конкретно Акционерско друштво со кој се определува режимот на трансакции со акциите издадени од него. Второоспорениот акт е конкретен договор за издавање на деловен простор под закуп склучен помеѓу две правни лица.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 77/2005)

204.

- Закон за семејство

- *Law on the Family*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 71 и 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 24 став 3 во делот: "до органот на управата надлежен за водењето на матичните книги" од Законот за семејството ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената законска одредба им се гарантирало правото на жалба на лицата кои поднеле пријава за склучување на брак, но со истата истовремено требало да се обезбеди двостепеност во одлучувањето по жалбата против решението донесено од страна на матичарот. Оттука, всушност произлегува дека подносителот не ја спори содржината на оспорената законска одредба, но истиот смета дека во истата треба да се даде и решение кој ќе одлучува по жалбата изјавена против решението на матичарот. Подносителот на иницијативата на Уставниот суд на Република Македонија му предлага да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот дел од членот 24 став 3 од Законот за семејството, а поради нарушување на начелото

на двостепеност предвидено во член 15 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 24 од оспорениот закон е предвидено дека:

"Матичарот ќе провери, врз основа на изјавата на лицата кои сакаат да стапат во брак, а по потреба и на друг начин, дали постои законска пречка за склучување на бракот.

Матичарот е должен со решение да го одбие склучувањето на бракот, ако утврди дека според законот не е дозволено неговото склучување.

Против решението од ставот 2 на овој член, лицата кои поднеле пријава за склучување на брак може да поднесат жалба во рок од 8 дена од денот на приемот на решението до органот на управата надлежен за водењето на матичните книги".

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи го во вид фактот дека со иницијативата не се спори правото на жалба што го регулира оспорената одредба, туку од наводите во иницијативата произлегува дека со истата се бара да содржи решение кој да одлучува по жалбата, а притоа да се почитува начелото на двостепеност содржано во членот 15 од Уставот на Република Македонија, Судот утврди дека во конкретниов случај постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.45/2005)

205.

- Неуредна иницијатива

- *Irregular initiative*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 15, 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 27 октомври 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Одлуката бр.07-72/6 за донесување на Детален урбанистички план за дел од Месната заедница "Благој Стефковски-Гојчо" урбан блок 47 Куманово, донесена од Советот на општина Куманово на 30 јануари 2004 година.

2. Благоја Ѓорѓиевски од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата наведува дека при изготвувањето на оспорениот акт не биле земени предвид точните состојби на лице место поради што била предвидена надградба на објекти која практично била неизводлива. Во иницијативата се наведува дека кога оспорениот план бил јавно објавен подносителот на иницијативата не бил известен, а поради болест и старост не можел да направи увид во планот и да поднесе приговор.

Во дополнувањето на иницијативата, подносителот повторно укажува дека планерот не ја согледал фактичката состојба на теренот поради што со надградбата на неговиот непосреден сосед му биле нарушени нормалните услови за живеење (попречена

светлина и проветрување) што не било во согласност со уставната гаранција секој граѓанин да има минимум услови за хумано живеење.

3. Судот на седницата утврди дека според документацијата доставена од главниот архитект на град Куманово со писмо бр.21-1846/1 од 6 октомври 2004 година, очигледно е дека по Нацртот на оспорениот акт била организирана јавна анкета за која граѓаните и правните лица биле известени и дека истите во законски предвидениот рок од 10 дена доставиле свои приговори.

Поради тоа според Судот е ирелевантен фактот што го наведува подносителот на иницијативата дека тој не бил информиран и дека поради старост и болест не можел да учествува во јавната анкета со свој приговор.

4. Согласно член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон и уставноста и законитоста на пропис и друг општ акт содржи: означување на законот, прописот или општиот акт односно одделни негови одредби што се оспоруваат, причините за нивното оспорување, одредбите од Уставот односно законот што се повредуваат со тој акт и името односно називот и седиштето на подносителот на иницијативата.

Од поднесената иницијатива како и од дополнувањето на истата очигледно е дека подносителот на иницијативата не наведува ниту една одредба од Законот за просторно и урбанистичко планирање која се однесува на постапката за донесување на деталните урбанистички планови. Напротив, подносителот на иницијативата наведува дека оспорениот план бил јавно објавен но дека тој не бил информиран за тоа и дека поради старост и болест не можел да направи увид во планот и да поднесе приговор. Втората причина за оспорување на актот е што не биле земени предвид точните состојби на објектите на теренот.

Подносителот на иницијативата иако на тоа му беше укажано, не ги отстрани недостатоците во иницијативата, поради што Судот истата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.139/2004)

206.

- Конкретни акти на Основниот суд во Гевгелија

- Concrete acts of the Basic Court in Gevgelija

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на конкретните акти на Основниот суд во Гевгелија К.бр.56/2004, К.бр.129/2004 и К.бр.21/2005.

2. Невладината организација - Хуманитарно здружение "Правоверие" од Гевгелија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата, односно во нејзиното дополнително прецизирање се наведува дека со оспорените акти биле повредени човековите права и слободи загарантирани со Уставот на Република Македонија, законите на Република Македонија и Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи. Според

подносителот на иницијативата, со оспорените акти исто така биле нарушени угледот и честа на невладината организација Хуманитарно здружение "Правоверие", бидејќи биле донесени врз основа на "монтиран случај" и со овие акти биле сторени суштествени повреди на одредбите на кривичната постапка, неправилно и нецелосно била утврдена фактичката состојба, повреден бил Кривичниот законик, како и одлуката за казната. Според подносителот на иницијативата, оспорените акти не биле во согласност со членовите 8, 9, 11, 12, 13, 20, 25 и 118 од Уставот на Република Македонија и членовите 2 став 1 и 3, член 5 став 2, член 6 став 1, член 14, член 15 став 1 и 2, член 20, член 25, член 30 од Законот за здруженија на граѓани и фондации ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998) и членовите 11, 14, 13, 8, 6 и 41 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи.

Подносителите на иницијативата исто така истакнуваат и оштетно побарување со барање да им го исплати Република Македонија, како и барање за разрешување на поименично наведени лица вработени во одредени институции кои се децидно наведени во иницијативата.

3. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото одлучува за согласноста на законите со Уставот и согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Според алинеја 3 на овој член, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Со оглед на тоа, Уставниот суд не е надлежен да одлучува за примената на законите и другите прописи од страна на надлежните судови и органи, ниту пак, овој Суд има надлежност на инстанционо повисок суд да ја оценува законитоста на постапката и одлуките на судовите и другите органи по конкретни предмети на граѓаните.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Со оглед на тоа што подносителот на иницијативата бара Судот да ја оценува уставноста и законитоста на конкретните акти, Судот не е надлежен да одлучува по иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното се одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.86/2005)

207.

- Закон за служба во Армијата на Република Македонија

- Правилник за условите за стекнување воздухопловно-техничко звање

- Law on Serving in the Army of the Republic of Macedonia

- Rulebook for the conditions to acquire aircraft-technical title

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 205 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2002, 98/2002, 25/2003 и 71/2003), и

б) уставноста и законитоста на член 1 од Правилникот за условите за стекнување на воздухопловно-техничко звање, вршењето на воздухопловно-техничката служба, облеката и опремата на воздухопловно-техничкиот персонал и обликот и содржината на воената дозвола за работа на воен воздухоплов ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2004).

2. Славе Донеvски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Законот и Правилникот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби од Законот и од Правилникот предвидувале само професионални војници и воени старешини да припаѓаат во воздухопловно-технички персонал и за таа цел само тие имале право да стекнуваат воздухопловно-технички звања, а не ги предвидувале сите категории на лица што вршат служба во Армијата наведени во членот 3 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба како несогласна со членот 9 став 1, членот 54 став 3 и членот 32 став 2 и 3 од Уставот на Република Македонија, и за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одредба од Правилникот како несогласна со наведените уставни одредби и со Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за служба во Армијата на Република Македонија, во членот 205 предвидел дека припадници на воено воздухопловно-технички персонал се воени старешини и професионални војници кои имаат едно од воено воздухопловно-техничките звања утврдени со овој закон.

Оспорениот правилник во членот 1 предвидел дека со овој правилник се пропишуваат условите за стекнување на воздухопловно-техничко звање, вршењето на воздухопловно-техничка служба, облеката и опремата на воздухопловно-техничкиот персонал и обликот и содржината на воената дозвола за работа на воен

вздухоплов на воздухопловно-техничкиот персонал (во натамошниот текст: професионален војник и воен старешина).

Судот, исто така утврди дека Законот за служба во Армијата на Република Македонија, во членот 3, предвидел дека служба во Армијата вршат воени и цивилни лица. Воени лица во смисла на овој закон се: 1) воени старешини - офицери и подофицери; 2) професионални војници; 3) војници на служење воен рок; 4) питомци на Воена академија, 5) лица на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери и 6) воени обврзници во резервниот состав на Армијата додека се повикани да извршуваат права и должности од областа на одбраната во врска со извршување на воената обврска.

Цивилни лица, во смисла на овој закон се лица на служба во Армијата поставени на должност согласно со актот за формација на Армијата.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето или ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со иницијативата се оспорува членот 205 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија и се оспорува членот 1 од Правилникот, од аспект дека одредбите не предвидувале во воздухопловно-техничкиот персонал да припаѓаат сите категории на лица што вршат служба во Армијата, туку ги предвидувале само двете категории и тоа професионалните војници и воените старешини, па поради тоа оспорената законска одредба била во несогласност со Уставот, а оспорената одредба од Правилникот била во несогласност со Уставот и Законот.

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба и деловничката одредба од членот 28 алинеја 1, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува по иницијативата поради тоа што Судот одлучува за тоа што е содржано во одредбите а не за тоа што

требало да биде содржано според подносителот на иницијативата. Судот, исто така, во однос на оспорениот Правилник утврди дека тој бил предмет на уставносудска оценка и со Решение У.бр.65/2004 од 30 јуни 2004 година не била поведена постапка за оценување на уставноста и законитоста на повеќе одредби меѓу кои и за членот 1 од Правилникот.

Врз основа на изнесеното, согласно членот 28 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.55/2005)

208.

- Одлука за донесување на Детален урбанистички план за дел од Месната заедница "Кузман Јосифовски-Питу" урбан модул 40, општина Карпош

- Decision to adopt a Detailed Urban Plan for part of the local community "Kuzman Josifovski-Pitu" urban module 40, Karpoš municipality

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 јуни 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлука за донесување на

Детален урбанистички план за дел од Месна заедница "Кузман Јосифовски - Питу" - урбан модул 40 - општина Карпош, донесена од Советот на општина Карпош под бр.07-2472/2 од 9 ноември 2004 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.12/2004).

2. Драган Бошнаковски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, при донесувањето на оспорената одлука бил повреден членот 36 од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) на начин што во проектот биле предвидени 303 паркинг места, наместо според станандардите да се предвидат 525, од каде произлегло и намалување на зелените површини што не било препорачливо поради намалување на кислородот во градот Скопје. Со оглед на тоа што од страна на проектантот не биле почитувани нормативите за густината на објектите и за потребниот паркинг простор, подносителот на иницијативата смета дека Советот на општината Карпош бил доведен во заблуда кога ја донел оспорената одлука.

Инаку, подносителот на иницијативата нагласува дека пред Уставниот суд настапува во свое име и во име на поголема група граѓани, станари во станбениот блок што се наоѓа на улицата "Јуриј Гагарин". Меѓутоа, кон иницијативата се прилагаат само списоци на граѓани без полномошно за настапување во постапката пред Уставниот суд како полномошник на лицата означени во приложените списоци. Со оглед на ваквата состојба Судот оцени дека подносителот на иницијативата не може да добие третман на полномошник на наведените граѓани и во оваа постапка настапува само во свое име.

На 16 јуни 2005 година до Судот е доставен поднесок насловен како прилог за поддршка на иницијативата, поднесен од Скопското еколошко друштво "Еко-мисија". Во поднесокот се појаснува дека Друштвото ја поддржува иницијативата на граѓаните за оспорување на Одлуката за изменување и дополнување на Планот. Ова од причина што во постапката за донесување на Планот општината Карпош не го почитувала член 9 од Правилникот за просторно и урбанистичко планирање објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.50/2003. Всушност станува збор за член 9

од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, објавен во наведеното службено гласило, а со наведената одредба се менува членот 36 став 2 од Правилникот.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Карпош на седницата одржана на 9 ноември 2004 година донел Одлука за донесување на Детален урбанистички план за дел од Месна заедница "Кузман Јосифовски-Питу"-урбан модул 40-општина Карпош, под бр.07-2472/2 од 9 ноември 2004 година. Одлуката е објавена во "Службен гласник на град Скопје" бр.12/2004 од 14 декември 2004 година.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Во конкретниот случај подносителот на иницијативата бара Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука. Меѓутоа, од содржината на иницијативата произлегува дека во неа не се содржани законски или уставни одредби за кои подносителот на иницијативата смета дека се повредени со оспорената одлука. Според него постои единствено повреда на одредба од Правилникот за стандардите и нормативите за уредување на просторот.

Тргувајќи од надлежноста на Уставниот суд определена во член 110 од Уставот, како и од карактерот и содржината на оспорената одлука и Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/ 2003) произлегува дека истите се подзаконски акти што имаат основ во одредбите од ист закон, а тоа е Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Оттаму, Судот оцени дека по однос на наводите од иницијативата за несогласност на оспорената одлуката со членот 36 од означениот правилник, како и воопшто со одредбите од Правилникот не е надлежен да одлучува.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингелизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр. 85/2005)

209.

- **Правилник за систематизација на работни места на општинската администрација во општина Делчево**
- **Мислење на Агенцијата за државни службеници**

- *Rulebook for the systematisation of jobs of the municipal administration in the municipality of Delčevo*

- *Opinion of the Agency for Civil Servants*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на:

- а) Правилникот за систематизација на работните места на општинската администрација во општина Делчево, донесен од градоначалникот на општина Делчево под бр.08-402/1 од 22 април 2005 година и

б) Мислењето на Агенцијата за државни службеници бр.07-2421/2 од 5 мај 2005 година.

2. Сузана Петровска и Љубица Ѓорѓиевска, двете од Делчево, во свое име и во име на група граѓани од Делчево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата и дополнувањето на иницијативата новиот градоначалник на општината Делчево, по стапувањето на функција го донел оспорениот Правилник со кој укинал 9 работни места, а за 4 го променил потребниот вид на образование. Ова било спротивно на членовите 135,136,137,138 и 139 од Законот за работните односи, како и на членот 82 став 1 од Законот за државните службеници. Притоа, се појаснува и тоа дека до намалување на бројот на работните места дошло без да се спроведат потребните законски мерки или пак да се спроведе предвидената законска постапка.

Покрај оспорувањето на одредбите на Правилникот во целина, во дополнувањето на иницијативата се наведува дека посебно се оспоруваат членовите 4, 6, 7, 8, 9, 10 и 11 од Правилникот, меѓутоа отсутнуваат конкретни наводи за причините поради кои се смета дека посебно оспорените членови се спротивни на закон.

По однос на второ оспорениот акт посебно се нагласува дека Агенцијата за државни службеници за период од 4 месеци дала две различни мислења, поради што овој акт бил спротивен на наведените законски одредби.

Со оглед на фактот што градоначалникот на Општината, врз основа на оспорените акти, веќе им ги одземал работните задачи, подносителите на иницијативата сметаат дека се повредени нивните права од работен однос.

3. Судот на седницата утврди дека Правилникот за систематизација на работните места на општинската администрација во општина Делчево содржи 13 одредби со кои се утврдува вкупниот број на вработени потребни за вршење на работите од надлежност на општинската администрација, називот и распоредот на работните места, условите потребни за вршење на работите и задачите и описот на работните места. Во последната одредба е предвидено

Правилникот да влезе во сила со денот на донесувањето и истиот да се објави на огласната табла на Општината по добиеното мислење од Агенцијата за државни службеници.

Во мислењето на Агенцијата за државни службеници бр.07-2421/2 од 5 мај 2005 година, дадено врз основа на член 7 став 2 алинеја 2 од Законот за државните службеници се наведува дека Правилникот е во согласност со одредбите од наведениот закон, како и со одредбите од Законот за локалната самоуправа.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од правните елементи кои што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и да утврдува права и обврски на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека во случајот оспорените акти немаат карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба и не се подобни за уставносудска оценка.

Имено, според содржина на првооспорениот акт Судот оцени дека истиот не е пропис, туку интересен акт на општината Делчево со кој се утврдува внатрешна систематизација на потребниот број и вид на работните места. Второ оспорениот акт претставува само исполнување на законската обврска на Агенцијата за државни службеници да даде мислење за ваков вид на акти.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 99/2005)

210.

- Закон за ратификација на Договорот на Владата на Република Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на лица на Меѓународниот кривичен суд

- Law on ratification of the Agreement of the Government of the Republic of Macedonia and the Government of the United States of America that refers to the extradition of persons to the International Criminal Tribunal

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за ратификација на Договорот на Владата на Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на лица на Меѓународниот кривичен суд ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/2003).

2. Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Со иницијативата се бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на

лица на Меѓународниот кривичен суд, со оспорување на содржината на Договорот, од следниве аспекти:

а) Договорот го менувал Римскиот статут во однос на членовите 17, 18 и 19. Имено, Република Македонија го ратификувала Римскиот статут на Меѓународниот кривичен суд со Закон објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.12/2002, кој со наведените одредби го регулирал приматот на прогонот од страна на конкретна држава чиј државјанин бил осомничен и правото на Меѓународниот кривичен суд да проверува дали една одредена држава совесно го спроведувала тој прогон според процедури согласно Римскиот статут. Ако помеѓу конкретната држава и обвинителот на Меѓународниот кривичен суд постоела разлика во видувањата, одлучувал Меѓународниот кривичен суд во двостепена постапка, што значи овој суд е инстанца што го има "последниот збор". Оттука Република Македонија била обврзана да го спроведува прогонот согласно Римскиот статут.

Меѓутоа, со оспорениот договор се одземала наведената ингеренција на Меѓународниот кривичен суд (да одлучува за прогонот), во сите оние случаи кога без добиена согласност од Владата на Соединетите Американски Држави, Република Македонија нема да може да предаде или пренесе лице од Соединетите Американски Држави кое е присутно на територијата на Република Македонија, на Меѓународниот кривичен суд или на трета држава. Според наводите во иницијативата, оспорениот договор го менувал Римскиот статут на Меѓународниот кривичен суд, а со тоа се повредувала одредбата од членот 118 од Уставот на Република Македонија, која се однесувала на забраната за менување на веќе ратификувани меѓународни договори со друг закон. Воедно, оспорениот договор бил спротивен и на членот 98 став 4 од Уставот, според кој се забранети вонредни судови. Имено, со Договорот било предвидено согласност да даде Владата на Соединетите Американски Држави, а со тоа таа се појавувала во својство на "вонреден суд".

б) Римскиот статут со членот 90 предвидел како требало да се постапува во услови на конкурентни барања, при што ако конкурентно на барањето на Меѓународниот кривичен суд било барање од земја - нечленка на Римскиот статут (САД не е членка), Република Македонија била должна да го има предвид интересот на жртвата на злodelото со кое се товарел определен осомничен државјанин на Соединетите Американски Држави кој е на територија

на Република Македонија. Меѓутоа, со примената на оспорениот договор, Република Македонија не можела да изврши испитување на случајот од аспект на државата чии државјани се жртви, а ирелевантно било и да го направи тоа бидејќи одлучувала Владата на Соединетите Американски Држави. Според иницијативата на овој начин со Договорот се повредувале правата на жртвите поради што Договорот бил во спротивност со членот 29 став 1 од Уставот, со кој на странците во Република Македонија им се гарантирале слободи и права под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

в) Во иницијативата се наведува дека оспорениот договор, покрај прекршувањето на наведените одредби од Уставот, ја прекршувал и одредбата од членот 8 став 1 алинеја 11 според која во темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право. Имено, целокупниот Договор ставал резерва на членовите 17 и 90 од Римскиот статут, што значи неможност да се реализира екстрадиција на осомничено лице, односно негово лишување од слобода ако тоа лице е државјанин на Соединетите Американски Држави за кого Владата на Соединетите Американски Држави не дала согласност. Меѓутоа, членот 120 од Римскиот статут забранувал каква и да е резерва на кој и да е негов член. Оттука, оспорениот договор според наводите во иницијативата бил спротивен на членот 120 од Римскиот статут, а со тоа и на членот 8 став 1 алинеја 11 од Уставот на Република Македонија.

г) Според иницијативата, во темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, според членот 8 алинеја 1 од Уставот, се определени основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот. Меѓутоа, со прифаќањето на одредбите од оспорениот договор според кои лицата од Соединетите Американски Држави кои се присутни на територијата на Република Македонија, без изразена согласност на Владата на Соединетите Американски Држави, нема да бидат предадени или на кој било начин пренесени на Меѓународниот кривичен суд, ниту предадени или на кој било начин пренесени на друг ентитет или трета земја, или протерани во трета земја, заради нивно предавање на Меѓународниот кривичен суд, како крајна консеквенца произлегувало дека се врши дискриминација на македонските граѓани што евентуално би биле жртви, но и на оние што би се нашле во улога на сторители. Македонските граѓани биле поставени во понеповолна положба од припадниците на други држави, како во конкретнава ситуација на Соединетите Американски

Држави, бидејќи за македонските државјани не била предвидена реципрочна политичка инстанца.

Во иницијативата се наведува дека со оспорениот договор се предвидувало за американските државјани политичка инстанца да биде нивната Влада, која немала обврска да ја цени "вината" на своите државјани во правна процедура, туку може да употреби "политички причини". Ставајќи го својот граѓанин во потешка ситуација од американскиот, законодавното тело на Република Македонија вршело ограничување не само на својот - државниот суверенитет, туку го ограничувал суверенитетот и на самите граѓани спротивно на членот 2 од Уставот, според кој суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Судот да донесе одлука за поништување на Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на лица на Меѓународниот кривичен суд.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на лица на Меѓународниот кривичен суд ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/2003), во членот 1 предвидел дека се ратификува овој Договор, потпишан на 30 јуни 2003 година, а во членот 2 од Законот е определено дека Договорот кој е потпишан во оригинал на македонски и на англиски јазик гласел како што е цитиран Договорот во целост во овој член од Законот.

4. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, како и за други прашања утврдени во Уставот, но не и за меѓусебната согласност на законите и меѓусебната согласност на другите прописи од ист ранг во хиерархијата на правните акти.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од наводите во иницијативата со кои преку оценување на меѓусебната согласност на два закони за ратификација на меѓународни договори кои се дел од внатрешниот поредок на Република Македонија се оспорува уставноста на еден од нив, односно се оспорува уставноста на Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Македонија и Владата на Соединетите Американски Држави кој се однесува на предавањето на лица на Меѓународниот кривичен суд, а имајќи ги предвид изнесените уставни и деловнички одредби, овој Суд утврди дека не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на законите и врз основа на тоа да одлучува за уставноста на оспорениот Закон.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.128/2004)

211.

- **Закон за внатрешни работи**
- **Уредба за употреба на средства за присилба на огнено оружје**

- *Law on Internal Affairs*
- *Bylaw for the use of means of coercion of firearms*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 34 и член 73 во делот: "за употребата на средства за присилба и огнено оружје" од Законот за внатрешни работи ("Службен весник на Република Македонија" бр.19/1995, 55/1997, 38/2002, 33/2003, 19/2004 и 51/2005) и

б) уставноста и законитоста на Уредбата за употреба на средства за присилба и огнено оружје ("Службен весник на Република Македонија" бр.22/1998).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 под а) од ова решение и за оценување на уставноста и законитоста на Уредбата означена, исто така, во точката 1 под б) од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби од Законот и оспорената Уредба, во себе содржеле опасност од злоупотреба на нивната примена на штета на уставните принципи за неприкосновеност на животот на човекот, неговиот физички и морален интегритет и неговата слобода и биле надвор од мерилата и стандардите за оправданата апсолутно потребна употреба на сила, во смисла на член 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи.

Опасноста од злоупотреба, според подносителот на иницијативата, произлегувала пред се од тоа што оспорените законски одредби не биле доволно јасни и прецизни и што со овие одредби истовремено се надминувале и уставните рамки на надлежностите на Министерството за внатрешни работи, а при таква состојба Владата на Република Македонија не можела да биде овластена со закон да донесува подзаконски прописи за употреба на средства за присилба и огнено оружје, особено ако се имале предвид одредбите од член 98 став 1, 2 и 5 од Уставот. Имено, со таквото законско овластување на Владата, според подносителот на иницијативата, се засегаало во уредувањето на прашања од кривичната постапка, како една од видовите на судските постапки,

која можела да биде уредена само со закон и се отстапувало од општиот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Поради наведените причини, а претходно повикувајќи се на член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 4, член 10 став 1, член 11 став 1, член 12 став 1 и 2 и член 54 став 1 од Уставот, подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените законски одредби и за оценување на уставноста и законитоста на Уредбата, не наведувајќи во однос на кои одредби од Законот ја оспорува Уредбата

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 34 од Законот за внатрешни работи, овластеното службено лице може да употреби средства на присилба пропишани со акт на Владата на Република Македонија заради воспоставување на нарушен јавен ред и мир во поголем обем, совладување отпор на лице кое го нарушува јавниот ред и мир или лице кое треба да се приведе, задржи или лиши од слобода, заради одбивање напад од себе, од друго лице или објект што се обезбедува, заради присилно отстранување на лица од определено место, како и лице кое не постапува по наредба на овластеното службено лице.

Според оспорениот дел на член 73 од Законот, Владата на Република Македонија донесува подзаконски прописи за употребата на средства за присилба и огнено оружје.

Врз основа на овластувањето од членот 73 од Законот, Владата на Република Македонија, ја донела оспорената уредба, со која според член 1 се определуваат средствата на присилба, начинот на нивната употреба, како и се уредува употребата на огненото оружје во случаите утврдени со закон од страна на овластените службени лица во Министерството за внатрешни работи.

Содржината на Уредбата е систематизирана во шест дела, односно глави од кои во првата глава "И. Општи одредби" покрај членот 1 се опфатени и сите други до членот 10. Во оваа глава од Уредбата, освен што се утврдува што се смета како средства на присилба во смисла на оваа уредба (член 2), начелно се утврдуваат општите правила на постапување на овластените службени лица во Министерството за внатрешни работи во случај на употребата на средствата за присилба. Така, според членот 3 од Уредбата, овластените службени лица во вршењето на работите од своја

надлежност првенствено ќе применат ненасилни средства (легитимирање, предупредување, наредба и други пропишани средства и мерки), а средствата за присилба ќе ги применат само ако поинаку не може да се постигне саканата цел.

Според членот 4 од Уредбата, кога постојат можности за употреба на повеќе средства за присилба, ќе се употреби средство кое со оглед на настанатата ситуација нема да предизвика штета или штетата ќе биде минимална.

Понатаму, во членот 5 од Уредбата е утврдено дека пред секоја употреба на средствата за присилба или огнено оружје овластеното службено лице, доколку за тоа постојат услови, се легитимира и јасно го предупредува лицето за употребата на средствата.

Од овој дел од Уредбата, од аспект на причините поради кои се оспоруваат законските одредби и оваа Уредба, значаен е член 9, според кој овластеното службено лице кое при употреба на средствата за присилба или огнено оружје ги пречекори законските овластувања, одговара согласно законските прописи.

Во останатите глави од Уредбата се утврдуваат посебните ситуации и начините на кои овластеното службено лице може да употреби гумена палка или физичка сила, потоа хемиски и гасни средства (солзавец); шмркови со вода, специјални моторни возила и коњаница; средства за запирање на моторни возила (ежови); службени кучиња и огнено оружје, како посебно средство на присилба.

4. Судот на седницата, исто така, утврди дека со Решение У.бр.140/2000 од 25 октомври 2000 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 38 од Законот за внатрешни работи, чија уставност била оспорена од истиот подносител на оваа иницијатива.

При оценувањето на уставноста на членот 38 од Законот за внатрешни работи, Судот освен другите членови од Законот го имал предвид и членот 34 и во означеното решение има изразено свое мислење и став за употребата на средствата за присилба од аспект на сите членови од Уставот во однос на кои со оваа иницијатива се оспоруваат членовите 34 и 73 од Законот и Уредбата.

5. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето во иницијативата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, а тргнувајќи од тоа дека подносителот на иницијативата уставноста на оспорените одредби од Законот и Уредбата всушност ги оспорува само од аспект на можноста од злоупотребата на средствата на присилба, кои согласно оспорениот член 34 од Законот се пропишуваат со акт на Владата, а можат да се употребат само во случаи и постапки утврдени, исто така, во Законот, Судот утврди дека не е надлежен да постапува по барањето во иницијативата, затоа што злоупотребата се утврдува во секој конкретен случај и претставува фактичко прашање што не е критериум за оценување на уставноста.

Имено, за злоупотреба за која станува збор во овој случај, може да се зборува само кога овластеното службено лице средствата на присилба, вклучувајќи го и огненото оружје, ќе ги употреби надвор од границите на овластувањата, односно надвор од случаите, обемот и начините на кои во Законот е дозволено да се употребуваат средства на присилба, а тоа може да се утврди само во секој конкретен случај, врз основа на определени факти и околности.

Оттука, со оглед на тоа што злоупотребата на средствата на присилба може да настане само во конкретен случај во кој се употребени едно или повеќе средства на присилба, Судот утврди дека причините за оспорување на уставноста на одредбите од Законот и на уставноста и законитоста на Уредбата во суштина не се однесуваат на нивната содржина, туку на нивната примена, од чиј аспект Уставниот суд не е надлежен да ја оценува уставноста на оспорените законски одредби, односно уставноста и законитоста на оспорената Уредба.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.74/2005)

212.

- Одлука за распределба на средства за валоризација на платите на работниците во општинската администрација

- Decision on distribution of funds for valorisation of the salaries of employees in municipal administration

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распределба на средства за валоризација на платите на работниците во општинската администрација бр.08-706 од 26 јули 2002 година, во делот што се однесува само на Никола Наумов.

2. Серафим Наумовски од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со оспорената одлука градоначалникот на општина Охрид Никола Наумов извршил распределба на средствата на платите во општинската администрација меѓу другите предвидувајќи си зголемување на платата од 15% на основа која и претходно си ја определувал самиот. Тоа не било во согласност со член 32 став 5 од Уставот и со член 52 став 8 од Законот за локалната самоуправа.

Подносителот на иницијативата потенцира дека иницијативата се однесува само на износот на Никола Наумов и предлага Судот да го поништи само делот од Одлуката кој се однесува на градоначалникот Никола Наумов.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука е донесена на 26 јули 2002 година согласно потпишаната спогодба помеѓу Сојузот на синдикатите на Македонија и Владата на Република Македонија за утврдување на најниската плата и распределба на средствата за плати во Република Македонија и член 50 од Законот за локалната самоуправа во кој е определена надлежноста на градоначалникот.

Во конкретно оспорениот член 3 од оваа одлука, е утврдена поединечната распределба на средствата за плата по работник при што се наведени 46 имиња и презимиња со проценти за секого поединечно меѓу кои имиња и презимиња е и Никола Наумов со 15%.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Тргувајќи од содржината на оспорената одлука, како и од барањето во иницијативата Судот да поништи само дел од Одлуката кој се однесува на конкретна личност, Судот оцени дека станува збор за интересен акт на општината во кој во член 3 поименично се наведени 46 лица, меѓу кои е и Никола Наумов кому му се распределени средства за плата во висина од 15%.

Оттука, според Судот оспорената одлука не може да се третира како општ пропис по кој би постапувал Уставниот суд, затоа што не содржи општи норми на однесување, не уредува односи за неопределен број на субјекти во правото на општ начин, ниту утврдува права и обврски на неопределен круг на субјекти во правото.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.225/2004)

213.

- Спогодба меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Албанија за соработка во областа на образованието и науката

- Agreement between the Government of the Republic of Macedonia and the Government of the Republic of Albania for cooperation in the field of education and science

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 јули 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 5, 6, 7 и 8 од Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Албанија

за соработка во областа на образованието и науката ("Службен весник на Република Македонија" бр.12/2002) и членовите: 7, 8, 9, 10 и 11 од Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Бугарија за заемно признавање на документите за образование и за научни степени ("Службен весник на Република Македонија" бр.12/2002).

2. Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од спогодбите означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека според оспорените одредби, дипломите издадени од двете земји потписнички на Спогодбата, за завршени дипломски, последипломски и докторски студии, се признавале во Република Македонија по автоматизам, што во практиката значело донесување на решение за нивно признавање од страна на министерот надлежен за работите на високото образование без притоа да биде спроведена постапка за утврдување на исполнетоста на условите за признавањето на дипломите од сручни и компетентни лица, а тоа биле стручните комисии на соодветните високообразовни установи во Република Македонија, со што на директен начин се повредувала уставната одредба од член 58 став 2 од Уставот-принципот на стручност и компетентност во одлучувањето, од причини што министерот надлежен за работите на високото образование не бил стручно и компетентно лице да одлучува за признавање на овие дипломи.

Признавањето на дипломите на овој начин, според подносителот на иницијативата, ги доведувал во нееднаква положба граѓаните, кои завршиле додипломски, последипломски и докторски студии во други земји, така што признавањето на нивните дипломи се вршело според Законот за високото образование (членовите 165 до 180 од Законот), според кој е утврдено дека на соодветните факултети, на барање на министерот надлежен за работите на високото образование, се формираат стручни комисии кои во спроведена постапка врз принципот на стручност и компетентност утврдуваат дали се исполнети условите за признавањето, така што неретко признавањето можело да биде условено со полагање дополнителни испити или пак да се изврши само делумно признавање. Во практиката, стручните комисии на високообразовните установи, ја оценувале компатибилноста на студиските и предметните програми, времетраењето на изучувањето на секој наставен предмет,

системот на оценување и други суштествени елементи утврдени со наведените одредби од Законот за високото образование, што не било случај при признавањето на дипломите врз основа на оспорените спогодби, што доведувало до нивно признавање и во случај кога не биле исполнети горенаведените услови, со што на директен начин граѓаните се доведувале во нееднаква положба.

Истовремено оспорените одредби биле нејасни, неконзистентни и противречни со другите одредби од спогодбите. Така, оспорените одредби од Спогодбата со Република Бугарија биле противречни на одредбите од членовите 1, 2 и 3 со кои било утврдено дека заемното признавање се врши соодветно со постоечките закони во двете земји, односно во согласност со барањата на постоечкото законодавство на двете земји и дека заемното признавање можело да не биде извршено, ако се утврдат суштински разлики меѓу нивната содржина и постоечките барања за стекнување образовни и научни степени во соодветната страна. Во практиката овие одредби воопшто не се применувале, министерот надлежен за работите на високото образование директно ги применувал оспорените одредби, што доведувало до правна несигурност и повреда на темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија-влееењето на правото.

Оспорените одредби од двете спогодби, не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 член 9 став 2 и член 58 став 2 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека всушност со иницијативата се оспоруваат конкретни одредби од наведените меѓународни спогодби.

Според оспорениот член 5 од Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Албанија за соработка во областа на образованието и науката дипломата за завршено високо професионално образование издадена од албански високо-образовни институции и дипломи издадени за завршено високо професионално образование издадени од македонските високообразовни институции со исто времетраење на студиите се еквивалентни и се признаваат за вработување во двете земји во согласност со специјалноста (професијата) и квалификацијата, заведена во документацијата. Учениците имаат право да студираат во двете земји, во согласност со законите и регулативите на двете земји.

Во согласност со членот 6 од Спогодбата, дипломите за завршено не помалку од четиригодишно универзитетско образование, издадена од албански и македонски високообразовни институции се признаени за еквивалентни на територијата на двете земји за продолжување на студиите на постдипломски степени, како и за вработување во согласност со специјалноста и квалификациите заведени во истата.

Со член 7 од Спогодбата се уредува дека дипломите на високите постдипломски студии издадени од албански високообразовни институции (на албански јазик Диплома е Студимеве те тхеллуара пас Университаре) и дипломите на магистрите во Република Македонија (на македонски јазик-магистер на науки) издадени од македонски високообразовни институции се прифаќаат во двете земји и обезбедуваат право за продолжување на студиите за стекнување на степенот доктор на науки и вработување во двете земји во согласност со специјалноста и квалификациите заведени во истата.

Според член 8 од Спогодбата, дипломата за доктор на науки на македонската страна и истата на албанската страна издадени од соодветните земји се прифатени и се сметаат за еквивалентни и на носителите им се дава право да извршуваат професионални дејности во двете земји во согласност со научниот степен.

Според оспорениот член 7 од Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Бугарија за заемно признавање на документите за образование и за научни степени, дипломи за високо образование на образовно квалификационен степен "специјалист по . . .", издадени во Република Македонија и во Република Бугарија, за еднакви или сродни специјалности, се признаваат заемно.

Со членот 8 од Спогодбата се уредува дека дипломи за високо образование на образовно-квалификационен степен "дипломиран_ _ _ _ _" издадени од високообразовните установи во Република Македонија и дипломи за високо образование на образовно-квалификационен степен "бакалавар", издадени од високите училишта во Република Бугарија, за еднакви или сродни специјалности, се признаваат заемно.

Согласно член 9 од Спогодбата, дипломи за високо образование на образовно-квалификационен степен "магистер", издадени од високообразовните установи во Република Македонија и дипломи за високо образование на образовно-квалификационен степен "магистер", издадени од високите училишта во Република Бугарија, по еднакви или сродни специјалности, се признаваат заемно.

Според член 10 од Спогодбата, дипломи за образовен и научен степен "доктор на науките", издадени во Република Македонија и дипломи за образовен и научен степен "доктор", издадени во Република Бугарија, се признаваат заемно.

Согласно член 11 од Спогодбата, документи, издадени од високообразовните установи по обуката за подигнување на квалификацијата, се признаваат на териториите на двете Страни, но не се основа за стекнување на образовно квалификационен степен или специјалност.

4. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со оглед на тоа што Уставниот суд не е надлежен да ја оценува уставноста на содржината на меѓународните договори, Судот одлучи да ја отфрли иницијативата.

Според Судот оцената за согласноста на меѓународните договори со Уставот ја врши Собранието на Република Македонија во постапката на ратификација на меѓународниот договор, кој по неговото ратификување станува дел од внатрешниот правен поредок, а со тоа и директно извршлив.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.150/2002)

214.

- **Закон за заштита и спасување**

- *Law on Protection and Rescue*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Глава VI членовите 41-48 и член 164 од Законот за заштита и спасување ("Службен весник на Република Македонија" бр.36/2004 и 49/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со Законот за заштита и спасување се задираше во Законот за одбрана што не било согласно со Уставот, затоа што Законот за одбрана се донесувал со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, додека

Законот за заштита и спасување се донесувал со просто мнозинство, поради што имал и послаба правна сила.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорените одредби од Главата VI од Законот се уредуваат прашања во врска со правата и должностите на граѓаните во заштитата и спасувањето како што се: учество во заштитата и спасувањето; извршувањето на материјалните обврски и оспособувањето и подготвувањето на самозаштитата.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по неа.

Со оглед на тоа што наводите поради кои се оспорува Законот за заштита и спасување се недоволно прецизни, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување, па одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.39/2005)

215.

- Одлука бр.07-101/2 донесена од Советот на општина Другово

- Decision no.07-101/2 made by the Council of the municipality of Drugovo

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката бр.07-101/2 донесена од Советот на општината Другово, на седницата одржана на 25 мај 2005 година.

2. Стојо Павлески, градоначалник на општина Другово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата општината согласно Законот за локалната самоуправа немала надлежност да одлучува за остварување на право на плата на градоначалникот по престанувањето на неговата функција, затоа што ова право на градоначалникот не било регулирано, односно утврдено со Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката, врз основа на чии одредби е донесена оспорената одлука.

Поради наведените причини, подносителот на иницијативата смета дека оспорената одлука е во спротивност со означените закони па затоа предлага Судот да поведе постапка за оценување на нејзината уставност и законитост.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општината Другово оспорената одлука ја донел врз основа на членовите 36 и 62 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) и членовите 19 до 25 и 32 од Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.

Од диспозитивот (изреката) и образложението на оспорената Одлука е видно дека Советот на општина Другово со оваа одлука всушност одлучувал по конкретно поднесено барање од поранешниот градоначалник на општината Ќиро Мојсоски за остварување на право на плата по престанување на функцијата градоначалник.

Имено, постапувајќи како надлежен орган по барањето на поранешниот градоначалник на општината Другово Ќиро Мојсовски, Советот на општината со оспорената одлука го уважил неговото барање и му утврдил остварување на право на плата по престанување на функцијата градоначалник, за време до една година, бидејќи за тоа биле исполнети условите од членовите 19 до 25 и член 32 од Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Од содржината на оспорената одлука неспорно произлегува дека таа се однесува на однапред определена, односно конкретна личност по чие барање за остварување на право на плата по престанување на функцијата градоначалник на општината одлучувал Советот на општината Другово, применувајќи ги за тоа соодветните законски одредби.

Оттаму, според Судот оспорената одлука по својата содржина и правно дејство е поединечен, односно конкретен акт, а не пропис во смисла на членот 110 алинеја 2 од Уставот, затоа што со неа не се утврдува право на неопределен број на субјекти, односно не се уредува на општ начин правото на плата на градоначалникот на општината.

5. Со оглед на тоа што оспорената одлука не е пропис, туку е поединечен, односно конкретен акт, Судот утврди дека не е надлежен за оценување на нејзината согласност со Уставот и закон,

поради што согласно наведените уставни и деловнички одредби одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.96/2005)

216.

- Решенија донесени од Советот на општина Босилево на седницата од 6 јуни 2005

- Resolutions passed by the Council of the municipality of Bosilevo at its session on 6 June 2005

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на:

- Решението за избор на претседател и членови на Комисијата за Статут и прописи бр.07-404/1;
- Решението за избор на претседател и членови на Комисијата за општествени дејности бр.07-403/1;
- Решението за избор на претседател и членови на Комисијата за урбанизам, комунални дејности и заштита на животната средина бр.07-402/1 и

- Решението за избор на претседател и членови на Комисијата за финансирање, буџет и локален економски развој бр.07-401/1, донесени на седницата на Советот на општината Босилово одржана на 6 јуни 2005 година.

2. Ѓорѓи Атанасов и шест други советници во Советот на општина Босилово, од коалицијата "За подобра Македонија" на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на решенијата означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорените решенија во соодветните четири комисии на Советот на општина Босилово не бил избран ниту еден советник од советничката група на коалицијата "За подобра Македонија", предводена од политичката партија ВМРО-ДПМНЕ, која ја сочинувале седум советници од вкупно 15 во Советот на општината Босилово. На овој начин биле повредени член 32 став 4 од Законот за локална самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) и член 33 став 3 од Статутот на општина Босилово ("Службен гласник на општина Босилово" бр.2/2004) во кои е утврден принципот на пропорционална застапеност на политичките партии во составот на сите комисии на советот на општината.

Од тие причини подносителите на иницијативата сметаат дека оспорените решенија за избор на претседатели и членови на соодветните четири комисии на Советот на општина Босилово се незаконски и поради тоа предлагаат Судот да поведе постапка за оценување на нивната законитост и истите да ги поништи.

3. Судот на седницата утврди дека во сите оспорени решенија поименично се утврдени советниците кои се избрани за претседател и членови на комисијите означени во секое од тие решенија.

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договор со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Од називот и содржината на оспорените решенија неспорно произлегува дека тие се поединечни акти за избор на претседатели и членови во соодветните комисии на Советот на општина Босилово, а не се прописи со кои на општ начин се уредуваат определени односи, односно прашања или се утврдуваат права и обврски на неопределен број на субјекти во правото, што е карактеристично за секој вид на пропис.

Со оглед на тоа што оспорените решенија не се прописи, туку се поединечни, односно конкретни акти, Судот утврди дека согласно член 110 од Уставот не е надлежен да ја оценува нивната согласност со одредбите на член 32 став 4 од Законот за локалната самоуправа, кои според наводите во иницијативата не биле почитувани во постапката за избор на претседатели и членови на комисиите што е, пак, фактичко прашање за кое Судот, исто така, не е надлежен да одлучува.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.131/2005)

217.

- Оценување на уставноста и законитоста на конкретни акти на судовите

- Appraisal of the constitutionality and legality of concrete acts of the courts

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Радослав С. Спасовски од Куманово за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на конкретни акти на судовите.

2. Радослав С. Спасовски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на конкретни акти донесени од надлежните судови, бидејќи според наводите во иницијативата тој не можел да ги оствари своите правни интереси поради неправилното работење и одлучување на тие судови.

Имено, подносителот на барањето, во првиот поднесок кој е насловен како барање за заштита на правата, истакнува дека во смисла на член 50 став 1 од Уставот на Република Македонија, а незадоволен од Пресудата на Апелациониот суд во Скопје Гж.бр.763/2005 од 2 јуни 2005 година го поднесува овој поднесок во кој ја истакнува хронологијата на постапката која се водела пред редовните судови по истакнато тужбено барање на име исплатена станарина за период од јануари 1993 година заклучно со месец март 1998 година. Во овој поднесок подносителот истакнува дека со пресуда на Апелациониот суд во Скопје е сторена повреда на начелото на легалитет и судење во разумен рок, (бидејќи по предметот се постапувало подолг период), а кое било изразено во член 4 став 1 од Законот за вонпроцесна постапка, член 7 став 2 од Законот за судовите, односно член 6.1. од Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи.

Во вториот поднесок се повикува на член 8 став 2 од Уставот на Република Македонија, односно дека Апелациониот суд во Скопје со означената пресуда сторил повреди на една од темелните вредности на уставниот поредок - владеење на правото, предвидено во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, и повредени се начелата на легалитет и на приоритет и итност", потоа повреда на диспозитивното начело изразено со член 2 став 1 и 2 од Законот за парничната постапка. Понатаму, исто така се повикува на членот 50 став 1 од

Уставот. Подносителот на крајот наведува дека овие повреди се во смисла на член 110 став 1 алинеја 3 и 8 од Уставот на Република Македонија.

3. Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно алинеја 3 од истиот член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Од означените уставни одредби произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за примената на законите и другите прописи од страна на судовите и другите органи, а во таа смисла ниту има надлежност на инстанцијоно повисок суд да ја оценува законитоста на постапката и одлуките донесени од овие органи по конкретни предмети на граѓаните.

Од цитираните уставни одредби, исто така произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за заштита на сите права на човекот и граѓанинот, туку само на оние кои се децидно утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Имено, Судот не е надлежен да одлучува по барањето за заштита на правото на законито, непристрасно, чесно и во разумен рок судење на кое се повикува подносителот и во вториот поднесок, со оглед дека тоа не е опфатено во правата што Уставниот суд е надлежен да ги штити согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Поаѓајќи од означените уставни одредби и барањето со иницијативата, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува по барањето, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

4. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.149/2005)

218.

- Правилник за организација и систематизација на работите и работните задачи на Ученичкиот дом "Доне Божинов" од Пробиштип

- Rulebook for the organisation and systematisation of the matters and working tasks of the school home "Done Božinov" from Probištip

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Измените и дополнувањата на Правилникот за организација и систематизација на работите и работните задачи во Ученичкиот дом "Доне Божинов" од Пробиштип бр.0201-95/2 од 25 декември 1997 година.

2. Трајко Начков од Пробиштип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, која по барање на Судот е дополнително прецизирана, со оспорениот акт, поточно со точката 5 од истиот, била сторена повреда на членот 32 став 2 од Уставот, бидејќи на вработените во домот кој имале средна стручна спрема им било оневозможено да ги вршат работните задачи на работно место секретар-сметководител. Ова од причина што со измените и дополнувањата на Правилникот за организација и систематизација на работите и работните задачи, за работното место сметководител-секретар бил предвиден услов кандидатот да има

виша стручна спрема и висока стручна спрема. Со оваа измена во Правилникот, според подносителот на иницијативата, на лицата со средна стручна спрема не им било достапно работното место сметководител-секретар со што била сторена повреда на член 32 став 2 од Уставот, во кој се предвидувало, дека секому под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Подносителот на иницијативата го наведува и тоа дека се уште е во тек работен спор за поништување на решение за прераспоредување пред редовните судови.

3. Судот на седницата утврди дека оспорените измени и дополнувања на Правилникот за организација и систематизација на работите и работните задачи во Домот, содржат одредување на видовите на работните места и потребниот степен на образование.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ја предвид содржината на оспорените измени и дополнувања на правилникот, според Судот тој не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку е интерен акт со кој се уредува внатрешната организација и систематизација на работните места во Ученичкиот дом "Доне Божинов" од Пробиштип во функција на извршување на работите од надлежноста на Домот за кој е основан.

5. Врз основа на наведеното, Судот утврди дека не е надлежен за оценување на согласноста на оспорениот акт со Уставот, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.163/2005)

219.

- Правилник за организација и систематизација на работните места на Јавното радиодифузно претпријатие "Радио Телевизија Гевгелија"

- Rulebook for the organisation and systematisation of the jobs of the public broadcasting enterprise "Radio Televizija Gevgelija"

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, членот 28 алинеја 1 и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за организација и систематизација на работните места; Правилникот за групирање на работните места според степенот на сложеност и условите за работа; и Правилникот за нормирање на работните задачи, донесени на 27 декември 2004 година од Управниот одбор на Јавното радиодифузно претпријатие "Радио Телевизија Гевгелија".

2. Ленче Трајкова и Илија Манолев, од Гевгелија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на правилниците кои се означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата Управниот одбор на ЈРП "Радио Телевизија Гевгелија" предвидел со оспорените правилници да им се намали платата за 10% на работниците во ова претпријатие кои извршувале работни задачи на работни места со повисок степен на образование од оној што го поседувале и воедно правилниците не биле објавени пред влегувањето во сила. Имено, со правилниците се ускратувале правата на вработените во ова

претпријатие да бидат наградени соодветно на вложениот труд и не биле благовремено информирани за тоа.

Од овие причини оспорените правилници не биле во согласност со членот 32 став 3 и став 5 од Уставот на Република Македонија со кои е утврдено дека секој вработен има право на соодветна заработувачка и дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори, како и спротивни на членот 52 став 1 од Уставот, според кој законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Во иницијативата се наведува и дека оспорените правилници биле во несогласност со Законот за работни односи.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот Правилник за организација и систематизација на работните места, се утврдени внатрешната организација на Радио Телевизија Гевгелија, односно организационите делови што претставуваат одделни технолошки целини, работните места што се вршат во Радио Телевизија Гевгелија и систематизирањето на работните места по одделни организациони делови со посебни услови за работа потребни за извршување на одделни работни задачи.

Со оспорениот Правилник за групирање на работните места според степенот на сложеност и условите за работа, работните задачи во ЈРП "Радио Телевизија Гевгелија" се групирани според определен коефициент на сложеност, додека со оспорениот Правилник за нормирање на работните задачи се утврдени нормите за вреднување на работните задачи во рамките на одделни работни места и постапката за оцена на остварените резултати врз основа на потребното работно време за извршување на задачите.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и фактот дека со оспорените правилници се уредуваат прашања во врска со внатрешната организација на работата и

систематизацијата, групирањето и вреднувањето на работните места и задачи во Јавното радиодифузно претпријатие "Радио Телевизија Гевгелија", Судот утврди дека тие правилници не претставуваат пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија туку се интерни акти на наведеното претпријатие, поради што не се подобни за уставно судска оценка и Судот не е надлежен по нив да одлучува.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.108/2005)

220.

- **Закон за кривичната постапка (меѓусебна согласност на закони)**

- *Criminal Procedure Code (mutual agreement of laws)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 125 став 4 и член 142-а став 2 од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997, 44/2002, 74/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со членот 125 став 4 од Законот за кривичната постапка било предвидено Судот да достави заверен препис од правосилната пресуда до органот надлежен за работите на одбраната ако со пресудата на казна бил осуден помлад офицер, офицер или воен службеник, меѓутоа оваа законска обврска требала да биде предвидена за сите лица во служба во Армијата на Република Македонија, а не само за дел од нив кои се наведени во оспорената одредба. Воедно, постоела термиолошка неусогласеност на поимите на воени лица употребени во оспорената законска одредба со воените лица кои се определени во други закони. Имено, според Кривичниот законик и Законот за служба во Армијата на Република Македонија под поимот воено лице се сметале: воени старешини - офицери и подофицери, професионални војници, војници на служење на воен рок, питомци на Воена академија, лица на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери, воени обврзници во резервниот состав на Армијата на Република Македонија додека се повикани да извршуваат права и должности од областа на одбраната во врска со извршување на воената обврска. Од наведеново произлегувало дека не постојат помлад офицер и воен службеник, кои се наведени во оспорената одредба од Законот за кривичната постапка, што значи постои пропуст во терминологијата.

Од овие причини оспорената законска одредба била во несогласност со членот 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Во однос на членот 142-а став 2 од Законот за кривичната постапка, причините поради кои оваа одредба со иницијативата се оспорува како неуставна се исклучиво поради тоа што Уставниот суд на Република Македонија имал донесено две одлуки со кои укинал одредби од еден друг закон и подзаконски акт, па поради тоа одредбата од Законот за кривичната постапка била во несогласност со членот 8 став 1 точка 3, членот 51, и членот 112 став 3 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за кривичната постапка во делот "Извршување на одлуките", во членот 125 став 4 предвидел дека ако резервен помлад офицер, офицер или воен

службеник е осуден на казна, судот ќе достави заверен препис од правосилната пресуда до органот надлежен за работите на одбраната.

Во вториот дел од Законот кој се однесува на текот на постапката, според членот 142-а став 2, овластувањата што ги има Министерството за внатрешни работи во предистражната постапка и во истрагата, ги има и финансиската полиција во случаите кога работи на откривање на кривични дела и нивни сторители и на прибирање докази заради кривично гонење на сторителите за кривичните дела: даночно затајување (член 279 од КЗ); перење пари и други приноси од казниво дело (член 273 од КЗ); криумчарење (член 278 од КЗ); недозволена трговија (член 277 од КЗ) и други кривични дела кои вклучуваат поголеми и значителни износи на данок, царина или други приходи.

4. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со иницијативата се оспорува уставноста на членот 125 став 4 од Законот за кривичната постапка од аспект дека одредбата предвидувала законска обврска судот да достави до Министерството за одбрана заверен препис од правосилната пресуда со која бил осуден на казна помлад офицер, офицер или воен службеник. Меѓутоа оваа законска обврска требало да се однесува за сите останати лица во служба во Армијата, а се оспорува и од аспект дека поимите на воените лица употребени во оспорената одредба од Законот за кривичната постапка термилошки не биле усогласени со поимите на воени лица во други закони (Кривичниот законик и Законот за служба во Армијата на Република Македонија).

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба и деловничката одредба, а во контекст на барањето во иницијативата во овој дел, со оглед на тоа што Судот одлучува за тоа што е содржано во одредбите од законот, а не за тоа што би требало да биде содржано според подносителот на иницијативата, како и поради тоа што Судот не е надлежен да ја цени термилошката

усогласеност помеѓу законите, Судот утврди дека иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 125 став 4 од Законот за кривичната постапка треба да се отфрли.

Со иницијативата, исто така, се оспорува уставноста на членот 142-а став 2 од Законот за кривичната постапка, на начин што се бара Судот преку сопствена анализа на своите Одлуки У.бр.40/2003 и У.бр.94/2004 сам да ги констатира аргументите и причините за поведување на постапка за оценување на уставноста на наведениот член од Законот.

Поаѓајќи од овој пристап во иницијативата, Судот оцени дека за уставносудска анализа на оспорениот член од Законот постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, па поради тоа иницијативата и во овој дел се отфрла.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.94/2005)

221.

**- Статутот на АД "Македонски телекомуникации"
Скопје (пречистен текст)**

*- Statute of AD "Makedonski telekomunikacii" Skopje
(refined text)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 65 став 2 од Статутот на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје (пречистен текст) донесен од Одборот на директори на 14 јуни 2005 година.

2. Александар Гоџо од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 65 став 2 од Статутот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од член 65 став 2 од Статутот на АД "Македонски телекомуникации" не била во согласност со Уставот и законите од причина што согласно Уставот на Република Македонија остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективни договори, а не и со општ акт на работодавачот.

Во иницијативата понатаму се цитираат членовите 8, 32 и 51 од Уставот на Република Македонија во однос на кои се оспорува оспорената одредба од Статутот. Давањето на можноста со статут да се уредуваат правата, обврските, одговорностите и другите работи од работен однос била неуставна.

Во членот 2 од Законот за работните односи било утврдено дека работниот однос се уредува со овој или со друг закон и колективен договор, а според членот 5 од овој закон, правата од работен однос утврдени со Устав, закон и колективен договор не можат да се одземат или ограничат со акти и дејствија на работодавачот.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од Статутот дава можност да се ограничуваат правата и обврските од работниот однос со други општи акти на работодавачот, што било во спротивност со Уставот и законот. Вакво предвидено решение во Статутот на АД "Македонски телекомуникации" било во спротивност и со начелото на владеењето на правото и принципите на уставност и законитост.

Подносителот на иницијативата се повикува и на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.16/1995 од 10 мај 1995 година, во која Уставниот суд се произнел за слична ситуација.

Врз основа на изнесеното се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одредба од Статутот. Подносителот на иницијативата исто така предлага Уставниот суд да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената одредба од Статутот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 65 став 2 од Статутот, правата, обврските, одговорностите и другите работи од работниот однос на вработените во Друштвото се уредуваат со колективен договор и со други општи акти на Друштвото.

4. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Статутот на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје (пречистен текст) е донесен од Одборот на директори на "Македонски телекомуникации" на 14 јуни 2005 година.

Пречистениот текст на Статутот на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје, ги опфаќа Статутот на "Македонски телекомуникации" од 28 ноември 2001 година, Одлуката за измени и дополнувања на Статутот на "Македонски телекомуникации" од 20 февруари 2004 година и Одлуката за усвојување на измените на Статутот на АД "Македонски телекомуникации" - Скопје од 30 мај 2005 година.

Тргувајќи од наведената уставна одредба, Судот утврди дека Статутот на АД "Македонски телекомуникации", според доносителот не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија.

Имено, според Судот овој акт не е пропис затоа што не е донесен од орган на државната власт, ниту од организација или институција во вршење на јавни овластувања доверени со закон, туку е донесен од акционерско друштво, конкретно од АД "Македонски телекомуникации" и уредува прашања од интересен карактер за друштвото.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, Судот утврди дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за барањето во иницијативата.

Судот ја имаше предвид и Одлуката У.бр.16/1995 од 10 мај 1995 година посочена од подносителот на иницијативата меѓутоа, утврди дека не станува збор за слична ситуација како што се наведува во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.126/2005)

222.

- Одлука за Детален урбанистички план на населба Бирарија-Скопје

- Decision on a Detailed Urban Plan for the settlement Birarija-Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населба Бирарија бр.08-1319/2 од 18 ноември 2004 година, донесена од Советот на општина Кисела Вода ("Службен гласник на град Скопје" бр.12/2004).

2. Надежда Младеновска, Чедомир Камџијаш и Десанка Христовска, сите од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Подносителите на иницијативата преку укажување на историјатот на недвижноста што е нивна сопственост, во иницијативата посочуваат дека истата отсекогаш се водела како недвижност што припаѓа на населбата Кисела Вода, како неизградено земјиште, а со административното поместување на границите поголем дел од земјиштето припаднал кон населбата Бирарија и со оспорената одлука нивниот имот од неизградено земјиште добил третман на зелен појас.

Потоа се наведува дека приложените докази би требало да бидат доволна основа за да се утврди дека наследениот имот се наоѓал и се наоѓа во населбата Црнице, дека било пропуштено во планирањето да се предвиди пат за комуникација до предвидениот зелен појас, како и тоа дека на оваа и останатите наведени околности усмено и во анкетниот лист бр.08-5/107 од 7 јуни 2004 година било укажано, а за сето наведено бил информиран и градоначалникот на општината.

Врз основа на изнесеното, подносителите на иницијативата сметаат дека немало правна и материјална основа за промена на начинот на користење на земјиштето само затоа што настанала наведената административна промена. Од наведените причини, подносителите на иницијативата предлагаат уставно преиспитување и оценување на оспорената одлука, а притоа да се имаат превид нивните социјални, економски и културни права предвидени во членот 30 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Кисела Вода на седницата одржана на 18 ноември 2004 година донел

Одлука за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населбата Бирарија. Одлуката е заведена под бр.07-100/2 од 18 ноември 2004 година.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон и уставноста и законитоста на пропис и друг општ акт содржи: означување на законот, прописот или општиот акт, односно одделни негови одредби што се оспоруваат, причини за нивното оспорување, одредбите од Уставот, односно законот што се повредуваат со тој акт и името, односно називот и седиштето на подносителот на иницијативата.

Според член 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од изнесените причини за оспорување на конкретната одлука, Судот оцени дека истите не се однесуваат и во ниеден момент не укажуваат на повреди на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, што бил во сила во време на донесувањето на оспорената одлука. Во отсуство на вакви наводи Судот оцени дека не се исполнети условите за впуштање во оценка на законитоста на Одлуката, односно нејзината согласност со одредбите од наведениот закон. Притоа се имаа предвид и наводите на подносителите на иницијативата дека Судот по службена должност внимавал на означувањето на законот во врска со правото за поднесување на иницијатива, меѓутоа вака изнесените наводи се неосновани, бидејќи согласно член 15 став 2 од Деловникот подносителот на иницијативата е тој што поблиску го означува законот што се повредува со оспорениот акт кога се бара оценка на законитост, а не Судот.

Што се однесува до наводот за повреда на членот 30 од Уставот, Судот утврди дека во иницијативата не се посочува на повреда на правото на сопственост, гарантирано во 30 став 1 од Уставот, туку генерално се посочува на повреда на економските, социјалните и културни права на подносителите на иницијативата. Меѓутоа, правото

на сопственост е само едно од економските, социјални и културни права на човекот и граѓанинот гарантирани во Уставот.

Оттука, бидејќи согласно член 15 став 2 од Деловникот не е доволно само да се означи нумерички одредбата од Уставот што се повредува со оспорениот акт, туку треба да бидат содржани и јасни причини за нејзина повреда, Судот оцени дека иницијативата не содржи јасни причини за оспорување на Одлуката по однос на нејзината согласност со членот 30 од Уставот, што преставува процесна пречка за одлучување по иницијативата.

По однос на останатите наводи кои се однесуваат на барањето Судот да определи или пак да ги упати подносителите на иницијативата до надлежен орган за решавање на сопственичко-правниот проблем на подносителите на иницијативата, согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да одлучува во оваа насока.

Конечно поднесената иницијатива во најголем дел преставува барање за решавање на конкретно сопственичко прашање, за кое согласно наведената одредба Уставот суд не е надлежен да одлучува.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 183/2005)

223.

- Статутот на Воената академија "Михајло Апостолски" - Скопје

- Statute of the Military Academy "Mihajlo Apostolski" - Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 71 и член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 83 став 1 алинеја 5 и 6, член 94 став 2 алинеја 4 и член 142 од Статутот на Воената Академија "Генерал Михаило Апостолски" - Скопје, донесен на 21 март 1996 година од Наставно-научниот совет на Воената Академија на Република Македонија.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Статутот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорените одредби од членот 83 став 1 алинеја 5 и 6 од Статутот на Воената Академија било предвидено дека имаат право на учество на конкурсот за прием на додипломски студии оние кандидати кои покрај другите услови, го исполнувале условот да не се во брак и да не се водела кривична постапка за кривично дело како што е наведено во одредбата.

Ограничувањето, односно забраната предвидена со одредбата во која е определено кандидатот да не е во брак била во спротивност со повеќе одредби од Уставот и тоа со член 8 став 1 алинеја 1, 3, 4 и 11 и став 2, член 40, член 41, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Во иницијативата, исто така се наведува дека предвидениот услов во одредбата од Статутот дека против кандидатот не требало да се води кривична постапка бил во спротивност со членот 13 став 1 од Уставот, бидејќи правните последици од осудата не можеле да настапуваат автоматски по сила на закон, односно по сила на подзаконски акт како во случајов, туку тие можеле да се утврдат со

правосилна судска пресуда. Од овие причини и одредбата од членот 94 став 2 алинеја 4 од Статутот била во спротивност со Уставот.

Во однос на оспорениот член 142 од Статутот, спорно било што Статутот предвидувал да влезе во сила со објавување на огласна табла на Академијата, а не во "Службен весник на Република Македонија", па оттука одредбата била во спротивност со членот 52 став 1 и 2 од Уставот.

3. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што оспорениот статут престанал да важи со влегувањето во сила на Статутот на Воената Академија "Генерал Махаило Апостолски" - Скопје, донесен на 25 септември 2003 година од Наставно-научниот совет на Воената Академија во Република Македонија согласно членот 147 од овој Статут, Судот врз основа на наведената деловничка одредба утврди дека нема процесни претпоставки за постапување по иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.143/2005)

224.

- Согласност на меѓународен правен акт со подзаконски акт

- Agreement of an international legal act with a sub-legal act

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на членот 1 став 1 точка 1 и 2 и ставовите 3, 4, 5 и 6 и член 2 од Правилникот за изменување на Правилникот за минимално технички услови за деловните простори и простории во кои се врши трговија ("Службен весник на Република Македонија" бр.54/2004).

2. ТД "Миткомерц - 94" од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точка 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата наведува дека оспорениот подзаконски акт бил во спротивност со член 18 став 4 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација, која со закон е ратификувана од Собранието на Република Македонија и објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.28/2001, а со кој била предвидено дека квантитативните ограничувања на увозот и мерките кои имаат исто влијание врз увозот на Република Македонија за производите што потекнуваат од Заедницата ќе бидат укинати со денот на влегување во сила на оваа Спогодба.

Според подносителот на иницијативата укинување на ограничувањата на Заедницата, согласно одредбите од Спогодбата го подразбирала и укинувањето на сите форми на увоз кои претставуваат количинско ограничување или исполнување на некакви други услови за увоз на стоки од Европската заедница, како што било и донесувањето на сега оспорениот Правилник, а се однесувале на увоз на нафтени деривати за вршење на трговија, а кои потекнуваат од Европската заедница.

Со цел побрзо реализирање на Спогодбата, Владата на Република Македонија донела и Одлука за стапување во сила на Времената спогодба за трговија и трговски прашања склучена меѓу Република Македонија и Европската Заедница, во чиј член 1 е предвидено дека, оваа Спогодба стапува на сила на 1 јуни 2001 година, и ќе остане во сила до влегување во сила на Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

При постоење на вакви меѓународни договори, кои се ратификувани во согласност со Уставот, и се дел од внатрешниот правен поредок, според подносителот на иницијативата, Министерот за економија не можел да донесе Правилник со кој се предвидување на посебни услови на правните субјекти им се попречувал и ограничувал слободниот увоз на нафтени деривати од Европската Заедница. Имено, со членот 1 од Правилникот за изменување на Правилникот за минимално - технички услови за деловните простори и простории во кои се врши трговија, со кој е изменет членот 22 се пропишувале посебни услови кои според подносителот на иницијативата не можат да ги исполнат правните субјекти во Република Македонија што се занимаваат и се регистрирани за ваква дејност, поради што претставуваат ограничување на увозот на нафтени деривати на Република Македонија.

Поради изнесените аргументи, на Уставниот суд му предлага да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за изменување на Правилникот за минимално-технички услови за деловните простори и простории во кои се врши трговија, а потоа и негово укинување.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорениот правилник се предвидува дека во Правилникот за минимално технички услови за деловните простори и простории во кои се врши трговија ("Службен весник на Република Македонија" бр.21/2004), член 22 се менува и гласи:

"Увозникот на нафтени деривати за вршење на трговија со нафтени деривати треба да располага со посебни склади.

Складовите од став 2 на овој член во кој се складираат оловни и безоловни бензини, дизел гориво, екстра лесно гориво и мазут, покрај општите услови пропишани со овој правилник, треба да ги исполнуваат и следниве услови:

- минималната зафатнина на резервоарот да е 1.000 м³ по деривати, и
- минималната вкупна зафатнина на резервоарите во складот да е 5.000 м³.

Складовите во кои се складира течен нафтен гас (ТНГ) треба да имаат минимална зафатнина на резервоар од 200 м³.

Резервоарите од ставовите 2 и 3 на овој член треба да бидат на едно место, оградени со една ограда и со влез и излез и не треба да бидат во состав на бензинската станица.

Складовите треба да имаат електронска вага со точност од 0,2% (III) за прием на нафтени деривати.

Складовите од ставовите 2 и 3 на овој член треба да ги исполнуваат техничките прописи за складирањето и преточувањето на горивото".

Во член 2 од истиот правилник се предвидува дека овој Правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија:

- одлучува за согласноста на законите со Уставот;
- одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите;
- ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност;

- решава за судирот на надлежностите меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт;
- решава за судирот на надлежностите меѓу органите на Републиката и единиците на локалната самоуправа;
- одлучува за одговорноста на претседателот на Републиката;
- одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните и
- одлучува и за други прашања утврдени со Уставот.

Согласно член 8 став 1 алинеја 11 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, а според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Членот 110 од Уставот на Република Македонија не предвидува надлежност Уставниот суд да постапува, односно да оценува дали подзаконскиот акт е во согласност со меѓународниот акт, односно Спогодбата на која подносителот се повикува во иницијативата, туку само да ја оценува неговата согласност со Уставот на Република Македонија и позитивната законска регулатива.

Имено, во членот 110 од Уставот, уставотворецот ја дава позитивната надлежност на Уставниот суд со конкретно и децидно набројување. Оттука, според Судот дикцијата на уставотворецот е во насока на тоа дека Уставниот суд не е надлежен да ја оценува согласноста на подзаконскиот акт со меѓународен правен акт.

Со оглед на тоа што со иницијативата се бара Уставниот суд да ја оценува согласноста на оспорениот подзаконски акт со одредби на еден меѓународен договор, односно со Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европската заедница и нејзините земји членки, ратификувана со Закон, според Судот Уставниот суд не е надлежен да ја оценува согласноста на подзаконскиот акт со содржината на меѓународниот договор. Според Судот, Уставниот суд не е надлежен да ја оценува содржината на меѓународните договори, а со тоа ниту согласноста на подзаконскиот

акт со меѓународните договори од причина што оцената за согласноста на меѓународните договори со Уставот ја врши Собранието на Република Македонија во постапката на ратификација на меѓународниот договор, кој по неговото ратификување станува дел од внатрешниот правен поредок, а со тоа и директно извршлив.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.5/2005)

225.

- Барање на Неџат Мемеди од Гостивар за заштита од економска дискриминација
- Предлог на Неџат Мемети од Гостивар за решавање на судир на надлежностите

- *Request by Nexhat Memedi from Gostivar for protection against economic discrimination*
- *Proposal by Nexhat Memeti from Gostivar for resolution of conflict of competences*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Неџат Мемеди од Гостивар за заштита од економска дискриминација.

2. СЕ ОТФРЛА предлогот на Неџат Мемеди за решавање на судир на надлежностите меѓу органите на Републиката и единиците на локалната самоуправа.

3. Неџат Мемеди од Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита од економска дискриминација и предлог за решавање на судир на надлежностите меѓу органите на Републиката и единиците на локалната самоуправа.

Во барањето се наведува дека со дејствие на градоначалникот на Гостивар, со кое се уривале објектите на корисниците изградени на земјиште во државна сопственост пред 40 години на кп. 2085-36-2 ПЛ.бр.3787 КО – Гостивар, без надоместок, давање на друга соодветна локација или вработување на корисниците, биле повредени правата на корисниците на државното земјиште предвидени во член 110 став 1 алинеа 3 од Уставот на Република Македонија, поради економска, национална и социјална дискриминација и предлага Судот да донесе решение за запирање на извршување на дејствие на уривање на објектите до донесување конечна одлука.

Понатаму, во барањето се наведува дека со дејствието на градоначалникот на Гостивар со кое се уривале објектите на корисниците изградени на државно земјиште постоел судир на надлежност меѓу органите на Републиката и на единиците на локалната самоуправа со прифаќање на надлежност на градоначалникот, поради што се предлага Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти Бр. 08-1333/1 од 20 јули 2005 и други на градоначалникот по чиј повод е предизвикан судирот на надлежност, до донесување на конечна одлука, како и да го определи надлежниот орган за одлучување по предметот.

Со писмо У.бр. 137/2005 од 8 ноември 2005 година, побарано е од подносителот на барањето да ги наведе причините зошто смета дека актот односно дејствието на градоначалникот се засновани врз дискриминаторска основа, односно зошто смета дека со нив се врши дискриминација по основ на економска, национална и социјална припадност.

Со истото писмо беше побарано подносителот на барањето да ги наведе органите меѓу кои настанал судирот на надлежност и

да ги означат конечните, односно правосилните акти со кои органите ја прифатиле или ја одбиле надлежноста да одлучуваат по ист предмет.

Во дописот од 15 ноември 2005 година, подносителот на барањето појаснува дека во дејствијата на градоначалникот биле содржани елементи на економска дискриминација, бидејќи корисниците на објектите по уривањето на истите останале без работа, не биле обештетени, ниту пак им била понудена друга соодветна локација за изградба на објектите.

Во однос на судирот на надлежноста, барателот смета дека уривањето на објектите и извршувањето на решенијата за уривање на објектите било во надлежност на Министерството за сообраќај и врски – подрачна единица Гостивар. Фактот што подрачната единица не се судирала со дејствијата што ги преземал градоначалникот било пропуст што не значело дека немало судир на надлежност меѓу нив.

4. Според член 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Во смисла на член 51 од Деловникот на Уставниот суд, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејствие му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечниот или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземеното дејствие со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во член 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од член 51, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита на слободите и правата, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучување на Уставниот суд.

Тргувајќи од надлежноста на Уставниот суд утврдена во членот 110 алинеја 3 од Уставот, како и од содржината на цитираните деловнички одредби, произлегува дека за остварување на заштита на

слободите и правата пред Уставниот суд не е доволно само да се означат повредените слободи и права, туку во барањето треба да се наведат и причините поради кои се бара заштитата, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, а ако станува збор за заштита од дискриминација потребно е да се наведе и појасни и основот на дискриминацијата.

Во конкретниот случај, очигледно е дека поднесеното барање по својата суштина не е барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот. Имено, од содржината на барањето јасно произлегува дека со него се бара заштита од економска дискриминација бидејќи корисниците на објектите по уривањето на истите останале без работа, не биле обештетени, ниту пак им била понудена друга локација за градба на објектите, кое пак право не спаѓа во корпусот на слободите и правата на човекот и граѓанинот што ги штити Уставниот суд на Република Македонија согласно член 110 алинеја 3 од Уставот.

Во врска со предлогот за решавање на судир на надлежност содржан во истиот поднесок, Судот го имаше предвид членот 62 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија според кој предлог за решавање на судир на надлежност меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт и меѓу органите на Републиката и на единиците на локалната самоуправа може да поднесе секој од органите меѓу кои настанал судирот. Предлог може да поднесе и секој што поради прифаќањето или одбивањето на надлежноста на одделни органи не може да оствари свое право.

Согласно член 63 од Деловникот, органите од член 62 од овој деловник предлогот за решавање на судир на надлежност може да го поднесат откако еден од органите со конечен или правосилен акт ја прифати или ја одбие надлежноста за решавање на ист предмет. Субјектите од член 62 од овој деловник кои поради прифаќањето или одбивањето на надлежноста не можат да остварат свое право, предлогот за решавање на судирот на надлежноста може да го поднесат откако и двата органи ја прифатиле или ја одбиле надлежноста со конечен или правосилен акт.

Според член 64 од Деловникот, предлогот за решавање на судир на надлежност содржи: предметот на спорот поради кој настанал судирот, органите меѓу кои настанал судирот и означување на конечните, односно правосилните акти со кои органите ја прифатиле или одбиле надлежноста да одлучуваат по ист предмет.

Од наведените деловнички одредби јасно произлегува кој може да поднесе предлог за решавање на судир на надлежност, дека предлог за решавање на судир на надлежноста може да се поднесе откако два органи ја прифатиле или ја одбиле надлежноста со конечен или правосилен акт и дека предлогот за решавање на судир на надлежност треба да содржи точно утврдени елементи.

Во конкретниот случај, во предлогот за решавање на судир на надлежност, не се наведени органите меѓу кои настанал судирот ниту пак се означени конечните, односно правосилните акти со кои органите ја прифатиле или одбиле надлежноста да одлучуваат по ист предмет.

Напротив, подносителот на предлогот смета дека извршувањето на решенијата за уривање на објектите било во надлежност на Министерството за транспорт и врски-подрачна единица Гостивар, а не во надлежност на градоначалникот на општина Гостивар. Притоа, фактот што подрачната единица не се огласила за надлежна било пропуст, што не значело дека немало судир на надлежност.

Имајќи ги предвид одредбите од Деловникот на Уставниот суд кои ја регулираат постапката за решавање на судир на надлежност, како и содржината на предлогот за решавање на судир на надлежност, Судот оцени дека не се исполнети условите за решавање на судир на надлежност.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.137/2005)

226.

- Одлука за спроведување активности за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг

- Decision to enforce activities for issuing Euro-obligations and public debt management

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за спроведување на активности за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг ("Службен весник на Република Македонија" бр.54/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Министерството за финансии и министерот за финансии не можеле да бидат овластени со одлука на Владата на Република Македонија да ги спроведуваат активностите околу подготвување на Република Македонија за емисија на еврообврзници и министерот да ги пропишува критериумите за оценување и избор на најповолна понуда, како што е тоа сторено со оспорената одлука на Владата на Република Македонија. Ова поради тоа што оспорената одлука не се однесувала на спроведување и извршување на определен закон.

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на

оспорената одлука, како спротивна на членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 88 и член 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија, во спротивност со членовите 35 и 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија, и во спротивност со член 55 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

3. Судот на седницата утврди дека Владата на Република Македонија ја донела Одлуката за спроведување на активности за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг, број 19-2450/1 од 30 јуни 2005 година објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.54/2005, со која во точката 1 определила дека во името на Владата на Република Македонија се овластува Министерството за финансии да ги спроведе активностите околу подготвување на Република Македонија за емисија на еврообврзници вклучувајќи и избор на странска инвестициона банка/и и странска правна фирма кои на Министерството за финансии ќе му помогнат во:

- изработка на целокупната документација потребна за емисија на еврообврзниците од страна на Република Македонија на меѓународен пазар;
- спроведување на емисијата;
- рекламирањето на емисијата пред потенцијалните инвеститори;
- одржувањето на ликвиден секундарен пазар на еврообврзниците и
- поефикасното управување со јавниот долг.

Во точката 2 од оваа одлука е утврдено дека за спроведување на постапката за избор на странска инвестициона банка/и и странска правна фирма, се формира Комисија за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг.

Се овластува министерот за финансии да ја формира Комисијата за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг и министерот за финансии ги пропишува критериумите за оценување и избор на најповолната понуда/и.

Во точката 3 од оваа Одлука е определено дека се овластува министерот за финансии да го изврши изборот на странска инвестициона банка/и и странска правна фирма врз основа на извештајот за оцена од Комисијата за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг. Изборот на странската правна фирма ќе

се изврши само во случај на неангажирање на истата од страна на странската инвестициона банка/и.

Во точката 4 е утврдено дека по спроведување на активностите од оваа одлука Министерството за финансии до Владата на Република Македонија ќе поднесе предлог за правно заокружување за емисијата на еврообврзници, а во точката 5 е утврдено дека оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Според членот 88 од Уставот на Република Македонија, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт. Своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамки на Уставот и законите.

Согласно членот 91 алинеја 1 од Уставот Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Во алинеите 5 и 6 од овој член од Уставот е определено дека Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите и утврдува нечела за внатрешната организација и за работата на министерствата и другите органи на управата, ја насочува и врши надзор над нивната работа.

Со Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 12/2003 и 55/2005) се уредуваат организацијата, начинот на работата и надлежноста на Владата на Република Македонија.

Според членот 27 став 1 од овој закон, Владата утврдува насоки и ставови за извршување на законите и другите прописи.

Согласно членот 35 од овој закон, за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Во членот 36 став 3 е определено дека со одлука Владата одлучува за одделни прашања и мерки за извршување на законите; основа стручни и други служби за своите потреби и заеднички служби за потребите на Владата и на министерствата и другите органи на државната управа.

Со Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000, 44/2002), се уредуваат организацијата, надлежностите и работата на органите на државната управа.

Согласно членот 19 од овој закон, Министерството за финансии ги врши работите што се однесуваат на: системот на финансирање; трезорскиот систем; царинскиот систем; даночниот систем и даночната политика; системот на девизно работење; системот на банките и штедилниците и други финансиски институции; систем на сметководството, ревизијата и платниот промет; заемите и кредитите; макроекономската политика и за развој на националната економија; подготвување проекција на платниот биланс и макроекономските биланси; осигурување на имот и лица; игрите на среќа; изготвување и извршување на Буџетот на Република Македонија и на завршната сметка на Буџетот на Република Македонија; и врши други работи утврдени со закон.

Согласно одредбите од членот 4-в од Законот за буџетите ("Службен весник на Република Македонија" бр.79/1993, 3/1994-исправка, 71/1996, 46/2000, 11/2001, 93/2001, 46/2002, 24/2003, 85/2003 и 96/2004), дефицитот на Буџетот на Републиката се финансира со земање заеми од земјата или странство, со издавање благајнички записи или обврзници. Премостувањето на временската неусогласеност меѓу приливот на приходите и извршувањето на расходите на Буџетот на Република Македонија се врши преку емисија на државни записи кои ги издава Република Македонија.

Начинот и постапката за издавање и исплата на државните записи ги утврдува министерот за финансии во соработка со гувернерот на Народната банка на Република Македонија.

Судот утврди дека согласно цитираните законски одредби, Владата на Република Македонија со оспорената одлука одлучила надлежното министерство да преземе одредени конкретни мерки за спроведување на активности за емисија на еврообврзници и управување со јавниот долг, и со Одлуката дала конкретни насоки за реализација на тие активности.

Поаѓајќи од одредбата на членот 91 алинеја 1 од Уставот, според која Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е

одговорна за нивно извршување, произлегува дека за остварување на оваа надлежност Владата може да донесува акти утврдени со закон, кои по својата природа можат да бидат прописи или конкретни акти во зависност од прашањата кои се третираат со тие акти.

Имајќи ја предвид содржината на оспорената одлука, Судот утврди дека таа претставува конкретен акт донесен од Владата на Република Македонија за функционирање на определени работи и задачи на орган на извршната власт, односно на Министерството за финансии и не уредува односи на општ начин, поради што оспорената одлука не претставува пропис, па со оглед на тоа согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија Судот нема надлежност да одлучува за нејзината уставност и законитост.

Врз основа на изнесеното, а согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, според кој Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по неа, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.157/2005)

227.

- Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата за заштита и спасување

- Rulebook for changing and supplementing the Rulebook for Systematisation of the works and tasks of the Directorate for Protection and Rescue

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за изменување на Правилникот за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата за заштита и спасување, донесен од директорот на Дирекцијата за заштита и спасување (Дов. бр.01-38/1) на 15 јули 2005 година.

2. Тодор Грков од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот правилник не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот, како и со членовите 3, 18 точка 3, 22, 94 и 109 од Законот за заштита и спасување, затоа што со немање на раководители на подрачните организациони единици се доведувало во прашање организирањето и дејствувањето на единствениот систем за заштита на спасување, односно единствениот систем на раководење и командување со силите за заштита и спасување.

Според член 18 точка 3 од Законот за заштита и спасување во остварувањето на заштитата директорот го организира и подготвува системот за заштита и спасување. Меѓутоа, со оспорениот правилник тоа е оневозможено поради непостоење на раководители на подрачни организациони единици кои по функција се и команданти на регионалните штабови за заштита и спасување.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека согласно Законот за заштита и спасување при Дирекцијата се организираат и подрачни организациони единици за заштита и спасување кои го опфаќаат регионот за подрачјето за кое се формирани регионалните сили за заштита и спасување во чии рамки

се формираат и во својот состав имаат регионални штабови кои раководат со активности на регионалните сили, а командант на регионалниот штаб е раководителот на подрачната организациона единица.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 55 став 2 од Законот за организација и работа на државната управа и член 20 од Законот за заштита и спасување ("Службен весник на Република Македонија" бр.36/2004 и 49/2004) директорот на Дирекцијата за заштита и спасување на 8 април 2004 година донел Правилник за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата за заштита и спасување со кој се уредува систематизацијата на работите и задачите, бројот на извршители, опис на работните места и посебните услови за извршување на работните задачи во Дирекцијата за заштита и спасување.

За извршување на работите и задачите во Дирекцијата се утврдени 268 извршители.

Според член 5 од Правилникот со работата на Дирекцијата раководи директорот, а со секторите и одделенијата раководат раководители на секторите, односно раководителите на одделенијата.

Во членот 6 од Правилникот е утврдена организационата структура на Дирекцијата при што се предвидени одделенија и сектори и се утврдени работните места во секој сектор односно одделение вклучувајќи ги и работните места.

Во членот 7 од Правилникот за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата е даден опис на секое работно место предвидено во член 6 и утврдени се посебните услови за извршување на работните задачи.

Со оспорениот Правилник за изменување на Правилникот за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата односно со членовите 1 и 2 на овој Правилник се менуваат членовите 6 и 7 од основниот Правилник за систематизација на работите и задачите на Дирекцијата.

Имено со членот 1 и 2 од наведениот Правилник е предвидено дека во членот 6 и 7 во точките 2-3 Одделение за оперативна стручна поддршка на директорот (кабинетот) точките 2-3-3

Советник за внатрешна контрола се менува и гласи "Советот за контрола на финансиското и материјалната документација и внатрешната контрола. Исто така во членовите 6 и 7 точки 2-4 Регионално одделение за заштита и спасување се менува и е предвидено "Одделение за поддршка и заштита и спасување во единиците на локалната самоуправа".

Понатаму во правилникот е извршена измена во смисла на тоа што наместо раководители на регионалните и подрачните одделенија предвидени се советници за организација и координација на заштитата и спасувањето во 35 единици на локалната самоуправа.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и да утврдува права и обврски на неопределен број на субјекти во правото, Судот утврди дека оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба поради што тој не е подобен за уставносудска оценка.

Имено, од содржината на оспорниот акт произлегува дека истиот не е пропис, во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку е интересен акт на Дирекцијата за заштита и спасување со кој се утврдува внатрешната систематизација на потребниот број и вид на работни места.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.185/2005)

4. Оспорениот акт (одредба) престанал/а даважи**4. *Challenged act (provision) ceased to be valid*****228.****- Закон за изменување и дополнување на Законот за телекомуникации**

- *Law on Changing and Supplementing the Law on Telecommunications*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 15, 32 и 33 од Законот за изменување и дополнување на Законот за телекомуникациите ("Службен весник на Република Македонија" бр. 37/2004).

2. Сашко Дукоски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата со оспорените одредби се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија. Имено, договорите за концесија за кабелска радио - телевизија биле склучени според член 65 став 1 од Законот за радиодифузија, при што целата кабелска инфраструктура,

материјални и технички услови биле направени според оваа одредба. Меѓутоа, истата престанала да важи со оспорениот член 33 од Законот, со тоа што наместо еден концесионер за кабелска радиотелевизиска мрежа, според член 65 став 1 од Законот за радиодифузна дејност, сега со оспорениот членот 15 од Законот се предвидувало бројот на концесионери на определено подрачје да не биде ограничен.

Со престанокот на важење на членот 65 став 1 од Законот за радиодифузна дејност можеле да бидат оштетени како обичните граѓани, така и носителите на правото на концесија. Имено, граѓаните што склучиле договори за користење на кабелска ТВ програма при услови на постоење на еден оператор, сега биле доведени во понеповолна состојба со тоа што требало повторно да склучуваат договори и тоа сега со повеќе оператори. Новите пак оператори морале да инсталираат нова опрема, па можело да се случи еден станбен објект естетески да биде нагрден, заради новата инсталација, а воедно таквиот објект можел да биде опасен за граѓаните.

Бидејќи Собранието на Република Македонија без важни причини со закон изменило одредба од закон и воспоставило систем на арбитражност кога пристапило кон донесување на Законот во кој се содржани оспорените одредби и постапило спротивно на принципот на владеење на правото. Воедно се повредувал и принципот за забрана за повратното дејство на законите, бидејќи оспорените одредби се протегале и на склучените договори за концесија според претходниот член 65 став 1 од Законот за радиодифузна дејност.

Подносителот на иницијативата предлага Судот да ги поништи оспорените одредби и да донесе решение за запирање од извршување на сите поединечни акти и дејствија преземени врз основа на оспорените одредби поради можност од настанување на несогледливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека според член 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за телекомуникациите, по член 28, меѓу другото, се додава нов член 28 а.

Според став 1 од новиот член 28-а од Законот, дистрибуција на радио и телевизиска програма и други телекомуникациски сигнали по кабелска радио-телевизиска мрежа врши јавен телекомуникациски оператор по добивање на концесија за кабелска радио-телевизиска услуга и склучување на концесиски договор.

Според став 2, предлог за доделување на концесија за кабелска радио-телевизиска услуга дава Советот за радиодифузија.

Според став 3, јавниот телекомуникациски оператор ќе отпочне со давање на услуги од ставот 1 на овој член по добиеното одобрение за употреба на кабелската радио-телевизиска мрежа од органот надлежен за работите за изградба на објекти.

Според став 4, бројот на концесионери на определено подрачје не е ограничен.

Според член 32 од Законот, со денот на влегувањето во сила на овој закон, постојните концесионери за кабелска радио-телевизиска мрежа продолжуваат да ја вршат дејноста на подрачјето за кое добиле концесија согласно со концесискиот договор, со тоа што можат со склучување на анекс на концесиски договор и исполнување на други услови предвидени со закон да ја прошират својата дејност и на други подрачја.

Според член 33 од Законот, со денот на влегување во сила на овој закон престануваат да важат одредбите на членот 65 став 1 од Законот за радиодифузната дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1997).

Законот за изменување и дополнување на Законот за телекомуникациите влезе во сила на 22 јуни 2004 година.

4. Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 18 февруари 2005 година го донесе Законот за електронските комуникации ("Службен весник на Република Македонија" бр. 13/2005 од 25 февруари 2005 година).

Согласно член 153 став 1 од овој закон, со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за телекомуникациите ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1996, 17/1998, 28/2000, 4/2002 и 37/2004), освен одредбите на

членовите 70-а, 70-б, 70-в, 70-г и 70-д кои ќе престанат да важат на 31 декември 2005 година.

Иако со оспорениот член 33 е определен престанок на важењето на член 65 став 1 од Законот за радиодифузна дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1997) и оваа одредба престана да важи сметано од 22 јуни 2004 година, сега со став 2 од членот 153 од Законот за електронските комуникации повторно се предвидува престанок на важењето на истата одредба сега пак сметано од 5 март 2005 година.

Имено, согласно член 153 став 2 од Законот за електронските комуникации, со денот на влегување во сила на овој закон престануваат да важат и одредбите од член 65 став 1 од Законот за радиодифузната дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр.20/1997).

Според членот 154 Законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", или Законот влегол во сила на 5 март 2005 година, што преставува истовремено и ден на престанок на важење, меѓу другото и на оспорените одредби.

Од изнесеното произлегува дека престанокот на важење на оспорените одредби преставува процесна пречка за одлучување по иницијативата.

Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорените одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.126/2004)

229.

- Член 22-а став 2, 3 и 4 од Законот за телекомуникации

- Article 22-a paragraphs 2, 3 and 4 of the Law on Telecommunications

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 22-а став 2, 3 и 4 од Законот за телекомуникациите ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1996, 17/1998, 28/2000, 4/2002 и 37/2004).

2. Велимир Јовановски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата смета дека оспорените одредби од Законот на Јавниот телекомуникациски оператор му обезбедувале привилегирана положба на пазарот односно му овозможувале да има монополска положба и монополско однесување со сите негативности што таквото однесување ги носело со себе.

Во иницијативата се наведува дека не само физичките лица туку и изготвувачите, предлагачите и донесувачот на законот биле должни да го почитуваат Уставот. Имено, со оспорените одредби се овозможувала монополска положба на пазарот на Јавниот телекомуникациски оператор иако не била во прашање одбраната на државата ниту, пак, биле доведени во прашање зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето. Поради тоа, подносителот на иницијативата смета дека оспорените одредби од

законот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, и членовите 51 и 55 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 18 февруари 2005 година го донесе Законот за електронски комуникации ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2005).

Според членот 152 став 1 од овој закон, со влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за телекомуникации ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1996, 17/1998, 28/2000, 4/2002 и 37/2004) освен одредбите на член 70-а, 70-б, 70-в, 70-г и 70-д кои ќе престанат да важат на 31 декември 2005 година.

Согласно членот 154, Законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што со влегувањето во сила на Законот за електронски комуникации престанал да важи Законот за телекомуникации освен одредбите на член 70-а, 70-б, 70-в, 70-г и 70-д кои ќе престанат да важат на 31 декември 2005 година, престанал да важи и оспорениот член 22-а став 2, 3 и 4 од Законот за телекомуникациите.

Поради тоа Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување на Судот по иницијативата согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.105/2004)

230.

- Правилник за претплатнички однос со "Македонски телекомуникации"

- Rulebook on pre-paid relation with "Makedonski telekomunikacii"

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на точката VII-1-в) од Правилникот за претплатнички однос, донесен од Управниот одбор на АД "Македонски телекомуникации" Скопје на 31 октомври 2005 година.

2. Богољуб Златаноски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на точката VII-1-в) од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од Правилникот не била во согласност со членовите 68 став 1 алинеја 3 и 55 од Уставот, како и со начелата на рамноправност, совесност, чесност и еднакви вредности на давањата утврдени во Законот за облигационите односи затоа што Македонски телекомуникации воведувала такса која може да се утврди само со закон од страна на Собранието на Република Македонија, што Македонски телекомуникации ја искористувала монополската положба и со еднострано менување на договорите ја нарушувала еднаквата правна положба на субјектите на пазарот, како и затоа што Македонски

телекомуникации наплатувала такса и кога без согласност на корисникот телефонот е исклучен и не дава никаква услуга.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на АД "Македонски телекомуникации" на 31 октомври 2000 година донел Правилник за претплатнички однос.

Во овој Правилник, покрај другото, во Главата VII-1-в) е предвидено дека претплатата е месечен износ кој се наплатува од претплатникот како надоместок за ставање на телекомуникациската линија на располагање на претплатникот, без оглед дали тој ја користи или не.

Во натамошната постапка Судот утврди дека оспорениот Правилник престанал да важи со Одлуката за одобрување на воведување на општи услови за засновање претплатнички однос и користење на услуги на АД "Македонски телекомуникации" Скопје бр.30552/1 донесена од Менаџмент колегиумот на АД "Македонски телекомуникации" на 12 јуни 2003 година.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и фактот што оспорениот акт престанал да важи, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата и одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.204/2004)

231.

- Закон за здравствена заштита

- *Law on Health Care*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 64 став 1 точка 6 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1991, 46/1993 и 55/1995).

2. Фуат Саит и други од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената законска одредба се повредувал член 9 од Уставот според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Имено, оспорениот член од Законот не предвидувал еднаква заштита за сите граѓани, затоа што потенцирал дека осигурениците сами ги обезбедувале средствата за основна заштита од задолжително здравствено осигурување, што не било согласно со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одредба од Законот за здравствена заштита, како негов составен дел, влегла во сила на 27 август 1991 година.

На 7 април 2000 година влегол во сила Законот за здравственото осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.25/2000), кој со членот 94 предвидува:

"Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите на член 1 зборовите: "односите и правата од здравственото осигурување, постапката на користењето на здравствената заштита", членовите 3,4,5 11 до 31, 34 до 45, 58 - 75, 76-б, 76-в, 77, 78, 82 до 89, 182 став 1 точка 1, 183 став 1 точка 1, 184, 185 и 189 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1991, 46/1993 и 55/1995)".

Имајќи ја предвид оваа одредба од Законот за здравствено осигурување, Судот оцени дека оспорената одредба од член 64 став 1 точка 6 од Законот за здравствена заштита престанала да важи на 7 април 2000 година.

4. Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување.

Со оглед на тоа што оспорената одредба од член 64 став 1 точка 6 од Законот за здравствена заштита престанала да важи, Судот согласно посочената деловничка одредба, оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.8/2005)

232.

- Одлука за начинот на плаќање на ѓубрето од домаќинствата, донесена од Управниот одбор на ЈП "Брегалница"-Делчево

- Decision on the manner of payment of garbage from households, adopted by the Board of Directors of the public enterprise "Bregalnica"-Delčevo

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за начинот на плаќање на ѓубрето од домаќинствата бр.0201-21/6 донесена од Управниот одбор на Јавното претпријатие "Брегалница" од Делчево на 29 февруари 2000 година.

2. Љупчо Симоновски од Делчево на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одлука според која е утврден начинот на плаќање на ѓубрето од домаќинствата не била во согласност со член 29 став 1 алинеја 8 од Законот за комуналните дејности, затоа што во членот 1 алинеја 1 од одлуката било опишано како се плаќа ѓубрето ако во домаќинството има еден син и доколку има два сина, а ништо не било наведено доколку во семејството има три и повеќе члена или ќерка и зетовци, внуци и слично.

Понатаму, подносителот наведува дека оспорената одлука била во сила и според неа се наплаќало ѓубретарина, но строго селективно, кон одделни семејства во Делчево.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на Јавното комунално претпријатие "Брегалница" од Делчево на 29 февруари 2000 година донел Одлука за начинот на плаќање на ѓубрето од домаќинствата.

Во член 1 од одлуката е предвидено:

- во едно семејство каде што живее родител со еден син плаќа претплата за едно домаќинство, а во колку имаат друг син во иста куќа со еден водомер ќе наплатуваат само наплатта за сметката ако потрошената вода се евидентира преку еден водомер.

Според член 2 од Одлуката во колку корисниците сметаат дека надокнадата од водомер за едно домаќинство во износ од 160,00 денари месечно не е законски инкасаторите да наплатуваат по м² и тоа: за корисна површина по 1,70 денари од м² месечно и за дворно место по 0,80 денари од м² месечно.

Во член 3 од одлуката е предвидено дека оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување и истата е во склад со Законот за комунални дејности посебно со член 29 од истиот закон.

Понатаму Судот утврди дека пред донесувањето на оспорената одлука Работничкиот совет на Јавното претпријатие на 24 март 1995 година донел Одлука за утврдување на цените на комуналните услуги. Исто таква одлука со исти цени и услови е донесена од страна на Управниот одбор на Јавното претпријатије на 2 јули 1999 година.

На 18 април 2005 година Управниот одбор на Јавното комунално претпријатие "Брегалница" од Делчево донел Одлука за утврдување на единствени цени на комуналните услуги. на која одлука Советот на општина Делчево на 4 јули 2005 година дал согласност.

Со донесувањето на оваа одлука, престанала да важи оспорената одлука.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби како и фактот што оспорената одлука престанала да важи, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.83/2005)

233.

- Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство

- Law on supplying and using foreign means to increase employment and employment of people who return from working abroad

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство ("Службен лист на СФРЈ" бр. 22/1978 и 54/1986).

2. Ова решение ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата крупните промени што настанале во правниот систем на Република Македонија нашле свој одраз во одредбите на Уставот на Република Македонија. Оттаму, имајќи предвид дека оспорениот закон бил донесен во федеративно уредена заедница, самоупраувањето како владеачки однос и другите вредности карактеристични за социјалистичко општество, смета дека постои судир со постојните темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Имено, според подносителот на иницијативата, суштинските и терминолошки неусогласености што постоеле во оспорениот Закон, ги повредувале член 1, член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство е усвоен од Собранието на СФРЈ, на седницата на Соборот на републиките и покраините одржана на 19 април 1978 година. Законот за измени и дополненија на Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство е усвоен од Собранието на СФРЈ, на седницата на Соборот на републиките и покраините одржана на 2 октомври 1986 година.

Во член 1 став 1 од Законот е определено дека, заради создавање материјални и други услови за побрзо зголемување на вработеноста и заради вработување на повратници од работа од странство, се основа Фонд за финансирање на зголемувањето на вработеноста во стопански недоволно развиените и во изразито емиграционите подрачја на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (во натамошниот текст: Фондот).

Стопански недоволно развиени подрачја, во смисла на овој закон, се стопански недоволно развиените општини утврдени со републички односно покраински закон (став 2). Изразито емиграциони подрачја, во смисла на овој закон, се општините од кои на привремена работа во странство се наоѓаат повеќе од 5% од работно активното население (став 3).

Според член 2 од Законот, заради зголемување на вработеноста и вработувањето на повратниците од работа од странство, Фондот прибира и насочува странски средства за финансирање на проекти во стопански недоволно развиени подрачја и изразито емиграциони подрачја на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, во согласност со меѓународен договор и со одредбите од овој закон (став 1).

Под странски средства, во смисла на став 1 од овој член, се подразбираат кредитите, односно средствата без обврска за враќање, што меѓународни финансиски организации, одделни земји или нивни финансиски организации и ги одобруваат на Социјалистичка Федеративна Република Југославија по основ на меѓународен договор или на Фондот по основ на договор заради финансирање на проекти за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратниците од работа од странство (став 2).

Насочувањето на средствата, во смисла на став 1 од овој член, се врши во согласност со договорот склучен помеѓу Сојузниот извршен совет, извршните совети на собранијата на републиките и извршните совети на собранијата на автономните покраини, со кој се утврдува учеството на републиките и автономните покраини во кредитите од средствата на Фондот за период од пет години однапред (став 3).

Кредитите од став 2 на овој член се земаат и враќаат во согласност со сојузниот закон со кој се уредуваат кредитните односи со странство (став 4). Фондот ги прибавува и користи странските

средства под услови и на начин што се утврдени со овој закон (став 5).

Според член 3 од Законот, средствата од Фондот се форми-раат од средства прибавени во смисла на член 2 став 1 од овој закон, од ануитети по одобрени кредити, од камати, други извори на средства и подароци.

Членот 4 е избришан со член 4 од Законот за измени и дополненија на Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство ("Службен лист на СФРЈ" бр.54/1986).

Според член 5 од Законот, Фондот е правно лице со права, обврски и одговорности утврдени со Уставот на Социјалистичка Феде ративна Република Југославија, со овој закон и со статутот на Фондот.

Според член 6 од Законот, средствата на Фондот можат да се користат за давање кредити на инвеститорите само како учество во вкупните средства за реализација на инвестиционите проекти (став 1).

Инвеститори во смисла на став 1 од овој член, можат да бидат физички и правни лица (став 2).

Под физички лица, во смисла на став 2 од овој член, се подразбираат работните луѓе кои здружуваат свој труд и средства на трудот во рамките на договорна организација на здружен труд и на занаетчиска или друга задруга, работните луѓе што започнуваат или го прошируваат вршењето на дејност со самостоен личен труд со средства во сопственост на граѓаните и здружените и индивидуалните земјоделци, ако со тоа се создаваат можности за нивно вработување или се прошируваат можностите за вработувањето воопшто (став 3).

Кредитите од средствата на Фондот можат, по исклучок, да се одобруваат и за други намени, во согласност со задачите на Фондот и со меѓународен договор (став 4).

Според член 7 од Законот, од средствата на Фондот им се даваат кредити на инвеститорите за реализација на инвестициони проекти во стопански недоволно развиените и изразито емиграционите подрачја на Социјалистичка Федеративна Република Југослав-

ија на кои со најмалку вложувања им се обезбедува продуктивност на вработувањето на поголем број работници (став1).

Кредити од средствата на Фондот им се даваат и на инвеститорите кои вршат дејност на подрачјата кои не се стопански недоволно развиени и изразито емиграциони, ако ги користат тие кредити така што, заедно со сопствени средства, непосредно ги инвестираат во развојните програми на стопански недоволно развиените и на изразито емиграционите подрачја на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, односно придонесуваат за развој на нивното стопанство, согласно со одредбите од став 1 на овој член (став 2).

Според член 8 од Законот, ако повеќе инвестициони проекти еднакво ги исполнуваат условите од член 7 став 1 на овој закон, при утврдувањето на приоритет ќе се земе предвид степенот на развиеноста на подрачјето, степенот на емиграциите од односното подрачје, бројот на повратниците од работа од странство, височината на собраните заштеди на граѓаните на работа во странство наменети за отворање на нови работни места и височината на учеството на Фондот во финансирање на реализацијата на инвестиционите проекти (став1).

Во рамките на критериумите од став 1 на овој член, треба постепено да се обезбеди кредитирање на инвестиционите проекти во стопански недоволно развиените и во изразито емиграционите подрачја во сите републики и автономни покраини, а во рамките на учеството утврдено со договорот од член 2 став 3 на овој закон (став 2).

Според член 9 од Законот, поблиски услови за давање кредити од средствата на Фондот утврдува Сојузниот извршен совет на предлог од Управниот одбор на Фондот.

Според член 10 од Законот, кредити од средствата на Фондот можат да им се одобруваат на инвеститорите само со гаранција од овластена банка. Тие кредити можат да се одобруваат ако се исполнети условите од сојузниот закон со кој се уредуваат кредитните односи со странство.

Членот 11 од Законот е избришан со член 9 од Законот за измени и дополненија на Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство ("Службен лист на СФРЈ"

бр.54/1986).

Според член 12 од Законот, средствата од Фондот се користат врз основа на годишен план (во натамошниот текст: планот) за употреба на средствата на Фондот (став 1). Планот за употреба на средствата на Фондот се донесува во соработка со надлежните органи на републиките и автономните покраини (став 2).

Според член 12а од Законот, планот за употреба на средствата на Фондот содржи: висина на средствата на Фондот, висина на средствата за плаќање на обврските по земени кредити, распоред на средствата на Фондот на одделни корисници согласно со договорот од член 2 став 3 на овој закон и висина на средствата потребни за работењето на Фондот.

Според член 13 од Законот, средствата на Фондот се водат на посебна сметка кај Службата за општествено книговодство (став 1). Средства на Фондот се депонираат кај Народната банка на Југославија (став 2).

Според член 14 од Законот, заради остварување на задачите од член 2 на овој закон, Фондот особено:

- 1) собира средства на Фондот;
- 2) води евиденција на средствата на Фондот;
- 3) собира инвестициони проекти заради поднесување барање за доделување на средства, ако поднесувањето на барање е предвидено со меѓудржавен договор;
- 4) се грижи за наплатување на ануитетите по кредитите што се дадени од средствата на Фондот;
- 5) собира барања за давање кредити од средствата на Фондот;
- 6) се грижи за враќање на стански кредити;
- 7) врши надзор над наменското користење на средствата на Фондот;
- 8) најмалку еднаш годишно ги известува Собранието на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, собранијата на републиките и собранијата на автономните покраини, Сојузниот извршен совет, извршните совети на собранијата на републиките и собранијата на автономните покраини за состојбата и за користењето на средствата на Фондот;
- 9) врши други задачи и работи што се утврдени со овој закон, со други сојузни прописи и со Статутот на Фондот.

Според член 15 од Законот, Фондот има право на увид во користењето на средствата дадени на корисниците на средствата на Фондот. Корисниците на средствата на Фондот се должни на Фондот, на негово барање, да му даваат податоци и да му овозможат увид во документацијата заради утврдување дали средствата на Фондот се користат во согласност со условите утврдени со договорите што се склучени помеѓу Фондот и корисниците на средствата на Фондот.

Според член 16 од Законот, со Фондот управува Управен одбор на Фондот (став 1). Управниот одбор на Фондот има претседател и осум членови (став 2). Претседателот и членовите на Управниот одбор на Фондот имаат заменици (став 3). Сојузниот извршен совет и надлежните органи на републиките и надлежните органи на автономните покраини именуваат по еден член и заменик на членот на Управниот одбор на Фондот (став 4).

Според член 17 од Законот, мандатот на членовите на Управниот одбор на Фондот трае четири години.

Според член 18 став 1 од Законот, Управниот одбор на Фондот:

- 1) донесува Статут на Фондот, план за употреба на средствата на Фондот и завршна сметка на Фондот;
- 2) ја утврдува деловната политика на Фондот;
- 3) заснова кредитни односи со странство согласно со сојузниот закон со кој се уредуваат кредитните односи со странство;
- 4) ги разгледува инвестиционите проекти и одлучува кои проекти ќе се предложат за финансирање во согласност со меѓународниот договор за прибавување на странски средства;
- 5) му предлага на Сојузниот извршен совет поблиски услови за давање кредити од средствата на Фондот;
- 6) одобрува кредити од средствата на Фондот;
- 7) избира претседател и заменик на претседателот на Управниот одбор на Фондот;
- 8) врши и други работи утврдени со сојузен закон и со статутот на Фондот.

Управниот одбор на Фондот одлучува со мнозинство на гласови на сите членови на Управниот одбор (став 2). Ако Управниот одбор на Фондот не донесе одлука за давање на кредит поради тоа што при одлучувањето не може да се постигне потребното мнозинство на гласови, одлука ќе донесе Сојузниот извршен совет (став 3).

Според член 19 од Законот, со работењето на Фондот раководи директор на Фондот (став 1). Директорот на Фондот го поставува и го разрешува од должност Сојузниот извршен совет (став 2). Директорот на Фондот за својата работа одговара пред Управниот одбор на Фондот и пред Сојузниот извршен совет (став 3).

Според член 20 од Законот, директорот на Фондот го преставува и го застапува Фондот (став 1). Директорот на Фондот ги извршува заклучоците на Управниот одбор на Фондот (став 2). Директорот на Фондот склучува договори за давање на кредити од средствата на Фондот во согласност со планот за употреба на средствата на Фондот и со одлуките на Управниот одбор на Фондот (став 3). Директорот на Фондот е наредбодавец за користење на средствата на Фондот (став 4).

Според став 5 од истата одредба, Директорот на Фондот може да го запре извршувањето на одлуките и на заклучоците на Управниот одбор на Фондот за давање и за користење на средства на Фондот, ако смета дека тие одлуки односно заклучоци не се во согласност со законот. Директорот на Фондот е должен за запирање на извршувањето на одлуки, односно заклучоци веднаш да го извести Управниот одбор на Фондот, а ако Управниот одбор на Фондот останува и натаму при својата одлука, односно заклучок – должен е за тоа веднаш да го извести Сојузниот извршен совет.

Во случај од став 5 на овој член конечна одлука донесува Сојузниот извршен совет (став 6).

Според член 21 од Законот, со Статутот на Фондот особено се определуваат: организацијата и работењето на Фондот, начинот на одлучување, начинот на донесување на план за употреба на средствата на Фондот, на завршната сметка за извршување на планот за употреба на средствата на Фондот и на деловникот на Управниот одбор на Фондот, како и други права и должности на Управниот одбор на Фондот и на директорот на Фондот, што се од интерес за остварување на функциите на Фондот утврдени со закон.

Според член 22 од Законот, додека работите на Фондот не ќе се зголемат до обемот кој бара формирање на посебна стручна служба на Фондот, стручните и административните работи на Фондот ќе ги врши работната заедница на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини, а должноста директор на Фондот ќе ја

врши директорот на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини (став 1). На предлог на Управниот одбор на Фондот, за потребата од формирање на посебна стручна служба на Фондот одлучува Сојузниот извршен совет (став 2).

Според член 23 од Законот, за извршување на планот за употреба на средствата на Фондот се донесува завршна сметка (став 1). Кон завршната сметка од став 1 на овој член се поднесува извештај за работењето на Фондот (став 2). Завршната сметка за извршување на планот за употреба на средствата на Фондот и извештајот за работењето на Фондот ги одобрува Сојузниот извршен совет, по прибавено мислење од надлежните органи на републиките и автономните покраини и врз основа на извештај од Службата на општествено книговодство за прегледот на завршната сметка за извршување на планот за употреба на средствата на Фондот (став 3). Ако надлежните органи на републиките и надлежните органи на автономните покраини не достават мислење во рок од 30 дена од денот на доставувањето на завршната сметка и извештајот за работењето на Фондот, Сојузниот извршен совет ќе ги одобри завршната сметка и извештајот за работењето на Фондот и без тоа мислење (став 4).

Според член 24 од Законот, врз работењето на Фондот согласно се применуваат прописите за банкарско и кредитно работење (став 1). Начинот на водење на книговодството за работењето на Фондот и за составување на завршната сметка за извршување на планот за употреба на средствата на Фондот го пропишува сојузниот секретар за финансии (став 2).

Законот за измени и дополненија на Закон за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство во членот 17 предвидел дека Фондот е должен своето работење да го усогласи со одредбите на овој закон во рок од три месеци од денот на влегувањето на овој закон во сила.

Во член 25 од основниот текст на Законот, како и во член 18 од измената и дополнувањето на Законот предвидено е истите да влезат во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен лист на СФРЈ".

5. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлу-

чува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективни договори со Уставот и со законите.

Согласно член 5 став 4 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/1991), сојузните прописи со кои се уредува организацијата и надлежноста на органите на Федерацијата не се применуваат во Република Македонија.

Уставниот закон, согласно членот 17, е прогласен од Собранието на Република Македонија и влегол во сила истовремено со денот на прогласувањето на Уставот на Република Македонија (17 ноември 1991).

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во конкретниот случај со иницијативата се бара поведување на постапка за оценување на уставноста на Законот за прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратници од работа од странство, донесен од страна на поранешниот Собор на републиките и покраините, а усвоен од Собранието на поранешна СФРЈ. Притоа, целта на Законот била да се создадат материјални и други услови за побрзо зголемување на вработеноста, како и да се зголеми вработеноста на повратници од работа од странство, за која цел со сојузен закон бил основан Фонд за финансирање на зголемувањето на вработеноста во стопански недоволно развиените и во изразито емиграционите подрачја на територијата на тогашната Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Тргувајќи од анализата на одредбите на оспорениот закон во целина, Судот утврди дека истите во најголем дел се одредби од организациона природа, односно одредби што ја уредуваат организацијата и надлежноста на тогашниот сојузен Фонд за финансирање на зголемувањето на вработеноста во стопански недоволно развиените и во изразито емиграционите подрачја на тогашната Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Во тој контекст Судот пристапи кон оценка на согласноста на оспорениот Закон со членот 5 став 4 од Уставниот закон, во кој е определено да не се применуваат сојузните прописи со кои се

уредува организацијата и надлежноста на органите на Федерацијата и утврди дека станува збор за сојузен пропис со кој се уредува организација и надлежност на наведениот Фонд како орган на Федерацијата (СФРЈ). Според Судот овој пропис, по однос на организационите одредби престанал да важи сметано од 17 ноември 1991 година, односно со денот на прогласувањето на Уставот на Република Македонија.

Оттаму, оспорениот Закон по однос на одредбите што се од организациона природа престанал *de iure* да важи со денот на прогласувањето на Уставот на Република Македонија, според член 5 став 4 од Уставниот закон.

Од содржината на останатиот дел од одредбите на оспорениот закон, произлегува дека Законот препушта со закон на републиките односно автономните покраини да се дефинира што преставува стопански недоволно развиено подрачје, а содржи одредба за дефинирање на изразито емиграционо подрачје и тоа за потребите на подрачјето на поранешната СФРЈ. Меѓу другото, предвидено е Фондот да ја врши дејноста врз основа на прибрани странски средства, а Законот под овој поим ги подразбира кредитите, односно средствата без обврска за враќање, што меѓународни финансиски организации, одделни земји или нивни финансиски организации и ги одобруваат на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија по основ на меѓународен договор или на Фондот по основ на договор заради финансирање на проекти за зголемување на вработеноста и вработувањето на повратниците од работа од странство.

Законот содржи поголем број на одредби што ја уредуваат надлежноста на поранешниот Сојузниот извршен совет, како што се: утврдување на поблиски услови за давање кредити од средствата на Фондот, на предлог од Управниот одбор на Фондот; именува по еден член и заменик на членот на Управниот одбор на Фондот; одлучува во случај кога Директорот на Фондот запира од извршување одлуки на Фондот; ги одобрува завршната сметка и извештајот за работа на Фондот и друго.

Законот предвидел врз работењето на Фондот да се применуваат и тогаш важечките сојузни прописи за банкарско и кредитно работење. По однос на начинот на водење на книговодство за работењето на Фондот и за составување на завршната сметка за извршување на планот за употреба на средствата на Фондот, предвидено е подзаконски акт да донесе сојузниот секретар

за финанси. Според одредбите од Законот, средствата на Фондот се водат на посебна сметка кај Службата за општествено книговодство и се депонираат кај Народната банка на Југославија.

Тргувајќи од сумарната анализа на остатокот од одредбите од Законот што не се од организациона природа и имајќи ги предвид: органот што го донел Законот, целта што требал да ја постигне на подрачјето на целата територија на поранешната СФРЈ, надлежностите на поранешниот Сојузниот извршен совет, начинот на кој се прибирале средствата за работење на Фондот, произлегува дека Законот во овој дел ја исцрпил својата функција со распадот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и осамостојувањето на Република Македонија.

Оттука, иако и за овој дел од одредбите не постои изречна законска норма за престанок на важење, како што наведува и подносителот на иницијативата, Законот во овој дел престанал да важи со престанокот на причината заради кој бил донесен (ратио легис), а тоа било прибавување и користење на странски средства за зголемување на вработувањето воопшто и за зголемување на вработувањето на повратниците од странство во стопански недоволно развиените подрачја и изразито емиграционите подрачја на територија на целата поранешна СФРЈ. Имено, со престанокот на постоење на поранешната СФРЈ, престанала и причината, целта на одредбите од законот со што и де факто дошло до престанок на важење на овие одредби од оспорениот Закон.

Со оглед на тоа што Уставниот суд на Република Македонија, согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот одлучува за уставноста на законите, односно за уставноста и законитоста на другите прописи што се во сила, но не и за уставноста и законитоста на законите и другите прописи што престанале да важат по кој било основ, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова – Ристова и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 120/2005)

234.

- Закон за договорна хипотека

- *Law on Contractual Mortgage*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 октомври 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 5 став 2 во делот: "и подзаконските акти донесени врз основа на тој закон" од Законот за договорна хипотека ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на делот од членот 5 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорениот дел од ставот 2 на членот 5 од Законот за договорна хипотека се повредувал членот 96 од Уставот на Република Македонија.

Имено, според подносителот на иницијативата, носителот на законодавната власт на Република Македонија не ја почитувал темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот и не можел да го пропише оспорениот законски дел.

3. Судот на седницата утврди дека според член 5 од Законот, по извршениот упис на правото на хипотека, промена или нејзин престанок, органот надлежен за водење на јавната книга во која се врши овој упис, промена или престанок на правото на хипотека по службена должност - со електронска пошта или на друг соодветен

начин ги внесува сите релевантни правни податоци во врска со правото на хипотека во централната база на податоци при централниот регистар.

На уписот на правото на хипотека, промената или нејзиниот престанок соодветно се применуваат одредбите од Законот за залог на подвижни предмети и права и подзаконските акти донесени врз основа на тој закон.

4. Согласно член 85 од Законот за договорен залог ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2003) со денот на влегување во сила на овој закон престануваат да важат Законот за залог на подвижни предмети и права ("Службен весник на Република Македонија" бр.21/1998, 48/1999 и 86/2000) и Законот за договорна хипотека ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000 и 86/2000).

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по истата.

Од причина што оспорениот Закон за договорна хипотека престанал да важи односно оспорената одредба е дел од закон кој е надвор од правниот поредок, Судот оцени дека во случајов не постојат процесни претпоставки за одлучување по предметот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.171/2005)

5. Меѓусебна согласност на општи акти

5. *Mutual agreement of general acts*

235.

- Закон за акцизи и Спогодба за стабилизација и асоцијација

- *Law on excises and Stabilisation and Association Agreement*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 ноември 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на согласноста на член 9 од Законот за изменување и дополнување на Законот за акцизи ("Службен весник на Република Македонија" бр.96/2004) со Спогодбата за стабилизација и асоцијација ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2001).

2. Костадин Богданов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 9 од Законот за изменување и дополнување на Законот за акцизи затоа што со него се воведувала нова давачка за патничките автомобили кои доаѓаат од Европската Заедницата во зависност од зафатнината на цилиндарот на моторот што било во спротивност со членовите 18, 19 и 32 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација каде изрично било

забрането да се воведуваат нови царински давачки и мерки со ист ефект врз производите кои се увезуваат од Европската заедница.

На тој начин според подносителот, оспорениот член не бил во согласност ниту со член 118 од Уставот, бидејќи Спогодбата за стабилизација и асоцијација како меѓународен договор ратификуван во согласност со Уставот не може да се менува со закон и претставува дел од внатрешното право.

3. Судот на седницата утврди дека акцизата како данок на потрошувачката била предвидена со Законот за акцизи ("Службен весник на Република Македонија" бр.78/1993, 70/1994, 14/1995, 42/1995, 71/1996, 5/1997, 36/1997, 7/1998, 63/1998, 39/1999, 43/1999, 9/2000 и 11/2001).

Со донесување на Законот за акцизи ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/2001, 50/2001, 45/2002, 52/2002, 98/2002 и 24/2003) престанал да важи Законот за акцизи од 1993 година, освен одредбите во делот што се однесуваат за патничките автомобили кои продолжуваат да важат до 31 декември 2003 година.

Од наведеното произлегува дека во правниот поредок на Република Македонија до 31 декември 2003 година егзистирале два закони за акцизи и тоа Законот од 1993 кој останал во сила во делот на одредбите кои ја регулирале материјата за утврдување и плаќање на акциза на патнички автомобили и Законот за акцизи од 2001 година кој го уредувал прашањето на утврдување и плаќање на акцизи за другите стоки или поточно речено акцизата за патнички автомобили била предвидена и се плаќала до 31 декември 2003 година.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за акцизи ("Службен весник на Република Македонија" бр.96/2004) повторно се воведува акциза за патничките автомобили.

Имено, во оспорениот член 9 од наведениот закон се утврдени видовите на патничките автомобили кои се предмет на оданочување како и висината на акцизата која е утврдена во апсолутен износ за секој одделен вид на автомобили во зависност од зафатнината на цилиндарот на моторот.

4. Понатаму, Судот утврди дека Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европската заедница и нејзините земји - членки е ратификувана со Законот за

ратификација ("Службен весник на Република Македонија" бр.28/2001) и таа стана дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија.

5. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 8 став 1 алинеја 11 темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, а според член 118 од Уставот меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

6. Тргувајќи од надлежноста на Уставниот суд утврдена во член 110 од Уставот, Судот утврди дека нема надлежност да ја оценува согласноста на законите со меѓународните акти и преку таквата оценка да утврди дали одреден закон е во согласност со член 118 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.132/2005)

6. Отсуство на акт предмет на уставносудска оцена**6. *Absence of an act subject to a consitutional-court evaluation*****236.****- Закон за служба во АРМ**

- *Law on Serving in ARM*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 50 став 4, член 50-а став 5 и член 55 став 6 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.62/2002, 98/2002, 25/2003 и 71/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата наведува дека во сите оспорени одредби било предвидено дека оцената што е дадена од непосредно претпоставениот старешина на старешината кој го извршил оценувањето на војникот, питомецот на Воената академија и на воените лица во резервниот состав на Армијата била конечна, така

што против второстепеното оценување на оваа категорија лица не била дадена можност таквото оценување да се оспорува пред надлежен суд, што не било случај со професионалните војници, воените старешини и цивилните лица на служба во Армијата на Република Македонија согласно член 229 и член 251 точка 22 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија. Имено, според член 229 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, професионален војник и воен старешина кој не бил задоволен со конечната одлука на надлежен орган донесена по приговор, односно жалба имал право во рок од 15 дена да бара заштита на своите права пред надлежниот суд. Ако се споредела оваа законска одредба со оспорените одредби ќе се утврдело дека војниците на служење воен рок, питомците на Воената академија и воените обврзници во резервниот состав на Армијата не биле еднакви во однос на професионалните војници, воените старешини и цивилните лица на служба во Армијата на Република Македонија, иако и тие биле воени лица во смисла на член 3 став 2 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија. Поради тоа, со оспорените законски одредби се повредувале членовите 8 став 1 алинеја 3; 9; 50 став 2; 51; 54 став 1 и 96 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 50 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, војник на отслужување на воениот рок се оценува по завршувањето на основната обука и во последниот месец пред завршувањето на воениот рок. Оценувањето на војникот го врши претпоставениот старешина на положба командир на вод и нему рамен или повисок воен старешина. Војникот кој не е задоволен со оцената, може во рок од 8 дена да поднесе барање за преиспитување на оцената до непосредно претпоставениот старешина на старешината кој го извршил оценувањето на војникот. Оцената од став 3 на овој член е конечна.

Според член 50-а од Законот, питомец на Воената академија, освен оценувањето по наставните предмети, се оценува и како воено лице на крајот на секоја учебна година. Лице на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери се оценува на крајот на стручното оспособување и усовршување. Оценувањето на лицето на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери го врши претпоставениот старешина на положба командир на вод и нему рамен или повисок воен старешина. Лицето на стручно оспособување и усовршување за офицери и подофицери кое не е задоволно со оцената, може во рок од осум дена да поднесе

барање за преиспитување на оцената до непосредно претпоставениот старешина на старешината кој го извршил оценувањето. Оцената од став 4 на овој член е конечна.

Согласно член 55 од Законот, офицер, подофицер и војник во резервниот состав на Армијата се оценува по завршување на обука која траела најмалку пет дена или на воена вежба. Оценување се врши врз основа на покажаните резултати на вежбата односно обуката, способноста за вршење на должноста, дисциплината, работните и карактерните особини и физичката подготвеност на лицето. Оценувањето го врши непосредно претпоставениот старешина на должност командир на чета и нему рамен или повисок воен старешина. Лицето кое не е задоволно со оцената може во рок од 8 дена да поднесе барање за преиспитување на оцената до непосредно претпоставениот старешина на старешината кој го извршил оценувањето. Непосредно претпоставениот старешина од став 4 на овој член е должен за барањето за преиспитување на оценувањето да одлучи во рок од 15 дена од денот на доставувањето на барањето. Оцената на непосредно претпоставениот старешина од став 4 на овој член е конечна. Поблиски прописи за оценувањето на воените лица во резервниот состав на Армијата донесува министерот за одбрана.

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од наводите во иницијативата дека во оспорените членови од Законот, по второстепеното оценување на војник, питомец на Воената академија и воено лице во резервниот состав на Армијата, не била дадена можност оценувањето да се оспорува пред суд, произлегува дека подносителот на иницијативата всушност бара Уставниот суд да одлучува за прашање кое законодавецот не го регулирал.

Имено, оспорените одредби уредуваат дека актот за службеното оценување на овие воени лица е конечен во постапката што се води во согласност со организационата и хиерархиската

поставеност на воените лица во рамките на односите во службата. Оспорените одредби воопшто не го уредуваат, односно ниту го вклучуваат ни го исклучуваат правото на судска заштита на незадоволните воени лица од добиената оцена. Тоа прашање е предмет на решавање на судовите во согласност со прописите со кои се утврдува судската надлежност.

Имајќи предвид дека подносителот на иницијативата бара Уставниот суд да одлучува за уставноста на оспорените членови од Законот затоа што не регулираат прашања кои според него требало да бидат регулирани, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување на Судот по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.131/2004)

7. Примена на закони и други прописи

7. Application of laws and other regulations

237.

- Работење и одлучување на управни органи

- Work and decision-making of administrative bodies

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членот 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Невзат Мемети од Тетово, за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на конкретни акти на судовите и управните органи.

2. Невзат Мемети од Тетово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на конкретни акти донесени од надлежните судови и управни органи, бидејќи според наводите во иницијативата тој не можел да ги оствари своите правни интереси поради неправилното работење и одлучување на тие органи.

Имено, во иницијативата се наведува дека во 1988 година со решение на управниот орган надлежен за имотно-правните работи во општина Тетово, на подносителот на иницијативата му било одземено земјиште од катастарска парцела во Тетово, заради друга намена. Меѓутоа, според Законот за експропријација од 1995 година

одземањето на сопственоста можело да се врши исклучиво заради јавен интерес, па поради тоа поранешното управно решение со кое му било одземено земјиштето било спротивно на Законот за експропријација и на Уставот на Република Македонија кој определил дека сопственоста е неприкосновена и може да се одземе или ограничи само кога се работи за јавен интерес. Во иницијативата, исто така, се наведува дека Основниот суд во Тетово донел правосилно решение ВПС бр.18/1989 за надомест, врз основа на кое требало на подносителот на иницијативата да му се исплати определениот износ, меѓутоа решението не било извршено поради неправилното работење на Основниот суд во Тетово.

3. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија меѓу другото одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Според ставот 3 на овој член, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Со оглед на тоа, Уставниот суд не одлучува за примената на законите и другите прописи од страна на надлежните органи, ниту овој Суд има надлежност на инстанцино повисок суд да ја оценува законитоста на постапките и одлуките на судовите и другите органи по конкретни предмети на граѓаните.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од означената уставна одредба и барањето со иницијативата, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува по иницијативата, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

4. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.201/2004)

238.

- Закон за парнична постапка

- *Law on Legal Procedure*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеи 1, 2 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 368 став 2 и 3 и 390 став 1 од Законот за парничната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.33/1998 и 44/2002), како и на член 403 од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997 и 44/2002 и 74/2004).

2. Јелена Митева и Никола Митев од Штип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законските одредби означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорениот закон (Законот за парничната постапка) бил донесен во 1998 година и со Указ бр.02-2736/1 од 1 јули 1998 година бил прогласен и објавен во Службен весник на Република Македонија бр.33 од 11 јули 1998 година. Основниот суд Штип решавајќи по Ревизијата изјавена од тужениот Никола Митев од Штип против пресудата на овој суд П.бр.505/99 од 17 јуни 2002 година, истата ја отфрлил како недозволена, согласно член 368 од Законот за парничната постапка.

Подносителите на иницијативата сметаат дека правната работа за надомест на нематеријална штета настанала на 10 мај 1998 година пред да влезе во сила Законот за парничната постапка и со

тоа бил повреден Уставот, бидејќи законите согласно Уставот не можат да имаат повратно дејство. И покрај ова Основниот суд во Штип применувајќи го оспорениот член 368 став 2 од Законот за парничната постапка ја отфрлил ревизијата како недозволена, од причини што согласно овој член од Законот ревизијата не била дозволена во имотно правниот спор во кој побарувањето се однесува на побарување во пари, на предавање на предмети или извршување на некое друго чинење, ако вредноста на предметот на спорот од побиваниот дел на правосилноста на пресудата не преминал 1.000.000 денари. Значи, Судот со своја пресуда П.бр.505/99 од 17 јуни 2002 година утврдил дека штетата настапила на ден 10 септември 1998 година и го применил законот кој во тој момент не бил во сила.

Од содржината на иницијативата произлегува дека подносителите најпрво ги оспоруваат судските одлуки на Основниот и Апелациониот суд во Штип, зашто според нив примениле закон ретроактивно. Во натамошниот дел од иницијативата членот 368 став 2 ги оспоруваат затоа што со тој член е предвидено дека ревизијата не е дозволена во имотно-правните спорови во кои туженото барање се однесува на побарување во пари, на предавање предмети или извршување на некое друго чинење, ако вредноста на предметот на спорот од побиваниот дел на правосилноста на пресуда не преминал 1.000.000 денари, па требало да се прошират условите за вложување на ревизија, затоа што овој износ бил превисок за стандардите на граѓаните во Република Македонија што дал можност за субјективно одлучување по побарувањата.

Со примената на оспорениот член од Законот првостепениот суд, не допуштил Врховниот суд на Република Македонија да одлучува по ревизијата. Со тоа се појавувало субјективно судење за сите предмети што биле помали од 1.000.000 денари со што странките во спорите кои се помали од 1.000.000 денари биле ставени во нерамноправна положба. Понатаму подносителите на иницијативата ги оспоруваат и членот 403 од Законот за кривичната постапка и членот 390 став 1 од Законот за парничната постапка, од причини што бараат покрај јавниот обвинител, барање за заштита на законитоста, да можат да подигнат и другите странки кои учествуваат во кривичната, односно парничната постапка.

Согласно изнесеното се бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член

368 став 2 и 3 од Законот за парничната постапка така што да износот на нематеријалната штета се намали до 30.000 денари.

Со иницијативата исто така се бара членот 403 од Законот за кривичната постапка и 390 од Законот за парничната постапка да се изменат така што ќе се даде можност за подигање на барање за заштита на законитоста и на другите странки кои учествуваат во кривичната, односно парничната постапка.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 368 став 2 ревизија не е дозволена во имотно - правните спорови во кои тужбеното барање се однесува на побарување во пари, на предавање предмети или извршување на некое друго чинење, ако вредноста на предметот на спорот од побиваниот дел на правосилната пресуда не преминал 1.000.000 денари.

Според став 3 на овој член од Законот ревизија не е дозволена во имотно-правните спорови во кои тужбеното барање не се однесува на побарување во пари, на предавање предмети или извршување на некое друго чинење, ако вредноста на предметот на спорот што тужителот ја навел во тужбата не преминува 1.000.000 денари.

Според член 390 став 1 од Законот јавниот обвинител може да подигне барање за заштита на законитоста:

1) поради суштествени повреди на одредбите на парничната постапка од членот 340 ставовите 1 и 2 на овој закон, освен ако повредата се однесува на месната надлежност (член 340 став 2 точка 4), ако првостепениот суд донел пресуда без главна расправа, а бил должен да одржи главна расправа (член 340 став 2 точка 11), или ако спротивно на законот била исклучена јавноста на главната расправа (член 340 став 2 точка 12) и

2) поради погрешна примена на материјалното право.

Јавниот обвинител не може да подигне барање за заштита на законитоста поради пречекорување на тужбеното барање, ниту поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба.

Согласно член 403 од Законот за кривичната постапка против правосилни судски одлуки и против судската постапка што им претходела на тие правосилни одлуки, јавниот обвинител на

Република Македонија може да подигне барање за заштита на законитоста ако е повреден законот.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата:

- ако не е надлежен да одлучува за барањето;
- ако за истата работа веќе одлучувал а нема основи за поинакво одлучување; и
- ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во иницијативата изречно се наведува дека примената на оспорениот член од Законот во конкретниот случај предизвикала повратно дејство, а не дека одредбата од Законот има такво дејство. По однос на овие наводи Судот утврди дека членот 368 од Законот за парничната постапка не го уредува прашањето за повратното дејство на законот, во кои случаи може да биде применет а во кои не, односно според кои правила ќе се спроведе постапката, туку точно ги определува случаите за кои може да се изјави ревизија како вонреден правен лек. Оттука, прашањето поставено со иницијативата е дали судовите правилно ја примениле законската одредба, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Во однос на наводите во иницијативата дека ревизијата не е дозволена во имотно-правните спорови чија вредност не преминала 1.000.000 денари, дека тоа било превисока за стандардите на граѓаните на Република Македонија и дека овој износ треба да се намали на 30.000 денари, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува дали висината на вредноста на спорот како критериум за допуштеноста на ревизијата треба да биде во една или друга висина, што е прашање на законодавната политика, а не прашање на уставноста.

Подносителите на иницијативата, исто така, ги оспоруваат членот 403 од Законот за кривичната постапка и членот 390 став 1 од Законот за парничната постапка, поради тоа што биле во спротивност со Уставот затоа што им го ускратувале правото на граѓаните и тие да можат да поднесат барање за заштита на законитоста.

Со оглед на тоа што подносителите на иницијативата ги оспоруваат законите затоа што не содржат одредби какви што тие сметаат дека треба да содржат, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува за уставноста на оспорените одредби од законот затоа што не ги регулирале прашањата на тој начин како што сметаат подносителите на иницијативата, поради што Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по овие наводи во иницијативата.

По однос на членот 403 од Законот за кривичната постапка, Уставниот суд на Република Македонија со решение У.бр.11/2003 од 9 јули 2003 година одлучи да не поведе постапка за оценување на уставноста на членот 403 од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997 и 44/2002), што, покрај претходно наведените причини, е уште еден основ за отфрлање на иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на овој член од Законот за кривичната постапка.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

7. Ова решение во делот што се однесува на членот 390 став 1 од Законот за парничната постапка Судот го донесе со мнозинство гласови. (У.бр.60/2004)

239.

- **Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата**

- *Law on Security of Traffic on the Roads*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 и 14 април 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на:

а) членовите 232 став 1 точка 3, 247 став 1 и 2, 261 став 2 и 262 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ("Службен весник на Република Македонија" бр.14/1998, 38/2002 и 38/2004).

б) член 6 став 1 и 2 од Правилникот за програмата, организацијата, начинот на полагање на возачкиот испит, проверката на оспособеноста на кандидатите за возачи, посебните критериуми во поглед на стручната подготовка што треба да ги исполнуваат претседателот и членовите на испитната комисија како и просториите и опремата во кои се спроведува испитот и водењето на евиденции во врска со возачкиот испит ("Службен весник на Република Македонија" бр.79/2002).

2. Авто школа "Омега" - Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата во членот 232 став 1 точка 3 од оспорениот закон не било содржано решение како треба да се постапи со кандидатите кои веќе биле запишани пред да влезе во сила новиот закон, односно не било регулирано дали тие ќе продолжат да го полагаат возачкиот испит, или немаат такво право, или пак ќе требало да се почека тие да го завршат основното образование, како што предвидува оспорениот дел од законската одредба.

Во врска со членот 247 од истиот закон, подносителот во иницијативата наведува дека во ставот 1 децидно се наведени условите кои треба да ги исполнуваат возилата за оспособување на кандидати, но со ставот 2 од истиот член на авто школите им било ускратено правото да позајмуваат возила.

Според подносителот на иницијативата членот 261 од Законот бил во спротивност со Уставот, бидејќи законодавецот не го одредил статусот на затекнатите членови на испитните комисии за спроведување на возачки испити, кои биле во редовен работен однос во авто школите. Понатаму, во иницијативата се наведува дека со оваа одредба се "фаворизирале" испитните комисии образувани од Министерството за внатрешни работи и со што се нарушувало начелото за еднаквост и рамноправност.

Со предвидување и покрај писмено и на усно полагање на возачкиот испит во членот 262 од Законот, според подносителот на иницијативата истиот бил противуставен, без децидно да се наведе во што се состои неговата неуставност.

Според подносителот на иницијативата, со членот 6 од Правилникот се нарушувал уставниот принцип на еднаквост на граѓаните бидејќи во истиот било наведено дека претседателот и членовите на испитната комисија на установите за средно или високо образование и на авто школите се од редот на лицата кои се во постојан работен однос кај основачот, а во комисија која ја образувал министерот за внатрешни работи, членови можат да бидат и лица кои не се во редовен работен однос во тоа министерство. Оттука, подносителот на иницијативата смета дека на Министерството за внатрешни работи не може да му се даде право да образува испитна комисија доколку не е основач на авто школа.

3. Судот на седницата утврди дека со иницијативата се спорат одредени членови од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата и од Правилникот без да се наведе со кои членови од Уставот истите не се во согласност, или пак се бара нивно дополнување и изменување.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување.

Со Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата се уредуваат правилата на сообраќајот на патиштата, системот на сообраќајните знаци, должностите во случај на сообраќајна незгода, условите за стекнување право на управување со возила, оспособување на кандидатите за возачи и полагање испит за возачи, уредите и опремата што мораат да ги имаат возилата, димензиите, вкупната маса и основното оптоварување на возилата, условите кои мора да ги исполнуваат возилата во сообраќајот, посебните мерки за безбедност, како и организацијата и задачите на советите за безбедност на сообраќајот на патиштата.

Членот 232 е содржан во Главата VI точката 2 од Законот со кој се регулираат условите за стекнување право на управување со моторно возило. Со иницијативата се оспорува членот 232 став 1 точка 3 која гласи: "да има завршено најмалку основно образование". Но, од наводите содржани во иницијативата произлегува дека подносителот на иницијативата не го оспорува овој дел од одредбата, и не наведува негова несогласност со Уставот, туку смета дека одредбата не содржи решение како ќе се постапува со кандидатите кои веќе биле пријавени за полагање пред да стапи во сила овој закон. Имено, иницијаторот бара да се одреди статусот на кандидатите, односно наведува што треба да содржи наведената одредба.

Во оспорениот член 247 став 1 од Законот, кој е содржан во точката 3 со наслов "Оспособување на возачи" децидно се наведени условите што треба да ги има возилото со кое се врши практична обука на кандидатите за возачи. Подносителот на иницијативата не ја оспорува оваа законска одредба во однос на ниту една одредба од Уставот, туку бара истата да содржи и можност автошколата да располага и со позајмени возила.

Согласно член 261 став 1 од Законот, испитната комисија е составена од претседател и испитувачи.

Во оспорениот член 261 став 2 е предвидено дека претседател и испитувач може да биде лице кое има високо образование и ако врз основа на дозвола за инструктор непрекинато оспособувало или испитувало кандидати за возачи најмалку три

години. Според подносителот на иницијативата оспорената одредба требало да содржи и решение по однос на статусот на затекнатите членови од испитната комисија, а за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Наведувајќи во иницијативата дека со воведување и на усмен дел во возачкиот испит членот 262 не е во согласност со уставот, без притоа да наведе со која одредба од Уставот се доведува под сомнение неговата согласност, произлегува дека подносителот на иницијативата всушност смета дека законската одредба не содржи решение какво што тој сака да има.

Со иницијативата подносителот го оспорува членот 6 став 1 и 2 од Правилникот, без да ги посочи одредбите од Уставот и при тоа не оспорувајќи ја содржината на оспорената одредба, смета дека на Министерството за внатрешни работи не може да му се даде право да образува испитна комисија доколку не е основач на авто школа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување, поради што согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата ја отфрли.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.28/2005)

240.

- Договор за продажба на "Македонски телекомуникации"

- Agreement to sell "Makedonski telekomunikacii"

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 25 мај 2005 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на "Договорот за продажба на "Македонски телекомуникации" склучен меѓу Владата на Република Македонија и Унгарскиот конзорциум "МАТАВ" на 26 декември 2000 година".

2. Здружението за заштита од монополски услуги "Демос" - Скопје и Цвета Савова од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Здружението за заштита од монополски услуги "Демос" смета дека Договорот за продажба на "Македонски телекомуникации" не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3, 51, 52 и 55 став 2 од Уставот, како и со Законот за телекомуникации од следните причини: не била решена приватизацијата на Телеком, бидејќи граѓаните со свои средства ја финансирале изградбата на објектите и мрежата; подлогата на т.н. претплата била неуставна и незаконита; поскапувањето на телефонскиот импулс било нереално; оспорениот акт за купопродажба не бил објавен во "Службен весник на Република Македонија".

Цвета Савова смета дека купопродажниот договор бил склучен на штета на државата и граѓаните и бара Уставниот суд да преиспита под кои услови е продаден Телеком кој бил изграден со средства од граѓаните. Според неа, исто така претплатата и цената на телефонските импусли била преголема и нереална и дека "МАТАВ" се богател на сметка на граѓаните.

3. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Според известувањето на Владата на Република Македонија, при продажбата на АД "Македонски телекомуникации" склучени се повеќе трансакциски документи и тоа:

- Акционерски договор;
- Договор за купување на акции;
- Договор за услуги;
- Договор за концесија за јавни телекомуникациски услуги и јавни телекомуникациски мрежи;
- Залог на акции;
- Акт на обврзување;
- Одредување и ослободување;
- Статут на АД "Македонски телекомуникации".

Договорот за концесија за јавни телекомуникациски услуги и јавни телекомуникациски мрежи согласно Законот за телекомуникации е склучен помеѓу министерот за транспорт и врски и Конзорциумот Матав, а останатите наведени трансакциски документи, се склучени помеѓу министерот за финансии и Конзорциумот Матав.

Меѓутоа, Договор за продажба на "Македонски телекомуникации" склучен меѓу Владата на Република Македонија и Унгарскиот конзорциум "Матав" на 26 декември 2000 година не постои.

Оттука, имајќи предвид дека актот кој се оспорува не е склучен и не постои во правниот поредок на државата, Судот оцени

дека постојат процесни пречки за одлучување на Судот поради што одлучи да ја отфрли иницијативата согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

4. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Лилјана Ингилизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Махмут Јусуфи, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.177/2003)

ПРЕДМЕТЕН РЕГИСТЕР*

A

- адвокатура 45; 46; 47;
- Армија на Република Македонија 1; 2; 3;
- автономија на универзитетот 107;
- азил (право на азил) 127; 142;
- акти кои немаат карактер на пропис или општ акт
во смисла на член 110 од Уставот на Република
Македонија 148; 149; 150; 151; 152; 153;
154; 155; 156; 157; 158; 159;
- акти кои биле еднаш пред оценка
на Судот 160; 161; 162; 163; 164; 165;
166; 167; 168; 169; 170; 171;
172; 173; 174; 175; 176; 177;
178; 179; 180; 181; 182; 183;
184; 185; 186; 187; 188; 189;
- актот престанал да важи 228; 229; 230; 231; 232; 233; 234;

Б

- брак и семејство 128;

В

- Влада на Република Македонија 10; 51;
- вода 12;
- вршење на водостопанска дејност 33;
- владеење на правото 112;

Г

- градежно земјиште 57;
- граници на град Скопје (определување) 78;
- генерален урбанистички план (јавна анкета) 89;
- Генерал штаб на Република Македонија (поставување
заменик на началник на генералштаб) 8;

---

* Изработен е според идентификацискиот број на одлуката/решението на Судот.

Д

- денационализација 49; 55;
- дисциплинска и материјална одговорност 63
- дејност од посебен општествен интерес 108;
- дополнителна дејност на лекари специјалисти 121;
- државен инспекторат (управни мерки) 129;
- државјанство (прием во државјанство) 137; 138;

З

- заменик началник на генералштаб на Република Македонија 8;
- заштита на лични податоци 11;
- забрана за вршење на дејност 32;
- закони донесени врз основа на Уставот на СРМ од 1974 год. 43;
- Закон за работните односи 68;
- здравствено осигурување со подзаконски пропис 124;

Ј

- јавни давачки..... 17;
- јавни набавки 27;

К

- класификациони информации 6;
- комунални услуги 13;
- културни установи од општ интерес 75;

Л

- лиценци за работа (обновување, одземање) 123; 125;
- лиценци (вршење на туристичка дејност) 130;
- лична карта (закон) 146;

М

- министер - овластувања 4; 7; 20; 22; 23; 36;
39; 41; 44; 117; 122;
- мандат на градоначалници и советници 74;

- месечен паушал за присуство на седници 79;
- меѓусебна согласност на општи акти 80; 235;
- мислење од органот надлежен за заштита
на природните реткости 81; 83; 86; 98; 99; 100; 101;

Н

- налог 30;
- невработени лица - статус 72;
- непостоење на конечен или правосилен акт и дејствие 143;
- ненадлежност 190; 191; 192; 193; 194; 195;
196; 197; 198; 199; 200; 201;
202; 203; 204; 205; 206; 207;
208; 209; 210; 211; 212; 213;
214; 215; 216; 217; 218; 219;
220; 221; 222; 223; 224; 225;
226; 227;
- надоврзување на одредба на веќе укината одредба 58;
- настава на свој јазик 111;
- надлежност на Судот (може да се менува само со Устав) 139;

О

- осигурување (премии) 15;
- оружје 5;
- совет на општина 21;
- објавување на закони 40;
- обезбедување на лица и имот 50;
- основачки права (преземање) 76;
- образование (државна матура) 109; 110;
- образование (завршен испит) 113;
- отказ поради економски, технолошки,
структурални и сл. промени 126;
- општа управна постапка (закон) 147;
- отсуство на акт предмет на уставносудска оценка 236;

П

- презумпција на невиност 9;
- полиција (финансиска) 16;
- пазар 18;
- превоз 35;

- правна последица од осуда	48;
- присилно отварање на деловни простории	52;
- пишманлак	53;
- приговор	62;
- приоритет на закон пред колективен договор	65;
- подзаконски акт (важење - неважење)	114;
- присилно доведување лице во органот на Министерството за внатрешни работи	116
- право на надомест без доказ за престанок на правното лице	118;
- пензии (усогласување)	119; 144;
- Претседател на Република (посебни права)	133;
- посвојување (надомест на реални трошоци)	19; 134;
- право на вработување (барање заштита)	145
- примена на закони и други прописи	237; 238; 239; 240;
- прогонувани лица за самобитноста на македонскиот народ	140;
- правна положба на субјектите на пазарот	13;

Р

- радиодифузно реемитување	54;
- работен однос (достапност)	59
- работен однос (јавно огласување)	60;
- работен однос - без огласување со склучување и заверка на договор за работа	61
- работа подолга од работното време	64;
- работен однос - престанок на право на работа по основ на пол	66
- работен однос - различни услови за остварување на правото на пензија по основ на пол	67;
- работни односи - договор за вработување	69
- регистри и контролни точки во министерствата и други органи на државната управа	132;

С

- слобода на пазар и претприемништво	28;
- средства за репродукција	38
- слободи и права на човекот и граѓанинот	42
- стекнати права на одликувања и признанија	56;
- совет на општина (заклучоци и одлуки)	73;
- стаж на осигурување со зголемено траење	120;

- средства за солидарност на Република Македонија 131; 136;
- слобода на здружување 141;

Т

- трансфер на пари 31;

У

- усогласување на закон со Устав 29;
- урбанистичка документација 82;
- урбан план (детален) постапка 84; 85; 91; 93; 95;
102; 103; 104; 105;
- урбанистички план (детален) исправка на техничка грешка 87;
- урбанистички план (детален) јавна анкета 88; 97;
- урбанистички план (детален) измена
и дополнување 90; 92; 94; 96;
- урбанистички план (меѓусебна согласност на
генерален со детален урбанистички план) 106;
- уверение за неизречена мерка на безбедност 115;
- употреба на јазици во работата и функционирањето
на собранието 135;

Ц

- цени 24; 37;
- царини 26;

Ш

- штета 14; 25; 34; 70; 77;
- штрајк 71;

ALPHABETICAL INDEX*

A

- *Army of the Republic of Macedonia* 1; 2; 3;
- *autonomy of the university* 107;
- *asylum (right to asylum)* 127; 142;
- *acts not having the character of regulation or general act in the sense of Article 110 of the Constitution of the Republic of Macedonia* 148; 149; 150; 151; 152; 153; 154; 155; 156; 157; 158; 159;
- *acts that have already been once evaluated before the Court* 160; 161; 162; 163; 164; 165; 166; 167; 168; 169; 170; 171; 172; 173; 174; 175; 176; 177; 178; 179; 180; 181; 182; 183; 184; 185; 186; 187; 188; 189;
- *act has ceased to be valid* 228; 229; 230; 231; 232; 233; 234;
- *activity of special social interest* 108;
- *additional activity of specialist doctors* 121;
- *absence of an act subject of a constitutional-court evaluation* 236;
- *adoption (compensation of real expenses)* 19; 134;
- *application of laws and other regulations* 237; 238; 239; 240;

B

- *bar profession* 45; 46; 47;
- *boundaries of the City of Skopje (determination)* 78;
- *building a provision on an already repealed provision* 58;
- *broadcasting re-emitting* 54;

C

- *customs duties* 26;
- *construction land* 57;
- *citizenship (granting citizenship)* 137; 138;
- *classification information* 6;
- *communal services* 13;
- *cultural institutions of common interest* 75;

---

* Prepared according to the identification number of the decision/resolution of the Court.

- competence of the Court (may be changed by a Constitution only) 139;
- changing one's mind 53;
- complaint 62;
- certificate for unpronounced security measure 115;

D

- Deputy Chief of General Staff of the Republic of Macedonia 8;
- damage 14; 25; 34; 70; 77;
- denationalization 49; 55;
- disciplinary and material responsibility 63

E

- education (state examination) 109; 110;
- education (final examination) 113;
- employment (availability) 59
- employment (public announcement) 60;
- employment – without announcement by concluding
and certifying a job contract 61
- employment – termination of the right to employment
on grounds of sex 66
- employment – different grounds for realisation
of the right to a pension on grounds of sex 67;
- employment - employment contract 69

F

- founding rights (takeover) 76;
- forced entry into business premises 52;
- forced bringing of a person in the body of
the Ministry of the Interior 116
- freedom of market and entrepreneurship 28;
- freedoms and rights of the individual and citizen 42
- freedom of association 141;

G

- Government of the Republic of Macedonia 10; 51;
- general urban plan (public polls) 89;
- General Staff of the Republic of Macedonia (appointment of
Deputy Chief of General Staff) 8;

- *general administrative procedure (law)* 147;

H

- *health insurance by a sub-legal regulation* 124;
 - *harmonisation of a law with the Constitution* 29;

I

- *ID (law)* 146;
 - *instructions in one's own language* 111;
 - *insurance (premiums)* 15;

L

- *laws adopted on the basis of the Constitution of SRM of 1974* 43;
 - *Law on Labour* 68;
 - *licenses (carrying out tourist activity)* 130;
 - *lack of existence of a final or effective act and action* 143;
 - *legal consequence from a conviction* 48;
 - *legal position of the subjects on the market* 13;

M

- *matrimony and family* 128;
 - *minister - powers* 4; 7; 20; 22; 23; 36;
 39; 41; 44; 117; 122;
 - *monthly lump sum for attending sessions* 79;
 - *mutual agreement of general acts* 80; 235;
 - *municipal council* 21;
 - *market* 18;
 - *municipal council (conclusions and decisions)* 73;
 - *means for solidarity of the Republic of Macedonia* 131; 136;

N

- *non-competence* 190; 191; 192; 193; 194; 195;
 196; 197; 198; 199; 200; 201;
 202; 203; 204; 205; 206; 207;
 208; 209; 210; 211; 212; 213;
 214; 215; 216; 217; 218; 219;
 220; 221; 222; 223; 224; 225;

226; 227;

- notice for economic, technological, structural and similar changes 126;

O

- opinion of the body competent for the protection of natural rarities 81; 83; 86; 98; 99; 100; 101;
- order 30;
- overtime work 64;

P

- performing a water supply activity 33;
- protection of personal data 11;
- prohibition to perform and activity 32;
- public taxes..... 17;
- public procurements 27;
- publication of laws 40;
- presumption of innocence 9;
- police (financial) 16;
- priority of a law before collective agreement 65;
- pensions (harmonisation) 119; 144;
- President of the Republic (special rights) 133;
- persecuted persons for the originality of the Macedonian people 140;
- prices 24; 37;

R

- rule of law 112;
- right to compensation without proof for termination of the legal entity .. 118;
- right to employment (requesting protection) 145
- registries and check points in ministries and other bodies of state administration 132;
- reproduction means 38

S

- state inspectorate (administrative measures) 129;
- securing persons and property 50;
- sub-legal act (validity - invalidity) 114;
- strike 71;

T

- *term of office of mayors and advisors* 74;
- *transportation* 35;
- *transfer of money* 31;

U

- *unemployed persons - status* 72;
- *urban planning documentation* 82;
- *urban plan (detailed) procedure* 84; 85; 91; 93; 95;
102; 103; 104; 105;
- *urban plan (detailed) correction of a technical mistake* 87;
- *urban plan (detailed) public polls* 88; 97;
- *urban plan (detailed) change and supplement*..... 90; 92; 94; 96;
- *urban plan (mutual agreement between
a general and detailed urban plan)* 106;
- *use of languages in the work and
functioning of the assembly* 135;

V

- *vested rights to decorations and recognitions* 56;

W

- *water* 12;
- *work licenses (renewal, taking away)* 123; 125;
- *weapons* 5;

Y

- *years of insurance with a prolonged duration* 120;